

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY.

CZYLI

OPISANIE

KROLESTW, PROWINCYI, MIAST, BISKUPSTW, XIĘSTW
HRABSTW, MARGRABSTW, PORTOW, FORTEC
y innych mięysc znaczneyzych w czterech częściach świata.
Z WYRAZENIEM

W którym Królestwie, Prowincyi, Krainie iakie się mięysce
znayduie, do ktorego Państwa należy, nad którą rzeką,
odnogą, górą lub morzem iest położone, odległości iego w mi-
lach Francuzkich co do mięysc obcych, a w Polkich co do
kraiu najzszego od mięysc w poblizkości głównieyszyc, z ich
długością i szerokością Geograficzną podług Mapp najle-
pszych nieopuszczając nic coby o iakim mięyscu pamiętnieyszego
widzieć było potrzeba.

PO ANGIĘLSKU NAPISANY

PRZEZ

PANA ECHARDA

Z trzynastej Edycyi Angielskiej na Francuzki ięzyk przelo-
żony powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEN.

Nakoniec z ofiney Francuzkiej Edycyi w Polkim wydany ięzyku, z
dodatkiem zaszytych odmian i umietyczeniem wielu Miast i Prowincyi
Polkich.

Ex Libris Thomae Poptawski H. Marmoris
Tomy 11.

W WARSZAWIE.

w Drukarni PIOTRA DUFOUR Drukarza J. K. Mcl.

M. DCC. LXXXII.

1782

~~№ 1000 01/11 - 1000 II~~
~~№ 1000 392~~

BIBLIOTEKA
Inst. Historii Architektury
i Sztuki

175

~~ZAKŁAD
HISTORII
ARCHITEKTURY
I SZTUKI
P A N~~

1000 11/11

~~1000 11/11~~

20 11

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY

K.

których nazwisk nie znajdziesz pod literą K. szukaj pod literą C.

K A A N A, piękne M. Egiptu nad wschodnim brzegiem Nilu, z kąd zboża i leguminy przewożą do Mekki. Dają się tu widzieć piękne starożytności z napisami hieroglificznymi. Leży o m. 130. na połud. ku w. od Kairu. dł. 49. 58. sz. 25. 30.

K A B E S, lub **G** A N E S, m. Afr. w Krol. Tunetańskim nad rz. i w głąb Gofitu tego im. m. 90. na połud. od Tunetu. dł. 28. 30. sz. 33. 40.

K A B R A, m. Afr. w Krol. Tombutkim w Nigrycyi. Handel prowadzi wielki; rządzone jest od Wicereya, i służy za port nieiako Tombutowi. dł. 18. 25. sz. 15. 10. ob. pod C.

K A B U L, *Arachotus*, wielkie M. Azyatyckie w Indyach, stol. Kabulistanu, z dwoma dobrimi zamkami, i ozdobne wielą pałacami. Leży na trakcie z Lahory do Samarkandy. dł. 86. 30. sz. 33. 30.

K A B U L I S T A N, *Arachofia*, Prow. Azyat. w Cesar. Mogolskim, graniczona na półn. Tartaryą, na

w. Kafzemiryą, na z. Zabulistanem, i Kandaharą, na połd. Mian-tania. Obfituje w rudy żelazne. Rodzi myrrę, drzewa kadzidłowe; i różne rodzaje ziół lekarst. Kraj lubo nie bardzo żyzny, z przyczyny jednak handlu jest bardzo bogatym. Większa część mieszkańców są poganie. Najprzedniejszy lekarze w Indyi z tej Prow. wychodzą. Kabul jest M. S.

K A C H A N, *Cachanum*, m. Perckie w Iraku, znaczne wielkim handlem na materye jedwabne, sayanfy przednie, lamy złote i srebrne naybogatsze. Mieszkanie jest od Chrześcian i od Gwebrow. Leży w obfzerney równinie, o m. 22. na połn. od Ispahanu.

K A C H A O, wiel. M. Azyatyc. w Indyach stol. Prow. tegoż im. w Krol. Tonkwieńskim. Anglii i Holl. maia tu swoy dom kupiecki. Jest w kraiu bardzo pięknym, pełnym lasow, i obfitym w jedwab i lakę przednią. dł. 123. 32. sz. 22.

K A D A N, m. Czeskie w Cerk. Zateckim nad Egrą, o m. 4. na w. od Zatzu.

KADOM, ob. Caen.

KADORYN, ob. Cadoae.

KADURK, ob. Cahors. Quer-
cy.

KAEDYNGA, kraina Niem. w Kłtwie Bremeńskim nad Elbą, gdzie ta łączy się z Oltą, między Hamburgiem, i Stadem.

KAFFA, niegdyś Teodozya, *Theodosia*, dawne M. S. Tartaryi Krymskiej, z wybórnym portem. Handel prowadzi bardzo wielki osobliwie w rybach słonych. Wzrostko tu jest tanie. Tatarzy w 12. wieku wydarli go Cezarzom wschodnim, r. 1266. odebrali Genuńczykowie, i posiadali do r. 1474. w którym Turcy uczynili się jego Panami pod Mahometem II. ale przez traktat podpisany r. 1774. między Portą i Rosją obowiązani byli do oddania Kaffy Tatarom. Oyczyzną jest Abu-Hanify. Leży nad morzem czarnym. *m.* 60. na półn. ku w. od Konstantynopola, 170. na pold. od Moskwy. *dl.* 52. 30. *sz.* 44. 58.

KAFFUNG, Kaffungen, *Confugia*, *m.* i klasztor Niem. w Haffyi blisko Kasselu. *dl.* 27. 5. *sz.* 51. 15.

KAFRE-CHIRYN, *m.* Perfskie wysławione od Krola Nuchirewon-Adela, którego dzieła i zdania założyły moralną naukę u Persow. *sz.* 34. 40. *dl.* 71. 50.

KAFRERYA, *Casria*, wielki kray Afrykański w stronie połud. gran. na półn. z Nigrycją i Abisynią, na z. z częścią Gwinei, z Kongo i morzem, na pold. z Kapem dobrej nadziei, na w. z morzem. Dzielią go na wiele Krolestw, prawie wszystkie zamieszkaue od balwochalcow. Znaczniejsze Krol. są: Muiak, Makoko, czyli Krol. Anzykańskie, Jaga Kazangi, Abutu a, Mulungo, Akalunga, Kobonos, Hottentoci, Krol. Birenkie, Monomotapa, Bororowie, Monomugi, i pomorze Zangwebar. Powiększey części są mało znatone.

Nazwisko *Kafrow* jest z Arabskiego. znaczy *niewiernych*.

KAGEAN, Prow. Azyatycka w stronie półn. wyspy Luzany nad rz. Kageaną. Obywatelom ma balwochalcow i Chrześcian. Jest urodzajna i tak obfitująca w pszczoły, że wszyscy lud ubogi zamiast oliwy lub soi, używa świec woskowych.

KAIANEBURG, *m.* Szwedzkie stol. Kaianii, czyli Bothnijsk wśchodniej położone nad jeziorem Ula ku Laponii *o m.* 36. od Gollu Bothnickiego. Prow. Kaiania byłaby dołyć urodzajną, gdyby wczesne mrozy nie płuty urodzajowi nie dożrzających ielszczo.

KAIEN, *Caiana*, *m.* Perfskie zalecone zdrowym bardzo powietrzem, i st. urodzeniem wielu ludzi uczonych. *dl.* 83. 20. *sz.* 36. 22.

KAIENNA, lub **KAYENNA**, *Cayana*, *m.* rzeka i wyspa Ameryki połud. mająca wokoło *m.* blisko 18. Francuzi posiadli ją r. 1635. po wywieśieniu się ich ztąd r. 1654. Anglicy byli iey Panami do r. 1664. aż gdy *P. la Barre* znouwu wprowadził osady Francuzow, którzy r. 1676. wypędzeni od Hollendrow, następującego zaś przywroceni tu od *P. Estrées* byli. Ob. Gyanana. *sz.* 4. 56.

KALFUNG, lub **KALFON**, *M.* Chińskie stol. Prow. Honnangii. r. 1641. od wod prawie zalana została, po długim wytrzymanym obleżeniu, w którym go trzymali Roskoczanie Cesar. Chińskiego. Przez długi czas mieszkali w nim Xżęta familii Panującej. *dl.* 131. 30. *sz.* 35.

KAIMAN, czyli wyspa iaszczurcza, są to 3. wyspy małe między Kubą i Jamayką leżące w Golicie Meksykańskim, które należą do Anglikow, i bogacą ich obfitym tu przy brzegach połowem ostrygow, i żolwiow.

KAIR, *Cairus*, wielkie M.

Affr. stol. Egiptu zbudowane około r. 795. za rozkazem Kalify Kairwana. Ulice tu są bardzo ciasne dla zaćmienia ich przed wielkim gorącem. Murzynow. Kestow, Gerekow lub Turkow liczą tu osiadłych, prócz żołnierzy Sultana wielkiego, na 300000. Przy Hafzy jest zwierchność najwyższa, który nie tylko w mieście ale w całym Egipcie rządzi despotycznie. Keltowie mają tu swego Patriarchę, a 4. sekty Mahometow swych osobnych Muftow. Niewiaśły są tu wojniwsze, niżeli w innych krajach pod pan. Tureckim będących. Przez miasto rznięty jest wielki i dawny kanał. Selim Sultan zdobył Kairu na Mamelukach r. 1517. i odtąd zostaje w mocy Turkow. Ztąd wychodzi przez Alexandryę niezliczona moc skór, lnu, wełny Egipskiej, laki, keści stoniowej, gummy, wosku, daktyliow, bawelny, kadzielow rożnych, kawy &c. o 4. m. są piramydy położone między 7. cudow świata. Leży Kair nad Nilem. dl. 46. 6. sz. 33. Kair stary jest ztąd o 3. ćwierci mili nad brzegiem wschodnim Nilu, gdzie Koftowie mają swy kościół wspaniały.

KAIRIOWAKA, wysępka Amerykańska, najpiękniejszy z Grenadyjskich i jedna z Antylskich. Wokoło może mieć mil 8. Obsituie w wszelki rodzaj zwierza. Znayduje się tu bagno mające wodę tak czerwoną, jak krew. dl. 316. 15. sz. 12. 20.

KAIROWAN, lub **KAIRWAN**, *Vicus Augusti*, m. Afrykańskie stol. Wielkorządztwa tego im. w Krol. Tunetańskim. Teraz jest nikczemne. Zostaje pod pan. Turkow. Leży od Tunetu na półd. o m. 25. dl. 28. 30. sz. 35. 40.

KAITHNESSA, Prow. połn. Szkocyi, dosyć żyźna w zboża i pastwiśka, i obsita w bydło, ale mająca drzewa niedostatek. Wyfysła Dep. 1. na Parl. z Buthą. Wick jest M. S.

KAKERLAKOWIE, mieszkańcy wysp leżących ku w. na półd. Ternaty. Mowią iż lepiej widzą w nocy, niżeli w dzień. Przeważnie uciekają przed światłem, i oczy na wpol mają zmrużone.

KAKET, m. i małe Krol. Azjatyckie w Perfyi, w Gurgistanie blisko Kaukazu. Handel jego zależy na jedwabiu. dl. 63. 50. sz. 43. 32.

KAKETA, jedna z rzek wielkich Ameryki półd. i największa po rz. Amazonow. Bierze swy początek w Krol. Grenady.

KAKONGO, małe Krol. Affr. w Kongo nad rz. Zairą. Mieszkańcy są sposobni i przywiązani do handlu. Ich obyczaje, rząd i religia jednaż jest co i Loanganow. Mamelba jest M. S.

KALA, m. w Krol. Tremesyjskim na półd. Oranuz leży na schyłku jednej góry. Ma wielu osiadłych kupców.

KALA, piękne m. Niem. nad Saalą, nal. do domu *de Saxe-Gotha*, o m. 4. na półd. od Jeny.

KALAA, znaczne m. Perckie w Gilahnie, gdzie bardzo wiele jedwabiu robią. dl. 76. 25. sz. 37. 23.

KALABRYA, *Calabria*, Prow. Włoska w stronie półd. Krol. Neapol. z tyt. Xstwa. Jest bardzo żyźna w zboże, oliwę, figi, rozenki. Obsituie w talk, marmur, konie, i nudy przednie. Dzieli się na dalszą i bliższą podług gór przedzielających ją na dwoje; bliższey Kofenza, dalszey Katanzaro są M. S.

KALAMATA, *Theramna*, znaczne m. Turcyi Prow. w Morei, w Prow. Belwederze, obronne forteca. Wzięte było od Wenetow r. 1685. i odebrane potym razem z Moreą całą od Turkow zostało. Leży nad rz. Spinarzą, m. 3. od morza 11. na w. od Mizytry. dl. 39. 45. sz. 37. 8.

KALAMIANA, wyspa Azjatycka w Indyach między wyspą Borneą i Filippijskimi.

KALAU, *Calovia*, M. Niem. w Luzacyi niższej, o m. 6. na poln. ku z. od Kothuza. Wielki handel prowadzi wełną, ale już nie jest tak teraz znaczne, jak było dawniej.

KALARA, ob. Cagliari.

KALB, lub **KALW**, piękne m. Niem. Szwabii w Xstwie Wurtembergim nad rz. Nagoldą, o m. 11. na z. od Stutgardy. Zalecają to m. piękne fabryki porcelany, materyi, etaminow, i ferzy.

KALBARY, kraina, rzeka i wieś w Afr. w Krol. Benińskim w Gwinei. Hollendrzy prowadzą tu handel bardzo znaczny.

KALEMBERG, Xstwo Elekt. Hannoverfkiego, z zamkiem tegoż im. znaynowanym, o m. 4. od Hannoverem na pold. Rozciąga się wzdłuż na m. 48. wierz na m. 6. lub naywęższy 10. Leży między Wezerą i Leją.

KALET, ob. Calais.

KALIDOBK, ob. Candebecc.

KALI, *Cali*, m. Ameryk. w dolinie tego im. w kraju Popayan nad brzegiem zachodnim rz. *Cauca*. Mieszkańcy są zręczni i mężni. Okolice miasta są wełne. Gubernator Prow. tu ma swą rezyd. dl. 304.30. fz. 3. 15.

KALIFORNIA, *California*, wielki połwysep Ameryki poln. obłany morzem poldn. Grunt jego jest na podziw żyzny w wszelkie rodzaje zboża i owocow. W Kwietniu, Maju i Czerwcu pada tu z rosą pewny gatunek maany, która twardnieje, i zostaje na liściach krzewin różowych, na których ją obficie zbierają, a ma słodycz podobną do cukru. Powietrze ma zdrowe. Morze i rzeki dostarczają Wyśpiarszom ryb bardzo wiele. Kraj jest bardzo ludny, obobliwiąku północy: ale mieszkańcy nieznają żadnych domostw. W lecie pod drzewami, a w zimie w jamach wydrążonych w ziemi mają schronienie. Cześć Miesiąc; a z przyrodzenia są

żywi i żartobliwi. Każda familia stanowi sobie prawa podług upodobania. Naypospolitsza męszczyzni niewiaśt jest zabawa przedzenie. Brzegi Kalifornii stawne są polowem perel, a rzeki napelnione są konchami. Hiszpani r. 1730. wystawili tu fortecę, którą od Maryi P. Loretańskiej nazwali.

KALIKULAN, dom kupiecki Holl. w Pomorzu Malabarckim, m. 32. na poln. ku z. od Kapu Komornyn.

KALIKUT, *Calcutium*, Krol. Kalikutafskie w Indyach Az. w pomorzu Malabarckim długie na m. 25. i około tyleż szerokie. Jest to kraj przeplatany rzekami, drzewami i bagnami. Wyoacie obficie pieprz, imbir, aloes, ryż, na które swe produkta wielki prowadzi handel. Dale się tu widzieć papugow i małp, wszelkiego rodzaju bardzo wiele. Drzewa zielenieją się zawżę, i rok cały iedyną jest wiosną. Rodzi się tu obobliwze drzewo, które nosi owoc podobny do daktelow, a z którego robią wino, cukier i oliwę. Krol Kulikutafski jest bardzo potężny i tytułnie się *Samorynem*, które toż znaczy, co Cesarz. Mowią, iż gdy się żeni, nayznaczniejszy Kapłani naypierwsi spią z żoną jego, i za to potym odbierają podarunki od niego, oraz że dzieci jego własne nie dziedziczą po nim, ale tylko siostrzeńcy. Pić w tym kraju zwykli na drzewa palmowego liściach. Lud niemal wżystek chodzi tu prawie na go. Szlachta i kupcy mieniają się na żony swoje z przyjaciółmi, a to na dowod przyjaźni. Zona iedna może mieć 7. mężow w iednym czasie, a iedli dziecię urodzi, ofiarować go może, ktoremu się iey podoba, a ow nieprzyjąć go nie może. Wzaiem męszczyzni, żon mogą mieć wiele w różnych mieyscach; ponieważ zaś wżystcy żeglarze moricy są lub sify, przeto każdy gdzie przyładnie, tam swe znayduje mieszkanie. Zuluca

rze są szlachta; od lat 7. uczą się żołnierki. Używają teraz muszkietów, i są bardzo bitni. Kalikutanie wierzą w Boga, ale mniemają, iż nie się nie mieśza do rządu świata, lecz to raczej zostawie diabłu, któremu przeto czynią ofiary.

KALIKUT, M. S. Krolestwa tego im. w Azji. Jest wiel. założone było od Cerama Peroamala, który podzielił całe swe Cesar. Malabarckie między swych krewnych i przyjaciół, z kąd tak wiele małych Państw w Malabarze powstało. Anglicy mają tu swoy dom kupiecki. Handluie naywięcey pieprzem i kardymonią. Jest tu wiele Indyanow chrześcian, którzy rowne z szlachtą mają prawo, i nie zależą tylko od swego Bisk. Leży miasto nad morzem, i zawiera około 7000. domow, z których każdy ma swoy osobny ogrod. dl. 91. 30. sz. 11. 21. *Van Caerden.*

KALIMBURG, Kallundberg, *Calumburgum*, M. Duńskie na wyspie Zeelandyi, główne mieysce znacznego grodu tego im. dl. 23. 56. sz. 55. 44.

KALIS, m. Niem. w Nowey Marchii Brandeburskiej, nad rzeką zwaną Falkenbergiem. o m. 5. na półd. od Falkenberga miasta. Znajdował się tu kamień sławny do ostrzenia i polerowania, z kąd poszło iż Niemcy o człowieku grubych obyczajow mówią: iż niebył ieszcze w Kalisie.

KALISZ, *Calisia*, M. Pol. stol. Wdztwa Kaliskiego wielkie, bagnem i murami otoczone, z szkołami, i z Stwem. Mieyscem jest sądow. r. 1655. od Szwedow było obleżone; r. 1706. Mardefeld General Szwedzki z woyskiem od Augusta II. był na głowę zбитy i w niewolę zabrany. Mieczysław stary pochowany był w tym mieście, a dawniey w nim Xżęta Kaliscy mieli rezyd. Kalisz zedwoch stron oblewa rz. Prośna. Jest od Warszawy m. 17. Prośna. Jest od Gniezna na półd. 72. 45. od Gniezna na półd. 72.

dl. 35. 55. sz. 51. 55. Wdztwo Kaliskie miało niegdyś tytuł Xstwa, i miało swych Xżąt z familii Piastów. przyłączone potym do Korony było wraz z Wdztwem Poznańskim. Dzieli się na powiat Kaliski. Koninski, i Nakielski. Używa herbu Wieniawa, Munduru tego, co i Woiewodztwo Poznańskie. Rzeki znaczniejsze ma Notecz, Kalisz i Prośna. Ma Wdę i Kasztelanow. 4. Seymikuie w Szrodzie z Wdztwem Poznańskim, i obiera z nim Poslow 12. Deput. 4. Leży wśródzod bagnow, grunt iego jednak jest żyźny. M. S. Kalisz.

KALKAR, *Calcaria*, m. Niemiec. w Xstwie Kliwii blisko Renu. nal. do Krol. Pruskiego. Oyczyzną jest Jana Kalkarego biegłego Malacza. Leży od Kliwii o m. 3. na półd. ku w. dl. 24. 45. sz. 51. 45.

KALLA-SUSUNG, M. S. wyspy Butonii w Azji. W położeniu jest miłym. Mieszkańcy są Mahometanie, i nie żyją prawie tylko korzeniami. Należy do Xiążęcia Indyanina. dl. 141. 26. sz. półd. 5.

KALLEN, m. Irlandzkie, w Hr. Kilkenńskim. Deputuie na Parl. Jest o m. 4. na półd. od Kilkenny.

KALLENBERG, *Mons Cettius*, pasmo wysokich gór w Austryi niż. Zaczyna się o m. 2. od Wiednia, i ciągną się przez Styryę. ob. Kalenberg.

KALLINGTON, m. Angiel. w Kornwalii, wysyła 2. Dep. na Parl.

KALLOO, forteca Niderlandu w krainie Waes, nad Skaldą. Blizko tey fortocy. Hollendrzy r. 1638. porażeni zostali od Hiszp. Jest o m. 2. na z. od Antwerpii. dl. 22. sz. 51. 15.

KALMAR, *Calmaria*, wiel. i bardzo mocne M. Szwedzkie w Prow. Smalandyi z portem i zamkiem dobrym. Jest bardzo ludno. Dzieli się na Kalmar dawny, i nowy. Z dawnego nie pozostało nic prócz kościoła i kilku domow. zna.

komity jest iednak unią, czyli uczynionym związkiem między 3. Krol. Szwecyą, Norwegią i Danią pod pan. Małgorzaty Krolowy. r. 1393. Nowy wybudowany jest na wyłtrzenie z armaty od dawnego. Jest dobrze budowny, ulice na proste i szerokie. Leży blisko morza Baltyckiego, o *m.* 50. na półn. ku w. od Kopenhagi, 60. na półd. ku z. od Sztokółmu. dl. 34. 33. lz. 56. 48.

KALMUKI, Narod Azyatycki, w Tartaryi wielkiej między Mongulem i Wolgą. Podzielony on jest na różne hordy, które swych mają Hanow, a naypryncypalniefzy z nich w Samarkandzie, wywodzący swoy ród od Tymurbeka. Lud ten nie ma żadnego stałego mieszkania; są prawie zawsze w drodze, obozują pod namiotami, i prowadzą z sobą swe żony, dzieci, wielbłądy, trzody i drob wszelki. Handel prowadzą z Moskalami, i jest ich prawie zawsze na żoldzie Moskiewskim okolo 6000. Są mocni i wojenni.

KALNA, *Calna*, m. Angiel, w Wiltshirze, sławne mianym tu Synodem r. 977. dla zakończenia sporow względem bezżeństwa Xięży i Mnichow. Wyśła 2. Deput. na Parl. jest o *m.* 26. na z. od Londynu.

KALNIK, dosyć obronne m. Pol. w Woi. Braclawskim, r. 1674. po 27. lat rokofzu poddało się nakoniec Krolowi. *m.* 12. na półn. ku w. od Braclawia. dl. 47. 57. sz. 48. 59.

KALO, forteca Duńska w Nord-Jutlandyi w Diec. Arhuzkiej. Teżoż im. jest forteca w Węgrzech wyż. w Hr. Zatmarskim, *m.* 12. na półd. ku w. od Tokainu, 28. na półn. ku w. od Waradynnu. dl. 40. 5. sz. 47. 55.

KALOYER, zowią się tak niektóre wyspy na Archipelagu, na których znajdują się puśelnicze monastery Mnichow Greckich, kt-

rych Kaloyerami zowią.

KALSERY, m. Azyatyckiew Państwie Mogolskim, w Krol. Jambuńskim, blisko źródła rz. Geme-ny. dl. 97. sz. 30. 20.

KALUS, m. Pol. w Woi. Podolskim nad Niestrem gdzie Tatarowie r. 1672. zbici byli; od Kamieńca *m.* 10.

KALWARYA, *Calvaria*, czyli *Golgotha*, mała góra znajdująca się rzeczywiście w Jeruzolimie, pamiętna śmiercią J. Chrystufa. Jest na północ Syonu. ob. Mont Valerien. Teżoż jest im. st. klasztor Bernard. w Woi. Krakowskim pod pan. Anstr. od Krakowa *m.* blisko 4. Także m. Lit. w Woi. Trockim nad Szeszupą, o *m.* 5. od granicy Pruskiej. Nał. do Sapiehow. Żydzi wielki tu handel prowadzą.

KAMA, wiel. rzeka Moskiewska, która wpada w Wolgę i naprawia iey wody,

KAMAKURA, st. Wyspa Japońska, na milę wkoło mająca obwodu ku stronie półd. wysp, Niphon. Tu na wygnanie odsyłani być zwykli Panowie wielcy obwinieni o iakie przestępstwo. Brzegi iey tak są spadziste, iż ich tam wyciągają machinami na wierzch. Co miesiąc dostarczają im rzeczy potrzebnych do wyżywienia.

KAMARANA, *Cardamine*, Wyspa Arabska na morzu Czerwonym. Mieszkańcy są Mahometanie, wzrostu małego, cery czarney. Ze wszystkich wysp tego Gollu jest nayżyźniefszą. Poławiają tu wiele koralow białych, iako i ryb mnostwo, i ostrygi, które perły noszą.

KAMARYNA, *Camarines*, ład wyspy Luzony iedney z Filipińskich. Znajduje się tu góra mająca kilka źródel wody ciepley, z których iedne ma moc petrylikacyi, czyli iż obraca w kamień to wszystko to, co weń wrzucą, iako to drzewo, kość, liście, materye, i nawet zwierzęta, węże, krokodyle &c.

KAMBAYA, *Calamba*, wiel. i piękne M. Azyatyckie w Państwie Mogolskim w Krol. Guzaraty. Handel jego zawisi na kadzidlach, parfumiach, korzeniach różnych materjach iedwabnych &c: Powiekszey części mieszkańcy są Banianie. W mieście znajduie się wielka liczba małp bardzo przykrych. Leży blisko Gofu Kambayi. dl. 89. sz. 22. 30.

KAMBOYA, *Camboia*, Krol. Azyatyckie w Indyach: graniczy na pośn. z Krol. Laos, na w. z Kochinchiną, i Chiopą, na pośd. i w. z Gofem i Krol. Siamskim. Przerzyna go wiel. rzeka tego im. M. S. jest także Kamboya. Leżało nad rz. Mefoną, która czyni część rz. Kamboyi, o m. 80. od morza. Woyny domowe i obce zniszczyły lud ten. Nie dają się teraz widzieć tylko ruiny dawney stolicy, i niewielu nędznych mieszkańców żyjących korzoukami leśnymi. dl. 122. 30. sz. 12. 40.

KAMBRYDGA, *Cantabrigia*, znaczne m. Ang. z tyt. Xstwa i Akademiją, która jest iedną z naydawnieyszych i naylepiey kwitnących w Europie. Lucius 1wśzy Krol Chrześć. tu był oświecony w wierze. Akad. dzieli się na 16. Collegia, a miasto na 14. parafii. Mowią iż wystawione iost od Kantabra Hiszp. r. 375. przed nar. Chrystusa. Miasto i Akad. posyłaia po 2. Dep. na Parl. Leży nad rz. Kamą, od ktorey ma uazwisko, m. 5. na pośd. od Ely, 4. od Huntingtonu, 7. na z. od Bury, 18. od Oxfordu, 15. na pośn. od Londynu. dl. 17. 28. sz. 52. 10.

KAMBRYDGSHERE, Prow. Angiel. w Diec. Eleńskiey, zawierająca łanow ziemi około 750000. która wylyła 2. Dep. na Parl. Obfituje w zboże, pastwiska, drob. zwierzyne, ryby i szafran. Kambrydga jest M. S.

KAMBRYDGA, jest także m. w Amer. w nowey Anglii z Akademiją.

KAMELFORD, m. Angiel. w Kornuwalii, blisko kanału S. Jerzego. Wylyła 2. Dep. na Parl.

KAMENTZ, bogate Opac. Cyfter. w Szląsku w Xstwie Munsterberskim, o m. 3. na pośd. ku z. od Munsterberga.

KAMENTZ, *Camentia*, m. Niem. w Luzacyi, nad Elsterą, o m. 8. na pośn. ku w. od Drezna.

KAMERAK, ob. Cambrai.

KAMIEN, wieś pod Warszawą nad Wilną, sławna przez wyznaczone w niey miejsce do Elekcyi Krolow Pol. Tegoż im. M. w Woi. Gnieźnieńskim, dawniey znaczne z Kasztelanią. Leży nad Wartą od Gniezna m. 5.

KAMIENIEC, *Camenecia*, wielkie i iedne nayobronnieysze M. Pol. w Woi. Podolskim, stol. tego Woi. Jest naylepszą fortecą Krolestwa Pol. zasłaniaiącą go od Turkow. Położone jest między wielkimi i niedostępnymi skałami, obronne garnizonem Pol. jest dobrze budowane i ludne. Ma Bisk. tego im. które założone było od Ludwika Krol. Pol. i Węgier. r. 1375. Kozacy r. 1651. próżno fortecę tę w oblężeniu trzymali, ale Mahomet IV. r. 1672. mocą ją wziął i zostawała w rękach Tureckich dor. 1699. w którym przez traktat Karłowicki wrocony był Polsce Kamieniec. Mury iego nadpłute, *Stanisław August* odnowić kazał, r. 1766. artylerją powiekszył, i r. 1781. swą Osobą odwiedził. Mieyscem jest seymikow i sądow. Leży nad Smotryczem, który do Dniestru wpada od Chęcima m. Pol. 2. od Lwowa 30. od Warszawy 75. dl. 45. 5. sz. 48. 58. Zowie się ten Kamieniec *Podolskim* dla różnicy od następuiącego, a Sta Kamieniecki jest Generałem Podolskim, a do iego iurydykcyi i grod Łatyczowki nale.

KAMIENIEC, zwany *Brzeskim* Lit: iż w tym jest Wdztwie, jest m. dosyć znaczne z Stwem, w gruncie żyznym nad rz. Ilną, od

Brześcia *m.* 4.

KAMIONKA, *m.* pod pan. Austr. w cyrkule Bełzkim, jest między Bułkiem, Dobrotwinem.

KAMMIN, *Camminum*, *m.* Niemiec. w Pomeranii dalszey w Elektorstwie Brandeburskim. Bisk. Kammińskie zniesione było mocą traktatu Westfalskiego. Leży nad morzem Bałtyckim, *m.* 20. na półn. od Szczecina. dl. 32. 45. sz. 54. 4.

KAMPANIA, *Campagno di Roma, Campania*, Prow. w Stanie Papińskim, między morzem, Tybrem, powiatami Sabinem, Laworą, i Abruzzo. Grunta tey nie prawie nie rodzą, lubo są żyźne, a to dla nałożonych na wszelkie zboża podatkow, co mocno rolnikow odraża. W wody obsitnie bardzo dobre, ale powietrze ma niezdrowe. Sam Papież zachowuje sobie bezśredni rząd tey Prowincyi, trzyna tu tylko swego Naniefniaka, który przemieszkuje w Fruzuonie.

KAMPEN, *Campana*, mocne *M.* Holl. w Prow. Oweryselii, z Cytadellą i portem, który jest prawie cały zamulony piaskami. Holl. zdobyli go byli na Hiszp. r. 1578. a Franc. opanowali go r. 1672. ale go opuścili r. następniego. Oczynną jest Alberta Pighiusza. Leży nad Iszlą, *m.* 8. na półn. ku w. od Dawenteru, 18. na półn. ku w. od Amsterdamu. dl. 23. 28. sz. 52. 38.

KAMPIDONA, ob. Kempten.

KAMPION, *m.* Azjatyckie, stol. Krol. Tangutkiego w Tartaryi, o *m.* 22. od murow Chińskich, dl. 122. 30. sz. 40. 38.

KAMSZATKA, wiel. połwysep na północ ku w. Azyi, między Gólfem tegoż im. i morzem Japońskim, przy końcu wschodnim Państwa Rossyjskiego leżący. Mieszkańcy jest od różnych Narodow. Stro-
na pold. osiadła jest od Japończykow. W środku mieszkańcy płacą Moskalom daninę w futrach, osobliwie w skórkach kałorowych nadzwyczajney wielkości. Reszta,

trzeba urodzić się w tym kraju, a by mózdz znieść ich nędzę. Nieznają nawet Reniferow tak pospolitych w Laponii; są to psy, które ich wożą na saniach. Lud mieszkający na półn. jest naydzikłzy, i zabija gdzie zobaczy Moskalow. Port Kam-
szatfkoj, gdzie Moskale osiedli w wieku 18tym, jest w środku stro-
ny wschodniey tey połwysep, o *m.* 400. na w. od miasta Moskwy.

KAMUL, *Chaurana*, *m.* Azjatyckie na końcu wschodnim Krol. Cialiskiego na pogran. Tangutskiego w Tartaryi. dl. 115. 40. sz. 37. 15.

KANADA, *Canada*, czyli nowa Francya, wiel. kraj Ameryki północney, graniczy na w. z Oceanem, na z. z Missyzypią, na połud. z Osadami Angiel. na półn. z krajami nieznanymi. Jan i Sebestyan Kobotowie Oyciec i Syn odkrywcy pierwszy wyspę ziemi Nowey i część ziemi Labrador r. 1497. zdaią się być wynalezcami Kanady. Kraj ten jest prawie równie wielki jak Europa. W ogólności jest bardzo dobrym, ale ma 6. miesięcy zimy bardzo ostrey. Ziemie nowo dobyte są urodzajne. Pszenica tu rośnie bardzo dobra; sieją ją w Maju, a zbierają w Sierpniu. Leguminy po większey części, osobliwie mak udają się tu równie dobrze. Łasy Kanady są pełne winnic leśnych, zwierziny, i zwierza osobliwszego. Nayciekawszy i naypożyteczniejszy z nich jest Kastor. Rzeki, stawy i jeziora nadzwyczaj są rybne. Znajduie się wiele drzew nieznanych Europie, procz tych, które znamy iako to klon, które wydaie likwor przedziwny, i głóg krzew, z którego dystylią balsam zwany: Terrebintyną Kanadeńską, skuteczny do leczenia ran na słabość pierśi i żółdka. Cały ten oblzerny kraj mieszczkany jest od dzikich, których dzielić można na 4. języki Siuzanow, Algonkwiniow, Kuronow, i i Eskimow. Większa część dzikich niema stałego miejsca, i nieżyje tyl-

ko połowem. Rzadko tu który jest izpetny; oczy mają wielkie i czarne, są niespracowani i gorliwi o wolność. Lubią nad zwyczaj wódkę, i gdy się upiją, szaleją prawie. Narod Huronnow ma Wodzow dziecięcych następnych po płci żeńskiej, inne wybierają ich sobie, wszyscy ci uznają duch nayıpierwszy, i innych duchow stróżow, którym czynią ofiary, iako i flońcu. Wojny ich są krwawe; używają teraz już zbroi ogniſtych. Ktorzy są Chrześcianie, nawroceni byli od Jezuitow. Kanadeycczykowie Francuzi, czyli Kreolowie Kanadeyſcy, są urodni, mocni, dowcipni, żwawi, zuchwali, ale ociężałoś nieco. Niewiaſty są piękne, sprawne, i bardzo dowcipne. Kwebek ieſt M. S. Kanady. Kray ten uſtąpiony był od Franc. Wielkiej Brytanii traktatem Werſalskim r. 1763. d. 10. Lutego.

KANAŁ Bryarski, *Canal de Briars*, dokończony r. 1642. we Fr. łączy Ligerę z Loimą, od Bryary do Montargis prowadzony ieſt na m. 13. utrzymywany 41. ſłużami, które udzielają wod ſławom po bokach leżącym. Kanał *de Montargis* ieſt tego dokończeniem do byty. r. 1720.

KANAŁ Aureliański, *Canal d'Orleans*, dokończony r. 1692. zaczyna się o m. 2. wyżej Aurelianu, ciągnie się od Ligery do Loiny niżej Montargis i wchodzi do Sekwany wyżej Moretu, długi na m. 18. ma 30. ſłużów.

KANAŁ, Langwedocki, lub Krolewski, *Canal Royal* lub *du Languedoc*, we Fr. przerzyna część poſd. Langwedocyi, i łączy morze jedno z drugim. Zaczyna od Cetty, wchodzi do Garumny wyżej Tuſofy. Długi ieſt na m. 45. szeroki ſtop 30. Dzieło to ieſt przedziwne, i godney ciekawoſci roboty, a oſobliwie ſklepienie iego w *Malpas* w górze opoki twardey, którą przetrnął miano dla uczynienia prze-

chodu wodom. Zaczęty był ten kanał r. 1666. z rozkazu Ludwika XIV. od P. *Riquet*, i dokonany r. 1681.

KANAŁ, Ogiński w Brzeſciu Litt: który Pinę z Muchawcem łączy, a przeto Prypeć z Bugiem. Dzieło wielkich zaſług i chwaty kienia, którego imie noſi.

KANANOR, *Calligeris*, wiel. M. nadm. i Krol. w Azyi w pomorz Malabarſkim, z portem bardzo obſzernym i beſpiecznym, zbudowane od Almejydego Wicereya Portugal. w Indyach. Wawrzyniec Brito, który tu był potym komendantem zaſłużył na nieſmiertelną ſławę wytrzymanym oblężeniem przeciw woyskom Kalikutańskim i Kananoſkim, które przymusił do oſtąpienia od miasta. Hollendrzy opanowali go r. 1664. i mają tu ſkład kupiecki. Leży w gruncie, który wydał obficie pieprz, imbir, daktyle leſne, tamaryle, któremi znaczny prowadzą handel mieſzkańcy. dl. 95. 45. ſz. 12. Krol. Kananoſkie ma ſwego Krola, który wielką liczbę trzyma żołnierzy. Obywatele ſą po więkſzey części Mahometanie.

KANARA, *Canara*, Krol. Kanarſkie w Azyi w pomorzu Malabarſkim mieſzkane od bałwochwalcow, ktorzy ſą cery czarney lub brunatney. Lud peſpolity ieſt tu bardzo nędzny. Kray obſtawie pieprz, drzewa palmowe, owoce, ryż czarny, który ieſt lepſzy i zdrowſzy nad biały, na koniec w bydło. Mangalor ieſt M. S.

KANARYA, wielka *la grande Canarie*, *Canaria*, Wyſpa na Oceanie przy Afr. leżąca, mająca w około na m. 40. Podług zdania wielu Piſarzow nazwana tak była od takiego mnoſtwa pſow wielkich, ktorych tu znaleziono, z ſłowem łac. *Canis*, pies; lub podług innych dla wieloſci trzciny cukrowych z ſłowa Franc. *Canne*, trzcina, *Zuana* była i dawnym, ale za-

niedbana została do r. 1483. w którym Piotr de Vera Hiszpanią odkrył. Obsituje w zboże, wino, owoce, bydło, drob i zwierzynę. Kanarya jest M. S. procz tego sątu 3. miasta. *Taida, Galder, i Guza.*

KANARYA, lub *Ciudad de Palmas, Civitas Palmarum*, wiel. i piękne M. S. wyspy Kanary; liczy na 12000. Wyłpiarzewo bardzo odważnych, z zamkiem, z Bisk. którego kościół Katedr. jest wspaniały. Tu rada Najwyższa wysp siedmiu i Konsul Franc. rezydują. dl. 2. 15. sz. 28. 4.

KANARYSKIE, wyspy, *les Iles Canaries, Canaria, Fortunatae*, Wyspy na Oceanie blisko Afryki leżące, tak nazwano od iedne z nich największej, znane dawnym pod im. wysp szczęśliwych: *Iusula fortunatae*. Z wysp tych najbliższa Afr. jest od brzegow na m. 40. Liczą pospolicie ich 7. które są *Palma, Fer, Gomer, Teneriffa, Canaria, Fuerteventura, i Lancerota*, do których przydać można pomniejszych, jako to: *Gratiosa, Rocca, Allegranza, Infierno, Lobos i S. Klary*. Zaniedbane one były do r. 1417. aż gdy Jan de Betancourt Szlachcic Normandzki opanował Lancerotę i Fuerteventur dla Jana Krola Kastylii. Inne odkryte i wzięte były przez Hiszpanow. Grunt tu jest dobry i obsity w wszelkie potrzeby życia, osobliwie w trzciny cukrowe, ieczmię i wina przednie. Brzegi morza są bardzo rybne. Jest na tych wyspach wiel. mnostwo kanarkow, i ztąd przyniesione rozmnożyły się w Europie. Mieszkańcy są mocni, cery ogorzalej, rzeźwi, odważni, dowcipni, i wielcy żarłocy. Nie cierpią innej Religii, procz Chrześc. Katol. Na leżą do Hiszp. Położone są ku brzegom Barbaryi na przeciw Kapu Non, między 7. i 11. stopniem dl. a między 26. i 30. st. szerokości pola,

KANDAHAR, *Ortospana*, wiel. i zuacznie handl. i bardzo bogate M. Azyatyckie stoł. Prow. tego im. w Indyach z 2. Cydadellami. Znayduje się tu wiele Banianow i Gwebrow. Leży w krainie oblitującej w to wszystko prawie, cokolwiek do wygod życia służy. dl. 85. sz. 33. Prow. Kandahar gran. na poln. z kraiem Balk, na w. z Prowin. Kabul, na połd. z Bukorem i Sagestanem, na z. z innemi Prow. Perkiemi.

KANDAWA, m. celne swej parafii w Kurlandyi nad rz. Abau, z zamkiem zruynowanym i Ekonomią Xiążęcą. od Mittawy na z. ku poln. m. 10.

KANDANOE, wyspa na morzu Lodowatym. Nal. do Moskwy.

KANDY, wiel. Krol. Kandyjskie w Az. na wyspie Ceylan, które zajmuje część iej większą, i leży w środku tej wyspy. Napelnione górami i wąwozami stało się z samego położenia bardzo obronnym. Ryż jest najpospolitszym pożywieniem mieszkańców. Ten jest różny, który w 7. 6. 5. 4. lub 3. miesiącach dojrzewa. Gatunek zaś każdy, aby się udał, trzeba aby posiany okryty był wodą, i podług wielości wody miarknią wyber nasienia. Lud zaś tak tu jest sprawny, iż niema pagórkow, ani nawet gór, na ktoreby nie sprowadzili wody. Naten koniec rznią góry w kształt amfiteatru w piętra, najmniey 3. stopy, a naywięcey 8. szerokie. na te zlewają wody zebrane na sam wierzch, która wsiąknąwszy dożyć w pierwszych piętrach spada co raz na niższe, i tak cała góra odwilża się. Obywatele są balwochwalczy, iako i Krol, który jest potężnym, i sam ma prawo siedzenia na krzesle mającym poręcz. M. S. jest Kandy.

KANDY, *Candium*, M. S. Krolestwa tego im. na wyspie Ceylanie. W czasie gdy Portugal. byli panami brzegow tej wyspy, częścią

od nich Kandy podpalane bywało, co przymusiło Króla przenieść swą rezyd. do Dyligi. Domy tu są nizkie, niekkształtne wewnątrz. dl. 98. 30. sz. 7. 35.

KANDYA, *Creta*, Znaczna wyspa Europ. na morzu szrodziemnym, na pold. Archipelagu. Lubo ziemia iey nie dobrze uprawna, dostarcza iednak i obcym zboża, winu przednich, oliwy, wełny, iedwabiu, miodu delikatnego, który ma zapach dzięcielinny; i. t. d. Powietrze i wody ma zdrowe. Znayduie się tu wiel. liczba Grekow. Lubo u dawnych Kreteńczykowie mieni byli za ludzi bez czci i cnoty, dziś iednak są ludźmi prawdziwie poczciwymi; niemasz tu żebrakow, złodzieiow, ani zboycow publicznych. Wyspa ta leży iakoby na wniściciu do Europ. Azji, i Afr. Dzieli się na 3. Departamenta, z których celniejszy jest miasto Kandy, gdzie rezyd. Beglerbey, drugi Kanew 3ci Retynu, które swych mają Bafzow. Rozciąga się wzdłuż na m. 80. wszerz na 20. a wokoło ma m. blisko 200. Leży o m. 500. od Marsilii, 200. od Konstantynopolu, 100. od Cypru, 24. od Miletu, 18. od Cerygo. Kandy jest M. S.

KANDYA, *Citium*, M. S. wyspy tego im. iest bardzo mocne, zbudowane na ruinach dawney Heraklei; Nie iest iuz teraz tak znaczne, iak było pod pan. Wenetow. Port iego nie iest dobry, iak tylko dla barkow. Arcy-Bisk. Kandyjski iest Metropolita całej wyspy. Znaydują się tu żydzi, Ormianie i 3. lub 4. familie Franc. i Viceconsul. Leży w stronie poln. wyspy w rownie nie bardzo żyzney. Turcy zdobyli ją na Wenetach r. 1669. dn. 16. Września po 3. latach blisko oblężenia, w którym umarło 7. Bafzow, 80. officyerow, a więcey nad 10000. lanczarow, nie rachuiąc prostego żołnierza. Weneci r. 1692. próżno się o nią kufili. dl. 42. 58. sz. 35. 18.

KANDYSCH, Prow. znaczna Państwa Mogolskiego w Az. iest bardzo ludna i bogata, obfituie osobliwie w bawełnę, ryż, i indych. Brampur iest M. S.

KANEA, *Cydon la Candé*, mocne i znaczne M. wyspy Kandy, drugie po M. S. iest rezyd. Bafzy. Liczą tu na 1500. Turkow, 2000. Grekow, i niewielu żydow i kupcow Franc. którzy mają swego Konsula. Port byłby dosyć dobrym, gdyby był utrzymywanym. Okolice miasta są przedziwne i nie są iakoko lasy oliwne, przeplatane łąkami, winnicami, ogrodami, potokami, górkami laurow i mirty. Naywiększy dochod miasta zależy na oliwach, z których mydło robić umieją, na wołku też i zbożach. dl. 41. 43. sz. 35. 28.

KANELLA, *Pays de la Canelle*, kray Cynamonowy, dawniey zwany Król. Kotańskim, iest kray wiel. wyspy Ceylan. Zawiera on wiele Kantonow, czyli *Kortas*, z których celniejszy posiadane są od Holl. którzy są panami brzegow wyspy. Naypryncypalniejszy tego kraju bogactwem są bardzo wielkie lasy Cynamonowe. Niema gdzieby drzewa te były lepszei obfitsze iak na tey wyspie, a osobliwie począwszy od Negombo na pold. do rz. Melipy. Tak zaś prędko drzewa te rosną, iż mieszkańcy obowiązani są prawem wycinać ie i utrzymywać drogi, gdyż rok zostawione bez rozrzedzenia ich, tak się rozrastają, iż przedrzeć się przez drogę nie możnaby było. Na brzegach iest miast 5. kilka fortec, i wiel. liczba portow, które należą do Holl. Reszta kraju osiadła iest od Wyspiarzow. Obfitują w rudy kruszcowe bardzo bogate, które kruszcow, iako też rubinow, safirow, topaziow, i innych kamieni drogich dostarczają.

KANINA, *Canina*, część polnoc. Epiru; iest tu m. tego im. o m. 8. na pold. od Wolony.

KANIOW, m. Pol. w Woł.

Kiowski z Opus. Bazyl. dosyć znaczne. Ma Stę niegrod. Leży przy Dnieprze od Kiowa ku połn. *m.* Pol. 22. dł. 50. 5. sz. 49. 25.

KANISKA, lub **KANISA**, *Cannisa*, *m.* Węgier niższych stol. Hr. Salawarkiego. R. 1690. poddało się Cesarzowi i twierdze jego r. 1702. zrzucone były. Leży nad prawym brzegiem Drawy. *m.* 23. na połd. ku z. od Alby Krolewskiej, 40. od Budy. dł. 35. 12. sz. 46. 23.

KANNAROWIE, *Cannares*, Narod dziki Ameryki połud. u Audyencyi Kwitańskiej w Peru. Lud jest piękny i urodny. Kray obsiuguje w zwierzynę, i w złoto. Spособny jest do rozmnożenia winnic. Pszenica i ięzmięń rodzą się tu dosyć dobrze.

KANNEY, wyspa Szkocka iedna z Westernow. Urodzayna jest w zboże i pastwiska. Na brzegach wiele poławia się stokwizmu. Należy do Makdonalow.

KANO, lub **ALKANEM**, *Cannum*, Krol. Afr. w Nigrycyi z *m.* tegoż im. Obywatele handlują bydłem; uślni się w pracy i przestrzegający obyczajności. Zprzeczyny zboycow, drogi i stopy tu są niebezpieczne.

KANSTADT, *Cantaropolis*, *m.* Niem. w Szwabii nad Nekrą w Xstwie Wirtemberskim, *m.* 2. na połn. ku w. od Stutgardy, w okolicy urodzayney, obfitey w wina i dobre pasze. Zalecają go łaźnie i fabryka materyi Indyjskich.

KANCHEU, wiel. M. Chińskie w Prow. Kiangsi, w którym jest Wice-Rey. Znayduie się tu ofobliwsza studnia, która wyłycha i napelnia się 2. razy w 24. godzinach. Miasto jest bardzo handl. i ma 12. miast mniejszych pod sobą. Jest tu most wystawiony na 30. baczach. dł. 133. 32. sz. 25. 53.

KANTON, ob. Kwanton.

KANTORBERY, Kantuarya, *Cantuarua*, bardzo dawne M. Angiel. stol. Hrabstwa Kent, z Arcybisk. który jest Prymasem całej

Anglii i pierwszym Parem Krolestwa, a który rezyd. w pospolicie w Lambeth na przedmieściu Suthwaraku w Londynie. S. Augustyn Apostol Ang. w 6stym wieku był 1wlyzym Bisk. Kantuaryjskim. Wyłyła 2. Deput. na Parl. leży nad Sturą, *m.* 8. na w. od Roffesteru, 15. na połn. ku z. od Kaletu, 18. od Londynu. dł. 18. 38. sz. 51. 17.

KANUBIN, *Cenobium*, sławny klasztor na górze Libanie, gdzie ma rezyd. Patriarcha Maronitow. On i jego zakonnicy są katolicy Rzymscy. Grunta okolic uprawiają bardzo dobrze, i za najnielszą mairą zabawę przyimowac obcych iakiegokolwiek narodu. Przy kościele mają 3. dzwony, w które dzwonić im wolno; co wielkim tu jest przywileiem.

KANZULA, *m.* nadm. w Krol. Japońskim na wyspie Niphon, w stronie wschodniej Gofu Yedofiskiego.

KAOICHEU, *Kaocheum*, *m.* Chińskie 7me z miast głównych Prow. Kwanton, w okolicy wiele pawio w i sępow mającey zdatnych do połowania, obfitey także w sżyby marmurowe. W morzu tu pobliskim poławiają się perły, ryby o 4. oczach i raki, które zostawione na powietrzu obracają się w twardy kamień. dł. 129. sz. 22. 33.

KAP, *Cap Promontorium*, Przylądek, znaczy górę wysuniętą nad morze, i nad nim wilzającą.

KAP Biały, *Cap Blanc*, w Afryce w pomorzu Nigrycyi między wyspami Kanaryjskimi i Kapem zielonym. Jest wiele Kapow tego im. w Azyi na połd. Gofu Smitneńskiego; inny na połn. wyspy Korfu, inny na wyspie Cyprze. Są także tego im. w Amer. ieden w Brezylui, drugi w pomorzu Kwitańskim, także na wyspie Kalifornii, i na brzegach nowey Anglii. Tegoż im. Kap na brzegu połud. Sycylii.

KAP Czarny, *Cap Negro*, w

Krol. Tunetańskim. Francuzi tu swą mają osadę i ztąd sprowadzają zboża.

KAP dobrej nadziei, *Cap de bonne Esperance, Caput bonæ spei*, Hawny Kap w końcu połd. Afr. odkryty od Portug. Hollendrzy wyślawili tu fortecę, i osiedli r. 1650. Odtąd Angl. Franc. i inne narody tu zawijające swe okręty opłacać im tu musieli. Na m. 30. około jest tu mieszkanego kraiu przez Holl. i Franc. zbiegłych, który wydaie bardzo wiele pszenicy, ięczmienia, grochu i różnych owocow. Zafszczęgione tu winnice bardzo się dobrze udaly, i przednie rodzą wino. Szczepienia Holl. czynią im znaczny odbyt, z przyczyny uczęszczających tu okrętow, tak swych iak obcych, dla wygod i taniosci pożywienia, i dla wielosci skór i mialta, które za nic prawie ustępują dzicy mieszkańcy. Kompania Indyjska Anglikow, miia to stanowisko dla S. Heleny, lubo ta nie jest w tak dobrym położeniu. W fortecy Holl. jest wspaniały szpital, dokąd z okrętow odsyłani bywają chorzy, a świeżych tu ludzi na ich biorą miejsce. Przy fortecy znajduje się ieden z najpiękniejszych ogrodow, iakie widzieć tylko gdzie można, który jest bardzo wielki, i zawiera wszelkie gatunki roślin wszystkich 4. części świata w 4. osobnych ogrodzie częściach, na które jest podzielony. O m. 35. od Kapu jest źródło wody ciepłej przedziwnie skuteczne do leczenia chorob. dł. 37. 45. sz. połd. 33. 35. 15".

KAP Fr. *Cap François*, jest to Fort naywięcey uczęszczany w stro nie połn. wyspy *Saint Domingue*, leżący w piękney równinie żyzney i dobrze osadley. Wniysćcieiego jest dobrze umocnione. Nał. do Fr. Tuż zabudowane miasto co raz się bardziej powiększa, lubo powietrze tego miejsca szkodliwe jest dla Europeyzykow, którzy tu mocne piją trunki. W tymże m. rezyd. Gu-

bernator.

KAP Horn, naydaley ku połd. położony, leży w ziemi ognistej.

KAP Kantyn, w Afr. przy Barbaryi na z. leżący.

KAP Kin, jest w Norwegii ku połn.

KAP Nez, na połd. Norwegii leży.

KAP Nord, jest naybliższy połn. w Europie, leży w Laponii Norwegkiey. Inny jest tego im. w Amer. nad brzegiem połn. rzeki Amazonow w Guyanie.

KAP o trzech wierzchołkach, *Cap de 3. pointes, Caput triceps*, jest w Afr. nad brzegiem Pomorza złotego w Gwinei góra wielka, a dla wierzchu iey na 3. szczyty rozdzielonego tak nazwana.

KAP Zielony, *Cap Verd, Promontorium Viride*, bardzo znaczny przylądek nad brzegiem zachodnim Afr. odkryty od Portug. r. 1474. Oblewa go z dwoch stron rz. Gambia i Senegalia. Kraiy mieszkany jest od Murzynow, którzy handel prowadzą z wszelkimi narodami, i są rostopni, bawią się uprawą roli, Inb paszeniem bydła. Znajduie się tu bardzo wiele kowalow dobrych, i żelaza przedniego. Większa część mieszkańców kłania się miesiacu i diablom. Jest tu też nie mało Mahometanow i Portug. którzy ostatni są prawie tylko bandyci tu zbiegli po popełnioney zbrodni w swym kraiu. Wyspy Kapu Zielonego patrz pod W. Wyspy.

KAPALITA, wiel. M. Amer. połn. w Prow. Gwaxace, w kraiu bardzo obfitym w bydło rośle, i wyborne owoce.

KAPERGWIN, *Caperguin*, m, Irlandzkie, w Hr. Waterfordzkim, deputuie na Parl. m. 11. na z. ku połd. od Waterfordu.

KAPPEL, Opac. Panien, blisko Lipstadt, którego Xieni jest Hrabinią Lippeńską.

KAPOSWAR, forteca Węgier niższych nazwane od ra. Kapos,

ktora ją chlewa, o m. 22. na półn. ku z. od Tolny. dł. 36. 38. sz. 46. 28.

KAPUA, ob. Capua.

KARAHISSAR - APHIOM, M. Natolii w Turcyi Azyat. dziedzictwo Otmana 1szego Cesarza Otomańskiego. Nazwiako *Aphiom* ma ztąd iż bardzo wiele rodzi *Opium*, ktore od Turkow zwane jest *Aphiom*. Leży o m. 25. na połd. od Tokatu. dł. 48. 30. sz. 38. 35.

KARAILOWIE, *Caraihes*, lub *Cannibales*, dzicy wyspiarze Amerykańscy. ktorzy posiadają dotąd część wysp Antylskich. Są z natury smutni, pełni imaginacyi, i gnuśni; żyją długo, bo ordyn ryinie do lat 100. Cery są oliwkowey, czoła i nosa płaskiego. Chodzą nago. Dzieci swych nie zwykli krępować wpieluchy, co czyni, iż rotle i mocne bywają. Kładą je w kozykach bawełnianych. W 4. miesiącach zaraz chodzą na rękach i nogach, i tak się w to wprawnią, że przyszedłszy do lat, przędzey tym sposobem biegają, niżeli ktory Europeyzyk. Każdy gospodarz ma swą chatę, i nią rządzi. Niewiasty tu rodzą bez bólu, i nazajtrz zaraz udają się do pospolitych gospodarstwa zabaw; ale twierdzą, że mąż sam kłaść się zwykł na łożku, i przez kilka dni iakoby w połogu leży. Żon miewają wiele, bez względu na iakiekolwiek pokrewieństwo. Dzieci swe wszystkie oddają do żołnierstwa. Ciała swych nieprzyjaciół tak ieść zwykli, iako Brazyłczykowie. Pierwszy podług nich człowiek był: *Longuo*, ktory nie był stworzony od nikogo, ale stąpił z nieba, a inni ludzie wyszli z jego pępka, ktory miał wielki, i z jego uda, przez uczynioną incyzją. Czczą Bogow złych i dobrych, wierzą w nieśmiertelność duszy. Gdy człowiek umrze czynią smutne tańse, i okropne wydają krzyki. Jeżeli ma iakiego Murzyna, zabijają go aby swemu Panu służył na dru-

gim świecie, i z trupem razem chowają sprzęty, i psa iego. Po opanowaniu tych wysp od Europ. wiele w ich obyczajach zażło odmian. Karaibowie są bardzo zrzęczni w strzelaniu z łukow. Pochodzą z ziemi Nowey, i mieszkali na wyspach Troycy i Barlovento.

KARAMANIA, *Caramania*, znaczna Prow. Turcyi Azyat. w stronie połd. Natolii. Wszystkie tu domy mają wieże wietrzne dla ochłodzenia swych izb w lecie. Są to zaś wielkie rury wychodzące nad wierzch dachu, a ktore trzymają zamknięte przez całą zimę. M. S. jest Satalia.

KARAWAN-SERAY, to jest pałac Karawanow, są to domy publiczne na wschodzie dla podróżnych w niedostatku karczmi, lub austeryi. Dwa zaś ich są rodzaje. Jedne są na traktach wielkich, a drugie w miastach. Ktore są na traktach, te są domy zaieżdne, zawierające izb wiele, w ktorych nie maż procz ścian 4. a ktore są dla wygody nappierwey zaieżdających. Jest przy nich dozorca, i kilka slug, ktorzy są trzymani, aby mieli o nich staranie. Dozorca przedaie pospolicie to, czego potrzeba dla koni, i do pożywienia. Za nocleg lub popas nie się od mieysca nie płaci. Karawan-Seraye mieyskie są daleko piękniejszye i w niektorych opłacać się potrzeba. Europeyskie są lepsze nad Azyatyc. ktorych jest mało, oprócz w Persyi.

KARCZEW, m. Pol. w ziemi Warszawskiej założonym rękodziem meblow krajowych zaszczycone o m. 3. od Warszawy.

KARDIF, lub Klamorgan, *Cardiffa*, m. Angiel. w Prow. Wali, stol. Klamorganshiry, z wygodnym dla okrętow stanowiskiem i dobrą Cytadellą. Wyłyła r. Depna Parl. i leży nad Taflą przy morzu, o m. 42. na z. od Londynu. dł. 14. 20. sz. 45. 52.

KARDIGAN, *Ceraticas*, m. Angiel. głowne Prow. tego im. z tyt. Hr. Wysyła 2. Dep. na Parl. i jest w miłym położeniu blisko morza Irlandzkiego, o m. 55. na z. ku półn. od Londynu. dl. 12. 50. sz. 52. 13.

KARDIGAN-SHIRE, Prow. Angiel. w Xłtwie Wallii, mająca w o koło na m. 30. zawierająca gruntu 220000. łanow. Wysyła 1. Dep. na Parl. Obfitnie w zboże, bydło, ryby, zwierzynę, rudy ołowiane i miedziane. Znajdują się w niej także żyby frebrne. Kardygian jest M. S.

KARDUEL, część wschodnia Georgii, nal. do Kroia Perskiego. Jest isey M. S.

KAREK, wyspa Az. na Golsie Perskim, ma w około m. 4. o m. 5. od Bassory.

KARELIA, *Carelia*, Prow. Finlandii w części isey wschodniej. Ustąpiona jest od Szwedow prawie cała Moskwie przez traktat Nieftadzki r. 1721. Powenza, Wiburg i Kexholm są jej miastami celnieyfsze.

KARELSBROOK, forteca Angiel. na wyspie *Wicht*, leżącej na morzu *la Manche* na pold. Anglii, zkąd [Karol I. wzięty] był na śmierć.

KARELSKRON, lub **KARLSKRONA**, mocne M. i bardzo ludne w Szwecyi w Prow. Blekingi nad morzem Bałtyckim z portem bardzo dobrym, i dwoma fortecami obronnym. Zbudowane było r. 1679. od Amirała *Hans Vrachemejster*. Tu nayznacznieyze są zbrojownie morskie. dl. 33. 35. 12. 56. 14.

KARGOWA, m. Pol. w Woi. Poznańskim, niezym nieznaczne. Włość ewikcyonalca. Kom. Eduk.

KARHAIS, lub **KARAHIS**, m. w Brytanii nad Aufeną, m. 16. na w. od Brestu, 12. na półn. od Hennebony, 11. od Quimpery. dl. 14. 3. 48. 15.

KARIKAL, Dom kupiecki w Bawny handlem płociem, o m. Tom 11.

4. ra półn. od Nagapatanu z włościami długiem na m. 2. szer. na milę. Leży nad odnogą Koltamy w Krol. Taniaurkim, w pomorzu Koromandelskim.

KARLETON, m. Angiel. w Yorksburze, z tyt. Baronii, o m. 7. od Yorku, 47. na półn. od Londynu.

KARLILA, *Carlito*, *Carleolum*, mocne i znaczne M. Angiel. stol. Kumberlandyi z Bisk. i z tyt. Hr. Oduwione było od Wilelma II. zwanego czerwonowłosym, który tu wystawił dobry zamek. A Henryk VIII. zbudował tu kazał mocną Cytadelę. Wzięte było od Xcia Elwarda r. 1745. odebrane zaś od Xcia Kumberlandzkiego r. 1746. Wysyła 2. Dep. na Parl. Leży nad rz. Edeną, która go oblewa ze wsząd. o m. 78. na półn. ku w. od Londynu. dl. 14. 17. sz. 55.

KARLINGFORD, *Carlingfordia*, m. nadmor. Irlandzkie, w Hr. *Louth* z portem dosyć dobrym. Wysyła Dep. na Parl. Jest handl. o m. 6. od *Louth*. dl. 11. 20. sz. 54. 6.

KARLÖSTAD, lub **KARLSZTAD**, *Caroloostadium*, m. Szwedzkie w Wermelandyi nad izeziorem Wener, o m. 53. na z. od Sztokolmu. dl. 31. 40. sz. 59. 16.

KARLOSTAD, lub **KARŁOWICZ**, *Caroloostadium*, M. Kroacyi Aułtrackiej zbudowane od Karola Arcy-Xcia Austr. od ktorego ma nazwisko. Jest głownym miejscem Wielkorządztwa Kroacyi. Leży nad rz. Kulpą, m. 3. na w. od Metelingu, 9. na z. od Zagrabii. dl. 33. 30. sz. 45. 34.

KARLOWICZ, m. Węglerkie nad Dunajem, stolica Patriarchy Greckiego Schizmat. Il. traktatem zawartego pokoju między Chrześciaństwem i Turkami, r. 1699 przez który Poliszczę za pośrednictwem Krola W. Brytanii i Stanow Holl. wrocony został Kamieniec, i to wszystko cokolwiek Turcy na

Podolu i Ukrainie posiadali. Jest od Peter-Waradyna o m. 2. od Belgradu na półn. 13. od Effeku 20. dl. 37. 43. sz. 45. 21.

KARLSBAD, *Therma Carolina*, M. Czeskie w Cyrk. Flubogięńskim nad Toppelą, ft. swemi bardzo zdrowymi ciepłymi wodami tak ciepłymi, iż iale w niej ugotować możn. Zwane są *Carlsbad*, to jest; *Eaźnias Karola*, iż odkryte zostały pod Karolem IV. r. 1370. od małego pieśka, który tedy biegał, poparzył sobie nogi.

KARLSBERG, włość w Morawii, w Cyr. Olomunieckim, o m. 4. na półn. od Olomuńca. Tegoż im. jest m. Niem. w Karynthii niż. blisko S. Weit.

KARLSHAVEN, piękne M. Niem. w Cyr. Renu wyż. i w Haffy niższej nowo wystawione nad Dymelą na południe Korweu, w mieyscu zwanym dawniej: *Sieburg*.

KARLSHAVEN, m. Szwedzkę z portem dobrą nad morzem Bałtyckim w Prow. Blekingi, o m. 9. na w. od Chryścyanstadu.

KARLSRUH, piękne M. Niemiec. w Cyrk. Szwabiskim, w niższym Margr. Badeniskim, zbudowane r. 1715. od Margr. Karola Wielebn. Jest o milę od Durlachu, i blisko Gottesau.

KARLSSTADT, dawne m. Niem. nad Menem w Bisk. Wurtzburckim z zamkiem zwanym Kariburg, o m. 4. wyżey Wurtzburga.

KARLSTEIN, znaczny zamek w Czechach o m. 6. na półd. ku z. od Pragi

KARMARTHEN, *Maridunum*, m. Angiel. w kraju Wallii, stol. Karmarthenshiry. Wyśła Dep. na Parl. Jest nad rz. Towi, o m. 53. na z. od Londynu. dl. 13. 14. sz. 52.

KARMARTHESHIRE, Prow. Angiel. w Diec. S. Dawida, zawierająca ziemi łanow około 700000. Jest bardzo żyzna w zboża i pasze; obfitnie w bydło, drzewa kopalnie

węgielne, i otow przedni, Deputue na Parl.

KARMEI, *Carmelus*, wyśoka góra w Palestynie na pold Akry, o m. 9. na półn. ku z. od Sebafty, sławna mieszkaniem Eliaza Proroka, i klasztorem Karmelitow. Ma obwodu na m. 23. a w poprzek m. 5. Pokryta jest różnym drzewem krzewinami, gajami pełnymi zwierza różnego. W okolicy jest wiele wiosek, które należą do Beduinow Arabow.

KARNARWAN, *Arvonis*, M. Angiel. stol. Karnarwanshiry, z tyt. Hr. i z zamkiem, w którym się urodził Edward H. Wyśła Dep. na Parl. Jest przy uysciu rz. Menay na przeciw wyspy Anglesey, o m. 2. od Bangory 64. od Londynu. dl. 12. 50. sz. 53. 10.

KARNARWANSHIRE, Prow. Angiel. w Xstwie Wallii na przeciw Anglesey. Ma łanow ziemi około 370000. Obfitnie w bydło, zwierzyinę, ryby i drzewa. Obiera Dep. 1. na Parl.

KARNEW, m. Irlandzkie w Hr. Wiklowii; deputue na Parl.

KARNIA, Prow. Albanii niższej zwana także Despotatem; jest w Turcyi Europ.

KARNIOLA, *Carniola*, znaczna Prow. Niem. w Państwach domu Austr. gran. na półn. z Karynthią i Styryą, na w. z Sklawonią i Kroacyą, na pold. z Morłakią i Istryą, na z. z Pow. Foroiulieńskim. Jest kraj górzysty. Rodzi obficie zboże, oliwę i wino. Laubach jest M. S.

KARUT, ob. Chartres.

KAROLAK, zamek w Śląsku dolnym nad Odrą na przeciw Beuthen

KAROLINA, kraina Amer. półn. gran. na półn. z Wirginią i na pold. z nową Georgią, na w. z morzem półn. na z. z wiel. górami zwanymi: *Apalaches*. Odkryta była r. 1512. od Poncyusza de Leon. Hiszp. r. 1662. Angl. tużwe

wprowadzili osady, i na pamiątkę Króla Karola II. nadali im Karolinę nazwisko, sławny się tu bardzo potężnemi. Karolina dzieli się na północną i połud. i zawiera 6. Prow. Albermale, Klarendon, Krawen, Barkley, Kolleton i Karteret. Grunticy urodzajny i łatwy do uprawy. Powietrze zdrowe, owoce wyborne. Wydaie wszelkiego rodzaju zboża. Pożywienie tu przeto jest bardzo łatwe. Obszar w ryż bardzo dobry, winnice, pszczoł i robaczek jedwabnych wielkie mnożstwo. Znaczny handel prowadzi. Miasta celne są Charlestown, i Albermale. Prowincya ta składa z. Stany wchodzące w związek skonfederowanych Prow. Ameryk. ob. Stany Zjednoczone Amer. Penfilwanii.

KARPACKIE GÓRY, ob. Krępak.

KARPAGÓŁ, M. obszerne Moskiewskie, stol. Wielkorządztwa tegoż im. leży blisko jeziora, o m. 50. na połud. od Archaniotu, 125. od Moskwy. dl. 55. 44. sz. 52. 4. Wielkorządztwo Karpagółu rozległe jest między Onegą, Wogą, Uscyngiem i Wofogdą. Jest to kraj odkryty lasami, i wielą rzekami obłany.

KARPENTERLAND, *Carpentaria*, kraj Azyat. na połud. nowey Gwinei w Holl. nowey. M. to jest znany. Nazwisko ma od Kapita. na Holl. który go odkrył, a zwal się *Karpenter*.

KARAWEIRA, m. Arcy-Bisk. Schizm. w Turcyi Europ. w Macedonii nad Golfem Saloniki. Jest to dawna *Beroa*, zowie się też: *Boor-Kestora*.

KARRICK, Prow. połud. i zachod. Szkocyi, żyzna w zboże i pasze dobre. M. S. jest Burgeny.

KARRICH-DRUMSRUCK, m. Irlandzkie w Hr. Letrymskim; wysła Dep. 1. na Parl. o milę na połud. od Letrymu.

KARRICK-FERGUS, ob. Knok,

Fergus.

KARS, *Carfa*, mocne i znaczne M. Azyat. w Armenii nad rz. tegoż im. z zamkiem dobrze umocnionym od Turkow, i uczynionym prawie niedobytym r. 1579. Jest o m. 40. na połud. ku w. od Erzerom, 40. na z. od Erywanu. dl. 60. 23. sz. 40. 20.

KARSCHI, wiel. M. Azyat. w Tartaryi w Prow. Baskaryi w gruncie bardzo żyznym w wszelkie rodzaje owocow i iaryzn. Jest bardzo osiadle i handlowne.

KARTASURA, M. Azyat. Stof. Cesarstwa Jawańskiego na wyspie Jawie, gdzie przemielżkiwa pośpolicie Cesarz.

KARWAR, M. Indyjskie w części Kanary, należy do Angl. o m. 11. na połud. od Goy. dl. 90. sz. 15.

KARYBOWIE, *Caribes*, nar. Ameryki połud. na pograniezu krain Karypow i Prowincyi Paryatwierdzą, iż są ludojedzcy.

KARYNTHIA, *Carinthia*, Prow. Niem. z tyt. Xstwa w Państwach domu Austr. gran. na połud. z Austr. na w. z Styryą, na połud. z Karniolą i pow. Foroiulieńskim, na z. z Tyrolem, i z Arcy-Bisk. Salizburkin. Wina wcale nie rodzi, ale obszar bardzo w zboże. Większą częścią nal. do domu Austr. reszta do Bisk. Bamberkiego, i Arcy-Bisk. Salizburkiego. Klagenfurt jest M. S.

KARYPOWIE, *Caripoux*, Nar. Ameryki połud. na pół. Brazylii, i rz. Amazonow, o m. 39. od kraiu Karybow, z ktoromi ci zawsze wojnę wiodą. Są śmieli odważni, weseli, uczciwi i szczodrzy.

KASBIN, ob. Kazbin.

KASCHAU, *Cassovia*, Koszyce, mocne M. Węgier wyższych. stol. (Hr. Abanywarskiego, zaszczyczone Akademią i biblioteką najlepszą w Węgrzech. R. 1885. do długim oblężeniu wzięte było od

woyfk Cesar. Rokofzanom. Leży nad rz. Hernatem, o *m.* 22. na połu. ku w. od Agryi, 42. od Budy, 15. na połu. od Tokaru. dł. 38. 28. fz. 48. 38.

KASCHGAR, ob. Kazgar.

KASSAND, wyspa i forteca w Flandryi Holl. naprzeciw Ekluzy.

KASPIYSKIE morze, *Mare Caspium*, wiel. morze Azyat. między Kossyą na połu. i Persyą na pold. Tartaryą na w. Morze to niema żadney widoczney komunikacyi z morzami innemi, z tym wszystkiin powłzechnie muiemają, iż ma iakieś połączenie z Gelfem Perskim. Jest niebezpieczne, i mniej żeglowne, niżeli inne. Abulfeda odkrył iego prawdziwą długość, r. 1320. i znalazł ją mnieyszą, niżeli rozumiał Ptolomeusz. Długość zaś morza Kasp. powinna się brać od pold. do połu. nie od w. do z. jako ją brano do uczynionych odkryciow pod Piotrem Wiel. Carem Moskiew. r. 1718. przez Burrusa, Olearyusza, i Jana Kinfona. Leży między 37. i 46. stopniem szerokości, a 67. i 71. długości. Wody iego w środku są bardziej strome, niżeli przy brzegach z przyczyny wielości rzek do niego wchodzących. Ryb ma mnostwo i lepsze niżeli inne morza. Ubywania, czyli opadnienia i podnoszenia się regularnego wod. tak na innych morzach bywa, niezna.

KASSEL, lub KASHEL, *Cassella*, m. Irlandzkie w Hr. Typperary z Arcy-Bisk. Deputacie na Pari. i jest o *m.* 11. na pold. ku w. od Limeryku, tyleż od Waterfordu. dł. 9. 52. fz. 52. 36.

KASSEL, *Castellum Marinarum*, piękne zburzone M. Fr. i kasztelania w Flandryi w Wielkorządztwie Lille; pamiętne jest 3. potyczkami tu stoczonymi przeciw 3. Filipom Franc. R. 1071. przeciw Filipowi I. porażonemu od Roberta Fryzona; r. 1328. przeciw Filipowi pięknemu, który miasto dobył, i główne odniosł zwycięstwo; r. 1677

przeciw Fil powi Xciu Aureliańskiemu, który tu zbil Xcia Arauzvkańskiego i miałto wziął. Ustąpione było Francyi traktatem Ninegskim, r. 1678. Leży na górze, gdzie nie pozostaie tylko wał zamku, a który naypiękniejszy w świecie czyni widok, widzieć ztąd bowiem można 32. miast i wielką część morza, od którego jest o *m.* 6. 4. na połu. od Aire, 4. od S. Omeru, 7. od Graveliny, 6. na pold. ku w. od Dunkierki, 6. od Furny, i nieco więcey od Ypry, 56. od Paryża. dł. 20. 9. fz. 50. 47.

KASSEL, *Cassela*, lub *Cassella*, piękne i bardzo obrotne M. S. Landgrafstwa Hesiekselskiego w Cyrk. wyż. Renu. Dają się tu widzieć rumiasty wodne, dzieło ofobliwsze, i iedno z naypiękniejszych w świecie. Miasto dzieli się na stare i nowe; to ostatnie wystawione jest na górze, domy ma rowney wszystkie wyfokości, i budowli bardzo kształtney i miley. Francuzi opanowali go byli w ostatniey wojnie, r. 1763 zakończoney. Kassel leży blisko rz. Fuldy, m. 10. na połu. ku w. od Marburga, 11. od Waldeka, 16. od Paderborny. dł. 27. 10. fz. 51. 20.

KASSEL, m. Niem. główne grodn tegoż im. na przeciw Moguncyi zalecone mostem pięknym zbudowanym nad Renem.

KASSYNOGKOD, M. Rosyjskie dosyć znaczne na górze, nad lewym brzegiem rz. Okki, która wpada w Wolgę. dł. 62. 5. fz. 55. 20.

KASTELAUN, *Castellum Hunnorum*, M. Niem. w Hr. Spanheim, o *m.* 3. na połu. od Simmeryna w Margr. Badenkim. Wzięte było od Franc. r. 1639.

KASTELL, Hr. Niem. i zamek położony w środku samym Frankonii na wzgórze, o *m.* 14. na połu. ku w. od Wurtzburga.

KASTHAMUNI, M. S. Wielkorządztwa tego im. w Turcyi Az.

w Natolji. Ma Sandziaka. W okolicy jego znajdują się bogate mine-ry miedziane. o m. 25. na pośd. ku z. od Synopy, 30. na pośn. ku w. od Ancyry.

KASTLE, Port w Irlandyi w prow. Mononii z dobrym stanowiskiem dla okrętów, o m. 12. na półn. ku z. od Korku.

KASTLEBAR, m. Irlandzkie w Hr. Maiońskim. Wyśta Dep. na Parl. Jest o m. 10. od Mayonny.]

KASTLERISING, m. Angiel. w Norfolk. Deputuje 2. na Parl. i jest o m. 48. na pośn. ku w. od Londynu. dl. 17. 51. fz. 52. 45.

KASTROP, m. w Hr. Marchii mające obywatelów trojakię religiję, o m. 12. na w. ku pośd. od Westeln.

KASTYLIA dawna, *Castilia Vetus*, Prow. Hiszp. z tyt. Krol. rozleża wzdłuż na m. 77. w szerz 46. kray jest w kształt pyramidy. Graniczy na pośd. z nową Kastylią, na w. z Aragonią i Nawarżą, na pośn. z Biskayą, i Asturyą, na z. z Krol. Legionu. Dzieli się na 7. pow. czyli *Merindady*. Burgos jest M. S.

KASTYLIA nowa, czyli Krol. Toledońskie, Prow. Hiszp. Gran. na pośn. z Kastylią starą, na w. z Aragonią, i Walencyą, na pośd. z Murcyą i Andaluzją, na z. z Krol. Legionu. Dzieli się na 3. części *Algarria*, na pośn. *la Manche*, na w. *la Sierra*, na pośd. Madryd jest M. S. Nie trzeba mieszać Kastylii z Monarchią Kastylijską, która zawierata w różnych czasach mniej lub więcej kraiu.

KASTYLIA złota, *Castille d'Or*, wiel. i żyzny kray Ameryki pośd. w ziemi tegięy na w. Orenoki. Zamyka 8. obszernych wielkorządów. To jest osobną Prow. ziemi tegięy, Karthaginę, S. Marthy, Rio de la Hacha, Wenezuelę, Popayan, nową Andaluzją, i nową Krol. Grenadeńskie. Nal. do Hiszp.

KASYKERMEN, M. Bessarabii przy uściu Dniepra. Zdobyte było na Tatarach Oczakówkich od Moskalow, ktorzy go zruynowali.

KASZEMIR, wiel. M. Azjatyckie główne Prow. tego im. w Państwie Mogolu nad wielkim jeziorem wodę słodką mającym. dl. 93. lż. 34. 30.

KASZEMIRYA, *Cachemiria*, Prow. Azjatyk. w Państwie Mogolskim na pośn. na m. blisko 30. długa, szeroka 12. ze wszech stron opasana jest wyżokiem górami. Dzieie kraiu tego opisują go, iakoby dawniey był tylko obszernym jeziorem, które góra Baramulay za rozpadnięciem się swym pochłonęła. Jest to kray rozkoszny, okryty różnym drzewem, bardzo ludny, obfity w pastwiska, bydło, pszczoły, ryż, pszenicę, leguminy &c. Mieszkańcy są urodni, dowcipni, zręczni, do Poezyi, i uniejętności bardzo sposobni, pracowici i przemyślni w rolnieniu różnych w wszelkim rodzaju pięknych sztuczek małych, bardzo szacowanych w Indyi. Niewiaſty są piękne. Twierdzą niektorzy, iż są rodem żydzi, dla tego iż często nzywają imienia Moyżesza, o którym iakoby Salomonie rozumieją, że w ich żył kraiu. Wszyscy są Mahometanie, lub bałwochwalcy. Ekbar Mogol zdobył tę Prow. na Jakubie Krolu synie Justafy Hana. Kaszemir jest M. S.

KASZTELANIA, wyraz wzięty z Lac. *Castellum*, lub z pol. Kasztel. oznaczało w początkach Urząd zawiadywania obronnemi miastami, który obowiązek, z czatem ustał, godność została.

KASZUBY, *Cassubia*, są częścią Woi. Pomorskiego leżącą przy XIIwie, Wendeńskim nad morzem Bałtyckim, zawierają Słwa Bytomskie, Lawemburskie, Packie i Człuchowskie, nal. do domu Brandeburskiego. Najznaczniejsze w nich miasto Kolberg.

KATALONIA, *Catalaunia*, *ta Catalogne*, znaczna i najludniejsza Prow. Hiszp. z tytułem Xstwa. Gran. z górami Pyreneyjskimi, które ją oddzielają od Fr. na półn.; na w. i połd. oblewa ją morze śródziem. na z. ma Aragonią, i Walencją. Kataloncykowie są odważni i dowcipni. Gdy r. 1641. podnieśli przeciw Król. Hiszp. rokofz, Francuzi opanowali ten kraj i posiadali go do r. 1652. którego wrocony został Hiszp. Dzielił się na 15. jurysdykcji. Powietrze ma zdrowe, kraj jest wielą obłany rz. i pełny gór zarolnych lasami drzew obożliwie owocowych. Obfituje w wino, zboże, jarzynę &c. Izyby marmurowe, kamienie drogic, i kruszce roznego rodzaju. Na brzegach morza poławiają się korale. Barcelona jest M. S.

S. KATARZYNY wyspa, przy brzegach Brazylii. Nal. do Portugal. dl. 140. lz. poładn. 27.

KATEGAT, *Sinus Codanus*, nazwisko, które się daje jednej zatoczce morza Bałtyckiego, którą łączy się z Oceanem między Danią i Norwegią.

KATERLACH, m. i Hr. Irlandzkie w Prow. *Leinster*. Wytyła 2. Dep. na Earl. Jest o m. 15. na połd. ku z. od Dublina.

KATH, znaczne M. Az. w Prow. Kbuarczmie, którey było niegdyś Stołecznym sz. 31. 30.

KATHARINBERG, m. Czeskie w Cyrk. Zateckim, o m. na półn. od Zatu. Tego im. m. w Misji o m. 1. od Annabergi.

KATLEMBURG, lub **KATELNBURG**, Zamek obronny w Xstwie Grubenlagerskim, z Opac. Mułzek, o m. 4. na półn. od Göttingi.

KATSCHER, Kraja i włość, która czyniła część Morawii, ale będąc ustąpioną Król. Pruskim traktatem r. 1742. została od niego przyłączoną do

Xstwa Jagerndorfskiego w Szląsku wyższym.

KATTAY, *Serica*, nazwisko 7. półn. Prow. Chińskich.

KATZENELLENBOGEN, *Cattemeliocensis Comitatus*, Hr. Niem. w Cyrk. Renu wyż. Spadł na Landgraffa Haskiego po śmierci Filipa ostatniego jego Hrabia r. 1479. Gdyby wszystkie Hrabstwa tego włości razem były złączone czyniłyby dl. m. 24. a szer. więcej nad m. 12. Ale m. Moguncya zawarte w tym Hr. z swemi okolicami, czyni przerwy na m. 12. Mien go przerzyna i dzieli na wyż. i niższe. Hrabstwo wyż. nal. do Landgraffa Hessedarmstadtzkiego, i nazywa się też Landgrafstwem Darmstadt. Niższe nal. do Landgraffa Hesse Rheinfelskiego, oprócz m. Katzenellenbogen mającego zamek nocny położony o m. 7. na półn. od Moguncyi, Braibach, i zamku Marsburg, które dependują od Darmstadt.

KAUB, m. Niem. w Xstwie Simmerenskim.

KAUKAZ, *Caucasus*, wielopasma gór Azyatyckich rozległych od morza Czarnego aż do morza Kaspijskiego między Sayą i Derbentem, i iakoby mur opasuje Cieśninę, którą czynią te dwa morza. Okryta jest zawżo śniegiem obożliwie ku wierzchowi. Obfituje wżędzie w miód, zboże, gumnę, wino, owoce, wieprze i bydło wielkie. Winne łatorośle wynoszą się wysoko około drzew; Mieszkańcy są prawie wszyscy Chrześciance, i są bardzo urodni równie mężczyźni jak niewiasty. Zowią się zaś Suanie, Abakassowie, Alanie, Cyrkassy, Zykwowie, Karakolanie. Nayodważniejszy i najmężniejszy z nich są Suanie. W handlu, który prowadzą, nie używają żadnych pieniędzy.

KAUFFBEUREN, KAUFURA, wolne M. Niem. Cesar. w Szwabii. Wiele mieszkańców jest Luterńskiego wyznania, lubo Religia Katol. jest panująca. Od prawa kadukowego w Francyi r. 1775. wyjęte zostało. Leży nad rz. Wartachem, m. 6. na półn. ku w. od Kempten, 12. od Aulzburga. dl. 26. 28. sz. 47. 57.

KAUFFUNGEN, Konwent mniszek protest. w Hasyli niz. główne miejsce swego grodu.

KAUNITZ, w Morawii w Cyrk. Znoimskim, o m. 3. na pold. od Brünny. Ztąd się tytułują Kaunitzowie Hrabiami.

KAWAN, lub **KAWEN**, *Caerodunum*, m. i Hr. Irlandzkie w Irów. Ultonii, o m. 24. na półn. ku z. od Dublinu. Deput. 1. na Parl. dl. 10. 10. sz. 54.

KAXEMA, lub **KAYEMA**, *Cana*, m. Azyatyckie w Arabii szczęśliwey z dobrym portem nad Oceanem.

KAYSERSBERG, m. Fr. w Alzacyi, w pow. Hagenuwii w położeniu bardzo miłym, o m. 2. od Kolmaru, 10. na półn. ku z. od Bazylei. dl. 25. sz. 48. 10.

KAYSERSHEIM, lub **KAYSERHEIM**, Opac. Bern. wolne i bezszrednie w Bawaryi blisko Donawerty, założone r. 1132.

KAYSERSLAUTERN, lub **KAZELUTRA**, *Casarea ad Lutram*, m. Niem. w Palatynacie niz. niegdyś wolne i Cesar. teraz nal. do Elek. Wdy odr. 1402. Od Franc. r. 1638. zdobyte było. Leży nad Lauterą, o m. 9. od Wormacyi. 14. na półn. ku z. od Spiry, 14. od Moguncyi. dl. 25. 26. sz. 49. 26.

KAYSERSTHUL, **KAZERTULA**, *Forum Tiberie*, M. Szwajcarzkie w Hr. Badeńskim zaszczytne zamkiem. i mostem wystawionym nad Renem. Nal. do Biskup. Konstantyńskiego, ale nay-

wyższą jego władność mają Kantony, od których dependuje i Hr. Badeńskie. Leży o m. 2. od Egli-slawy, na pold. ku w. od Zurzachu. dl. 26. 15. sz. 47. 40.

KAYSERSWERD, *Kayzerwerda*, *Casaris Insula*, lub *Casaris Verda*, M. Niem. w Diec. Kolońskiej w Xstwie Bergeńskim; Nal. do Elekt. Palatyna. Elektor Koloński odstąpił iey Francuzom r. 1701. Xżę *de Nassau-Sarbruck* Gen. rał woysł związkowych odebrał ją r. 1702. po dwóch miesięcznym oblężeniu. gdzie twierdzenia miasta zrzucone zostały. Leży nad Renem, o m. 3. od Dusseldorpu, 9. na półn. ku z. od Kolonii. dl. 24. 24. sz. 51. 16.

KAZAN, *Casanium*, znaczne M. Azyatyckie stol. krolestwa tego im. w Państwie Rossyjskim, z zamkiem dobrze obronnym, cyta-dellą, z Kollegium niependu-jącym od Akad. Moskiewskiej i z Arcy-Bisk. Car Jan Bazyli zdobył go r. 1551, a Syn jego Wasilowicz r. 1554. uczynił się panem całego Krol. podbiwszy go na Tatarach. Kraj jest bardzo żyzny w różne rodzaje owocow, zboża i iarzyiny. Handel wiel. ma na futra, i kurdyban; i dostarcza drzew zdatnych do ludowli okrętow. Miasto leży nad Kazanką blisko Wolgi. Domy tu wszystkie procz kościołow których uliczą na 50. a monasterow 11. są drewniane w r. 1765. pożarem ognia mocno nadwężone zostało. dl. 66. 48. sz. 55. 47.

KAZBA, m. Afryk. w Krol. Tunetańskim w rownie urodzajney m. 2. od Tunetu.

KAZBIN, lub **KAZWIN**, *Casvinum*, wiel. M. Perskie w Iraku, w którym kilku miało Kr. swą rezyd. Handel dosyć wiel. prowadzi. Leży blisko gor wyfokich Elwend, gdzie daleko ciągną się szyby bardzo pięknego białego marmuru dl. 67. 35. sz. 36. 20.

KAZGAR, *Caschgar*, czyli **BUKARYA** mała, Krolestwo Kazgarskie, jest kraj Azyatycki w Tartaryi, gran. na pośn. z Kaimukami, na w. z Tybetem, na pośd. z Mogolem, na z. z wiel. Bukaryą. Ma wzdłuż okolo m. 160. a wszerz 100. Jest dosyć żyzny i ludny. Znajduie się tu Wism, złoto, srebro i kamienie drogic; ale Kalmucy, którzy są tego panami, przestają na wyżywieniu się swym bydłem, i zbieraniu odrobin złota w swych rzeczkach, i od nich to naywięcey wychodzi profzek złoty. Irkon jest M. S.

KAZGAR, m. w tymże Krol. jest handl. ale wielce podupadłe, względem tego jakim było.

KAZIMIERRZ, m. dosyć wiel. w Woi. Lubelskim, znaczne Szpichlerzami zboż. Polskich, po które dawniey z Gdańska zaieżdżano. Leży nad wisłą o m. 20. od Warszawy. 8. od Lublina dł. 39. 45. ł. 51. 5. Sł. negocyacyą r. 1717. i potyczką Czarnieckiego przy tym mieście z Szwed. stoczoną r. 1656.

KAZIMIERZ, w Woi. Kazińskim pamiętny okrutną śmiercią nieszczęśliwego Patkula r. 1708. na którą go skazał Karol XII. Krol Szwedzki, i męczeństwem: niegdyś 5. braci. Leży między Słupczą i Poznaniem.

Tegoż im. jest Przedmieście Krakowa nad wisłą leżące, osiadłe żydami naywięcey tu handlem się bawiącemi, ozdobne kilką Kościołami, Założone i oomurowane było od Kazimierza Wiel. od którego ma nazwisko.

KCYNIA, m. Pol. powiatowe w Woi. Gnieźnieńskim, mieysce Sądow; oderwane z pow. od Polski przeszło pod pan. Pruskie r. 1772.

KEFREEN, wielka wieś Syryi, o m. 6. od Alepu idąc do Trypolu. Od niey bierze nazwisko wiel. i żyzna równina, dobrze uprawna, na ktorey żywi się nie-

zliczone mróstwo gołębi.

KEALER-SCHANTZ, ob. Kell.

KEHUE, ob. Hue.

KEISHEIM, ob. Kayfersheim.

KEITH, wyspa Szkocyi połudn. oblana rz. Forthal. Obsituie w dobre pasze.

KELBRA, m. i grod Niem. w Cyrk. Saxonii wyż. o m. 4. na połud. ku z. od Nordhaußen.

KELHEIM, lub **KEHLHEIM** m. Bawarskie w Regencyi Straubingkiej wystawione na jedney wypie przy zbiegu rzek Altmuhl i Dunaju. o m. 3. od Ratyzbony.

KELL, lub **KEHL**, po Niem. *Kehier-Schantz*, znaczna Forteca Niem. w Margr. Badeńskim, dla obrony Strazburga zbudowana i umocniona podług abryfow Pana *Vauban*. Przez traktat Rywicki ustąpiona była Xciu Ludwikowi *Badeńsk.* r. 1697. Odebrali ją Francuzi r. 1703. a przez traktat Hadsztadzki powrocona została Niem. Jescze wzięta była od Franc. r. 1733, i oddana r. 1736. Leży nad prawym brzegiem Renu na kopie oblanej tą rz. na przeciw Strazburga.

KELLES, lub **KELLS**, m. Irl. w Hr. Estmeath, ma tytuł Baronii. Deputuie na Parl. Leży nad rz. Blackwater. o m. 13. na pośn. ku z. od Dublina. dł. 10. 44. sz. 53. 45.

KELLINGTON, m. Angiel. w Kornuwallii. Wyśyla 2. Dep. na Parl. jest o m. 6. na połud. ku z. od Londynu.

KELLYBEGS, m. Irl. w Hr. Dunnagalii, wyśyla Dep. 1. na Parl. jest o m. 5. od Dunnagalii na z.

KELSO, m. Szkockie w Hr. Roxburgskim, nad Twedą, m. 10. na pośd. ku w. od Edyburga, 100. na pośn. ku w. od Londynu. dł. 15. 10. sz. 55. 40.

KEMAK, *Camacus*, sławna Forteca Azyi na pograniczu Na-

tolii nad Eufratem, w położeniu przedziwnym dla swej piękności.

KEMBERG, lub **KEMMERICH**, m. Niem. w Elekt. Saskim, m. 2. od Witemberga. Przeorstwo dependuje od Akademii.

KEMNAT, m. Niem. w wyż. Palatynacie, blisko Czech.

KEMPEŃ, m. Niem. z Opac. w Arcy-Bisk. Kolońskim, o m. 7. na półn. ku w. od Ruremondy, oyczyną jest Tomasz z Kempis.

KEMPERLAY, ob. Quimperlay.

KEMPTEN, *Campidona*, *Campidunum*, Kampidona, M. Niem. w Szwabii w pow. Algowii, w Stanach Opactwa tego im. od którego zależało dawniej, ale teraz od r. 1525. jest wolne i Cesar. Mieszkańcy są Religii Luter. Wzięte było od Szwedów r. 1632. odebrane od Cesar. r. 1633. Poddało się Bawarczykom r. 1703, ale wkrótce odzyskało swą wolność. R. 1775. uwolnione zostało od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Illerą, o m. 12. na połd. ku w. od Lindawy, 18. od Aufsburga, 7. od Memmingen. dl. 28. 8. sz. 47. 47.

KEMPTEN, st. Opactwo Kampidoneńskie w Szwabii. Opat rezyduje w klasztorze S. Hildegardy blisko miasta Kempten, i nie zawisł tylko od Pap. Jest Xciem *Imperii*, i ma głos na Seymach. Jest także wielkim Marszałkiem Cesarzowej, a przeto ma wolność chodzenia po świecku przez pół dnia po południu.

KENDALE, *Concangium*, bogate i bardzo osiadłe M. Angiel. w Westmorlandyi. Handel prowadzi wiel. Leży nad rz. Ken, w nizinie, która od niey bierze nazwisko, o m. 60. na półn. ku z. od Londynu. dl. 14. 35. sz. 54. 22.

KENOQUE, Knok, Forteca Niderlandu w Flandryi Austr. między Iprą i Furną, o m. 2 i pół od Ruremondy. Wzięte było od Fran-

cuzow r. 1744. Przez traktat baryerowy osadzona garnizonom Hol. który był wyprowadzonym ztąd r. 1782. dl. 20. 26. sz. 50. 58.

KENSINGTON, zamek krolewski o m. 1. od Londynu.

KENT, *Cantium*, bogata i położenia pięknego Prow. Angielska między Tamizą na półn. i morzem na połud. Dzieli się na 3. części; Dunes, gdzie mają zdrowie bez bogactw; mieysca błotniste. gdzie są bogactwa bez zdrowia, i średnią część kraiu, gdzie zdrowie jest i bogactwa. Obiutuje Prow. ta w zboże, drzewo, nasze, owoce wyborne, łosiose delikatne i psstrągi nadwyzczayney wielk. Mieszkańcy nadani są wielkimi przywilejami. Wysyła 2. Deput. na Parl. Miała dawniej tytuł krol. M. S. icy jest Kantuarya, inne celnieysze są Rochester i Dover.

KENTZINGA, m. Niem. w Bryzgowii nad Elfą, o m. 4. na półn. od Fryburga. dl. 25. 26. sz. 48. 15.

KELKADO, ob. Carcado.

KERKISIA, *Gircesium*, dawne M. w Mezopotamii, przy zbiegu rzek Kabur, Chaboras i Eufratu leżąca. o m. 70. na w. ku połd. od Alepu, 50. od Mozulu.

KERMANIA, *Carmania*, Prow. Perska w części połudn. nad Golfem Perskim. Znajdują się tu barany, które gdy iedzą trawę nową od Stycznia do Maiu, lenią się i cała z nich opada wełna, i stają się góle nakiształt prosiąt oparzonych wodą gorącą po zlazley z nich sierci. Wełna ta jest pierwszym źródłem bogactw tej Prow.

KERMEN, *Germia*, m. Turcyi Europeyskiej w Romanii blisko Adryanopola.

KERMEN, m. Węgierskie nad Rábą, pamiętne porażką Turkow r. 1664. o m. 25. na w. od Gratzu.

KERN, jezioro w średnim E-

gipcie; Jest to dawne iez. *Maris*, blisko ktorego znajdował się sławny Labirynt, ktorego tu dotąd ślady widzieć się dają.

KERPEN, m. i włość w Niem. w Xstwie Juliaceńskim, ktore bezśrzednie zależy od Rzeszy Niem. m. 5. na pold. ku w. od Juliaku.

KERRI, *Kierriensis Comitatus*, Hrabstwo Irl. w stronie zachodni. w Prow. Munster na pold. Shannonii i Hr. Limerick. Ma m. 20. długości, i 16. szer. Zawiera 8. Baronii. Obfituje w drzewa i zboża. Pełna jest gór. Mieysca iey główne są: Ardfeart, Trulli, i Dingle.

KERTZ, lub *Karsch*, obronne i portowe M. w Krymei nad cieśniną Tamańską, ktora oddziela iezioro Meccis, od morza Czarnego. Nal. do Rosyi, ktora bez tej fortecy panowaćby nad morzem czarnym nie mogła.

KERWAN, ob. *Kairwan*.

KESARA, *Cesarea Cappadocia*, m. Turcyi Azjatyckiej w Amazyi, o m. 50. na pold. ku z. od Tokatu. S. Bazyli był tu Pasterzem, a Arcy-Biskup iego ma pierwszeństwo między Pralatami należącemi do Patryarchy Konstantynopol. Teraz już jest nieczynne.

KESMARK, *Cesarea forum*, znaczne M. i obronne w Starostwie Spiskim nad rz. Popradem, s. handlem, dobrymi serami, o m. 4. na połu. ku z. od Preszowa.

KESROAN, lub **KEZROAN**, pasmo gór czyniących część Libanu w Azyi na brzegach Syryi, Jest to jeden z najlepzych i najpiękniejszych krajow na wschodzie, dla dobroci powietrza, owocow wyborych, obfitości zboż i wszystkich potrzeb życia. Mieszkańcy jest od Maronitow którzy mają swego Patryarchę i od Grekow Melchitow. Lud jest łago-

dny, dobroczynny i bardzo cnotliwy.

KESSEL, *Castellum Menapiorum*, Wielka wieś Niderlandu w Geldryi wyż. nad Mozą, o m. 2. na pold. od Wenlo. Ustąpiła została z swym pow. Krolowi Pruskiemu traktatem Utrechtskim.

KESSELDORF, wieś Nie. w Cyrk. Saxonii wyż. o m. 1. od Drezna, pamiętna porażeniem Sallow od Krola Prusk. r. 1745. dnia 15. Grudnia.

KETWIN, lub *Gostwicz*, bogaty klasztor Augustyn. w Austryi niż. w okolicy Manhartzberki y.

KEUSCHBERG, to jest *gł. czystość*, sławna wieś Niem. odniezionym zwycięstwem przez Henryka Ptasznika nad Hunnami r. 933. Zwała się dawniej *Knada*. Jest o m. 2. od Merneburga. Nal. do Elekt. Saskiego.

KEXHOLM, lub **KARELSGROD**, obronne M. Rosyjskie w Karelii z Zauckiem nad ieziorom Ladoga. Rosya zdobyła go na Szwedach. Blisko tego jest inne M. zwane *Nowy Kexholm*. Leży m. 13. na połu. ku w. od Wiburga, 75. od Abo, dl. 48. 40. sz. 61. 22.

KEYHOOKA, wiel. i bogate M. Ameryki w Hiszp. nowej na pold. odnogi *de Campeche*. Handel prowadzi wieki.

KEYSERSBERG, piękne m. w Alfacyi wyż. o m. 2. od Kolmaru. ob. *Kayfers &c.*

KHESSEL, wiel. Rzeka Azyat. w Tartaryi w kraiu Uzbekow. Nie ma już więcej połączenia z morzem Kaspiskim, ale wody iey teraz uchodzą do ieziora Atall.

KHORASSAN, ob. *Koresfan*.

KHOTOL; *Kotolan*, M. S. Kraiu bardzo urodzajnego tegoż im. w Tartaryi, o m. 35. na pold.

lnych bardzo dobre mają rękodzie-
ku w. od Baskhu.

KHOWAGEN-ILGAR, m. w Bukaryi wiel. w krainie Schach, fl. urodzeniem Tamerlana.

KHOWAREZEMA, Kray Azyatycki ku rz. Gihon i morzowi Kaspijskiemu, posiadany od Uzbekow, i bardzo żyzny w grun-
tach, które sę oblane rzeką.

KIANG, czyli rz. niebieska, *Caruleus flavius*, wiel. rz. Chiń-
ska, która wpada w morze wscho-
dnie poniżej Nankwina. U Chiń-
czykow nutowanie to poszło w
przysłowiu: Ze morze jest bez
granic, a rz. Kiang bez dna. W
biegu, który jest bardzo bystry
formuje kępy wiele zarosłych sito-
wem wysokiem na 10. lub 12.
stop, a służącym mieszkańcom
na opał miał pobliskich.

KIANGNAN, lub **NANKIN**,
Prow. nadmorska Chińska, kto-
ra iż w niey rezydował niegdyś
Cesarz, miała nad inne pierwszeń-
stwo, ale teraz w porządku jest
9ta. Jest wielka, dobrych uro-
dzajow, i habdłu na podziw wiel-
kiego. Cokolwiek zjad wychod-
zi, rękodzieła bawełniane i ie-
dwabne sę bardziey szacowane i
doskonalsze nad inne. Ma miast
głównych 14. podleyszych 110 i
blisko 10. millionow dusz. Lud
jest obyczajny, dowcipny i bar-
dzo sposobny do sztuk i unieję-
tności. Nankin jest M. S.

KIANKARI, *Gangra*, M.
głowne i dobrze osiadłe w Natio-
ni, o m. 18. na pośd. ku w. od
Angury. Ozdobne jest Zamkiem
pięknym na górze i pałacem Ce-
sarzkim.

KIANSI, *Kiansia*, Prowin.
Chińska 8ma. w porządku na
pośd. ku w. Kiangnaniu. Jest bar-
dzo ludna, i wydaie obficie, co-
kolwiek potrzeba do życia. Rze-
ki i jeziora iey mają mnostwo
ryb bardzo dobrych. Robią tu
przedsunieszę porcelanę. Mje-

zkańcy sę zabobonni, wierzą w
przechod dusz z ciał iednych do
drugich. Dowcipu sę wielkiego i
przenikliwego. Ta Prow. liczy
miast celnych 13, pospolitych 67,
i 6. milionow dusz, dla której lu-
dności zowia mieszkańcow iey *mro-
wkami Chińskimi*. Nanchang jest MS.

KIBURG, m. Szwajcarckie w
Kant. Zurychu nad rz. Thoestą z
zamkiem, o m. 5. na pośd. ku w.
od Zurychu, 6. od Szafluzy. dl. 26.
26. sz. 27. 20.

KIDG, m. Perskie stoł. Mekra-
nii, dl. 99. sz. 27. 50.

KIDWELL, m. Angl. w kraiu
Wallii, w Prow. Karmarthen, o m.
5. na pośd. ku w. od Karmartheny.
dl. 13. sz. 52. 42.

KIEGAN, M. Chińskie, gte z
miast celnych Prow. Kiansi nad
brzegiem zachodnim rzeki Kan. Ma
9. miast innych pod sobą. dl. 132.
15. sz. 27. 42.

KIEL, lub **KIELL**, *Chilonium*,
mocne, bogate, i znaczne M. Niem.
w Saxonii niż. głowne Xstwa Hol-
styńsk. z zamkiem i Akad. założoną
r. 1665. Walne tu co rok po 3. Kro-
lach odprawiają się iarmarki. Leży
w głąb Gofu Killerwick, przy u-
ściu rz. Schwentyn w morze Balty-
ckie, o m. 15. na pośd. ku z. od
Lubeki, 10. od Slezwiku, 20. na
pośd. od Hamburga. dl. 27. 51. sz.
54. 26.

KIELCE, m. Pol. w Woj. Sen-
domieckim z kolegiatą i pałacem
Biskupim. Założone bylo r. 1173.
od Giedeona Bisk. Krakowskiego.
Magóry miedziane. i kruszec olo-
wiany zmieszany z srebrem. Na-
do Bisk. Krak. od Krakowa o m. 15.

KIEŁMY, m. Litt. w Xstwie
Zmudzkin; wśród lasow, nad Du-
bisłą, od Kroża m. 4.

KIENCHANG, m. Chińskie
osne z miast celnych Prow. Kiansi,
ozdobne pięknym pałacem. Robią
tu z ryżu wyborny trunk zowany
Maku, który *X Martini* przenosił nad
nasze wino Europ. Matoryi iedwa-

la. dł. 132. 30. sz. 27.

KIENNING, M. Chińskie 4te główne Prow. Fokienny nad brzegiem wschodnim rz. Min, na której tu jest most piękny. Ma 7. miast do siebie należących. dł. 135. 15. sz. 27

KIERNOW, jedn. z najdawniejszych m. Lit. w Woiewodztwie Wileńskim. Dziś niema nic znacznego. Jest nad rz. Wilią.

KIES, ob. Wenden.

KIEUKIANG, wiel. M. Chińskie 5te główne Prowincyi Kianfi nad brzegiem połd. rz. Kiang. Jest handlowne i ma 5. miast w swej dependencyi. dł. 132. 40. sz. 30. 25.

KIEYDANOW, lub KOYDANOW, m. w Woi. Mińskim, z zamkiem, m. 5. na połd. od Mińska, od Wilna m. 25. Leży na trakcie Smoleń.

KIEYDANY, m. Lit. w Xiełstwie Zmudzkiem, nal. do Xząt Radziwiłłow. Ma mieszkańców Religii katol. i luter. na pogran. pow. Kowieńskiego. Leży przy rz. Niewiąża. od Kowna na półn. m. 6.

KIOW, *Kiowia*, wiel. i znaczne M. dawniey stol. Wdztwa Kiiowskiego. pod pan. Rosyjskim z Bisk. Łac. i Arcy-Bisk. Greckim. Ozdobne zamkiem i 4. kościołami katol. i cerkwiami. Handel jego wielki. Zawiera 2. miasta stare i nowe. Niedaleko Kiiowa znajdują się lochy podziemne czyli pieczary, podobne do katakumb Rzymskich, w których od dawności leżą ciała umarłych całe, nie są jednak tak czarne i twarde jak Mumie Egipskie. R. 1569. Kiiow był z Polską złączony, kilka razy wręce Rosyjskie wpadał, nakoniec przy nich się został przez traktat Andruszowski, r. 1667. i potwierdzony był Moskwie r. 1694. Leży nad Dnieprem, od Kamieńca Podol. m. 66. od Warszawy 140. od Krakowa 160. dł. 49. 26. sz. 50. 12. Kiiowski Xstwo od własnych niegdyś Xiażąt Ruskich dzierżone, od Gedymlna Xcia Litt. r. 1320. zawołowane, i w rząd Mindowi Xciu Holzańskiego oddane

było. Po śmierci Siemiona Olekrowicza Xiażęcia, lubo ten syna Wasyla zostawił od Kazimierza IV. Krowia na Wdztwo obroczone zostało, r. 1470. a od Zygmunta Augusta, r. 1569. do korony było przyłączone. R. zaś 1686. znaczna część powiatu Kiiowskiego i cała prawie Ukraina do Moskwy traktatem Grzymułtowskiem odpadła, to jest całe to Wdztwo za Dnieprem leżące ku Moskwie. Z tej strony także Kiiow i kilka osad między Irpenią i Stulnią są ustąpione. Pozostała część przy Pol. zawiera Pow. Kiiowski, Zytomirski, i Owrucki. Używa mianem: duru: kontusz turkusowy, wyrostki czarne, żupan biały. Seymikię i sądzi się w Zytomirzu, obiera 6. Postów, i Dep. 7.

KILDARE, *Cella Quercus*, M. i Hr. w Irl. w Prow Leincester. Hr. to ma na m. 13. długości, Szer. 8. Jest bogate, i obite we wszystkie zamyka 8. Baronii. Miodło ma Bisk. Suffr. Dublińskiego, i Dep. na Parli. Winne jest swoy początek S. Brygicie, która tu klasztor wystawić kazala, o m. 9. na półn. ku z. od Dublina.

KILIA-NOWA, *Gallatia*, m. i forteca Turcyi Europ. w Bessarabii przy uściu Dunaju. Zowie się nową dla różnicy od starey będącej na przeciw na kępie oblaney Dunajem, m. 30. na połd. ku z. od Benderu, 121. od Carogrodu. Moskało zdobyli go, r. 1770. dł. 47. 55. sz. 45. 35.

KILISTYNOWIE, lub KRYSSTYNOWIE, lub KRYKOWIE, *Criolinaux*, narod Amer. półn. w głąb odnogi Hudsona, blisko fortecy Barbon. Lud ten i Assynipolamie, jest nayliczniejszy i nayznacniejszy w tym kraju. Są stulzni, rzęźwi, przywykli do zimna i pracy, lubiący zawsze mieć zatrudnienie, nicustannie skaczący lub śpiewający, mężni i przagnacy woyny, nie mają wsi ani mieszkań stałych, ale tu i owdzie błąkają się, i żyją pole-

waniem.

KILKENNY, Hr. i^o M.^o Irl. wiel. bogate i obrotne w Prow. Leinster; Bisk. Kilkeński został zniesionym. Jest to m. jednym z najludniejszych i najhandl. w Irl. Irlandczykowie mówią, że woda tu jest bez miazgi, powietrze bez mgły, ogień bez dymu. Leży nad Nurą, Deputuje na Parl. m. 2. na półd. ku z. od Dublinu. dl. 10. 20. sz. 52. 36. Hrabstwo Kilkeńskie długie jest na m. 13 szer. 7. ma położenie miłe i grunta żyzne.

KILLALA, lub **KILLALOO**, m. Irl. nadmorskie w Hr. Mayońskim z Bisk. Suffr. Armaghkiego. Mayo ztąd jest o milę.

KILLALOW, lub **KABU**, m. Irl. stol. Hr. Klarreńskiego nad Shannon z Bisk. o m. 8. na w. od Kiarry. dl. 9. 10. sz. 52. 43.

KILLIN, wiel. M. Turcyi Europ. w Bessarabii. Jest bardzo ludne, m. 28. od Benderu.

KILLINEM, m. Szkockie stol. Prow. Braid-Albin, nad jez. Tay, o m. 24. na półd. ku z. od Edyburga.

KILLMALOK, m. Irl. w Hr. Limerick. Deputuje na Parl. od Limeriku na półd. ku w. m. 5.

KILLYHEACH, m. Irl. w Hr. Donweńskim, wytyła Dep. na Parl. o m. 2. na półn. od Downy.

KILMORE, m. Szkockie dawniej Biskupie w Prow. Knapsdail, w Hr. Argyleńskim, nad brzegiem północnym Beyu Lochsinn, o m. 7. na z. od Argyli. Tego im.

m. Irl. którego Bisk. złączone jest z Armaghskim, m. 2. od Kawany.

KILRENIE, m. Szkockie w Prow. Fifeńskim, o milę od Kraili, z. od Anstruteru.

KIMAROY, m. Szkockie w Prow. Lochkwabir, o m. 4. na półn. ku z. od Edyburga.

KIMI, Kimia, M. S. Prow. tego im. w Szwecyi w Laponii, nad 12. Kimią, blisko iey uścia do Golfu Botnickiego, o m. 4. od Tornei.

dl. 47. 25. sz. 65. 40.

KIMPER, lub **QUIMPER-CORRENTIN**, *Corisopitii*, m. Fr. w Brytanii niż. w Prow. Karnuwallii z Biskup. Owezyzną jest sławnego Xdza *Hardouin*. Leży nad Odrą, m. 12. na półd. ku w. od Brestu, 124. na z. od Paryża. dl. 13. 32. sz. 47. 58.

KIMSRI, m. Tararyi Moskiewskiej w Prow. Tuguniska, o m. 400. na w. od Tobolska. W okolicy znaydują się sobole, ale daleko czarniejsze niż gdzie indziej.

KIM-TETCHIM, wiel. i wspaniale M. Chińskie w Prow. Kiansi, jest to miasto, które prawie samo jedno dostarcza włzędzie porcellan Chińskich. Lubo nie jest opasane murem, poczytanie się jednak za wielkie miasto dla piękności ulic pod sznur prowadzonych, dla mnostwa mieszkańców, których liczba na million wynosi, i dla handlu, który tu jest na podziw wielki.

KINBURN, forteca wystawiona od Turkow przy uściu Niepra. Wzięta była i zrucona od Moskowlow, r. 1736. ale r. 1737. odnowiona została od Turkow, którą oni r. 1774. Moskwie ustąpić musieli.

KINKARDIN, lub **MEARNS**, Hr. Szkocyi północney między morzem, Aberdeną, i Anguzją. Pofyła Dep. 1. na Parl.

KINDELBRUCK, to jest *mość małych dzieci*, m. Niem. w Turvngii nad Wiperą, nal. do domu *Waisfeldt*. Jest o m. 5. na półn. ku w. od Nordhausen.

KINGCHEU, m. Chińskie 6to główne Prowincyi Hukwang nad Kiangą. Jest ludne, piękne, handlowne, i zawiera 8. miast w swej dependencyi. dl. 128. 40. sz. 30. 50.

KINGHORN, m. Szkockie w Prow. Fifeńskiej nad Forthą, o m. 3. na półn. od Edyburga, 93. od Londynu. Wytyła Dep. 1. na Parl.

KINGSALE, m. Irl. w Hr. Korkeńskim, m. 4. na półd. od Korke. Jest bardzo handlowne, ludne, i ma port nad morzem wyborny.

dl. 9. 10. sz. 51. 36.

KING-S'COUNTY, czyli Hr. Krol. *Regis Comitatus*, kraina Irlandyi w Prow. Leinster, dluga na *m.* 16. szeroka 5. Zawiera 11. Baronii. Kingstown jest M. S.

KINGSTON, m. Angl. w Hr. Surrey, nad Tamizą o *m.* 3. od Londynu.

KINGSTOWN, czyli **FILIPSTOWN**, *Regiopolis*, M. S. Hr. Kings, o *m.* 6. na pośn. ku z. od Kildary, 12. na z. od Dublina. Dep. na Parl. dl. 10. 15. sz. 53. 15.

KINGTHE-THING, ob. **Kimthe-Thim**.

KINGTON, m. w Jamaice, o *m.* 2. od Port-Royal.

KINGTUNG, M. Chińskie 7me główne Prow. Jannanii, o *m.* 10. wyżej miasta Jonhan, nad doliną bardzo głęboką. Znajduje się tu most, który się nie składa, tylko z łańcuchow żelaznych, a z którego dają się widzieć straszne przepaści. dl. 119. 40. sz. 26. 10.

KINGYAN[G, obronne M. Chińskie 7me główne Prow. Xensu. Otaczają go same góry i rzeki. dl. 125. 10. sz. 37. 27.

KINHUA, to jest *Kwiat Wenery*, *Flos Veneris*, M. Chińskie 5te główne Prow. Cheking. Robią tu z ryżu i wody trunek najlepszy ze wszelkich trunkow używanych w Chinach. Mielzkańcy są najwięksi z Chińczykow wojownicy. dl. 136. 12. sz. 28. 17.

KINROSSE, m. i Hr. Szkockie, *m.* 6. od Edyburga, 96 od Londynu.

KINSTORE, m. Szkockie w Hr. Aberdeńskim; wyżyła 2. Dep. na Parl. o *m.* 4. na pośd. ku z. od Aberdeen. dl. 15. 30. sz. 57. 38.

KINTSING, *Kintzinger-thal*, dolina Niem. w Szwabii, tak nazwana od rz. Kintzing, która wpada w Ren o *m.* 4. na pośd. od Strazburga przebiegłszy wprzod przez Hr. Furstemberkie. Jest to trakt wielkiej wagi w czasie wojny, kto

ry łatwo można uczynić nieprzebytym przerywając ścieżki i ścinając drzewa.

KIRCHBERG, m. Niem. w Frąnkonii w Hr. Hohenloeuńskim, o *m.* 8. na z. od Halli w Szwabii.

KIRCHBERG, dawny zamek zrujnowany w Cyr. Saxonii wyż. o milę od Jeny, Nal. do domu *de Saxe Weimar*. Nie pozostało z niego tylko wieża, którą zowią *Lissa Wieża*.

KIRCHHAYN, m. Niem. z Grod. w Hassyi wyż. *m.* 2. na pośn. ku w. od Marburga. Nal. do Landgrafta Darmstadzkiego.

KIRCHHEIM, m. Niem. w Szwabii ozdobne zamkiem pięknym w Xstwie Wurtembergim blisko Lauty, o *m.* 9. na pośd. ku w. od *Sztutgardy*.

KIRCHOLM, m. Infant. Moskiew. nad Dzwina, gdzie Chodkiewicz Karola Krola Szwedz. na głowę poraził. od Rygi *m.* 2.

KIRICH, lub **KIRITZ**, lub **Gorick**, m. Niem. w Marchii Pregnickiej, o *m.* 7. na pośn. ku w. od Hawelberga. Leży w krainie żyznej, obfitej w bydła i pasze dobre.

KIJKALDIA, m. Szkockie w Prow. Fifeńskiej, o *m.* 3. na pośn. od Edyburga, 93. od Londynu.

KIRKEWAL, M. Szkockie stoł. wyspy Pomony jedney celniejszy z wysp Orkadow. Znakomite jest przez five Collegium, kościół, iarmarki, i piękne położenie nad odnogą moriaka w samym prawie śródku wyspy; *m.* 87. na pośn. od Edyburga, 180. od Londynu. dl. 14. 48. sz. 58. 56.

KIRKUBRIGHT, *Kirkembri-gia*, m. Szkockie w Prow. Gallo-way. Deputuje na Parl. jest przy uścieniu Dey, gdzie dobre możnaby dla okrętow uczynić stanowisko, o *m.* 123. na pośn. ku z. od Londynu. dl. 13. 18. sz. 55. 8.

KISMIBH, lub **Кіаєн**, wy-

spa na Górze Portskim, około *m.* 20. długo a 2. szeroka. jest urodzajna i dobrze osiada. W pobliżość jej polawia się perły, które zowią perlami Bakareńskimi.

KISSEN, *m.* Azyat. w stronie półd. Arabii szczęśliwej, którego mieszkańcy mocno nienawidzą Chrześcian. *dł.* 68. *sz.* 15.

KISSINGEN, *m.* Niem. z Grodem w Bisk. Wurtzburskim nad Sałą, o *m.* 8. na półn. od Schweynfurtu. Znaczne jest przez swe wody mineralne i mnożstwo zwierzy-ny.

KISZPORG, po Niem. *Christburg*, *M.* w Woi. Malborskim z zamkiem starym na górze założonym, r. 1247. nad rz. Syrgunem, która za Elblągiem w jez. Drausen wpada. Miejsce jest sądown. *R.* 1400. pogorzało, a 1626. od Szwedów wzięte było. Jest pod pan. Pruskim.

KITAYGROD, *m.* w Woi. Podolskim dosyć znaczne, przez uścił Tornawy do Dniestra. Dawniej było obronne.

KITZIL-IRMAK, czyli rz. czerwona, u dawnych *Nalys*, znaczna rz. Turcyi Azyat. Ma swe przy miemie Siwas, czyli Sebaste źródło. Płynie na z. a potem na półn. i ubiegłszy na *m.* 40. wpada w ino-rze czarne.

KITZINGEN, piękne *M.* Niem. w Frankonii, w Diec. Wurtzburskiej nad Menem, o *m.* 10. na w. od Wurtzburga.

KLACKMANN, *m.* i Prowin. Szkoeka, która wysła Dep. 1. na Parl. Było dawniej miejscem rezydencyi Krola Brusa. Leży na górze, o *m.* 8. na półn. ku z. od E-dymburga, 120. od Londynu. *sz.* 55. *dł.* 14.

KLADRUP, zamek Czeski w Cyr. Kenisgratskim, o *m.* 4. od Chlumeca.

KLAGENFURT, *Claudia*, *Clagenfurtum*, regularne i obronne *M.* Niem. stoł. Karynthii mające

rynek piękny. Leży nad Głaną blisko jeziora Wert. *m.* 3. na półd. od S. Weit. 60. od Wiednia. *dł.* 31. 45. *sz.* 46. 50.

KLAMNI, *m.* Irl. w Hr. Wexfordzkim. Wysła Dep. na Parl.

KLANKITTY, *m.* Irl. w Hr. Korkeńskim, wysła Dep. na Parl.

KLARA, Hr. zamek i *m.* Irl. w Prowincyi Munster nad Shafno-ną, *m.* 19. na półn. ku z. od Lim-meriku, 40. od Dublina. *dł.* 8. 35. *sz.* 52. 44.

KLARE, *m.* Angl. w Prow. Suffolku, z tyt. Hr. o *m.* 15. na półn. ku w. od Londynu.

KLARENDON, *M.* Angiel. w Hr. Willt, blisko Salizbury z tyt. Hr. Jest rzeka tegoż im. w Amer. w Karolinie.

KLAUSEMBURG, ob. Ko-loswar.

KLAUSEN, *m.* Niem. w Bisk. Bryxieńskim, sł. dobrimi winami czerwonymi. Jest o *m.* 4. na półd. ku z. od Brixen.

KLAUSTHAL, *m.* Niem. w Xstwie Grabenhagenskim, w Cyrk. Saxonii niż. o *m.* 6. na półd. od Go-slaru.

KLEBERG, *m.* Niem. w Xstwie Bipontńskim, o *m.* 10. na półd. ku w. od Deroch mostow. Jest grod tegoż im. w Hassyi wyż. o *m.* 5. na półd. od Wetzlaru.

KLECK, *m.* Lit. w Woi. Nowogrodzkim, pamiętny jest klęską Tatarow od Litwy porażonych, r. 1506. *m.* około 2. od Nieświeża.

KLECKO, *m.* Pol. w Woi. Gnieźnieńskim nad jeziorem i błotami leżące. Sławne potyczką Szwedow z Polakami r. 1656. Jest między Gniezmem i Poznaniem.

KLECZEW, *m.* Pol. w Woi. Kaliskim dosyć osiadłe z Stwem nie-grod. Na trakcie Poznańskim od Słupcy *m.* 3. od Poznania 11. od Kłodawy 7.

KLEPARZ, przedmieście Kra-kowa mające swą iurydykcyą, do-brze zamieszkane, sł. targami.

KLETTENBERG, lub **KLINGNAU**, M. Szwaycarskie nad rz. Ara, od Waldshury o miłę. Nal. do Bisk. Konstancyeńskiego prawem jurydykcyi i lenności, udzielnosc zaś do kantonow Hr. Badeńskiego. dł. 25. 56. sz. 47. 35.

KLEWAN, m. w Woi. Wołyńskim, dosyć znaczne w murach, osiadłe, im. Xżąt Czartoryskich, na którym się ci piszą, z zamkiem o m. 2. od Alexandryi.

KLEWELAND, maia kraina Angiel. w Prow. Yorku na półn. z tyt. Hrabstwa.

KLIMUNTOW, m. w Woi. Sandomirskim, z klasztorem Dominikanow.

KLINGEN, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż. o m. 2. od Sondershausen na połud. połow tu bardzo znaczny.

KLINGENBERG, miasto Niem. nad Menem w Elekt. Mogunckim; sławne dobrymi winami. Jest o m. 6. na półn. ku z. od Wertheimu.

KLINKEN, m. w włości Stargard, w Saxonii niż. znakomite, iż od niego dzielnica jedna Domu Hrab. Holzfztyńskich wzięła nazwisko.

KLITHERA, m. Angiel. w Lankashirze. Wyśła 2. Dep. na Parl. o m. 55. na półn. ku z. od Londynu.

KLITOW, m. Czeskie w Cyrk. Piłseńskim. Sławne bogatemi żupami frebrnemi.

KLIWIA, *Cleves, Clivia*, piękne M. Niem. w Cyr. Westfalii naprzeciw fortecy Skenk, stol. Xstwa tegoż im. Nal. do Krola Prus. odr. 1673. Jest nad rzeczką, która uchodzi do Renu, m. 5. na połud. ku w. od Nimegi, 28. od Kolna, tyleż od Amsterdamu. dł. 23. 45. sz. 51. 48.

Księstwo Kliwii, *Ducatus Clivienfis*, ieden z najpiękniejszych i najlepszych krajow Niem. przetrzynięty na dwoie od Renu jest w

Cyrk. Westfalskim. O następstwo tego Xstwa wielkie w wieku ostatnim wzięte były kłotnie, ale nakoniec ustapione zostało Krolowi Pruskiemu.

KŁOBUCK, w Woi. Krakowskim, kościołem Kanon. Regul. pałacem i ogrodem od Wolskiego Marsz. Kor. niegdyś przyozdobiony. Leży między Krzopicami i Częstochową.

KŁODAWA, m. w Woiw. Łęczyckim dosyć osiadłe. Leży na trakcie, od Kleczowa, m. 7. i pół, od Poznania 19. od Kutna 4. i pół. Stwo Kłodawskie płaci kwarty Zi: 4680.

KLOGHER, m. i Bisk. Irl. w Hr. Tyronnii o m. 30. na półn. ku z. od Dublina. Wyśła Dep. na Parl.

KLONEGALL, m. Irl. w Hr. Wicklow. Deputuje na Parl.

KLONMELL, m. Irl. stol. Hrabstwa Tipperari. Deputuje na Parl. jest o m. 16. od Limeriku. dł. 9. 58. sz. 52. 28.

KLOPPENBURG, m. Niemiec. z grodem w Bisk. Munsterflem w Westfalii, o m. 12. na pold. od Oldemburga.

KLOSTER-NEUBURG, ob. Neuburg.

KLOSTER-KAMP, w Arcy-Biskup. Kolońskim blisko Rhimbergi. Hanoweranie tu r. 1760. od Franc. ponieśli klęskę.

KLOSTER-SEWERN, w Księstwie Bremenskim blisko Elby. Tu Hanoweranie byli przymuszeni Franc. przyrzec, iż nigdy przeciw nim nie będą brać się do broni, r. 1757. 8. Września. Co zaraz zerwali w następującym miesiącu.

KLOYNA, m. Bisk. w Irl. w Hr. Mornantii w Hr. Korkeńskim, o miłę od brzegu poid. Irl. 4. na z. od Yughilli.

KLYDESDALIA, Prowin. Szkocyi poid. wzdłuż Blydy rozległa.

KNARESBOROUGH, m. Angiel.

giel. w Yorkshirze, m. 50. na pośn. ku w. od Londynu. Wyśła 2. Dep. na Parl.

KNESBECK, obszerny pow. w Xstwie Zelleńskim, o m. 4. na pośn. od Gyffhorny, i miejsce urodzenia jedney dawney familii.

KNIPHAUSEN, włość Niemiec. która dała nazwę Baronom tegoż im w Westfalii, o m. 2. na w. od Jewerny w Hr. Oldenburskim.

KNITTELFELD, piękne m. Niem. w Styryi wyż. nad Muerą, m. 4. niżej Judenburga.

KNOCKFERGUS, lub **KARRIKFERGUS**, *Rupes Fergusii*, m. Irl. w Hr. Antrymskim, z zamkiem i wyborym portem, m. 30. na pośn. od Dublina. Dep. na Parl. dł. 11. 42. sz. 54. 45.

KNOCKTOPHER, m. Irl. w Hr. Killeńskim. Dep. na Parl. jest o m. 5. na pold. od Kilkenni.

KNOK, ob. Kenoque.

KNYSZYN, m. w Woi. Połdlańskim, sławne śmiercią Zygmunta Augusta, r. 1572. Jest Stwo które z włościami do 3. pokoleń imieniowi Gnińskich dane było. Od Tykocina, m. 2. od Bielska 12. Był tu pałac Krolewski, i ogrod wspaniały, o którym wspomina Strykowski. Teraz jeszcze jest dosyć ozdobne, leży przy lasach wielkich, w których często Krolowie Pol. polowali. Starośtwo Knyżyńskie płaci kwarę zł: 12471. Leśnictwo za osobnym chodźi przywilejem.

KOBIELE, m. Lit. w Woi. Trockim, od Koniawy ku pold. m. 4.

KOBLENTZ, *Confluentes* lub *Confluentia*, dawne, mocne, piękne i wiel. M. Niem. w Elekt. Trewirskim nad zbiegiem Renu i Mōzelli, w gruncie żyznym pełnym gór zarosłych winnicami. Francuzi próżno go oblegali, r. 1683. Jest rezyd. ordynar. Elektora Trewirskiego, do ktorego nal. Było niegdys Cef. Jest o m. 5. na pośn. ku z. od Nassau, 11. od Bonny, 14. od Mo-

guncy, 22. od Trewiru, 96. od Paryża. dł. 25. 8. sz. 50. 24.

KOBRYN, m. Litt. w Woi. Brzeńskim Lit. z Opac. zakonu S. Bazylego. Należy do dochodów stołu Krolewskiego. Niegdys było Xięstwo, m. 8. od Brześcia.

KOBURG, *Melocabus*, *Coburgum*, M. Niem. stoł. Xstwa tegoż im. w Frankonii rozległego wzdłuż na m. 16. wszereż 8. a ktote dependuie od Cyrkułu Saxonii wyż. i należy do domu Saskiego. Włości tego Xstwa wyięte są, r. 1778. od prawa kadukowego we Fr. miasto ma fl. Collegium fundowane od J. Kazimierza Xcia Saxonii, r. 1597. fortecę i zamek. Obywatele są sekty Lutra, który sam długo tu przemieszkiwał. Leży nad rz. Jetzą, m. 10. na pośn. od Bambergi, 20. od Erfurtu. dł. 28. 35. sz. 50. 20.

KOBYLAGORA, m. w Woi. Kaliskim, dawne i osiadle rzemieślnikami, leży przy pograniczu Szląskim.

KOBYLIN, m. w Woi. Kaliskim dawne, zalecone iarmarkami o m. 2. na pold. ku z. od Kozmina.

KOBYLNA, m. w Woi. Kiewońskim, blisko granicy Wołyńskiego nad rz. od Zytomirza na pold. ku w. na m. 5. Piżą go Mappy *Kotelna*.

KOBYŁKA, wieś w ziemi Warszawskiej ozdobna pięknym kościołem fundacyi Zafuskich, i wstawiona założoną manufakturą pasów i pończoch. Nal. do funduszu Kommissyi Edukacyney w possessyi Unrucha Star. Hamersztyn. o m. 2. od Warszawy.

KOCHEIM, *Cochima*, m. Niemiec. w Elekt. Trewirskim, dawniej było Cef. teraz nal. do Elekt. od r. 1292. w którym Cesarz Adolf z Nassau przedał go Elekt. Trewir. Leży nad Mozellą, m. 10. na pold. ku z. od Koblentza, 14. od Trewiru. dł. 24. 45. sz. 50. 12.

KOCHERGAW, kraina Niemiec. między Frankonią i Szwabią

nazwana od rz. Kocher, która ją oblewa, i wpada potym do Nekry blisko Wempfen.

KOEHERSBERG, *Concordia*, m. Fr. w Alfacy niż. w Wielkorządztwie Strazburkiń z zamkiem, między Strazburgiem i Sa Wernerą. Pamiętne jest kłęką wojsk związkowych, r. 1677. dl. 26. 27. sz. 43. 41.

KOCHIN, *Cochinum*, M. Az. stol. Krol. Kochińskiego na pomorzu Malabar z portem dobrym, Portugal. mieli tu fortecę, ale zład od Holl. wypędzeni zostali. Jeden z Bisk. Portugal. nosi tytuł Kochińskiego Bisk. Obfituje kraj ten w pieprz. Mieszkańcy są balwochwalczy. Twierdzą że niewiały tu chodzą w stroju męzkim, i że mogą mieć kilku mężów, i spółkować z kimby im się podobało. Kochin jest o m. 36. na półd. od Kalikutu. dl. 91. 45. sz. 10.

KOCHINCHINA, *Cochinina*, Krol. nadmorskie w Azji, gran. na w. z morzem, na półn. z Tonkwina, na z. z Kemoją, na pold. z Krol. Ciampańskim. Rozleg. wzdłuż na m. 110. w szerz 25. Dawniej czyniło część Krol. Tonkwiańskiego, ale ku końcowi wieku 17go podniosło się na osobne Krol. Kraj obfituje w ryż, złoto, perły, diamenty, kość sionową. Zolnierstwo w dobrym tu jest stanie tak lądowe jak morskie. Mieszkańcy są wojenni. Używają muszkietów i szabel. Spofobią ich do wojen od dzieciństwa, co czyni Krola Kochinchiny bardzo uroczym, który ma wielu holdowników. Miasto rezyd. Krol. jest Hua. Dla chytrości, i nierzetelności mieszkańców mały w tym kraju jest handel. Po wielu przesładowaniach zostały religia Chrześcian teraz w spokojnej wolności od r. 1774. w którym z rozkazu Krol. zostali wypulczeni zwięźień, którzy dla wiary w nich byli ofadzeni. sz. 11. 18.

KOCK, m. Pol. w Woj. Lubel-

skim, ozdobne palacem, i fl. ogrodem obfitym w nayradsze rośliny, zażeczony rezydencyą Xżny Jabłonowki Wdżiny Bracł. i odwiedzony od W. Xcia Rossyjskiego r. 1782. m. 4. od Łukowa, 11. od Warszawy.

KOCKERMUTH, *Novantum*, m. Angiel. w Kumberlandyi. Wyfyla z. Dep. na Parl. i jest o m. 108. na z. od Londynu.

KODEN, w Litt. w Woj. Brzeskim Litt. dosyć znaczne i osiadłe w piękny położeniu nad Bugiem, od Brześcia m. 5.

KODEMA, rza w Ukrainie, która Woj. Braclawskie od Tartaryi mniejszey oddziela, wpada w Bóg.

KODNIA, m. w Woj. Wolyńskim ku pograniczu Kiiowskiego, znaczne swą dawnością i żyźnością gruntów, leży na w. Żytomirza.

KOELLEDA, m. Niem. w Hr. Beichlingen, w Cyrk. Saxonii wyż. nad Unstruttą, m. 2. od Beichlingeny.

KOENIGSGRETZ, ob. Konigratz.

KOENIGSBERG, ob. Konigsberg.

KOENIGSBRUCK, m. Niemiec i włość bezsrzednia w Luzacyi wyż. z obronnym zamkiem, m. 4. na z. od Kamentza.

KOENIGSBRUN, Opac. w Szwabii blisko źródła rz. Brenty, o m. 5. na pold. od Elwangeny. Polawiają się tu pszragi i karpie przednie.

KOENIGSEE, m. Niem. w Turynгии, o m. 2. od Szwartzburg-Rudelfladtu.

KOENIGSMARKER, dawne m. zruiynowane m. 1. od Thionwilli.

KOENIGSTEIN, m. Niem. w Elekt. Mogunckim z zamkiem jest o m. 4. na półn. ku w. od Moguncyi. dl. 26. 4. sz. 50. 5. ob. Konigstein.

KOENIGSWALD, m. Niemiec. w nowej Marchii Brandeburskiej.

KOENNERN, m. Niem. w Xłwie Magdeburckim nad Salą, *m.* 2. na poln. od Halli.

KOEPENICK, m. Niem. w Brandeburgii na kępie oblaney rz. Sprą, ozdobne zamkiem, *m.* 3. na w. od Berlina.

KOESFELD, *Coffeldia*, obronne m. Niem. w Westfalii w stnach Bisk. Monasterskiego, który tu często rezyd. Leży blisko Berckeli, *m.* 9. na pold. ku z. od Munsteru, 12. od Groli. dl. 24. 50. sz. 51. 58.

KOETHEN, *Coethus*, m. Niemiec. w Cyrk. Saxonii wyż. w Xięstwie Anhaltyskim. Należy do Xząt Anhaltyskich, ktorego domu jedna dzielnica ztąd się pilze, od Dessau na pold. ku z. *m.* 5.

KOEWORDEN, *Covordia*, jedno z najmocniejszych miast Rzpltey Holl. w Owerisseli. Fortyfikacy jego są nacylnieyzym dziełem H. Cohorna naywiększego Artylerzyzły iakiego Kieły mieli Holl. Zdobyte bylo od Rzpltey, r. 1579. odebrane od Hiszp. potym, ale znouwu bylo opanowane od Holl. 1592. Biskup Monasterski wziął go byl, r. 1672. ale tegoż roku ożyzkala go Kzplta. Otoczone jest wiel. błotem. Leży o *m.* 12. na pold. od Groning. 15. od Dewenteru. dl. 24. 16. sz. 52. 40.

KOGA, m. Duńskie na wyspie Zelandyi z portem, który czyni miasto dosyć handlownym. Od niego bierze nazwisko jedna zatoka morska przy mieście tym, którą zowią kanałem Kogeńkim.

KOISLANS, dom kupiecki Holl. na pomorzu Malabar, o *m.* 26. od Kapu Komoryu.

KOKANOW, m. w Woi. Braclawicka w rowninie, niedaleko Przyluki.

KOKENHAUSEN, Kokenhausen, obronne M. Insladzkie na l Dżwiną z zamkiem. Pamiętne jest porażką Szwedow od Litwy, r. 1601. Na l. do Rossyi, o *m.* 17. na pold. ku w. od Rygi. dl. 43. 38. sz. 56. 40.

KOL, *Cota*, wyspa na Oceanie iedna z Westernow, na z. Szkocyi, do ktorey nal. Obfituje w zboże, pasze, stekfilze, fumy, węgorze &c: dl. 11. sz. 57.

KOLA, m. Rossyjskie stol. Laponii Moskiewskiej z portem dobrym, blisko morza lodowatego przy uyciu rzeki tegoż im. dl. 53. 2. sz. 68. 58.

KOLBERG, *Colobrega*, piękne i mocne M. Niem. w Pomeranii dalszey, niegdys należało do Biskupa Kamińskiego, teraz zaś do Krola Pruckiego. Moskale próżno go oblegali, r. 1754. a dobyli go 1761. Sławne żupą solną. Leży przy uyciu Perłanty do morza Balt. *m.* 24. na poln. ku w. od Sztetyna, 12. od Kaminn. dl. 33. 30. sz. 54. 18.

KOLBICK, 9 milę od Bernburga, było dawniey przeorstwo, sławne tańcem S. Wita, *Chorea S. Viti*, co jest tu pewny rodzaj choroby.

KOLBUSZOWA, m. w Woi. Sandomirckim, porządne, ofiadłe debremi stolarzami, uczynionym tu podziałe n'ordynacyi Ostrogskiej pamiętne r. 1753. handlowne, od Kzeszowa *m.* 4. Jest pod pan. Austr. woyck. Pilznieńskim.

KOLCHESTER, *Procolitia*, m. Angiel. stol. Prow. Essex nad rz. Kolną zbudowane od Koilufa Xcia Bretonow, r. 124. po nar. J. Chrystusa. Wysła 2. Dep. na Parl. Naylepsze tu w całym Krol. otrzygi, wielki handel prowadzi welną. Jest o *m.* 15. na poln. ku w. od Loudy. nu, 6. od morza. dl. 18. 22. sz. 51. 51.

KOLDINGHAM, m. Szkockie stol. Prow. Merche, bardzo blizkie brzegow, *m.* 3. na poln. od Barwiku. Było tu dawniey Opac. Mniżek, ktore za radawey Xieni pouczywały sobie wargi i nosy dla uchronienia się niewstrzeżliwosci Duńczykow, ktorzy rozgniewani ich okrucieństwem wżyskie wyrznęli, około r. 808.

KOLDITZ, m. Niem. w Saxonii wyż. w Misnii nad Muldą z zamkiem *m.* 4. od Lipska.

KOLESHEI, lub **KOLECHA**, M. Indyjskie leżące w Krol. Trawankorskim, o *m.* 8. na pośn. ku z. od Kapu Komoryn. Kompania Indyjska Franc. tu swą od lat kilku wprowadziła osadę.

KOLIN, m. Czeskie z pięknym i mocnym zamkiem w Cyrk. Caurzymskim, *m.* 12. na w. od Pragi. Sławne zwycięstwem Austr. nad Prusakami r. 1757.

KOLIN, m. z pow. w Pomeranii dalszey w Xstwie Stargard. Nal. de Kawalerow S. Jana. Tegoż im. w Saxonii blisko Misnii.

KOLIN, lub **KOLNO**, m. z Powiatem i grodem w ziemi Łomżyńskiej, którego Stwo złączone jest z Łomżyńskim. Leży przy granicy Pruskiej nad rz. Pisch, zaleczone handlem, obłobwie ryb, od Łomży ku z. *m.* 12.

KOLKI, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, niema nic znacznego.

KOLLOMESKA, m. Rosyjskie, o *m.* 5. na pośd. ku w. od Moskwy, w miłym położeniu na wzgórcu.

KOLMOGOROD, M. Rosyjskie, na kępie oblaney Dźwiną z Arcy-Bisk. *m.* 12. na pośd. ku w. od Archaniolu, 170. od Moskwy. dl. 58. 35. sz. 64. 10.

KOLNO, ob. Kolin, Kolonia.

KOLÓ, m. Pol. w Woi. Kaliskim, miyście seymikow, dawniey znaczne zgromadzeniem szlachty Wielko-Pol. w pospolitym ruszeniu. Jest nad Wartą, od Kalisza *m.* 8. Pod tym m. Krol. Szwedzki r. 1655. przebył Wartę. Oblane w około rz. mające stary zamek, mogłoby być obronne. Stwo Kolskie płaci kwarty zł. 1877, dane jest w Emfiteusim Gurowskiemu Kasztelan: Przemeckiemu.

KOLÓCZA; *Colocia*, M. Węgiel wyż. dawniey znakomite, nad Dunajem, stol. Hr. Bath. z Arcy-

Bisk. Wzięte było od Turkow r. 1686 ale potem odebrane od Cef. Leży nad Dunajem, *m.* 20. na pośd. od Budy, 22. od Zolnoku. dl. 38. 55. sz. 46. 33.

KIOLOMYIA, m. z pow. w Woi. Ruskim w ziemi Halickiej-Kołomyjski pow. jest właściwym *Pokuciom*. Teraz jest pod pan. Austryac. W okolicy miasta sol się znajduje. Leży od Tyśmienicy o *m.* 8.

KOLONIA, lub **KOLNO**, *Colonia Agrippina*, dawne, wielkie, bogate, piękne i fl. M. Niem. budowane w kształt krzyżowy stol. Elektorstwa tego im. z Arcy-Bisk. erygowanym, r. 743. od Stefana III. i Akad. fundowaną r. 1388. Jest tu wiel. liczba kościołów i wiele duchownych, ale względem wielkości miasta niewiele mieszkańców. S. Maternus był tu rwszym Bisk. Port ma dołyć piękny. Katol. tylko jedni są znoszeni. Elektor nigdy nie może więcey bawić w mieście nad 3. dni ciągiem, bez dozwoleń Magistratu miasta, które ma się za wolne i Cesarzkie. Rządzone jest od 6. Burmistrzow, z których dwoch są Prezydentami, tak iako byli Konsulowie w Rzymie. Rada miasta składa się z 49. osob. r. 1770. wyięte zostało od prawa kadukowego we Franc. Oyczyzną jest Henr. Komel. Agryppy, Jana Dak, Henr. de Piro, Konrada Worstyusza. Leży w równinie nad lewym brzegiem Renu *m.* 7. na w. od Juliaku, 30. od Trewiru, 28. od Munsteru, 34. od Moguncyi, 184. od Wiednia, 104. od Paryża, 126. od Krakowa. dl. 24. 46. sz. 50. 55.

KOLONSKIE Elektorstwo, jedno z znaczniejszych Państw Niem. między Xstwami Kliwii, Geldryi, Bergeńskim, Juliaceńskim, i Arcy-Bisk. Trewirskim. Kraj jest dobry i ludny. Obłobwie w zboża i wina. Ren, który przezeń płynie, czyni go handlowym. Zawiera Diecezyą i Państwo od-

dzielne. Diec. dzieli się na górną, która ma 8. pow. i dolną. Państwo zawiera Xstwo. Westfalii i Hr. Becklinhusen. Elektor Koloński jest Arcykanclerzem Cesar. za Wiochy, i z Elekt. Mogunckim koleją ma prawo poświęcania Cesarzow. R. 1769. otrzymał dla swych poddanych wyjęcie od prawa kadukowego we Fr.

KOŁOSWAR, lub KLAUZENBURG, *Claudiopolis*, wiel. i dawne M. Siedmiogrodzia, gdzie zgromadzać się zwykły były stan na swe obrady. Ma Akademią. Jest z tych obronnych miast liczby, których twierdze zrzucić wydał rozkaz Jozef II. r. 1782. Leży nad małą rz. Samos m. 15. na poln. ku z. od Alby Julii, 24. od Hermanstadtu, 22. na w. od Wiel. Waradynu, 100. od Wiednia. dl. 40. 20. sz. 46. 53.

KOLRAINE, m. Ir. w Hr. Londonderskim z tyt. Hrabstwa nad rz. Banną, m. 9. na poln. ku z. od Londonderu.

KOLUGA, m. Rossyjskie na pogranic. Xstwa Rezańskiego w Wielkorządztwie Moskwy, nad rz. Okką, mało co niżej iej ujęcia do Ugry.

KOLUMNA, lub KOŁOMNA, M. Rossyjskie nad rz. Okką w Wielkorządztwie Moskiew. Opasane jest murem, i ma na połm. ii w około. Jest o m. 18. na połd. ku w. od Moskwy. dl. 58. 2. sz. 54. 50.

KOLYMA, wiel. rz. Tartary Rossyjskiej, która wpada do morza lodowatego, upłynawszy na 65. stopniow wzdłuż.

KOM, *Comum*, jedno z największych M. Perskich w Irak Ażemi, w kraju równym, obfitym w ryż, wyborne owoce, osobliwie w wiel. i delikatne granaty. Jest tu przepyszny Meczetow którym piękne dają się widzieć groby. Przy tym kościele znajdują się pomieszkania, w których ma-

ią schronienie nie mogący wypłacić swych długow, i tam są żywni darmo. Leży o m. 50. od Kazbinu, 64. od Ispahanu. dl. 69. sz. 34. 20.

KOMANIA, *Comania*, kraj Azyatycki; gran. na w. z morzem Kaspij. na z. z Cyrkassją, na północ z Rossją na połd. z Georgią. Łąki i grunta ma bardzo dobre. Mieszkańcy zwani Komukami, są wielcy rabusie, mieszkają przy górach. Religii są Mahomet. przy zabobonach wielu. Został pod protekcją Krola Perskiego.

KOMARGROD, m. w Woi: Braclawskim, nad rzeczką powyższy Tomaspola.

KOMARNA, m. w Woi: Ruskim, w gorzyszym położeniu i niedaleko źródła rzeki Nisftru, od Grodka ku połud: na m. 4. Teraz pod pan: Austryackim.

KOMCHE, wiel. M. Perskie na trakcie z Ispahanu do Ornus.

KOMENOLITARY, Kraina Grecyi, która zawiera dawną Macedonią i Tessalią.

KOMETAW, lub KOMETOW, *Commoda*, m. Czeskie w Cyr. Zateckim; dobi go piękne Collegium i ratusz wspaniały. R. 1421. Zyska dobywszy go szturmem, w pień wyciął wżyskich mieszkańców nie wyimując nawet niewiasty i dzieci, którzy mężny dali wprzód oblegającemu odpor. Szwedzi wzięli go na dyskrecyą r. 1648. Leży nad rzeczką m. 5. od Zatzu, 17. od Drezna, 24. na poln. ku z. od Pragi dl. 31. sz. 50. 30.

KOMMANIA, małe Krol. Afr. w pomorzu złotym Gwinei, na m. 5. około długie, i nieco więcej szer. Anglicy i Holl. mają tu swe fortecę.

KOMORA, *Crumenum*, piękne i wiel. M. Węgier niż. stol. Hrabstwa tegoż im. tak dobrze obronne, iż od Turkow nigdy dobytym być nie mogło. Mieszkańcy są po większej części Węgrzy

lub Rasoyanie, bardzo bogaci, i są obrządkow Greckich. Leży nad Dunajem, na wyspie Schut, m. 6. na pold. od Neuhauſel, 6. od Rahaby, 15. od Preſzburga, 28. od Wiednia. dł. 36. ſz. 47. 50.

KOMPLUT, ob. Alcalá de Henarez.

KONARY, m. w Woi: Siera-dzkim z Kaſztelanią i ſtewem. Te-góž im. Kaſztelanía w Łęczyckim, i Brzeſkim Kujawſkim.

KONDAWERA, lub *Condevire*, M. Azyat. na połuywſpie Zagangefowey w pomorzu Mala-bar, w krol. Karnateńſkim. Leży blisko góry.

KONDELWAY, M. i for-teca Indyjſka w Krol. Dekanńſkim nad rz. Mańgiera, blisko granic Krol. Golkondzkiego.

KONDORA, wyspy na mo-rzu Indyjſkim na pold. Kroleſtwa Kambogii, ſą bardzo w wygodnym połozeniu dla płynących traktem Chińſkim, Japońſkim, Tonkwińſkim, i Kochinchińſkim. Mieszkańcy ſą bałwochwalcy i Kochinchiń-czykowie rodem. Są bardzo oby-czayni. ſz. 8. 4.

KONDROS, *Condruſi*, ma-ża kraina Niem. w Cyrk. Weſtfałſkim, w Xſtwie Leodyjſkim. Huy ieſt M. S.

KONGAL, lub KONGIEL, *Congella*, M. Nowergii w Wiel-korzadztwie Bahuſkim przy u-yſciu Gotelby, i o. m. 4. na pojn. od Gothemburga. Uſtapione było od Duſczykow Szwedom trakta-tém Roſchildzkim r. 1658. dł. 29. 10. ſz. 57. 50.

KONGO, *Congum*, wielki Kray Afryki zwany także Gwi-neą niż. Niektorzy pod tym im-zawieraia 3. Krol. Loangańskie, Angolańskie, i Kongańskie wła-ſciwe. Krol. Kongańskie oblane na pojn. rz. Zairą, na z. morzem, na pold. rz. Dendą, na w. gran. z Krol. Anzykańſkim czyli Mako-kańſkim, z Monſolami, Jagani,

i Matanbą. Znayduie ſię tu wiel-ka liczba rzek, rud żelaznych i miedzianych, owocow, i zwierza wſzelkiego rodzaju. Obywatele ſą cery przyiemnie czarney, ludcy i uczynni dla Europejczykow. Mają dowcip żywy, lubiąw ino i wodkę. Zaboyſtwo karzą śmier-cią i Tron mają dziedziczny, na-ſtepstwo ſpada na Siotrzechow Krolewſkich zawſze. Gdy za Jana II. nowe Portugal. czynili odkry-cia krajow w Afr. *Diego Cam* przybył do u-yſcia rz. Zairy r. 1484. Wkrotce tam i Dwor i Kro-la nawrocili Portugal. do wiary. Ale gdy Jagowie i inne dzikie na-rody na Pańſtwo tego napadli i ca-łe opanowali Krol. uciec muſiał na pewną wyſpę, i tam o pomoc Seba-ſtyana Krola Porr. proſić, który przyſłał mu regiment woyska w poſitku pod wodzem Franciſzkim Gorca. Na ſamo przyſcie Artyl-leryi Porr. uciekać nazad do ſwych Barbarzyńcy muſieli ſtepow. Krol Kongańſki Dom Alwarcz przy-wrocony na Tron, ofiarował hołd ſwoy Krolowi Portugal. który go przyjąć nie chciał, ta wſpania-łość ziedraſa mu ſerca Kongańſko-Ōtoż jakim ſpofobem ſtali ſię Por-tugal. mocnemi w Kongo, i do wiary go Chreſć. przywiedli, nie kładąc trupem milliońſow ludzi pod pozorem iż ſą bałwochwalcy, ale obci odzając ſię z niemi jako z bracią. Z tym wſzyſkim rodacy kraiu tego wypędzili potym Por-tugal. i nie zoſtała tylko Miſſya jedna Kapucynow utrzymywa-nych tu od Kongregacyi Rzym-ſkiej *de propaganda fide*. Krol-ſtwa Kongańskie dzieli ſię na 6. Prow-Hr. Sogno, wiel. Xſtwo Bamba Xſtwo Bata, Sundi, Margr. Pan-go, i Bamba. Jeſt tu Biſk. w Kon-go, który ieſt Sufr. Lizbońſkie-go. Kongo, czyli S. Salwador ieſt M. S., i leży w Hr. Sogańſkim.

KONIAWA, m. w Woiw: Trockim, z ſtewem płacącym kwarc

ty 795. w posesyji Emfientycznej Brzostowskiego Podskarbicza W. X. Litt: Jest.

KONIGSBERG, Regiomons, Krolewiec, M. Prufs Xżęcych, stoł. Krol: Pruskiego z Akad. fund. r. 1544. Zdebi go wspaniały Pałac, w którym jest jedna Sala długa 274. stop, a 59. sz. bez żadnych jednak kolumn. W tym pałacu jest wielka i piękna Biblioteka. Mostale opanowali go r. 1758. ale r. 1762. swe zład wyęsta wyprowadzić musieli. Pamiętne jest znową Krola Szwedz. Karola Gustawa z Wilcl. Fryderykiem Elek. r. 1656. przeciw Polfcze. Daniel Becker był rodan z tego M. Leży nad rz. Preglą blisko morza, a handlem swym wiele uszkodził Gdańskowi. Od Ellbąga m. 25. od Gdańska 30. od Warławy 40. dl. 39. 10. sz. 54. 42.

KONIGSBERG, m. Niem. w Bisk. Würtzburkim. Nal. do Domu de *Saxe-Hildburg-Hausen*, i jest o m. 3. od Schweinfurtu. dl. 28. sz. 50. 6. tego im. m. Luzacyi wyż. m. 5. na połn. ku w. od Drezna. Juno w Szlastu m. 7. od Racibora. Także w Hassli wyż. Inne zaś dosyć wiel. i dobrze budowane jest w nowcy Marchii Brandeburskiej m. 8. na połn. od Kustryna.

KONIGSBERGA, m. Czeckie z zamkiem blisko rz. Egry, m. 4. na w. od Egry.

KONIGS-ECK, zamek m. i Hr. Niem. w Szwabii, m. 4. na połd. od Buchau. dl. 27. 5. sz. 47. 53.

KONIGSGRATZ, Regine Gradecium, obronne M. Czeckie, z Bisk. Suffr. Praskiego nad brzegiem prawym Elby, m. 14. od Glatzu, 25. na w. od Pragi, 46. od Wiednia. R. 1744. wzięte było od Krola Pruskiego. dl. 33. 50. sz. 50. 10.

KONIGSHOFEN, Regis-Curia, male ale mocne m. Niem.

w Frankonii w Bisk. Wurtzburkim; Oyczyzna Jana Müllera, czyli Regiomontana. m. 15. na połn. ku w. od Wurtzburga. dl. 27. 18. sz. 49. 38. Tegoż im. m. Niem. nad Tauberą m. 8. na połd. ku z. od Wurtzburga. Nal. do Elekt. Mogunckiego.

KONIGSLÜTTER, Lutta-ra Regia, m. Niem. z ft. Opac. Proteft. m. 6. na w. od Brunświ-ku. dl. 28. 6. sz. 52. 2.

KONIGSTEIN, Conigsteinum, m. Niem. z fortecą nie dobytą w Elekt. Saskim nad lewym brzegiem Elby. m. 4. na połd. od Pirny. 6. od Drezna. dl. 31. 36. sz. 50. 56. W wojnie ostatniej r. 1756. forteca ta zostawała dla obustron w obojętności podług kapitulacyi uczynioney z Krol'em Pruskim.

KONIKSWINTER, miasto Niem. nad Renem w Elekt. Kolońskim, m. 7. od Kolonii.

KONIECPOLE, w Woiew. Sieradzkim nad Białą i Pilicą, przed-rym imienia Koniecpolskich, teraz dziedzicznie jest Domu Czapskich; zdebi go kościół i pałac, ogrody, i piękne położenie. m. 10. od Piotrkowa.

KONIECPOLE nowe, m. w Woi. Bractawskim znaczne kłęskami Tatarow, od Bractawia m. 17. jest nad Bugiem.

KONIN, m. Pol. w Woi. Kaliskim z pow. dosyć znaczne. leży nad Wartą $\frac{1}{2}$ Kalisza na połn. m. 6. Stwo Koninśkie płaci kwarty zł: 1985. nal: do jurydykcyi Generaia Wielko-Polskiego. Konin r. 1331. od Krzyżakow mocno był spustofzony, a r. 1655. tu swe Krol Szwedzki zgromadził był wojska.

KONITZ, ob. Choynice.

KONNACIA, lub CONNAUGHT, Connairc, wiel. Prov. zachodnia Irlandyi, iakich ogólnie 4. liczy ta wyspa. Leży między Oceanem, Lagenią, Momonią i Ultonią; dl. jest około m. 45. sz. 36. jest ży-

zna; obfituje w bydło bardzo ro-
słe, sokoły, miód.

Celniejsze iey miasta są: Gal-
loway i Thomond.

KONNEKTIKUT, *Connecticut*, wiel. Rzeka w Amer. pół-
nocney, która od półn. ku połud.
przerzyna całą nową Anglią; da-
je swe nazwisko iedney Prow. nad-
morskiej leżącej obok wyspy dłu-
giey. Jest iedną z 4. Prowincyi
nowey Anglii, i iedną też z 13.
stanow skonfederowanych Amer.
Ma na półn. kray Massachusetts, na
w. Rhod-Island, na pold. morze,
na z. nowy York. ob. Stany skon-
federowane Amer. i Pensylwanii.

KONNOR, *Conoria*, m. Iri.
w Hr. Antrymskim, niegdyś Bi-
skupie, od Antrymu na północ
m. 2.

KONSARBRYCK, most
nad rz. Sarą przy zbiegu iey z
Mozellą, biorący nazwisko od wsi
Cons blisko Trewiru w Niem. śl.
porażką Marzałka *de Crequi* r.
1675.

KONSKIE, m. w Woi. Sen-
domirskim na trakcie pocztowym
z Krakowa do Warszawy prawie
na wpol drogi leżące, przez Jana
Malachowskiego Kancel. W. Kor.
w r. 1737. założone, po większey
części murowane, rozmaitemi rze-
mieśnikami, kowalami, solarza-
mi, stelmachami, fiolarzami, gar-
barzami, fukiennikami. na wzor
miałeczek Cudzo: osadzone, po-
razdami różnego rodzaju na sposob
zagranicznych, śl. otoczone żela-
zami kuźniami, i rozmaitemi w
żelazie fabrykami, iakie są topor-
nie, rurarnie, szabelnie, mające
w bliskości nakładztwał Przedmie-
ścia samemi ruśnikarzami May-
strow siedlisko, którzy broń dla
Regimentow kraiowych robią; iest
także i drugie Przedmieście Ba-
warya nazwane, osadzone Bawar-
czykami, którzy uchodząc fami-
liami z kraiu swego podczas woj-
ny za Karola VII. Cesarza, tu

osiedli; Blisko miasta są wody że-
lazne ale słabe, i do przewozu
niezdadne.

KONSTADT, lub **KUNSTAD**,
m. Szląskie w Xstwie Oelskim.

KONSTANCYA, ob. *Con-
tances*.

KONSTANCYA, *Constan-
tia*, *Constance*, piękne i mocne M.
Niem. niegdyś wolne i Cesar. te-
raz nal. do Domu Austr. w Cyrk.
Szwabii z znacznym Bisk. ktore-
go Biskup iest Xciem Rzeszy Nie-
miec. i Suffr. Mogunckim. Re-
zyduie ordynaryinie w Mersbur-
gu niemając żadney władzy świe-
ckiey w Konstancyi. Zburzona by-
ła Konstancya od Attyli; bezsku-
tecznie oblegana r. 933. od We-
grow, pamiętna mianymi tu Zbor-
kość. r. 1414. gdzie Jan Hus ży-
wy był spalony. Gdy zezwolić
nie chciała na Edykt. *Interim*, Ka-
rol V. ją dobył, i zostawił podle-
głą Domowi Austr. Szwedzi o-
blegali ją r. 1633. od Franc. wzię-
tą była r. 1744. Leży nad iezio-
rem tego imienia, które oddziela
Szwaby od Szwaycar. m. 15. od
Zurychu, 25. na w. od Bazylei.
25. od Ulmy, 135. na z. od Wie-
dnia, 115. od Paryża. dł. 26. 28-
sz. 47. 35.

KONSTANCYENSKIE, iezio-
ro, *Acronius lacus*, iest wiel. po-
łożone w Bisk. Konstancyeńskim,
w Niem. rościągające się wzdłuż
od Komirshon, do Buchorn na
7275. sążni.

KONSTANTYNA, *Cirta*,
Constantina, znaczne i obronne M.
Afrykańskie w Krol. Algierskim,
stoł. Prow. tego im. Odnowione
było od Justyniana. Dają się tu
widzieć piękne znaki wspaniało-
ści starożytney, i dzieł Rzymian.
Jest o m. 30. od morza, 86. od
Algieru, 70. od Tunetu. dł. 25-
12. sz. 36. 4.

KONSTANTYNOPOL,
Constantinopolis, Carograd, Sztam-
bul, iedno z największych i naj

flawniejszych miast w Eur. stoł. Cesarstwa Otomańskiego rezyd. Sułtana i Patriarchy Greck. Konstantynopol. jest w Romanii w położeniu bardzo miłym i najwygodniejszym na świecie. Jest prawie tak ludny i wiel. jak Paryż. Dawne Byzantium czyni część iego. Meczety tu, ofobliwie S. Zofii, lubo nadwerżone trzęsieniem ziemi, zwalczca r. 1754, i 1766. są wspaniałe i wielkich bogactw. Pałac W. Sułtana, nazwany Sarayem, jest gmach rozległy i przepyszny, do którego wchodzi się przez wiel. bramę, od której Państwo Turckie Portą Otomańską się zowie. Wiele tu znajduje się zabytkow starożytności. *Galata* jest najcelniejszym iego przedmieściem. Poślowie zagraniczni mają swoje Pałace w *Pera*, która jest przedmieściem nieiako Galaty. Trzęsienia ziemi, i powietrze wielkie tu często czynią kłeski. Turcy dla utrzyżenia się zarazy żadnych nie używają lekarstw, a z tym wszystkim mniej tu jest szkodliwą, niżeli w innych mieyscach, gdzie żadnych nie opuszczają środków do utrzyżenia się iey. Ponieważ około chorych pilne mają staranie, i umarłych zaraz chowają. Kilka tu mianych było Zborow Kośc. Długi czas Carogrod po przyozdobieniu swym od Konstantyna był stolicą Wschodniego Cesarstwa. Balduin Hr. Flandryi opanował go r. 1204, i posiadali go Franc. do r. 1259. gdy Michał Paleolog wypędził Balduina II. Mahomet II. zdobył go szturmem na Grekach r. 1453. dnia 28. Maja, odtąd stał się stolicą Państwa Turckiego. Ztąd wychodzi wełna, skory wołowe, bawole, wielbłądzie: wołk żółty, atun, sierć kozia, bawełna, kity, i korzenie różne. Port iego jest obszerny i jeden z najbezpieczniejszych w Eur. jest to zatoka morska, która wpływa między Konstantyno-

pol i Galatę. Leży nad flawną, Ciecniną, która oddziela go od Natolii między Eur. i Azją. *m.* 280. od Wiednia, 300. od Rzymu, 580. od Londynu, 620. od Madrytu, 410. od Kopenhagi, 450. od Sztokolmu, 350. od Moskwy, 500. od Paryża, 230. od Warszawy, 45. od Adryanpola. dł. 46. 33. sz. 41. 4. r. 1782. prawie trzy części iego pogorzały.

KONSTANTYNOW, *m.* w Woi. Podlaskim z pałacem muryowanym i ogrodem. Tegoż im. w Woi. Wołyńskim nad rz. Słuczą, dawne i osiadłe, fl. potyczką tu zwiedzioną r. 1648. i r. 1651. Nał. do Ordynacyi Dubieńskiego. nad Słuczą. od Połonnego *m.* 5. dł. 46. 12. sz. 49. 46. Tegoż im. w Woi. Podolskim, niegdys brzegiem obwarowane nad prawym brzegiem Boga, powyżej Chmielnika. Inne w Litt: *om.* 3. od Wyszogroda.

KONTESSA, znaczne *M.* Turcyi Europ. z portem nad Gólfem tegoż im. w Macedonii nad brzegiem Archipelagu. *m.* 18. na pośn. ku w. od Salonikj. dł. 41. 35. sz. 40. 58.

KOPANICA, *m.* Polsk: w Woi. Poznańskim z Stwem, leży nad błotami. płaci kwarty zł: 800. posiadane jest prawem emfiteutycznym od Xcia Ponińskiego Stly Kopaniciego.

KOPAYGROD, krolewsczyzna w pow: Latyczewskim, płaci kwarty zł: 1341. Jest przy Stłwie Balczyńskim. Posiadane prawem emfiteutycznym od Stani Modzeliowskiego.

KOPENHAGA, *Codania*, *Hafnia*, wiel. mocne, i piękne *M.* S. Danii z Arcy-Bisk. i flawną Akad. fund. r. 1479. od Chryściana I. Port ma obronny i bardzo bezpieczny z dobrą Cyta-dellą. R. 1720. całe prawie miasto od ognia spłonęło. Oyczyzną jest Japa Rodyusza i Mikoł. Ste-

nona. R. 1361. i 1369. burzone było od Szwedów, ale r. 1427. próżno go oblegali, iako i r. 1659. Leży w stronie wschodniej wyspy Zelandyi a drugą częścią na wyspie Amak połączonej zwodzonym mostem. Zdobia Kopenhagę Pałace Krol. Chryastyanburg od Krystyana VI. Krola Dni. r. 1740. dokonczony, Rosenburg z ogrodem publicznym, Charlottenburg, zbroyownia, Gielda kupiecka, Szkoła żołnierska i inne gmachy. m. 40. od Flamburga, 80. od Sztockolmu, 180. od Londynu, 110. od Amszterdamu, 225. od Paryża. dl. 30. 25. sz. 55. 40.

KOPIAPA, *Copiapum*, wiel. rzeka Ameryki poludn. z miastem tegoż im. w Chili. Bardzo znaczny tu jest handel i kraj jest we wfzystko żyzny. dl. 309. sz. połudn. 27.

KOPERSBERG, czyli Kupfesberg, *Cuprimons*, góry miedziane w Szwecyi w Prow. Dalekarii bogate w miedz. dobrą. Leżą blisko miasta tegoż im. zwanego też Fahlun. m. 12. na z. od Gwali, 8. od Hedemory, dl. 33. 26. sz. 60. 26. Rudy te wielki dym każdego czasu z siebie wydają, który ma być bardzo zdrowy chorującym na pierś. Góry te wielkim są bogactwem dla Szwecyi.

KOPING, m. Szwedzkie w Westmanii m. 7. na z. od Westeras. dl. 34. 15. sz. 50. 38.

KOPRZYWNICA, po Niemiec: *Engelsburg*, dosyć znaczne m. w Woi: Chełmińskim, dobrze zabudowane, i osiadłe o połtóry m. od Grudziąda, 2. od Radzyna.

KOPYL, m. w Woi: Nowogrodzkim z zamkiem, dawniej z tyt: Xstwa, i wielkie, teraz podupadłe, ma iarmarki walne, leży w Xstwie Słuckim przy rz. od Piasieczny na z. m. 3.

KOPYS, m. Litt. w Woiew. Witebskim, znacznie obwarowane, leży nad Dnieprem. Jest pod

pan. Rossyjskim od Orszy na pold. m. 4. dl. 49. 8. sz. 54. 30. Niegdyś miało tyt. Xstwa.

KORAZAN, Prow. Perska dawnicy *Bastiana*, położona na w. Prowincyi Irak-Agemi rozciągająca się aż do rz. Oxus blisko iey wyścia do morza Kaspijskiego. Ten kraj wydaie zboże, iedwab, turkusy kamień. Miasta iego celnieysze są Herat, Balch, Nisaburg, i Merwa. Uzbekowie są właściwemi mieszkańcami tego kraiu.

KORAZMIA, ob. Korkang.

KORBACH, *Corbachum*, m. Niem. w Weterawii stol. Xstwa Waldeckiego; niegdyś było Cesarzkie, ale r. 1305. wzięte zostało od Walrada Hrabie Waldeku. Jest tu piękne Collegium. W tym mieyscu Francuzi Hanoweranow porażili r. 1760. Jest o m. 4. na poln. ku z. od Waldeku, 13. od Paderborny, 11. na z. od Kasselu, 14. na poln. od Marpurga, dl. 20. 30. sz. 51. 15.

KORBAWIA, *Corbavia*, mała kraina Węgierska w Kroatcyi.

KORBICZ, blisko Misnii w Saxonii sławny sloczoną potyczką między woyskiem Cesar. i Pruskim r. 1759.

KORCZYN, ob. Nowe Miasto.

KOREA, *Corea*, połwyspa Azyat, między Chinami i Japonią, m. 100. około szeroka. Ma na poln. Tatarow Niuchow, na poln. ku z. Tatarow Orankayow; od lądu oddziela ją wiel. rzeka Yalo mająca 3. m. szer. Dzielą Koreę na 8. Prow. Sior iest M. S. Koreyczycyowie pochodzą z Chin; i dotąd zachowują ich rząd, ięzyk i obyczaje. Przykładają się do umiętności i bardzo dobrze się znają na marynarskiej sztuce. Krolowi swemu wielkie czci czynią. Nie chowają umarłych, aż we 3. lata po ich zeyściu. Przez ten

czas cały trzymają ich w trumbach bardzo wygodnych i dobrze zamkniętych. Korea oblituje w ziola lekarskie, ryż, pszenicę, i t. d. Jest tu bardzo wiele stokifszu. Holdnie Korea Chinom.

KORELICE, m. Litt. w Woi. Nowogrodzki, od Nowogrodka na w. m. 3.

KORFE, m. Angiel, z Pałacem Krolewskim, w Dorsetshirze, w którym Krol Edward S. był zabity. Wytyła 2. Dep. na Parl. i jest o m. 32. na pośd. ku z. od Londynu.

KORFU, *Corcira*, znaczna wyspa na morzu Yoniskim przy wyściu Gofu Weneckiego mająca m. blisko 40. w około. Była dawniey pod pan. Neapolitańskim, ale mieszkańcy woleli się poddać Wenecom około r. 1336. Ponieważ kluczem jest niejako Gofu Weneckiego, usilowali nieraz Turcy ją opanować, ale zawsze bezskutecznie. Broni ją zamek S. Anioła miany za niedobyty. Korfu dostarcza wiele soli. Rodzi wiele win, oliwy, cedru, cytryn; Weneccy mają tu zawsze swego Rezydentą, i 2. Konfyliarzow. Dzieli się na 4. Departamenta. Korfu jest M. S.

KORFU, wiel. i mocne M. S. wyspy tego im. ma 2. fortece, i Arcy-Bisk. który jest zawsze Szlachcic Wenecki. Grecy mają tu swego Protopapę, czyli pierwszego kapłana. Piotr Arkadyusz ztąd był rodem. Jest w stronie wschodniey wyspy na przeciw Kaniny. dl. 37. 48. sz. 39. 40.

KORLIN, *Corlinum*, m. Pomeranii, należało dawniey do Biskup. Kamiskiego teraz do Krola Prusk. Cesarscy oblegali go próżno r. 1643. Leży nad Persantą, m. 3. na pośd. ku w. od Kolberga.

KORK, *Corck, Corcagia*, mocne, ładne i piękne M. Irlandyi w Prowincyi Miononii, stol. wiel.

Hrabstwa Korkieńskiego z Biskup. i portem dobrym. Dep. na Parl. Figura iego podobna jest do iaia. Rz. Leon go przerzyna, m. 17. na połud. od Limmeryku, 20. na z. od Waterfordu, 42. od Dublin. na. dl. 9. 10. sz. 51. 48. Hrabstwo Korkońskie gran. na w. z Hr. Waterford, i częścią Hr. Typerary, na z. z Hr. Kerri, i z morzem, na pośn. z Hr. Limerick, na pośd. z Oceanem. Bardzo tu wiele jest ławo.

KORKANG, lub **ALIORYANIACH**, m. Azyat. stol. Koraznii na w. morza Kaspijskiego; Krol tu ma, swą rezyd. Leży nad rz. Gihon. sz. 42. 17. dl. 74. 30.

KORMENTYN, nazwisko 2. fortec Afryk. w Pomorzu złotym Gwinei. Należały do Angl. ale Admirał Ruiter wypędził ich ztąd r. 1665. Hollendrzy mocny tu swoy trzymają garnizon.

KOROL, rz. w Woi. Kiiowski Mest; dosyć znaczna, płynie koło Mirogradu, Fedorowki, i wpada do Oltawy przy mieście Oltawie. Nad tą rz. wyżey Fedorowki leży m. Korol.

KOROMANDEL, *Coromandela*, Pomorze Azyat. Kray wielki Indyi za Gangieśem leżący, który zawiera stronę zachodnią Gofu Bengalskiego. Anglicy, Hollendrzy i Francuzi mają tu swe fortece.

KORONOW, m. w Woiew. Inowroclawskim na pogran. i pod pan: Pruskim, z bogatym Opact. Cysterow, sl. zwycięstwem Władysława Jagiella nad Krzyżakami, gdzie ich poległo 8000. Jest osiadłe i piękne, od Bydgoszczy na z. m. 2.

KORSOA, lub **KORSOR**, m. Duńskie na wyspie Zelandyi z fortecą; leży nad Beltem, m. 4. na z. od Kopenhagi. dl. 28. 55. sz. 55. 22.

KORSUN, *Corsuma*, m. Pol. w Woi. Kiiowski z stwem zba-

dowany od Stefana Batorego Króla r. 1581. pamiętny klęską Polaków na wojnie z Chmielnickim r. 1588. i rozstrzelaniem Wdy Wychowskiego. Leży nad rz. Rosłą *m.* 48. od Benderu, od Kaniowa na połd. 9. dł. 49. 55. sz. 49. 3. Stwo Korfuńskie płaci kwarty zł: 14017. podległe prawu emfiteutyicznemu Rogalińskiego Sty Nakielskiego.

KORSYKA, *Corfica*, znaczna wyspa Włoska na morzu śródziemnym, około 35. *m.* długa. Powietrze ma złe, grunt kamienisty i nieplodny. Bogaci jednak mieszkańców żalozą i oliwa. Korfykanie są mściwi i dobrzy żołnierze. Adimir Amirał Genueński zdobył ją na Saracenach, i podbił pod pan. swej Rzplitey. R. 1730. podnieśli bunt wyspiarze, i próżno Genueńczykowie pokroćnić go starali się, i ustąpili iey Francji r. 1768, która zawoiowała ją całą r. 1769, i posiada ją spokojnie. Zadney tu Religii nie cierpią procz Katol. Bastya jest M. S. i rezyd. Gubernatora.

KORSZEW, *m. Litt.* z pow. w Xstwie Zmudzkiem.

KORWAY, czyli nowa Korbia, *M. Niem.* w Westfalii z Opat. dawnym, ktorego Opat jest udzielnym, i Xciem Imperii; mieżka w Brunsbergu blisko Hoxtery. Leży nad Wezerą, *m.* 9. na w. od Paderborny, 14. na połn. od Kasselu. dł. 27. 1. sz. 51. 50.

KORYNTH, *Corinthus, Coranto*, dawne M. w Morei z Arcy-Bisk. Greckim, sławny wydaniem na świat wielu znakomych ludzi, męstwem, nauką, polityką, malarstwem, i t. d. S. Paweł opowiadał tu Ewangelią r. 52. J. Chr. miało Bisk. za czasów tego Apostoła. Roger Krol Neapolit. opanował go pod pan. Emmanuela. Było potym w rękach różnych szczególnych Panów; ci ustąpili go Wenetom. Mahomet II. wy-

darł go im. Odebrali go Weneci, r. 1687. ale znowu go zdobyli Turcy r. 1715, i posiadają go odtąd. Leży nad przesyń: tegoż im. *m.* 16. na połn. ku z. od Aten, 6. od Tebów, 28. od Mazytry. dł. 40. 58. sz. 38. 14.

Korynthiacki przesynek: *Isthmus Corinthiacus*, jest II. klin ziemi, który łączy Morze z Grecyą. Dale się tu widzieć miejsce gdzie chciało przesynek ten przekopać dla uczynienia wyspy z Morei. Przesynek ten w miejscu wązkim niema szerokości iak 2. mile.

KORZEC, *m. Pol.* w Woi. Wolyńskim porządne, budowne, osadzone rzemieślnikami; jest in. Czartoryjskich, od Łucka *m.* 12. Niegdyś stol. Xstwa Koreckiego.

KORZENIEC, *m. Litt.* w Woi. Wileńskim, od Oszmiany *m.* 14. **KOSCIAN**, *Costenum, m. Pol.* z pow. w Woi. Poznańskim i z Stwem. Leży nad Obrą między błotami; gruzy pokazują, że był niegdyś murem opasany. Ma kilka dawnych kościołów; od Poznania iest na połd. ku z. o *m.* 7. Stwo Kościńskie naledo iurydykyei Generała Wielkopolskiego, płaci kwarty zł: 2098. Emphiteutis iego nal. do Lipskiego Generała.

KOSCIERZYNA, *m. Pruskie* w Woi. Pomorskim.

KOSEL, lub Kosel, obrotne M. Szląskie w Xstwie Oppawskim nad Odrą *m.* 5. na połn. od Racibora. Od Prusakow r. 1745. zdobyte było. dł. 35. 58. sz. 50. 24. Tego im. wieś w Morawii w Cyr. Prerańskim przy źrzodle rz. Odry.

KOSLIN, *m. Pomeranii* dałszy o milę od morza Bałtyckiego.

KOSSOW, *m. Litt.* w Woi. Nowogrodzkim blisko pograń. Brzeskiego od Stonima *m.* 8. Tego im. w Pow. Kołomyjskim pod pan. Austryac. od Halicza *m.* 13.

KOSTRZYŃ, *m.* w Woi. Poznańskim, na trakcie pocztowy. od Poznania na w. *m.* 2.

KOSZYCE, ob. Kaschau.

KOTATI, m. Indyjskie w poł-wyspie za Gangiefowey w Krol. Trawenkorskim fl. opowiadana tu wiara przez S. Franciszka Xawerego. dt. 95. 8. sz. 8.

KOTATY, lub **KUTETYS**, obronny plac Georgii w Azji, stolica Immerety, nad rz. Phasą. Turcy trzymają tu garnizon.

KOTBUZ, lub **Korwitz**, *Cottbusium*, mocne M. Niem. w Luzacyi niż. Nai. do Krola Pruskiego od r. 1531. Wielki tu mają odbył na smole i ien. Leży nad Sprą, m. 24. na pold. ku w. od Berlina, 22. od Witembergi. dt. 33. 4. sz. 51. 40.

KOTTU, Krol. małe na wyspie Ceylanie. Obficie tu rośnie cynamon.

KOWAL, m. Pol. w Woi. Brzeskim Kuj: z Stwem Grodzkim i Kasztelaniją, stol. powiatu, który jest w gruntach bagnistych, styka się z Woi. Płockim, oddzielony od niego Wisłą i z Rawskim. Stwo płaci kwarty zł: 1117. na które ma *emphitenium* Besiekierski.

KOWALEWO, *Schönfeld*, m. z pow. w Woi. Chełmińskim, pamięte klęską Polaków skonfederowanych zbitych r. 1716. od Generała Saskiego *Bos*. od Frydecka na pold. m. 2.

KOWARSKO, m. Lit: w Woiewodz. Wileńskim, od Wilkomierz na pold. m. 3.

KOWE, port dobry na wyspie Wight, na pold. ku z. Ports Mouth.

KOWEL, m. w Woi. Wołyńskim, z Stwem, ozdobne rezydencyą Sty, i pięknymi ogrodami, domami porządnymi, kościołem farynym. Po rogach 4. ma tyleż Cerkwi, oblane Strumieniem rzeką tak jako i miasto. Jest od Włodzimierza o m. 4. od Turzyska 2. 3. od Maciejowa. Stwo Kowelskie leży w bardzo żyznych gruntach, płaci kwarty zł 18018. Dane było od Stanisł

Rzpltey Najiaś: Stanisł: Augustowi, w dziedzictwo, ale Monarcha poświęcający swe własności na nagrodę zasług, dał je Wielkiemu Wael: Rzewuskiemu i familii jego prawem dziedzicznym.

KOWENTRY, *Coventria*, piękne i wiel. M. Angiel. w Hr. Warwickim. Składa z Lichtfelem Bisk. wysyła Dep. 2. na Parl. Leży nad Sherbruną. m. 25. na pold. ku z. od Londynu. dt. 16. 3. sz. 52. 25.

KOWNO, *Caunam*. Lit: w Woiewodz. Trockim z pow. jest znaczne, mrowane nad zbiegiem Willii i Niemna, stol. powiatu i Stwa. St. handlem i obfitością miodu zwanego lipcem, ozdobne kościołami, i od wielu Niemcow osiadł. Miejscem jest feymikow, R. 1362. dobyte było i zamek jego zruynowany został, gdzie 3000. Litwinow od ognia zginęło r. 1655. wzięte i złupione było od Xcia Moskiewskiego. Ekonomia Kowieńska, zwana Stwem Rumszyskim, równie grunta dobre, iak wiel. lasy mająca w wygodnym położeniu, posiadana jest per *emphitenium* od Zyniewa Sty Berznickiego, leży Kowno na trakcie pocztowym do Nitawy z Warszawy, od Grodna na pold. m. 25. od Trokow 15. od Nittawy 30. od Warszawy 64.

KOWORDA, ob. Koeworden.

KOWPER, m. Parl. Szkoockie w Hr. Fifeńskim, m. 4. na w. od S. Andrews, 7. od Edyburga. dt. 15. sz. 56. 34.

KOYDANOW, ob. Kaydanow.

KOZACY, narod na pograniczu Polski, Rosyji, Tartary i Turcyi będący między Iajkiem i Nieprem. Dzieli się na hordy. Kozacy Zaporowscy mieszkają około Dniepra nazwisko swe mają od Katarakt tey rz., przy których oni mieszkają, a które w ich języku porohy się zowią. Byli oni i pod pan. Pol. i w przymierzu z Polską, r. 1562. i w niemających z tąż Rzplą

woynach, aż r. 2674. część ich przeszła pod pan. Rosji. Po przegranej Pułtawskiej Piotr W. wiele ich wyrzwał, zato iż stronę Karola XII. trzymali. Jest to lud teraz już zamieszkały, odważny, niepracowany, i gdy chce wierny, trunki proste labiący. Religiją Greckiej Ruskiej.

Kozacy Dońscy, czyli Duńce, są ci którzy po nad brzegiem rz. Don osiedli. R. 1549. poddali się Moskwie, i dotąd podiey protekcją zostają. Lud prosty, ale odważny, i pracowity. Zyią bydłem, rolnictwem, i rozboiem.

Kozacy Jaykowsky osiedli po nad brzegami rz. Jayku, są także pod protekcją Rosji. Prawie zawsze zostają w wojnie przeciw Tatarom, i rozbiitają po morzu Kaspijskim.

KOZANGRODEK, m. Litt: w Woi. Brzeskim Litt: nad rz. Czaj od Pińska m. 9.

KOZIEGŁOWY, m. w Woi. Krakowskim w Xstwie Siewierskim, jest Biskupie.

KOZIENICE, m. Pol. w Woi. Sandomirskim, porządne, nal. do Ekonomii Krol. ozdobione pałacem, w pięknym położeniu, r. 1782. wiele poniósł od ognia szkody. Jest o m. 10. od Warszawy. Łąły na wielkie, st. łowami Krolow.

KOZIN, m. w Woi. Wołyńskim dosyć porządne, między Beresteckiem i Dubniem.

KOZŁOW, m. w Woi. Podol. na trakcie od Trębowlu ku połd. m. 4. inne jest o m. 5. od Rzemienia. Inne w Mazowszu blisko Parysowa.

KOZMIN, m. Pol. w Woiewodz. Kaliskim dosyć znaczne, ma rękodziela sukienne. Sławny jest mianym tu pierwszym w Pol. Synodem Dysydentow r. 1555. Jest od Obry na w. od m. 3.

KOZUMEL, znaczna wyspa Amer. w stronie wschodniej Yukatanu. Jest urodzajna; obficie w bydło, iarzynę, owoce, drob, i.t.d. Dziedziczą ją właściwi rodacy.

KRAIBURG, *Carrodunum*, m. Niem. w Bawaryi nad Inną, m. 6. na z. od Burckausen. di. 30. 6. sz. 48. 5.

KRAIL, m. Parl. Szkockie, w Prow. Fifeshskiej, nad Merą m. 2. od S. Andrews, s. na połn. ku w. od Edynburga. Jest sławne zwiedziona tu potyczką, r. 874. między Duńczycami i Skotami.

KRAINA, zowie się część powiatu Nakielskiego granicząca z Woi. Pomorskim. Jest pod panowaniem Krola Pruskiego.

KRAINBURG, *Cranioburgum*, m. Niem. w Karnioli wyż. nad Sawą, m. 10. na połn. ku z. od Lanbachu. di. 31. 55. sz. 16. 30.

KRAINFELD, m. Niem. w Hasyji wyż. nad rz. Nidą na połn. Hanawii, nal. do domu Darnstadtzkiego.

KRAILSHEIM, ob. Kreilsheim.

KRAKOW, *Cracovia*, niegdys *Carrodunum*, wielkie, sławne, piękne, bogate i wspaniałe M. Pol. przedtym stolica Krolestwa, znakomite grobami wielu Krolow, i miejscem ich koronacyi z Bisk. wielkich dochodow, który jest oraz Xciem Siewierskim; dawniey było Arcybisk. Zdobia go wspaniały zamek Krol. wstawiony wielu Krolow rezyd. w którym jest przepięzny i bogaty kościół Katedralny. Także Akad. r. 1343. założona od Kazimierza W. a od Jagiella r. 1460. dokończona i dochodami nadana, od Stanisława Augusta, r. 1781. odnowiona w naukach. Ratusz wspaniały; kamienice piękne, i około 40. kościołow z klasztorami. Powiekszą Krakow przedmieścia: Stradom, Kleparz, Wesoła, Zwierzyniec, Piasek i Kazimierz. Jest obronne, handlowne, i we wszystko opatrzone. Rządzi się pod Raycami i Prezydentem, wysyła też Deputatow na Sejm, którzy na konfytucyach podpisują ug. Obywatela tuteysią są mądrymi i mają prawo po-

śladania dobr Ziemijskich. Założenie jego wywodzą od Krakusa, r. 700. co się ma za bajkę. Od wielu Krolow różne otrzymało przywileie, r. 1257. przywilej sądenia się podług prawa Magdeburskiego. Od Szwedow r. 1655. i 1702. dobyte było, a w nieszczęśliwych czatach wiele podupadło. Leży nad Wisłą na pograniczu Gallicyi, od Warszawy m. 40. od Budy 60. od Wiednia 42. od Konstantynopola 290. od Paryża 300. od Moskwy 270. dł. 38. sz. 50. 8.

KRAKOWSKIE Wdztwo, najpierwsze w Prow. Małopolskiej położone na pograniczu Śląskim i Węgierskim między Wdztwem Sieradzkim i Sandomirskim, zamyka 8. powiatow i 3 Xstwa, Pow. są: Krakowski, Sądecki, Biecki, Lelowski, Proszowski, Xiężki, Czchowski, Szczerczecki. Xięstwa Oświęcimskie, Zatorskie i Siewierskie. W herbie używa Orła z złotą w pół linią; mundurn zaś: kontusz amarantowy żupan biały. Szymkiwie w Proszowicach obiera Posłow 8 Deputatow zaś 2. na Trybunał Prow. Małopolskiej, sądy ziemskie w Krakowie i Czchowie. To Wdztwo od początku Monarchii Pol. zawsze przy kłpłtey zostawało. Kray le dwie nienayobfity w Polsce we wszystko. Obfituje w wszelkie rodzaje zboża, o obliwie w pszenicę, bogaty jest w kruszce, marmury różnego rodzaju, a naywięcey w sol. Część Woiewodz. r. 1772. przeszła pod panowanie Austr. jako powiaty Czchowski, Saudecki, Biecki, Xstwa Oświęcimskie i Zatorskie zawarte teraz pod im. Cyrkułu Wielkiego. Sta Krakowski zowie się Gnałem Małopolskim, dla rozciągnięney jego iurysdykcyi nad kilka pow. A Kasztelan Krak. jest najpierwszym w Pol. świeckim Senatorem.

KRAKOW, dawne m. w Xstwie Wendeńskim w Saxonii niż. m. 3. na półd. od Gustrawa nad pięknym

ieziorem tego im.

KRANACH, Kronach, lub Gold-Kronach, m. Niem. w Frankonii w Dystrykcie Kulmbachskim, przy źródle rz. Menu czerwonego, który wchodzi do białego Menu, od Kulmbachu na w. m. 9.

KRANGANOR, małe Krol. polwyspy Indyjskiej w pomorzu Malabar, ktorego Krol hołduje. Samoryńskiemu i mieżka w mieście tego im. Jeden z Bisk. Portug. tytułnie się Bisk. Kranganorskim. Zauyduie się tu forteca, którą Hollendrzy zdobyli szturmem na Portugal. r. 1662. i którą dobrze umocnili, m. 8. napoń. ku z. od Kochinu. dł. 91. sz. 10. 25.

KRANICHFELD, m. Niem. w Xstwie Saxe-Gotha nad Iną, m. 3. na półd. od Weimaru.

KRANOWICZ, m. w Śląsku wyż. w Xstwie Troppau, m. 4. na poñ. ku w. od Oppawy, dł. 35. 48. sz. 50. 10.

KRAPITZ, m. Śląskie nad Odrą w Xstwie Opolskim, om. 4. na półd. od Oppawy.

KRASICZYN, m. w ziemi Przemyskiej, dosyć znaczne w murach i osiadle, nad Sanem od Przemyśla, m. blisko 2. Teraz pod pan. Austriackim w Cyrkule Samborskim.

KRASIŁOW, m. w Woi. Wołyńskim, należało do Ordynacyi Ostrogskiej, jest dosyć porządne, w rowninie nad Słuczą poniżej Bazylii. Miewa wolne iarmarki.

KRASNIK, m. Pol. w Woi. Lubelskim, od Urzędowa ku w. m. 4.

KRASŁAW, m. Inflantkie, nowe wymurowane, imienia Plate-row. Leży nad Dźwiną.

KRASNA, m. Pol. w Woi. Braciawskim w gruncie na podziw żywym, od Niemirowa m.

KRASNE, m. w Woi. Połockim pod pan. Moskiewskim, od Koshan, m. 2.

KRASNE, m. w Woi. Brz-

ławskim. było to dawniey obwarowane, leży między rz. Owczeni-
cą, i Studzienicą.

KRASNOPOL, m. w Woi. Kiiowskiem pod pan. Rosyi, nad rz. Pyszolą, po wyżey Zygmunta
o m. 2. na poln.

KRASNO-SIEŁO, m. w Woi. Mińskim z Stwem płacącym kwarty
zł: 2061. będącym w possessyi Em-
fitentycznej Burzyńskiego Wdzica
Mińsk. Leży przy gran. pow. O-
szmiańskiego, od Radożkowiec na
z. o m. 3.

KRASNOBROD, m. w Woi. Ruskim z dobrym położeniu i grun-
ice nad Wieprzem, od Zamościa, m.
3. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Bel-
zkim. Tegoż im. wieś w Woi. Lu-
belkim wśrodku lasu, sławna zwy-
sięstwem, które tu Jan Sobieski po-
tym Krol Polski odniósł nad Tata-
rami.

KRASNOIARSK, m. Ros-
yjskie w Syberyi nad Janissemą na
pold. miasta Jenisskoy.

KRASNYGORÓD, m. Ros-
yjskie nad jeziorem niedaleko gra-
nic Moskwy od Woi. Połockiego.

KRASNYSTAW, M. Pol. z
powiatem i Stwem w ziemi Chelm-
skiej, znakomite Katedrą Bisk.
Chelm. opasane murem i fossami,
niegdyś i zamkiem obronne, w kto-
rym Maxymilian Arcy Xżę Austr.
poymany po przegranej pod By-
czyną od Zamoyskiego tu był osa-
dzony, r. 1588. Ma sądy Ziemskie
i szkoły. Leży w gruncie bardzo do-
brym nad Wieprzem od Chelma m.
4. od Lwowa 19. od Warszawy 29.

KRASNYSTAWEK, m. w
Woi. Połockim nad Ulą, dosyć zna-
czne, od Lubomli m. 5.

KREICHGOW, lub **KREICH-
GAU**, krajina Niem. między Szwa-
bią i Palatynatem niż. tak nazwa-
na od rz. Reich, która ją przerzy-
na, a która przebiegłszy Palatynat
niższy wpada do Renu.

KREILSHEIM, lub **KRAIL-
SHEIM**, m. Niem. w Margr. An-

spachskim, blisko rz. Jaxty m. 4.
na poln. od Flwangeuy.

KREIWELT, m. Niem. w Hr.
Meurs czyli Murskim, w Cyr. West-
falskim, wielka liczba Mennonitow
tu osiadłych, założyła w tym mie-
ście piękne rękodzieła. Francuzi od
Hannoveranow tu porażeni byli r.
1758. od Meurs m. 4.

KREMNIC, m. Węgierkie wyż.
sławne górami bogatemi w kruszec,
zład czerwone złote Kremnickie się
zowią, m. 20. na poln. ku w. od
Neuchaufelu.

KREMPEN, *Crempa*, małe
ale mocne M. Duńskie w Xstwie Hol-
sztyńskim z zamkiem nad rzeczką,
m. 2. od Gluckstadtu, 24. na z. od
Lubeki, 12. od Hamburga Marcim
Ruarus zład był rodem. dl. 26. 56-
sz. 51. 3.

KREMS, *Cremisium*, m. Nie-
miec. w Austryi niż. nad Dunajem
mającym tu Kataraktę niebezpie-
czną żegludze, m. 15. na na z. od
Wiednia. dl. 35. 22. sz. 48. 22.

KREMSIER, m. Morawskie
o m. 8. na pold. od Olomuńca. z
zamkiem, w którym Bisk. Olo-
muński ma rezyd.

KREMSMUNSTER, bogate O-
pac. Bened. w Austryi wyżey o m.
2. na pold. ku w. od Lintzu.

KREPAK, *Karpak*, *Krapak*,
albo *Tatry*, *Carpathii montes*, są
to góry wysokie albo raczej palno-
gór między Polską, Węgrami i Sie-
dniogrodem, zaczynają się one przy
wpadnięciu Morawy do Dunaju, i
ciągną się z tamtąd między Węgra-
mi, Morawią i Szląkiem, aż do
małej Polki, i w tym miejscu są
najwyższe, a nazywają się *Schno-
berg*, dawniey *Sarmaticae Rupes*
zwane, w dalszym ciągu między
Węgrami i Polską, mają imię *Kre-
pak*, nakoniec między Rusią czer-
woną, Multanami i Siedniogrodem
nazywają je *Bieszczadansi*.

KRETYNGA, m. Litt: w
Xstwie Zmudzkiem na pograniczu
Pruckim blisko małej rz. Daugi od
Mem.

Wiemle m. 4.

KREUSSEN, m. Niem. w Prusach w Dystrykcie Baronthalens. m. 3. na z. od Egru.

KREUTZBURG, lub **Kreutzburg**, obroune M. Szląskie w X wie Brzegskim blisko granic Polskich, znakomite wielkim handlem na wołk, siód, len i skóry, o m. 13. na w. od Brzegu. Tegoż im. m. Niem. w Saxonji nad Werrą, nad którą ma most kamienny, m. 2. od Eisenako.

KREUTZBURG, lub **Kreutzburg**, znaczne M. Insländ kie nad rz. Dźwiną, handlowne od Dyncburga m. 11. Jest imienia Korffaw.

KREUTZNACH, *Cruciniacum*, M. Niem. w Cyr. Renn wyż. w Hr. Spanheimskim nad Nawą, z zamkiem leżącym na górze. Wzięte było od Fran. r. 1688. Jest o m. 3. na półd. ku z. od Adoguncyi. dl. 25. 16 f. 49. 34.

KREWO, m. w Pow. Ofzmiąńskim, z Stwem czyniącym kwarty zł. 2000. w posessyi emfitytycznej Wazyńskiego Podkom. Ofzmiąń. Jest od Markowa na półd. ku z. o m. 3.

KRICKDALIA, m. Angiel. w Wilshirze, wysła 2. Dep. na Parl.

KRINOCK, m. Szkoekie z portem dobrym. Ztąd wychodzą listy pocztowe z Krol. Szkoekiego do Irlandyi, i tu stawaia. Leży nad Golfem tegoż im.

KROACYA, *Croatia*, Krol. Kroackie, wiel. kraj Węgierki, który sie rozciąga od Drawy do morza Adryatyckiego, i graniczy na półn. z Sklawonią, na w. z Bosnią, na półn. z Dalmacją i Golfem Weneckim, na z. z Karniolą. Sawa dzieli go na 2. części. Ta część, która leży wyżej: zawiera 5. Hrabstw, niższa jest Kroacya właściwą, której część nal. do Turkow. Część należąca do domu Austr. zamyka Wielkorządztwo Kroacyi, w którym jest Karloftadt, i Bannat Kroa-

cki, gdzie jest Petrinia. Kroacya Turcka graniczy z Bosnią, ma miasto Wilacz nad Ulmą. Kroatowie są dobrzy żołnierze.

KROEPELIN, m. Niem. w Xstwie Meklemburskim, m. 5. na półn. ku z. od Rostoku.

KROIA, *Croia*, M. Turcyi Europeyfskiej w Albanii, dawniej bardzo mocne z fortecą i Bisk. Suffragan. Drazzejskiego. Zrozynowane jest od Turkow. Leży blisko Golfu Weneckiego, m. 7. na półn. ku w. od Durazzo, 11. na półd. od Skutary. dl. 37. 18. f. 41. 46.

KROLEWIEC, ob. Konigsberg.

KROMARTYA, m. Szkoekie w stronie wschodniej Prowin. Rossy nad Golfem Murray. z tyt. Hr. które łączy się z Nairnem do wyśłania Deput. na Parl.

KROMBACH, m. w Hr. Siegeńskim, m. 3. na półn. od Siegeny.

KROMOŁOW, m. w Woi. Krakowskiem, poblisko którego Warta początek swoy bierze. Jest w górzystym położeniu od Pilicy na z. m. 3.

KRONACH, mocne m. Niemiec. w Cyr. Frankonii z dobrą Cytadellą, nal. do Bisk. Bamberckiego, nad rz. Kronach. m. 1. na w. od Koburga, 10. od Bambergi. Nietrzeba go brać za m. Kronach.

KRONENBURG, *Cronenburgum*, forteca Duńska na wyspie Seelandyi, wystawiona od Fryderyka II. r. 1577. Monarcha ten swoy własny koszt cały na wystawieniejłożył, i oświadczył, że gdyby wiedział, że która nawa wojna cegia miała co tego poddańców kosztować, wyrzuciłby ją z murów. Karol Gustaw Krol Szwedzki wziął ją był r. 1658. mocą ugody, ale na dogodnym traktacie oddana została Danii, r. 1660. Jest ona wiel. ko kluczem całego Krol. Zbudowana była na palach bitych. dl. 10. f. 36. Ustąpienie Pow. Piłczyńskiego Stefau. Batoremu Krol. Pol. za

30000. tal: Niem. od Fryderyka II. Krol. Duń. r. 1585. tu było podpisane.

KRONENBURG, lub **KRONBURG**, *Corona-burgum*, piękne M. i Hr. Niem. z zamkiem w Cyr. Renu wyż. w Weterawii. Należy do Flekt. Mogunckiego. Leży pod górą wysoką nad Menem *m. 4.* na połu. od Frankfortu. ob. Tawasthus.

KRONSCHLOT, forteca zbudowana na morzu na jednym boku piaszczystym w Golfie Ingrwijskim, o *m. 12.* na z. od Petersburga.

KRONSTADT, wiel. M. Golfu Ingrwijskiego, z fortecą leżącą na wyspie Retulari. Ma port dobry, i jest o *m. 82* na z. od Peterburga.

KRONSTADT, ob. Brassau.

KROPIWNA, rzeka w Woj. Witebskim mała, która wpada do Dniepra, a nad którą o *m. 4.* od Orły znakomite Zygmunta I. odniósł zwycięstwo pod sprawą Konstantyna Xcia Ostrogskiego r. 1514.

KROPSTAEDT, zamek z Grodem w Flekt. Saskim, *m. 3.* na polu. od Witemberga.

KROSIENKO, m. w Woj. Krakowskim, a teraz pod pan. Austryj. w Cyrk. Wiehckim nad Dunajcem, osiadłe, w górach *m. 4.* od Sądca.

KROSNO, M. dosyć znaczne w ziemi Sanockiej, pod pan. Austr. w Cyr. Pilznieńskim stol. Dystryktu Kroleńckiego; jest obszerne, mury, handlowne, z Stwem. i z szkołami. Leży nad Wisłoką w gruncie mającym minery, od Dukli na połu. *m. 3.* od Czudza na pold. *m. 4.*

KROSSEN, *Crossa*, piękne M. stol. Xilwa Kroszeńskiego w Szląsku. W czasie wojen domowych w Niem. pokilkakroć wzięte i odebrane było. Leży nad zbiegiem Bobry i Odry, w gruntach bardzo żyznych, i obfitych w winnice i drzewa owocowe, *m. 12.* na pold. ku w. od Frankfortu nad Odrą; most którym się tu przechodzi przez O-

drę jest dobry i obronny. *dł. 33. sz. 52.*

KROTOSZYN, m. w Woj. Kaliskim, leży obok Chocza, ma dziś tey ozdoby, które miał za Starówolskiego z pałacem i ogrodem, był dziedzictwem Rozrażewskich.

KROZE, m. Litt: w Xstwie Zmudzkiem z szkołami. Hrabstwo Xżąt Radziwiłłow. Leży nad Dubisją *m. 4.* na połu. od Miednikow.

KRUMAU, lub **KRUMLOW**, m. Morawskie z zamkiem w Cyr. Znoymskim, *m. 5.* na połu. od Znoymy.

KRUMLAU, m. Czeskie w Cyr. Praskim, *m. 4.* na pold. od Budweyśi.

KRUPA, albo **HORYNGROD**, m. w Woj. Wołyńskim, małe, drzewem zabudowane, znaczne tylko mostem długim, a niewygodnym. Jest imienia Xżąt Czetwertyńskich, leży nad Horyniem, od Korca o *m. 6.*

KRUSWICA, dawne M. Pol. w Woj. Brzeskim Kujawskim, z Pow. z Stwem grod. i Kasztelanią. Niedługo była rezydencją Piasta Krola Pol. tutejszego Obywatela podług powieści naszych dzieiow, którego sukcesorowie długo w Pol. panowali. Jego dawney wielkości ledwie jakie dziś pozostały znaki procz zamku nad Gopłem leziorem. Bisk. Kujawskie tu było założone. Jest od Brześcia Kujaw. na z. *m. 10.* *dł. 36. 32. sz. 52. 34.*

KRYŁOW, m. Pol. w Woj. Bełzkim w gruncie bardzo dobrym. Teraz jest pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim, blisko Buga, od Zamościa *m. 7.* Tegoż im. w Woj. Kiiowskim m. Pol. nad Dnieprem. Tu Koniec polski 30000. Kozaków pierzchał, i pokoy przyrzec przymusił r. 16-5. leży przy uściu Tasminy, od Czuchryna *m. 3.*

KRYM, m. Tartary mnieyszy, od którego połwysep bierze nazwę sko. Leży w równinie bardzo piękney i bardzo żyzney na pold. *Kas-*

KRYMEA, lub **KRYM**, kray Tartary graniczy na półn. z iez. Moctydy i Tartaryą Prekopską, na z. i półd. z morzem czarnym, na w. z Cyrkassją. Jest to połwysep bardzo obfzerny i żyzny, niżeli ludziny. U dawnych zwał się *Chersonesus Taurica*. Mieszkańcy są Malio-metanie. Został pod rządem Hana. Przełożeni nad Hordami Murzami się zowią, a z tych zacniejszy tytuł mają Kłym. Murzowie obierają Hana zawsze z familii Haddy-Kierawego. Wprzod Porta potwierdzała lub zrzucała Hanów Krymskich, ale przez traktat r. 1774. z Moskwą Krym uznany jest za wolny i niepodległy. Tatarowie Krymscy idą do Zawolskich osiadłych w Kapezaku; podobni są do Kalnikow; jedzą mięso końskie, i żyją największy z rozboiu. Miasta Krymskie, niektóre do Hana, niektóre do Turkow należą. Moskwa warowała sobie tu 2 fortece, Kercz i Jenikalią. Han rezyduje w Bacia-Serayn.

KRYNKI, m. Krolewsczyzna w pow. Grodzieńskim, częstemi pożarami zniszczone, od Grodna na półd. m. 5.

KRYSTYNOPOL, m. Pol. w Woi. Belzkim, zaszczycony pałacem i ogrodem pięknym. Jest imienia Potockich. Leży przy Bugu od Sokala m. 2. Został pod pan. Au-bryac. w Cyr. Belzkim.

KRYSZPORG, ob. Kreutzburg.

KRZECZOW, m. w Woi. Krakowskim, dosyć porządne, o półmili od Bochni.

KRZEMIENIEC, *Cremencia*, znaczne M. Pol. w Woi. Wo-łyńskim, z Pow. Stwem grod. z szkołami, i starym zamkiem będącym na skale wyfokiej, mieyscem jest frymnikowa depaz alternaty. leży w murach. handlowne, i osiadłe. Leży nad rz. Irwą, od Dubna m. 6. Stwo. płaci kwarty zł: 7708.

KRZEPICE, m. Pol. w Woi. Krakowskim z Stwem płaci kwar-

ty zł: 7241. w pograniczu Sie-radzkim i Szląska leżącym, da-nym w emphiteusim domowi Mią-czyńskich, od Wielunia m. 4. Zda-wna zdołił go pałac, zwierzynieci ogrody przepyszne.

KRZESZCZOW, m. w Woi. San-domirskim a pod pan. Austr. w Cyr. Belzkim w położeniu bardzo dobrym nad Sanem, z Stwem darowanym od Krola Zygmunta III. za pozwo-leniem Stanow Heimanowi W. Za-mocyskie: r. 1588. od Rozwadom. 5.

KRZESZCZOWICE, wieś w Woi. Krakowskim, sławna wodami mineralnemi skutecznemi na róż-ne rodzaje chorob, o m. 3. od Krakowa, o ćwierć mili od Krze-szowic, leży wieś zwana: *Czar-na-wieś*, w ktorey gruntach znay-dują w obfitości na kilkanaście ga-tunkow marmuru. Jest w niej ko-ściół Kamed: bardzo piękny, fun-dacyi Tęczyńskich.

KRZYCZOW, m. Litt. w Wo-iewódz. Mściławskim z Stwem Bli-zko rz. Sozy, pod pan. Rossyi od Mści-ła: na półn. m. 10. dl. 50.5 sz. 53.30.

KRZYWCE, m. w Woi. Po-dolskim powiększey części od żydow osiadłe. w gruncie żyznym. Pod pa-nowaniem Austr. o m. 1. od Uścia.

KRZYWIN, m. w Woi. Po-znańskim z kasztelanią. leży od rz. Obry na z. o m. 5.

S. KRZYSZTOF, *S. Christo-phorus*, wyspa Ameryki jedna z Antylskich; ma blisko 25. m. wo-kolo. Odkryta była r. 1493. od Krzysztofa Kolumba, który imie dalej wlasne. Wkrotce Anglicy i Fran. swoje tu wprowadzili osady, i posiadali osobno swe okolice dor. 1713. w ktorym przez traktat U-trechtcki cała Anglikom ustąpiła została. żyzna jest obliwiewie w o-wocce i trzciny cukrowe. Znaydują się też zupy soli piękney, i góry wyl-okie. Angl: kilka tu wystawili fortec.

S. KRZYŻ, *Santa Cruz, Sain-to Croix*, wyspa Ameryki półn. ie-dna z Antylskich, długa m. 25. a 5

szeroka. Grunta ma bardzo dobre i pożyteczne; niemało także rzek i źródeł wod zdrowych. W niektórych porach czasu powietrze tu jest niezdrowe, z przyczyny wielkich wierzędziei rownin. Znajdują się tu 3 dobre porty. Francuzi, którzy posiadali tę wyspę, przedalili ją kompanii Duńskiej w Koppenhadze.

S. KRZYŻ, albo Łysa Góra, *Calvus mons*, dawne Opac. Bened. w Woi. Sandomirskim niedaleko Borzęcina. Jest bogate, z wspaniałym kościołem i klasztorem i jedno z najpiękniejszych Opactw Bened. w Pol.

KUAMA, rzeka Afr. płynie przez gran. Cef. Monomotapuńskiego.

KUBANOWIE, *Cubania*, są Tatarowie Kubańskimi zwani, iż nad rz. tego im. są osiedli, która uchodzi do cieśniny Zabacii i do jezioro Meotyskie z morzem czarnym. Też prawie mają obyczaje, co i Tatarowie Krymscy, i mają swego osobnego Hana, który może posłać na nogach wojska 40000.

KUBLICZ, m. w Woi. Bradańskim nad rz. Suprą, na z. miastka Kuny.

KUDAK, zamek i plac obronny w Woi. Kijewskim Pol. nad Dnieprem; wystawiony był od Koniecpolskiego Hetm. r. 1637. na uskromienie kozaków, który ciż r. 1648. zruynowali wkrótce, przed odniedioną od Hetmana Potockiego tu blisko kłeską, od Terowłoczny ku północy m. Ukrain: 10. Tu się zaczyna Zaporohy, czyli brzegi kamienne Dniepru.

KUFA, m. Per. w Irak-Agemi nad odnogą zachodnią Eufratu, o m. 50. na pold. ku z. od Bagdadu.

KUFSTEIN, piękne i bardzo mocne M. Niem. w Hr. Tyrolu z zamkiem dobrym zwanym Geroldstein, zbudowanym na skale, a który wzięty był od Xcia Sawaryi r. 1703. Leży nad Inną m. 20. na pold. ku z. od Munichu, 12. na północ ku w. od Inspruku. dl. 29. 46. sz. 47. 20.

KUHARY, m. w Woi. Kio-

wskim nad rz. Ciecieręf, poniżej Radomyśla o m. 6.

KUIAWY, *Cuiavia*, Prow. Pol. zawiera Woi. Brzeskie Książkie Yncwroc: Bisk. Kuli. było założone w Kruświcy, ale potem do Wrocławka przeniesione zostało, zatrzymało nazwę prowincyi, w której się jego Diec. rozciąga.

KUKO, *Kukum*, kraj Afr. w Barbarji między Algierem i Bugią. Lud mielzka w górach i jest nieporządliwy, kraj jest bardzo żyzny. Tu pospolicie uciekają Deyowie z Algieru z bogactwyi swoimi, gdy za jakie przewinienie obawiają się śmierci. Kukanie mają Krola czyli Szefa, który rządzi całym ich narodem.

KUKUSPAD, ob. Gradlitz, Lissa.

KULAN, male Krol. Kulańskie w pomorzu Malabarckim. Krol i powiększył części Mieszkańcy są balwochwalcy mieszani z Chrześciani-nami S. Tomaszka, Kula jest M. S. Jest tu forteca i port tego im. które należą do kompanii Hollendrow Indyjskiej. Mieszkańcy są mężni i ochotzy wojownicy.

KULMBURG, *Culmburgum*, m. Rzpityy Holl. w Geldryi z tyt. Hr. Leży nad Łecką, o milę od Suremy, 4. na poim. od Bonielu, 5. od Utrechtu. dl. 22. 43. sz. 51. 58.

KULLEYT Muaydin, mocne M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prowincyi Flea na górze wysokiej uleatwo przystępney wystawione r. 1520.

KULF, rzeka Niem. w Karnio-li średniej, w której powstają się osobliwszy rodzaj rakow.

KULLODEN, m. Szkocyi poim. o milę od Inwernessy, sławne potyczką r. 1746.

KULMBACH, lub KULEMBACH, M. i Xłwa Niem. w Cyr. Frankonii, Husytowie zruynowali go r. 1430. a Norymberczanie r. 1573. Leży nad Menem blisko zamku Plasseburga, który jest dobrze

niwierdzony i broni miasta, od Koberga *m.* 9. na półd ku w. od Bambergi *m.* 10. na półn. ku w. dł. 29. 3. 12. 50. 12.

KUMBERLAND, *Cambria*, Prow nadmorska Angiel. z tyt. Kłwa, mająca na *m.* 50. wokół 1040000 łanów ziemi. Obfituje w pasze dobre, drób, zwierzynę, i ryby. Ma rudy ołowiane, cynowe, węgli kamiennych. Wyśłała 2. Deput. na Parl. Karyllia jest *M. S.*

KUNA, *m.* w Woi. Braclaw: nad rz. Supą poniżej Lipowa.

KUNCZYCE, podług Sarnickiego gniazdo znakomitej rodziny Mnizkow. *sz.* 59. 45.

KUNERSDORFF, blisko Frankfortu nad Odrą. Tu Król Pruski porażony był od Moskalow *r.* 1759.

KUNKAN, pomorze Indyjskie czyniące część brzegów zachodnich, zachodniej półwyspy Indyjskiej.

KUNGEHANG, mocne *M.* Chińskie Prow. Chienli, w której jest 5ty miastem głównym, sławne grobem Fohiego Cesarza Chin pierwszego. *sz.* 36. 51.

KUNINGAN, Prow. Szkocyi półd. Irwin iey *M. S.*

KUNOW, *m.* Pol. w Woi. Sandomirskim, nal. do Bisk. Krakowskiego, sławne jest piękniemi znajdującemi się w gruntach jego marmurami. od Radomia *m.* 5.

KUNSRUCK, ob. Koenigsbruck.

KUPPERSBERG, to jest *góra miedziana*, *m.* Niem. z ogrodem w Frankonii, w Bisk. Bamberskim, *m.* 9. na z. od Kronachu blisko granic Woigtlandyi. Nazwisko ma od obfitości rud miedzianych. Jest inne w tymże Cyr: tego im: *m.* w Bisk. Aichstadzkim, od Aichstadtu na *z. m.* 5.

KUPPERSBERG, *m.* Częskie w Cyrk: Zateckim. Także tego im: *m.* Szląskie w Kłwie Jaworskim nad Bobrą *m.* 6. na półd: ku *z.* od Jawora.

KUPISZKI, *m.* Litewsk: w Woi: Wileńskim, z Stwem płaci kwarty zł. 7090. na pograniczu Zmudzkim, od Dusiatow na *z. m.* 4.

KUPPENHEIM, *m.* Niem: w Szwabij w Margr: Badeskim nad rz. Murck, *m.* 2. na półn: od Bady.

KUR, lub **CHUR**, ob. Coire.

KUR, *Cyrus*, rz. Azyatycka, która przy Kaukazie bierze swoy początek, płynie przez Georgią i uchodzi do morza Kaspijskiego. Pełna jest łośnotrow.

KURAB, *m.* Perskie stał: Prowincyi Kelker, *m.* półmili od morza Kaspijskiego. dł. 67. 50. *sz.* 37. 36.

KURASAO, *Curaçao*, Wyspa Amer: na morzypolu: na północ ziemi tegiej, dł. *m.* 10. *sz.* 5. Jest to najznaczniejsza i wygodna dla handlu wyspa, którą posiadają Hollendrzy w Indyach zachodnich z portem, fortecą i Synagogą żydowską. Handel iey zależy na cukrze, wełnie i Skorach. W terańszej wojnie o odebranie iey Hollendrom kulił się Anglicy. *sz.* 11. 40. dł. 310.

KURDOWIE, *Curdi*, Narod Azyatycki w części Turcyi i Persyi osiadły. Jest nie podległy; żyje z trzod i rozboju. Długo na jedynym nie przemiłkwiwa miyscu, ale z jednego pola na drugie przemiesza swe namioty.

KURDYSTAN, Kraj mieszkany od Kurdow w Azyi, na półn. ku w. Dyarbeku i Prowin. Irak. Bełlis jest iego *M. S.*

KURGAN, rzeka Azyatycka bardzo rybna, która ma swe źródło w Korazanie, przeryna Prowincyę Astrabat, i wpada do morza Kaspijskiego.

KURIA-MURIA, wyspa na Oceanie przy brzegach Arabii szczególne, na przeciw uścicia rz. Prymy. dł. 71. *sz.* 17.

KURISCH-HAFF, jest wiel. jezioro czyli zatoka morska

w Prow. Samlandyi w Krol. Pruski; Połwysep zaś, czyli ten klin lądu wązki, długi i piaszczysty z iedney strony zatoką Kurrisch-Haffem, z drugiey morzem Bałtyckim oblany zowie się *Kurisch - Nering*, i do Krolestwa Prusk. należy.

KURLANDYA, *Curlandia*, Xięstwo Kurlandzkie graniczy na z. i półn. z morzem Bałtyckim, na w. z odnogą Inflantką, rzeką Dźwiną i Inflantami, na połud. z Litwą, dł. iey wynosi *m.* 50. a sz. 20. Dziel: się na Kurlandya, Semigallią i pow. Piltyński. Kraj jest żyzny. Obfituje w żyto, ięzmienna, wyborny len, konopie, drzewo i zwierza. Kraie to składały przedtym część Inflant, i wraz z ziemią Inflantką Miśrżom były poddane; Dopiero ostatni Miśrż Gottard Ketler tę Prow. Zygmuntowi Augustowi poddał iako Xciu Litt, r. 1561. maństwo iey i swej płci męskiey warując. Gdy zaś r. 1569. Litwa się złączyła z Polską, został holdownikiem w ten sposób Krolow Polsk. Względem inwestytur Xżąt Kurlandzkich zachodziły różne spory. Mimo tych iednak Kurlandya pod naywyższą Rzpłtey i Krolow Pol. została dotąd zwierzchnością. Xżę Kurl. przylega Krolowi Polsk. na wierność, i w potrzebie podług Konst. r. 1736. 500. Infanteryi, a 200. Kawaleryi przystawić powinien. Od Sądow Kurlandzkich ostatnia appellacya idzie do Krola i Rzpłtey na Sady relacyjne. Religia w Kurl. par: Luterska. Kurlandya właściwa dzieli się na Starostwa Goldyńskie i Tukumskie.

KURNIK, *m.* w Woi: Poznańskim; z dawnym zamkiem, zalazczone dawniey mieszkaniami i familii Górkow. jest w okolicy obfitny, nad rz. Wartą powyższy Poznania o *m.* 2. dl. 40. 7. sz. 53. 6.

KUROW, *m.* Pol: w Woiw: Lubzkiem, dosyć znaczne i oia-

dne. Imienia Potockich, Od Lublina na z. *m.* 10.

KURYŁOWCE, *m.* Pol. w Woi: Podolskim, w dobrym położeniu, nad lewym brzegiem Berbicy, nieco niżej uyscia Swery.

KURZELOW, *m.* Polsk: w Woi: Sieradzkim przy wiel: lasach, od Piotrkowa na półn: *m.* 10.

KUSKO, *Cusco*, piękne i dobre M. Ameryki połudn: w Peru, z Bisk: Sulfr: Limańskiego; niegdys Stolica Inkasow. Kościoły tu są bogate i wspaniałe, powietrze czyste i grunt bardzo urodzajny, leży blisko rz. Inkay, *m.* 150. na w. od Limy, 200. na półn: od Platy. sz. połudn: 13. dl. 304.

KUSTRYN, *Custrinum*, piękne i bardzo mocne M. Niem: w cyrk: Saxonii wyż: w nowey Marchii Brandeburskiej z Zamkiem pięknym. Oyczyzną jest Gałpara Barthiusza, leży nad Odrą, o *m.* 7. na półn: ku w. od Frankfortu, 20. na w. od Berlina, dl. 32. 35. sz. 52. 34.

KUTNO, *m.* Pol: w Woi: Łeżczyckim, zniszczone pożarem r. 1753. Dać się widzieć znaki, iż dawniey było obiternie i porządne. Sławne jest iarmarkami. Od Kłodawy *m.* 2. i pół.

KUTTEMBERG, *Cutteberga*, *m.* Czeskie. Znakomite przez swe piękne Collegium od r. 1627. i góry bogate w minery srebrne, ktore tu się w pobliskosci znajdują. Jest o *m.* 15. na połud: ku w. od Pragi, dl. 33. 12. sz. 49. 56.

KUTZ, ob. Chaul.

KUTZBUCHL, *m.* Niem: w Hr. Tyrolu na pograniczu *m.* 15. na połud: ku zach. od Salisburga. Znajdują się tu obite rudy.

KUTZENHAUSEN, *m.* Alfacy; niż: w Wielkorządztwie Strazburgskim, *m.* 3. na półn: od Strazburga.

KUWANA, lub Kwano, wiel: M. Japońskie w Prow: Owary, z zamkiem i z portem bardzo obiternym.

nym. Podzielone jest iakoby na 3. miasta.

KUXHAFFEN, mały Port w Xstwie Bremeńskim.

KUYCK, m. znaczne w Brabancyi Holl: od którego cała okolica bierze nazwisko, a w której znajdnie się miasto Grawa; leży nad Moza, m. 2. niżej Grawy.

KUZMA - DEMIANIKI, m. Moskiewskie w Tartaryi, o m. 13. na półn: ku w. od Bazyligrodu, o m. 1. od Wolgi. dl. 69. 5. sz. 56. 2.

KUZNICA, m. Litt: w Woi: Trockim, w którego gruntach mają być żelazne rudy, od Grodna m. 3.

KWADASZOW, M. Rossyjskie blisko pogranicza Połockiego.

KWADYM, wielka wieś Egiptu wyż: nad brzegiem zachodnim Nilu, il. kosztownemi ostatkami wspaniałey starożytności, które tu się widzieć daia.

KWAHOA, mały kraj Afryk: w Gwinei, w pomorzu złotym, do Krol: Akambońskiego. Dostarcza oblicie złota.

KWAKENBRUCK, m. Niem: w Cyrk: Westfalskim nad rz. Hafsą w Biskup: Osnabruckim, m. 8. na półn: ku z. od Osnabruku, 14. od Bremy. dl. 25. 45. sz. 52. 45.

KWAKENBURG, teraz Fryderykburg, zamek piękny w Pomeranii w Xstwie Kamińskim, m. 5. na półn: ku w. od Kamina.

KWANGCHEU, lub Kwanton, *Quancheum*, wiel: M. Chińskie stol: Prow: Kwanton z portem dobrym, do którego bardzo wiele uczęszcza kupcow. Liczą tu na million dusz, leży w kraju roskofnym i żyznym nad rz. Tą. Miast 15. do iego Departamentu należy, sz. 23. 8. dl. 130. 45.

KWANGNANG, m. Chińskie 8me główne Prow: Junnani. Jest w kraju bardzo żyznym oddzielonym wysokimi górami. Krol: Tonkwinski wydarł go był

Chińczykom. sz. 24. dl. 119.

KWANGPING, M. Chińskie 7me główne Prow: Pekinu. Ma 9. miast w swej dependencyi. sz. 37. 25. dl. 131. 26.

KWANGSI, *Quarsia*, Prow: Chińska w stronie połudn: granz na półn: z Prow: Kweichu, na w. z Hukwangią, na połudn: z Kwantonią, i Tonkwinem, na z. z Junnanią. Oblewa ją rzek wiele, co sprawia iey bardzo wiel: żywność. Nal: po części do Tonkwinu. Zawiera miast 11. i 1867. familii. Kwelin jest M. S.

KWANGSI, m. Chińskie 9te główne w Prow: Junnan. dl. 122. sz. 24. 14.

KWANGSIN, m. Chińskie 3cie główne w Prow: Kianfi. sz. 28. 36. dl. 120. 25.

KWANGTE, m. Chińskie mające tytuł miasta wielkiego w Prow: Nanking, bogate jest w iedwab. dl. 135. 50. sz. 31. 32.

KWANO, ob. Kuwana.

KWANTO, *Quantoa*, wielki kraj Japonii na wyspie Niphon; jest bardzo urodzajny, ale nadto górzysty.

KWANTON; lub KANTON, *Quantonia*, 12sta Prow: Chińska, iedna z najełniejszych i naybogatszych w tym Cesar. Gran: na półn: z Prowinc: Kwangfi, i Hukwang, na w. z Prow: Kiangi Fokieną, na pold: z Oceanem, na z. z Tonkwinem. Obfituje w wszelkie potrzeby życia. Wiosna tu jest ustawiczną, i drzewa zielenieją się zawsze. Znajduie się tu róża, która 2. razy na dzień odmienia kolor, rano jest czerwona, w wieczor białą. Handel prowadzi na podziw wielki, na wszelkie towary drogie, złoto, diamenty, perły &c. Wicerey tey Prow: jest pierwszym między innemi Wicereyami Chińskimi. Mieszkańcy są bardzo dōwcipni i pracowici. Zawiera 10. miast wiel: 73. mniejszych i 483.360. familii. Kwanchew jest M. S.

KWAKWA, ob. Adaus.

KWEBEK, ob. Quebec.

KWEDA, Queda, Krolestwo Kwedafkie w Az. w połwyście za Ganguiem, blisko cieszyny Malakkecy. Z akomitę jest obfitością sionow i cyny. Krol jest hołdownikiem Siamu. Kweda jest M. S. ktore zamyka 80000. obywatelow i ma port dobry. dl. 116. 50. sz. 6. 25.

KWEDLINBURG, *Quintinoburgum*, M. Niemi: w Cyrk: Saxonii wyż: m. 4. na południ: od Halberstadt nad rz. Boda, z Opac: Protest: ktorego Xiemi jest Alona Rzeczy Niemi: i zesłać pod protekcyą Elektora Brandeb: Jan Gerard ztad był rodem. dl. 29. 6. sz. 51. 58.

KWEENEBORUG, **KWENS-TOWN**, ob. pod *Queen*.

KWEICHEU, *Quechen*, Prow: Chifka wasta w rzedzie, między Suchuaną, Hukwangią, Kwangfi, i Junnania. Gorzyfty i nieplodny bardzo jest kray ten; Niefzany po części od dzikich gorolow nie podległych Chińczykom. Znajdują tu wiele srebra. Kwey-ang jest M. S.

KWEICHEU, bogate M. Chińskie gmo: głowne w Prow: Suchuenie, leży nad rz. Kiang. sz. 31. 3. dl. 116. 3.

KWELLIN, *Quellinum*, wiel: M. Chińskie stol: Prow: Kwangfi nad rz. Kweya. Jest rozzyd: Wice-roya. dl. 127. 16. sz. 35. 54.

KWEIS, *Quissas*, rz. Niemi: ma źródło w Szląku w Xstwie Jaworskim blisko wsi Gieren, i łączy się z Bobrą niedaleko Saganu. Oddziela Szląk od Łuzacyi i częstym podlega wylewom.

KWEITA, *Querim*, M. Chińskie gmo: głowne w Prow: Honan, w kraju żywnia i miłym blisko rz. Kiang. dl. 133. sz. 35. 10.

KWELANG, M. Chińskie stol: Prow: Kweycheu, jest bardzo ludno i położone w równinie. dl.

122. 57. sz. 26.

KWERASK, ob. Cherasco.

KWERFURT, *Querfurtum*, M. Niemi: w Cyrk: Saxonii wyż: stol: Hrabstwa tego im. w Turyn-gii. Nal: z Hr. do Elekt: Saskiego, ktoremu traktatem Westfal- skim dane było r. 1648. w zamia- nie za Magdeburg. leży na pogr: Turynii. m. 5. od Mansfeldu, 6. na półn: od Naumburga. dl. 29. 52. sz. 51. 28.

KWERHAMELN, ob. Hameln.

KWERNHEIM, opac: Niemi: Szlachejnych Panien w Xięstwie Mindenckim, m. 4. na z. od Min- den.

KWERKWENEZ, *Cercina*, wyspa na morzu śródziemnym ku brzegom Trypolitańskim. Znajdu- je się tu nianfey jedna forteca i nie wiele chat zamieszkanych od Bere- berow.

KWIBO, ob. Quibo.

KWIDZYN, ob. Marienwer- der.

KWILMANSY, *Quilmancy*, m. Afr: w pomorzu Zangwebar przy uściu rz. Kwilmanty. Nal: do Portugal. dl. 59. 55. sz. południowy 2.

KWILOA, *Quilca*, Kwilo- ankie Krol: w Afr. w pomorzu Zangwebar na wyspie Kwilca, mię- dzy Mozambiką i Melinda. Jest tu m. i forteca tegoż im. Kray bar- dzo żyzny i obfity we wszystko, co jest potrzebnego do życia. Portu- gal: odkryli go r. 1498. i przy- musili Krola do płacenia hołdu swemu Monarzce. sz. południ: 20. 8. dl. 58. 45.

KUIR, ob. Quir.

KWIRY MBA, *Quirimba*, na- zwisko kilku wysp w Afry. przy brzegach Zangwebaru. Biorą zaś nazwisko od jedney z nich nay- większey, na ktorey jest forteca i nie wiele domostw. Kray ich jest gorzyfty, nieplodny i nieupra- wny. Wydać jednak owoco do-

bre, mają wiele paszy i bydła.
sz. 10. 12.

KWISAMA, lub **CITSAMA**,
Quisama, Prow: nadmorska Afr.
która jest częścią Krol: Angolań-
skiego rozległa wzdłuż rz. Koa-
nzy, której kray jest gorzysły i nie-
żyzny. Nal: do Portugal: ktorzy
zad wyprowadzają soli dofratek,
i wiele dobrych żołnierzy.

KWITERA, *Quitera*, wiel:
M. Afryk: w Państwie Marokań-
skim; w Prow: i nad rz. Dras, z
zamkiem między Tafletem i Ma-
rokiem. Osiedle jest od Berebe-
row. dł. 12. 20. sz. 28. 6.

KWITO, ob. Quito.

KWIXOS, ob. Quixos.

KWIZINA, lub **TEUSIN**, pa-
smo gor. Afryk: w Krol: Fezań-
skim w Prow. Goret, ciągną się
wzdłuż więcej niż na ml. 40. od
pułczy Garet, aż do rz. Nokory.
Mieszkańcy ich są bogaci i bitni.

KWOIA, *Quoia*, Krol: czyli
kraj w Afryce w pomorzu zachod-
nym Gwinei, między Sierra Lio-
na, czyli gory Lwie i pomorzem
zboż., to jest *des grains*. Zawiera
procz Kwoi właściwey, Krolestwo
Bolskie, Cilmskie, Kwilgańskie,
Karaduboskie, które kraie są
nam mało ieszcze znaiome.

KWON, *Quon*, m. Chińskie
pierwsze główne Prow: Suchue-
ny w jednym końcu Góry *Cing-
ching* leżące. dł. 120. sz. 13. 34.

KYLBURG, *Celbis burgus*,
m. Niem: w Elektor: Trewirskim
nad rz. Killą, o m. 8. na połu. ku
z. od Trewiru, długoś. 24. 12. sz. 50. 2.

KYLE, *Covalia*, ob. Air.

KYNETON, m. Angiel: w
Warwikshirze, o m. 20. na połu:
ku z. od Londynu. dł. 16. 3. sz.
52. 8.

L

L A A, lub **L A A B**, lub **L A H A**,
m. Niem. w Austr. niż. gdzie Cel.
Rudolf Habsburski poraził r. 1278.
Otokara Krola Czeskiego, przez

co Austryą i Styryą zdobył. Leży
nad Teyą, o m. 11. na połu. ku z.
od Wiednia. dł. 33. 36. sz. 48. 43.

L A A R, lub **L A R**, *Lara*, m.
Perskie stol. Prowincyi tegoż im.
która się też zowie *Gherma*. Ma o-
bronny zamek, w którym przemie-
szkuje Chan czyli Wezyr. Prowa-
dzi znaczny handel na jedwab. Le-
ży w gruncie pelnym drzew cytry-
nowych, pomarańczowych i wrze-
śniowych bardzo wielkich. dł. 72.
20. sz. 27. 30.

L A A S, *Lassa*, m. Niem. w
Cyr. Austryackim w Karnioli z zam-
kiem nad rz. Boick.

L A B A D I A, mocne M. Wło.
w Pow. Polezyi Należy do Wene-
tow. Jest nad rz. Adygą, m. 6. na z. od
Rowigo, 8. od Ferrary. dł. 20. 3.
sz. 45. 5.

L A B A T U T, m. Fr. w Gasko-
nii, m. 5. od Daxy.

L A B I A, m. Turcyi Europ. w
Serwii m. 25. na pold. ku z. od Nissy.

L A B I A W A, m. Pruskie w
prow. Nadrawię, zamkiem obro-
ne, leży blisko zatoki morskiej
Curisch-Haff, przy kanale zwanym
Nowa Deyma, dokąd niegdys szły
nawse statki z Niemna przez *Cur-
risch-haff*, ztąd przez Deymę dosta-
jąc się do Pregli, a nią do Krole-
wca. Teraz kanałem, łączącym Gil-
gę z Nemoniem, i Nemon z Deymą,
tu statki Pol: idą. Jest od Tapiewa
na połu. o m. 4. od Krolewca na połu.
ku w. 7.

L A B I S Z Y N, m. Pol. w Woł.
Inowrocławskim, dawne, osiedle
nad rz. Noteczem, od Szubina m. 2.
od Pakosza 4.

L A B O U E R (S.) m. Fr. w Ga-
skonii nad małą rz. zwaną *Bas*, o
m. 15. od Burdegalii Daxy.

L A B O U R, (*la terre de Ter-
ra laboris*, Lawora, wiel. Prow.
Wło. w Krol. Neapol. Graniczy na
połu. z Abruzą, na w. z Hr. Mo-
lisenstym i Pryncypatem, na pold.
z Goffem Neapol. na z. z morzem
Toskańskim, i Kampanią Rzymką.

Jest bardzo ludna, i grunta ma żyźne. W niej leży Neapol M. S. Lawora zamyka właściwą Laworę, Pryncypat bliższy i dalszy.

LABOURD, *Lapurdenfis tractus*, kraina Lapurdeńska we Fr. w Wielkorządztwie Burdegali położona nad morzem, i będąca częścią powiatu *des Basques*, wypuszczoną jest z Maństwa: obfituje w owoce. Mieszkańcy iey mieni są za nappierwizych wynalezcow połowu wielorybow. Bayonna jest M. S.

LABRADOR, *Essotilandia*, wiel. kray Ameryki północney, blisko cieśniny Hudsana. Jest bardzo zimny, i mieszkany tylko od dzikich, zwanych Eskimami. Dotąd kray ten nie jest ieszczé zupełnie poznanym.

LABRIT, ob. Albret.

LAC, termin geogr. Fr. po Łac. *Lacus*, ob. jezioro.

LACEDEMON, ob. Mistra.

LACEDOĞNA, ob. Cedogna.

LACHOWCE, m. Pol. w Woi. Wołyńskim pięknym zamkiem na górze ozdobne, rezyd. Xżąt Jabłonowskich, od Zaskawia m. 4.

LACHOWICE, M. Litt: w Woi. Nowogrodzkim; dawniey obronne dobrym zamkiem, wziętym i zburzonym wraz z miastem r. 1706. od Szwedow. Pamiętne r. 1660. porażką Moskalow. Znaczne jest i ma dawny tyt. Hrabstwa, Fortecę tę wystawioną od Karola Chodkiewicza Hetmana, dziedzica Hrabstwa Łachowickiego, i iego pałacem przyozdobioną, Starorowski między najmocniejszych miastami Pol. liczy. Stany Rzpltey na Seymie r. 1775. widząc fortecę ku obronie kraiu potrzebną na zamianę Hr. Łachowickiego, Xżętom Massalskim dziedzicom iego, Stwa Połongowskie, Meyszagofskie i Czyrwinskie dać dziedzictwem determinowały. leży w gruncie dobrym od Nieświeża m. 6. na pold. Tegoż im. Dzierz. Krol. w Brzeskim Litt.

LACRIMA CHRISTI, ob. Wezuwizus.

LACUS-MAIOR, po Wło. *Lago Maggiore*, po Fr. *Lac Mateur*, jest wiel. Jezioro we Wło. w XII wło Medyolańskim, długie około na m. 13. szerokie 3. Wiele do niego rzek małych uchodzi.

LACUS-SUPERIOR, po Fr. *Lac Supérieur*; Jezioro zworne wyższe, w Amer. północney, w Kanaizie. Jest naywiększe ze włońskich wiadomych jeziorow na Świacie. Naznaczają iego rozległości od w. do z. na mil 200. a od półn. ku pold. 80. obwodu zaś m. 500. Jest zaś na podziw rybne.

LADAWA, mała rz. w Ukrainie, która ku pold. płynie, i nieco niżej od Jaroszewa wpada do Dniestru.

ŁĄD, m. Pol. w Woi. Kujawskim z Opac. Cyfter. i z Kąkzelańskim Opac. Łędzkie nal. dokoliciacyi Krol. leży nad Wartą powyżej Konina od Gniezna m. 3.

ŁĄD, ter: geo. Pol. ob. Continens.

LADENBURG, lub *Ladenburg*, *Labodunum*, m. Niem. w Bisk. Wormackim, między Heidelbergiem, i Mannheimem nad Necką. Należy do Bisk. Wormacyi, i Elekt. Palatyna. dł. 26. 17. sz. 49.

LADOGA, m. Moikiewickie w Ingryi m. 25. na pold. od Peterburga, nad wielkim jeziorem, i bardzo rybnym, tegoż im. obfituje osobliwie w lososie. Carowna Katarzyna II. dokończyła wszystkie kanały łączące te jezioro z Wolgą przez co dała komunikacyą morzu Bałtyckiemu z Kaspijskim. Żeglowanie z iednego do drugiego wyciąga lat dwóch. dł. 51. 4. sz. 60.

LAGENIA, ob. Leinster.

LADYCZYN, m. Pol. w Woi. Braclawskim, dawniey obronne iedynie budowne nad Bogiem, przy wschodzin Tulczynki, od Braclawia ku pold. Indniowi m. 4.

LAGLYNN, lub *Loughlin*, nazwisko dwóch miast w Irlandyi w Hr. Kartelag.

Kim, o m. 3. od Kartelaghu. Jedno jest dołyńznaczne, drugie prawie wieś tylko. dl. 16. 45. sz. 52. 40.

L. AGNIEU, m. Fr. z kolligacją w Diec. Lugduńskiej nad Rodanem, o m. 8. na z. od Bellayu.

LAGNY, *Latiniacum*, m. Fr. w Prow. wyspy Franc. z fl. Opac. Bened. które czyni 12000. liwr. Anglicy pod Karolem VII. oblegli go bezskutecznie. Od Xcia Parmeńskiego wzięte było r. 1590. Oyczyzną jest Piotra Orgemont, i Poety Godfreyda, leży nad Marną m. 4. na półd ku z. od Meaux, 6. na w. od Paryża. dl. 20. 20. sz. 48. 50.

LAGOS, *Lacobraica*, dawne M. Portug. w Krol. Algarwii, z zamkiem blizkim morza, na którym dobre tu znajduje się stanowisko okrętow. Jest o m. 48. na półd. od Lizbony. dl. 9. 30. sz. 37.

LAGUNA, najznaczniejsza Miłya Hiszpanow, na brzegach Maragnon, sz. półd. 5. 14.

LAGUNA, lub **SAN-CHRITOWAL DELA LAGUNA**, znaczne i piękne M. na wyspie Teneryszie, jedney z Kanaryjskich, blizko jeziora tego im. na schyłku góry jedney. Zdobią go wspaniałe budowle, i rynek piękny. dl. 1. 14. sz. 28. 30.

LAGUNES de Venisse (les) są to bagna czyli kanały we Włoszech, na kterych Wenecya stoi. Mają połączenie z morzem, i czynią bezpieczną sytuacją miasta. Na bagnach tych leży blizko 60. wysp, które swego mają Bisk. Potych które składają Wenecyą, najcelniejsza jest *Marano*.

LAHA, ob. *Laa*.

LAHOLM, *Laholmia*, obronne M. Szwedzkie, w Prow. Hallandji przy morzu Bałtyckim, z zamkiem i portem, m. 10. na półd. od Kopenhagi, 4. od Helmstadtu. dl. 30. 48. sz. 56. 35.

LAHOR, *Lahorium*, wielkie M. Azyatyckie w Indostanie, stol. Prowincyi tego im. która najcelniej-

szą jest w Państwie Mogolskim. Zdobią maśto wiele Meczetow, łaźni publicznych, Karawan-Sarayów, i bałwochwalnie. Robią tu płotna malowane różnego rodzaju, i przednie obicia, leży w kraju obfitym we wszystko, osobliwie w cukier, który tu najlepszy w całym Indostanie. Nie jest już teraz tak znakomite, jak było dawniej, gdy Cesarze mieli tu swą rezyd. Jest o m. 85. na półd. ku z. od Deily, 60. od Multanu, 115. od Agra. dl. 93. 30. sz. 31. 40.

LAHR, lub **LOHR**, włość Niemiec. w Szwabii, o m. 5. na półd. ku w. od Straubingi, należy do domu *de Nassau-Usinger*.

LAIADZZO, *Laiazza*, M. Turcyi Azyat. w Karamanii blizko góry Nero, nad brzegiem wschod. Golsu tegoż im.

LAICHEU, *Laicheum*, M. Chińskie, 6te z miast głównych Prowincyi Xantung. dl. 137. 16. sz. 36. 57.

LAINES, m. Fr. m. 3. na w. od *Chailton-sur Seine*.

LAILLY, i *Mouzay*, m. Fr. w Aureliańskim pow. od *Beaugency* m. 3. od Orleanu m. 4.

LAINDRY, m. Fr. w Szampanii, m. 3. na z. od Antyziodoru.

LAINO, *Laus*, mały plac w Krol. Neapol. w Kalabrii blizszej, blizko rz. tego im. m. 12. na w. od Policastro. dl. 33. 46. sz. 40. 4.

LALAND, *Lalandia*, mała wyspa na morzu Bałtyckim, należy do Krol. Duńskiego. Jest bardzo żywna w zboże, iey mieysca główne są: *Naxhow*, *Laxkoping*, i *Nysted*.

LALBENC, m. Fr. w Delfinacie, między Romans i Walencyą.

LALBENQUE, m. Fr. m. 4. od *Cahors*.

LALLAIN, m. Flandryi z tyt. Xstwa, nad Skarpą, o milę niżej Duaku. Od niego jedna znakomita familia, wzięła swe nazwisko.

LAMBALE, *Lambalium*, m. Fr. w Brytanii wys. główne miey-

isce *Xitwa de Penthioure*. St. Franciszek *de Lanoue*, zwany *Bras-de-fer*, czyli żelazno-ręki poległ był przy oblężeniu tego miasta r. 1591. leży o *m.* 7. na pośd. ku w. od S. Brieux, 15. od Rennes. dł. 15. 4. sz. 48. 28.

LAMBESC, *Lambesca*, piękne m. Fr. w Prowancyi z tyt. *Xitwa*, o *m.* 5. na z. od *Alex*, pamiętne urodzeniem st. Franciszka Paży. Tu miane bywają obrady Prowancyi.

LAMBETH, zamek reko-fzny Arcy-Bisk. Kantuaryjskiego w Anglii, gdzie najprzedniej szelzka w Europie robią, leży nad Tamizą, na przeciw Westminsteru.

LAMBÈYE, m. Fr. w Bearnie, o *m.* 7. na w. ku pośd. od Leskarv.

LAMBRECHT, (S.) Opac. Bened. Niem. w Styryi wyż. o *m.* 5. na pośd. ku z. od Judenburgu. Opac. jest członkiem Stanow.

LAMEGO, *Lamacum*, M. Portugal. w Prowancyi Beyrze, z Biskup. Suffr. Bragięńskiego, i z dobrą Cytadellą, leży w nizinie, o *m.* 2. na pośd. ku w. od Bragi, 60. na pośd. od Lizbony. dł. 10. 18. sz. 41. 1.

LAMO, *Lamum*, wyspa i Krol. Lamańskie ku brzegom Melindy w Afr. między wyspą Patą, i Krol. Ampazy, i Melindańskim. Znayduje się tu też inne miasto tego im. z portem.

LAMPEDUZA, *Lampedusa*, mała wyspa na morzu Afr. przy brzegach Tunetu, o *m.* 24. od niego, z o *m.* 45. od Małty, mająca obwodu *m.* 5. dwie zaś długości. Niemasz tu nic, procz jedney pustyni, w ktotey kapłan Maltański utrzymuje kaplicę poświęconą na część Maryi P. i lampę zawsze palącą się u grobu jeduego pustelnika Mahometana, przezco wielu się tu pobożnych obydwóch religii zgromadza. Ma port dobry dosyć, dla Ranowienia okrętów. Pustelnik jest

powinnością mieć staranie o dostarczanie żywności i potrzeb wszelkich przychodniom za pieniądze. Sieie żyto i ięczmień, żywi woły, oły, barany, kozy i świnie. Procz tego przyniunie pieniężną, lub w rzeczach ialmużnę. Połowry ryb tu bardzo są korzyśne. Okryta jest najwyżey drzewami oliwnemi dzikiemi. Grun byłby bardzo urodzayny, oiechliwe dla winnic i pszenicy dobrej. Przytey to wyspie rozbito się woyno morskie Karola V. r. 1552. dł. 30. 3. sz. 36.

LAMPON, m. Azyatyckie wgląd Goltu w części pośd. wyspy Sumatry, w krainie, od ktorego ta bierze nazwiko.

LAMPSAK, *Lampacus*, dawne m. w Azyi mniey, przy uścien pominany cieśninu *Bardanelli*.

LAMSRING, m. Niem. w Biskup. Hildesheimskim z klatkoran katol. Mieszkańcy są prawie wszyscy Anglicy katolicy. Jest o *m.* 8. na pośd. od Hildesheimu.

LANCEDOGNA, ob. Cedogna.

LANCEROTA, *Janna Isula*, wyspa Afr. jedna z Kanaryjskich, długa okolo na *m.* 15. szer. 9. Jest otoczona ku pośd. nieiako w wieniec od 4. wysepki: S. Klary, Allagranza, Rokka, i Gracyoza; odaryta i zdobyta była r. 1417. od Jana *Betancourt*, który iej uścił Krolowi Kastylii, przez co dostala się Hiszpanołu. dł. 4. 30. sz. 28. 20.

LANCHARRE, Opac. Fr. Bened. od *Chalons* nad Marną o *m.* 6. do ktorego przemiesione zostalo.

LANCIANO, *Anxanum*, znaczne M. Wlo. w Krol. Neapol. w Abruzzie bliżzey, z Arcy-Bisk. erygowanym r. 1562. sławne walmeni iarnarkami, leży nad potokiem Feltrino, blisko Sangro, o *m.* 7. na pośd. ku w. od Chieti, 35. od Neapolu. dł. 32. 40. sz. 42. 12.

LANCKORONA, m. Pol. w Woi. Krakowskim, dosyć znaczne, z zamkiem od Kazimierza W. na

wyfokiej górze zbudowanym, z Starostwem które czyniło kwart: 23962. 24; tu Stefan Batory zawarł z Maksymiliana Cesa partya r. 1576. do poddania się przymusił. Teraz pod pan: Austr: w Cyr. Wielickim, leży w pięknym położeniu nad rz. od Krakowa *m.* blisko 5.

LANCOS (os) ob. Of-Lanços.

LANDAFF, *m.* Biskupie w Anglii w Xstwie Wallii, w Hr. Klammorguńskim, *m.* 50. na z. od Londynu.

LANDAIS, Opac. Fr. Cyfter. fund. około r. 1115. czyni 3500. liwrow. Jest w Diec. Bituryczeńskiej *m.* 5. od *Chateauroux*.

LANDAU, *Landavia*, dawne, piękne, i bardzo mocne *M. Fr.* w Alfacyi niż. dawniey Cef. ale po traktacie Monasterskim nal. do Fr. fl. jest wielą obleżeniami. Jozef I. nie będąc jeszcze tylko Królem Rzymskim dobył go r. 1702. odebrał go Franc. pod P. Tallardem, r. 1703. ale znowu go dostali Cesarscy r. 1704. Posiessya jego była utwierdzona Franc. gdy go wzięli byli r. 1713. przez pokoy Badenński, leży nad rz. *Queich*, która go przeryna, w miejscu żyznym i miłym, otoczonym łąkami, i wielą miasteczkami. Figura miasta jest osmiokąt obronny. Od Neustadtu na pośd. *m.* 3. od Filipsburga na z. 5. tyleż od Spiry, 15. od Strazburga, 108. od Paryża. *dl.* 25. 47. *sz.* 49. 11.

LANDAVE, Opac. Fr. Auguflin: w Diec. Remieńskiej, czyni 3300. liwr. Jest blisko *Vouzy*.

LANDAW, *m.* Niem. w Bawaryi niż. nad rz. Iserą, jest piękne, i mają go za dawne miasto u Rzymian: *Apona*, Od Landshuta na pośd. ku w. *m.* 9. Inne tego im. jest w Hr. Waldeckim z zamkiem wystawionym na górze *m.* 4. na pośd. od Waldeku.

LANDECK, *m.* Szląskie w Hr. Glackim, sławne przez swętaźnie, jest *m.* 4. na pośd. ku w. od Glatzu; jest też zamek w Hr. Ty-

roitu nad Inną *m.* 16. od Inspruku na pośd. ku z. Landeck zwany.

LANDE-DAIKON, *m.* Fr. w Norm: *m.* 7. na pośd. od *Coutances*, także *Landellos*, *m.* *m.* 2. od *Vire*.

LANDEK, *m.* Pruskie w Woi. Pomorskim, ku granicom Pomernii Brandeburskiej nad rz. od Człuchowa na z. *m.* 10.

LANDEN, *m.* w Niderlandzie Austr. w Brebancyi w okolicy Lowańskiej; Marszałek de Louxemburg poraził tu był Związkowych dnia 29. Lipca, r. 1693. Potyczka ta zwana jest batalią w Nerwindzie, od wioski poblizkiej, leży nad Beką *m.* 2. od Tillementu, 7. od Huy, tyleż od Lowanium, 7. i pośd. od Namuru. *dl.* 22. 40. *sz.* 48. 25.

LANDERNAU, *m.* Fr. w Brytannii niż. główne miejsce dawniey Baronii *de Leon*, nad rz. Elhorną, *m.* 8. na w. od Brestu. *dl.* 13. 22. *sz.* 48. 25.

LANDES, (les) *Ager Sirticus*, kray Fr. w Gaskonii, pełny piaskow, drzew, lasow sosnowych, które mieszkańcom przynioszą małe maszty i żywicę. Znajduje się też tu wiele drzewa wiązowego, z którego kory korki robią. Wszystko jest w wielkich równinach, przez co kray wydaje się jak stepy obfzerne i smutne, lubo zawsze zieleniące się i ciągnie się wzdłuż pomorzem od Burdegali do Bayony. Xżę *de Bourbon* poliała jego największą część z przyczyny Xżwa *d'Albret*. Główne miejsce pow. Landes jest Daxa. Nie leży do Wielkorządztwa Burdegali

LANDEVENECH, *m.* Fr. i Opac. Bened. czyni 4500. liwr. *m.* 3. od Brestu.

LANDGRAVIATUS, *Landgrafstwo*, kray czyli Państwo udzielne mające Panem swym Landgrafa. Nazwiśko pochodzi z słow *Land*, co znaczy kray, i *Grau*, słwy czy starzec, przeto, że Grafowie ustanawiani w różnych Prowincjach dla czynienia sprawiedliwości, byli

ludzie sędziwi. Ci którzy rządili kantonem iakim zwali się *Landgrafami*, ci którzy strzegli granic *Margrabiami*, ci którzy rząd mieli nad fortecą *Burgrabiami* zwali się. Urzędy te, które nie oznaczały zrazu, tylko powinność włożoną na obywatela od Monarchy, stały się godnościami dziedzicznymi, i z czasem udzielnymi.

LANDIVISIAU, m. Fr. w Brytanii m. 5. na półd. od *S. Pol*.

LANDIVY, m. Fr. o m. 7. na półn. ku z. od Mayenny.

LANDOUZY, m. Fr. o m. 2. od *Vervins*.

LANDGRECIE, *Landericiacum*, Landrezya, małe ale bardzo mocne m. Fr. w Hannonii, w Wielkorządztwie Walencyjskim; gdy Franciszek I. uczynił się jego panem, wojska Karola V. Cesarza przymuszone były odstąpić rząd od obłężenia r. 1543. roku następującego ustąpienie było Cesarzowi. R. 1637. od Francuzów, 1647. od wojsk Cesar. i 1655. od Ludwika XIV. wzięte było. Ustąpienie i utwierdzone Francyi traktatem Pyrenejskim. Fortyfikacye jego są dziełem *P. Vauban*. R. 1712. Xże Eugeni od obłężenia odstąpić musiał, leży w równinie nad Sambrą, i niema tylko 2. bramy, od *Maubege* na półd. ku z. m. 6. od Kameraku 7. 11. od Mons, 40. od Paryża. dł. 21. 18. sz. 50. 4.

LANDROVA, mała rz. Hiszpańska w Gallcyi. *Vivero* niedaleko jest od iey ujścia.

LANDSBERG, lub **LANDSPERG**, *Landsberga*, nazwisko kilku m Niem. jedno piękne, leży w Bawaryi nad Leką, o m. 8. na półd. od Aushurga, mające piękne Collegium; drugie w nowej Marchii Brandeburskiej nad Wartą, o m. 12. na z. od Kustryna; inne w Prow. Nattangenie, w Prusiech nad Steynem; inne jest miejscem głównym imienia tegoż Kantonu w *Xitwie Dwoch-mośtow*, którego za-

mek zburzyli Francuzi, jest o m. 3. od Dwoch-mośtow. Inne w Misli Bisk. Merseburskim, o m. 7. od Merseburga; inne w Hr. Cylleykim, o m. 8. na w. od Cylleju.

LANDSCRON, włość bezśrednia w Westfalii w Hr. Marchii nad Lippą o m. 5. na z. od Lippstadtu.

LANDSCROON, forteca w Alfacyi wyż. w Wielkorządztwie Strazburskim, w Suttgartu, wybudowana na górze o m. 2. od Bazyli. dł. 25. 7. sz. 47. 30.

LANSEK, m. Fr. w Alfacyi o m. 3. od Hunningi.

LANDSHUT, *Landshutum* mocne M. Niem. w Bawaryi niezamkiem dobrym blisko jez. Austriacy dobyli go r. 1742. i opanowali go z całą regencyą Landshutską po śmierci ostatniego Elektora Bawar. przypadły dnia 30. Grudnia r. 1777. od Ratybory na półd. m. 14.

LANDSHUT, M. Szałskie w Xstwie Swidnickim, nad rz. Zieherą, która wpada w Bauber. Austriacy r. 1760. porazili byli Prusaków. Handel wielki miedzianym prowadzą na nici i plotna, od Siednicy o m. 8. na z. Inne tego im. w Morawii nad rz. Morawą od Hludischki m. 9. na półd.

LANDSKROON, *Corona*, Landskrona, małe ale mocne M. Szwedkie w Prow. Shonen; ustąpienie było Szwecyi traktatem Roschyłskim od Krola Duńskiego r. 1658. odebrali go byli Duńczycy r. 1676. wrócili go zaś r. 1679. Pamiętne jest tu bitwą r. 1677. leży na cieśniną Sundzką, obronne twierdze z zamkami o m. 5. od Lundenu, 50. Kopenhagi. dł. 30. 45. sz. 55. 50.

LANDSTRASSEN, czyli **LANDSTROST**, m. Niem. w Karnioli, zamkiem i klasztorem, leży na półd. oblaney rz. Gurck, o m. 10. 6. od Cylleju.

LANDSTULL, lub **LANDSTUL**, m. Niem. z obronnym

skale zamkiem, w Xstwie Dwoch-
mostow, o m. 5. na w. od *Zwey-
brück*. dł. 26. 20. sz. 49. 25.

LANERK, M. Szkoockie, stoł.
Prow. Klydshalji, z tyt. Hrabstwa,
wyfyla 2. Dep. na Parl. od miasta
jednego, a drugiego od Hr. Jest
blisko Klydy, m. 3. od Hamiltona
7. od Glasgowa, 9. od Sidyburga,
116. od Londynu. dł. 14. 4. sz. 55. 10.

LANGÉAC, *Legiacum*, Lan-
żak, m. Fr. w Arwernii niż. z są-
dami, leży blisko rz. Alliiery mię-
dzy gorami, o m. 7. na w. od S.
Flour, 17. od Klermontu, dł. 21.
10. sz. 45. 5. Znajdują się tu do-
bre wody mineralne.

LANGÉAIS, ob. Langets.

LANGELAND, *Langielun-
dia*, wyspa Duńska na morzu Bal-
tyckim. Rodzi wiele zboża, ma
dobre pastwiska, i obfituje w ryby.
Jest na niej jedno m. Rudkopinga,
Zamek jeden, i 6. wsi. dł. 28. 45.
sz. 54. 52. 55. 15.

LANGENBURG, m. Niem.
w Frankonii w Hr. Hohenloëńskim,
o m. 7. na połn. ku w. od Halli w
Szwabii.

LANGEN-SCHWALBACH ob.
Schwalbach.

LANGEN-ZENN, m. Nie-
miec: w Frankonii w Xstwie: An-
spachskim, o m. 5. na z. od Norym-
bergi. Dawniej tu nie był tylko
klasztor.

LANGERON, wieś Fr. z tyt.
Hr. o m. 3. od Niwenny.

LANGÉIS, lub LANGÉY,
Langiacum, dawne m. Fr. nad
Ligierą w Turonii, o m. 4. na z.
od *Tours*. Nayprzednieysze tu ie-
dzą melony.

LANGFONA, wiel. bogate i
daw. M. Azyat. stoł. krol. Laoń-
skiego, ozdobne obfzernym i wspa-
niałym pałacem, gdzie Krol ma
swą rezyd. Sami Talaponowie ma-
ją moc stawiania tu klasztorow lub
domow swych murowanych, leży
nad rz. Mekoną, o m. 55. od Alwy.
dł. 115. 20. sz. 22. 38.

LANGOGNE, m. Fr. w pow.
Gewodzkim, przy źrzodle rz. Al-
liery, w Diec. Mendeńskiey, o m.
8. na połn. ku w. od Mendy.

LANGON, *Alingonis Portus*,
m. Fr. o m. 5. na połn. od Bazazy,
nad Garumną, z tyt. Margr.

LANGONET, opac. Fr. Cy-
ster. w Brytanii, fund. r. 1137,
czyniące do roku 6000. liwr. o m.
5. na połn. od *Quimperlay*.

LANGRES, *Anclematumum*,
Lingones, dawne i znaczne M. Fr.
w Szampanii, z Bisk. Suffr. Lu-
gduńskiego, ktorego Biskup Xciem
i Parem jest Francyi. Jan *Barbier*
d'Anceur ztąd był rodem. Fabry-
ki nożow Langreyskie są powtze-
chnie zalecone, leży na gorze bli-
sko Marny, o m. 14. od Dyżonu na
połn. ku w. od Troyes 27. od Pa-
ryża 63. dł. 22. 59. sz. 47. 52.

LANGROD, m. w Woi. Bra-
clawskim, nad Rosawą, od Mohy-
lowa na w. m. 5.

LANGRUNE, m. Fr. w Nor-
mandyi, m. 3. od *Caen*.

LANGUEDOC, *Occitania*,
Langwedocya, znaczna i nadmorska:
Prow: Fr. między pow: Ruteneń-
skim, Arwernią, Delfinatem, Pro-
wancją, i Gaskonią. Szerokość
naywiększey ma na m. 40, a dłu-
gości od połn: do połud: 90. Jest
to Prow: Fr. gdzie Duchowień-
stwo jest naylicznieysze, i naybc-
gatsze, i liczy 3. Arcy-Bisk: i 20.
Bisk: a ktore formują stan jeden
duchowny-tey Prow: Dzieli się na
Langwedocją wyż: i niż: i zawiera
2. Wielkorządztwa Tulosy, i Mont-
pelieru. W ogolności kray jest bar-
dzo piękny i urodzayny w zboża,
owoce, i wina przednie &c. Hand-
del prowadzi wielki. Znajduie się
tu 180. zioł lekarskich i osobli-
wszych, rudy żelazne, żyły mar-
murewe, i Turkusy. Zbierają tu
obficie. ziela zwanego Solanka.
W Langwedocyi niższej rodzi
się pewny rodzaj krzewia, który
podobny do dębiny, i wydaie fa-

bę czerwoną. Rzeki w tój Prow: znaczniejsze są Rodan, Garumna, Aude., Tarn, Allier, i Ligiera, i wiele źródeł mineralnych. *Tobiose* jest M. S.

LANGUES, (lcs) kraina Wł. dzieląca się na wyż: ktorey M. S. Alba, i niż: leżącą na półd: *Asi* miasta w Piemontcie. Jest bardzo urodzajna i ludna.

LANKASTER, *Lancastria, Lancastre*, M. S. Prow: Lankesterhiry w Anglii ozdobne bardzo pięknym kościołom. Od niego rodziny Krol: w Anglii linia jedna miała tytuł Xstwa, i poładziła na Tronie 4. Henrykow, IVgo, V. VI. i VII. Dom Xząt Lankastera i Yorku długo spor wiodł o koronę pod imieniem partyi *roży czerwonej i białej*. Henryk VII. z Domu Lankaster wstawił się połączeniem przez swe żonę Elżbietę córką Edwarda IV. tych dwóch domów, przez co zakończył ich walkę długą, w ktorej twierdzą, że 3. krolow, i 80. Xząt z tych 2. domow poległo. Wyśła Lankaster 2. Deput: na Parl: leży nad Loną, o m. 2. od morza Irlandyi, 62. od Londynu. dł. 14. 35. łz. 54.

LANKASTSHIRE, Prowin: Angielska nadmor: w Diec: Chesterkiej, około m. 24. mająca obwodn, a fanow ziemi 150000. Powietrze ma dobre, mieszkańcy są rześwi i mocni, a niewiasty bardzo piękne. Równiny są dofyć żyzne; Woly ma wielkości nadzwyczajney. Rzeki znaczniejsze tu płyną Mersey, Ribla, i Lon, i 2. wielkie jeziora Winder i Merton. Wyśła 2. Dep: na Parl.

LANNE, m. Fr. nad rz. Adous, o m. 3. na półn. od Daxy.

LANNEPAX, m. Fr. w Hr. Armianiaku, m. 6. na półn: ku z. od *Auch*.

LANNION, m. Fr. w Brytanii, zalecane wodami mineralnemj, jest miejscem głównych są-

dow, o m. 5. na z. od Ireguier. LANNNOY, *Aluctani*, m. Fr. z tyt: Hr. w Flandryi, o m. 2. na w. od Lilli, 3. na z. od *Tournaia*. Ustapione było Francyi r. 1137. Tego im. opac. od *Beauvais* na półn ku z. o m. 5.

LANOBBRE, m. Fr. w Arwernii, o m. 12. na z. ku połud: od Klermontu.

LANTA, m. Fr. w Langwedocyi wyż: o m. 5. od *Touloze*.

LANTENAC, opac. Fr. Bened: czyściące 2300. liwr: fund: około r. 1173. w Brytanii, o m. 9. na półd: od *S. Brieux*.

LANTENAY, ob. Bouhier.

LANVAUX, opac. Fr. Cyt: czyni 1200. liwr: o m. 4. od *Parthen*.

LANZO, *Avima*, m. Wł. w Xstwie Piemontckim, nad Sturą, o m. 8. na w. od Suxy. 3. na półn: od Turynu. dł. 23. 8. łz. 42. 2.

LAO, lub LAOS, *Lavion*, krol: Laozński w Azyi za Giangielem. Gran: na półn: z Chinami, na w. z Tonkwiją i Kochinchiją, na półn: z krol: Kambojckim, na z. z krol: Siamskim, i z Siamami krol: Awańskiego. Jest to kraj pełen lasow, obfity w ryż, owoce i ryby. Langionowie, lub Laozowie, są urodni, mocni, *szczerzy*, łagodni, ale bardzo zabobonni, i rozpustni, cery oliwkowey. Rolnictwo, i rybołostwo, iedyne ich są zabawy, Krol jest samowładny, wola jego stoi za prawo. Dwa razy w rok daie się widzieć tylko. Największy ma z kości stoniowey dochod, ktorey tu dla mnogości stoniow jest bardzo wiele. Ma swego w krol: Wicereia W. i 7. innych partykularnych, i nadto wtelu Mandarynow. Najstarzi w familii mają wielką powagę w kratu. Religia ich jest sekta bałwochwalcstwa Chińskiego. Lanchang albo Langiona, czyli Winkian jest M. S. LAON, *Laudunum*, znaczne M. Fr. stol: pdwiatu, w Wielko-

Zdatwie Sweslyoneńskim . z zamkiem niegdyś bardzo mocnym i z Bisk: Suffr: Reymkiego, ktoręgo Biskup iast Xolem i Parem Francyi, i Prezydentem. Jest tu opac: Bened: pod im. S. Jana przyłączone do szkoły żołnierskiej. Handel miasta zależy na zbożu i winie. Położenie tego wygodne na gorze, o m. 12. na półn: ku z. od Rheims, 8. na półn: ku w. od Sweslyonu, 31. od Paryża. Pow: Landański leży między Szampanią, i pow: Sweslyoneńskim. Te goż im. opac: Augustyn: w *Thouars* czyni 6500. liwr.

LAPONIA, wielki kray na półn: Europy i Skandynawii, między morzem lodowatym, Norwegią, Szwecyą i Rosyą leżący. Dzielę się na Laponią Dufską, czyli półn: Szwedzką, czyli połudn: Moskiewską, czyli Wschodnią. Powietrze tu bardzo zimne, mieszkańcy przez 3. miesiące zimny mają noc nie przerywaną, a dzień takż znowu przez 3. miesiące lata. Nie ma tu wiofny, ani iesieni, deszcz bardzo rzadki wlecie, a w zimie zawżze ziemia okryta bywa śniegiem. Niebo jest pospolicie pogodne, powietrze zdrowe i czyste, z przyczyny mienstannych wiatrow. Nie sieją w tym kraiu nigdy, ale mają dobre pastwiska, które w krotkim czasie dobrze tuczą bydła. Kray jest pełen gór i skał. Pospolitsze zwierza są niedźwiedzie, wilki, kastory, losie, gronoście, rosomaki, ale z tych nayużyteczniejsze są rentyry, ktorych mięsem i mlekiem żyją, i używają ich do sasi, ktorými na podziw szybko po śniegu leździeć zwykli. Much tu też mnostwo jest nazbyt wielkie. Laponczykowie nie bywają wyżsi, jak na 4. stop, a naywięcey i poł. Twarz mają płaską i ogorzalą, ciało czarne, i nieiako czerwone, szeroki brzuch, ale mały, uda i nogi cienkie zdadne do biegn., (bie-

gaia niekiedy prędzey niż wilki i rentyry) głowę grubą, czoło wielkie i szerokie, oczy niebieskie, wkleste, i strzelające, nos krotki i płaski, włosy krotkie twarde i czarne. Są leniwi, grubianie, do gniewu prędcy, bardzo zabobonni, lubo więkfsza część wiare Chrześciańską przyjęła, i boiaźliwi, ale cnotliwi, prostacy, ledwie znają zaboie, kradzieże &c. Żyją długo bardzo, ale nie świeżą, i nie używają lekarstw. Wiek stary nie przeszkadza im, aby nie miał biegać prędko po lasach i gorach. Nie noszą kożul, ani żadnego płotua nie używają, odziewają się tylko skorami, lub siermiżą. Zamiast chleba i maki, ryby suszone trą na proch. Każda familia ma szczególną okolicę niemaley rozległości. Częstokroć się z mieysc iednych przenoszą na inne. Mieszkańcy w podłych chatach. Laponia Szwedzka jest pod grad: dł. 32. 46. sz. 65. 72. O Moskiewskiej ob. pod *Leporia*.

LAQUEDIVE, *Laquedives*, wyspy na półn: Maldywskich leżące, na z. pomorza Malabaru; jest znaczniejszych z tych 19. sz. 8. 12.

LAR, ob. Laar.

LARACHE, *Lix*, Laracha, dawne i mocne M. Afrykańskie, w krol: Fezańskim, przy uścieniu rz. tegoż im. w Ocean, o m. 25. na półn: od Sali z portem dobrym. Mulley Kek poddał ją Hiszp: r. 1610. ale potym odebrali ją Murzy: r. 1765. szturnowali ją Francuzi. dł. 11. 40. sz. 35.

LARCHAMPS, m. Fr. o m. 7. na z. od Mayenny.

LAREDO, *Laredum*, m. Hiszp: nadm. w Biskaji, z wielk: i dobrym portem, leży na mieyscu wydawnym, otoczonym przerwistymi skalami, o m. 12. na z. od Bilbao. dł. 13. sz. 43. 23.

LARGENTIERE, m. Fr. w pow: Wiwareńskim, o m. 7. na z. od *Vitors*.

LARINO, *Larinum*, m. Wł. w krol: Neapol: w Kapitanacie z Bisk: Suffr: Benewentkiego, o m. 18. na poln: od Benewentu. sz. 41. 48. dl. 32. 35.

LARISSA, m. w Idumei na pograniczu Judei, o m. 12. na pold: od Gazy, gdzie Baldouin Krol Jeruzolimski umarl r. 1118. Pamie- tne iest nadto zabiciem Pompeiu- fza.

LARISSA, Laryssa, dawne, bogate st: M. Greckie, w Prow: Iannie, czyli Tessalij z Arcy-Bisk: Greckim, ozdobne palacem i pie- knemi meczetami. Podlug Wirgi- liusza mieysce to Achilleja bylo oyczyzna, i rezyd. Filipa oycza Alexandra W. Handel prowadzi dosyć znaczny. W polozeniu iest milym nad Peną, o m. 30. na pold: od Saloniki, 35. od Athen, 114. od Konstantynopola. dl. 40. 40. sz. 39. 54.

LARISTAN, Larystan, kra- ina Perska w okolicach miasta Laar. Nalezala dawniej do Xza: Gw- ebrow, od panowania Szach-Aby, nalezy do Persow. sz. 25. 27.

LARME, (S.) ob. Selincourt, Vendome.

LARNAKA, *Larnaca*, wieś na brzegu wshodnim wyspy Cy- pru, bardzo handlowna, gdzie re- zyduie wiele Konfulow Europey- skich.

LARREY, ob. Fabert.

LARTA, ob. Arta.

LARUNS, m. Fr. w Bearnie, z sadami, o m. 4. od Olerony.

S. LARY, m. Fr. blisko *Beau- mont*.

LAS czarny, ob. Schwartz- wald.

LASSAY, m. Fr. w pow. Ce- uomańskim nad potokiem, który uchodzi dorz. Mayenny, z tytuł: Margr; o m. 5. od Mayenny.

LASSEÉ en Brignon, opac. Fr. Bened: czyniace 2000. liwr. o m. 2. od Thouan.

LASTIC, m. Fr. w Aruernii,

o m. 5. od *S. Flour*.

LASZCZOW, m. Polsk: pol: pan. Austr. w Cyrk. Belzkim, od Beiza m. 4. W tymże Woi. La- szczowka poblisko Tomaszowa ku polud. Dobra Ordynacyi Zamoy- skiej.

LASZYN, Lessen, m. Prusk: w Woi. Chelmińskim, zalozone r. 1328. zewszad prawie wodami ob- lane, w czasie wojen wiele klek pomostlo. Oblegaiacym woyskom Polsk. r. 1454. męzny dal odpor. od Grudziadza na w. m. 3.

LATAKIA, Latichez, imb **LAODYCEA** nad morzem, *Laodicea ad mare*, dawne, wiel. i znaczne M. w Syryi z portem, i Bisk. wla- wione wielą bardzo pieknymi fa- rozytnosci znakami. Zbudowane bylo od Seleuka Nikanora, który mu dal swej matki imie. Winni swe Maodicea odnowienie Kopar- nowi Aga, czlowiekowi bogatemu i lubiacemu handel. Stala się mie- stem naylepiey kwitnacym na tym pomorzu. Handel iego iest wielki. lezy w kraiu rownym i zyznym. m. 99. na poln: od Jeruzolimy, 30. od Alepu na pold. ku z. dl. 54. 25. sz. 35. 30. Inna byla Laodycea na poln. *Coguy*, ktora iest spuistożala: inna zaś byla o m. 35. na pold. ku w. od Smirny.

LATRECEY, m. Fr. w Bur- gundi, o m. 3. od *Arc*.

LATTES, m. Fr. o m. 2. od Montpellieru.

LATOWICZ, m. Pol. w Woi. Mazowieckim z Stwem czyniacym kwarty zł. 5 82, iest w polozeniu wydatnym, nie dobrze budowne. o m. 11. od Warszawy.

LATYCZEW, m. Pol. z powiatem w Woi. Podolskim, ma 800 grod. placi kwarty zł. 11068, lezy w gruncie dobrym, od Winnicy na poln. ku w. m. 11.

LAVAGNA, m. nadmorskie w Wł. w Rpltey Genueńskiej, o m. 11. na w. od Genuy, przy uj- ściu rz. Lawany.

LAVAL-ROY, Opac. Fr. Bened. w Dioc. Remenſkiej, m. 7. od Rheims, czyni 1,000. liwr.

LAVAL, *Vallis Guidonis*, Lawal, M. Fr. najznaczniejsze, i najludniejsze w pow. Cenomańskim, z przyczyny wiel. handlu na płotna. Ma dwa zamki i tyt. Xięstwa Paroſitwa. Oyczyzną jest Wilełma Bigota Lekarza, nad prawym brzegiem Mayenny, o m. 16. na z. od Mans, 15. na w. od Rennes, 6. od Mayenny, 58. od Paryża. dl. 16. 53. sz. 48. 4.

LAVARDAC, *sur la Baife*, m. Fr. o m. 2. od Neraku.

LAVARDENS, m. Fr. w Armaniaku, o m. 4. na półn. od Auch.

LAVARDIN, m. Fr. nad Ligera, o m. 4 od Vendome, ob. *Contie*.

LAVAUUR, *Naurium*, Lawor, m. Fr. w Langwedocyi wyż: z Biskup: erygowanym od Jana XXII. r. 1316. Tu przeciw Albigenom r. 1212. miane było, Concilli: których to najznaczniejszym było miastem, leży nad rz: *Agour*, o m. 8. na półd: ku w. od Alby, 148 od Paryża. dl. 19. 32. sz. 43. 42.

LAUBACH, lub LAYBACH, *Laubacum*, piękne i mocne M. S. Karnioli wyż: z Bisk. Miasto nie jest wielkie, i niema jakiedną prawie długą ulicę, ale dobrze jest budowne, leży nad rz: Laubachem, w ktorej naywiększe w Europie poławiają się raki. Znajduie się tu Kollegium. Jest o m. 18. na półd: ku w. od Klagenfurta, 60. od Wiednia. dl. 32. 22. sz. 46. 10.

LAUBACH, m. Niem. w Weteraw w Hr: Solus Laubachskim, o m. 4. na półd: ku w. od Gessleny.

LAUBAN, *Laubana*, znaczne, bogate, i bardzo ludne m. w Luzzacyi wyż: nad rz: Kweyllą, o m. 4 na w. od Gotlicza. Dają tu widzieć bardzo piękne buday. Znaczne jest wielkie handlem na sukna,

płotna, i nici. Znajduie się też tu klasztor mniszek.

LAUBESPINE, m. Fr. w pow: Forez, o m. 2. na w. od *S. Galmier*.

LAUCHA, m. Niem. w Turyngei nad Unstruttą, o m. 3. na półn: ku z. od Naumburga;

LAUCHSTÆDT, m. Niem. w Bisk. Merseburkim, w Saxonii wyż. z zamkiem pięknym, łaźniami, i źródłem wody mineralney bardzo uczęszczany, o m. 4. na półn. ku z. od Merseburga.

LAUDA, lub LAUDEN, m. Niemiec. w Frankonii nad Taubera, w Bisk. Wurtzburkim, o m. 6. na półn. od Maryentalu. dl. 27. 18. sz. 49. 40.

LAUDERDALIA, dolina w Szkocyi, przez którą płynie rz. *Lander*. Na moście teyto rzeki partyzanci Jakuba III. powieszni zostali. Jest tu blisko dom piękny zwany *Lauderfort*, który nal. do Hrabi *Lauderdalii*, a który jest o m. 7. na w. ku półd. od Edynburga.

LAUDUN, m. Fr. w Langwedocyi niż. m. 3. od *Orange*.

LAVEDAN, *Lavantium*, dolina Fr. w pow: Bigorreńskim, między Pyreneyskimi. gór. jest bardzo żna, długa na m. 12, szeroka 8. mieysce icy główne *Lourde*.

LAVELLO, *Labellum*, *Lavello*, m. Włozdawne w Krol. Neapol. w Bazylikacie z Bisk. Suffr. Barskiego, o m. 7. na półn. ku z. od Cyrenzy, 20. od Baru, 32. od Neapolu. dl. 33. 30. sz. 47. 3.

LAUFFEN, *Laviacum*, m. Szwajcarskie w Bisk. Bazyleyskim, nad zbiegiem rz. *Bts*, i *Luzzeli*, o m. 4. na półd. od Bazylei. Jest tego im. m. w Frankonii nad *Frengnitzą*, o m. 8. na w. od *Norymbergi*. Inne leży w Szwabii z zamkiem i klasztorem, w Xltwie *Wirtemberskim* nad *Nekrą*, o m. 2. na półd. od *Hailbrony*. Inne też w *At*

cy-Bisk. Salisburskim, o *m.* 5. na półn. ku z. od Salisburga.

LAUFFEN, obronny zamek w Szwajcarach blisko Szafuzy, z kąd można widzieć st. Kataraktę Renu.

LAUFFENBURG, *Lauffenburgum*, małe, ale mocne M. Niemiec: w Szwabii Austr. z zamkiem. Xę de Saxe Weimar zdobył go r. 1638. leży na skale, nad Renem, który go przerzyna na 2. części o *m.* 7. od Bazylei, 10. od Zurychu. dl. 25. 48. sz. 47. 36.

LAUGEAC, m. Fr. w Arvernii, o *m.* 5. na pold. od *Brüde*.

LAUGEAC, m. Irlandzkie w Hr. Katerlagh, deputuje na parl.

LAVIT, m. Fr. w Lomanii z śladami, o *m.* 2. od *Auch*.

LAUMELINE, ob. Lume-lio.

LAUMONE, Opac. Fr. Cyfler. o *m.* 6. na półn. od *Blois*, czyni 4500. liwr.

LAUN, lub LAUNU, *Launa*, M. Czeckie w Cyrk. Zateckim blisko Egry, leży w okolicy obfitę w płenicę, pażedobre, wyborne owoce, a nadewszystko w przednie jabłka zalecone w całych Czezech. Od Satzu *m.* 6. na w. dl. 31. 35. sz. 52. 50.

LAUNCESTUN, piękne m. Angiel. w kraju Kornwallii, blisko Tamery, o *m.* 60. na pold. ku z. od Londynu. Wysła 2. Dep. na Parl. dl. 13. 16. sz. 50. 40.

LAURAGUAIS, (le) *Lauriacensis ager*, Lauryacki pow. jest mała kraina we Fr. w Langwedocyi wyż. z tyt. Hrabstwa między *Ariege* i *Agonne* na w. pow. Tułosańskiego. Dzieli się na wyż. i niż. Obfitnie w wino i proso. *Castelnaudari* jest M. S. Był niegdyś Laurak o *m.* 4. na półn. od *Mirepoix*, 2. na pold. od *Kastelnaudary*.

S. LAURENT, S. Wawrzyńska rzeka w Ameryce półn. zwana

też od kraiu, przez który płynie, *rzeką Kaudu*. Zródło iey nie jest wiadome, lubo iey biegu na *m.* 7. lub 800. przebyło. Jest bardzo rybna. Znajduje się w niej wiele ryb obfiliwłych. Zegluga na rzecce tej nie jest wolną więcej iak do Kwebeku, z przyczyny iey raptownych spadków, a poniżej Kwebeku jest bardzo niebezpieczną. Uchodzi do Gofu, który od iey ma nazwisko, przerzuńczy w przed kraj niezmiernie długi. Wszystkie wyspy, pomorza Gofu, i brzegi rzeki tej ustąpione były Anglikom przez traktat Werfalski r. 1763. Przez tenże traktat zabronione jest Franc. ryb łowienie w Gollie tym, iak o *m.* 3. od brzegow lądu i wysp.

LAURENT, (S.) wieś Francuzka zalecona wodą mineralną skuteczną przeciw chorobom zafkórnym i rumatyzmow, w pow. Wwareńskim o *m.* 5. od *Joyeuse*. Tegoż im. Opac. Bened: w *Bourges*; inne przy *S. Bertrand*; także przy *Lisge*.

LAURENT, (S.) ob. Madagafcar.

LAURENT de la Salance, m. Fr. o *m.* 3. od Perpiniann. *Laurent d'Agouffe*, m. Fr. w Dyec. Montpelieru.

LAURENT des Aubas, Opac. August. czyni 1200. liwr. o *m.* 2. od *Cosne*.

LAURENT-LES-CHALONS, (S.) Przedmieście miasta *Chalons*, na wyspie oblaney rz. *Saone*, z pięknym mostem kamiennym, który przechodzi przez obydwá rzeki Koryta. Ludwik XI. postanowił tu Parl. który z Dyzońskim został złączonym. Przedmieście miasta *Wacon* tegoż jest im.

LAURESSE, m. Fr. w pow. *Quercy*, o *m.* 4. od *Figeac*.

LAUSANNA, Lauzanna, wiel. dawne i piękne M. Szwajcarskie, stol. kraiu Wodzkiego, w Kant. Berneńskim, z Bisk. i z st. Collegium. Nominacya na Bisk. zależy

od Xcia Sabaudyi, Bisk: Lauzan-
ski rezyd: w Fryburgu od r. 1536.
Zdobia miasto ratulz i inne budo-
wie publiczne bardzo wspaniale,
leży na 3 wzgórkach o półmili od
ież: Genewkiego, o m. 20. na półm.
ku z. od Berny, 12. od Genewy.
dl. 24. 10. sz. 46. 31.

LAUTENBURG, lub OLAND-
BERG, m. Pruskie w Woj. Chel-
mińskim. Tuzczęść Szwedów od Po-
lakow r. 1703. porażona była. Jest
o m. 15. na półm. ku w. od Toru-
nia, 25. na półd. ku w. od Gdań-
ska. dl. 38. 14. sz. 53. 6.

LAUTERBACH, m. Niem.
w Hassy wyż. o m. 5. na półm. ku
z. od Fuldy.

LAUTERBERG, ob. Lutterberg.

LAUTERBURG, *Lutrabur-*
gum, m. Fr. w Alfacyi, w Bisk:
Spironiskim nad rz. Lauterem, o pół-
mili od Renu, 10. na półm. ku w.
od Strazburga: Austriacy r. 1744.
zdobyli go byli. Między tym miey-
scem i Weissemburgiem sławne znay-
dują się okopy.

LAUTHENTHAL, m. Niem. w
Państwach domu Brunświckiego
blisko Goslaru.

LAUTREC, *Lautrecum*, m.
Fr. w Langwedocyi wyż. w pow.
Albigeńskim, z tyt. *Vice Comitatus*,
iz dawnym zamkiem, leży na górze
m. 3. na w. od Lavzur.

LAUTREK, forteca, i obrone-
ne m. Niem. w Xłtwie Dwoch-Mo-
stow, z zamkiem pięknym, przy
zbiegu rzek Lauter i Glauin, o m.
5. na półm. od Dwoch-mostow.

LAWA, rzeka w Arcy Bisk:
Salisburskim. Ma swe źródło blisko
Brixen, i uchodzi do Inny.

LAWAMUNDA, lub LA-
WANS-MYND, lub S. Jędrzey, *La-*
vand-munda, m. Niem. w Karyn-
thii, z zamkiem i Bisk: Suffr. Sa-
lisburskiego, do którego nal. Jest
nad zbiegiem Drawy z Lawantą, o
m. 15. na w. od Klagenfurtu, 25.
na z. od Petawia. dl. 32. 45. sz.
46. 44.

LAWBORG, ob. Lohborg.

LAWENBURG, *Leoburgum*,
M. i znaczne Xłtwo Niem. w Cyr.
Saxonii niż. nal. do Elekt: Hanno-
werkiego. Wystawione jest od Xcia
Henryka Iwa r. 1157. wzięte było
od Generafa Tyllego, r. 1627. Le-
ży nad prawym brzegiem Elby w
dolinie, zamek zaś ma na górze,
o m. 15. na półm. ku w. od Lune-
burga, 16. od Hamburga, 9. na
półd. od Lubeki. dl. 28. 29. sz. 53.
36.

LAWENBURG, lub Lou-
WENBURG, m. Pruskie w Pomer-
anii dalszey, zwane też Lemburgi-
em, ktore z Stwem i powiatem swym ca-
łym, iako i Bytowski, od Zygmun-
ta I. Jerzemu i Barminowi Xżętom
Pomorskim siewstrzeńcom iego w hołd
dane były, r. 1526. a po zgastey ich
familii za Jana Kazimierza Ele-
ktorom Brandeburkim r. 1657. by-
ło oddane przez traktat Bydgoski,
ktore im też potym utwierdzone zo-
stały, leży nad rz. o m. 13. na
półm. ku z. od Gdańska. dl. 35. 28.
sz. 54. 45.

LAWENSTEIN, m. Niem.
i grod w Misuii, o m. 9. na półd.
od Drezna.

LAWERNIK, m. Pruskie w
Woi. Chelmińskim, nad rz. Dry-
benką, o miłę od Brethen.

LAWFELD, wieś w Nider-
landzie, w Bisk. Leodyjskim, bli-
zko Mastrychta, sławna wygraną
Francuzow dnia 2. Lipca r. 1747.

LAWORA, ob. Labour.

LAWINGEN, lub LAUGIN-
GEN, *Lavinga*, M. Niem. w Szwa-
bii, niegdys Cef. teraz zaś nal. do
Xcia Neuburkiego. Xżę Bawaryi
wziął go był r. 1702. Między tym
miejscem i Dillingeną ofzańcował
się był, ów gd; Xżę Malborogh rozwa-
lił okopy Schellenburga blisko Do-
nawerty, i Hoftstedtu, r. 1704. Oy-
czyzna jest Alberta Wiel: leży przy
Dunaju, o m. 4. na półm. ku z. od
Burgau, 8. od Ulmy, 13. od Au-
szpurga. dl. 28. 4. sz. 48. 32.

LAUZERTE, m. Fr. o m. 8. na pold. od Cahors.

LAUZUN, m. Fr. z tyt. Xftwa o m. 6. na pold. od Bergerac, 6. od Marmandy.

LAXEMBURG, lub LAXENDORF, m. Niem. w Austrii z zamkiem Cesar: leży nad Schwechą, o m. 4. na pold. od Wiednia.

LAYBECK, ob. Laubach.

LAYRAC, Lauracum, m. Fr. w Lomanii nad Garumną, o m. 2. od Agen.

LAZIERS, Opac. Bernard, o m. 1. od Figeac.

LEAOTUNG, Leaoton, Leaotunica, wiel. kraina Azji między Chinami, Gósem Kang, Koreą, i Tatarami Boydoykami. Nal. do Chin. Mieszkańcy są bitnieyszy, ale mniej oświeceni, i dowcipni, niżeli Chińczykowie. Handlem ani rolnictwem się nie bawią, lubo ich kraj bardzo do tego sposobny. Leaoyang, jest pierwszym tu miastem głównym, które jest wielkie dofyć i bardzo ludne.

LEAWAWA, m. i port Azyatycki na brzegu wschodnim wyspy Ceylanu; z tego portu wychodzi sol bardzo przednią. dl. 100. 50. sz. 6. 40.

LEBEDA, Leptis, dawne M. Afr. w Krol. Trypolitańskim, z dofyć dobrym portem, i dawnym zamkiem, leży nad morzem śródziemnym, o m. 34. na w. od Trypolu. Wielu mniema, iż Cesarz Sewer ztąd był rodem, iako i S. Fulgenty. dl. 32. 25. sz. 32. 10.

LEBEGUIEN, lub LORBEGIN, m. Niem. w Xftwie Magdeburkskim, pow. Saaleńskim, o m. 13 na pold. od Magdeburga.

LEBRIXA, Nabrisa, dawne, mocne, i piękne M. Hiszp. w Andaluzyi, leży w kraju obfitym w zboże, wino, i dzewa oliwne, z których tu nayprzednieyszą w całej Hiszp. wyciskają oliwę, o m. 4. na pold. ku w. od S. Lucar, dl. 12. 3. 12. 40. 52.

LEBUS, Labuffa, m. Niem. w Cyr: Saxonii wyż. w średniey Marchii Brandeburskiej, z Bisk. które obrocone zofało na Państwo świeckie dla domu Brandeburskiego r. 1556. leży nad Odrą, o m. 2. na pold. od Frankfortu. dl. 32. 50. sz. 52. 28.

LECCA, Aletium, Lupra, Lekka, bogate, ludne i znaczne M. Wł. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Otrantkiej, którey jest miastem celnym, rezydencyą Gubernatora i Bisk: Oyczyzną jest Scypiona Ammirato, leży o m. 4. od Gofu Wenneckiego, 8. od Otranty, 8. od Brunduzium, 78. na w. od Neapolu. dl. 55. 55. sz. 40. 38.

LECH, Licus, rzeka Niem. która wypływa z kraju Gryzonow, płynie przez granicę Bawaryi i Szwabii, i wpada do Dunaju.

LECTOUR, lub LEITOUR, Laffere, Lektora, dawne, mocne, M. Fr. stol: pow. Lomanii, z zamkiem i Bisk. Na miejscu wszelkich opłat daie rocznie 3000. liwr. nakształt *doni gratuiti*, leży na górze, po pod którą płynie rz. Gers. o m. 5. na w. od Kondomy, 8. od Agen, 8. od Auch, 143. od Paryża. dl. 18. 16. sz. 43. 56.

LEDERGUES, m. Fr. o m. 8. na pold. od Rhodez.

LEDESMA, Bletifa, dawne i mocne M. Hiszp. w Krol. Legiońskim nad rz. Torines, z znaczną iurydyką, o m. 8. na pold. ku z. od Salamanki. dl. 12. 10. sz. 47. 2.

LEEDS, Ledefia, znaczne M. Angiel. w Yorkshirze z tyt. Xftwa. Zuayduią się tu przednie fabryki sukna, leży nad rz. Arą, o m. 7. na pold. ku z. od Yorku, 45. od Londynu. dl. 15. 58. sz. 53. 43.

LEERDAM, Leeri, m. Hol. nad Lingą o m. 5. na pold. od Utrechtu; oyczyzną jest H. Kornellego Janfieniusza Bisk. Ypreńkiego. dl. 22. 53. sz. 51. 56.

LEGER, Opac. August. w Sweffonie czyni 3000. liwr. Tegoż imię od Niemcy w Diec: de Saintes.

Opac: Bened. czyniące 10000. liwrow. Inne Opac: Bened: o m. 6. na w. od *Lisieux*, czyni 25000. liwrow.

LEGIO, ob. Leon.

LEGUA, m. Fr: w Santonii, o m. 3. od Marennes.

LEICESTER, *Licestria*, M. Angiel: dotąd dosyć znaczne nad Sturą o m. 30. na półn: ku z. od Londynu wysyła 2. Dep: na Parl: dl. 16. 25. sz. 52. 35.

LEICESTERSHIRE, Prow: Angiel: w środku krain położona w Diec: Linkolniskiej Ma w okolo na m. 32. i łanow blisko 56000. Powietrze zdrowe, i grunta są żyźne. Wysyła 2. Dep: na Parl: Leicestier jest M. S.

LEICHTENAU, m. Niem: i grod w Hallyni niż.

LEIGNEUX, wieś Fr: nad rz. *Lignon*, znaczna Kapituła Benedyktynek z Szlacheckiego rodu tylko przyimowanych, o m. 4. na półn: ku z. od Montbryfony.

LEININGEN, ob. Linange.

LEINSTER, *Lagonia*, znaczna i nadmorska Prow: Irlandyi, mająca formę troykąta, długa na m. 37. sz. 23. a obwód iey na mil 120. wynosi. Powietrze ma zdrowe i pogodne. Obsituie w zbożu, paśce, bydło ryby, ptaki wodne, i wyborne konie. Dublin jest M. S.

LEIPNICK, m. Czeskie w Morawii, o m. 6. na w. od Olomuńca.

LEIPSICK, lub LEIPZICK,

Lipsia, Lipsk, bogate, wiel: mone i sławne M. Niem: w Mśniu, ozdolne zamkiem zwanym *Pleissemburg*, i s. Akademią fundowaną r. 1409. Handel prowadzi na półdziw wielki; rządzi się własnymi prawy, i nal: do Elekt: Saskiego. Pamiętne jest zwiedzioną potyczką tu r. 1631. i 1642. i przez walne co rok tarmarki. Domy iego są bardzo piękne. Oyczyną jest Jana Fryd: Mayera, Jana Burcharda Menke, Jakuba i Chrystiana Tomazyuszow,

Godefryda i Ludwika Jungermanow i s. Leibnitzego. Prusacy dobywszy go r. 1745. i 1756. bardzo wielkie nań nałożyli summy pieniężne, i wynasili je na mieszkańcach, leży w równinie miley i żyźney, między Saalą i Muldą przy zbiegu Pleyssy, Elstery, Bary i Lupy, o m. 15. na półd: od Wittenberga, 16 od Drezna, 26 od Magdeburga, 100 od Wflednia. dl. 30. 30 sz. 51. 19.

LEIRIA, obronne M. Portug: w Estramadurze, z zamkiem i Biskup: etygowanym r. 1514. Jest o m. 12 na półd: od Konimbryki, 24 na półn: od Lizbony. dl. 9. 45. sz. 39. 40.

LEISBORN, sławne Opac. Bened: w Bisk: Monasterskim, w grodzie Stromberskim nad Lippą.

LEISZNICK, lub LEISNIK, m Niem; w pow: Lipskim nad Muldą, z zamkiem zwanym *Widdenstein*, o m. 6 na półd: ku w. od Lipska.

LEITH, lub LITH, znaczne M. portowe w Szkocyi w Prow: Lothianie, nad Golfem Forth, blisko Edyburga, którego nieiako jest portem. dl. 14. 48. sz. 56. 15.

LEITOMERITZ, ob. Leutmeritz.

LELOW, m. Pol: w Woi: Krakowskim, z powiatem, zamkiem, i 7 Stwem czyniącym kwarty 2124 zł: jest obmurowane. Zdobi go klasztor Frańciszkanow, leży nad rz. Białą, w okolicy żyźney, na m. 11 od Krakowa. Stwo podlega prawu emfiteutycznemu Bistrama.

LEMANSKIE, lub GENEWSKIE, Jezioro. *Lacus Lemanus*, w Szwyacarach i Sabandyi. Opada w zimie, a przybiera w lecie niekiejdy na 10. stop wysokości. Jest głębokie, i nigdy niemarznie. Obsituie w ryby dobre, osobliwie w pstrągi i okunie wyborne. Daie się w nim widzieć od początku wieku tego ryba żarłoczna zwana *Moteila*, ktorey tu niepostrzegano dawniej, nigdy. Jezioro to żeglującayna po

nim przedziwne sprawuje spoyrzanie.

LEMBACH, m. i grod Niemiec: w Hr. Mansfeldzkim, pod panowaniem Krola Pruskiego, z 9 wsiami, nad zeyściem się rzeki Tulbach i Wipper. Corocznie walne tu bywają iarmarki, leży blisko Mansfeldu.

LEMBERG, lub **LEANBERG**, piękne M. Szląskie, w Xstwie Jaworskim, o m. 6 na z. od Jawora. Ob. Lwow.

LEMBRO, lub **IMBRO**, *Imbro*, wyspa na Archipelagu, ku brzegom wchodnym półwyspy Romanii, na m. 9. wokolo mriąca, z miasteczkiem tegoż im. i portem. dl. 43. 35. sz. 40. 25.

LEMBURG, ob. Lawenburg.

LEMGOW, *Lengovia*, m. Niem. w Westfalii, nad rz. Bega, w Hr. Lipeńskim. Niegdyś było Cefi teraz nal: do Hr. Lipeńskiego. Jest tu Opaństwo szlachejnych Pann, których Xieni powinna bydź zawsze urodzoną Hrabinią Lipeńską. Jest o m. 7. na pold. ku z. od Minden. dl. 26. 30. sz. 52. 8.

LEMNOP, ob. Stalimena.

LEMOVIK, ob. Limoges.

LEMPDE, m. Fr. o m. 3. na w. od Klermontu w Arwernii.

LEMP, m. Fr. w Delfinacie o m. 2. od brzegow S. Andrzeja.

LEMSTER, lub **LEOMENSTER**, *Leonis-monasterium*, m. Angiel. w Herfordshirze, z tyt. Baronii, leży blizkorz. Lugi, o m. 27. na pold. ku z. od Londynu. dl. 14. 41. sz. 52. 16.

LENARCZYCE, w Woie: Sandemirskim z Stwem, które nie płaci kwarty, amph: Podolskiego.

LENCLOITRE, m. Fr. m. 6. na pold. od *Poitiers*.

LENIOWKA, m. w Woie: Braclawskim nad lewym brzegiem rzeczki w padającej do Wieczy, blizko Kryspola.

LENIWKA, zowie się Kopańca Wilły, która ciągnie po pod

Gidańsk, dobyta i utrzymana koftzem Miałta. Ma ztąd Leniwki nazwisko, iż w niej Willa leniwo płynie.

LENNEP, m. Niem. w Xstwie Bergeńskim z dobrami szkolami, leży w dolinie miłej, przedzielone na dwoie rzeką Lennep. Prowadzi handel znaczny na wełnę i sukna. Jest o m. 6. na pold. ku w. od Kolonii.

LENNECK, lub **LENOX**, *Elgovia*, Prowincya Szkocyi poldni: zwana też Hrabstwem *Dumbasson*, od im. swej stolicy. Obfituje w zboża. W górach iey wyborne są pastze.

LENS, *Lentium*, m. Fr. w Artezji, uiz: którego fortyfikacye zrzucone byly. Xzę Kondenz odniol tu r. 1648. nad Hiszp. zwycięstwo. Ustapione bylo Francyl traktatem Pyreneyskim, leży nad rz. *Souchets*, o m. 3. od Atebaty. 4. od Duaku, 46. od Paryża. dl. 20. 29. sz. 50. 27.

LENT, m. Fr. w Xstwie Dombuskim o m. 2. od *Bourg* w Bressyi.

LENTILLAC, m. Fr: o m. 5. na pold: od *Figeac*.

LENTING, *Lcontini*, *Leontium*, bardzo dawne M. Wł. w Syccylii w Prow: *di Noto*; tzezelenian ziemi r. 1695. zruynowane zostalo, leży nad rz: tegoż im. o m. 7. na pold. ku z. od Katany, 8. od Syrakuzy. dl. 32. 50. sz. 37. 38.

LENTZBURG, m. i pow: Szwajcarski w Kantonie Berneńskim, z dobrym zamkiem, leży w obzberney rowninie o m. 2. od *Aarau*.

LENTZEN, Cyrkul i zamek w Marchii Pregnickiej, blizko Elby. Tu cla wybierają, od Danneburga m. 7. na w.

LENEWARD, zamek w Inflaczech nad Dźwiną o m. 4. od Uxuli.

LEO, (San.) *Leonis sanum*, male ale mocne M. Wł. w Stanio Papiezkim, w Xstwie Urbinu, na

górze, blisko *Mirrechia*, z Bisk: o m. 6. na poł. ku z. od Urbinu. dl. 30. sz. 43. 5.

LEODIUM, ob. Liege.

LEOGANE, m. i piękna rownina w Amer: na pomorzu zachodnim wyspy S. Dominika. Wzrostki tu jest podostatkkiem: kokos, indych, cukrowe trzciny, tabaka, i cokolwiek służy do wygod życia. Powietrze tu jest niebardzo zdrowe, a zbytek mieszkańców, przyczyną jest różnicy między niemi chorob. Ofadą jest Franc: sz. 18.

LEON, lub **SANT-POL-DE LEON**, *Legio*, dawne M. Fr. w Brytani niż. z Bisk. i z tyt. Baronii, która jest jedną z najpierwizych w tej Prow. i posiadana była od dawnych czasow przez *Xząt de Rohan*, którzy z tej przyczyny mają prawo przydywania na obradach Prowincyi, koleją z *Xzętami de la Tronquille*, i Baronami *de Vitro*. Oczyszczą jest Egwinara Barona, leży blisko morza o m. 12. na północ ku w. od Brestu, 119. od Paryża. dl. 13. 30. sz. 48. 40.

LEON, Krol. Legionńskie, Prowincya Hiszp: z tyt. Krol: gran. na półn. z Asturyą, na z. z Gallicyą i Portugalią, na pold. z Estramadurą, i Kastylią, z którą też na w. graniczy. Ma wzdłuż na m. 50. wizerz 40. Rz. Duero przerzyna ją na dwie prawie rowne części. Obfituje we wszelkie potrzeby życia. Leon jest M. S.

LEON, *Legio*, dawne i wiel. M. Hiszp: stol. Krol. tegoż im. zbudowane od Rzymian za czasow Galby. Ma Bisk. Było niegdyś rezydencyą swych Krolow do r. 1029. w którym do Kastylii przyłączone zostało po śmierci Weremonda III. Kościół Katedralny celuje w piękności wszystkie kościoły w Hiszp: leży *Legio* między dwoma źrzodłami rz. Esty, o m. 20. od Owiedo, 38. od Burgos, 70. od Madrytu. dl. 12. 22. sz. 42. 45.

LEON, Krol. nowe Legionńskie

w Amer. północney w nowey Hisz: Góry jego bogate są w kruszce.

LEON-DE-NICARAGUA, M. Amer: północney w nowey Hisz: w Prow. Nikaragua. Rezydencyą jest Gubernatora Prowincyi, i stolicą Bisk. Korfarze Angiel: r. 1685. złupili go byli mimo liczniejszy daleko załogi Hiszpanow, którzy im się oprzeć nieśmieli, leży nad wielkim jeziorom, które nakształt morza podnosić się i opadać zwykło, o m. 20. od morza południowego. dl. 201. 25. sz. 12. 25.

S. LEONARD-des-bois, m. 4. na pold. ku z. od *Alençon* jest m. Fr. Tegoż im. Opac. Bernard: o milę od Rupelli.

S. LEONARD w Worfst: m. Niem. w Austr. niż. z zamkiem w okolicy wyż. Wiener-Wald. Tegoż im. zamek w Karynthii mocny, należy do Bisk: Bamberskiego.

S. LEONARD-LE-NOBLET, *Nobiliacum*, dawne M. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, z znaczną fabryką papieru i sukna Ma Kapiitulę fl. relikwiami S. Leonarda, leży nad Wienną, o m. 5. na półn. ku w. od Lemowiku, 78. od Paryża. dl. 19. 10. sz. 45. 50.

LEONBERG, m. Niem. w Xstwie Wirtemberskim, o m. 4. od Stutgardy.

LEONCEL, Opac. Fr. Cyfter. czyniące 3500. liwr. o milę od Romans.

LEONRODT, w Margrab: Anspachskim, i o m. 6. od Anspachu w Frankonii, dziedzictwo jest domu Hrabow Leonrodzkich.

LEOPOLSTADT, *Leopoldistadium*, male ale bardzo obronne M. Węgiel wyższych, wystawione od Leopolda Cesarza r. 1665. Rokożanie oblegali go r. 1707. ale Hr. Staremberg odpędził ich od oblężenia, leży nad Waagą, o m. 8. na półn. ku z. od Neuhausellu, 12. od Prezburga, 27. od Budy, 25. od Wiednia. Miasto to było w liczbie tych, których twierdzę zrzu-

cić, Jozef II. Cef. postanowił.

LEOPOLDSTADT, przedmieście Wiednia stolicy Austryackiej, leży za Dunajem, zbudowane było od Leopolda Cef. r. 1704.

LEPANT, *Naupactus*, bardzo mocne i wielkie M. w Turcyi Europ. w Liwadyi, z Arcy-Bisk. i fortecą obronną. Mając Weneci uścapiouy sobie Lepant od Emmanuela Cef. Konstantynopol: tak go uforsyfikowali, iż Turcy r. 1475. po 4 miesiącach oblężenia, utraciwszy 30000. ludzi od oblężenia uścąpić musieli, Zdobył go jednak Bajazet na Wenetach r. 1498. którzy go znown odzyskali 1687. ale r. 1699. dop. Iniając traktat Karłowicki zburzyli zamek Romelli, i woyska swe ztąd wyciągneli. Przy tym to mieście Don Juan Austryak poraził flotę Turecką r. 1571. leży nad Golfem Lepanckim, o m. 45. na półn. ku z. od Aten, 142. od Konstantynopolu. dl. 39. 48. sz. 33. 34.

LEPAUD, m. Fr. w Arwernii o m. 2. od *Evaux*. Jest jedną z 6 Kasztelanii w pow. *Combrailles*. Nał. do Xcia Aurelikańskiego.

LEPEL, m. Litt: w Woje: Połockim, z zamkiem na jeziorze tegoż im. leżące, od Czajnikow m. 7.

LEPOKJA, nazwisko, które się daje części Laponii należącey do Rosyi. Dzieli się na nadmorską, czyli *Aloumankoy*, gdzie jest Kola miasto portowe, na *Leporyą Terskoy*, (*Tersa*), nad morzem białym i *Leporyą Bella-Moraskoy* (*Grandvicensis Leporia*) leżącą powyżej morza białego. Ob. Laponia.

LEQUIOS, Lekwios, nazwisko wielu wysp na Oceanie wschodnim, jest ich 6 znaczniejszych, a wielemniejszych holdowniczych Krol. Suxamikiemu. Wyspiarze prawami własnemi się rządzą, i mają swego Dairo, jako Japończykowie. Są powolni, mili, i bardzo kochający się w muzyce. Wyspy są obfite we wizerunko. Prowadzą handel

wielki Konchami, których Japończykowie zamiast szkła używają.

LERI, m. Fr. nad Ebrą, w Norm: o m. 1. od *Pont-de-l'Arche*.
LERICE, *Eriz*, m. Wi: portowe; na brzegu wschodnim Gofu i o m. 2. na półd. od *de la Specie*, w Rzpltey Genuickiej. dl. 27. 30. sz. 43. 5.

LERIDA, *Nerda*, dawne wielkie i mocne M. Hiszp. w Katalonii, z zamkiem pięknym i Bisk. r. 524. mianu tu był Sobor Kościelny. W czase rokofu Katalończykow wzięli go byli Francuzi. Hiszpani od oblężenia tu odstąpić byli przymuszani r. 1642. porażeni wprzod będąc. Zdobyli go byli zaś Hiszp. r. 1644. i zbili wżatem Gnała Fr. *de la Mothe*: Hr. *Harcourt* odpędzony ztąd został 1646. i wielki Kondeusz r. 1647. Sprzytało było stronie Arcy-Xcia, ale Xżę Aurelikański dobył go szturmem, r. 1707. leży na górze, nad rz. Segrą, w gruncie żyznym, o m. 5. od *Balaguery*, 28. od *Taragony*, 34. od *Barcellony*, 80. od *Madrytu* dl. 18. 10. sz. 41. 31.

LERIN, *Lerina*, m. Hiszp. w Nawarze wyż. nad rz. Ega, z tyt. Hrabstwa, o m. 6. na półd. od *Estelli*.

LERINS, *Lerina Insula*. Leżyńskie wyspy są dwie małe na morzu śródziemnym, ku brzegom Prowancvi, o m. 2. od *Antibes*. Najbliższa lądu zowie się *Wyspa S. Matgorzaty*, i jest największą. Znajduje się na niew dobra *Cyudadilla*; ma swego Gubernatora, i garnizon dla Inwalidow, dla strażenia więźniow państwa. Obwodniey jest na milę, na pół długości, a nieco więcej szerokości. Wzięta była od Hisz. r. 1635. ale si od Francuzow wypędzeni byli 1638. Opanowali ją Anglicy r. 1746. ale Marzałek *de Besle-Isle* odzyskał ją w Maju r. 1747. Druga wyspa zowie się *S. Honorata*, ponieważ ten tu S. założył klasztor, który

jest dziś Opac. Bened. Dochody Opac. do Bisk. Grasselńskiego zostały przyłączone. Mniejszy jest ta od pierwszej.

LERIX, mała rz. w Hiszpanii w Galicyi. *Ponte Vedra*, leży blisko jej ujścia.

LERMA, m. Hisz. w Kastylii starej nad rz. Arlanza, o m. 17. na poln. ku w. od Walladolidy; erygowane było na tyt. Xłwa przez Filipa III. r. 1599. Ma zamek dobry i opalane. dł. 14. 30. sz. 42. 2.

LERO, *Leros*, wyspa Azji na Archipelagu jedna z Sporadow, it. urodzeniem Patrokla podług niektórych Pisarzy. dł. 44. 40. sz. 37.

LESBOS, ob. Metelina.

LESCAR, *Lafourra*, m. Fr. w Bearnie z Bisk. który jest Prezydentem Stanow Bearny, i pierwszym Konfiliarzem Parlamentu w *Pau*, leży na górze o milę od *Pau*, 5. od Olerony, 17. od Bayonny, 170. od Paryża.

LESCHNITZ, m. Szląskie w Xłwie Opawskim, znaiome z przyczyny pielgrzymujących tu do *Góry S. Anny*, blisko leżącej, od Oppawy o m. 10. na pold. ku w. pold. od Olerony.

LESCUN, m. Fr. o m. 6. na pold. od Olerony.

LESCURE, m. Fr. w Langwedocyi z tyt. Baronii, o milę od Alby.

LESDIGUIERES, m. Fr. w Delfinacie, erygowane na tytuł Xłwa dia Franc. *de Bonne*, który jego był dziedzicem, r. 1611. o m. 6. od *Corps*, 6. od Gapy.

LESINA, ob. Liefina.

LESNEVEN, m. Fr. z sądami głównymi, w Brytanii, o m. 7. od *S. Pol-de-Leon*.

LESNIOW, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, pamiętne potyczką r. 1651. i urodzeniem Mikołaja Arnolda. Na pograniczu Kordonu Austryac. nad rz. od Beresteczka m. 2.

LESNICE, m. w Woi. Kijowskiem obwarowane, nad lewym

brzegiem rzeki uchodzącej do Rosfy, nie daleko Olszanki.

LESPARRE, m. Fr. o m. 3. od Kastyllonu.

LESQUEMIN, wyspa i port sławny w Amer. w Kanadzie. Port ujęczany jest od Francuzow Góralow Pyreneyjskich zwanych *Basques*, bawiących się połowem wielorybow.

LESSAC, m. Fr. w Piktawii o milę od *Confolens*.

LESSAY, *Exaguense oppidum*, m. Fr. w Normandyi o m. 4. na poln. od *Coutances*, na przeciw wyspy Jersey, znaczne Opaństwem Bened. czyniącym 9000. liwr. i żupanii solnemi.

LESSINES, *Lessina*, m. w Haunonii Austr. nad Dendrą, sławne fabrykami lnianemi, o m. 2. na poln. od *Ath*, 9. od *Bruxelli*.

LESTELLES, m. Fr. o m. 2. od Gaudens.

LESTERP, Opac. August. czyni 3000. liwr. o milę od *Confolens*.

LESTWITHEL, m. Angiel. w Prow. Kornuwallii nad Foweyą o m. 63. na z. od Londynu. Wyfyla 2. Dep. na Parl. dł. 12. 58. sz. 50. 24.

LESZCZYN, w Powiecie Pińskim Opac. Bazylijskie, leży między błotami, blisko miasta Pińska.

LESZONO, w Woi. Mściławskim o m. 2. od Propoyka, pamiętne potyczką krwawą stoczoną tu w Październiku r. 1708.

LESZNO, Lissa, piękne, znaczne, i ludne M. Pol. w Woi. Poznańskim, st. bogatemi kupcami i rzemieślnikami różnymi, osobliwie sukniennikami osiadłemi tu z Niemiec sekty Interskiej, którzy kościół i szkołę tu swe mają. Na nim się piśał dom Hr. Leszczyńskich wygasty na Stanisławie Xciu Lotaryńskim. Ten ie r. 1748. przedtym Hrabi Rzeszy Niem. potym Xciu Sułkowskiemu przedał, przy którego fa-

ilii zostaje i ma tyt. Hrabstwa r. 656. od wojsk Pol. a 1707. od oskałow spustofzone było, leży w obrym położeniu, około którego st na kilkadziesiąt wiatraków, o pół milę od Rydzyny, od Warszawy 50.

LETRIM, *Letrunum*, m. i r. w Irlandyi w Prow: Konnacy; tóra ma wzdłuż na m. 15. w szerz na z. Kawanu, i Fermenaghu. bftnie w bardzo dobre pażez. zieli się na 5. Baronii; miasto leży o m. 30. na poln. ku z. od Dulin. dl. 9. 35. sz. 54. 3.

LETTERE, *Letteranum*, *Letera*, m. Wł. w Krol. Neapol. w Sycypycie; jest dosyć handl. ma bisk. i leży na wierzchu góry, o m. 1. od Salerny, 8. od Neapolu.

LEU, (S.) *S. Lupus*, m. Fr. nad rz. *Oise*, o m. 3. od Beaumont. Znajdują się tu góry kamieni łupalnych.

LEVANT, termin Fr. toż właściwie znaczący co *Wschód*, ale gdy mowa jest o handlu, lub rzeczach żeglarskich, nazwisko to daje się pomorzom wszystkim Afryki ponadmorzom śródziemnym, a nawet i Turcyi Azjatyckiej; żąd i w Polskim języku tych krajów towaru Lewanckiemu zowią się.

LEVANZO, lub **LEVENZO**, *Phorbantia*, *Buccina*, mała wyspa na z. Sycylii.

LEUBEN, lub **LOIBEN**, *Leobum*, piękne M. i Hrabstwo w Styryi, nad Mucrą z kollegijum, o m. 8. na poln. ku w. od Judemburga.

LEUBUS, *Leubutium*, m. Szląskie nad Odrą w Xstwie Wolańskim, o m. 3. od Wolan. Jest tu klasztor tegoż im. o półmili zakonu Cyfterów, w którego kościele wielu Xżąt było pochowanych.

LEUCATE, *Leucata*, M. Fr. dawne w Langwedocyi niż. sławne obłożeniem wytrzymałym przeciw Hiszp. r. 1637. którzy tu zbici byli przez Gnała Schomberga. Fortyfikacye zburzone zostały, m. 7.

na pold. od Narbonne, 6. od Pempiniana, 168. od Paryża.

LEUCHTEMBERG, *Leuchtemberg*, zamek w Palatynacie Bawaryi; od niego ma nazwisko powiat cały pod tyt. Langraffstwa, i należał do domu Bawarskiego, ale po śmierci ostatniego Elektora, Cesarz odezwał się z prawem, i jako swy opanował lenność r. 1778. leży na górze blisko rz. Pfreymy, o m. 20. na poln. ku w. od Ratyzbony, 20. od Norymbergi. dl. 30. 20. sz. 40. 39.

LEVIGNAC, *Lavinicum*, m. Fr. nad Lotą na przeciw Kadeku.

LEVIS, Xstwo w pow. *Hartpoix* o m. od *Chevreuse*.

LEUK, znaczne m. Szwajcarskie, prawie w środku kraju Walszyi, o m. 6. na w. od Siony. Sławne jest swym mocnym położeniem obradami stanów często tu mieszanymi, i przez znajomośćnie Leukańskie o m. 2. żąd będące; w tych wodach tak gorąca się znajduje, iż jąta w nią rzucone twardnieją, i bierają łatwo się opierza. dl. 25. 30. sz. 46. 12.

LEVONTINA, (*Valle*) lub **LEVINERTHAL**, *Lepontia*, *Vallis*, kraina Szwajcarska, na połud: Kantonu *Uri*, od którego dependuje.

LEVROUX, *Leprosium*, dawne m. Fr. w pow. *Berri*, z zamkiem. Wzięte było od Filippa Angusta. Jest o m. 5. na z. od *Ijoudun*, 15. od *Burges*.

LEUSE, *Lutosa*, m. w Hannonii Austr. o m. 2. od *Athy*, 3. na poln. od *Condé*, 5. od *Mons*. Xżąd Waldek, od Gnała Luxemburga w 1691. był porażony r. 1691. dnia 19. W rzeźnię.

LEUTENBERG, lub **LEUTENBURG**, m. Niem. w Turynghii, w Xstwie Schwartzburg-Rudolstadtckim. Wgórze pobliskiej znajdują się szczyby srebra i miedzi, leży o m. 6. na w. od Schwartzburg-Rudolstadt.

LEU

w Hafffeldu.

LEU

i Cef.

chacki

szkaci

kowe

na pol

Kempt

45. sz.

LEU

rycz,

stol: cy

wanym

szkoly.

leży na

o m. 1

dl. 31.

LEU

w Cyr.

i z szk

w. od

LEU

skim,

Lewo

cone,

i ko

Niem

bywai

poln.

LEU

kne,

cne M

rezyd

cyi,

public

wspan

rozne

dwoie

ktory

dze n

cne,

dy. P

Hagu

dzie

nad w

od Gr

od A

12.

LEU

wentii

LEUTENHAUSEN, m. i grod w Haliyi niż. o m. 3 na w. od Hirschfeldu.

LEUTKIRCH, M. Niem wolne i Cef. w Szwabii nad rzeczką *Efschach*, która w pada do Illery. Mieszkańcy uwchuieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Jest o m. 9 na półn. ku w. od Lindau, 6. od Kempten, 4. od Memmingen. dł. 27. 45. sz. 47. 53.

LEUTMERITZ, lub **LEITMERITZ**, Litomerium, M. Czeckie, stol: cyr: tegoż im. z Bisk. erogowanym r. 1655. Jest tu kollegium i szkoły. Wina tuteysze są zalecone, leży nad prawym brzegiem Elby, o m. 14. od Pragi, 16. od Drezna. dł. 31. 50. sz. 50. 34.

LEUTOMYSŁ, w Czechach, w Cyr: Chraudymskim, z zamkiem i z szkołami, o m. 9. na półd. ku w. od Chradyna.

LEUSTCH, m. w Stwie Spijskim, na pogr. Węgierskim w Pol. *Lewocza*, dobreni miodami zalecone, zdobył go piękne doliny i kollegium. Ma mieszkańców Niemcow Protestantow. Znacze tu bywają iarmarki. Jest o m. 18 na półn. od Tokayu, 1. od Lubicy.

LEWARDA, *Leopardia*, piękne, bogate, ludne, wielkie, i mocne M. Hollenderskie, stol: Fryzy, rezydencją jest Stathudera Prowincyi, i miejscem Obrad. Budowle publiczne i prywatne są tu bardzo wspaniałe. Przez miasto rzniete są różne kanały, które go dzielą na dwie, i jego ułatwiają handel, który jest bardzo znaczny. Twierdze miasta są bardzo wysokie i mocne, a wkoło mile otaczaia go ogrody. Piotr Aukarna, Jerzy Rattaler, Hagus Kaminga, i inni wielcy ludzie z Lewardy rodem byli, leży nad wielą rzekami, o m. 11. na z. od Groningi, 24. od Dewenteru, 26. od Amsterdamu. dł. 23. 17. sz. 53. 12.

LEWENTZ, Lewencz, *Leventium*, M. Węgier; wyż. w Hr.

Strygońskim, nad rz. Graną. Turcy r. 1664. tu byli zbici. Rokofzanie opanowali go r. 1705. Jest o m. 10. na półn. od Strygonia, 10. od Neuhauseln. dł. 36. 58. sz. 48. 15.

LEWERPOOL, ob Liwerpol.

LEWESTA, wieś w okolicy Hannowera, blisko Kalenbergu, sławna Potyczką tu stoczoną r. 1373 a w ktorej Xzē *Magnus Torquatus* zabity został od Ottona Hrabiego na Schweburgu.

LEWES, *Lesva*, M. Angiel. w Suffex; tu pod Henrykiem III. r. 1264. odprawila się krwawa potyczka. Wysła 2. Dep. na Parl: o milę od morza, 13. na półd. od Londynu. dł. 17. 40. sz. 50. 53.

LEWES, *Leve Fanum*, *Levena*, m. w Brabancyi, wzięte od Franc. r. 1678. i oddane nazad pokoiem Nimegskim, leży między bagnami Geety, o m. 4. na w. od Lowanium, 2. od Tillemontu. Słuzы najwięcey czynią miastu temu obrony.

LEWIN, *Levinus Lacus*, jezioro w Szkocyi półd. Znajduie się na nim kępa i zamek, w którym Marya Szkocka uwięziona została. Ztąd wypływa rzeka tegoż im.

LEWINSMUTH, m. Szkockie w Prow. Fife, nad częścią północną Gofu Forth, przy uściu rzeki Lewiny, o m. 7. na półn. od Edymburga.

LEWIS, *Leuiffa*, wyspa Szkocka, iedna najznaczniejsza z Westernow, na półn. ku z. od Skii, dzieli się na dwie części północną zwaną *Lewis*, południową *Harris*. Jest żyzna w zboże. Bardzo tu wiele zwierząt dzikich znajduje się; rzeki i jeziora są bardzo rybne.

LEWOCZA, ob. Leutsch.

LEYDA, *Lugdunum Batavorum*, najznaczniejsze naypiękniejsze, naybogatsze, i nayludniejsze M. Hollandyi po Amsterdanie. Ma Akademią ff. i naylepsze fabryki sukna w Holl: liczą tu 50. wysp, i 145. mostow. Zamek i inne pu-

bliczne gmachy są przepyszne. Dwa pamiętne Leyda wytrzymała obłążenia r. 1573. i 1574. gdy Hiltz: od niego odstąpić przymuszeni byli. Oyczyzną jest Kornelego Engleberta, Łukasza i Jana Woeniusza, trzech sławnych malarzów, i st. Jana Leydeyczyka. W wygodnym jest położeniu nad starym korytem Renu, w piękney równinie. Codziennie ztąd do Amstredamu, Utrechtu, Hagi, Harlemu baty wychodzą, i przychodzą stamtąd. o m. 3. od Desku, 6. od Harlemu, 10. od Utrechtu, 8. od Amstredamu, 16. od Rotterdamu, o milę od morza. dl. 22. sz. 52. 8.

LEYRAC, m. Fr. w Lomanii, o m. 4. na półn. od *Leifloure*.

LEZAT, m. Fr. w pow. *de Folx*, nad Lezą, o m. 4. od *Rieux*, z Opac. zakonu Kluniac. fund. okolo r. 840. czyni 12000. liwr.

LEZAY, m. Fr. o m. 4. na półd. od *Lusignan*.

LEZAYSKO, m. Pol. w Wewiew: Sandomirskim, dosyć osiadle rzemieślnikami, z pięknym klasztorem Bernardyncw; od Jarosławia m. 5. nad Sanem. Teraz pod pan. Austr. stol. dystryktu w Cyr: Filznięskim.

LEZOU, dawne m. Fr. w Arwernii, z Kollegiatą, blisko Allicry, o m. 4. na w. od Klermontu.

LIANCOURT, m. Fr. w powiecie Bellowaceńskim, o milę od Klermontu.

LIANA, rz. w Pikardyi, wypływa z granic Artezyi, wpada do morza w Bolonii.

LIBAN, *Libanus*, sławna góra w Azyi na pograniczu Palestyny z Syryą; Jest to palne gór wyfokich, jednym końcem Trypołu, drugim kapu Czarnonego tykaiających się i kończących się za Damaskiem. Antyliban jest ciąg gór w kątku ku poprzeczniocy leżących podnieśionych nad obłazami Sydonu rozległych ku innym górom Arabii do 34. grad. szerokości. Obydwie gó-

ry mają obwodu na m. 180. ciągnące się wzdłuż m. 25. aż do 40. Osiadzone są w odległości prawie wszędzie rowney, która czyni m. zinę obszerną i żyzną zwaną udawnych *Cale-Siria*. Ob. Keirrom.

LIBAU, lub LIBAWA, *Libau*, M. Xiążęce w Kurlandyi nad morzem Bałtyckim, dobrze budowlano lubo drewniane. Ma wielu osiadłych Niemców, katol: i luterki kościoła. Port jego wygodny jest na mniejsze okręty, który Xz: 1737. głębiej wykopać kazali machiną wodną od błota zachowaną. Przychodzi tu więcej zaszew 150. okrętów, polen, konopie, siemie &c: Miasto ma pobrzeżne piwo. Jest o m. 24. na półn. od *Mittawy*, 30. od *Mittawy*, 16. od *Gabdyngi*. dl. 39. z. sz. 56. 27.

LIBAURNE, *Liburnum*, Liburna, M. Fr. w Akwitanii, bardzo handl: i ludne, nad rz. *Dardonia*, o m. 8. na półn. ku z. od *Burdegalii*, 122. od Paryża.

LICH, m. Niem. w Weterawii, nal. do domu *Solms*, o m. od *Graden* fen.

LICHFELD, *Lichfeldia*, m. Angiel. w Staffordshirze, z *Bissh*. z tyt. Hrabstwa. Wysyła 2. *Deputa* na Parl: i jest o m. 3. od *Stafford* 32. od Londynu. dl. 15. 50. sz. 34. 40.

LICHTSTALL, piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Bazyleyjskim nad *Ergetza*, o m. 2. od Bazylei.

LICHTENAU, m. Niem. w Frankonii, w okolicy miasta *Norymbergi*, z mocnym zamkiem. Są inne miesta tegoż im. w Niem. o m. 6. na półn. od *Kasselu* jest z tych jedno.

LICHTENBERG, m. Frankonii, w Burgrabstwie *Norymberskim*, w dystrykcie *Höffeńskim*, rozlecone wodami mineral. o m. 8. na półn. ku z. od *Holly*. Jest zamek tegoż im. w Landgrafstwie *Darmstadtzkim*, o m. 5. na półd. ku w. od *Darmstadt*, luno w *Karlsruhe*

niż. o m. 3. od Cylleny. Tegoż im. w Bawaryi w Regencyi Munichskiej o m. 6. od Aufpuga. Także w Xistwie Dwoch mostow, o m. 6. na półn. od Dwoch mostow. Inne w Xistwie Wirtemberkiin, o m. 6. od Wirtemberga. Nakoniec w Xistwie Wolfenbüttele.

LICHTENBERG, zamek, i Hr. Fr. w Alfacyi niż. nal. do Xcia Hesse Darmstadtzkiego, który zań czyni hold Francyi, leży na skale, czopatrany we wszystkie obrony, blisko gór *Vosges*, o m. 5. na półn. ku z. od Haguenau. dł. 25. 9. sz. 48. 55. Francuzi go zupełnie prawie zniszczyli.

LICHTENBURG, m. Niem. w Elekt. Saskim, z zamkiem i ogrodami pięknymi, nad Elbą, o m. 4. na półn. od Torgau.

LICHTENFELS, M. zamek, i grod Niem. w Frankonii, w Bisk. Bamberkim nad Menem, m. 13. na półn. od Hambergi.

LICHTENSTEIN, m. Niemieckie i Hr. w Misnii, o m. 1. na półn. ku w. od Zwickau, dependujące od Czech. Hrabiowie, którzy są z domu *Schoerburg* podmieñeni zostali na godność Xżąt Imperii.

LICHTENSTEIN, m. Szwaycarskie, w pow. Tokemburgu, ff. obradami Prowincyi; leży nad Thurą, o m. 10. na w. od Zurychu. dł. 20. 50. sz. 47. 25.

LICOSTOMO, *Leodusa*, dawne M. Grecyi w Prow. Jannie, blisko Gofu Saloniki, z Bisk.

LICQUES, m. Fr. z tyt. Margrabstwa i z Opac. Premonstr. czyniacyn 5000. liwr. o m. 2. od Ardres.

LICZBAR, m. w Woi. Chelmskim pod pan. Pruskim, z Starostwem placącym zł: 1079.

LIDA, znaczne M. Litt: w Woiwodz. Wileńskim. powiatowe, z Stwem grod. placącym kwarty 720. zł: z Colle: i Szkołami XX. Piarow, i z zamkiem spustofzałym, miescem jest seymikow i sądow pow. o m. 13. od Wilna na półd. tyleż od

Grodna, nad rz. Dziłą. dł. 44. 4. sz. 53. 50.

LIDESDALIA, *Liddestalia*, Prow. Szkocyi półd. na pograniczu Anglii tak nazwana od rz. Liddeli, która przez nią plynie.

LIEBE, ob. Loebau.

LIEBAU, ob. Lobaw.

LIEBENAU, m. Niem. w Hasyi niż. w pow. Geismarskim; leży na wyspie oblanej Dymelą, o m. 5. na półn. ku z. od Kasselu.

LIEBENAW, m. i grod Niemiecki w Hr. Hoyańskim nad rz. Ową, nal. do Xcia Brunświckiego, jest o m. 5. na półd. od Hoy.

LIEBENTHAL, Opac. mniżek w Szląsku, w Xistwie Jaworskim, o m. 10. na z. od Jawora. Wielki tu handel jest na nici.

LIEBENWALD, m. Niem. w Elekt. Brandeburskim, w Uckermarkii, nad Hawelem, o m. 10. na półn. od Berlina.

LIEBENWERDA, m. Niem. w Cyrk. Elek. Saskim z zamkiem, o m. 6. na półn. ku w. od Meissen.

LIEBENZELL, w Szwabii w Xistwie Wirtemberskim, o m. 10. na w. od Stutgardy, jest to miejsce blisko którego zayadują się łaźnie Zelleńskie, *Zeller-Bade*, ff. i zalecone osobliwie dla niewiaźt ciężarnych.

LIEBEROSE, m. i Baronia wolna w Luzacyi niż. z zamkiem między Gubena i Lubbena.

LIEBRE, lub LIEVRE, lub LEBREAU, (*valle de*) mała kraina między Lotaryngią i Alfacyą wyż. która się rozciąga od *Vosges* do Schelestadu, wzdłuż rzeki Lebery. Znaczna jest przez swe frebrne minery, a icy miescem jest celnym: *S. Marie aux mines*.

LIECHTENAW, m. nad prawym brzegiem Renu, z zankiem, nal. do Hrabiow Hannoverii, o m. 3. na półd. ku w. od Haguenau. dł. 26. 40. sz. 48. 43.

LIEFKENSHOEK, forteca Niderlandu Hollend. nad lewym

brzegiem Skaldy na przeciw Lillo. Przy tey fortecy woyska Fr. od Gnała Kohorna pokonane zostaly r. 1703. dł. 21. 45. sz. 51. 17.

LIEGE, *Leodrum*, po Niem: *Litich*, dawne, ludne, i wiel. M. Niem. w Cyr. Westfalii, stolica Bisk. Leodyjskiego, którego jest Biskup udzielnym Xżciem. S. Hubert zmarły r. 727. był tu pierwszym Biskupem. Rząd Bisk. jest nakształt Rzpłtey, który sprawuje Biskup obierany od Kapituły, Radzce, i Senatorowie. Sławna tuteysza Akademia jest i Kapituła Katedralna, ktorey Kanonicy szlachta bydź powinni, lub Doktorowie. Szturmowane było miasto r. 1691. i poddało się Francuzom r. 1701. Odzyskali go związkowi r. 1702. odebrali by go byli Francuzi, gdyby nie zbliżenie się Xcia Malborougha. Przez traktat Badęński Franc. wrocili go swemu Biskupowi. Oczyszczną jest Algieruska. Każdy tu dom, ma po dwie lub trzy krynice, z ktorych i przez kanały bardzo czysta plynie woda, leży w rowninie nizkiej, miley i obfitey we wszystko, nad Mozą, ktora go przerzyną na dwoje o m. 5. od Huy, 6. od Maftrychtus, 12. od Namuru, 25. od Kolonii, 26. od Luxemburga, 72. od Paryża. dł. 23. 15. sz. 50. 39.

Biskupstwo Leodyjskie graniczy na poln. z Brabancyą, i Gieldryą, na w. z Xstwem Limburkim i Juliacęńskim, na pośd. z Xstwem Luxemburkim, na z. z Brabancyą i Hr. Namur. Rozciąga się wzdłuż na m. 88. mało co mniej wżerz. Poddani wyięci od prawa Kadukowego we Fr. r. 1767.

LIERE, ob. Lire.

LIENTZ, lub **LUENTZ**, *Lenisium*, m. i zamek Niem. w Tyrolu, w Bisk. Bryxyeńskim, nad Drawą, przy zbiegu Iholi, o m. 15. na poln. ku w. od Bryxen.

LIESINA, wyipa Dalmacyi Weneckiey w Golfie Weneckim,

długa prawie na m. 23. Szeroka 5. obwodu ma na m. 43. Obfituje w zboże, oliwę, szafran, wino i ktoremi produktami wielki prowadzi handel.

LIESINA, M. S. wyspy tegoż im. z Bisk. i tytułem Hr. Na wierzchołku nieprzystępney góry znajduje się forteca. Port na niej kuy i zdolny pomieścić jakiegokolwiek okręty. R. 1500. Turcy dobywali tego miasta, ale Gnał *Pesara* na głowę ich poraził. R. 1571 poddało się Korfiarzowi *Urazali*, ale powrocilo się do Wenetow.

LIESSE, *Nostra Domina de Laitira*, m. Fr. w Pikardyi, sławne endownym Nayśw: Pauny obrazem, o m. 3. na w. od Laon.

LIEU-DIEU, Opac. Cyterfundowane r. 1207. czyni 4600. liwr. leży poniżej *Ganaches*, tegoż im. Premonitr. o m. 6. na z. od *Lacon* czyni 7500. liwr.

LIEU-NOTRE-DAME, Opac. Bernar. o mile od Romorentin.

LIEU-RESTAURE, Opac. Premonitr. czyni 3900. liwr. o mile od *Crespy*.

LIEURAY, m. Fr. w Normandyi o m. 5. na w. od *Lifenz*.

LIEUVAIN, *Lexovinis*, lub *Lefvins Pagus*, Pow. Lewański we Fr. w Normandyi. Znajdują się w nim minery, rudy, i fabryki znaczne materyi wełnianych.

LIFFORD, m. Irlandyi w Hr. Durmagalii, wyłyła 2. Dep. na Parl. o m. 10. na poln. ku w. od Dunnegali.

LIGIERA, ob. Loire.

LIGNE, m. z tyt. Xstwa w Hannonii nad Denrą, o m. 2. powyżej Athy.

LIGNERE-la-Doncelle, m. Fr. znaczne przez swe wody mineralne, o m. 12. na poln. ku z. od *Mans*.

LIGNEVILLE, m. i majątność w Lotaryngii, o m. 2. na pośd. ku z. od *Mirecourt*, z ką

Znakomity dom Fr. ma nazwisko.

LIGNI, m. Fr. w Artezyi, o milę od *S. Pol.*

LIGNIERES, m. Fr. w Santonii, o *m. 4.* od *Cognac.*

LIGNITZ. *Lignitium*, Lignica, mocne M. Śląskie, stol. Xięstwa, posiadane dawniej od Xiążąt familii Polskiej Piastów, która to familja, na Xciu Lignic. Jerz. Wilhelmie r. 1679. wygalla, a teraz ustąpionego traktatem r. 1742. z całym dolnym Śląskiem Krolowi Pruskiemu. Zdobi Lignicę sławna przedtym szkoła Rycerska. Tu r. 1251. Tatarowie Ślązakow, a 1760 Prusacy Austryjakow porazili. Leży nad zbiegiem Katzbachu i Swarty, w krainie miley, o *m. 5.* na polu od Jawora, 14. od Wrocławia, tyleż od Głogowa, od Warszawy *m. Pol. 60.* dl. 33. 50. sz. 51. 18.

LIGNON, rzeczka wypływa z gór Arwernii, uchodzi do Ligieru przy *Fenrs.*

LIGNY, *Lignitium*, piękne M. Fr. w Xięstwie Barzkim, którego jest po Barze Xcym najcelniejszy miastem. Ma zamek, kollegiatę, dołyć dobre opasanie i tytuł Hr. leży nad Orneyą, o *m. 3.* od *Bar-le-Duc*, 8. od *Toul*, 58. od Paryża. dl. 23. 2. sz. 48. 39.

LIGOR, *Ligoria*, m. Azyat: stol. krainy tegoż im. na pomorzu połwyspy Malaki, z portem i magazynem kompanii Hollen. Należy do Krol. Siamskiego. dl. 118. 30. sz. 7. 40.

LIGUAIRE, (S.) Opac. Bened. blisko Niorty, fund. r. 961. czyni 10000. liwr.

LIGUEIL, m. Fr. w Turonii o *m. 4.* na połd. ku z. od *Loches*, z tyt. Baronii. W równinie pobliskiej znajdują tu niezmierne mnostwo skorupek, które ztarte na proch, służą dobrze do uprawy ziemi.

LIGUES, Ligi, ob. Gryzoniowie.

LIHONS, m. Fr. z przeor-

Tom II.

stwem Bened. mającym intraty 25000. liw. o *m. 4.* od Peronny. ob. Lions.

LILIENTELD, *Campolitium*, bogaty klasztor Cyster. w Austryi niż. w okolicy Wiener-Wald. Xżniczka Cymburga żona Xcia Ernesta, zmarła r. 1429. tu jest pochowana; Mowią, iż ona pierwsza przyniosła domowi Austryjac. polpolną wadę warg wielkich.

LILLE, *Insulis*, Lilla, wielkie, bogate, piękne i mocne M. Fr. założone r. 1007. od Bakiwina IV. Stolicą jest Flandryi Franc. i kasztelanii znaczney; Cydadella jego zbudowana od Marzałka *Vauban* jest najpiękniejszą w Europie. Od wielkorządztwa Lilli dependują grod Artezyi i Flandryi Fr. Zdobią ją rynek wielki, mennica, kol: st. i budowle publiczne przedziwney piękności. Handel prowadzi bardzo wielki, obilwie materjami różnemi, które tu fabrykują. Oyczyzną jest Alana; Dow: Baudynusza. Francuzi r. 1645. od niego odpędzeni zostali. Ludwik XIV. wydał go Hiszpanom r. 1667. Związkowi opanowali go 1708. ale oddane było Francyi traktatem Utrechtskim. Leży w gruncie żyźnym i miłym nad rz. *Deule*, o *m. 6.* na z. od *Tournay*, 7. od *Dunaku*, 13. od *Gandawy*, 15. od *Dunkierki*, tyleż od *Mons*, 52. od Paryża. dl. 20. 44. sz. 50. 37.

LILLEBONNE, *Julobona*, m. Fr. w Normandyi, w pow. *Caux*, o *m. 10.* na z. od *Rotomagu*.

LILLERS, *Litterium*, m. Fr. w Artezyi nad Naweżą, o *m. 7.* na połn. ku z. od *Atrebaty*. Twierdze jego zrucone były.

LILLO, *Lilloa*, forteca w Niderlandzie Hollend. nad Skaldą, wystawiona r. 1504. od Antwerpianow, w krainie małej, niedłuzszej nad milę, mającey jednak 4. fortce, z których ta jest najle-

pszą, należącey do stanow Holl: od Antwerpii na *m.* 2. Hiszpanie nigdy tey dobyć niemogli, a r. 1588. odpędzeni zostali, *dl.* 21, 47, *sz.* 51. 18.

LIMA, wielkie wspaniałe i *fl.* M. S. Peru, w Amer. pold. rezydencya Wicereya, z Akademią i Arcy-Bisk. crygowanym r. 1546. Wystawione było 1535. pod Karolem V. Cef. i Krolem Kastylii przez Franciszka Pizarę. Częśćie tu są trzęsienia ziemi, które go nadpsuły mocno r. 1678. 1687. a zruynowały go prawie zupełnie r. 1746 26. Października. Trzęsienia boiaźń sprawuje, że nie budują mieszkańcy domow, tylko nizkie, a dawne przepyszne gmachy zostały obalone. Xięża i zakonnicy zajmują miasta naymnicy częśćią. Wicerey ma władzę absolutną, ale rzał jego nietrwa nad lat 7. Bogactwa niezmiernie Liny widzieć się daly na wieżdzie Xcia Platy r. 1682. Ulice z oboch stron frebrnemi cegielkami wybrukowane były, przez które ten Xżę miał przechodzić. Tu r. 1551. i 1567 miane były Concylia. Leży w równinie obizerney, miley i urodzayney, nad małą rz. i blisko morza. *dl.* 300. 50. *sz.* południowey 12. r.

LIMANSKA Audyencya, sest Prowincya w Peru, nad morzem poldn. z jedną wielką doliną i rzeką tego im. Graniczy na północ z Audyencyą Kwitańską, na w. z górami Andes, na pold. z Audyencyą *de los Charcas*, na z. ma morze pold.

LIMA, *Limius*, mała rz. w Portugalii, która wpada w morze między rz. Minho i Duero, a u dawnych iest zwana *Lethe*.

LIMAGNE, ob. Auvergne.

LIMAY, *m.* Fr. nad Sekwaną na przeciw Mantes.

LIMBURG, *m.* Hr. i grod Niem. w Weterawii nad Lohną, *o m.* 10. na z. od Wetzlaru, po

części do Elekt. Trewirskiego, po części do Landgrafta Darmstadtzkiego należy.

LIMBURG, lub HOHEN-LIMBURG, to iest wyłoki Limburg, zamek położony na górze w Hrabstwie Marchii, *o m.* 10. na pold. od Hamu, blisko Lenny. Należy do Hrabiow *de Bentlegim*, lub *de Limburg-Sturum*.

LIMBURG, *Limburgum*, znaczne Miasto w Niderlandzie Austr. Ludwik XIV. zdobył go r. 1675. odebrali go Cesarcy r. 1702. Zostało zrownane z ziemią. Leży na górze blisko Wezy, w niemilym położeniu, iktle tylko naygorze być może na świecie. Peraz dosyć mocne, niema tylko bram dwie, sto domow, i jedną wielką ulicę. *m.* 6. od Leodium, 7. od Akwitgranu, tyleż od Mastrychtu. *dl.* 23. 43. *sz.* 50. 40.

Xłtwo Limburskie graniczy na pold. i w. z Xłtweu Juliaceńskim, na pold. i z. z Bisk. Leodyjskim, od ktorego dzieli *30* Morza. ob. Limburg.

LIMERICK, Limrick, *Liberus*, *Limericum*, piękne, bogate, osiadle, i bardzo mocne M. Irlandyi z Hr. długim na mil 16. szerokim 9 urodzaynym i ludyym w Prow. Munster. Miasto ma Biskup. zamek dobry i port wygodny. Dwa ciężkie wytrzymało oblężenia r. 1690. i 1691. Deputacje na Parl. leży nad Shannoną *o m.* 15. na pold. od Galloway, 17. na pold. od Korku, 23. od Waterfordu, 32. od Dublina. *dl.* 9. 1. *sz.* 52. 35.

LIMEUILLE, *Limolium*, *m.* Fr. nad Dordonią, *o m.* 8. na pold. od *Perigueux*.

LIMISSO, *m.* na wyspie Cyprze w fronie pold. z Bisk. Suffr. *Ni*kozyjskiego.

LIMOGES, *Lemovices*, *Augustoritum*, Lemowik, dawne i wiel. M. Fr. z dawn. Bisk. dwa ma Kapitulami, 3. Opac. mięzkic

lin, z kollegium, Mennicą, i sądami. Handel prowadzi znaczny. Konie tutaj są bardzo szacowane. Stolicą jest Wielkorządztwa. Jan Doria ztąd był rodem. Leży nad Wienną, o m. 20. na półn. ku w. od Perigueux, 28. od Poitiers, 44. od Burdegali, 90. od Paryża. dl. 18. 57. sz. 45. 48.

LIMOSIN, (le) lub le Limousin, Lemovices, Lemowicki Pow. we Fr. między pow. Kaduckim, Perygorskim, Angulemskim, Marchią, i Arvernią. Dzieli się na wyż. i niż. Wyższy ziemny, ale niższy jest u miarkowańszy. Oba zarosłe są karczowanymi lasami. Znajdują się też tu minery ołowiu, miedzi, cyny, stali, i żelaza. Handel jego zależy na bydłe i koniach. Limoges jest m. 65.

LIMOURS, m. Fr. z zamkiem o m. 8. na półd. ku z. od Paryża.

LIMOUX, Limozum, Mi. Fr. bardzo ludne, stol. Hrabstwa de Razes. Handel tu jest dosyć znaczny. Leży nad rz. Aude, o milę od Aletu, 15. od Narbonne, 10. od Toulouse.

LIMPURG, Hrabstwo w Szwabii blisko rz. Kochery, między Hallą i Elwangeną, ma wzdłuż na m. 6. w szerz 3. Krol Pruski ustąpił go r. 1742. Margrabi Anspachskiemu, jako lenność Rzeczy Niem.

LIMPURG, zamek w Hrab. tegoż im. na urwistej skale, tuż przy Halli w Szwabii, którą bardzo łatwo bombardować, i strzelać do niej z armat ztąd możnaby było. Przeczo mieszkańcy Halli nabyli tego zamku r. 1541. od Eryasina Hrabiego Limpurskiego. Ob. Limburg.

LINAIS, m. Fr. o m. 6. na półd. ku w. od Lemowiku.

LINANGEN, lub LEINENGEN, Hrabstwo Niem. blisko Renu, i prawie w środku Palatynatu, w Cyr. Renu wyż. Hrabowie Linangenscy na dwie się linie dzielą, Dachsburg, i Wellerburg. Za-

mek Linangen jest o m. 7. na półn. ku z. od Manheimu.

LINARE, m. Portugal. w Prow. win. Boirze, z zamkiem, o m. 4. na z. od Guardyi.

LINCK, forteca zrujnowana w Niderlandzie w Flandryi, wzięta od Fr. r. 1676. leżała blisko rz. Kohny, o milę od Burburga.

LINDAU, *Lindavia*, M. wolne, Cesar i barlzo mocne w Niem. w Szwabii, z fl. Opac. Kanoniczek, które wystąpić i iść za mąż mogą, a których Xieni jest Xżną Rzeczy Niema. i Katolicką, lubo miało jest Protestantkie. Wyjęte jest we Fr. od prawa Kadukowego r. 1770. Prowadzi handel wielki, leży na 2 kępach jeziora Konstancyjskiego, i przez most łączący się z lądem, m. 10. na w. od Konstancyi, 5. od Buchtorna, 30. od Aufspurga. dl. 27. 30. sz. 47. 35.

LINDAU, grod Niem. w Xięstwie Anhalt-Zerbst, o m. 2. od Zerbst. Jest inne tego im. w szrudniey Marchii Brandeburskiej, m. 12. na półn. ku z. od Berlina. Wielu Szwajcarow tu przemierzkuje. Jest tu klasztor Panien i dom sirot.

LINDAWA, rzeka w Podolu, wpada do Dniestru po niżej Kamienica.

LINDEIFELS, m. Niem. w Palatynacie niż. z zamkiem, o m. 4. na półn. od Heidelbergi.

LINDISFARNA, ob. Holiiland.

LINGEN, *Linga*, obronne M. i Hr. Niem. w Westfalii. Wzięt go był Xżę Arauzykański r. 1597. Margr. Ambroży Spinola odebrał je dla Krola Hiszp. r. 1605. Zdo był go Bisk. Monasterski r. 1674. od r. 1732. nal. do Krola Pruskiego; jest nad rz. Embs, o m. 12. na z. od Osnabruku, 15. od Munsteru. dl. 25. 5. sz. 56. 16.

LINIAO, *Liniaum*, m. Chrii-skie, szofte główne Prow. Xensl, blisko ktorego kończy się mur

Chiński dzielący Chiny od Tartaryi. W górach i w rzeczkach poblizki h miasta tego znajduje się krulzec złoty. dl. 21. 50. sz. 56. 16.

LINGNIANY, m. w Woiewodztwie Wileńskim, w pow. Braślawskim o m. 11. od Wilkomirza ku w. Lny tu się dobre i obficie rodzą.

LINIERES, m. Fr. o m. 7. na pośd. od *Iffoudun*.

LINKIANG, M. Chińskie, ofsne główne Prow. Kiangsi, nad brzegiem pośd. rz. Kan.

LINKOLN, *Lincolnum*, wielkie M. Angielskie z Bisk. i z tyt. Hrabstwa. Wyśła 2. Dep. na Parl. Kościół Katedr. jest bardzo piękny. Miasto wiele straciło z swej dawney wspaniałości. Leży nad *Withamą*, o m. 8. od *Nottynghamu*, 13. od *Peterborough*, 35. na pośd. od *Londynu*. dl. 16. 56. sz. 35. 10.

LINKOLNSHIRE, Prow. Angiel. nadmorska, która wyśła 2. Dep. na Parl. Ma wokoło na m. 66. i zawiera łanow roli 1740000. Jest to kraj miły i żyzny, obfituje w ryby, i zwierzynę, i konie przednie. Dzieli się na 3. części *Lindsey* na pośd. *Holland*. na pośd. ku w. i *Keltewen* na z. *Linkoln* jest M. S.

LINKOPING, *Lincopia*, m. Szwedzkie stol. *Ostrogothii*, w Prowincyi *Gothii*, z Bisk. leży nad *Motalą* o m. 3. na pośd. ku z. od *Sztokolmu*. Zdobi go kościół z ciosanego kamienia. Tu *Zygmunt* Krol Pol. i Szwed. od *Karola Xcía* poniosł klęskę.

LINKOW, lub *LINKAŮ*, m. w *Zmudzi*, ozdobne kościołem, handlowe, niedaleko rz. *Mufzy*, od *Szwaw* ku w. na pośd. około m. 5.

LINLITHGOW, *Lindum*, dawne M. Szkockie w Prow. *Lothianie*, które wyśła 2. na Parl. Ma zamek Krol. i kościół piękny. Leży nad jeziorem bardzo rybnym, o m. 4. od *Edynburga*, 124. od *Londynu*. dl. 14. 20. sz. 56. 18.

LINNA, m. Niem. w *Arce* Bisk. *Kolońskim* nad *Renem* o m. 4. na pośd. od *Duffeldorpu*.

LINNICH, m. Niem. w *Arce* stwie *Juliaceńskim*, nad brzegiem *Roery*, sławne potyczką r. 1444. iż było miejscem ustanowionym kawalerow *S. Huberta*, o m. 5. na pośd. ku z. od *Juliaku*.

LINOIS, m. Fr. m. 6. na pośd. od *Paryża*.

LINOZA, *Linoza*, wyspa na morzu szrodziemnym, przy brzegach *Afryki*, o m. 5. od *Lampadazy*, prawie na przeciw *Mahomedu* ty w *Barbaryi*. Ma m. 5. wokół dl. 31. 6. sz. 34.

LINTZ, *Lintia*, bardzo piękne M. Niem. stol. *Austryi* w pow. *Haus*, z dwoma obrotowymi zamkami, iednym na górze, drugim w nizinie. Gmachy publiczne są tu na podziw piękne. Znają się w *Lintzu* wiele osiadley szlachy wyborne fabryki, i handel wielki. Francuzi opanowali go r. 1741. odzyskał go *W. Xzę Toskański* 1742. leży nad *Dunajem* przy ujściu rz. *Traeny*, o m. 17. na w. *Pasławy*, 46. od *Munichu*, 40. od *Wiednia*. dl. 32. 8. sz. 48. 16. Jest liczbie twierdz tych, które *Jos. II. Cef.* zrzucił postanowił, *Lintz* też znajduje się.

LINTZ, m. Niem. w *Elektorskim* nad *Renem*, o m. 8. na pośd. ku z. od *Kolonii*, 6. od *Blankentzu*.

LION, *Sinus Leonis*. wielki Golf na morzu szrodziemnym między *Hiszpanią*, *Francją* i *Włochami*. Golfem *Iwim* nazwany, uważa się morze w nim zawsze się rozdziera, i w nawałnościach się rozdziera.

LION d'Angers, m. Fr. w *Angouleme* nad rz. *Oudon*, na którym tu jest most, o m. 4. od *Angouleme*. Ob. *Lyon*.

LIONS, *Leones*, m. Fr. w *Nie* mandyi wyż. *Oyczyzna* *Włochów* *Benferade*, o m. 7. na w. od *Benferade*, m. 2. od *Escuts*.

LIPA, rzeka na Rusi, zaczyna się niedaleko Dunajowa, z dwóch płynię potoków Hnila i Złota, przechodzi popod Brzeżany, Zawalów, i wpada do Dniestra przy Wiśniowie.

LIPARI, lub **LIPARA**, wyspa na morzu szroziemnym, na połn. Sycylii, do której nieśako jest przyłączona. Wysp pod tym im. jest więcej, ale z tych 11. ta jest najsłynniejsza. Ma m. 6. obwodu. Powietrze tu zdrowe. Obfitnie w zboże, sferke, aśnu, kley, i wody ciepłe. Najwięcej zbierają tu fig i rozenkow. Lipari jest M. S.

LIPARI, *Lipara*, bardzo mocne i dawne M. S. wyspy tegoż im. z Bisk. Barbarossa zruynował go r. 1544. i wszystkich mieszkańców zabiał w niewolę. Ale na nowo zabudowane zostało od Karola V. d. 33. sz. 28. 35.

LIPAWA, ob. Libawa.

LIPIN, m. w Woi. Chełmińskim z Stwem czyniącym kwarty zł: 3222.

LIPING, m. Chełmińskie, siódme główne Prowincyi Kweicheu. d. 136. 10. sz. 26. 42.

LIPNO, m. powiatowe w ziemi Dobrzyńskiej, miejsce seymików, Krolewiczyna z Woytostwem placącym kwarty zł: 520. miało zamek zbudowany r. 1319. leży niedaleko Drybency, o m. 4. ku z. od Rypina.

LIPNICA, m. Pol. w Woje. Krakowskim, w Xstwie Oświęcimskim z Stwem, które płaci com attinentiis 10963. zł: Oyczyzna S. Szymona. Tegoż im. Krolewiczyna w pow. Bieckim. Teraz pod pan. Austr.

LIPOWÉ, m. w Woi. Bracławskim, po niżey źródła rzek Supy i nad nią leżące, dawniey obwarowane, od Kalniku ku połd. o m. 4.

LIPOWIEC, m. Pol. w Woi. Krakowskim z zamkiem Biskupim na skaie, z więzieniem dla ducho-

wnych, leży nad Wisłą, od Krakowa na m. 5. d. 42. 4. sz. 50. 11.

LIPPA, M. Węgierskie z zamkiem. Turcy zdobyli go r. 1552. odebrali go szturmem Cesarscy r. 1688. ale go znowu odzyskali Turcy r. 1691. i odstąpili nakoniec zburzywszy twierdze r. 1695. leży na górze o m. 9. na połn. ku w. od Temczwaru, 30. od Belgradu, 22. od Weissemburga. d. 39. 30. sz. 46. 5.

LIPPA, *Lippia*, Hrabstwo i Państwo małe Niem. nad rz. tego im. w Westfalii między Bisk. Paderbornskim, i Monasteriskim, Xięstwem Westfalskim, i Hrabstwem Ravensperg, i Pirmont. Ma swych Hrabiów osobnych, których familia na dwie się dzieli linie główne, to jest Detmold, i Bukenburg.

LIPPEHNA, m. Niem. bardzo małe w powey Marchii Brandeburskiej nad jeziorem Mandel, o m. 7. na połn. ku z. od Landspergi.

LIPPERODE m. w Westfalii, w Hr. Lippe-Bukenburskim.

LIPPSTADT, lub **LIPPA**, *Luppia*, M. Niem. dość znaczne, stol. Hrabstwa Lippeńskiego, niegdys wolne i Cesar. teraz część nal. do Elekt. Brandeburskiego, część ma własnych Hrabiów. Francuzi próżno go oblegali r. 1759. Leży między bagnami niezdrowemi, między Paderborną i Scesta nad rz. Lippą, o m. 7. od Paderborny, 13. od Munsteru. d. 26. 2. sz. 51. 43.

LIPSK, ob. Leipzil.

LIPSKO, m. w Woi. Belskim, oyczyzna Sarnickiego Baw. pisarza Polskiego, leży blisko źródła rz. Tanesy przy Narolu, od Tomaszowa na połd. o m. 2. d. 45. 5. sz. 51. 5. Jest pod pan. Austr. Tegoż im. w Sandonirskim, nad rz. od Lizy na z. o m. 4. Także w Trockim o m. 2. od Perstuna.

LIPSPRING, m. Niem. w Bisk. Paderbornskim, blisko źródła Lippy. Karol W. tu miał r. 782. zjazd Kzeszy Niem. o m. 3. od Paderborny.

LIRA, lub **LIERA**, m. w Brancancyi Austr. nad zbiegiem dwóch rzeczek zwanych Naha, o m. 2. od Maliny, 3. od Antwerpii.

LIRE, m. Fr. o m. 8. na z. od Andega.

LIS, *Legia*, rzeka w Niderlandzie Fr. ma swoy początek u Lisbuiga, w Artezyi, i uchodzi do Skaldy przy Gandawie. Gdy deszcz ma być, rzodzi iew się mięte stać, burzy się, i drobny wyrzuca piasek mniej lub więcej, podług wielkości przyszłego deszczu.

LIS, Op. Ben. o m. od Melune.

LISBONA, *Olisippo*, lub *Ulisippo*, Lizbona, dawne, wielkie, bogate, bardzo mocne, bardzo fl. i jedno z najsilniejszych miast w Europie. Stolica Król. Portug. z Arcy-Bisk. Patriarchą, który jest wiel. i samodzielnym Król. wskim, z dwoma Akademiami, Trybunałem Inkwizycyi i z portem około 5. mil dębini jednym z najlepszych i najsilniejszych w Europie, podległym jednak niekiedy nawałnościom. Jest tu też Parlament zwany *Relaxao*. Gmachy publiczne i rynki były tu bardzo wspaniałe, wiele pałacow, procz Królewskiego, który był postawiony we środku miasta nad Tagim, tak iż Król z okna wszystkie okręty wychodzące z portu i zawiniące do Lizbony widzieć mógł. Ale trzęsienie ziemi r. 1755. wszystko to obaliło, co teraz procz wielkich gmachow odnowione wszystko zostało. Handel niezmierny prowadzi, osobliwie przez Kupcow Francuzow tu będących. Zakonow największe w Lizbonie znajdują się mnóstwo. Dom Alfons zdobył go na Maurach r. 1147. Henryk Król Kastylii opanował go r. 1375. a potem Xz. Alby po potyczce Alkantaraskiej; ale po rewolucyi r. 1640. zostało przy Królu Portugal. Oyczyzna jest Izaaka Abrahamela, S. Antoniego Padew. Bartłomieja des Martyres, i Weiry. Powietrze ma najlepsze w całej Hiszp. Różność kwiatow, którą tu

widzieć zawsze można, sprawi iż zdaje się jakoby tu ustawicznie panowała wiosna, leży na 7. górkach przy uysciu Tagu, o m. 75. od Sewilli 36. od Konimbrży 102. od Kompostelli, 106. od drytu, 350. od Paryża. dl. o. 30. sz. 38.

LISBURE, lub **LISNAGRATH**, m. w Irlandyi w Hr. Antrim deputuje na Parl.

LISJANKI, m. Pol w Kujawskim nad Kiszczą o m. 7. od Koronawki.

LISIATYCZE, m. w Ruskim, w Strym., od Stryia m. 2. jest pod patronowaniem Antr.

LISIEUX, *Noviomagus*, *Lixovium*, dawne, piękne i znaczne M. Fr. w Normandyi wyż. z Bisk. Sufir. Rotomagskiego, ozdobił wspaniałemi kościołami, klasztorami, i pałacem Bisk. Osobliwie w dzień i w wigilią Sgo Urny zachowuje się zwyczaj. Dwóch obywatelnych od Kapituły Kanonikow wędrują na koniach przybrani w brzoje meżki, i w pasy utkane z kwiatow nakształt ładownicy z bukietami w ręku. Przed nimi poprzedzają 25. uzbrojonych ludzi we wzykiach a za nimi różni urzednicy idą na koniach. W takowey paradzie idą do bram odbierać poselstwa miasta na 2. dni, przez które są kryminalne i cywilne, rozdawają łask, nominacye &c. do nich należą pod warunkiem, iż wszystkimi swymi wspaniałym braciom po chlebie i po 2. garce wina dać powinni. Handel Lisieux jest dosyć znaczny. Leży nad zbiegiem rz. *Touque* i *Orne* o m. 16. od Rotomagu, 12. od Caen, 5. od morza, 37. od Paryża dl. 17. 55. sz. 40. 11. ob. Prez.

LISKO, m. w ziemi Sanockiej, teraz pod pan. Austr. stol. dystryktu w cyr. Samborskim nad Sanem m. 2. od Tyrawy.

LISKERRET, m. Angiel. w Koronwalli, wysła 2. Dep. na Parliam.

LISMORA, m. w Irlandyi w Hr. Waterfordzkim, nad rz. Blackwater. Dawniey było Biskupie

Deputuje na Parl. o m. 12. na z. ku pold. od Waterfordu.

LISONZO, *Sontius*, rz. Włó: która swoy początek ma w Karynthii wyż. płynie przez część powiatu Foroiulińskiego, i wpada do Gofu Weneckiego, w porcie Lisonzo, między Gofem Tryestem, Lagunami Maran, i Grado.

LISSA, mała wyłpa w Gofie Weneckim, przy brzegach Dalmacyi Weneckiej. Wydaie wyborne wino. Przy niej poławiają się sardale i pławy morskie. dł. 34. 35. sz. 43. 22.

LISSA, m. Czeskie z zamkiem zalecone wodami mineralnemi i łaźniami zwanemi *Kukus-baden*, leży nad brzegiem prawym Elby, w Cyr. Boleławskim, o m. 2. na w. ku poln. od Pragi.

LISSA, m. Szląskie w Xświe Wrocławskim, pamiętne klęską woysk Austr. zadaną im od Krola Pruskiego, r. 1757. dnia 5. Grudnia, o m. 4. od Wrocławia, ob. Alifio.

LISSA, ob. Lefzno.

LISSAC, m. i Opac. Ber. o mię od *Figeac*.

LIT, *Lete*, m. w Turcyi Europ. w Macedonii nad Gofem tego im. o m. 7. na z. od Saloniki.

LITOWICZ, m. w Belzkim nad Bugiem, między Skalem i Krylowem.

LITRY, m. Fr. w Normandyi o m. 2. od *Bayeux*.

LITTAU, Littowle; m. Czeskie w Morawii, w Cyr. Olomuńskim, o m. 4. na poln. ku z. od Olomuńca.

LITWA, *Lithuania*, wielki kraj w Europie, który dziś jest częścią Krol. Polskiego, i ma tytuł Wielkiego Xśwa, rozległy wzdłuż na m. 120. w szerz prawie tyleż, graniczy z Kurlandją i i Instancjami Rosyjskiemi, na poln. i z Moskwa, z tą na w. na pold. z małą Polską, na z. z Prusami i morzem Bałtyckim. Kraj zimniejszy, niż Polska, cały prawie w la-

sch' obszernych, gdzie zwierza wszelkiego rodzaju mnostwo znajduje się: obłany wielą rzekami, i jeziorami bardzo rybnemi, obficie w pasze, i pola żyźne; miód, wosk, konopie, pszyże, zboża, bydło, futra, skóry, smola &c: handlowego składają. Xśwo to niegdyś miało własnych Xżąt; początki iego do r. 1240. niepewne są. Władysław Jagiełło Xżę Litt: pojawiwszy r. 1385. za żonę Jadwigę Krolowę Polska, przyłączył Litwę do Polski; Unia zupełna jednak co do praw i prerogatyw na seymie Lubelskim r. 1569 za Zygmunta Augusta dopiero stanęła. Xśwo Litt: erygowane zostało na 3cią Prow. co 3ci seym daie z pomiędzy siebie Marszałkow seymowych, i ma prawo, lubo zaniechane, co 3ci Seym odprawować w Grodnie. Urzędy Ziemskie w Litwie różne są od Koronnych. Naprzod idą Cywanowie, potem Marszałkowie powiatowi, którzy we 14 pow. Litt: są dożywetni, po nich Podkomorzowie, Chorażowie &c. Religia Katol. wielu jest przytym Skizmatyków, są i Dysydeneci, ale naywięcej żydow. Język Litwa ma osobny, znaczniejszy mówią Polskim. Herb Xśwa Litt: iest pogonia z dobytą szablą na koniu. Zawiera 10. Wdztw, i jedno Xśwo; to jest Wdztwo Wileńskie, Trockie, Smoleńskie, Połockie, Nowogrodzkie, Witebskie, Brzeskie-Litt: Mściławskie, Mińskie, Instanckie, i Xśwo Zmudzkie. Z tych Imperatorowa Rosyjska Katarzyna II. r. 1772. w Miesiącu Wrześniu, za swoje ogłosiła, i pod swe zabrała pan. Wolewodztwo Instanckie całe, część Wdztwa Połockiego z prawey strony Dźwiny. Witebskie całe, część znaczną Orszańskiego pow. z Orszą miastem, Mściławskie całe, część Rzęczyckiego pow. z miastem Rochaczewem. M. S. Litwy iest Wilno.

LITYN, m. Pol. w Woi. Bracławskim, z Stwem płacącym kwarty zł: 6625. w posłossy Emfit. Kwa-

złowskiego Gnała, od Chmielnika na pold. *m.* 5.

LIVADIA, *Achaia*, Liwadya, Prow. Państwa Tureckiego w Grecyi, Ateny M. S.

LIVADIA, *Lebadea*, dawne M. Turewi Europ. w Grecyi w Prowincyi tego im. Handel wiel. prowadzi wełną, zbożem, ryżem, którego caicy dostarcza Grecyi. Jest *o m.* 23. na pold. ku z. od Aten, 25. od Lepantu.

LIWAROT, m. Fr. w Normandyi, zalecone wybornemi sferami, *o m.* 4. od *Lisieux*.

LIVERDUN, m. Fr. przy Mozelli, *o m.* 3. od *Toul*.

LIVINIERE, m. Fr. w Langwedocyi, *o m.* 4. na w. od S. Pons.

LIVONIA: ob. Inflanty.

LIVORNO, *Ligurnus*, Liworna, obrotne, piękne, i bardzo znaczne M. Wł. w Xstwie Toskańskim, w pow. Pizańskim, z Cytaclii, i z jednym z najtławniejszych portów na morzu śródziemnym, z przyczyny łatwości handlu i wielkiej liczby obcych tu przybywających. Jest bardzo ludne, i bogate. Bogactwa, i towary tu wchodzące od nikogo przegladane nie bywają. Urzędnicy W. Xcia mają pilną bardzo na to bacność, aby tu nie nie zawadzało handlowi. Nic nie ma przedlżego i porządniejszego nad sprawiedliwość, która tu handlującym czynią. Grecy i Ormianie mają swe kościoły, i wolne obrządki. Wszytkie religie wnienanulzoney zostają spokojności. Zydzi przedziwną mają Synagogę i szkoly; ktorzy są bogaci, i pod tak wielką protekcją, iż polzło w przyślowie u Toskańczyków, iż *wolaliby raczej uderzyć Xcia, niżli żyda*. Niemałż miała w Europie, ktoregoby ulice kształtniejsze były, niżeli w Liwornie. Niegdyś wsią tylko było należąca do Genuńczyków. Cofinus pierwszy W. Xzję Toskański podniósł go do tey wielkości z wielkim żalem Genuy, kro-

ra go ustąpiła za Sarzanę. Oyczyzną jest Donata Rosselli, *o m.* 4. od Pizy, 18. od Florency, 8. od Luki, 58. od Rzymu. dl. 4. 33. 28. Tegoż im. jest m. w Monferacie, między bagnami, blisko rz. Gardina, *o m.* 3. na z. od Kazalu.

LIVRADE, (Ste) S. *Liberata*, m. Fr. w Agienńkim, nal. do Xiecia *Aiguillon*, w rowninie nad Lotą, z przeorstwem Bened. *o m.* 5. na pold. od *Agen*.

LIVRADOIS, ob. Ambert.
LIVRON, m. Fr. w Desinnacie, nad zbiegiem Dromy z Rodanem, *o m.* 5. na pold. od Walericy.

LIVRY, Margr. Fr. i Opac. Augst. czyniące 4000. liwr. *o m.* 3. na w. od Paryża.

LIWERPOOL, m. Angiel. w Lankashirze, nad morzem, ktorego uzbrowszy się kupcy przeciw Franc. i Hiszp. r. 1733. i 1742. dali początek handelowi miasła tey. Wyšla wiele one teraz okrętów do brzegow Gwinei i Angoli, prowadzi handel wielki w osładach Angielskich. Deputacie 2. na Parli. *o m.* 50. na pold. ku z. od Londynu. dl. 14. 27. 53. 28.

LIWIE, lub Liw, m. Pol. w Woi. Mazowieckim, stol. ziemi, z Kalżtelanią, zamkiem i Stwem placącym kwarty 21: 1450. Mieyscem jest seymikow i sądow, leży nad rz. Liwcem *o m.* 1. od Węgrowa, od Warszawy 12.

LIXHEIM, mała forteca i miasteczność w Xstwie Falsburkim, *o m.* 4. od Sawerny.

LIZAUT, m. Fr. *o m.* 10. na pold. od *Poitiers*.

LIZIER, (S.) S. *Licernis*, dawne m. Fr. w Akwitanii, stol. powiatu *Conserans*, z Bisk. Znajdują się tu dwie Katedry, i Kaplica, do których wielu nabożnych uczęszcza. Leży nad Salatą, *o m.* 25. od *Auch*, 175. od Paryża.

LLERNA, ob. Ellerna.

LLIVIA, dawne M. w Katalonii, w Hr. Cerdanii, nad Segrą, o milę od Puicerdy.

LO, (Saint) *Briovera, Fanum S. Laudi*, znaczne M. Fr. w Wielkorządztwie Kadomskim, z Opac. August. czyniącym 6000. liwrow, będącym na przedmieściu *Neuburg*, czyli *Bourg l'Abbé*; znaydują się tu fabryki sukna, materji, galonow, i nici. Leży nad Wirą, o m. 5. na w. od *Contances*, 66. na z. od Paryża. dł. 16. 32. sz. 49. 7.

LOAND A, mała wyspa Affr. ku brzegom Krol. Angolańskiego, długo na m. 5. szeroka na ćwierć mili. Tu gdy chcą mieć wodę słodką, czerpać ją w studniach muszą na ten czas, gdy morze się do góry wznosi, bo gdy opada staie się woda wszędzie mętną i słoną.

LOANDA, (S. Paul de) S. Paweł z Loandy, piękne wiel. i mocne M. Affr. stolica Krola Angolańskiego w Gwinei niż. z bardzo dobrym portem, fortecą, i z Biskup. dependującą od Lizbońskiego. Katedra jest przepyszna. Niezmierna tu liczba znayduie się niewoinkow. Jezuitci sami, ktorzy tu posiadali wielkie i wspaniale Kollegium, mieli ich na 12000. Należy do Portugal. dł. 31. sz. połud. 8. 45.

LOANGO, *Loangun*, znaczne Krol. w Affr. w Gwinei niż. fzey nad Oceanem, rozległe wzdłuż na m. 100. w szerz 75. Krol z całym swym dworem rezyd: w miejscie Loango, które jest dosyć wiel. Twierdza iż r. 1663. Xiadz Bernardyn Węgrzyn Misyjonarz nawrocil do wiary Krola, i że od tąd Krol i większa część mieszkatow są Chrześciance. Co ieżli jest, obyczaje w tym Krol. odmienione byćby powinny. Przedtym Loanganie byli balwochwalcy; niewiasty uprawiały ziemię, zasiewały, i z pol zbierały, służyły do stołu mieszczynom, i dopiero szły po nich

refztę zjadać w kuchni. Gdy Krol chciał pić, dzwoniono, i każdy musiał oczy spuścić przez ten czas na doł, a gdy pić przestał dzwoniono drugi raz, i każdy podnosił głowę. Na piącego poyrzeć żaden nieważyl się bez kary śmierci. Gdy r. 1766. Misyjonarze Fr. udali się tu dla opowiadania wiary, bardzo malo znaleźli znakow Chrześciantwa, ale prace łatwo im się powiodły, z samą tylko ośtrością powietrza walczyć mieli. Mieszkańcy są czarni pięknego ukladu, łagodni, a z piękności sukien wynoszący się, lubo te nie są tylko z zioł. Obfituie kraj w różne gatunki owocow, kość słonową, niewoinkow, bydło i mięz.

LOBAW, *Lobavia*, Lubawa, m. Pruskie z zamkiem; gdzie Biskup Chelmiński miewa swą rezydencją, o m. 6. od Chelmna.

LOBBES, bogate Opac. Bened. w Bisk. Leodyjskim nad Sambrą, o m. 4. od *Charleroy*.

LOBDA, Lobeda, lub Lobdaburg, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż. z zamkiem nad Saalą; nal. do domu *de Saxe Weimar*, o milę od Jenny.

LOBKOWITZ, m. Czeskie w Cyr. Caurzymiskim, gniazdo śl. rodziny Lobkowiczow.

LOBREDAT, rzeka w Katalonii, która wchodzi do morza frzodziemnego blisko Barcellony.

LOCARNO, *Locarnum*, piękne m. i gród w Szwaycarach nad ieziorem zwanym *Większym*, leży wśród kraiu obfitego w palze, wina, i dobre owoce, o m. 18. na połn. od Uowary, 17. od Medyolanu. Należy do Szwaycarow, jako Mendrys. ob. ten Artykuł.

LOCHEM, *Lochemum*, m. w Hr. Zutfanii nad Berkełą. Wzięte było od Fr. 1672. i opuszczone po zrzczeniu fortyfikacji r. 1674. o m. 3. na w. od Zutfanii; dł. 23. 58. sz. 52. 13.

LOC-DIEU, Opac. Fr. Cy-sterfkie czyniące 4500. liwr. o m. 2. od *Villefranche*,

LOCHAU, lub LUCHAU, m. i grod w Xstwie Zelleńskim z zamkiem nad Jetzą, o m. 2. od Dannebergi.

LOCHES, *Lucca*, m. Fr: znaczne przez swoy zamek; w kolegiacie w chorze widzieć się daie grob Agnieszki Sorel, leży nad Indrą, poblizko lasu, o m. 6. na pośd. od Amboizy, 8. od Tours, 55. od Paryża.

LOCHKWABIR, *Leucopubia*, Prow. nadmorska w Szkocyi północney, obfitnie w pasze i ryby. M. S. Inwerloch.

LOCKUM, lub LUCKEN, sławne i bogate Opac. Proteft: w okolicy Hannowerfkiey blizko Wetzery. Wychownią tu Kandydatów Teologii. Opat jest bogatym Prałatem, o m. 8. na pośn. ku z. od Hannoveru.

LOCMARIA, m. Fr. i Margrab: w Brytanii o m. 8. od *Beguier*, na pośd. ku z. Tegoż im. o m. 3. od *Quimper*. Ime o m. 6. od *Autan*.

LOCRENAN, m. Fr. m. 3. na pośn. od *Quimper*.

LODESAN, *Laudense territorium*, Pow. Lodezańfki w Xięstwie Medyolańfkim, rozległy wzdłuż rz. Addy. Jest bardzo urodzayny i ludny. MS. Lodi.

LODEVE, *Luteva*, dawne M. Fr. w Langwedocyi z Bisk. pod Metrepolia Narbońfkiego, Fabryki sukna i kapeluszw niezmiernie go zbogacają. Leży w kraju suchym i nieplodnym, nad rz: *Lergue*, pod górami Scwenami, o m. 17. na pośn. ku w. od Narbonne, 148. od Paryża, 11. od Montpelieru.

LODI, *Laus Pompeia*, wiel. i mocne M. Wł: w Xstwie Medyolańfkim, stoł. pow: zbudowane od Cef: Fryderyka Barberoffy nad Addą • milę od dawnego Lodi,

ktore teraz nie jest tylko miasteczkiem. Nowe Lodi leży w gruncie żyznym, miłym i obfitym we wfzystko. Ma Bisk. dependującego od Medyol: o m. 8. od Padwy, ty-leż od Medyolann, 6. od Placencyi. dl. 27. fz. 45. 18.

LODOMERIA, ob. Włodzimierz. Halickie Krolestwo.

LODOWATE Merze, *Noro Glaciale*, część Oceanu polnocnego, między Grönlandyą na z. i Kapem lodowatym, na w. Moskale nakoniec odkryli komunikacyą morza tego z Chińskim, i Japońskim morzem, ale niepodobną do żeglugi. Karty nowe Rossyi wyrażają jego brzegi. Graniczy na z. z Grönlandyą, na pośd. z morzem pośn. z Moskwa, Laponią, morzem białym i Syberyą, na w. z wyspą Puchochocz, którą łączy się z morzem Japońskim.

LOPRON, m. i Hrabstwo w Bisk. Trydenckim na pograniczu, o m. 11. na pośn. od Brescyi.

LOEBAU, lub LUTIK, *Loebavia*, najdawniejsze z 6. miast Luzacyi wyż: ktore swe miewały ziazdy dla obrad o interesach wfspólnych. Handel tu prowadzą wielki na płotna różnego gatunku. Jest w samym srzedku Luzacyi wyż. o m. 5. na pośn. od Zittau, tyleż od Bautzen.

LOEBEGEN, ob. Lehegum. LOECKENICZ, mała forteca w Ukermarchii Brandeburfkiey, nad rz. Randową, o m. 7. na pośn. ku z. od Szretyna.

LOEFINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberfkim, o m. 8. na pośn. od Waldshuta. Zalecone bardzo zdrowemi łaźniami.

LOERACH, m. Szwabii w Margr. Durlachfkim, nad rz: Wierza, o m. 2. od Bazylei. Jest tu Superintendencya, i niektore fabryki. Zafzczycą się przywilejami wielkiemi.

LOEWENBERG, ob. Lemberg.

LOEWENSTEIN, *Lovefienfene Castrum*, Hrabstwo Lewenfeyńskie, i zamek w Szwabii, o m. 2. na w. od Hailbrony. Hrabio. Lewenfzeyńscy są z domu *de Wertheim*, który idzie od Elektorow Palatynow. Blizko zamku znajdyne się źródło wody mineralney i laźnie bardzo zdrowe. dł. 26. sz. 56. 49. 10. Tegoż im. *forteca* w Niderlandzie przy zbiegu rz. *Mozy* z *Wahalem*, o m. 7. na pold. ku z. od Nimegi. *Greycyusz* tu był więziony.

LOGROGNA, *Juliobriga*, dawne M. Hiszp: w Kastylii starey, w krainie obfitey w owoce przednie, wina dobre, i we wszelkie wygody życia. Leży nad *Ebrem*, o m. 22. na w. od Burgos, 56. na pold. od Madrytu. dł. 15. 32. sz. 42. 26.

LOGUDORO, Prowincya polnocna, i m. na wyspie Sardynii.

LOHBURG, m. Niem. i grod w Xstwie Magdeburfkim, blizko rzeki *Elby*, o m. 7. na w. od Magdeburga.

LOHEAC, m. Fr. w Brytannii, m. 9. na pold. od Rennes.

LOHMEN, m. Niem. zamek, i grod w Misnii na południe Drezna.

LOHN, rzeka Niem. po Łac: *Logana*, wypływa w Hassyi wyż. i wpada do *Renu* po wyżey *Koblentza*.

LOHR, ob. Lahr.

LOIBEN, ob. Leuben.

LOIN, *Lupa*, rzeka Fr. ma swe źródło na granicach pow. *Niwerneńskiego*, wpada do *Sekwany* między *Melunem*, i *Menteuranem*.

LOIRE, (la) *Liger*, rzeka Fr. wypływa w pow. *Wiwareńskim*, płynie przez pow: *Forez*, *Burboński*, *Niwerneński*, *Andegawią*, *Brytanią*, uchodzi do *Oce-*

anu między *Croific*, i *Bourganerf*. Zaczyna bydź spławną, lubo nie łatwo, dla koryta pialczystego, i niebardzo głębokiego, przy *S. Rambert*.

LOIR, (le) rzeczka Fr. ma źródło w *Perche*, wpada do *Sarty* w *Briote*.

LOIRE, m. Fr. nad *Rodanem*, o m. 3. na pold. od *Condruu*. *Inne* o m. 6. na pold. ku z. od *Andegawy*.

LOIRET, rzeczka Fr. w powiecie *Aureliańskim*, wpada do *Ligery*.

LOISERON, m. Fr. o m. 3. na z. od *Lawahu*.

LOMAGNE, *Leomanta*, mała kraina Franc. która składa część *Armaniaku* niż. Handel tu jest mały. *LeTour* M. S.

LOMBARDIA, *Longobardia*, nazwisko, które się daie właściwie *Włochom* północnym, ob. *Włochy*.

LOMBERS, m. Fr. w *Langwedocyi*, o m. 3. od *Alby*.

LOMBEZ, *Lombarium*, m. Fr. w *Gaskonii*, w niemłym położeniu, z *Bisk.* w *Metropolii Tulozańfkiego*; nad *Sawą*, o m. 11. na pold. ku z. od *Tulozy*, 10. od *Auch*, 8. od *Rieux*.

LOMER, (S.) Opac. *Bened.* w *Blois*, przyłączone do *Biskup:* czyni 8000. liwr.

LOMMASCH, m. Niem. w *Misnii*, o m. 3. na z. od *Meiffen*.

LOMNITZ, (Alt, i Neu) *Łomnica*, m. Niem. w *Hr. Glatckim*, zalecone młynami; leży nad *Nisłą* powyżey *Glatzu*. Tegoż im. m. w *Stwie Spifkim*, dołyć handlowne.

LOMOND, *Lomundus*, wiel. jezioro w *Szkocyi*, w *Prow. Lennox*. Ma m. 8. wzdłuż, a w szerz 3. *Kęp* 30. liczą na tym jeziorze, które po więkfszey części są *mieszane*. Obfituje w *ryby* a *nawięc* ma *ofobliwfzych węgorzow* bardzo *delikatnych*.

LONATO, m. Wł. w Państwie Weneckim, o m. 5. na w. od Brescyi.

LONDINIERES, m. Fr. w Normandyi, o m. 3. na poln. od *Neufchatel*.

LONDONDERRI, *Roboretum*, mocne M. i Hrabstwo w Irł. w prow. Ultonii, z Bisk. pod Metropolią Armaghskiego, i z portem bardzo wygodnym. Sławne jest przez swe oblężenia, które wytrzymało, a nayıcięższym wr. 1689. leży nad Lough-Foylą, o m. 36. na poln. ku z. od Dublina, 15. od Armaghu.

LONDONDERRI, Xstwo, zwane też Koloryńskie, w Prow. Ultonii; długie jest na m. 19. szerokie 10. Grunta jego bardzo żyzne. Dzieli się na 5. Baronii. Londonderry jest M. S.

LONDYN, London, *Londinum*, po Fr. Londres, jedno z nayıcięższych, nayıbogatszych, i nayılepiey kwitnących miast na świecie, stolica wiel. Brytanii, iey rządu, i fl. Parl. de którego miasto wysyła 4. Dep. z Bisk. pod Metropolią Kantuarijskiego; zażczycone Akademią, towarzystwem Krol. umiejętności ustanowionym od Karola II. r. 1663. szkołami publicznemi, w których wszelkich rzemioł uczą gratis uboższych; szkołą matematyki, w ktorej uczą żeglarstwa; domem publicznym, w którym złooczyńce, i włoczęgi bywają do prac przymuszani, szpitalami wspaniałemi, pięknemi i obłzernemi rynkami, rozległemi ulicami, lubo bardzo niewygodnemi, dla czego zobuch siron dla pieszych są dawane poręczce, wielką liczbą kolegiów, i kościołów, z których pryncypalne są S. Pawła, Katedra, i kollegiata Westminsterka; liczy Londyn 80. kościołów Kalwińskich, 30. dla Protestantów obcych, piękną Synagogę dla żydów, i około miliona dusz. Daie się widzieć w Londynie wieża, która fortecą jest

blizką Tamizy, w ktorej Arsenal narodowy, mennica, kleyoty i archiwa korony, więzienie dla Parow, i członkow izby niżzey Parlamentu, znajduje się. Bursa Krol. jednym jest z nayıpiękniejszych w tym rodzaju budowli na świecie. Wielu ludzi sławnych Londyn jest oyczyzną; między innemi fl. Milton, Tomasz Morus, Franc. Bacon, Tom. Bronon &c. ztąd byli rodem. Prowadzi handel na podziw wielki, leży w kraiu bardzo żyznym, w Prow. Middlesex, nad Tamizą, nad którą jest most kamienny, m. 85. od Dublina, 90. od Edymburga, 90. od Paryża, 70. od Amsterdamu, 180. od Kopenhagi, 300. od Madrytu, 360. od Rzymu, 260. od Sztokolmu, 320. od Krakowa, 580. od Konstantynopola, i Moskwy, 270. od Wiednia. dł. 17. 34'. 45". sz. 51. 31. Tegoż im. M. w Amer. pold. w Tukumanie, zbudowane r. 1555.

LONGANICO, m. w Morei nad Alseą, leżące w tym miejscu, gdzie dawniey Olimpia o m. 9. na poln. od Arkadyi.

LONGCHAMP, *Longus Campus*, Opac. zakonu S. Franc. fund. r. 1260. od S. Elżbiety siostry S. Ludwika, od Paryża m. 2. na z.

LONGEVILLE, *Longavilla*, m. Fr. w *Poitou*.

LONGFORD, *Longofordium*, m. i Hrabstwo w Irlandyi, w Prow. Linster, nad rz. Kamlną. o m. 24. na z. ku poln. od Dublina; wysyła 2. Dep. na Parl.

LONGIUMEAU, m. Fr. nad małą rz. Ywertą, o m. 4. na pold. od Paryża.

LONGONE, cb. Porto-Longone.

LONGLENDU, bagno o m. 2. od Montcenis, w pow. *Charvais* wyznaczone, aby było srzednie przedziału kanału Burgońskiego.

LONGPONT, znaczne Opac. Cyster. w Xstwie *Vallois*, fundo: r. 1131. od Jostaina Bisk. Sweslyo-

neńskiego, czyniące 15000. liwr: m. 3. od Sweffvoni.

LONGUAY, Opac. Fr. w Szampanii, Premonstr. czyni 1800. liwr. m. od *Grand Pré*. Inne Cyfster. m. 5. na z. od Langres, czyni 2200. liwr.

LONGUE, m. Fr. w *Anjou*, nad zbiegiem rzek *Latau* i *Authion*, o m. 3. na pośn. od *Saumur*. Sławne targami. Dzieli się na dwa miasta *Longue en Franchise*, i *Longue hors de Franchise*, ob. *Ile longue*.

LONGUE, Opac. Bened. w Normandyi, fund. r. 1165. blisko *Bayeux*, czyni 3000. liwr.

LONGUEVAL, Baronia Fr. w pow. *Vernandois*, m. 3. od *Peronny*.

LONGUEVILLE, m. Fr. w Normandyi, z tyt. Xstwa, o m. 4. na pold. od *Dieppy*. Tegoż im. w *Hainaut* o milę od *Maubeuge*. Inne o milę od *Talmontu*.

LONGVILLIERS, Opac. Fr. Cyfster. w Diec. Bolońskiej, fundowane r. 1139. czyni 6500. liwr. o m. 2. od *Montreuil*.

LONGWY, lub LONGOUI, *Longus Vicus*, m. Fr. na pograniczu Xstwa *Luxemburkiego*, z zamkiem. Dzieli się na stare i nowe miasto. Zbudowane było od *Ludwika XIV.* po pokoiu *Nimzjskim*, ufortyfikowane podług sztuki *P. Vauban*, leży na wzgórcie m. 6. na pold. ku z. od *Luxenburga*, 6. od *Montmedy*, 9. od *Thionwilli*, 67. od *Paryża*. dł. 23. 26. sz. 49. 31.

LONGUYON, m. Fr. w Xięstwie *Barlskim*, m. 3. od *Longwy*.

LONLAY, *Longolatun*, m. Fr. w Normandyi, z Opac. Benedyk. fundowane około r. 1020. czyniący m. 1500. liw. o m. 2. od *Domfrontu*.

LONSAC, m. Fr. w *Santonii*, o m. 3. od *Cognac*.

LONS-LE-SAUNIER, *Les Salinarius*, m. Fr. z Opac. Ber. nad *Solwaną*, o m. 8. na pold. od

Doli.

LOO, zamek *Xcia Arauzykafskiego*, w *Gieldryi Hollenderfskiej*, o m. 3. od *Dewenteru* na z. ob. *Stadt-Loe*.

LORBUS, dawne *M. Afryk*. w *Krol. Tunetańskim*, w *Barbaryi* z zamkiem. Dają się tu widzieć bardzo piękne starożytności znaki, leży w miłej równinie, urodzajney w zboże, o m. 60. na pold. ku z. od *Tunetu*. dł. 26. 35. sz. 55. 35.

LORCH, *Eliocrata*, dawne *M. Hifzp.* w *Krol. Murcyi*. Jest mocno spustoszone, lubo leży w gruncie bardzo dobrym; jest na wzgórcie, o m. 14. na pold. ku z. od *Murcyi*, 12. na z. od *Kartageny*.

LORCH, *Laureacum*. Opac. Protest. w *Szwabii*, w *Xstwie Wirtemberskim*, o m. 2. od *Gemundy*, którego dochody są oddane *Akademii Tubingskiej*. *Chryftryan Mat. Fast*; był *Opatem Lorcheńskim*. W *Auftryi* wyż. jest także *Lorch*, które niegdyś było *Arcy-Bifk.* leży nad *Dunaiem*, o m. 4. od *Lintzu*.

LORETTA, *Lauretun*, miasto, ale bardzo mocne *M. Wł.* w *Marchii Ankonitańskiej*, z *Bifk.* od *Papieża* tylko dependującym, erygowanym od *Syxta V.* r. 1586. Zdobio go *kościół bogaty* i *wspaniały*, w którym iako *Włochy* mówią, urodził się *J. Chryftryus*; twierdzą, iż go *funi Aniołowie* z *Paleftryny* do *Dalmacyi*, z *Dalmacyi* do *Wł.* przenieśli. *Niezmierna* tu przeto *zawsze liczba pielgrzymow* gromadzi się, leży miasto na górcie, o milę od *Golfu Weneckiego*, 5. od *Ankony*, 45. od *Rzymu*. dł. 33. 7. sz. 43. 27. ob. *Kalifornia*.

LORGES, ob. *Quintin*.

LORGUES, *Leouice*, m. Fr. z *śladami*, bardzo *ludne*, nad rz. *Argens*, o m. 2. od *Draguignan*, 5. na z. od *Freius*, 172. od *Paryża*.

LORIOU, m. Fr. w *Delfinacie* o m. 6. na pold. od *Walencyi*. Tegoż im. *maiętność* z tyt. *Harbiftryk*

w Bressyi, między *Bourg* i *Macon*, o *m.* 3. od obydwóch.

LORME, m. Fr. w pow. Niwerneńskim, o *m.* 5. na półd od *Vezelay*.

LOROUX, Opac. Fr. fundo. r. 1121. Cyfter. czyli 5300. liwr. o *m.* 3. od *Saumur*.

LOROY, Opac. Fr. Cyfter. czyli 4000. liwr. *m.* 5. na półn. od *Bourges*.

LORRAINE, *Lotharingia*, Lotaryngia, Prow: Fr. między Xięstwem Luxemburskim, Arcy-Bisk. Trewirskim, Fraszkontem, Xięstwem Dwoch mostów, Alfacją i Szampanią, długa jest na *m.* 40. szer. 30. Obfituje w zboża, wino, len, zwierzynę, ryby, i wszelkie wygody życia. Ma podostatek drzew, rud, kruszców, zup solnych, &c: i rzek wiele. Powietrze uniarkowane, i mile położenie. Lotaryńczycowie są pracowici, prości, przywiązani do Monarchy i religii Katolic. Handel z obcemi prowadzą mały, mając u siebie wszystko, a niemając wewnątrz kraju rzek spławnych; handel ich zależy na płotnach, winie i zbożu. Dzieli się na 4. wielkie pow. *Nancy*, *Vosge*, *Basigny* i Lotaryngią Niemiecką. Xzęta Lotaryńscy pochodzili od Gerarda z Alfacji Hrabiego *de Castinachs*, znakomitey i dawn. familii, Wuią Cesarza Konrarda. Cesarz Henryk zwany czarnym dał mu był Lotaryngią pod tyt. Xstwa r. 1048. iiego potomkowie posiadali ją aż do Traktatu Wiedeńskiego zawartego przedugodnie r. 1735. i dokonanego 1736. przez który ta dostała się Leszczyńskiemu Stanisławowi I. Kro. Pol. pod warunkiem, iż po jego śmierci przylączona być miała w zamianę Toskany do Korony Fr. co się i stało r. 1766. Nancy jest M. S.

LORRIS, m. Fr. o *m.* 5. od *Montargis*.

LORSCH, Opac. w Elekt. Mogunckim w pow. *Beusheim*, kto-

rego Opat ma tytuł Xięcia.

LOSLAU, m. Szląskie w Xięstwie Raciborskim, o *m.* 4. na półd. ku w. od *Raciborza*.

LOSS, Lotz, lub *Borchloen*, m. i Hrabstwo Niem. w Bisk. Leodyjskim o *m.* 2. na z. od *Tongres*.

LOT, (le) *Oldus*, *Lotus*, rzeka Fr. ma źródło w pow. *Gevaudan*, wpada do *Garumny* w *Aiguillon*, zaczyna być spławną w *Entragues*.

LOTARYNGIA, ob. *Lorraine*.

LOTHIANA, *Laudania*, Prow. nadmorska w Szkocyi półd. nad *Golfem Forth*. Jest najpiękniejszą, najżyźniejszą i najludniejszą w Szkocyi Dzieli się na wschodnią zachodnią i *Midlothianę*. *Edyburg* jest w ostatniej.

LOUANS, lub *LOANS*, *Lovincum*, m. Fr. w Burgundyi między rz. *Seilles*, *Sallą*, i *Solnaną*. Ma Collegium, szpital i fabryki, o *m.* 6. na półd. ku w. od *Chalons*.

LOUCOUMIS, Lukumowie, Narod wsrzodka *Gwinei* osiadły. Wkraiu ich jest mnóstwo iedwabiu, bawelny, indychu, którego do fabrykowania używają. Robią tu przednie obicia iedwabne i bawelniane, które przedają drogo, bo niekiedy po 6. lub 700. liwr.

LOUDUN, *Loudunum*, dawne m. Fr. w Piktawii, sł. urodzeniem *Scewoli*, *Abela*, od *S. Marthy*, *Teoph. Renaudota*, *Bouillaud* &c: leży na górze, o *m.* 12. na półn. ku z. od *Poitiers*, 15. od *Tours*. Tegoż im. m. Fr. w *Langwedocyi*, o milę od *Bagnols*.

LOUGRES, wieś Fr. o *m.* 2. od *Montbeliard*, sławna źródłem wod lekarskich skutkow przedziwnych, zwanym *la Saine fontaine*.

LOUIN, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 8. na półn. ku z. od *Poitiers*.

LOUIS, (S.) forteca Afr. przy uściu *Senegallii*, ustąpiona Angli. traktatem *Wersalskim* r. 1763. ob-

Fort-Louis.

LOUISBOURG, Luisburg, *Arx Ludoviciana*, M. w XIIwie Wirtemberskim zbudowane r. 1708 od Xela Eberharda Ludwika z zamkiem, w którym rezydował do śmierci. Jest o m. 3. od Stutgardy, odtąd upada coraz bardziej, iak dwor w nim mieszkać przestał. ob. Ile-Royale.

LOUP, (S.) Opac. August. w Troyes, czyni 12000. liwr. Tegoż im. m. Fr. o milę od *Airvaux*.

LOUPE, *Lupa*, m. Fr. w powiecie *Beauce*, o m. 7. na z. od Chartres.

LOUPIAC, m. Fr. w Armaniaku, o m. 2. od *Vic-Ferzenfac*.

LOUPIAN, m. Fr. w Langwedocy o m. 2. od Agdy, nad bagnem Thau.

LOURDE, *Lapurdum*, m. Fr. w Gaskonii, stol. pow. *Lavedan*, zdawnym zamkiem na skale m. 4. na z. od Baguieres.

LOUTH, *Lutum*, m. i Hrab: w Irlandyi, w Prow. Leinster, o m. 2. od Dundalki, i 15. od Dublinia.

LOW, (Est, i West) 2. m. Angiel. w Kornwalii, obydwia deputnią pod dwóch na Parl.

LOUVAIN, *Louanium*, *Lo-wan*, Loewen bardzo wiel. i piękne M. w Brabancyi Austr. z st. Akademią zaszczyconą wielkimi przywilejami. Wzięte było r. 1746. od Fr. woyska Gieldryi odstąpić od niego były przymuszone r. 1542. Xzę A-rauzykański, r. 1572. Hollendrzy i Francuzi r. 1635. Franc. 1706. Weszli także w zdradą 1710. do niego Franc. ale od mieszkańcow miasta odpędzeni zostali. Dawniej to miasto tak ludne i handlowne było, iż samych domow sukienników na 4000. a więcej niż 150. tysięcy robotników, a w tymże czasie, to jest na początku wieku 14. takie mnostwo tkaczow, iż gdy zchodzili z roboty. musiano wdzwon wiel. dzwonić dla ostrzeżenia ludzi pry-

watnych, aby dzieci do domow spędzili swych, żeby od nich w ścisku iakiemu nie podpadły niebezpieczeń. Van Espen, i Libert Hennebel ztąd byli rodem. Leży nad Dylą, o m. 4. na połn. ku w. od Bruxelli, 4. od Mechlina, 12. od Namuru, 16. od Mons, 65. od Paryża. dl. 22. 17. sz. 50. 53.

LOWENSTEIN, ob. Leewenstein.

LOUVERNAY, m. Fr. m. 2. na połn. od Lowaln.

LOUVIERS, *Luparia*, m. Fr. w Normandyi wyż. z tyt. Hr. Znaczna tu sukienna fabryka znajduje się, leży w równinie żyzney o m. 5. na połn. od *Evreux*, tyleż od *Rouen*.

LOUVIGNER, m. Fr. w Gaskonii m. 4. na połn. od Leskaru.

LOUVO, *Livo*, Luwa, piękne M. Azyat. w Krol. Siamskim, z pałacem wiel. w którym Krolowie przez nieiaką część roku mieszkaią. Jest bardzo ludne, i w piękney leży równinie, o m. 9. od Juthii, dokąd płynię się kanatem.

LOUVOIS, maieństwo z tyt. Margr. w Szambani, o m. 2. od Epernay, 4. od Rheims.

LOWOSITZ, m. Czeskie, w Cyr. Leitmaryckim, nad Elbą. Przy tym mieście między woyskiem Pruskim i Austr. krwawa odprawiła się batalia, r. 1756. leży na połn. Leitmarycza.

LOUWERES, m. Fr. m. 3. od S. Denis.

LOUYSIANE, Luyziania, wielka kraina Ameryki połn. przeznaczona prawie przez połowe od północy ku połd. rzeką Missisipy. Fernand de Soto Hiszpan pierwszy ją odkrył, ale żadnych tu Hiszp. nie założyli osad. W 10. lat potym X. Marquette Jezuita i P. Solier odkryli ją. W r. 1718. i 1720. chcieli tu Francuzi liczną uczynić osadę, i wystawili nowy Orleans, który stał się stolicą, ale niewiele im się powiodło. Oddali ją Francuzi Hiszpy r.

1763. i obięli ją ci 1767. Lnyziana jest naylepszy kray w Ameryce, iaki tylko znamy. Wszystko tu rodzi się przedziwnie.

LOXA, lub LOYA, M. Hiszp. dofyć znaczne w Krol. Grenady, w gruncie żyznym i miłym nad Xenilą, o m. 6. na z. od Grenady. Tegoż im. w Amer. w Peru, o m. 10. od *Cuenca*.

LOYOLA, zamek Hisz. w Provin. Guiposkoi, st. urodzeniem S. Ignacego, blisko Płacencyi. Było tu Kollegium Jezuickie, z którego iako i wszyscy z Korony wypędzeni byli r. 1767. Tegoż im. m. w Peru, m. 15. na pold. od Loxy, dziś nie ma tylko kilka chat.

LOYTZ, *Lutetia*, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż. w Pomeranii nad Peną m. 9. na pold. od Stralfunda, 5. od Gutzkowa.

LUBACZOW, m. Pol. w Woiwodz. Bełzkim, st. powiatu, z Kasztelanią, Stwem grod. czyniącym kwarty 26281. zł: Teraz pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim, od Zamościa na pold. m. 9. od Lwowa 10.

LUBAN, m. Litt. w Woi. Nowogrodzkim, obrze zabudowane nad rz. Orszą, od Słucka ku pold. o m. 6.

LUBAN, wiel. jezioro w Inflanciech i m. tego im. od Dyneburga na pold. m. 7.

LUBARTOW, czyli LEWARTOW, znaczne M. Pol. w Woi. Lubelskim, ozdobne pałacem Xiążąt Sanguszków, na którym się mieście pisze ta familia. Żydzi znaczny tu prowadzą handel. Budowle ma piękne, od Lublina m. 8. Tegoż im. w Woi. Wolyńskim o m. 2. od Ostropola.

LUBASZYN, m. Lit. w Woi. Mińskim, leży w gruncie dobrym nad Berezyną, od Radziwiłowa ku pold. m. 5.

LUBAWA, ob. Lobau.

LUBBKA, *Lubeca*, m. Niemiec. w Xstwie Mindenckim; ma

Koll. protestanckie złożone z 4. Katedron. o m. 5. na z. od Minden.

LUBBEN, *Lubeena*, m. Niemiec. w Luzacyi wyż. nad Sprą, nal. do Elekt. Saskiego, o m. 8. na pold. ku z. od Kołbuza.

LUBECK, *Lubecum*, *Lubeca* Lubeka, wiel. piękne, bogate, mocne, i st. M. Niem. w Cyr. Saxonii niż. st. Wagryi. Ma Bisk. który jest Xciem Rzeszy Niem. pod Metropolią Bremieńskiego, cytadellę, i port dobry. Jest miasto wolne. Cesar. Anzeatyczne, i bardzo kwitujące, nakładał Rzpltey dependującą tylko od Ces. rządzące się, a którego prawa od miast Pol. większych przejęte były. Mieszkańcy są wyznania Anizpurckiego od r. 1535. Założona była Lubeka r. 1140 od Adolfa II. Hrab. Holztyńskiego. Budowle tu publiczne są bardzo piękne. Wieża wodna jest osobliwą Lubeki ciekawością. Większa część ulic ozdobiona jest lipami. Znayduje się tu Opac. Protekt. zwane S. Jan; szpitalow też kilka; Jan Kirchmann ztąd był rodem, leży nad zbieganiem rzek Trawa, Wackenitz i Stekenitz, blisko morza Bałtyckiego, o m. 9. na pold. od Lawemburga, 15. od Hamburga, 53. od Kopenhagi, 178. od Wiednia. dl. 28. 26. sz. 53. 57. Nie trzeba mieścić Lubeki miasta z Bisk. Lubeckim, którego władza i dobra są wcale inne. Kapituła Lubecka składa się z 30. Kanon. z których 26. są Protestanci, 4. Katol. Katedra i domy ich leżą w obmurowaniu miasta, a dobra Biskupie należące do Kapituły stykają się z Lubeką. Biskup obrany bywa koleyno od miasta Lubeki i od Kapituły samey. Senat ma prawo Patronatus nad Katedrą. Bisk. mieszka w Eutynie. Do Lubeczandw procz miasta należy port Trawemunda, miasteczko Bergedorff na wspól z Hamburgczykami majątność zwaną 4. kraie, nie które powiaty w Xstwie Saxe-Lawenburgkim, i niektóre piękne wiosel

na pograniczu Holsteynu.

LUBECZ, zamek dawny nad Dnieprem w Woj. Mściławskim, z kład Kniaziowie Lubeccy.

LUBEN, m. Szląskie w Xstwie Lignickim, mające fabrykę sukienią, o m. 4. na półn. od Lignicy. ob. Lubben.

LUBICA, lub LEVICA, m. w Stwie Spiskim, z probostwem bogatym, osiadłe od lutrow, w gruncie bardzo żyznym, od Podoleńca m. 2.

LUBITZ, lub Lups, m. i grod w Xstwie Wendeńskim, o m. 12. na pold. ku w. od Szweryna.

LUBLENICZ, m. Szląskie w Xstwie Opawskim, o m. 10. na w. od Opawy.

LUBLIN, *Lublinum*, piękne, znaczne, i il. M. Pol. stol. Woiewodz. w Małey-Polszcze, handlowne, murem otoczone, znakomite Trybunałem Mało-polskim, sądami ziem. i grodu, a zatym wielką liczbą szlachetney palestry; miejscem jest seymikow. Zdobi go wiele kościołów i klasztorow. 3 tu na rok sławne odprawują się iarmarki. Ma szkoły główne, kupcow bogatych. &c. Pamiętne jest tu uczynioną ligą i unią Polski z Xstwem Lit. r. 1569. Dawniey miejscem było seymow Polskich z Kadencyi na Mało-polskę, i extraord. R. 1240. od Tatarow podpalone było, potym wzięte od Moskalow. R. 1447. i 1606. wielką przez pożar poniosło szkodę, a 1656. od Szwedow było spalone, i od nichże opanowane 1703. Leży w gruncie dobrym nad rz. Bystrycą, o m. 30. od Krakowa, 28. od Lwowa, 24. od Warszawy. dl. 40. 50. sz. 51. 14. Woiewodz. Lubelskie położone między Wdztwami Sandomirskim, Mazowieckim, Podlaskim, Brzeskim Litt. i Ruskim, dzieli się na 2. powiaty Lubelski, Urzędowski, i ziemię Łukowską. Szymikuje w Lublinie, obiera Poslow 6. Dep. 2. Senatorow większych ma 2. Wdę i

Tom II.

Kasztelana Lubelskich. Herb Woiewodztwa jest ieleń biały. Rzeki znaczneyze są Wisła, Wieprz, i Bystryca. M. S. Lublin.

LUBNY, m. w Woj. Kłiowskiem pod pan. Moskiewskim, nad rz. od Miurogrod m. 7.

LUBOMLA, m. Pol. w ziemi Chełmskiej z Stwem płacącym kwarty 26470. zł. R. 1659. dane było w dziedzictwo Wyhowskiemu Wdzie Kłiowskiemu, a teraz dziedziczne Hetmana Branickiego. W okolicy swey jest najpiękniejszy; ma 5. kościołow murowanych i pałac wspaniały z wiel. ogrodem. Po większey części jest w murach. Austerye w nim są porządne. W położeniu i-łt dobrym, w gruncie żyznym, od Chełma m. 11. od Maciejowa 2.

LUBONICE, w pow. Rzeszyckim w części pozostałej przy Polszcze, Stwo płacące kwarty zł. 2381.

LUBOSZAN, w Woj. Witebskim pod pan. Kossyiskim, Stwo płaci zł. 4790.

LUBOWLA, m. w Stwie Spiskim, dosyć znaczne, nad Popradem z zamkiem pobliskim na górze, dosyć mocnym, pamiętne widzeniem się tu Władysława Krola Pol. i Zygmunta Cef. sławne targami i iarmarkami, od Krakowa m. 12.

LUBSCHUTZ, piękne m. Szląskie, w Xstwie Jagerndorf, znaczne wielkim handsem na zboże i nici, od Jagerndorfu, na półn. ku w. m. 4.

LUC, m. Fr. z tyt. Hr. w Prowancyi o m. 2. od Lorgues. Inne w Delfinacie, o m. 3. od Die.

LUCATONEQUE, Lukaionekwa, wyspa Ameryki północney jedna z Lukajskich. dl. 300. sz. 26. 27.

LUCAR de Barameda, (S.) piękne i znaczne M. Hiszp. z bardzo dobrym portem obronnym, w Andaluzyi, przy uyciu Gwadalkwirwiry, m. 19. na pold. ku z. od Sewilli, 109. od Madrytn.

LUCAR de Guadiana, (S.) m. ene M. Hiszp. w Andaluzji, na pograniczu Algarwii, z małym portem nad Gwadyaną. dł. 10. 36. sz. 37. 20.

LUCAR la Mayor, (S.) m. Hiszp. w Andaluzji z tyt. Xstwa m. 3. od Sewilli.

LUCAY, m. Fr. w pow. *Berry* z tyt. Hr. m. 2. bd Walencyi. Tamże inne o m. 3. od *Iffoudun*.

LUCÉ, *Lucium*, m. Fr. z tyt. Baronii, w pow. *Maine*, na poln. lasu Bersay, o m. 4. na poln od *Chateau-du-Loir*. o milę od tegoż jest *Lucan*.

LUCELLE, lub **LUTZEL**, *Lucella*, dawne i fl. Opac. Cyfter. fund. r. 1124. w Bisk. Bazylejskim nad rz. Lutzelą, o m. 5. od Bazylei i Ferretty.

LUCENA, m. Hiszp. w Andaluzji, nad rz. Fintą, z tyt. większego M. o m. 7 od Oceanu.

LUCERA, *Luceria*, dawne m. Wł: w Krol. Neapol: w Kapitanacie, z Bisk. pod Metropolią Benewentańskiego. Jest o m. 12. od Manfredonii.

LUCERNA, piękne i wiel. M. Szwajcarskie, niegdyś Cef: stolica Kantonu tego im. Wielu tu bardzo pięknych jest budowli, leży nad jeziorem Lucerną, w miejscu, gdzie rz. Rufs wpada do tego jez. o m. 12. na połd. ku z. od Zurychu, 14 na w. od Berny, 19. od Bazylei. dł. 25. 15. sz. 47. 3. Kanton Lucerny jest Prow. Szwajcarską, najznaczniejszy po Zurychskim i Berneńskim, 3ci w porządku. Kraj jest żyzny i obfity w ryby, dla jez. nad którym leży, a który też nazywają *jeziorem 4 Kantonow*, ponieważ Kantony 4, to jest Lucerna, Ury, Schwitz, i Unterwald jego się tykają. Jezioro to ma prawie podobną figurę do Krzyża, w środku jest wązkie; ma wzdłuż na m. 8. szer. 2. Nazwisko ma z Łac. *Lucerna*, Latarnia, iż stawiona była nad brzegiem jez. dla ryby łowiących na

nim latarnia; w Lucernie Postowie Hiszp. i Papiejski rezydują. Kanton Lucerny jest pierwszy z Kant. Katolickich.

LUCERNE, m. Wł. w Piemontkim, stoł. doliny tego im. o m. 2. na połd. od Pigneroli.

LUCHAU, ob. Lochau.

LUCHE, m. Fr. w *Anjou*, o m. 3. na w. od Fleche.

LUCHEUX, m. Fr. w Pikardyi, o milę od Dourleus.

LUCHOW, w ziemi Przemyskiej z Stwem czyniącym kwarty 2016. zł: pod pan. Austr. od Tarnogroda o milę.

LUCHOWICE, ob. Lachowice.

LUCIA, (S.) lub S. Lucie, wyspa Ameryki, jedna z Antylskich na połd. Martyniki, na z. Barbady, na poln. ku w. względem wyspy S. Wincentego. Ma w okolo na m. 25. i byłaby bardzo żyzną, gdyby była uprawną. Ale olada, którą tu założyli Franc. będąc zruynowaną, mało się pozostało mieszkańców. Ustąpiona była Francyi traktatem Wersalskim r. 1763. gdy ją wprzód 1762. opanowali Anglicy. Dwie na niej są góry wysokie zwane *les Pitons de S. Alouise*, które wyspę dają widzieć zdaleka, dł. 316. 40. sz. 13. 50.

LUCIE, (S.) klasztor Franciszkański w Lotaryngii między Commercy i Sampigny, przy którym znajdują się lasek, w którym jest drzewa pachnącego dośwć, zwane przeto od klaszt: drzewem S. Lucy.

LUCIEN, (S.) Opac. Bened. czyniące 1500. liwr. przy *Beauvais*. Tu Kardynał Cholet jest pochowany.

LUCKEM, ob. Lokum.

LUCON, *Lucio*, Luzon, m. Fr. w Piktawii z Bisk. pod Metropolią Burdegalskiego, erygowany r. 1317. od Jana XXII. Leży między bagnami niezdrowemi, o m. 7. na poln. od Rocholle, 20. od Nantes.

LUCON, lub **MANILLA**, *Lucio*, Luzon, znaczna wyspa w Azji na Oceanie wschodnim największa i najbliższa północy z Filipińskich. Długa więcej niż na *m.* 60. szeroka nad 40. a *m.* 360. maiaça w około. Znajduie się tu obficie wosk, bawelna, cynamon, kokos, siarka, ryż, złoto, konie przednie, bawoły, i zwierzyzna. Zdebył ją Michał Lopez r. 1571. dla Hiszp. i założył tu miasto Manillę, które jest stol. Mieszkańcy są Hiszpanie, lub Indyjanie holdownicy Hiszp. Anglcy ją złupili r. 1762. dl. 137. 141. 35. 13. 10. 10.

LUCQUES, ob. Luka.

LUCYN, m. powiatowe w Inflanciech, z Stwem płacącym kwarty zł: 7918. jest dosyć osiadłe, o *m.* 4. na półn. od Maryenhauza.

LUDE, *Lusdun*, m. Fr. w Andegawii, na pograniczu pow. *Maine*, nad Ligierą z zamkiem. Miało dawniej tytuł Xłtwa Parostwa o *m.* 3. na w. od Fleche, 5. od Bauge.

LUDE, lub **LUDGE**, m. w Bisk. Paderbornskim nad Emmerą blisko Pymontu na półd.

LUDGARSHALL, m. Angiel. w Wiltshirze, wysyła 2. Deput. na Parl.

LUDGER, (S.) klasztor Bened. blisko Helmstedtu, w Xłtwie Wolfenbittel. Zależy od Opata Werdeńskiego.

LUDITZ, m. Czeskie w Cyr. Zateckim, z zamkiem, w którym się urodziła Xżna Libuśa, o *m.* 5. od Zatzu.

LUDLOW, *Ludlowia*, m. Angiel. w Shropshirze, z zamkiem, wysyła 2. Dep. na Parl. Leży na górze, o *m.* 36. na półn. ku z. od Londynu.

LUDWIGSBURG, ob. Louisbourg.

LUDWINOW, m. Pol. w Woiewod: Krakowskim, nakształt przedmieście Krakowa; jest handlowne, leży nad Wisłą pod pan. Austr. na granicy Kordonu. Od Rzelzowa *m.*

18. Tegoż im. m. w Woi. Trockim. **LUGAN**, M. Chińskie, 4te głowne Prow. Xanfi, nad brzegiem półn. rzeki *Chang*. dl. 129. 56. sz. 37. 13.

LUGANO, *Lucanum*, m. i pow. Włoski należący do Szwaycarow, iako *Mendris*, ob. ten Artykuł. Leży nad jeziorem Lugano, o *m.* 6 na półn. ku z. od *Como*, 10. od *Chiavena*. dl. 26. 28. sz. 45. 58.

LUGDUN, ob. Lyon.

LUGNY, m. Fr. z tyt. *Vicomte*, w Burgundyi, o *m.* 3. od *Macon*. Tegoż im. Baronia o miłę od *Charolles*. Także wieś z tyt. *Margrabstwa* o *m.* 4. od *S. Pol*.

LUGO, *Locus Augusti*, dawne M. Hiszp: w Gallicyi z Bisk. pod metropolią Kompostelskiego. Kilka tu zborow mianych było, leży nad rz. *Minho*, o *m.* 13. na półd. ku w. od *Mondonedo*, 24. od *Owiedo*, 23. od *Kompostelli*. dl. 10. 40. sz. 43. 1.

LUGUET, ob. Auzat.

LUINES, lub **MAILLE**, *Maillicum*, m. Fr. nad Ligierą z tyt: Xłtwa Parostwa, erygowane r. 1610 od Ludwika XIII. o *m.* 3. na z. od *Tours*. Luizburg, ob. Louisbourg.

LUK A, lub **LUCKA**, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż sławne potyczką r. 1308. o *m.* 4. na półn. ku w. od *Zeitzu*.

LUKA, *Lucca*, wiel. dawne, bogate, i mocne M. Wł. stolica Rzpltey Luceńskiej z Arcy-Bisk. Kościoły tu przepyszne. Prowadzi wielki handel na jedwab. Oczynną jest *Castruccio Castracani*, i Marcina Poli. Leży blisko *Serchio*, na ktorey mosty ma bardzo piękne, wśród równiny młej, o *m.* 4. od *Pizy*, 13. na z. od *Florencyi*, 8. od *Liworny*, 62. od *Rzymu*. dl. 28. 10. sz. 43. 50. Rzeczpospolita Luceńska, czyli Łukieska, między Państwem Toskańskim, Modęńskim, i Genueńskim położona, długa *m.* 10. szer: 8. Obsituie w wino, oliwę, proso i kasztany, ktoremi tylko dwiema rzeczami wieśniacy tu żyją.

Rząd Arystokratyczny sprawnia możniejsze familie. Doża, albo *Gonfalonier*, na 2. miesiące obierany bywa. Rząd przy nim i przy 9. starcach. Wielka rada składa się z 160. szlachty, mniejsza z 36. Obywatele są poczciwi, sprawni i bardzo przemyślni, z kąd Luka nazwana jest Przemysłną: *Lucca Industriosa*.

LUKAU, M. S. Luzacyi niż. w gruncie bardzo bagnistym, o m. 16. na w. od Wittemberga, nal. do Elekt. Sakiego.

LUKAYSKIE wyspy, *Luciae*, w Amer. połu. na morzu połu. pod tropikiem Raka. Częścią są Antylskich. Przez nie to odkrył Krzysztof Kolumbus Amerykę. Są prawie wszystkie opuśczone. 14. jest celniejszych, a bardzo wiele małych. Bahama jest najznaczniejszą.

LUKUMOWIE, ob. Loucouny.

LUKOMLA, m. w Woj. Witebskim nad rz. Uła, od Orszy na w. m. 12. Tegoż im. w Woj. Kijowskim.

LUMBRES, m. erygowane na Hr. w Artezyi, o m. 2. od S. Omer.

LUMELLO, *La mellum*, wieś we Wł. od której mały Pow. Laumelina bierze nazwisko w Xstwie Medyolańskim, wzdłuż rz. Po, którego Mortera i Walencya są główne miejsca. Ustąpiony jest Xięciom Sabaudyi r. 1707. dl. 26. 17. l. 45. 5.

LUMMERSUM, majątność udziałna w Xstwie Juliaceńskim, dependuc od Kerpen, o m. 4. na z. od Bouuy.

LUNAS, i Caunas, m. Fr. w Langwedocyi, m. 7. na połu. od Beziars.

LUNDEN, *Lundinum Scano-* *rum*; znaczne M. Szwedzkie, stol. Prow. Shonii, z Biskup. Luter. *bin.*; z Akad. fund. r. 1668. od Karola XI. Duńczycy ustąpili go

Szwecyi r. 1658. Przytym to mieście Karol XI. Krol Szwedzki zbil Chrystyana V. Krola Duń. r. 1676. Leży o m. 7. na w. od Koppenhagi, 90. od Sztokolmu. dl. 31. l. 55. 41.

LUNDEN, m. Niem. w Xięstwie Holzfztynkim, w Dytmarlii, blisko Eydery, o m. 3. od Tonnin-gen.

LUNE, lub LUHNE, Grod i Opac. w Xięstwie Zelleńskim, o milę od Luneburga, składające się z Xieni i 23. Panien, fund. r. 1172.

LUNEBURG, *Lunaburgum*, piękne wiel. i mocne M. Niem. z zamkiem w Xstwie Zelleńskim. niegdyś Cesarzkie, ale teraz nal. do Elekt. Hannoverzkiego. Jest dotąd Anzeatyczne; ma znaczne zupy solne, sławne Szkoły, Gymnasium i Kłasztor Bened. Jest nad Emenową, o m. 14. na połud. ku w. od Hamburga, 5. od Lawemburga, 31. na połu. od Brunświku. dl. 28. 15. l. 53. 28.

LUNEGIANA, mały Pow. Włoski na w. rzeki Magry, podzielony jest między Genuęńczyków w okolicy Sarzana, i Xstwem Masszańskim. Kraina ta bierze nazwisko od dawnego miasta Luna, które jest tu spustoszone.

LUNEL, m. Fr. w Langwedocyi, przy rz. *Vidourle*, na której tu jest most. Niegdyś w tym m. mieli Żydzi swą sławną Szkołę, w której Rabin Salomon Jarchi uczył. Grunta jego wydał przednie muszkatowé wina, o m. 4. na połu. ku w. od Montpellieru.

LUNEVILLE, *Lunecvillia*. Lunewil, dawne i piękne M. F. w Lotaryngii, z zamkiem wspaniałym, gdzie Xżęta Lotarynscy z Dworem swym rezydują, i gdzie Stanisław I. Krol Pol. przemierzał. Ma Opac. Kanoników Regul. których Kościół jest bardzo piękny, Szkołę Kadetow, w której młodzież w sztuce wojennej ćwiczy się, i wielki Szpital. Leży

- w równinie miley nad Wezulą, i Meurta, w Wielkorządztwie Nancy, o m. 25. na z. od Strazburga, 78. na w. od Paryża, 5. od Nancy. dL 24. 10. sz. 48. 35.
- LUNTENBURG, m. w Morawii, w okr. Brinny, zniszczone ślaleniem od Prusakow r. 1742. od Brinny na połud. ku w. m. 15.
- LURE, *Ludera*, m. i Opac. Fr. Bened. czyniące 2500. liwr fund. około r. 611. o m. 3. od Luxeuil. Tęgoż im. m. o m. 7. na poln. od Moulins.
- LURY, m. Fr. w Pow. Berry, o m. 1. od *Vierzon*, 5. na z. od *Bouges*.
- LUSIGNAN, *Luziniacum*, m. Fr. w Piktawii, sławne przez swych dawn. Hrabiow. Jest nad Wonna, o m. 5. na połud. ku z. od *Potters*. Tęgoż im. wieś z tyt. Margr. o milę od Kleraku.
- LUSSAC, m. Fr. z Sądami, o m. 7. na połud. ku w. od *Pottiers*.
- LUSSAN, m. w Armaniaku, o m. 2. na w. od *Auch*. Inne z tyt. Hr. o m. 4. na poln. od Ufez. Inne o m. 6. od S. Gaudens.
- LUTENBERG, m. Niem. w Styryi wzięte od Rokofzanow Węgieńskich r. 1704. leży między Drawą i Muera, o m. 12. na połud. ku w. od Gratzu, 34. od Wiednia.
- LUTERNBERG, blisko Kasselu w Niem. Tu Francuzi nad Hannoverczykami r. 1758. odnieśli zwycięstwo.
- LUTKENBORG, m. Niem. w Wagryi, blisko morza Balt. o m. 7. od Kiel, należy do Krola Duńskiego.
- LUTOMIERZ, m. Pol. w Woj. Sieradzkim.
- LUTTER, *Lutra*, m. Niem. sławne zwycięstwem woysk Cesar. odniezionym nad Chrystyanem IV. Krolom Duńskim r. 1626. Jest o m. 4. od Gossaru.
- LUTTERBERG, lub LAU-
- TERBERG, dawne i st. Hrabstwo w Xstwie Grubenhagen, o m. 10. na połud. od Gossaru.
- LUTTERWORT, *Lactodurum*, m. Angiel. sławne grobem Jana Wiklefa, który tu umarł Plebanem r. 1384. w Hr. Leicester, o m. 5. na połud. od Leicesteru. dL 15. 26. sz. 52. 26.
- LUTTICH, ob. Liege.
- LUTZEL, ob. Lucella.
- LUTZELBURG, wieś w Pow. Metzelskim, o milę od Pfalsburga.
- LUTZELSTEIN, m. i Hrab. Niem. między Alfacyą i Lotaryngią z dobrym zamkiem. leży na górze o m. 2. na poln. od Pfalsburga, 12. od Strazburga. Należy po części do Domu Birkenfeld, po części do Sultzbach.
- LUTZEN, *Luzona*, m. Niem. w Saxonii wyż. sławne pot. r. 1631. na któtey Gustaw Adolf Krol Szwedzki poległ. Leży w Bisk. Merseburskim, nad Elstera, m. 5. na z. od Lipka.
- LUXBURG, ob. Glucksburg.
- LUXEN, lub Lussa, Baronia w Nawarze niż. o m. 2. od S. *Palais*. Ma tytuł Xstwa, i wyłączona jest z liczby Powiatow należących do podatkowania.
- LUXEM, ob. Lixheim.
- LUXEMBURG, *Luxemburgum*, znaczne i bardzo mocne M. w Niderlandzie Austr. stol. Xstwa tego im. Ludwik XIV. opanował r. 1684. i tak jego wzmocnił i powiększył fortyfikacye, iż się stało jednym z najmocniejszych miast w Eur. Ustąpione było Hiszpanom traktatem Ryświckim. Francuzi opanowali go na nowo r. 1701. ale przez traktat Utrechcki oddali go Domowi Austr. Dzieli się rzeką Elszą na wyż. i niż. Wyższe, czyli stare M. leży na górze prawie między skałami, założone r. 1000. Niższe czyli nowe, jest w równinie o m. 10. na połud. ku z. od Trewiru, 40. na z. od Moguncyi, 15. na poln. od Metz, 65. od Paryża.

dl. 23. 50. sz. 49. 40. Xstwo Lu-
xemburckie, jedno z 17. Prow. Ni-
derlandu, położone jest między
Bisk. Leodyjskim, Elekt. Trewir-
skim, Lotaryngią, i Szampanią.
Po części należy do Domu Austr.
część przez traktat Pyreneyski do
Fr. Thionville jest M. S. Luxem-
burgu Francuzkiego. ob. Piney.

LUXEUIL, czyli raczey Lu-
xeu, *Luxovium*, m. Fr. w Fran-
szkońcie, przy st. Opac. Bened: czy-
niącym 8000. liwr. Znaczne jest
przez swe wody mineralne. Leży
pod górą *Vofge*, o m. 6. na półn.
od Vezoul. dl. 23. 4. sz. 47. 50.

LUYNEN, m. Niem. w Hr.
Marchii nad Lippą, o m. 3. na półn.
noc od Dortmundy. Trzy religie mają
tu swe osobne kościoły.

LUZACYA, *Lusatia*, Prow.
Niem. w Saxonii między Elbą i O-
drą. Graniczy na półn. z Brandebur-
gią, na w. z Śląskiem, na z. z
Saksonią i Xstwem Saxonii, na półd:
z Czechami. Długie na m. 48. szer:
36. a obwołu ma m. 120. Rzeki
iey znaczniejsze są Spra, Nissa,
Kweifs, i Elster czarny. Dostarcza
ta Prow. swym mieszkańcom wszy-
stkich potrzeb życia. Grunta są ży-
źne. Handel prowadzi wielki pło-
tnem, lnem i niciami. Sukiennic-
cy i tkacze, w wielkim znajdują
się mnożwie. Dzieli się na wyższą i
niższą. Wyższa nal. do Elekt. Sa-
skiego od r. 1636. Bautzen jest iey
M. S. Niższa podzielona jest mię-
dzy Krola Pruskiego i Elekt. Sa-
skiego.

LUZARA, m. WI: w Xstwie
Mantuanckim, o m. 3. na półn. od
Gwaftalli, przy uysciu rz: Crostolo
do Padu. Jest dosyć mocne, s. sto-
czoną tu potyczką r. 1702. dnia 15.
Sierpnia.

LUZARCHE, m. Fr. główne
miejsce Kafztelanii, i grodu, o m.
7. na półn: od Paryża, 2. od Chan-
tylly.

LUZERNE, Opac. Fr. Pre-
monstr: czyni 8000. liwr: o m. 4. od

Avranches.

LUZETH, m. Fr. w Kadur-
skim pow: nad Lotą, o m. 3. na z.
od Cahors.

LUZY, m. Fr. w pow. Niwer-
neńskim m. 13. na w. od Nevers.

LWOW, *Leopolis*, po Niem.
Lemberg, wiel. piękne, bogate, i
handl: M. S. Rufi, a pod pan: Au-
stryac: stolica rządu Krolestw Gali-
cyi i Lodomeryi, i Cyркуlu tego
im. od Lwa Daniłowicza Xcja Ru-
skiego r. 1280. wybudowane, czy-
li raczey powiększone tylko. Opa-
sane jest murem, i obwarowane 2.
zatkami, jednym w murach, a dru-
gim za murami na górze; zaśczy-
cone 3. Katedrami Arcy-Biskupie-
mi, Katolicką Łac: fundowaną tu
r. 1261. przeniesioną ztąd do Hali-
cka r. 1375. i nazad powroconą r.
1416. Grecką także i Ormiańską za-
łożoną r. 1666. Ma Akademią,
wiele klasztorow, i kościołow bli-
zko 70. a te bardzo bogate, Colle-
gium Nobilium pod dozorem XX.
Piarow, ozdobny pięknemi i wipa-
niałemi budowlami, ratulzem, pa-
łacem Bisk. &c: coraz bardziej po-
większając się, osiadły kupcami, i
rękodzielnikami. Ormianie, których
tu jest wiele, niemały handel prowa-
dzą rybami, których poblizkie wiel-
stawy dostarczają, winami, skora-
mi, wiziną, futrami &c: Zboga-
cają go coroczne szlachty Pol. Kon-
trakty około 3 Kroiow otwierające
się. Sławny jest liczny w zjazdem
Pol. zwanymi seymem konnym. R.
1656. obleżony był od Moskalow
1648. od Chmielnickiego z 30000.
Kozakow, 1672. od Turkow, kto-
rym 80000. talerow wypłacić był
przymuszony. Karol XII. szturmem
go dobył. Krol Stefan Batory oko-
ło r. 1580. pozwolił mu obrać senat
radny złożony z 20 Kupcow i ty-
łuż rzemieślnikow. Leży między
górami, w gruncie bardzo żyznym
nad rz. Poltawą, od Jarostawia m.
20. od Krakowa 40. od Kamieńca
Podolskiego 25. od Lublina 28. od

Warszawy 50. dł. 42. 43. sz. 49. 52.

LWOWEK, m. w Woi. Po- znańskim, w possessyi Bnińskich, przy Chraplewie.

LYMA, lub **LYME-REDS**, m. Angiel: w Dorsetshirze portowe nad rzeką tegoż im. Wyłyła 2. Dep. na Parl. i jest o *m.* 40. na pold. ku z. od Londynu, 6. na z. od Dorchesteru.

LIMINGTON, m. Angiel. w Hantshirze, wyłyła 2. Dep: na Parl: *m.* 4. na pold. od Suthampton.

LYN-REGIS, *Linum Regis*, M. Angiel: w Norfolkku, przy uściu rz. Ouse, z wielkim portem, i bardzo uczęszczanym. Jest wielkie, bogate, bardzo ludne, obrotne fos- sę i 2 fortecami. Deputuie 2 na Par- lament o *m.* 25 na połu. ku w. od Londynu, 14. na z. od Norwiku. dł. 17. 50. sz. 52. 43.

LYON, *Lugdunum*, Lugdun, wielkie, bogate, dawne i bardzo st. M. Fr. najznaczniejsze w całej Francyi po Paryżu, stol: Prowincyi Lugduńskiey, założone od Kontula Lucyusza Munacyusza Planka na lat 4 przed I. Chrystu: Ma Arcy-Bisk: który jest Prymasem Gallii, Akade- mią umiejętności, i nauk wyzwol- onych założoną r. 1724. Akad. nauk wyzwolonych założoną 1750. połączone 1753. Bibliotekę publi- czną, mennicę, sądy, Trybunał handlu, i Wielkorządztwo 5 Ele- kcyi. Sławne jest kilka w wieku 13 i 14m zborami. Kanonicy S. Jana mają tu tyt: Hrabiów, i czynią wy- wod szlacheństwa. Liczą mieszkań- ców w Lugdunie 150000. W koście- le prymacyalnym naysiękniejszym dale się widzieć sławny zegar. Ry- nek Ludwika W. i ratusz, są prze- dziwne i naysładzą pięknością w Europie. Oyczyzną jest Marka Au- relego, P. Feryna, Jozefa Vivien, Carme, Spona, Mewetiera &c. leży nad zbiegiem rz. *Saone* i *Rhone*, co czyni go nayhandl: i naysiępiey kwi- tującym we Franc. o *m.* 5. na połu. od Wienny, 20. od Gracyanopolu,

28. od Genewy, 40. od Dyżonu, 48. od Awenionu, 60. od Turynu, 100. od Paryża. dł. 22. 29. sz. 45. 45. Prowincya Lugduńska położo- na między Burgundią, Delinatem, Bressią, Xstwem Dombkim, pow. Wiwareńskim, Arwernia. Zawiera powiat Lugduński własc. Bellojocęń- ski, i Forez. Wydaie zboża, wina, i owoce przednie. Rzeki znaczne są Saone, Rodan, Ligiera. Pow. Lugduński długi jest na *m.* 12. szer: 7.

LYONNOIS, (Franc) Pow. Lugduński, mała krajna Franc. na *m.* 2. i pół długa, szeroka na milę wzdłuż rz. Saone. Kray ten jest miany od Fr. za obcy, ponieważ wyięty jest od wszystkich cell i po- datkow, i płaci tyśiąc talerow, co lat 8. dla uznania protekcyi Krola. Neuville jest głównym tego pow. mieyscem. ob. Lyon.

LYRE, dawne i nowe m. Fr. w Normandyi nad Rillą, położone blisko siebie o *m.* 3. od *Conches*. W dawney *Lyre*, jest Opac. Bened. fund. r. 1045. czyni 20000. li- wrow.

L

LABISZYN, m. Pol. w Woi. Gnieźnieńskim, dołyć dobrze budowne na pograniczu Kordonu Pruskiego przy rz. Noteczu, od Na- kla na w. *m.* 6.

LABUN, w Woi. Kiiwskim ozdoby pałacem nowo wystawio- nym, ktorego sala marmoryzo- wana jest przedziwney piękności, od Dubna *m.* 16. nal. do Stępkow- skich.

LADOGA, ob. Ladoga.

LAGOW, m. w Woi: Sando- mirskim, Bisk. Kuiawskiego, zna- czne wielością tu osiadłych garn- carzow.

LAHISZYN, m. w Woiew: Brzeskim Litt: Krolewsczyzna płą- cąca kwarty 2750. zł: Leży w oko- licy pełney lasow, od Pińska *m.* 3. na polnoc.

ŁAKAR, w Woi. Chełmińskim Stwo czyniące kwarty, zł: 2646.

ŁANCUT, m. w ziemi Przemyskiej, ozdobny wspaniałym i dawnym zanikiem z pięknemi ogrodami, dobrze osiadły i budowny na trakcie Lwowskim; teraz pod pan. Austr. leży w Cyr. Pilznieńskim. w Dystrykcie Krosieńskim. Jest imienia Xżąt Lubomirskich, od Tarnowa m. 12. od Lwowa 20. od Krakowa 22. od Jarosławia. 5.

ŁANOWICE, m. i Stwo w Woi. Podolskim Stwo płaci kwarty 2902 zł: Jest pod pan. Austr. od Wiśniowca m. 3.

ŁARYANOW, m. w Woiew. Mściwawskim, pod pan. Mosk. czyni kwarty zł: 243.

ŁASK, m. Pol. w Woi. Sieradzkiem, dosyć znaczne, zaszczycone Kolegiatą Infułacką, fundowane od Łaskiego Arcybisk. Gnieźnieńskiego. Leży nad Widawą od Piotrkowa m. 8. od Widawy 3. Na: do Żaluskich. Sławne jest spoczywającym tu ciałem S. Bogumiśa.

ŁASZCZOW, ob. Łaszczow.

ŁAZIENKI, rezydencya letnia Krolewska pod Warszawą, dzieło Stanisława Augusta; połączone w tym miejscu są najpiękniejsze sztuki ozdoby, i zdaje się tu być zgromadzone to wszystko, cokolwiek może bawić oko.

ŁĘCZNA, m. w Woi. Lubelskim handlowne, wstawione wiel. na konie i bydło Ukrainskie iarmarkami. Czesnym podlega pożarom, o m. 3. od Lublina. dl. 46.9. sz. 52. 6. Dziedzic: Branickiego.

ŁĘCZYCA, *Lancica*, znaczne M. Pol. stol. Wdztwa w Wiel. Polscze, otoczone murem i rowem, z zamkiem pustoszalym na górze, ozdobione szkołami i klasztorami, między bagnami leży. Jest miejscem sejmików i sądów. Sławne jest mianem kilką Synodami Prowincjonalnemi; tu po śmierci Mieczysława II. zwołane były stany do obrania Krola. Pogorzałe r. 1642.

a 1656. oblegane było od Szwedów Leży nad rz. Nyrnem od Kalisza m. 14. od Płocka 12. od Gniezna 15. od Warszawy 30. Woiewodzt. Łęczyckie między Sieradzkim, Rawskim, Kaliskim, Gnieźnieńskim, Brzeżkim Kuj. i Sandomirskim położone, dzieli się na 4. powiaty Łęczycki, Brzeziński, Orłowski, i Inowłocki. Sejmikuie w Łęczycy, c. biera Posłow 4. Dep. 2. Niegdyś miało własnych Xżąt z domu Piłata, ale od Władysława Łokietka do Korony prz.łączone jest. W herbie ma pół lwa, i pół orla. Mundur nowi kontusz karmazynowy, zapaw biały, wyłogi granatowe. Senatorem większych ma 2 Wdę i Kafetelana. Rzeki w tym Woi. większe są. Pilica, Bzura, Rawa &c. Łęczyca M. S.

ŁĘGONICE, w Woi. Inowrocławskim, B. przez ugodę Lubomirskiego po porażce Krola pod Montwami, r. 1666. Tegoż im. są dobra w ziemi Rawskiej i w pow. Opeczyńskim.

ŁOBZOW, dawny pałac Krolow Polskich czasową ich rezydencyą wstawiony, leży pod Krakowem. Przyległy ogrod wiel. i sadzawki wiele przydawały miejscu ozdoby, teraz pustolzieie.

ŁOGIEWNIKI, lub **ŁAGIEWNIKI**, m. Pol. w Woi. Łęczyckim, ozdobione kościołem i klasztorem Franciszkanow.

ŁOHOYSKO, m. w Woiew. Mińskim, m. 8. na z. od Borysłowa.

ŁOJOWOGRÓD, m. Pol. w Woi. Kiiowskim, sławne krwawą potyczką r. 1649. tu stoczoną. Leży nad Dnieprem przy uściu Soszy, blisko pogranicza Czerniechowskiego.

ŁOKIET, ob. Ellenbogen.

ŁOKACZE, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, dosyć dobrze budowane, miało niegdyś zamek, i slynęło przedniemi miodami. Leży na trakcie Łuckim, od Łucka m. 6. od Warszawy 43. Jest imienia Wilgów.

ŁOMZA, *Lomsa*, dósyc̄ zna-
czne M. Pol. w Woi. Mazowieckim,
stoleczne swej ziemi, miejsce seym-
ników i sądów, z Stwem placącym
zl: 2582. zaſzczycone ſzkolami i pię-
knym Kollegium po Jezuickim od-
danym Piarom, kilką kościołami,
dawniey dobrze budowne, dziś mo-
cno zruynowane. Leży nad Narwą,
od Pułtuska m. 7 od Warszawy 18.

ŁOPIESZNO, m. w Woiew.
Gnieźnieńskim, mało ludne, leży
między jeziorami.

ŁOSICE, m. w Woi. Podla-
skim, z Stwem czyniącym kwarty
4410. zł: Leży w gruncie dobrym,
o milę od Mielnika, 3. od Drohi-
czyzna. Ma ſtawy wielkie.

ŁOWICZ, piękne i znaczne
M. Pol. w Woiew. Rawskim, stoł.
Xſtwa tegoż im. przyozdobione ieſt
zamkiem Prymaſow, wspaniałą Kol-
legiatą, ſzkolami i Kollegium Pia-
row, i klasztorami wielu Zakonow.
Xſtwa Łowickie. czasy wiecznemi
Arcy-Biſk. Gnieźnieńskim od Kon-
rada Xcia Mazowieckiego uſtąpio-
ne za zabicie Kanonika Czaplci z
obligacyą, aby Arcy-Biſk. Gniez: Kan-
oni: Plockiem i ſię mianowali. Ło-
wicz od Arcy-Biſk. Skotnickiego
był na miasto erygowany, naywię-
cey ozdob Prymaſowi Potockiemu
winiem. R. 1764. przez konſtytu-
cyą ſeymu Convoc: grod pozwolo-
ny miastu, i ważność tranzakcyom
Prymaſa tam czynionym przyzna-
na była. Leży nad Bzurą, o m. 12.
od Warszawy. dl. 37.46. ſz. 52. 18.

ŁOZDZIEY, w Woi. Tro-
ckim, z Stwem placącym 1532. zł:
w dobrym blisko laſow połozeniu.

ŁUBIEN, m. w Woi. Poznań-
skim, z bogatym Opac. Bened. nał.
do kollacyi Krol. na z. Jarocina,
blisko Kościana.

ŁUCK, *Luceoria*, znaczne i
obſzerne M. Pol. stoł. Woi. Wo-
łyńskiego, i pow. przyozdobione
zamkiem, Łacińską i Grecką Ka-
tedrą, ſzkolami, i wielą piękny
kościółami, i klasztorami. Miey-

ſcem ieſt ſeymików Woi. i sądów,
z Stwem grod. Biſk. Łuckie, kto-
re ieſt razem Brzeſkim Litt: zalo-
zone było ieſzcze pod Bolesławem
V. Jeſt dósyc̄ handl. oſiadle. Żydzi
i Karaimowie mają ſwą część mia-
ſta. Leży w gruntach bardzo uro-
dzaynych nad Styrem, od Włodzi-
mierza m. 9. od Kraſnoſtawa 19.
od Warszawy 49. dl. 43. 50. ſz. 50.
50.

ŁUCZAY, m. Litt: w Woiew.
Wileńskim, przy rz. Dziſnie od
Daugielifzkow na w. m. 3.

ŁUCZNICE, m. w Woiew.
Podolſkim, od Szarogrodu m. 3.

ŁUCZYN, m. w Woi. Kiiow-
skim, dobra funduſzu Kommiſſyi
Edukacyney.

ŁUKIEſKA, Rzplta. ob. Luka.

ŁUKOMLA, ob. Lukomla.

ŁUKOW, *Lukovia*, m. Pol.
w Woi. Lubelſkim, stoł. swej zie-
mi, miejsce ſeymików i sądów z
Stwem grod. placącym 3966. zł:
źle budowne, i naywięcey oſiadle
żydami, nizezemny handel prowa-
dzącami. Ozdobne dwoma klaszto-
rami, zaſzczycone ſzkolami Pia-
row, i iarmarkami walnymi ſławne.
Nieraż to miasto powſtawalo, ale
częſte go zawiſze niſzczą pożary. Od
Lublina m. 7. od Warszawy 14. dl.
43. 11. ſz. 52. 6. Ziemia Łukow-
ska obiera 2. Poſtow, naywięcey drob-
ną oſiadła ieſt ſzlachną, i niektore-
mi ſzczegolnemi zaſzczyca ſię przy-
wilejami.

ŁUKSZTA, jezioro w Litwie
w pow. Zorańskim, ktore czyni część
dochodu Krol. i płaci kwarty zł: 50.
Długie ieſt na półmili.

ŁUSZKI, m. w Woi. Połockim
mało oſiadle, w części pozostałey
przy Polſzcze.

ŁYDYNIA, rz. w Woi. Pło-
ckim, ktora wpada do Wkry, i
oddziela Woi. Plockie od Mazo-
wieckiego.

ŁYSA-GORA, *Mons-Calvus*, ieſt
naywyżſza prawie w całey Polſzcze
góra, na ktorey, że żadnych drzew

niemasz, nazwaua jest Łysą. Na niej leży Opac. Bened. *S. Krzyż* zwane. Jest o milę od Borzęcina.

ŁYSKOW, m. Litt: w Woiew. Nowogrodzkim, od Sienima *m. 7.*

ŁYSOBYKI, m. w Woj. Lubelskim, nad Więprzem, nikczemne, od Kocka *m. 4. dl. 46. 5. sz. 52. 6.*

ŁYSOWA, rzeka mała, która pod Bereścziekiem wpada do Steru.

M

MAAS, ob. Moza.

MABLI, wieś Fr. w pow. Lugduńskim erygowane na Hr. o *m. 2* na poln. od Roany.

MACAIRE, m. Fr. w pow. Burdigalskim nad Garunną, z ładami Krol. na przeciw Langon. ob. *Maguire.*

MACAPA, Makapa, forteca Portugalska zbudowana przy uściu północnym rzeki Amazonow pod Ekwatorem, w Amer: pold. w Kraju Amazonow.

MACE, ob. Massay.

MACEDONIA, *la Macedoine*, Prow. Turcyi Europ. graniczy na poln. z Serwią i Bułgaryą, na w. z Romanią i Archipelagiem, na pold. z Liwadią i częścią Albanii. Salonika jest M. S.

MACERATA, znaczne bardzo ludne i piękne M. Wł. w Państwie Papiezkim, w Marchii Ankonitańskiej, z Akademią i Bisk. pod Metropolią Fermeńskiego. Leży na górze blisko Chiento, *m. 5* na połud. ku w. od Loretty, *8.* od Ankony. *dl. 31. sz. 43. 18.*

MACHECHOU, *Machecum*, m. Fr. w Brytanii, główne miejsce Nstwa *Retz*, nad rz. Tenu, o *m. 18.* na pold. ku z. od Nantes.

MACHEREN, ob. Roghe, i Roden-Mackeren.

MACHERET, Opactwo Fr. przedtym zakonu *de Grandmont*, fund. r. 1168. o *m. 6* na poln. ku z. od Troyes.

MACHEROUX, ob. Marcheroux.

MACHIAN, *Machianum*, wyspa ielna z Moluckich, na Oceanie wschodnim. Ma na *m. 7.* wokoło. Jest nayżyźniejszy z Moluckich. *dl. 144. 50. sz. 10.*

MACIEIOW, m. w ziemi Chełmskiej, jest porządne, ozdobne dawnym zamkiem, 3 kościołami, i Synagogą żydowską murowaną, a wewnątrz ciosowym wykładaną kamieniem, która jest gmach wysoki, iż o milę daie się widzieć. Sławne jest jarmarkami, i miernym handlem na wina i sukna. Dawniej guiazdo domu Macieiwskich, dziś należy do imienia Międzywiskich o *m. 2.* od Chełma, 2 od Lubomli, 3. od Kowla.

MACKOW, w Woj. Trockim, Stwo placące kwartu zł: 2024.

MACON, ob. Anfico.

MACON, *Matisco*, dawne M. Fr. w Burgundyi, stol. powiatu, z Bisk. pod Metropolią Lugduńską. Sławne jest przez swe dobre wina i concilia tu miane. Oyczyzną jest Samuela *Gaichanon*. Leży na schyliku góry blisko rzeki *Laone*, o *m. 6.* na pold. od Tournus, *4.* od Klunyaku, *15.* na poln. od Lugdunu, *75.* od Paryża. *dl. 22. 23. sz. 46. 20.*

MACONNOIS, (le) Pow. Fr. w Burgundyi, międzypow. Belloioceńskim, Szalonenńskim, i Bressya. Ma swe stany osobne. Wydaie obficie dobre wina. S. Ludwik kupił go r. 1238. dany zaś potom był z Burgundią Xciu Filippowi Smiatełmu. Ludwik XI. przyłączył go do Korony r. 1476.

MACREDIN, m. Irlandyi w Hr. Wiklowii; Deputnie na Pari.

MACRI, Makra, m. w Anadolii wgląd Gelfu morza szrodziemnego, o *m. 35.* na z. od Satalii.

MADAGASKAR, *Madagascaria*, wielka wyspa ku brzegom wschodnim Afryki, długa około *m. 336.* szeroka 120. obwodu zaś

małpa m. 800. Odkryta była od Portugal: r. 1492. Znajduie się tu wielkie mnoſtwo wołow, krow, i prawie wſzystkie zwierza znaiome w Europie, a bardzo wielka liczba nam nieznanach. Wſzystkie naſze roſliny udaia się tu dobrze, procz win i zboża, cztery gatunki miodu maia bardzo wyſmienitego, i pewny rodzaj cukru, który muchy zwane *Sacandro* robią tak, iak miód pszczoly, a który ieſt skutecznym lekarstwem na ból pierſi i dychawicę. Znajduia się też na tey wyſpie kamieni drogich i kruszców różnych minery. Obywatele po więkſzey części ſą obrzezani, iączący z Mahometanizmem dwa błędy Manicheyckow, i wiele zabobonow. Są cery czarney, ſzybcy, dumni, dobrzy woioownicy, zdolni do nauk, ale leniwi, i zadnego nie prowadzący handlu. Pięknoſć ieſt u nich mieć zęby czarne. Cały kray dzieli się na różne Pańſtwa, które z ſobą uſtawiczną toczą wojnę. W proporcyi ſwey obſzernoſci, nie ieſt ludny. Francuzi mieli tu wiele pomieſzkań, i bardzo wielu nawrocili do wiary, ale uſtąpić z kraiu byli przymuſzeni.

MADAYN, dawne M. Azyat. w Perſyi, w Iraku Babilońskim nad Tygrem, ozdobne przepyszny pałacem, o m. 9. na połd. od Bagdattu.

MADERA, wyſpa na Oceanie Atlantyckim, figury troykąta, o m. 13. od *Porto Santo*, a 60. od Kanaryiſkich wyſp. Leży między przeſmykiem Gibraltarskim i Kanaryiſkimi wyſpami. Odkrytą zoſtała od jednego ſzlachcica Angiel. w r. 1344. iako piſze Owington w ſwey podróży, a podbita r. 1431. od Jana Gonzaleſa, i Tryſtana Wazy Portugalczykow. Ci wzniciwszy ogień w leſie iednym dla ogrzania się, ſtali się przyczyną okropnego pożaru, który tam trwał lat kilka, i ten pożytek przynioſł,

iż ziemie całą bardzo żyzną uczynił, a teraz oſobliwie urodzayną w wina. Powietrze tu umiarkowane i pogodne. Kray bardzo oſiadły, obłany wielą rzekami. Wina tu rodzące się tę maia oſobliwość, iż ſtoiąc na ſłońcu lepszemi się ſtaia. Pomarańcze, banabaſy i inne owoce noſzące na ſobie łupinę roſną tu w wielkiej obfitoſci. Znajduie się też na tey wyſpie mnoſtwo zwierząt domowych i dzikich, ale żadnego iadowitego niemaſz. Mieſzkańcy ſą uczciwi, i wylani na roſpuſtę. Funchal ieſt M. S. ſz. 30. 31. dł. 1.

MADIA, lub Magia, dolina w Szwycaarach na pograniczu pow: Medyolańſkiego i Walezyi wyż. Wzdłuż się daleko rozciąga, ſciſniona wyſokimi górami, i obłana rzeką tegoż im. Jeſt tu m. tegoż im. nad rz. od Lugano o m. 2. Należy do Szwycarow iako Mendris. ob. ten Artykuł.

MADION, Opac. Fr. Bened. czyni 1200. liwr. o m. 4. na połd. od *Saintes*.

MADRAS, lub MADRASPATAN, *Madraspatanum*: wielkie i piękne M. Indyiſkie na brzegu Koromandelu, z fortecą zwana *S. Ferzego*. Należy do Anglikow, którzy ztąd niezmierne wyprowadziają ſkarby, z przyczyny wielkiego handlu, który tam wiodą, a który tu knpcow ze wſzystkich ſciąga narodow. Francuzi opanowali go r. 1746. w mieſiácu Wrzeſniu, i niniejszey raz wojny. Podzielone ieſt na 3 części. Liczą w nim na 100000. duſz, z którymi 20000. ieſt katolikow pod dyrekcyą duchowną Kapucynow, do których tu lud ieſt mocno przywiązany. Oni nawet ſędziami ſą poróżnień zachodzących między katolikami. Madras leży nad brzegiem morza, w okolicy we wſyſtko obſituiącey, o milę od S. Tomasz, 25. od *Pondichery*. dł. 97. 30. ſz. 13. 13.

MADRID, *Antua Carpetanorum*, Madryt, piękne bardzo miasto, i bardzo wielkie M. S. Hiszpanii, i rezyd. ordynaryjna Królów, w Kastylii nowej, ozdobne pięknym pałacem, i wielką liczbą kościołów, i wspaniałych budowli publicznych, Akademią fund. od Filipa IV. przepyszna Biblioteką publiczną, wielą rynkami, z których *Plaza Mayor* jest najpiękniejszy, i nakonec szpitalem podrzuconych dzieci. Dzieci te poczytane tu są za mieszczanów Madryckich, nawet uznane za szlachtę, mające przywilej mieszc się w liczbie kawalerów zwanych *Habito*. Ulice są pięknie przyozdobione wielą fontannami wystawionemi z marmuru, ale przytym nieczyste, i źle brukowane. Gdy kto dom buduje, pierwsze zawsze tego piętro należy do Króla, który je może sprzedać lub nająć komu chce. Powietrze w Madrycie zdrowe i pogodne, położenie miłe, gruntu żyzne. Leży na wzgórce blisko *Mançanares*, który ledwie jest małym potokiem, a nad którym Filip II. wybudować kazał most wielki i wspaniały, który dał przyczynę wielom żartom, m. 5. na z. od Alkali, 6. od Eskuryału, 106. od Lizbony, 250. od Paryża, 300. od Londynu. dl. 14. 30. sz. 40. 26.

MADRIGAL, *Madrigala*, m. Hiszp. w Kastylii dawney sławne urodzeniem Alfonśa Tostata. Leży w równinie żyzney i obfitey w wyborne wina, o m. 4. od *Medina-del-Campo*. dl. 13. 36. sz. 25.

MADRIGALYO, wieś w Estremadurze Hiszp. blisko miasta Truxillo, gdzie umarł Ferdynand V. r. 1516.

MADROGAN, lub **BANAMATAPA**, wielkie M. Afrykańskie sławne Monomotapy ozdobne wielkim pałacem, w którym mieszka Cesarz. Dwor usługuje mu na kolanach w wiel. milczeniu. Dachy

domow w tym mieście szczyty mają nakształt dzwonow. dl. 47. 15. sz. pold. 18.

MADRUSSI, ob. Modrns.

MADURA, wyspa na morzu Indyjskim, między wyspami Jawą i Borneo. Jest długa i bardzo żyzna w ryż. Mieszkańcy też prawie mają zwyczaj, co i Jawanie. Została pod rządem Króla i najwyższego Kapłana.

MADURA, Król. w Indyach wschodnich na półwyspie z tej strony Gangiesu. Jest blisko tak wielkie, jak Królestwo Portugal: Znajduje się tu wiele bardzo ryżu, słoniow i innych zwierząt, prawie wszystkich, daleko innych niżeli są nasze. Zbrodnią u nich jest godną śmierci zabić wół, krowę, lub bawoła, z przyczyny, iż tu są bardzo rzadkie konie. Jest tam osobliwszy rodzaj kur, których skóra i jaja są czarne, i są wysmienite. Familia tu Król. wywodzi ród swój od jednego osła, wszystkie więc osoby tej familii mają oślow za braci swych, i bronią ich wszędzie i przeciw wszystkim. Mieszkańcy są pospolicie wielcy złodzieje. Niewiaśły traktowane są jak niewolnice. Religia balwochwalska. Czartu iakiemuś zabilią ludzkie ofiary. Szlachta na różne klasy się dzieli, z których jedne przenoszą się nad drugie. Są tu i chrześcianie. Madura M. S.

MADURA, wiel. piękne i mocne M. Indyjskie, stol. Królestwa Madurańskiego z pięknym pałacem, w którym zwykli byli rezydować Królowie przedtym, ale po opanowaniu Król. od Maissuranow, przenieśli dwór swój do Trichitrapali. R. 1757. Anglicy go pod mocną zagarnęli. dl. 96. 2. sz. 10. 20.

MAELSTRANDT, obronny plac w Norwegii w Wielkorządztwie Bahuskim, z zamkiem, wzięte było od Duńczykow Szwedom r. 1658. odebrane zaś od tych 1676. i wroczone zostało nazad po

traktacie uczynionym w *Fontaine-bleau* r. 1679. Leży na skałe przy wyspach rz: Wenery, na z. Bahusa. dl. 28. 56. sz. 57. 58.

MAELSTRUM, *Maelstrom*, *Umblicus maris*, *Malfstrom*, wir, czyli głębia przepaściła na Oceanie północnym, przy brzegach Norwegii blisko wyspy Loffureny, na półn. miasta Drontheimu. Wir ten wznosi się i opada codziennie, i bardzo jest sławnym, a niżeli niebezpiecznym. W tych latach bowiem okręty dobrze żeglowne przebywają go śmiało, i prożeń umyślnie przechodzą. dl. 28. sz. 68.

MAESEYCK, *Misacum*, znaczne M. w Bisk: Leedyjskim nad Mozą, o m. 3. od Mastrychtu na półn: 3. od Roremoudy, 12 od Leodim. dl. 23. 25. sz. 51. 5.

MAGADOXO, *Magadoxa*, M. Afr: stol: Krolestwa tegoż im. i przy uściu rzeki Magadoxy. Mieszkańce jest przez Mahometanow. dl. 62. 50. sz. 3. Krolestwo Magadoxańskie gran: na półn: z Krol: Adelańskim, na w. z pomoczem pustym, na półd. z Rzplą Brawańską, na z. z Krol: Machidas.

MAGDALENA, *Madolene*, wielka rzeka Ameryki w Luyzianie. Wypływa z gór, które odłączają Luyzianę od nowego Meksyku, uchodzi nakoniec do morza na półd: ku z. od zatoki S. Ludwika. ob. Magdelene.

MAGDEBURG, *Magteburgum*, *Partenopolis*, wielkie, dawne, mocne, handlowne, i bardzo piękne M. Niem: stol: Cyrkułu Saxonii niż: i Xstwa tegoż im: niegdyś Cesar: i Anzeatyczne z Arcy-Bisk: fundowanym od Cesarza Otona I. ktorego Arcy-Bisk: był Xciem udzielnym, i miał władzę Prymasa Niem: ale to na Państwo świeckie obroczone zostało przez traktat Westfalcki, instapione było Krolowi Pruskiemu, po przyięciu od miasta nauki Lutra.

Oto IV. oblegał go r. 1214. Było także obleżone r. 1547. i 1549. Cesarckie woyska opanowały go szturmem r. 1611. wielu wyrznięty obywatelow, i miało całe prawie prócz Katedry obroczyć w perzynę. Oyczyną jest Jerzego Struwiusza Prawnika. Leży nad lewym brzegiem Elby, m. 16. na z. od Brandeburga, 17. od Wittembergi, 50. od Hamburga, 122. od Wiednia. dl. 29. 50. sz. 52. 18. ob. Meidburg. Xstwo Magdeburckie położone w Cyrkule Saxonii niższej, graniczy na półn. z dawną Marchią Brandeburską, na w. z średnią Marchią, na półd: z Xstwem Anhalt, i Halberstadt, na z. z Xstwem Brunświckim. Rozlega się wzdłuż na m. 40. wszcz na 24. i nal: do Krola Pruf: Kray ten żyźny jest w zboże; znaydują się w nim zrzodła słone i darnie do palenia. Zawiera 4 Cyrkuly Helta, Jrichau, Luckewald i Saal. Nie trzeba go mieszać z *Burgrabstwem Magdeburckim*, które także leży w Cyrk: Sackim, i należy do Elektora Saxonii. Burgrabstwo to dzieli się na 4. powiaty: Gomern, Rannis, Elmenau, i Gottau. O zawojuowaniu Xstwa Magdeburckiego przez Bolesława I. świańczą nalze dziecie. przed Kazim. I. miasta Pol: w sądach miały apellacyą do Magdeburga, podług Przyłuskiego, i dziś wiele się miast prawem Magdeburckim rządzi.

MAGDELEINE, Opac: Fr: August: w *Chatenudun*, czyni 6000 liwr.

MAGDELENE, wyspy Magdaleny, na półn: ku w. Sardynii leżące, i pod iey zostające dependencyą. Tegoż im rzeka półd. mająca zrzodło w Popayanie, płynie przez Prow. S. Marthy.

MAGDELN, lub **MAGDALA**, m. Niem. w Cyrk. Saxonii wyż. nal. do domu *Saxe-Weimar*, o m. 2. od Jeny.

MAGELLAN, Cieśnina Ma-

giellańska, sławna w Amer: pośd: odkryta od Magellana Portugal: r. 1520. który swe iey dał nazwisko. Długa jest od iednego morza do drugiego na *m.* 114. a szeroka w miejscu naywęższym na milę. Anglicy, Portug: Hiszp: Franc: Holl: nieraz przebyć tę cieśninę kufili się, ale po znalezieniu drogi Mera bliższy ku pośd. Cieśnina zaniebdaną została, iż jest niebezpieczną. W lecie iednak od Września do Marca tu trwającym wygodniejszy jest ta nad inne, ponieważ byłoby przeciw rostopności podczas długich nocy pufzczać się między dwie ziemie, opóźniając żeglugę, ale w lecie z opóźnienia tego korzystać można w opatrzeniu się wodą świeżą i rybami przydatnymi do leczenia szkorbutu. Obydwoch stron pomorza zamieszkałe są od dzikich.

MAGELLANIKA. tak się nazywa południowy koniec Ameryki przy cieśninie Magiellańskiej; kraj odkryty od Magellana, mało dotąd znaiomy, mieszkańcy od Patagonów, czyli uroionych Olbrzymow. Lubo zaprowadzone tu Hiszpańskie osady wyginęły z głodu i nędzy, Hiszpanie iednak poczytnią ją za Prow: dependującą od Chili.

MAGHIAN, iedno z nayślaw: miast w Arabii szczęśliwey w Azji nad morzem czerwonym, na północ Meki. dl. 61. sz. 16.3.

MAGIEROW, m. w Woiew. Belskim, pod pan: Austr: od Rawy na pośd. *m.* 2. od Lwowa 5. fund: od zgrassey familii Magierow.

MAGLIANO, *Magliana*, m. Włoskie dosyć ludne w Stanie Papięskim w Sabinii. Rezydencją jest Bisk: Sabinńskiego. Leży na górze blisko Tybru, o *m.* 12 na pośd. ku z. od Spoletu, 12. od Rzymu. dl. 30. 21. sz. 42. Jest zamek tegoż im. w Abruzzo, o *m.* 3. na z. od Celano. Sławne zwycięstwem Karola Andegawskiego r. 1068.

MAGNA, lub **MAGNI,** ob. Maina.

MAGNAO, m. Fr. w Marchii niż: z tyt: Baronii, o milę od Doraty.

MAGNANVILLE, piękny zamek we Fr. blisko Mantes.

MAGNELAIS, ob. Haluin.

MAGNOAC, iedna z 4 dolin Armaniaku rozległa wzdłuż na *m.* 4. wżerz na 3. obłana rz: *Giers-Castellau* jest miejscem iey glównym.

MAGNOTES, ob. Maina.

MAGNUSZE W, m. w Wojsandomirskim, dawne gniazdo famii Magnuszewskich, wznoszące się teraz z swych pustyek, w dobrym położeniu, na trakcie, o milę od Ryczywołu, 7. od Warszawy. Należy do Ordyn: Zamoyskich.

MAGNY, *Magniacum*, m. Fr. w pow: Wexyńskim, oyczyzna Jana *Sans terre*. Leży w gruncie bardzo żyznym, o *m.* 14. na pośd: ku w. od Rotomagu, 5. na pośd. od Mantes, 14. od Paryża.

MAGNY, m. Fr. w Normandyi, *m.* 9. na pośd. od *Falaise* ob. Guiskard. Tegoż im. z tyt: Margr: o milę od *Bayeux*.

MAGRA, *Vallis Macra*, dolina we Włoszech na w. Stanow Genuęskich, w Xstwie Toskańskim długa *m.* 11. szer: 6. Należy cała do W. Xcia Toskańskiego procz Margr: *Foselinovo*, które ma własnego Pana, i procz miasta *Alunuxiano*, które nal: do Rzęptey Luceńskiej.

MAGUELONE, *Magalon*, iez: we Fr. na pośd. Montpellieru, tak nazwane od miasta *Maguaisne*, które leży nad brzegiem pośd: iego, i miało Bisk: które przeniesione zostało do Montpellieru r. 1536

MAHALEU, piękne i znaczne M. w Egypcie niż. Prowadzi handel wielki na płotna, bawelne i sol Ammoniacką. Zraydują się

in piec do wyprowadzania z iay kurezat przez ciepło Słońca, sposobem dawnych Egypcyan. Leży przy morzu szrodziemnym, na w. Damictty. dl. 40. 56. sz. 31. 4.

MAHANATAN, wyspa Ameryki północney, na ktorey wystawiony jest nowy York, stol: Prowincyi tego im. nad rz: Hudson.

MAHE, forteca na pomorzu Malabar. Należy do kompanii Indyjskiej Franc: od r. 1725. W tym to składzie kupieckim handel największy prowadzą na pieprz. Anglię zdobyli ją r. 1761. ale powrocili ją znowu r. 1763. o m. 10 na półn. od Kalikutu.

MAHE, Opac. Fr. Bened: o m. 5. na półd. ku z. od Brestu, czyni 2500. liwr.

MAHLBERG, zamek i majątność wolna w Szwabii, o m. 6. od Strazburga, i należy do domu de Bado-Bade.

MAHOMETTE, ob. Hamamet.

MAHON, ob. Maon.

MAHNBURG, m. Niem. w Styryi niż: nad Drawą, o m. 10. na półd: od Gratzu, z dwoma zamkami. W okolicy bardzo dobre rosła wina.

MAIAKI, m. Mosk: w Gubernii Azowskiej, w Prow: Barchmantskiej.

MAIDESTONE, *Madus*, m. w Anglii, w Prow: Kent, wielkie, ludne, i znaczne. Wyfyla 2. Dep. na Parl: o m. 9. na półd ku w. od Londynu. dl. 18. 20. sz. 51 21.

MAJENNE, *Meduana*, Mayenna, znaczne, piękne, i bardzo ludne M. Fr. w pow. Cenomańskim, z tyt: Xstwa Parostwa, erygowane r. 1573. dla Karola Xcia Lotaryngii. Od Angl: wzięte było r. 1424. po oblężeniu 3 miesięcy, i 4 szturmach. Leży nad rz. Mayenną, o m. 15. na północ ku zachod. od Mans, 17. od Rennes 22, od Andegawy, 54. od Paryża. dl.

17. sz. 40. 18. Tegoż im. rzeka we Fr. ktora ma źrodło w *Maine* i wpada do Ligiiery.

MAIGNELAIS, ob. Haluin.

MAIGRIN, ob. Megrin.

MAILLE, ob. Luines.

MAILLEBOIS, m. Fr. w pow. *Thimerais*, erygowane na Margr. w Normandyi, o m. 4. od *Verneuil*.

MAILLEZAIS, *Maliacum*, dawniej M. teraz wieś Fr. w *Poitou*. Biskupstwo ztąd przeniesione zostało do Rupelli r. 1648. Leży na kępie oblaney rz. *Sevre* i *Aurize*, między bagnami, o m. 2. od Fontenay, 12. od Rupelli, 20. od *Poitiers*, 91. od Paryża. dl. 16. 55. sz. 46. 22.

MAILLOC, Margr. Fr. w Normandyi, o m. 3. od Lisieux.

MAILLY, m. Fr. i Margr. o m. 7. na półn. ku w. od Ambianu. Inne jest nad rz: *Saone* o m. 2. od Auxonny. Tytuł Margr: tego im. przeniesiony jest do *Montaurel*, o m. 2. od *Montreuil*. Tegoż im. m. w Burgundyi, o m. 3. na półn. od *Vezelay*.

MAINA, (*Brazzo di*) kraina Grecka w Morei, między dwoma pasinami gór ciągnącemi się ku morzu wzdłuż Golfow Koronńskiego i Kolo-hiny. Częścią jest dawniej Lakonii. Liczy blisko 40000. mieszkańców, zwanych Mainotami, lub Magnotami, którzy pochodzą od Lacedemończykow, i składają Rzpłtę niepodległą, i bardzo zawziętą Turkom, którzy ich podbić nigdy niezdolali, dla ich dzielności, i górzystości kraiu. Najwięcej handlują niewolnikami, tak Chrześcianami, iako i Turkami. Mają port i M. zwane *Maina*, nad Góliem Koronńkim. Mówią po Grecku, ale źle bardzo, i bawią się Korfarstwem.

MAINE, *Cenomanensis Ager*, Pow. Cenomański we Fr. z tytułem Xstwa między Brytanią, Au-

degawią, Turonią, pow. Wendomskim, Perche, i Normandya położony, rozciąga się wzdłuż na *m.* 35. wŹsz 20. Ludwik XI. przyjączył go do korony. Jest kray dobry, obfity w rudę żelazną, góry kamienne, marmurowe i wody mineralne. Handel prowadzi wielki. Kury tuczone tu są wysmienite, i zachwalone w Paryżu. Moneta tutejsza lepsza będąc nad Normandzką dała miejsce przysłowiu, iż Cenomańczyk waży półtora Normandczyka. Co potym do mieszkańców przystosowane było. Dzieli się na wyż. i niż. i Hrab: Lawal. Mans jest M. S.

MAININGEN, ob. Mainungen.

MAINLAND, Mainlandya, *Pomona*, wyspa na połn. Szkocyi, jedna znaczniejsza z Orkadów między Szkocya i Schetlandya leżąca. Największa także z wysp Szottlanckich Maynlandya się zowie.

MAINTENON, *Mesteno*, m. Fr. w pow. *Raauce*, w dolinie między 2 górami nad rz. *Eure*, z zamkiem i tyt. Margr. erygowanego od Ludwika XIV. dla Franc. *d' Aubigné*, sławnego potym pod im. Margr. *de Maintenon*. Nal. do domu *de Noailles*. Daią się tu widzieć arkady wystawione dla sprowadzenia wod z rz. *Eure* do *Chartres*. Jest o *m.* 4, na połn. od *Chartres*.

MAINUNGEN, lub **MEINUNGEN**, M. Niem. w Frankonii nad Werą, główne miejsce majątności domu *de Saxe Gotha*. Znajduje się tu zamek zwany *Elizabetenburg*, gdzie Xżę *de Saxe Meinungen*, na rezydencyą swoją ordynaryną. Jest o *m.* 3. na połn. od *Hennebergi*. dł. 28. 10. sz. 50. 36.

MAIORKA, *Majorica*, *Majorgue*, znaczna wyspa na morzu frzodziemnym między Iwiką na z. i Minorką na w. położona, *m.* 37. wokolo mająca. Obfite w drze-

wa oliwne, wino delikatne, i przednią pszenicę. Kray jest rośkolizny. Nie ma tu rzek, ale bardzo jest wiele krynic wody czystey, i studni. Mieszkańcy są mężni, dowcipni, i dobrzy żeglarze. Jakob I. Krol Aragoński zdobył ją na *Maurach* r. 1229.

MAIORKA, piękne, wielkie, bogate, i mocne miało stol. wyspy tego im. z Biik. pod *Metropolią Walencyjskiego*. Rynki, gmachy publiczne, Katedra, pałac Krol. i dom Kontraktowy są tu bardzo wspaniałe. W mieście mieszka kapitan general: który rządzi całą wyspą i garnizonem utrzymywanym tu przeciw napaściom *Maurow*. Anglicy wzięli go r. 1706. ale odebrane im było 1715. i dotąd zostaje przy *Hiszpa.* Leży na połn. ku w. wyspy, przy którym port dobry znajduje się o *m.* 29. od *Iwiki*, 48. od *Barcelony* 37. od *Walencyi*, 120. od *Madrytu*. dł. 20. 30. sz. 39. 40. Zowie się też *Palma*.

MAIRE, (*passage de le*) droga na morzu na połd. Cieśniny *Magellańskiej* odkryta przez Pana *Le Maire* Holl. r. 1620 który iey swe dał nazwisko. Służy ona żeglującym do przepłynienia z morza połn. na połd. Ale przykry jest żeglującym dla niemożności dostania świeżych żywności. ob. *Magellan*.

MAISIERES, Opac. Cyfter. w *Burgundyi*, fund: r. 1132. czyni 7000. liwr. o *m.* 2. od *Beaune*.

MAISSONNAIS, m. Fr. w *Poitou*, o *m.* 3. od *Rochechouar*.

MAIXANT, (S.) S. *Maixentius*, dawne m. Fr. w *Piktawii* z Opac. *Bened.* czyniącym 11000. liwr. Prowadzi handel wielki zbożem. Jest nad rz. *Sevre*, *m.* 12. na połd. ku z. od *Poitiers*, 36. od *Paryża*.

MAKASSAR, *Maccassaria* zna-

znaczne Krol. Indyjskie na wyspie Celebes, ktorey wiekszą część zajmują pod Strefą gorącą. Gdyby nie wiatry północne i częste deszcze, ktore 5 lub 6 dni przed i po pełni miesiąca, i przez 2 miesiące porównania i przelilenia dnia trwają, upalybytu panowały nieznośnie. Znajdują się w tym kraju góry bardzo pięknych kamieni, (co jest rzadką rzeczą w Indjach,) kruszców także złotych, miedzianych &c: Grunty są bardzo żyzne, wydaie owoce każdego czasu roku. Dają się tu widzieć malpy na podziw wielkie, z ktorych jedne na 4: nogach, inne na 2: tylko zadnich chodzą. Węże są ich nieprzyjacielami; ktore mówią iż tak są wielkie, iż za jednym rzuceniem się na nie, je obalają. Obywatele są rośli, mężni, bardzo dowcipni i bitui. Idą za nauką Mahometa. Ziąg dingo: Piękność unich zależy na tym, aby mieć nos płaski; pazury długie, i malowane różnemi kolorami, rownie jak i zęby. Dzieci powinać niezwykłe, ale je zaraz po urodzeniu nagie kładą w kożyki. Do spraw nie używają Patronow, ani prokuratorow; każdy swej broni sprawy. Prawo oddania wet zawet surowo tu jest przestrzegane. Malzeństwo poczytują za rzecz najswiętszą. Skoro dziecię dojdzie 3 lub 4 lat oycier mu zaraz obrać żonę powinni, i tej poiąg opatrzyć: ob. Celebes

M A K A S S A R, *Macassara*, wiel: i najpiękniejszy M. na wyspie Celebes; stol. Krol. Makassar: i rezyd. ordyn. Krolow. Domytu polpolicie drewniane są wyłokie, i wspierane na wielkich kolumnach. Do ktorych wchodzią po drabinach, ktore potym do góry za sobą wyciągają, bojąc się aby pływ za nimi nie weszły. Rozumiejąc się bydź zamazanemi, i że powinni się oczyścić, skoro się ich pies dotknie. Dachy są pokryte bardzo wiel: liściami, przez ktore deszcz przecieć niemoże. Leży blisko ny-

ścia rzeki ktora przerzyna całe Krolestwo od półn. ku połd. w równi nie bardzo żyzney. sz. pold. 5. dl. 135. 30. **M A K A O**, *Amacuum*, M. Chińskie w Prow. Kwanton, pod dependencją miałta Kwanchen, z trzema fortecami. Portugalczykowie wytawili go; i tu swego miał Bilk. Już nie jest dziś tak znaczne jak było dawniej; skoro handel, ktorym iedynie miałtek obywatela się utrzymuje, zabroniony im został z Japonią. Niema już teraz żadnego z Libzoną związku. Cały iego handel zależy na tym iż wyfyla ielzcze ieden okręt do Timot, a 2 do Goi. Roku 1744. Wytał Cesarz Chiński Mandaryna, aby to M. odebrał na siebie, ktory tu mieszkać niechciał, i rezyd. o milę ztąd, z kąd rozządza miałtem tym. Ma port dobry. dl. 150. 48. sz. 22. 12.

M A K A R I E W, m: Mosk. w Wielkorząd. nizkiego Nowogrodu, sławne Monasterem i wiel. iarmarkami na S. Piotr. po niżey Liskowy.

M A K A R O W, m. w Kiiowikim, od ktorego familia Wasieńczewicow Makarowiczami się nazwała, nad Zdwiełż, o m. 4: na w. od Rosowa.

M A K A R S K A, m. w Dalmacyi Weneckiej, z dołyć dobrym portem, z Bilk. pod depend. Spalatrańskiego. Leży nad Goltsem Weneckim, o m. 10. na połd: ku w. od Spalatro, 11. od Narenzy.

M A K E E S F I E L D, piękne m. Angielskie z tyt. Hr. w Chesirze, o m. 43. na półn. ku z. od Londynu, 12. od Chesteru.

M A K O, m. Węgierkie, nad rz. Marosch, nal. do Bilk. Czanadzkiego, w Cyr. Teiffynkim.

M A K O W, m. powiatowe w ziemi Rozańskiej, z Stwem płacącym kwarty złt: 2913. w posesyji emlit. Lempickich, a ktore złazone jest z Rozańkimi. Jest nad Orzycą od Pułtutka m. 3.

M A L A B A R, *Malabar*, pomorze Malabarickie, w części zachodniej półwyspy z tej itrony Gan-

gieści, od Krol. Bangalańskiego, czyli tylko Krol. Kanarckiego do Kapu Komoryn rozległe. W największej swej obfiterości zawiera Krolestwo Kanarckie, Państwa Samoryn, i Trawankor, kraj Balagaty, i Krol. Wizapurckie. Malabar jest najpiękniejszym krajem w Indyi przed-Gangiewowey. Daie się tu widzieć niezmierna liczba miast, pol ryżem i różnemi drzewami okrytych. Nieznają tu nigdy ani mrozow ani śniegow. Słowem, kraj naywygodniejszy na świecie dla próżniaków. Jest wiele Chrześcian, ale ci są zabobonni. Starza siostra Krola zowie się Krolową. Jey to syn wstępuje na Tron po śmierci wuia. Toż się dzieie między ludem, który uznaje dzieci z strony tylko matki. Malabarcykowie podzieleni są na 2. hordy *Nairow*, którzy są szlachcą i *Parcaisow*, którzy są pracownicy, pogardzeni od pierwszych. Mężczyźni i niewiaſty noſić zwykli na sobie wiele metalow złotych i srebrnych &c. Uży im na łame opadają łopatki, w których im więcej jest dziur, tym są poważańsze. Mury, podłogi i ulice mają gnoiem krowim, który w wielkim jest u nich szacunku. Język mają szczególny.

MALAKA, *Malaca*, wielka półwyspa Indyjska na pold. Krol. Siamskiego, ktoremu holdnie, długa blisko *m. 270.* ma Krol. tegoż im. ktorego mieszkańcy są w łani na rozpuſtę, a których język miany jest za najpiękniejszy i naymiłszy ze wszystkich językow wschodnich. *Cieśnina* Malakańska leży między tą półwyspą, i wyspą Sumatrą; łączą się z Golfem Bengalskim.

MALAKA, znaczne M. Indyjskie, stol. Krol. tegoż im. Handel iego zależy na pieprzu, dyamentach, i drzewach obfiterszych. Daia się tu widzieć najpiękniejsze Indyjskie i Japońskie towary. Szczyt się miaſto przedziwnym portem, i dobrą fortecą. Portugal. zdobyli

go na Indysnach, i założyli tu Bisk. ale Holl. wydarli go r. 1641. i w ich dotąd zostaie moc. dl. 118. 45. sz. 2. 12

MALAKAŃSKA Cieśnina, *Detroit de Malaca*, oddziela wyspę Sumatrę od wschodniej półwyspy Indyjskiej, znana dawniej pod im. Cherezozu złotego.

MALAGA, *Malaca*, dawne, piękne, bogate, i bardzo mocne M. Hiszp. w Krol. Granateńskim z zamkiem i Bisk. pod Metropolią Granateńską. Port ma dobry, który mu wielki służy handel. Tu Anglicy i Holl. ładują swe okręty nayprzedniejszemu owocom i delikatnym winem, zwanym Malagckim, iż w tego miasta okolicy oblicie się rodzi. Leży blisko morza pod górą spadziłą, *m. 13.* na pold. od Korduby, 25. od Grenady, 33. od Sewilli, 102. od Madrytu. dl. 13. 40. sz. 36. 45.

MALAGET, *la Cote de la Malaguete*, *Malagueta*, od niektórych zwane Pomorze pieprzowe, od owocu tu rosnącego, zwanym *Poirure de Guinée*, pieprzem Gwinejskim, jest kraj nadbrzeżny Afrykański w Gwinei wzdłuż morza. Podzielony jest na wiele udzielnych Państw. Krol. Sangwańskie jest z nich naycelniejszy. Mieszkańcy są naybiegłeyſi kowale czarney blachy, młoci, stuzni, i rzeźwi. Ztąd naywięcej wychodzi złota, kości słoniowej, niewolnikow i pieprzu.

MALAIS, (tes) Malezanie, narod osiadły na wyspach Sondzkich. Nie są tak czarni, jak właściciwi wyspiarze, holdują Sultanom, i handlują chętnie z obcemi. Są polerownieyszy nad innych, ale ich grzechuſcy zaufać niemożna, ponieważ są chytry, i tym zdradzaia przychoźbiow. Stępować do nich bezpiecznie niemożna niezbroiwezy się dobrze, i swe towary raczey aby nad brzeg znofili trzeba, niż aby po nie do nich się udawać. Lud ten niemyśli tylko o bitwie, i wojnie, a zaniedbuie roli, z przyczyny la-

twości pożywienia się z mąki drzewa *Saga*. Jest to drzewo wysokie na 25 lub 30 stop, a grube, że ledwie je jeden obić może człowiek; Głę dojrzałe, liście jego okryte zostają prochem białym, na ten czas je otrącają, i zewnątrz wybierają masę podobną do mąki bardzo zdrową, którą do jedzenia rozmaczają w wodzie, albo też niekiedy gotują.

MALANNOI, dawny zamek w *Artezyi*, gdzie waleczny *Remonnel*, i *Raymond d'Offugne*, wsparty 160. ludźmi, zastrawił wojsko *Maxymiliana*, i 3 wytrzymał oblężenia i szturm, r. 1449. pod *Ludwikiem XI*.

MALATHIA, *Mekiteno*, dawne m. Az. w Turcyi, w Prow. *Adulii*, stol. *Armenii* mniejszey z *Arcy-Bisk. Greckim* nad *Arzu*. dl. 61. lz. 39. 8.

MALAUCENE, m. w Hr. *Wenetyńskim*, m. 3. od *Carpentras*.

MALAUSE, m. i Margr. Fr. o m. 6. na połn. ku z. od *Montauban*, blisko *Garunny*, naprzeciw *Awillars*.

MALAYA, m. *Azjatyckie* na wyspie *Ternacie*, jedney z *Moluckich*. Należy do *Hollandow*.

MALBORG, *Marienburgum*, po Niem. *Marienburg*, wielkie i znaczne M. Pruskie, stol. przedtym *Woi. Malborskiego*, fund. wraz z zamkiem od *Krzyżaków*, których mistrzowie tu mieli rezyd. Potym było mieyscem *Generalów Pruskich*, koleją z *Grudziądzem*. Obywatele są większey części *katolicy*, jest jednak i *luterski kościół*. R. 1626. i 1655. od *Szwedow* było dobyte. Leży nad *Nogatem*, na którym ma most drewniany długi na 539. stop, którego utrzymywanie wiele miało kosztuie. W okolicy tego m. są *Zuławy* czyli *Kępy* i niziny bardzo żyzne, gdzie wiele wsi porządnych znajduje się tioll. osadzonych. *Ekonomia Malborska* nal. do *Krola*.

Jest od *Gdańska* o m. 6. od *Elbląga* 4. od *Torunia* 16. od *Warizawy* 35. dl. 37. 20. lz. 54 6. *Woiew. Malborskie* położone między *Woiewo. Pomorskim*, *Cyrkulem Hokerlandyi* i *Natangii* po nad morzem *Baltyckim* zawiera pow. *Malborski*, *Elbląski*, *Sztumski* i *Kiszporski*; kray jest na podziw żyzny i obfity. *Nal. do Krol. Pruskiego*.

MALCHIN, m. Niem. w *Xigstwie Meklemburkim*, przy uściu rzeki *Peeny* do jeziora *Kummerowa*. Ma swą fortecę, i mieyscem jest obrad, o m. 12. od *Gustrowa*.

MALCHOW, *Malchovia*, m. Niem. w *Xstwie Wendeńskim* z klasztorem panien *szlachtetnych*. Leży między 2 jeziorami zwanemi *Kalpiner*, i *Plawersee*; jest o m. 10. na połd. ku w. od *Gustrowa*.

MALDEN, *Maldena*, m. Angiel. w Prow. *Essex*, wysła 2. *Deput. na Parl.* o m. 11. na połn. ku v. od *Londynu*.

MALDYWY, *Maldiva*, *les Maldives*, wyspy *Indyi* wchodnich, z tey strony *Gangiesu*, na wielkim morzu *Indyjskim*. Zaynują m. 200. około wzdłuż, w szerz na 35. Leży o m. 50. od *Kapn Komoryn*. Jest liczbą ich niezmierna. *Portugalczyk* dzielą ich na 13. Prow. które zowią *Attolons*. Każdy *Attolon* oddzielony jest od drugiego, i zawiera wiele wysp. Żyzności są bardzo wielkiey. *Banany* naywysmienitsze, i *kokos* naywyborniejszy na świecie tu rośnie. Wszytko na tych wyspach bardzo drogo. Zawsze tu dni są rowne nocom. W lecie trwającyna 6. miesięcy, deszcz nigdy nie pada, a w zimie która zaczyna się w *Kwietniu* i tyleż trwa, pada utawicznie prawie. *Maią Krola*, który jest *Mahometanin*, tak jako i *poddani*, i jest absolutny. *Maldywczykowie* są obyczayni, odważni, mocni, zręczni do wszystkich dzieł. W naukach celują. Ob. *Laquedives*.

MALE, *Malala*, wyspa jedna z *Maldywickich*, naycelniejszy i nay-
Hij

żyźniejsza, z pałacem, w którym Krol rezyd. ma milę i pół w okolo. Leży prawie w pośrodku innych. Powietrze ma niezdrowe. Mrówki tu są bardzo przykre. dl. 92. sz. 4. 30.

MALESHERBES, m. Fr. o m. 4. na pold. od *Fontainebleau*.

MALESTROIT, m. Fr. w Brytanii, z tyt. Baronii, nad rz. *Ousse*. o m. 8. na poln. ku w. od *Vannes*.

MALEVAL, m. Fr. w pow. Forez o m. 6. od *S. Etienne*, blisko Rodanu.

MAŁGORZATY, (S.) wyspa, ob. Marguerite.

MALIANA, lub MANIANA, m. w Barbaryi nad rzeką Scheliffą. Miejsce jest nabożeństwa dla Algierczyków z przyczyny grobu Sedjela tu znajdującego się.

MALICORNE, m. Fr. nad Sarthą, o m. 3. na północ od *Fleche*.

MALIKUT, wyspa Indyjska ku brzegom Malabaru, na północ wysp Maldywskich, o m. 35. od nich. Ma mil 4. w okolo. Powietrze tu zdrowe i umiarkowane. Grunta obfite w wszelkie rodzaje owocow.

MALINES, ob. Mechlin.

MALLO, m. Irlandzkie w Hr. Korkeńskim, deputuje na Parlament.

MALMEDI, *Malmundarium*, m. Niem. w Bisk. Leodyjskim, z Opac. Bened. wolnym i bezszerebnim, do którego M. należy. Leży nad rz. *Recht*, m. 21. na północ od Luxemburga, 5. na pold. od Limburga.

MALMESBURI, *Malmunnum*, m. Angiel. w Wiltshirze, nad Awoną, sławne ruinami swego Opac. i urodzeniem Hobbezyusza. Wyfyla 2. Dep. na Parl. m. 25. na z. od Londynu. dl. 15. 36. sz. 51. 36.

MALMOA, lub MALMÖ, *Malmogia*, m. Szwedzkie w Skanii. Ustąpione było Szwedom od

Danii r. 1658. Duńczykowie oblegali go bezskutecznie r. 1676 i 1677. Oyczyzną jest Tomazja Bartolina. Leży nad Zuntem o m. 4. od Lundu, 9. od Kopenhagi.

MALO, (S.) *Maclovitopolis*, M. Fr. w Brytanii z Bisk. pod Metropolią Tureneńskiego, z wiel. i s. portem, bardzo uczelczanym, lubo niełatwo jest przyłepnym, z przyczyny skał, które go otaczają. Miasto obronne jest zamkiem, i bardzo wielą twierdzami. Handel prowadzi na podziw wielki. Angl. szturmowali go r. 1693. bezskutecznie, machina ich zawana (*infernalis*) piekielna, żadnego nie uczyniła skutku. Obywatele Malowińcy r. 1712. otłarowali Ludwika XIV. w potrzebie sumę 30,000,000. liwr. Oyczyzną jest Jakuba Kartiera, który odkrył Kanadę; r. 1534. Pana *Manportus*, i s. *Dugue Troun*. Leży na kępie połączonej z lądem, o m. 7. na północ ku z. od. Doli, 17. od Rennes, 38 od Nantes, 82. od Paryża. dl. 15. 37. sz. 48. 38. Tegoż jest im. m. w Diec. *S. Brienz*, zowie się *S. Malo de Jugon*. ob. Jugon.

MALOGOSZCZ, m. Pol. w Wei. Sandomirskim, z Kasztelaniją i z Stwem placącym kwarty zł. 1696. w posiadłsi enstytucyonej Szaniawskich. Ma wielu żydow; w położeniu dobrym, od Radolyc m. 5. od Zarnowa 5. od Kosklich 8.

MALOPOLSKA, zowie się tak, wielka Prow. Krol. Pol. która zawiera XI. Wdztw, Xięstw 3, i z ziem osobnych, Woj. są: Krakowskie, część jego pod pan. Austryac. Sandomirskie części pod pan. Austr. Lubelskie, Pomazskie, Ruńskie całe pod pan. Austr. Belzkie toż, Wolińskie, Podolskie części wiel. pod pan. Austr. Braclawskie, Kielewskie części pod pan. Ros. Czerniechowskie całe w rękach Moskwy. Xiłwa Oświęcimskie, Zatorskie, pod pan. Austryackim i Siewierskie Ziemię Halicką

pod pan. Austr. i Chelmska, pozostala przy Poliszce. Oblewają tę rrow. Wisła, Dunajec, Polica, San, Wieprz, Bug, Narw, Dniestr, Pruth, Styr, Horw, Stucz, Prypec, Bog, Smotrycz, Dniepr, Ciecief, Dziefzna, Soza &c. Grun-ta tey są przedziwne urodzajne, bogate w kruszce, i zupy srebne. Malasy wielkie, i zdale się cpliwac w wszelkie potrzeby zycia. Wlasciwie Malopolską zowią się 3. Woi. Krakowskie, Sandemirskie, i Lubelskie. Co do porzadku politycznego następuje Malopolska po Prowincyi Wielkopolskiej, między Senatorami jednak Krakowski Kasztelan jest nayspierwszym. Co do niektórych przodkowan, jako w ubieraniu Marzalka, mają 3 prowincye rowność, i alternatę między sobą zachowują. Neywieksza tey dlugosc jest m. 130. szerokosc 80.

MALOVINES, Malowiny, wyspy o m. 80. na w. ku poln. od uścia Cieśniny Magiellańskiej w morze poln. Francuzi tu swe zalozyli osady 1764. ktorzych ustapili Hiszpanom r. 1766. Anglicy tuteż zaprowadzili swoich r. 1765.

MALPLAKET, wieś w Niderlandzie w Hannouii, blisko Bawau, bawna potyczką, na ktorej Xz. Eugeniusz i Malborough znaczne nad Francuzami odnieśli zwyciestwo dnia 11. Września r. 1709.

MALSTROM, ch. Mjellstrom.

MALTA, *Melita*, wyspa na morze sredziemnym między Affr. i Sycylią. Ma wzduż m. 7. lz. 4. a 20. w kole. Po wzięciu Rodu, Cesarz Karol V. darował ją r. 1530 wielkiemu Mistrzowi Krzyżakow *Viliers de Pile-Adam*, ktory tu swoy postanowil zakon. Z czasem do nayslepszego przeszlo stano. Liczą tu na 50000. dusz. Jest bardzo deluze umocniona. Zbieraia tu obficie miod, bawelnę, Kmin, i nieco zboża. Dobywała była od Tur-

row pod Janem *de la Valette*, ale ci od obleżenia odstąpić byli przymuszeni utraciwszy ludzi na 30000. Nieznają tu iadowitego zwierza. Przyczynia to pobłogosławieniu S. Pawła Apostola. Jest do wiary podobna, iż na innej Malcie zwanej *Meleda* znajdował się S. Paweł, gdzie od ialeczniki był ukaszonym, ponieważ na tey Malcie żadnego nigdy nie było gadu, ni na wyspach poblizkich. ch. *Meleda*.

MALTA, czyli *la Cité Notable*, *Melita*, dawne M. S. wyspy tego im. ktorey było stolica z Bisk. pod Metropolią Palermeńską. Katedra jest pod tyt. S. Pawła. Obfituje nayswięcey w miody. Leży w środku wyspy.

MALTA, *la Cité Valette*, *Walette*, M. bardzo znaczne, i bardzo mocne na wyspie Malcie, ktorey dzisiay jest stolica, z wielo obronemi twierdzami, z ktorych celniejszy jest zamek S. Elma. Zdobli M. pałac wiel. Mistrza, gdzie Kawalerowie Maltańscy mieszkaia, i szpital wspaniały. Zbudowane było od Jana *de la Valette* W. Mistrza, od ktorego ma nazwisko. Leży na klinie ziemi rozłączającej dwa porty na skale jedney z strony Sycylii na przeciw *Gorgenti*. dl. 31. to. sz. 35. 54.

MALTON, m. Angiel. w Hr. Yorku, wysyla z Dep. na Parl. o m. 7. na poln. ku w. od Yorku.

MALUA, Prow. Azyat. w Stanach W. Mogolu. Ma grunta bardzo żywny, katipor jest M. S.

MALVASIA, *Mulvoisie*, *Epidaurus*, Malwazyja, wyspa i M. Grecyi na brzegu wiodnym Morei, zdecem przednimi winami, nie ktorzy rozumiają, iż pochodzi z wysp Kanaryjskich. Ma miłę wokole. Stolicą tey leży nad morzem, pod jedną skalą, na wierzchu ktorej stoi forteca. Mianem nową Malwazyją się zowie. Ma Arcy-Bisk. Greckie pod Metropolią Konstantynopolitańską, i jest bardzo mo-

ne. Sollman wydarł go Wenetom r. 1540. Odzykali go Weneci r. 1690. i znowu utracili razem z resztą Morei r. 1715. Jest o *m.* 20. na pold. ku w. od Misytry, 30. od Aten. dł. 41. 18. sz. 36. 59.

MALZIEU, m. Fr. w pow. *Genoulan* nad Truyera o *m.* 6. na pold. ku w. od *S. Flour*.

MAMERS, *Mamercio*, dawne m. Fr. w pow. Cenomańskim nad rz. *Dive*, o *m.* 4. na z. od *Besleme*.

MAN, *Mona*, wyspa na morzu Irlandzkim, o *m.* 10. od *Kunberlandu* z *Bisk.* pod *Metropolią Yorkskiego*. Długa na *m.* 10. szer. 5. *Douglas* jest miejscem iey celnym. Należy do *H.* *Derbis*, który iey swobody przedał stanom za 70000. funt. szterlingow r. 1764. i za część dochodow w Irlandyi. Mieszkańcy mają język osobliwszy, prawa i monetę osobną, ale nie mogą handlu prowadzić przeciw obostrzeniom, mocno podupadli.

MANACHIA, dawne, znaczne i s. *M.* Turcyi Azyat. w *Natolii*, z zamkiem, pięknymi meczetami, szpitalami, targowiskami, sklepionemi ozdobne. Znane było dawniej pod im. *Magnezyi*. Leży pod górą, w gruncie obfitym w wszelkie potrzeby życia, blisko rz. *Hermus*. dł. 45. 15. sz. 38. 45. *Juna Magnezya* leżała na południe względem tej nad *Meandrá*.

MANAR, *Manarya*, wyspa Indyjska ku brzegom zachodnim wyspy *Ceylan*. Nawrocona była do włary od *S. Xawerego*. *Portugal* opanowali ją r. 1560. ale *Holl.* wydarł ją r. 1658. Jest bardzo ludna. dł. 98. 20. sz. 9.

MANAR, Cieśnina morska, która odłącza wyspę *Ceylan* od półwyspy *Gangielowej* na *m.* 18. prawie.

MANBONA, m. *Astr.* stol. *Krol. Sabii* nad morzem w *Kafreyi*.

MANCANARES, lub *MANCANARA*, m. *Hiszp.* w nowej *Ka-*

stylli, główne miejsce krainy tego im. przy źródle rzeczki tegoż imkora plynie pod *Madryt*.

MANCHE, (la) *Manica*, kraina w *Hiszpanii* w *Kastylii* nowej wzduż *Gwadyany*. *Ciudad-Real*, *Kalatrawa*, i *Orgaz* są celne iey miejsca.

MANCHE, (la) *Oceanus Britannicus*, morze ścieśnione między *Anglią* i *Francją*, którego kawał wązki bliższy północy ku w. zowie się cieśniną *Kaletańską*: *Pas de Calais*.

MANCHESTER, *Manduesedum*, *Manzester*, *M.* *Angiel.* w *Lankashirze* z tyt. *Xstwa*. Jest piękne, bogate, i bardzo ludne. Zdobę go *wspaniale Collegium*, rynek piękny i *Kollegiata*. *Manufaktury* wełniane, bawelniane, i *iedwabne* bardzo tu kwitną. Jest o *m.* 46. na poln. ku z. od *Londynu* nad rzeką *Spelden*.

MANCIED, m. Fr. w *Armaniaku*, o milę od *Eunse*.

MANDEA, rzeka *Hiszp.* w *Galicji*. *Betanzos* leży blisko iey uścia.

MANDERSCHIED, znaczne, wolne, i *bezszerdne* *Hr. Niem.* w *Cyr. Westfalii*, w *strain Eissel*, z mocnym zamkiem tegoż im. o *m.* 9. na poln. ku w. od *Trewiru*.

MANDEURE, *Mandubia*, *Epimanduodurum*, *Manduwia*, wiel. wieś *Fr.* w *Xstwie Montbeliard*, s. szczątkami starożytności, tu się widzieć dających. Dawniej było miasto fund. od *Manduwianow*, teraz wieś. Jest nad rz. *Doux*, o *m.* 2. od *Montbeliardu*. Należy po części do *Bisk. Bezansonskiego*, po części do *Xżąt Wirtemberskich*. Zaszczycą się wiel. przywilejami.

MANDY, m. w *Morei*, blisko gdzie źródło ma rz. *Aheau*, *m.* 15. od *Misty*. Jest to dawna *Mandinia*, gdzie *Epaminondas* *Qual Tebaski* *Lacedemontczykow* porażił, i *Ateńczykow*, r. *Rzymu* 394.

MANDYNGANIE, *Mandyn-*

gnas, Narod Afir. w Nigrycyi. Naj-
ceńniejże ich niemyśle jest *Sungo*.
Murzyni ci są ludzcy, obyczajni,
pracowici, zdani do umiętności,
ale chytrzy. Mahometanie z nich
bardzo gorliwi. Obrzezują mę-
żczyźny, tak jako i niewiaſty.

MANFREDONIA, m. Wł.
w Król. Neapol. w Kapitanacie z
Arcy-Bisk. zamkiem, i portem.
Zdobyli ją Turcy r. 1620. i wznie-
śliwży pożar opuścili. Leży nad
Golfem tego im. m. 20. na poln. od
Cienzy, 20. od Baru, 40. od Nea-
polu. dl. 33. 35. sz. 41. 38.

MANGALOR, *Mandagara*,
M. Indyjskie na pomorzu Kanaty,
należy do Króla Kanarskiego. Por-
tugal. mają tu magazyn kupiecki.
dl. 92. 45. sz. 13.

MANGAZEYA, lub Turu-
gansko, m. w Tartaryi Rosyjskiej
w prow. Jeniſſeſkoy. Leży nad rz.
Mangazeyą, lub Taras, o m. 250.
na poln. ku w. od Tobolska.

MANGERA, wyspka na po-
łudnie morza, blisko Pansany Gol-
fu, na m. 2. mająca obwodu. Jest
na niej miasto od Indyanow mie-
szkane, i kościół piękny.

MANGLIEU, ob. Manlien.
MANHARTSBERG, nazwiſko
dwóch pow. w Austryi niż. które
zowią *Viertel*, lub *Quartier*. Man-
hartzberg niższy leży między Du-
najem i Morawią, wyższy między
Czechami i Dunajem jest położony.

MANHEIM, *Manhemuss*,
piękne i mocne M. Niem. w Pala-
tynacie niż. z dobrą cytadellą i z
palacem, w którym Palatyn Ele-
ktor często przemieszkuje. Wzięte
było od Franc. r. 1689. i twierdze
były zrucone, ale tępotym odno-
wione zostały. Żydzi tu mają Sy-
nagogę. Powietrze w tym mieście
niezdrowe. Leży nad zbiegiem
Nekry i Renn, o m. 4. od Spiry,
3. od Heidelbergi. dl. 26. 8. sz. 49.
25.

MANICA, lub **MAGNICA**, M.
S. Król. tegoż im. w Kafiryyi.

MANICAMP, m. Fr. m. 2.
na w. od Noyony.

MANILLA, mocne M. Indyi-
skie, stol. wyspy Luzon, z dobrym
zamkiem, portem i Arcy-Bisk. do-
mow tu nie stawiają tylko drewnia-
ne, dla doznanych trzęsień ziemi.
Gorąca panują na tey wyspie i za-
wsze prawie dzień równy nocy.
Nal. do Hiszp. Anglicy ją złupili
r. 1762. dl. 138. sz. 14. 36. ob. Fi-
lipiny.

MANINKABO, m. i Król. na
wyspie Sumatrze.

MANKATOWIE, zowią się
Tatarzy niepodlegli w Turkieſtanie.

MANLIEU, *Magnus locus*,
m. Fr. i Opac. Bened. fund. r. 633.
w Arweronii, czyni 3500. liwr.

MANOIA, wyspka Duńska ku
brzegom zachodnim Xſtwa Slezwi-
ckiego, blisko Rypen.

MANNOSQUE, *Manosca*,
Manſka, m. Fr. w Prowancyi nad
rz. Durance, z zamkiem, i Kom-
mendorstwem Maltańskim. Leży
w kraju bardzo pięknym i bardzo
żyznym, o m. 4. od *Forcalquier*,
154. od Paryża.

MANOT, m. Fr. o miłę od
Confolans.

MANOU, m. Fr. w Norman-
dyi, o m. 5. na pold. od *Ver-
neuil*.

MANRESA, *Minoriffa*, daw-
ne m. Hiszp. w Katalonii nad
zbiegiem rzek Cordonero, i Lob-
tegat, o m. 9. na poln. ku z. od
Barcellona, 6. od Kardony.

MANS, (le) *Cenomannum*, *Suc-
belin-Vindinum*, Cenomas, bogate,
ludne, wiel. i dawne M. Fr. stol.
powiatu, z Bisk. pod Metropolią
Turneſkiego. Liboryusz był tu
pierwszym Bisk. Wofki i etaminy
tuteyſza są zalecone w całej Fr.
Ma wielkorządztwo i ſady. Zwią-
zkowi poddali go Henrykowi IV.
przez ugodę r. 1589. Mik. Denifot.
Franc. Grude, Peletier, X. Laray,
X. Merſenne, Brodeau, i Blon-
deau ząd byli rodem. Leży na

wzgórce blisko Sorty, *m.* 8. od *A-lençon*, 17. od *Tours*, 30. od *Orléansu*, 43. od *Paryża*, *dl.* 17. 45. *sz.* 47. 58.

MANSFELD, *Mansfeldia*, *m.* i *Hr.* Niem. w Turynii nad rz. *Wipper*, *m.* 24. na pold. od *Magdeburga*, 79. od *Erfortu*, 19. od *Wittembergi*, *dl.* 29. 30. *sz.* 51. 35.

MANSFELD, piękne Hrabstwo wolne i bezszrednie w Niem. w Turynii, w Cyr. Saxonii wyż. na pograniczu Xstw *Anhalt*, i *Magdeburg*, około *m.* 10. długie, szerokie tyleż. Hrabstwie wiele zaciągnawszy długow, gdy wierzyteli dobria ich zabierać chcieli, *Arcy-Bisk.* *Magdeburški* i *Elektor Saski*, od których kray ten zależał, nie dozwoлили tego, i *Hr.* sekwestrowane zostało r. 1570. Po sekularyzowaniu zaś *Arcy-Biska* prawo spadło na *Elektora Brandeburški*ego i *Elekt.* *Saskiego*, którzy oba w *Sekwestrze* go trzymali, i 2 *Superintendentow* tu do rządu *Hr.* wysłali. Tak oddani Hrabstwa *Mansfeld* po części do *Elekt.* *Saskiego*, po części do *Brandeburški*ego nal. *Xżę Mansfeldzki* terazniejszy jest *Katol.* *Mani* ktore z *Hr.* dechody, i pewne do niego prawa. Przytym ma udziałną władzę nad 4. pow. *Weisshwitz*, *Loßitz*, *Witzendorf*, i *Kalndorf*, i połowę pow. *Arensgerent*, ktore nie będąc zawarte w liczbie dobr sekwestrowanych, Xcia de *Mansfeld* uznają za *Pana*. Zowią się *Dominiis Senioratus* *Domu Xżeciego*.

MANSICNE, *m.* *Fr.* w *Andegawii* o *m.* 3. na z. od *Fleche*.

MANSLE, *m.* *Fr.* nad *Charentą*, *m.* 3. na poln. od *Verteuil*.

MANSURIA, *Mansoure*, wiel. i mocne *M.* *Egiptskie*, ozdobne wiel. piękne i niezetami. *S.* *Ludwik* tu był więzionym. Leży nad *Nilem*, o *m.* 5. na pold. od *Damietty*.

MANSUY, (*S.*) *Opac.* *Bened.* w *Toul* czyni 2000. *hwr.* *Po*

wygaśnieniu tytułu przyłączone do *Bisk. de Toul*.

MANTECHEU, lub *Nynches*, *Nynchowie*, *Narod Tartary* *Chiński*, który był podbił *Chiny* r. 2644. a ktorego lud czyni dziś *Provinc.* *Chińską* za murem wielkim leżącą.

MANTE, *Medunta*, dosyć znaczne *m.* wyspy *Fr.* stol. pow. *Mantois*, z sądami. *Nal.* do *Wielkorządtwa Paryzkiego*. Sławne jest śmiercią *Filipa Augusta* r. 1223. Leży nad *Sekwaną*, na ktorej ma most piękny, o *m.* 27. na połu ku z. od *Paryża*. *dl.* 19. 20. *sz.* 48. 58.

MANTELAN, *m.* *Fr.* w *Turonii*, o *m.* 5. na z. od *Leches*.

MANTUA, *Mantoue*, dawne, bogate i bardzo ludne, znaczne, i sławne *M.* *S.* *Xłwa Mantuański*, z *Bisk.* ktore nie zawisło tylko od *Pap.* z *Cytadellą* i *Akad.* *Wojska Cesar.* dobyły go i złupily r. 1630. *Karol V.* ostatni *Xżę Mantuański* oświadczył się na stronę *Fr.* r. 1701. utracił *Xłwo* za wyrokiem *Cesar.* i *Xżę Eugeni* wziął go był r. 1707. Odtąd miasto i *Xłwo* zostały w rękach *Domu Austr.* wyjąwszy to, co należy do linii pobocznych domu *Xżę Mantuański* ich. *Tu Jan Mincio Arelli*, *Pawel Pedruzzi*, i *Genebeli* rodzili się. *Wirgiliusz* rodził się w *Aordes*, teraz *Petula*, wiośce poblizkiej *Mantuy*. Leży nad rz. *Mincio*, w szrod bagnow, ktore iey dobycie trudne czynią, o *m.* 14. od *Parmy*, 8. od *Werony*, 14. od *Modeny*, 36. od *Floreny*, 88. od *Rzymu*. *dl.* 28. 22. *sz.* 45. 10.

MANTUAŃSKIE *Xłwo*, kray we *Wł.* rozległy wzdłuż *Padu*, który go na 2 części przerzytna, gran. na poln. z pow. *Weronzkim*, na pold. z *Xłwem Reggio*, *Modeny*, i *Mirandoli*, na w. z *Xłwem Ferrary*, na z. z pow. *Kremoneński*. *Ma* na *m.* 20. długości, szerokości 11. *Granta* ma różne, dobre nasze, owoce, i wi-

pa przednie. Zawiera Xstwo Mantuaniskie, Gwaftallu, Sobionetę, Xstwo de Castiglione, Solferino, Bozolo, i Hr. Novèllara.

MAON, lub PORT-MAHON, *Maho*, M. nadmor. na wyspie Minorce, w stronie połud. z dobrym portem i Cytadella. Port Mahonu jest schronieniem dla okrętów bezpiecznym na wszystkie wiatry, zkad urosło przysłowie żeglarzów, iż na morzu szkodliwym *Czerwiec, Lipiec, Sierpień, Wrzesień, i Port Mahon są niebezpieczniejsze dla okrętów*. Miasto jest bogate, handlowne, i winno swe założenie st. Magonowi Kartaginczykowi. Związkowi opanowali go r. 1738. i ustąpiło było Anglii przez traktat Utrechtski. Od Fr. wzięte było r. 1756. i oddano traktatem r. 1763. a w czasie wojny teraźniejszej r. 1781. opanowane od Hiszpanów zostało przez Gnała *Crislon*. o m. 60. od Barcelony, 20. na w. od wyspy Majorki. dl. 22. sz. 39. 50.

MAPPA, zowie się karta Geograficzna wyrażająca glob ziemny, albo jaką część jego, małą albo wielką.

MAPUNGO, m. Afr. w Krol. Anglańskim, rezydencya gubern. Krola Dongalskiego. Leży na górze.

MAQUEDA, Makweda, m. Hiszpańskie w Kastylii nowej z zamkiem, i z tyt. Xstwa w okolicy pełnej drzew oliwnych, o m. 12. na półn. ku w. od Toledy.

MARACAIU, m. w Amer. w Paragway na półn. ku w. względem *Villa-Rica*.

MARACAYBO, *Maracaibum*, Marakayba, piękne, bogate i bardzo znaczne M. Amer. Hol. a Prowinc. Wenezueli. Prowadzi handel wielki na skóry, Kakao, które tu najlepsze jest w Amer. i tabakę przednią. Wzięte było od Wolontaryuszów Franc. r. 1666. i 1678. Leży blisko jeziora tegoż

im. szer. pold. 10. dl. 307. 50.

MARAGNAN, *Marananta*, Prowincya Ameryki pold. w Brazylii, która zawiera wyspę jedną bardzo żywną i ludną, mającą obwołu m. 45. Francuzi tu swe zaprowadzili osady r. 1612. i zbudowali miasto nazwane *S. Louis-de-Maragnan*, ale miasto to jest teraz pod pan. Portugal. Jest małe w prawdzie, ale mocne z zamkiem i portem dobrym, i z Bisk. Gubernator Prow. w nim przemieszkuje. W położeniu jest miłym, i bardzo zdrowym. Wzyskikich tu rzeczy podostatkim a naywięcej goździkow. dl. 323. sz. pold. 2.

MARAGNON, ob. Amazones.

MARANO, m. w pow. Foroliceńskim, w państwie Weneckim, nad morzem. Leży między bagnami, które-go dosyć obronnym czynią, o m. 4. na z. od Akwilei.

MARANS, *Marantium*, bogate M. Fr. w pow. *Aunis*, znaczne handlem zboża. Leży wśród słonych bagnow, blisko *Seura Nibroise*, o milę od morza, 5. od Rupelli. dl. 16. 40. sz. 46. 20.

MARANT, *Marantum*, m. Perckie w Aderbijanie, w położeniu miłym, w gruntach żyznych. Mieszkańcy mniemają, że Noe i żona jego w tym są pochowani mieście. dl. 64. 5. sz. 38. 30.

MARASCH, lub MERACH, *Germantica*, dawne i wiel. M. Turcyi Azyat. stol. Prowincyi pod rządem szafzy, o m. 18. na półn. od Alexandrety, 24. od Adeny. Okolica wielą jest oblana rzeczka, i obstatę w zboża i owoce. Oyczyzną jest Nestoryszka.

MARATTOWIE, *Marattes*, Narod osiadły na półwyspie Gangi-fowej zachodniej, straszny Angli. i Mogolom. Są to rozbojnicy i złodzieje, ale w kradzieży pomiarowani, iż można własność ukradzioną od nich odzyskać. Dzisiaj rozpostarli swe panowanie od brze

gow morza Suraty, aż do Goy.
MARAWIS, Krol. Afr. w
 Kafferyi.

MARBACH, m. Niem. w
 Austrii niższej, w pow. Mauhartz-
 berg, nad Dunajem, o *m.* 18. na
 w. od Lintza.

MARBACH, m. Niem. w
 Xstwie Wirtemberskim, nad Ne-
 kra, *m.* 8. na poln. od Sturgardy.

MARBAGAN, m. Hol. Kro-
 lestw. Typrańskiego na półwyspie za
 Gangiołowej w Azyi.

MARBOEUVE, m. Fr. w
 Normandyi, o *m.* 5. na poln. od
Coches.

MARBOURG, ob. Marburg.
MARCA, (la) ob. Marsalqui-
 vir.

MARCANA, m. zruynowa-
 ne na wyspie tegoż im. o *m.* 2. od
 Baguzy, od ktorej zależy. Jest ie-
 duak Biskupiey.

MARCAY, m. Fr. o *m.* 3. na
 pold. od *Poitiers*.

MARCELLAN, m. Fr.
 w Langwedocyi niższej o *m.* 2.
 od Agdy.

MARCEL, (S.) m. Fr. z
 Przeostwem Bened. o ćwierć mili
 od *Chalons*, nad rz. Saône. Gdzie
 dałe się widzieć kościół wielki, i
 w nim grob śl. Abeillarda. Tegoż
 im. jest m. w Langwedocyi niż.
 i Opac. Cyfter. w Dyec. Kadurskiej
 czyniące 2000. liwr. ob. Bernis.

MARCEL, (S.) m. Fr. w po-
 wiecie Berry, blisko *Argenton*
sur Creuse, z przeostwem czynią-
 cym 2000. liwr. do ktorego należy
 miasto, kollacyi Krol. Róża tu do-
 bre wino, ktore w Marchii i Le-
 mowiceńskim pow. rozchodzą się.

MARCELEIN, (S.) S. *Marc-*
zeilinus, m. Fr. w Delinacie, Hol.
 grodu. Jest bardzo piękne, w prze-
 dziwnie miłym położeniu, w oko-
 licy żyzney i obfitey w dobre wi-
 no, blisko Hery, *m.* 2. od *S. An-*
toine, 7. na pold. ku z. od Gra-
 cyanopolu, 7. od Romans, 101.
 od Paryża. dl. 21. 53. sz. 45. 30.

Tegoż im. m. Fr. w pow. Forez,
 o *m.* 4. od Montbrisan.

MARCHE, (la) *Marchia*,
 Prow. Fr. z tyt. Hrabstwa, gran-
 na poln. z pow. Berry, na w. z
 Arwernią, na z. z Piktawią i po-
 wiat. Anglemskim, na pold. z Le-
 mowiceńskim. Ma wzdłuż mil 22.
 wszcz. 10. Skonfiskowana była Xciu
de Bourbon, i przyłączona do Korony
 Fr. pod Franciszkiem I. r. 1531.
 Urodzayna jest dosyć w zboża i
 wino. Dzieli się na wyższą i niż.
 Gueret jest M. S.

MARCHE, Marchia, m. w
 Niderlandzié, w Xstwie Luxem-
 burkim, w krainie zwaney *Fam-*
me, o *m.* 8. na w. od Dinanty, 9.
 na pold. od Leodium.

MARCHE, m. Fr. w pow.
Barrois, w Wielkorządztwie Nan-
 cy, ktore dało nazwisko jednemu
Collegium de la Marche, w Paryżu.
m. 4 na w. od Klementa, 6 od
 Neufchateau, 13. od Toat. dl. 23.
 26. sz. 48. 2.

MARCHE-la Cave, m. Fr.
m. 4 na pold. ku w. od Arabianu.

MARCHEGG, m. Niem. w
 Austrii niższej w okolicy Manhartt-
 bergu, o *m.* 10 na poln. ku w. od
 Wiednia, pamiętne sławną poty-
 czką tu steczoną r. 1278. na kto-
 rey Ottokar Krol Czeski zabity zo-
 stał.

MARCHENA, *Marchia*, pię-
 kne, dawne i znaczne m. Hiszp.
 w Andaluzyi z tyt. Xstwa, i z
 przedmieściami równie wielkim,
 iako miasto. Leży wpośród ró-
 wny obfitey we wszystko, ob-
 bliwie urodzayney w oliwę, lubo
 grunt ma suchy dla niedostatku wo-
 dy, o *m.* 9 na pold. ku w. od Se-
 wili.

MARCHENOIR, m. Fr. o
m. 3 od *Beaugency*.

MARCHEROUT, m. Fr. i
 Opac. Premonst. czyniące 1600 li-
 wrow o *m.* 3 od *Chaumont*, w Die-
 ceczyi Rotomagkiej.

MARCHES, kraina Fr.

wspólna Brytanii i Piktawii zawierająca 17 parafii, z których największa jest *la Garnache*. Ma wielkie przywileje, ale te znacznym co rok podatkiem opłaca.

MARCHEZIEUX, m. Fr: w pow: *Contentin*, otoczone bagnami, o m. 3 na półd: ku z. od *Carentan*.

MARCHIA, lub Mers, prowincya nadmorska w Szkocyi połudr: z tyt: Hrabstwa; obfituje w zboże i pastwiska. Leży nad morzem Niemieckim, na połud: Prowincyi Lothiany, a na z. Twedalii. Z tey prow: był niegdyś *Barwick*, który iej swe dał nazwisko. Wyiła *Deputata* na Parl: ob. *March*.

MARCHIA Brandeburska, ob. *Brandeburg*.

MARCHIA-Oste-Stadt, ob. *Oste-Stadt*.

MARCHIA Trevisana, *Marchia Trevisana*, Prowincya Włó: w Rzeszy Weneckiej, graniczy na w. z pow: *Foroulijskim* i *Golfem Weneckim*, na półd: z *Dogat*, i *Padwą*, na z. morzem; *Wincentyńsk* m. na półd: z pow: *Wincentyńsk* i *Bellunez*. *Pia-wa* jest iej znaczniejszą rzeką. Miasta ma znaczniejsze *Treviso* i *Ceneda*.

MARCHIENNES, m. i O-pac: fund: r. 641 w Flandryi nad *Skarpa*, o m. 4 na w. od *Duaku*, a od *Orchies*.

MARCHIENNES-au-Pont, *Marchiano*, *Marchiana*, m. w *Niderlandzie* w *Bisk: Leodyjskim*, nad dwoma brzegami *Sanbrv*, o m. 8 i pół na półd: ku z. od *Namuru*, i od *Charleroy*.

MARCTHAL, Opat: Niemiec: bezsrzednie w *Szwabii* nad *Dunajem*, o m. 6 na półd: ku z. od *Iluny*, którego Opat jest pierwszym *Pralatem* w *Szwabii*, i przezytuje na obradach.

MARCIAC, m. Fr: w *Akwitani*, nad rz: *Bouez*, o m. 3 na

z. od *Mirandy*.

MARCIGNY, *Marciniacum*, m. Fr. w *Burgundyi*, sławne urodzeniem *Jędrzeia Ryer*. Leży blisko *Ligiery*, w kraju obfitym w zboże, m. 4 na półn: od *Charlien*.

MARCILLE, m. Fr: m. 2 na w. od *Mayenny*.

MARCILLY, m. Fr: w *Normandyi*, o m. 2 od *Auranches*. Te goż im: wieś i *Baronia* w *Burgundyi* o m. 4 na półd: ku z. od *Montcenis*.

MARCINA, (S.) wyspa, ob. *S. Martin*.

MARCINOW, m. w ziemi *Halickiej*, pod pan: *Austr: w Cyr: Zaleszczyckim*, dawniej obronne nad *Nieftrem* po niżey *Juro-wa*.

MARCK, m. Fr: m. 2 na w. od *Kaletu*.

MARCK, *Marchia Comitatus*, *Hrabstwo Marchii*, i znaczne M. w Niem: w *Cyr: Westfalii*, rozciąga się wzdłuż na m. 24, wszcz. 16. między *Bergien*, i *Munsterem*; posiada go *Elektor Brandeburski* oprócz *Werden*, *Dortmundy* i *Essen*; MS. jest *Ham*. Zamek *Marchii* leży tuż poblizko na w.

MARCK-Groeningen, m. Niemiec: w *Szwabii* w *Xstwie Wirtemberskim*, m. 6 na półn: ku z. od *Stutgardy*.

MARCO, (San) S. Marek, nazwisko dwóch miast Włoskich, jedno w *Krol: Neapolit: w Kalabryi*, nad rz: *Senitą* z *Bisk. pod dependencją Rzymkiego*. Inne w *Sycylii* w *Prow: Di Demona*, nad rz: *Fitalirą*, o m. 25. na z. od *Messyny*.

MARCOLLES, m. Fr: w *Arwernii* o m. 6. na półd: ku z. od *Aucyllaku*.

MARCOU, (iles de Saint) wyspy *Franc: ku brzegom Normandyi*, między *Perz*, i *Hougue*. Jest ich dwie, wyspa *Amont*, i *Aund*. Ma ją palze dobre, lubo są

puszc. Jest m. tego im. na brzegu morza leżące, o m. 4 na półn: od *Corbeny*. ob. *Corbeny*.

MARCOUSSIS, m. Fr: o m. 6 na półn: od Paryża, blisko *Monthery*, gdzie mają klasztor *Celestyni*, jedyny tylko we Fr: Jan *Montagne* ich fundator tu ich pochowany. Pan ten chwytzionym będąc r. 1400. przez fakcyę kurguńczyków, *Celestyni* uprośli sobie jego ciało r. 1412. sprawili mu wspaniałą pogrzeb, i kosztowny grob mu tu wystawili.

MARDICK, m. o miłę od *Dunkierki*, gdzie *Ludwik XIV.* założyć port kazał, i mocnymi uzbroid go twierdzami, aby te były na miejscu twierdz *Dunkierki*, które przez traktat *Utrechtski* obalić musiał. Xę *Aurelianski* *Regent* Francyi zburzył fortyfikacye *Mardyku*, przez powolność dla *Anglików*.

MAREMMES, de *Sienna*, kraina w Xstwie *Toskańskim* w *Powiecie Syenneńskim*. Kray bardzo pożyteczny, ale złe mający powietrze.

MARENNES, *Marino*, *Marena*, m. Fr: w *Santonii*, sławne przez swe osirzygi zielone, które się tu poławiać daią na brzegach morskich, i przez sól, której tu jest podostatkem, o m. 10 na półn: ku z. od *Saintes*, 108 od *Paryża*. Leży nad morzem. dł 16. 33.

MARETIMO, *Maritima Insula*, wyspa włoska, ku brzegom zachodnim *Sycylii* na zachód wysu *Levanzo*, i *Savognana*. Ma m. 4 obwodu. Jedyny tu tylko jest zamek, w którym więzieni bywają zbrodniowie sław. Niektóre też folwarki znajdują się. Obsitnie w miod. dł. 30. sz. 33. 5.

MAREUIL, m. Fr. w *Piktawii* nad *Layą*, o m. 7 na z. od *Fontenay*, 2 od *Luçon*, ob. *Moreuil*.

MARTEB, wieś Fr. w *Szambanii* między *Sedanem* i *Donchery*, gdzie *Arabia Swesjyoneński* wygrał potyczkę r. 1642. i gdzie sam poległ.

MARGIANA, ob. *Korafań*.

MARGOZZA, m. Wł. w pow. *Medyolańskim*, w *Herabizii* *Angliery*, nad małym jeziorem tego im. dł. 25. sz. 12. 44. 53.

MARGRABSTWO, ob. *Landgrafstwo*.

MARGUERITE, (la) *Margaria*, wyspa S. *Malgorzaty* w *Amer.* blisko ziemi *tegiey*, w *Ameryce* *Andaluzyi*, odkryta od *Krzysztofa Kolumba* r. 1493. ma mł 15. wzdłuż, szerz 6. a blisko 4 wokoło. *Zielonekćiecy* ustawicznie czyni oku przyjemny widok. Odtąd jak *Hiszpanie* przenieśli się do ziemi *tegiey* stała się mniej znana, i nie ludna. Nie jest młszkaną tylko od *Amerykanów* i *Indianów* zrodzonych z *Murzy* na oycę, lub matkę. *Wzięta* i *złupiona* była od *Holl.* r. 1626, po zburzeniu zamku, który tu wystawili *Hiszpanie*. ob. *Lerins*.

MARGUERITE, (S.) *Opać*: *August*: w pow: de *Beaune*, czyni 1900 liwr.

MARIA - del - Porto, ob. *Isaquena*.

MARIANA, m. *Biskupie* na wyspie *Korfyce*, o m. 6 na półn: od *Battvi*.

MARIANA, m. *Ameryk.* w *Brezylii*, erygowane na *Bisk.* r. 1747.

MARIANES, (les iles) *Insula Iatronon*, *Curiana*, wyspy rozboynicze, lub *Marvanickie*, położone są na *Oceanie* *Wichodnim* morzu półd. Zajmują miejsce okolo 150 mil, od wyspy *Cwakany* do wyspy *Uraki*. *Magellan* je odkrył, a *Michał Lopez de Legaspi* opanował je r. 1565. Jest ich na 14. różney a znaczney wielkości. Lubo zaś leżą pod *Strefą* *gorącą* powietrze tu panuje czyste i zdrowe.

we, Niebo zawsze pogodne, ciepła nie ia zbyt, a mieszkańcy długo żyć zwykli. Są ludne bardzo. Przed przybyciem Hiszpanów, niewiedzieli wypiarze, iż są inne prócz nich narody. Nieznali nigdy ognia, a gdy pierwszy raz go widząc, sparzyli się nim niektorzy, uciekali potem wszyscy przed ogniem, jako przed najgorzszą na świecie rzeczą. Niewiały poczynał za największą piękność mieć zęby czarne, a włosy białe. Mążstwa ich nietrwała, tylko poty, poki obydwie strony kontente są z siebie. Niewiały zaś pospolicie mają wiel. nad innymi panowanie. Język wypiarzów jest miły, i w wielkim umiędzie poważaniu, i mają się za narod najsłodszy na świecie. Każda familia jest sobie panią i szlachą, ani jest podlega nikomu. Są zabobonicy, i batwochwalce. Od r. 1665. wnieśli na Ewangelię znajdując się wielu Chrześcian. l. 13. 25. 20.

MARIBORUGH, lub **MARIBURY**, ob. *Queen's Town*.

MARIE, (S.) m. Fr. na wyspie *Re*; Tegoż im. m. w *Bencarie*, blisko *Olerony*, gdzie *Katekra* i rezyd. jest *Bisk.* ob. *S. Louis*.

MARIE, (S.) piękne *M. Ameryki* w *Prow. Maryland*. Jest znaczne obradami i mieszkaniem *Urzedników Prowincyi*. Leży nad rz. *S. Jerzego*.

MARIE, (Ste) dosyć znaczna wyspa *Amerykańska*, jedna z *Azorów*, na południe wyspy *S. Michala*. Grunta ma takie same, takie i inne wyspy *Azores*.

MARIE, (Sainte) *S. Maria*, piękne i znaczne m. Hiszp. w *Andaluzyi* z małym zamkiem, i z dwoma *Hrabstwami*. Jest bardzo handlowe. *Holl.* i *Anglicy* dobyli go r. 1702 dla *Arcy Xcia*. Leży nad brzegiem *bayu Kadyx*, przy *Gwadalupecie*, przy ujściu której daje się widzieć wieża, i *batterya* opalana zwana *port Stey Maryi*, o m.

4 na półn. ku w. od *Kadyxu*, 2 od *Xeres-de la Frontera*. dl. 12. 2. l. 30. 35.

MARIE, (S.) *S. Marya*, wyspa *Angiel.* najcelniejszy z *Sorslińskich*, z dobrym portem i mocnym zamkiem. Ma na m. 3 obwołu. dl. 11. 25. l. 50. 2.

MARIE, (S.) *S. Marya*, wyspa na *Oceanie* w pobliżności *Afr.* o m. 2 na w. od *Madagaskary*, długa m. 11. szeroka 2. Oblana jest wielą rzekami, potokami, źródłami, i przepłataną skałami. Grunta cu żyzne, i całe prawie zasiane ryżem. Powietrze ma na zbyt wilgotne, tak iż deszcz tu pada prawie codziennie. Brzegi nadmor. tej wyspy dostarczają *iey koralow*, i *burzyny obficie*. *Osiadła* jest od 5 lub 600 *Negreczykow*, którzy nigdy w niczym nie chcieli się złączyć z *Chrześcianami*, i mówią iż pochodzą od *Abrahama*. *Francuzi* sive tu zaprowadzili osady, przez co mają łatwy z *Madagaskarą* handel, l. pold. 16. 17. dl. 61.

MARIE, (S.) znaczne *M. w Amer. pold.* w *Audyencyi Panamańskiej*. Wystawione było od *Hiszp.* po wynalezionych tu w pobliżności bogatych kruszcach. Wkrótce potem opanowali go *Anglicy*. Leży w głąb *Golfu Sgo Michala*, przy ujściu rzeki *S. Maryi*, która jest żeglowną, i szerszym pływem korytem nad inne, które do tegoż wpadają *Golfu*. dl. 299. 50. l. 7.

MARIE-aux-bois, (S.) *Opac. Fr. Premonstr.* w *Pont-a-Bousson*, czyni 10000. liwr.

MARIE-aux Mines, (S.) lub **MARKICK**, m. Fr. w *Lotaryngii* nad rz. *Leberą*. Stawne jest przez swe *minery srebrne*, o m. 4 na z. od *Schelestattu*. pl. 25. 2. l. 43. 16.

MARIE-de-la-mer, (S.) m. w *Rusylionie*, blisko *Kanetu*, o m. 2 na z. od *Peppiniana*.

MARIE-du Mont, (S.) m. Fr. w Normandyi, o m. 2 od Carantan.

MARIENBERG, *Maria-berga*, piękne M. Niem. w Elek: Saksim, sławne przez swe obfite zudy srebrne. Szwedzi złupili go r. 1639. Leży po między górami, o m. 10 na półd: ku z. od Drezna.

MARIENBURG, m. w Niderlandzie Franc: w Hannonii, zbudowane było r. 1542 od Maryi Krolowy Węgierskiej. Leży między *la Blanche* i *la Noire*, o m. 5 na półn. od Rocroi. Henryk II. opanował go r. 1554, i powrócił Hiszpanom 1559. Ustąpione znowu było Francyi przez traktat Pyreneyjski, a Ludwik XIV. rzucił go kazaj; dl. 22. 5. sz. 54. 4. ob. Iktershausen. Malborg.

MARIENZELLEN, ob. Zellen.

MARIENFELD, piękne i bogate Opac: Cyfter. w Bisk. Monasterkim, nad zbiegiem rzek Lutter i Ems, o m. 6 na z. od Munstera.

MARIENHAUS, ob. Maryenhaus.

MARIENRODE, Opac. Bened: w Xstwie Hannoverskim blisko Hildesheimu.

MARIENSTADT, *Maria-stadium*, m. Szwedzkiew Westrogothii nad jeziorem Wener, o m. 14 na półd. ku w. od Karlöstadu, 65 od Sztokolmu. dl. 32. sz. 58. 38.

MARIENSTERN, lub MORGENSTERN, bogate Opac. Pabien Katol. w Luzacyi wyż: m. 4 na z. od Bautzen. Składa się z Xieni i więcey niż z 20 panien.

MARIENTHAL, Kapituła Pabien Katol: w Luzacyi wyż. o m. 4 od Zittau.

MARIENTHAL, lub Mergentheim, *Mergentheimum*, M. Niemiec: w Frankonii, stol: Państwa, i rezydencya ordyn: W. Mistrza Teutońskiego dla Niem: i Wloch.

Sławne jest potyczką r. 1645 Leży nad Taubergą, o m. 6 na półd: ku z. od Wurtzburga, 9 na półn. od Halli. dl. 27. 24. sz. 49. 35. Blizko Mar: enthalu jest góra Kitzberg, na ktorey wystawiony jest zamek *Neuenhaus*, w którym pospolicie przemieszkuje W. Mistrz Teutoński. Zakon kawalerow Teutońskich jest wecale inny od kawalerow Maltańskich, czyli S. Jana Jeruzolimskiego. Założony on był r. 1190 w Jeruzalemi w szpitalu P. Maryi od Henryka Waldport możnego Niemca; od ktorego zakon też Niemiec: kim, czyli Teutońskim jest nazwany. Ustanowieni od niego kawalerowie wypędzeni będąc od niewiernych z ziemi świętey, schronili się r. 1230. do Pruts, tam zwani Krzyżakami; wezwani od Konrada Xcia Mazowieckiego aby go bronili od pogan, i ich nawracali, zawojuowali kray cały z czasem, i ustanowili w nim W. Mistrzowstwo. Albert Margr. Brandeburski bąty z liczby W. Mistr: obrocił Mistrzowstwo Pruskie na Państwo świeckie, i ktore obiał r. 1525 jako lenność Korony Pol: a ktore potym wzięło tytuł Krolestwa r. 1701. Ciż kawalerowie potym po Albercie obrali innego, ktory przyięty był od Stanow Frankonii r. 1538. i otrzymał mieysce między Arcy-Bisk. i Bisk. tego Cyrk. Bisk. Bamberski nie dependujący tylko od Pap. miał spór z nim o mieysce. W. Mistrz powinien być zawsze Katolik, i posiada wielkie dobra, iako i sami kawalerowie w Niem: wżylcy żyją w bezczeństwie, i aby byli przyięci, powinni czynić wywod szlachectwa od 10 pokoleń, z oycami matki. Mieszkańcy dobr: ich są wyięci we Fr. od Kadukowego prawa r. 1774.

MARIENTHAL, *Fallis Mariae*, klastorz Proteft. w Xstwie Wolfenbuttel, wsrzód lasu, o milę od Helmstädtu, fund. r. 1138.

MARJENWERDER, po Pol. Kwidzyn, M. Pruskie, ozdobne zamkiem i kościołem wspaniałym. Leży nad Nogatem. Paniętno wydzierany m. clem od statków Polskich. Jest o m. 12 na półd. od Gdańska, od Grudziądza 4. dl. 37. ro. sz. 53. 42. Jest tego im. znaczne miejsce blisko Hanoweru.

MARIENZELL, klasztor, Bened. w okolicy Wiener-Wald, o m. 8 na półd. od Wiednia. Nie trzeba go mieszać z miejscem tego im. w Styryi, ob. Zellen.

MARIES, (les trois) lub *Notre Dame de la mer*, m. Fr. w Prowancyi, blisko Rodanu, o m. 6 na półd. ku z. od Arelaty. Do tego miasta, mniemają w Prowancyi, iż przylądowały 3 Marye.

MARIGALANTA, lub **MARIGALANTE**, Marygalanta, wyspa Ameryki północney, jedna z Antylskich nal: do Fr. dependuje od Gubernatora Gwadelupy. Krzysztof Kolumbus odkrył ją r. 1493. Od r. 1648 osiedli w niej Francuzi. Wzięli ją Anglicy r. 1692. ale znowu tu powtórili Francuzi; r. 1761. powtore opanowali ją Angl. ale oddali ją Francyi traktatem Wersalskim r. 1763. Obsitnie w trzcinie cukrowe, indyeh, tabakę i bawełnę; ale od niejakiego czasu cierpi niedostatek wody. dl. 316 sz. 15. 35

MARIGNAN, *Melignanum*, M. Wł. w Xstwie Medyolańskim, sławne porażką Szwajcarów i Xcia Medyolańskiego uczynieną od Franciszka I. r. 1515. Leży nad rz. Lambro, m. 4 na półd. ku w. od Medyolanu, 5 od Padwy, 5 od Lodi. dl. 26. 45. sz. 45. 20.

MARIGNY, *Maremitum*, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 na w. od Goutance, 1 od S. Lo. Jest wieś tego im. o m. 1 od Grandelu z tyt. Margr.

MARILAND, Marylanda, Prow. Ameryki półn. graniczy na półd. z Wirginią, na w. z Oceanem Atlant. na półn. z Pensylw-

nią, na z. z rzeką Patowm:ek w Wirginii. Jest to piękna rozległa równina, i urodzajna. Tabaka nietylka jest bardzo zalecona. Odno-ga Chesapeak, która leży w półd. sz. kraiu ułatwia iego handel. Mieszkańcy są cery ogorzaley, bardzo odważni, zrzędni, i urodni. Wierzą w iednego Boga, ale nie wierzą w Opatrzność iego. Podzieleni są na pokolenia niepodległe iedne drugim, i mające swych osobnych Krolow. To co Anglicy tu posiadali dzieli się na 10 Hrabstw. Karol I. Krol Angiel. oddał tę Prow. Lordowi Baltimore prawem służącym iego potomkom, w dziedziństwo udzielne, r. 1632. S. Marie jest M. S. i miejscem obrad Prow. Prowincya ta jest iedną z 13 stanow Amer: ziednoczonych. ob. Stany Amer: ziednoczone. Pensylwania.

MARINGUE, m. Fr. w Arwernii, o m. 4 na w. od Riom, blisko Allierey. Mieszkańcy handlują znacznie zbożem.

MARINO, (San) Maryn, *Marrinon*, male ale mece M. Włocolica iedney szczypliey Rzpltey, zawartey w Xstwie Urbiszkim, na pograniczu Romanii, pod protekcya Papięza, z gina zamkami. Rzeplta S. Maryna rządzą się kfstatem Rzpltey od dawnego czasu, stanowi swych urzędnikow i Magistraty. Miasto leży na górze, o m. 4 na półd. ku z. od Rimini, 5 od Urbinu. dl. 30. 8. sz. 43. 58.

MARIZA, *Habrns*, rzeka Romanii. Pływie pod Adryanopol i wpada do Archipelagu.

MARKLISSA, m. Niem: w Lauzacyi wyzizey, blisko granic Szląskich, o m. 6 na półd. ku w. od Gortieca. Handel tu jest dobry na płotna.

MARKOPOL, m. na Rusi, teraz w cyr: Lwow. od Sastowa m. 4 na w. tyleż na półd. od Brodow.

MARKOW, m. w Powiecie Oszmiańskim, z swem płacącym

kwarty 3161. zł: w gruntach ży-
źnych, od Ofzmiany na w. m. 9.

MARKOWICA, m. w Woi.
Wołyńskim, nad rzeczką niedale-
ko Klewania wpadającą do Hory-
nia.

MARKOWICE, w Woi. Inc-
wrocławskim, ozdobne klasztorem
Karmelitów, o milę od Gopla.

MARKOWO, m. w Woi. Wi-
tebskim, dosyć osiadłe, leży bli-
zko wieklich lasów nad Dźwiną,
o m. 2. od Witebska.

MARKUSZE W, m. w Woi.
Lubelskim dosyć porządne, ozdo-
bne pałacym imienia Hryn-
wieckich dawniej gniazdo zgasłej
familii Markuszewskich w grun-
tach dobrych, na trakcie, od Pu-
ław m. 3. tyleż od Lublina, od
Warszawy 23.

MARLE, Marla, m. Fr. w
Pikardii, z tyt. Hrabstwa, nad Ser-
rą w Thierarchli, o m. 5 na pold. ku
W. od *Gnisse*, 37. od Paryża.

MARLEBOROUGH, *Cu-
netio*, m. Angiel, w Wiltshirze,
z tyt. Xstwa, który dało sławnemu
Xciu tegoż im. Wyśła 2. Deput.
na Parl. Jest o m. 25. na pold. ku
z. od Londynu. dl. 16. 10. fz. 12. 51.
24.

MARLHEIM, m. w Alfacyi,
o m. 3. na z. od Strasburga.

MARLOW, m. Angiel, w Hr.
Bukingham, wyśła 2. Deput. na
Parl.

MARLOW, lub Merlow, *Mel-
lotum*, m. Niem. i grod w Xstwie
Meklemburskim, nad rz. Rege-
nitz, o m. 8. na w. od Rostoku.

MARLY, *Malliacum*, wieś i
piękny Pałac Krola Franc. mię-
dzy Wersalem, i S. Germain, pod
Lafem tegoż im. Położenie na po-
dziw miłe, ogrody zaś ma prze-
pyśzne. Wystawiony był od Lu-
dwika XIV. za staraniem sławn-
ego Mansarda. Wody tu sprowa-
dzone przez maszyny z Sekwany,
idą też do Wersalu. O m. 4. na
z. od Paryża.

MARMAGNAC, m. Fr. w
Arwernii, o milę od Auryliaku.

MARMANDE, *Marmanda*,
m. Fr. w Akwitanii, prowadzi
handel wielki na zboże, wino &c.
X. Combefis Dominikan tu się ro-
dził. Leży nad Garunną, o m. 6.
śia poln. ku w. od Agen, 12 od
Burdęgali, 140. od Paryża. dl. 17
50. fz. 44. 35.

MARMARA, lub MARMORA.
nazwisko 4 wysp Azji na morzu
Marmora, które od nich tak się
zowie. Największa, która się zo-
wie Marmora, ma miasto tego im-
i m. 12 obwodu. Druga zowie się
Aweczia, trzecia *Contalli*, czwar-
ta *Gadaro*. Powietrze tu panuje
bardzo dobre. Obfituje w zboże,
wino, owoce &c. Wielu na nich
zamieszkałych Mnichów Greckich
znayduje się. dl. 38. 35. fz. 40. 33.
Morze *di Marmora*, lub morze
Białe, jest Golf wielki, między
Hellepontem i morzem czarnym.
Jest to ta część morza, którą da-
wni nazywali: *Propontidis*.

MARMOUTIER, lub MAR-
MUNSTIER, *Mauri Monasterium*, m.
Fr. w Alfacyi niżej o milę od Sa-
werny, z Opac. Bened. fund. r.
725. Jest tego im. inne Opac. na
przedmieściu *Tours*, czyniące
16000. liwr. przyłączona do Bisk-
Turonńskiego.

MARNAY, m. Fr. Hrabstwo
i grod, o m. 5 na pold. ku w. od
Gray, nad *Ougnon*.

MARNE, *Murma*, Marna,
rzeka Fr. ma początek w *Bassig-
ny*, płynie przez powiaty *Chalons*,
Soissons, i Paryżki, łączy się z Se-
kwaną w *Charenton*. Nosił bity od
miasta *Vitry* poczyna.

MAROGNA, *Marozea*, m. Tur-
reckie w Romanii, sławne rozy-
dencyą Arcy-Bisk. Traianopolitań-
skiego, blisko morza, o m. 28 na
pold. ku z. od Adryafopola, 60. od
Konstantynopola. dl. 43. 16. fz.
40. 56.

MAROLLES, lub MAROL-
LES

LES, Opac. Fr. Bened: w Diec. Kameraceńskiej, o milę od Landrecies. Sławne jest to miejsce przez swe przednie syry. Jest zamiek tegoż im. w Turonii, który dał nazwisko familii *de l'Abbé de Marolles*.

MAROK, *Marocanum*, wiel. Cesar: w Afr. w części zachodniej Barbaryi. Zawiera Krol. Marokańskie, Fezańskie, Tafilet, Sus, i wielką Prow. Darg. Może mieć dl. na m. 250. sz. 140. Graniczy na półn. z morzem śródziemnym, na w. z Krol. Algierskim, Tunetańskim, Trypolitańskim, na z. z morzem Atlantyckim, na połd. z puszczą Barbaryi. Krol. Marokańskie właściwie wzięte leży nad Oceanem zachodnim i zamyka te Prow: Hea, Sus, Gelfula, Maroko, Dukwela, Eskura, i Telda. kraj nie jest bardzo ludny. Grunta ma pięcizeyste, suche i nieplodne po większej części, ale obfituje w wielbłądy, rudę miedzianą, woski, miedziaty. Liczą tu na 100000. familii Podzielonych na wiele *Aduardow*. (Są to wśie czyli rkupy ludzi gromadnie z miejsca jednego na drugie na wielbłądach przenoszące się) Procz tych *Aduardow* jest tu wiele innych pomieszkań nakształt wsi polecowniejszych wprawdzie, ale występniejszych też. Krol jest samowładny, i utrzymuje, że pochodzi od Mahometa, za którego nauką idzie, podług tłumaczenia Doktora Melich. Znajduie się tu wiele Chrześcian niewolników, żydow i zburmanionych. Prow: Marokańska rozciąga się po nad morzem, od z. do w. Obfituje w pszenicę, tabakę, proso, i wszelkie rodzaje legum i owocow. Mieszkańcy prowadzą handel znaczny.

MAROK, *Marochium*, wiel. i mocne M. Afr. stolica Cesarstwa Marokańskiego, zbudowane r. 1052 od Abu-Techisena I. Krola Almorawidow. Ma wielką i piękną fortecę, w ktorej jest wspaniały Abdul-

Tom II.

mumena Moczet. Miasto to nie jest już tak bogate, ani tak ludne jak dawniej, odtąd jak Krolowie zaczęli mieszkać w Mikwenezie. Liczą tu na 25000. mieszkańcow. Leży w równinie, o m. 10. na połd. ku z. od Fezu, 50 od Sus. dl. 10. 50. sz. 30. 32.

MARONICI, Maronites, Chrześcianie osiedli na górze Liban, złączeni z kościołem Rzymskim. Patriarcha ich rezyduje w klasztorze Kanubińskim, o m. 10 na w. od Trypolnu: ob. Kesroan.

MAROS, wielka rz. Węgierska, wypływa z Karpackich gór, bieży przez Siedmiogrod, Węgry, i wpada do Cissy, naprzeciw Segedyana.

MARPURG, *Marpurgum*, piękne, mocne i znaczne M. Niem. w Landgrafstwie Hesse-Kasselskim, stol. Hassyi niż. z Akademią fund. r. 1526. ozdobne zamkiem, pałacem, w którym Xżę swą ma rezyd. pięknym rynkiem i ratuszem wspaniałym. Wzięte było od Franc. r. 1758. odebrane r. 1759. Jest w położeniu miłym nad rz. Lohn, o m. 14 na połd. od Waldecku, 18. od Frankfurtu, 19 od Kasselu. dl. 26. 28. sz. 50. 42. Grob S. Elżbiety zmarley r. 1231. jest jedną z największych osobliwości miasta tego. Jest inne m. tego im. w Styryi niż. nad Drawą z zamkiem, o m. 10. na połd. ku z. od Gratzu, 24. od Laubachu dl. 33. 48. sz. 46. 42.

MARQUEFAVE, m. Fr. w Diec. *de Rieux*, o m. 2. na półn. od Rieux.

MARQUEISANNES, m. Fr. w Hr. Kustylleńskim, o m. 3. od *Ville Franche*.

MARQUENTERRE, mała krajina Fr. nad morzem w Hr. *Posthieu*, między Sommą i Authią. *Quent* wieś znaczna jest iey miejscem głównym.

MARQUETTE, Opac. Bern. fund. r. 1225. o milę od Lilli.

MARQUEISE, m. Fr. w Pi-

kardy, o m. 2. na połu. od Bolo-
nii.

MARQUISES, (les) Marki-
zy, wyspy na morzu połu. pod 10
gradusem szerokości połu. Obfitują
w owoce, drobi i świnie. Niewia-
sty tu skromniejszy są, niż na innych
wyspach pod tymże stopniem sze-
rokości, co się byż zdą przeciw
Systematowi wpływania Klimatu,
czyli własności powietrza do oby-
czajów naleznych, które systema na-
si Filozofowie po Panu *Montesquieu*
tak zgodnie utrzymują.

MARR, Prow. nadmorska Szko-
cyi, z tyt. Hr. Obsitule w zboże, le-
guminy, bydło, ryby i zwierzyńcę.
Aberden jest icy M. S.

MARRAT, m. Fr. w Arwer-
nii, o milę od *Olierques*, 4 na po-
łud. od *Tibiers*.

MARRYBOROUGH, ob.
Queens-Town.

MARS-DOUTILLE, (S.)
m. Fr. o m. 5. na połu. od *Chateau-
du-Loir*.

MARSA, *Maxula*, M. Aft. w
Krol. Tunetańskim, w Państwie
Guletty, z pięknym pałacem i ro-
zkolneczo ogrodami, gdzie na ro-
zrywkę Bazowię Tunetańscy się u-
dają.

MARSAC, m. Fr. w Arwernii
o m. 2. od *Ambertu*, oyczyna
Grzegorza Turoneńskiego.

MARSAI, m. Fr. w pow. Al-
teńskim, o m. 4. na w. od *Surge-
res*.

MARSAILLE, rownina Pie-
moncka, pamiętna potyczką wy-
graną X. de *Gatinat* r. 1695. między
Turynem i *Pignerol*.

MARSAL, *Marsallum*, m. Fr.
w Lotaryngii, z tyt. Książstwa.
Założone jest na palisadach, wzdol
flonych bagnów nie łatwo przystę-
pnych, a przy tych obronne twier-
dze miasta czynią go bardzo moc-
nym. Leży blisko rz. *Sailla* o m.
7. na połu. ku w. od *Nancy*. dl. 24.
18. sz. 48. 46.

MARSALA, dawne i mocne

M. w Sycylii, w Prow. *di Mara-
ra*, blisko morza. Jest ludne, i zbu-
dowane na obalinach dawnego mia-
sta *Lilibea*, 5. m. na połu. od *Ma-
zary*, 21 od *Palermu*. dl. 30. 12. sz.
37. 57.

MARSAN, (le) mała kraina
we Fr. w Wielkorządztwie Burde-
gali, z tyt. Pod-Hrabstwa. Jest pu-
brezona w maństwo i ma swe obrady
jako kraj mający miejsce w liczbie
Stanów. Na obradach przydzi-
Syndyk tey krainy. *Mont-Marsan*
nad rz. *Mdouffe*, o m. 10. na połu.
ku w. od *Daxu*, jest m. stoł. w wiej-
które ma Opac. *Panien S. Kiary*.

MARSANE, m. Fr. w Del-
fiacie, o m. 2. od *Livron*.

MARSALQUIVIR, lub **MAR-
SALKWIR**, dawne i mocne M. A-
fryk. w Prow. *Beni-Arax*, w Krol.
Tremetańskim, z jednym z najpię-
kniejszych i najlepszych portów w
Afryce. Zbudowane na skale blisko
morza o milę od *Oranu*. Należy do
Hiszp. którzy go odebrali r. 1732.
dl. 17. 25. sz. 35. 40.

MARSEILLE, m. Fr. w po-
wiece Bellowaceńskim, o m. 5. na
połu. ku z. od *Beauvais*.

MARSEILLE, *Maffilia*, Mar-
fyllia, dawne, wiel. i mocne M.
nadmorskie Fr. w Prowancyi, naj-
bogatsze, najludniejszy i najhan-
dlowniejszy w tey Prow. z dobrym
portem, w którym sławiają galery
Krol. z Bisk. pod metropolią *Are-
lateńskiego*, z fl. Opac. pod im. *S.
Wiktora*, które sekularyzowane
zostało, i z Akad. Franc. We wszy-
stkich czasach sławną była dla han-
dlu Marfyllia. Ludwik XIV. wysta-
wił tu cytadelę i fortecę *S. Jana*,
dla uskromienia mieszkańców, kto-
rzy wolnemi się byż domagali.
Dzieli się na nowe miasto, które
jest bardzo piękne, i stare złym
zbudowane gustem. Znajdują się w
Marfyllii korale, najlepsze z róż-
nych części świata ziela. Zdobią
go bardzo wspaniałe budowle. O-
krętu jeden który przypłynął z

Seydy r. 1720, całe miasto zara-
ził powietrzem, które wiele wy-
gubiło mieszkańców. Oyczyzną jest
Fythoasła, sławnego Astronoma,
Maškaron, kawalera Herieux, Ri-
garda, Plumiera, &c. Leży nad
morzem Śródziemnym, m. 6 na
półd. od Aix, 12 od Toulon, 16
od Arles, 169 od Paryża. dl. 23
a. sz. 43. 17. Okolice Marsylii za-
budowane są pięknymi pałacami,
domami dla rozrywek.

MARSY, tytuł Biskupstwa w
Krol. Neapol. którego Biskup re-
zyduje w Piserynie nad jeziorem
Celano. o m. 2. na w. od Celano.

MARSICO-NUOVO, *Mar-*
sicum, nowy Marsyk, małe, ale
bogate i piękne M. Włoskie, w
Krol. Neapolit. w Pryncypacie
z Bisk. pod dependencyą Salernę-
ńskiego. Leży pod górą Apenni-
nem, blisko Agri, o m. 2. od
Marsico-vetere, innego miasteczka
w Bazyljakie m. 11. na półd. ku
2. od Cirenza, 20. od Salerno;
dl. 33. 24. sz. 40. 22.

MARSILLAC, m. Fr. i O-
pac. Bened. czyniące 10000. liwr.
o m. 5. na północ ku w. od *Ca-*
hors. Jone jest o m. 3. na półn.
od Burdegali.

MARSILLAC, m. Fr. w pow.
Angulemskim, z tyt. Xłwa, o milż
od *Rochefoucault*, 5. od Angulemy.

MARSILLY, ob. Marcilly.

MARTABAN, *Martabanum*,
Prow. Azji, w Krol. Siamskim,
nad Bengalskim, golfem. Grnuta
na żyzne i zdrowe powietrze. Ob-
fituje w ryż, i owoce wszelkiego
rodzaju. Handel prowadzi wielki.
Jey MS. tegoż. im. jest bogate, lu-
dne, i piękne. Port go czyni bar-
dzo handlowym: dl. 114. 25. sz:
16. 35.

MARTEL, *Martellum*, m. Fr.
w pow. *Quercy*, stol. Pod-Hrab-
stwa *de Turonne* nad Dordonią, o
m. 7. na w. od Sarlaty.

MARTHA, (S.) jedna z
Wysp Sorlingkich, na Zachod. Hrab-

stwa Kornuwallii.

MARTHA, (S.) *Sainta Mar-*
the, Prow. Ameryki połud: w
części nadmor. ziemi tegiey. Ma
na mil. 70. wzdłuż, i tyleż wszerez
prawie. Gorąca tu panują wielkie
z strony morza połud, ale w
środku powietrze jest dofyć zimne
dla gor. wyfokich. Znajdują się tu
zupy solne, sżyby złote, kamienie
drogie, &c. podpytamiem pamaran-
czow, cytryn, granatów &c. Mie-
szkańcy dzicy tego kraju są sżyb-
cy, bardzo dumni, grubiańscy, i
mocni. Hiszpanie posiadają część
tey Prow: która wiele innych ma-
łych pod sobą zawiera. S. *Martim*
jest MS. które jest Bisk: zbudowa-
ne na mieyscu bardzo zdrowym,
blizko morza, z bardzo dobrym
portem otoczonym wyfokiem gór-
rami. Dawniej gdy doty Hiszpa-
tu zawiały, było bardzo znaczne,
ale teraz jest nikczemne. dl: 303-
35'. 30". sz. 11. 26', 40".

MARTHA, (Sta) lub **SIERRA-**
NAVADA, bardzo wyfokie góry w
nowey Hiszpanii, pod śrefą go-
rąca. Naznaczaią obwodu ich m.
30. lub 40. w około, a 2. wyfoko-
ści. Wierzch ich wszod naywię-
kszych upalow okryty jest zawsze
śniegami. Z gór tych daje się wi-
dzieć góra przylądku *Tiberia* na
wyspie S. Dominika, który ztąd
jest na m. 10.

MARTHON, m. Fr. o m.
5 na półd: ku w. od Angulemy.

MARTIGNE-Briant, *Mar-*
tinicum, m. Fr: w Andegawii, o
m. 5. na z. od Saumur, z kapi-
tułą i zamkiem. W poblizkości
znajduje się krynica *Jouanet* ma-
jąca skuteczne wody przeciw wie-
lu chorobom.

MARTIGNE, m. Fr: w pow:
Cenomańskim, o m. 3. na półd:
od Mayenny.

MARTIGNES, *Maritima*,
M. Fr: nadmorskie w Prowancyi z
tyt: Xłwa. Leży blizko jeziora m.
5. długiego, a 2. szerokiego spta-

wnego wŹędzie, a ktore wydaie fol dobrą. Zowie się też *Etang de Bere*, o *m.* 8 na północ ku z. od Marfyllii. dł: 22. 45. Ź: 43. 28.

MARTIN, (S.) *S. Martinus*, *m.* Fr. mocne na wyŹpie *Ré*, z dobrą Cytadellą i portem. Fortyfikacye jego Ź dziełem Pana *Vauban*. TegoŹ im iest Opac: w Troyes.

MARTIN, (S.) Opac: Bened: przy Autun, czyni 4500 liwr: Krolowa *BruneŹaud*, tu iest pochowana, i iey tu grob dotąd widziec Źie daie. Inne Opac: w Diec: BellowaceńŹkiej przyłżczone iest do Collegium Ludwika Wiel: w ParyŹu. TegoŹ im. w Niwernie czyni 3000 liwr. TakŹe blisko *Pontoise* czyni 9000 liw. TegoŹ im. w Sez czyni 20000 liwr: ob. Tours. *Espernay*. *Saigny*. *Molome*.

MARTIN, (St.) Sgo Marcina wyŹpa w Amer: jedna z AntylŹkich w golŹie MeksykańŹkim, na półn: ku z. wŹględem wyŹpy *S. Bartłomieja*, ma *m.* 18 obwodu. Niema ani portu, ani rzek, ale wiele zup Źolnych. Po kilku rewolucyach zoŹtała nakoniec przy Fr: i Holl: ktorzy ią wŹspólnie posiadają. dł. 315 Ź. 18 15.

MARTIN, (S.) jedna z wyŹp *Sorlingkich*, na z. HrabiŹwa *Kornuwallii*.

MARTIN-le-Beau, (S.) *m.* Fr: nad rz. *Cher*, blisko *Turony*, Źawne porażką *Saracenow* r. 732 *Normandczykow* r. 841 i nakoniec *Szampanieczykow* r. 1044.

MARTINIQUE, (la) *Martinica*, *Martinika*, znaczna wyŹpa Ameryki północney, jedna celniczyŹa z AntylŹkich. Długa iest na *m.* 16. Źer: blisko połową, w około ma *m.* 40. FrancuŹi wprowadzili tu Źwe ofady r. 1635. Iest tu wiele gór zaŹoŹlych piękny mi łaŹami, wiele rzek, i dolin urodzaynych we wŹŹyŹtko, procz winna i pszenicy, ktore Źię na tey wyŹpie nie udają. WłaŹciwi rodacy

chleb z drzewa *Mantoc* wołają nize- li pszenney. WyŹpa ta iest bardzo ludna. Ma co do rŹądu *Gubernatora generalnego Intendenta*, *Gubernatora partykularnego*, i dwoch *Namiestnikow Krol: celniczyŹeicy* mieyŹca Źą: *Fort Royal*, *forteca* *S. Piotra*. fort. *S. Troycy*, fort: *Marigot*, i fort: *Mouillagr*. Obywatele Źą bardzo odwaŹni. Odparli Źwawo r. 1674. *Admirala Ruitier*, 1695 *Anglikow*, ktorzy na nią napadli. Ostatni ci opañowali ią r. 1762, i oddali FrancuŹi traktatem *WerŹalskim* 1763. Powietrze tu teyŹe niezdrowe iest dla *Europczykow*, ale ci, ktorzy tu Źię urodzili, Źyją długo. *M.* leŹy o 230 *m.* od kapu *FrancuŹkiego* 900, od *Kwebeku*, 1530 od *ParyŹa*. dł: 318. Ź. 14. 43.

MARTINSBERG, piękne, i mocne *M.* w nizi: *Węgrzech*, o 4. *m.* od *Raaby*.

MARTISAT, *m.* Fr: w *Rennie* nad *KleŹą* o 4 *m.* od *Blane*.

MARTORANO, *Mamertinum*, *Martoranum*, *m.* Włokcie w *Krol: NeapolitańŹkim*, w *Kalabrii* bliŹŹey, z *Bisk: Źuffr: CozenŹkiego*. LeŹy o 3 *m.* od morza, 60 od *Cofenzy* dł. 34. 12. Ź. 39. 8.

MARTOREL, *Martorellum* *m.* Hiszp: w *Katalonii* przy zbiegu rz. *Nó* z *Dobiegatem*; na ktorych dwa Źą piękne moŹty. LeŹy o 9 *m.* od *Barcellony*.

MARTORY, przadtym *Calagertis*, dawne *M. Fran:* o 5 *m.* od *Saint Bertrand* z moŹtem na *Garrumnie*. Iest oyczyzną *Herezyarchy WigilancyŹŹa*, ktory przeciwo relikwiom oŹwiadczył Źię.

MARU, prow: *KochinchinŹka*, *MARUETOLS*, albo *Marwege* *Marungum*, piękne *M. Fran:* w *Languedocy* z kolegiiatą. Bardzo iest handlowne. *XiąŹę de JozerŹe* odebrał go *kalwinistom* r. 1586, i do Źczętu zburzył; ale wkrótce do pierwŹzego Źwego przyŹiło Źtano. LeŹy na piękney doli-

nie, nad rz. kolangą, o 4 *m.* od Mendy, 121, od Paryża dl: 20. 58. sz. 44. 35.

MAROILLE, m. Fran: w Xieſtwie Karignańskim o 1 *m.* od Tamets: inne tegoż im. znajduią ſię w pow: *Verneuil au Perche.*

MARUSSA, lub MARCHASKA, rz. w Podolskim wpada do Nieſtru.

MARYAMPOL, m. w Woi: Podolskim, ozdobne kościołem i pałacem dawnym imienia Potockich. Leży nad Nieſtrem blisko Jezupola, od Halicza *m.* 2. Teraz ieſt pod pan: Austr: w Cyr: Halićkim.

MARYANOW, m. w Woi: Podolskim, w dobrym poſożeniu nad Ladawą blisko Jultowkowa, od Borkowa *m.* 3.

MARYENHAUZ, m. Unflanckie z zamkiem, między bagnami, zrzuynowane w woynach Szwedzkich i Moskiewskich. Dawniey ſtwo, teraz pod pan. Roſſyi.

MARZILLA, piękne m. Hiſzp: w Krol. Nawarry o 12 *m.* od Pampellony przy rz. Aragonie.

MASANDERAN, ob Tabriſtan.

MAS-D'AGENOIS, m. Fr. nad Garuną o 1 *m.* od Marmandy.

MALDAIRE, ob. Aire.

MAS-D'ASIL, *Aſium Manſum*, m. Fr: w Hr: Foix na piękney dolinie nad rz. Riżą o 3 *m.* od Pamions, 4. od S. Lizlers, z opac: Bened: ktore czyni do r 3300 liw. Przy tym miaſteczku znajduie ſię ſkała, na wſkroś ktorey rz. przechodzi.

MAS-GANIER, albo Grenier, m. Fr. o 1 *m.* od Rivier Verdun, przy Garunnie. Są tu ſady Krolewskie i Opac: Bened: czyniące do r. 5500 liw.

MAS-SATTE-PUELLE, m. w Biſk: S. Papula. Leży w Langwedocyi o 4 *m.* od S. Papula.

MASBAT, *Mafbata*, wyſpa na morzu Indyſkim iedna z Filiipińskich, ma 30 *m.* na okolo. Hiſz: opanowali ją r. 1569. Porty tuteyſze ſą bardzo wygodne. Mieſzkana ieſt przez Indianów holdownikow Hiſzp.

MASCAREIGNE, Maſkaryn, albo wyſpa Burbońſka, w Afr: na Oceanie Etyopſkim, na w. wyſpu Madagaskary, o 100 *m.* od kapu dobrej nadziei. Jeſt owalna, i ma 15 *m.* wzdłuż, 10 wſzérz, a 40 do koła. Była odkryta przez Portugalczyka pewnego z Familii Maſcarenhas. Fr. tu oſiedli r. 1657. i 1672. Tu ſię zatrzymuią okręty Fr. idące ku brzegom ſoromandeliſkim. Obſtanie w ryż, kawę, &c. Powietrze tu ieſt bardzo zdrowe, rzeki rybne, a góry napełnione zwierzyną. Nie maſz tu żadnego gadu ſzkodliwego, ani drapieźnego zwierzęcia. Na brzegach iej zbieraią wiele ſzarego burſztynu, koralu, i pięknych kokilek. Wichry tu ſą częſte i gwałtowne. dl. 73. 30. ſz. poſd: 20. 30.

MASCATA, *Mafcatum*, m. Az: na brzegu Arabii ſzczęſliwey, z cytadyllą na ſkałe. Mieſzkaią w nim Murzyni, Indyanie, Zydzi, i Port: dl. 75. 25. ſz. 23.

MASCON ob. Macon.

MASEUBE, m. Fr. w Hr: Eſtarac; na prawym. brzegu Gerſy o *m.* 6. od Lombezy.

MASEYCH ob. Maefcich.

MASLAWSTAW, m. w Kiiowſkim, dawniey obronne, i z zamkiem; leży nad rz. o *m.* 2 na z. od Kaniowa.

MASLAY m. Fr. o dwie *m.* od Sens.

MASMUNSTER, *Mafonis Monafterium*, M. i opac. kanoniczek S. Auguſtyna w wyz: Alfa-cyi o 4 *m.* od Beſert, w diec: Baſelenſkiey. Same do tego opac: panuy ſzlachetne ſą przypuſzczane.

MASOX, *Mafauca*, dolina w: kraiu Grizonſkim biorąca iwoje i-

mie od Masox pryncypalnego iey m.

MASSA, albo **MASSA-CARRERA**, *Massa*, dawne, ludne i piękne M. i X. Włoskie w Toskanii z Bisk. suff. Sienneńskiego. Tu rezydował przedym X. z domu Cibo; z którego Xz. Medeny pojął dziedziczkę. St. jest przez swe piękne glazy marynowe. Leży na piękney rownie o 1. m. od morza, 4. od Sarzany, 10. od Pizy, 20. od Florencyi. dl. 27. 45. sz. 44. 1.

MASSA LUBRENZE, albo **Masse di Soriento**, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Labour, z Bisk. suff. Sorientenkiego. Leży przy morzu, w miejscu trudnym do przysiępa, o 2. m. od Soriento, 7. od Neapolu. dl. 31. 58. sz. 40. 40.

MASSA-VETERNENSIS, m. Włoskie w Sienneńskim pow. Leży na górze przy morzu, o 10. m. od Sienny dl. 28. 35. sz. 43. 5.

MASSACHUSETSBAY, jedna z 4. prow. nowey Anglii, mająca na poln. New-Hampshir, na połd. New Jork na z. Bosta leży nad odnogą dającą im. tej prow. Jest ona jedną z 13. prow. zjednoczonych.

MASSAFRA, *Masafra*, małe ale obr. M. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Otrantkiej. Leży pod Apenninem, o m. 4 od Tarenty. dl. 34. 55. sz. 40. 50.

MASSAT, m. Fr. w Gaskonii o m. 4. od Foix.

MASSAY, *Massiacum* m. Fr. w Berry w diec. Bourges, o m. 5. od Jfoudur, z opac. Bened. fund. r. 738. czyniącym do r. 3400. liw.

MASSERANO, *Masseranum* małe i obr. m. Włoskie, kołoecne małego X. tegoż im. w Picencie, między pow. Vercellois i Bielois. X. Massareński trzyma je iak lenność kościelną. Leży na górze o m. 8. od Wercelli, 18. od Turynu. dl.

25. 40. sz. 45. 32.

MASSIAT, m. Fr. w Auvergne o m. 4 od Brioudu z tyt. Hz.

MASSILHARGUES, im. Fr. w niz. Languedocyi w diec. Nimfkiej nad rz. Vidurlą o m. 4. od Montpellier.

MASSISSA, *Mopsuntia*, dawne M. w Turcyi Az. w prow. Adana, o m. 5. od tego M. w Aladulii nad rz. Dhiphon (*Pyranius*) która dzieli na dwie części M. złączone mostem kamiennym. Grunta tuteysze są obfite i żywe. Znajdują na górze poblizkiej wielką moc kwiatow, i roślin bardzo zachwalonych.

MASSUGÜTEZ, m. w Languedocyi w diec. Albeńskiej.

MASRICHT, *Tractatum ad Mosam*, dawne, w. piękne i bardzo obr. M. w Niderlandzie usłapione od Hiszp. Trow. zkenfoderowanym traktatem Munsterkim. Katulf, i inne gmachy publiczne są bardzo piękne. M. wipolnie jest rządzone przez Stany, i przez Bisk. Leodyjskiego. Xz. Parmeński dobył go r. 1579. i złupil. Fryderyk Henryk Xz. d' Orange odbrał go Hiszp. r. 1634. Ludwik XIV. we trzynastu dniach je dobył. r. 1673. Wilelm III. Xz. d' Orange musiał odstąpić od obłężenia tego M. r. 1676. Fr. odzyskali je r. 1748. i tegoż r. oddali. Leży na lewym brzegu Mozy, która je oddziela od Wyck, składającego część niby Mastrychu, z którym pięknym mostem jest złączony, o m. 6. od Leodium, 22. od Bruxelli, 19. od Kolonii, 77. od Paryża. dl. 23. 20. sz. 50. 50.

MASULIPATAN, *Masulipatanum*, M. ludne Indyjskie na brzegu koromandelskim w Państwach W: Mogola. Płotna tuteysze farbowane są nazzachwalenie z całych Indyi, ale mało ich się tu robi. Jest teraz w posesyji Angl. od r. 1759. ktorzy założyli w nim handel pożyteczny

przez sprzedaż, niż przez kupno. Francuzi mają tu także swoje miejsce, ale mały handel prowadzi. Angl. będąc panami M. przyniżają inne Narody do opłacania swych towarów tak wchodzących jak wychodzących, co cały handel pożytek, na ich przeciagą stronę, gorąco tu jest nieznośne, podczas Miesiąca Maja. Obywatele żadney żyjącej nie jedzą rzeczy; co złączone z wielką kraun żywnością. Sprawyie iż tu wszystko prawie darmo dostać można. Leży przy uysciu rz. Krishny, o m. 80. od Golkondy. dl. 99. sz. 16. 30.

MATAKA albo **MANTAKA**, odnoga wygodna na brzegu półn. wyspy Kuby w Amer. Tu Piotr Heyn Admiral Hol. zbił Flotę galiotow Hiszp. r. 1627. W tey odnodze Flotta Galiotow ma zwyczaj brać wodę, płynąc do Hiszp. Leży o m. 14. od Hawany. dl. 296 sz. 25.

MATALONI, *Magdaloni*, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim, o m. 5. od Neapolu z tyt. Xstwa.

MATAMBA, kray w Krol. Angolskim w Afr.

MATAN, albo **MACTAN** wyspa na Oceanie wschodnim, jedna z Filipińskich. Obywatele wybili się z pod iarkma Hiszp. Na teyto wyspie Magellan był zabity r. 1521 25. Kwietnia.

MATARAM, *Mataranum* wiel. M. Az. przedtym stołecz. Cesarstwa tegoż im, na wyspie Jawie. Jest obr. przez swe położenie, i otoczona górami, w kraiu bardzo żywnym, bardzo miłym, i bardzo ludnym. dl. 129. sz. pold. 7. 55.

MATARAM, Cesarstwo Mataranumie w części wschodney wyspy Jawy. Obštuie w ryż. Cesarz jest bardzo potężny. Kiedy na swej ukaże się radzie, panowie będą na ziemi miną uniozoną, bóg na krzyż pod sobą założone, za-

to ku ziemi schylone, oczy zamknięte mając, nie śmiejąc gęby otworzyć, chyba gdy są o to zapytani. Ma on cztery żony. i wiel. liczbę nałożnic Palaciego dziei i noc jest strzeżony przez 10000. kobiet, ponieważ, ktorymi niektor. takie jak w regimencie; mają rangi Jedyny obowiązek mają bronić życia Matarama. Cez dzieli się na dwanaście prow. siedm nadmorskich, a pięć w głębi kraiu będących. Rządzone są przez Vice-Reiów *Pangoranami* zwanych. W krotkim czasie wielkie wojska wystawić mogą, ale że wojować nie umieją, mało są straszne; lubo żołnierze są śmieli i nieustraszeni. M. S. Mataramu jest teraz Kartasura.

MATARO, *Maturo*, m. Hiszp. w Katalonii, B. przez swe huty szklane. Leży nad morzem śródziemnym o m. 14. od Gironny, 6. od Barcellony. dl. 20. 10. sz. 41. 30.

MATEIOWITZ, lub **MATEIOWICE**, Matzdorf, m. obronne w wyż Węgrzech w Hr. Spizskim, na górze o m. 12. od Eperies. Cesarscy dobyli go r. 1684. Całe prawie pogorzało r. 1718. W położeniu jest bardzo miłym.

MATEILLES, albo **MATILLES**, m. Fr. w niż. Langwedocyi w Diec. Montpelierskiej.

MATERA, *Mateola*, M. znaczne w Krol. Neapolitańskim w ziemi Otrantiskiej, z Bisk. przyłączonym do Cyrenzeńskiego. Leży nad Kanapą o m. 11. od Baru, 13. od Cyrenży, 14. od Tarenty. dl. 34. 18. sz. 40. 51.

MATERAN, ep. Mataram.

MATEUSZ, (S.) wyspa Afr. przy Ekwatorze na z. wyspy S. Tomafza. Nal. do Port. ktorzy tu z swemi dla wyciecznia stawiają okrętami powracając z Indyi wch. Wielu żeglarzow twierdzi, że ta wyspa jest chimeryczna.

MATIGNON, m. w Brytanii w Diec. *Saint Bricea*, o m. 9. od *Saint Bricea*.

MANTSUMAY, *Matsumaya*, M. i port morski w ziemi Yesso, stol. Prow. tegoż im. holdownicze Japonii. Jezuici wielu tu nawrocili r. 1620. dl. 156. 30. sz. 50. 40.

MATTHEO, (S.) *Saustus Mathaeus*, S. Mateniz, m. Hitzp. w Aragonii, na granicach Katalonii. Leży na pięknej równinie; w krain żyznym i kilką strumykami oblanym. Tu się urodził Doktor Pedro, Jaymiffleau.

MATTHIEU, (S.) m. w Pikt: o m. 6. od Confoiens z tyt. Margr.

MAUBEC, m. w Delfinacie o m. 7 od Wiednia. ob. Meaube.

MAUBEUGE, *Matbodium*, Mobeż, bardzo obronne M. w Niderlandzie, w *Hainaut* z fl. Opac. Kanoniczek, które wywodzić się powinny z trzydziestu dwóch herbów, tak z strony oycy, jako matki. M. to ustatkowane było Fr. trakt. Nimegkim r. 1678. Jest umocnione podług sztuki Waubana, i leży nad Sambra, o m. 4 od Mons 7 od Valenciennes, 16. od Bruxelli, 46. od Paryża. dl. 21. 35. sz. 50. 15.

MAUBILLE, ob. Mobile.

MAUBOURGUET, m. Fr. nad Adura, w pow. *Riviere-Verdun* w niż. Armaniaku. Są tu śady Krolewskie. Leży o m. 2. od *Vice* w Bigorze.

MAUBUISSON, fl. Opac. Bernardynek w pow. *Vexin Fran.* przy *Pontoise*. Leży w *Diec. Paryzkiej*; było fund. r. 1240. przez Krolową Blankę matkę S. Ludwika. Wśród choru tutejszych zakonnic, widzieć się daie grob tej Krolowy.

MAVENAT; i *Aubifoux*, m. Fr. w *Auvergne*, o m. 10. od *Klermontu* z tyt. Hr.

MAUERBACH, Kartuzia w niż. Austrii w pow. niż. Wiener-Wald. Pochowany tu był Fryderyk Austriacki zeszyły r. 1330. tudzież inni Xbeta.

MAUGUO, albo *Meguel*, *Melgorium* m. Fr. w *Langwed.* nad *Stawem*

Thauskim z tyt. Hr. o m. 7. od *Masilhargues*, 2. od *Montpellieru*.

MAULAISE, Opac. Bernar. o m. 5. od *Chalons-sur-Saone*.

MAULBRUN, fl. Klasztor w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim na pięknej dolinie przy *Pfortzheim* obrocone teraz jest na *Kolleg*; gdzie kilkunastu uczniow gratis utrzymuje.

MAULE, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 3. od *Medan*.

MAULEON, albo *MAULEON de Saule*, *Malleo*, m. Fr. stol. powiatu *Soulskiego* na granicach Hiszpań. fl. przez urodzenie *Henryka Spendeusza* Bisk. *Pamierskiego*. Leży o m. 8. od *Pau*, 16. od *Dax*. 172. od *Paryża*. dl. 16. 46. sz. 43. 12.

MAULEON, *Malleo*, m. Fr. w *Diec. Rofzelskiej* z fl. Opac. r. 1079. konu S. *Augu. fund.* przed r. 1079. przy rz. *Oincie*. Czyni do r. 1000. liwr. Było erygowane na Xstwo pod im. *Chatillons*, r. 1736. Leży o m. 21. od *Rofzelli*, 21. od *Poitiers*. dl. 16. 50. sz. 46. 52.

MAULEON, m. Fr. w *Armagnac*, Drugie tegoż im. leży w *Diec. Komingskiej* o m. 3. od *S. Betranda*.

MAULEVRIER, m. Fr. w Xstwie *Andegawskim* z pięknym zamkiem. Fund. było przez *Faukona Nerra*, który i; dał jednemu z swoich kawalerow, który od tej ziemi wziął imię. Leży o m. 3. od *Mortague*.

MAULEVRIER, kraina Fr. z tyt. Margr. o m. 1. od *Candebec*. Drugie tegoż im. jest w Xstwie *Andegawy* o m. 2. od *Saumur*.

MAULNY, pow. Fr. z tyt. Margr. o m. 3. od *Rotomagu*.

MAUMONT, m. i dawny zamek w pow. *Lemowiceńskim* o m. 4. od *Tulles* przy *Ventadour*; oyczyzna *Klemensa V.* i *Grzegorza XI.*

MAUPERTUIS, m. z tyt. Margr. o m. 2. od *Coulommiers*.

MAUR, (S.) Opac. Bened. o m. 4. od *Angers*, czyni do r. 1440.

liwr. Inne jest regularne w Diec. Strazburkiej, o m. 1. od Sawerny; a inne jeszcze Bened. w Werdunie.

MAUR-DES-FOSSES, m. Fr. o m. 2. od Paryża. Było tu przedtym fr. Opac. sekularyzowane r. 1533. a potem w Kollegiacie odmienione i przyłączone do S. Ludwika Luwrskiego w Paryżu. Pielgrzymują ze wszęch stron do niego.

MAURE, m. z tyt. Hr. w Diecezji S. Malo o m. 9. od Rennes.

MAURE, (S.) dawne m. Fr. w *Touraine* z tyt. Baronii i zamkiem o m. 7. od Tours, 59. od Paryża. dł. 16. 45. sz. 6. 39.

MAURE, (S.) *Leucas*, wyspa na Golfie Weneckim nal. do Wenetow, na poln. Cefalonii. Od ziemi stałą ręką ludzką jest oddzielona.

MAUREPAS, m. Fr. w Pi-kardyi o m. 2. od Ham. Drugie tegoż im. leży o m. 2. od *Mont-fort* i *Amaure*. Ostatnie to ma tyt. Hr.

MAUREPAS, zamek wystawiony przez Franc. na z. iez. *Supérieur* w prow. Kanada, pod ministrowem JmćPana de Maurepas, od którego ma nazwiłko.

MAURIA, *Mauriacum*, m. Fr. w wyż. *Anvergne*. Jest handl. Konie w okolicach jego będące, miane są za najlepsze w Krol. Leży przy rz. Dordogne, o m. 11. od Julii, 6. od Aurillaku. dł. 19. 59. sz. 45. 10.

MAURYCY, (S.) *Aguanum*, m. Szwaycarskie w Walezyi przy Rodanie o m. 6. od iego uścia w iez. Genewskie. Bierze swoje imię od klasztoru S. Maurycego Wodza pułku Tebańskiego, który tu został umęczony. Nal. do Kanoników regularnych zakonu S. Augustyna. Jest tu wielki most dwie góry łączący.

MAURYCY, albo wyspa Fr. *Mauritia*, wyspa Afr. pod 20 gradem 9. sz. pold. ma 15. w. do kół i port wysłnienity. Wiele tu gór bardzo wysokich, okrytych

zielonemi drzewami przez cały rok, mnostwo ryb, i żółtówiow znayduie się. Mowią iż one tam są tak wiel. iż na sobie trzy albo cztery skornp mają, z których pod każdą z osobna dzieścicu, lub dwunastu ludzi wygodnie umieścić się może. Znayduią się tu krowy, cieleta morskie, i płaszczki, z których jedna na nacyenie pięciu lub sześciu ludzi wystarczyć może. Znayduie się tu także mnostwo ptaków bardzo ofobliwych, które ręką chwytac się daią. Niedopyrze też tak są wielkie iak gołębie, sby zaś mają podobne do małpich. Wyspa ta mieżkana jest przez Franc. którzy zrobili z niey osadę bardzo kwitnącą za staraniem JmćPana *Bourdonais*. Holl. przyplynęli tu r. 1598. i dali iey imię Maurycego od imienia Maurycego *d'Orange* będącego naowczas ich Sztadholderem. Porzucili zaś ją r. 1712. Tu łobie za zwyczaj odpoczywają okręty idące z Koromandelu. Leży o m. 40. od wyłow Burbońskiego, 180. od Madagaskary i 3024. od Paryża.

MAURYCY, port, m. obron. w Państwie Geneueńskim przy *O-neilly*, na wzgórk, przy morzu śródziemnym, z dobrym portem.

MAURYCI, (S.) m. w Sabaudyi w Tarentezyi pod mniejszym S. Bertrandem o m. 6. od *Moutiers*.

MAURYCI, (S.) de *Cornoet*, Opac. Bernard. o m. 2. od *Quimperlay*; czyni do r. 3000. liwr.

MAURIENNE, *Mauriana*, dolina w Sabaudyi, m. 20. wzdłuż mairca, z tyt. Hr. Rozciąga się aż do góry *Montcenis*, która ją oddziela od Piemontu. M. S. jest S. Jan.

MAURIN, (S.) m. Fr. w Diecezji Ageńskiey o m. 4. od Agen; z Opac. Bened. które czyni do r. 2000. liwr.

MAUROUX, m. Fr. w *Lo-magne* o m. 4. od *Leitoure*.

MAURS, m. Fr. w *Anvergne*

o m. 6. od Aurillac. Leży w wyż. Arvernii, z Opac. Bened. pod tyt. S. Maurycyego; albo S. Piotra de Maurs, które czyni do r. 2500. liwr.

MAUROWIE, *Mauri*, Murzyni, Narod Affr, pannaicy nad Marekiem i Fezem, i mieszkający część Krol. Algierskiego. Przedtym byli Panami Hiszp. Ale na kilkaście podzieliwszy się Krolestw, la li pomalu od Krolow Hiszp. wytepieni. Kardynał Ximenes pod panowaniem Ferdynanda Aragońskiego do szczętu z nich oczyścił Hiszpania.

MAUTERN, m. w niż. Austryi, w pow. wyż. Wiener-Wald nad Dunajem o m. 14. od Wiednia, fl. przez zwycięztwo, które Maciev Krol. Węgierski, odniost na Austr. r. 1484. Nal. do Bisk. Pafauskiego.

MAWARALNAHAR, imię, które dają kraiom Uzbekim. Bardzo one są ludne i żyzne; zawierają w sobie wiele miast, których stołecz. jest Samarkanda. Znajdują się tuminy srebrne i złote. Kray ten wiele obłany rzekami, z których Cheski i Jehun są nayszczynieysze. Podzielony między różnych Xiążąt.

MAUVES, m. Fr. w Perche o m. 2. od Mortagne.

MAUVESIN, M. Fr. w Armagnac stołecz. Burgrabstwa Prenzagnelskiego, o m. 5. od Auch.

MAWS, (S.) m. Angl. w Kornuwallii. Pofyła z Dep. na parl.

MAUVY, S. m. Fr. z Kommanderyą Maltańską o m. 2. od Aitaines.

MAUZAC, Opac. Fr. fundo. r. 681. w Auvergne w Dicc. Clermontskicy, przy Riomie, zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

MAUZE, imię dwoch m. Fr. Jednego w Piktawii o m. 1. od Thouars drugiego w kraiu d'Aunis, o m. 4. od Surgeros.

MAXEN, w Saxonii przy Piz-

nie. Stoczona tu była Bitwa r. 1759. między Prusakami i Austr. w ktorey ci ostatni byli zwycięzcani.

MAXIMIN, (S.) fl. Opac. Bened. przy Trewirze. Było zruynowane w dziewiątym wieku; i pod czas wojen Ludwika XIV. ale się powrocilo znowu do pierwizego swego stanu.

MAXIMIN, (S.) *Sancti Maximini Fanum*, m. Fr. w Prowancyi w Dicc. Aix. Jest tu dom bardzo fl. Dominikanek, z przyczyny iż tuteysy obywatelę niemiala, że w nim spoczywa ciało S. Magdaleny; co wiele tu bogactw sprowadza. Leży nad rz. Argnes, o m. 6. od Aix, 8. od Tulonu, 2. od S. Baume, 170. od Paryża. dl. 33. 42. sz. 43. 30.

MAY, *Maia*, wyspa Szkocka przy uściu Forthy. Ma dobry port. Znajdują tu wiele ryb, zwierzyzny, i, dobrych pastwiak. Skality z strony zachodniey czynią ją nieprzyściępną. dl. 15. 22. sz. 56. 23. ob. Mayo.

MAY, m. Fr. w Xstwie Andegawskim, o m. 8. od Montreuil, 2. od Maulevrier z zamkiem.

MAYAGUANA wyspa Amerpołu: jedna z Lukajskich. Ma m. 8. do kola. dl. 305. sz. 22. 25.

MAYDAN, dobra w Sandomirskim nad Sanem niedaleko Rozwadowa. Tegoż im. w Kiiowskim znaczne wielkimi lasami, poniżej Korsunia na pold.

MAYDLBERG, zamek na górze, z komanderyą Kawalerow S. Jana w Morawii, w Cyrk: Prawdawskim niedaleko Dewrezy.

MAYE, osada Fr. na brzegach Malabarskich o m. 6. od Kalikutu.

MAYEN, *Magniacum*, m. Niem. w Arcy-Bisk. Trewirskim w pow. Koblenckim, z zamkiem nad Nęttą.

MAYENNE, ob. Maienne.

MAYET, m. Fr. w Andegawii o m. 5. od Fleche; drugie

goż im. leży w Burbońskim pow.
 o m. 7. od Ga. nar.
MAYMAC, ob. Meymat.
MAYN, ob. Mein.
MAYNAS, kray składający
 część Peru w Andycyji Quito,
 wzdłuż Maragnonu leżący. Maią
 w nim Hiszp: kilka Missyi.
MAYNBERHEIM, m. Niem.
 w Cyr. Frankonii, w Xstwie O-
 boltzbachskim blisko rz. Menu.
MAYNZ, ob. Moguncya.
MAYO, albo Wyspa May,
Maia, jedna z wysp kapu zielone-
 go m. 7. do koła maiąca. Znaj-
 duje się tu mnostwo wołów, krow,
 koz, i osłów i wiele soli, po któ-
 rą wszystkie zaieżdżają tu Naro-
 dy a obokliwie Angl: a to dla te-
 go, iż jeden ich tylko przewoz
 kosztuje. dl. 356. 10. sz. 15. 15.
MAYO, alko Mai, *Maia* M.
 zrzuynowane i Hr. Irlandzkie w
 prow. Kornnacyi. Kray obfituje w
 bydło, zwierzynę, sokoły i miód;
 i leży na połn. Hr. Gallowayskie-
 go. Zawiera w sobie 9. Baronii
 M. jest nad uysciem rz. Mai o m. 48
 od Dublinu, 1. od Kilali. dl. 7.
 55. sz. 53. 40.
MAYORGA, m. Hisz, na w
 zgórcie, z tyt. Hr.
MAZAGAN, *Mazacanium*
 miejsce obr. w Afr. na gran. prow.
 Dukweli, w Krol. Marokańskim,
 umocnione przez Portug: ktorzy
 Sañą i Azamor opuściwszy, Ma-
 zagan opanowali. W r. 1562. Sze-
 rif obległ ie z woyskiem na 20000
 Maurow wynoszącym, ale przy-
 muszony był odstąpić od obleżenia.
 Leży blisko morza o m. 3. od A-
 zamar. dl. 9. 50. sz. 33. 5.
MAZAN, Opac: Fr. fund: r.
 1119. w diec: Wiwerskiej o m. 10.
 od Viviers. Nal. do Cyst. Czyni
 do r. 7500. liw. i jest do Bisk. przy-
 łączone.
MAZAN, m. w Hr. Wene-
 zyińskim o m. 1. od Carpentras.
MAZANDERAN, *Masan-*
deran M. w Persyi, ktore na-

dało swe im. jedney prow. polo-
 żaney nad morzem Kaspijskim.
 Prow. ta jest żyzna, bardzo ludna,
 i bardzo miła. Perfowie ogrodem
 ią Perfkin zowią. Obywatele tu-
 teysi są nayobyczayneysi, nay-
 wiernieysi, i nayusłużenszi ze wszyt-
 kich Azyat. narodow. dl. 68. 30. sz.
 39. 55. ob. Tabristan.

MAZARA, *Mazaris*, dawna
 M. Sycylijskie, stol. doliny zna-
 czney tegoż im. składającej część
 zach: wyspy. Dolina ta jest bardzo
 żyzna, i kilka skropiona rz. Zawie-
 ra w sobie drugą część Sycylii. M.
 ma Bisk: Suffr: Palermikięgo, i
 doby port. Leży nad morzem o
 m. 10. od Trapani, 22. od Paler-
 mu. dl. 30. 14. sz. 37. 42.

MAZARIN, ob. Rethei.

MAZARINO, *Mazarinum*,
 m. Sycylijskie w dolinie *di Noto*
 o m. 20. od Noto z tyt. Hr: ktor-
 ry dało familię Kardynała Maza-
 ryniego.

MAZERES, *Castrum Maza-*
ris m. dosyć znacz: 1. w Hr. Fo-
 ix o m. 7. od Rioux. Hr. *de Foix*
 mieli tu swoy zamek, w którym
 rezydowali. dl. 19. 17. sz. 43. 15.

MAZNIK, rz. w Kiiowskiem,
 ktora wpada do Olszanki, przy
 mieście Olszance.

MAZOWYSZE, *Masovia*, wiel-
 ka i znaczna Prow. Polika z tyt.
 Xstwa zdawna miała udzielnych
 Xząt; Po wygastey bezpotomnie
 linii Xiążęcy na Janusz i Stani-
 sławie, Xżętach Mazow: Zygmunt
 I. w r. 1529. przyłączył ią doko-
 rony zachowawszy iey niektóre o-
 sobne przywileie. Składa się z 3.
 Wdztw, Mazowieckiego, Plockie-
 go i Rawskiego. Wdztwo Mazo-
 wieckie gran. na w. z Podlasiem,
 na pośd: z Woi. Lubelskim i San-
 domirskim, na z. z Rawskim i Plo-
 ckim, na połn. z Prusami. Zawie-
 ra ziem. 10. Czerską, Warsza-
 wską, Wizką, Wyzogrodzką, Za-
 kroczymską, Ciechanowską, Łom-
 żyńską, Rozańską, Liwską i Nur-

ską. Ma za herb orła białego w polu czerwonym. Senatorow większych ma 3, Wdę, i Kafztelanow Czerkiego i Warszawskiego, przydanego r. 1768. Każda ziemia Seymikuie osobno, i po 2. wysyła Posłow. Używa w mundurze kontuszow granatowych, żupanow i wyłogow koloru sromianego, guzikow żółtych z literami X. M. Kray jest bardzo żyzny, obłany rzekami; Wisłą Bugiem, Narwą, Liwcem &c. Osiadły jest od wielu szlachty, ktorych familii Starowolski liczył tu na 45000. M. S. jest Warszawa.

MAZZO, albo MASINO m. Szwajcarskie w Walejiuie o m. 3. od Sondrio st. przez batalia r. 1635.

MEACO, Meaka, *Meacum*, Wielkie i st. M. na wyspie Nifon w Japonii, ktorey przedtym było M. S. Jest tu obszerny zamek mocny, w ktorym Dairo rezyduje. Meaka jest wielkim Magazynem wszystkich rękodzieł Japońskich i bardzo handlowym. Robią tu najbogatsze materye; znajdują się zaś wszelkie towary, iakie tylko wystawić sobie można. Liczą tu więcej niż na 600000. dusz: nie mieszcząc w tym mnóstwa niezliczonego cudzoziemcow, ktorych handel tu ze wszystkich stron świata zwabia. dł. 151. sz. 36. Leży o m. 5257. od Paryża a 1230. od przesyńku Sondskiego.

MEADO, wysępka na morzu Indyjskim jedna z Moluckich, z dobrym dla okrętow stanowiskiem. Rosną tu goździki. dł. 144. 40. sz. 3. 12.

MEAN, (S.) Opac: Bened. w diec: S. Malo o m. 8. od Rennes. Ustąpiono ie Xieżom Missyonarzom aby tu Seminarium założyli.

MEARNS, ob. Kingardin.

MEATCH, wielkie i znaczne dwa Hr: Irlandzkie w prow. Leinster. Titym jest stoł: pierwizego, a Athalona drugiego.

MEAUDEC. Opac. Bened. w

Diec. Bourges o m. 3. od Argenton, przyłączone do Bisk: Kwebekskiego.

MEAUX, *Meldae*, Melda, dawne i piękne M. Fr. stoł: prow. la Brie z Bisk: suffr. Paryskiego, tyt: Hr: i 2. Opac: S. Faroni i Nays. Panny. Chor kościoła katedralnego, miany jest za nayprzednieysze dzieło, w swoim gatunku. Jest tn sławny plac nazwany *le Marché*: Targowisko; jest to połwyspa Miastu przyległa; dawniey była umocniona i służyła za schronienie obywatelom podczas oblężeń miasta tego kilkakrotnych. Leży w kraiu obfitującym w zboże i bydło, w miłym położeniu, nad Marną o m. 4. od Colomiers, 8. od Roisay, 8. od Senlis. 10. od Paryża. dł. 32. 35. sz. 57. 37.

MEBING, jezioro Pruskie obszerne w prow: Hokerlandyi niedaleko Salsfelda.

MECHED, ob. Mesched.

MECHELN, ob. Mugeln.

MECHET, m. Fr. w Saingtonge w Diec. Saintes o m. 1. od Royan.

MECHLIN, lub MECHELEN, *Malinae*, lub *Mechlinia*, piękne i znaczne M. w Nięderlandzie Austry: stoł. Stanu osobnego tegoż im. z Arcy-Bisk: erygowanym przez Pawła V. r. 1559. ktorego Arcy-Bisk: pisze się Prymasem Nięderlandu. M. ma swoy Senat. Prowadzi handel wielki zbożem, i o sobliwie koronkami zachwalonemi powszecznie. Xżę Malborough oprowadził go r. 1706., gdy opuśczone od Fr: zostało. Fr. dobyli go r. 1746. Koncyliow kilka tu mianych było. Oyczyzną jest Jana Belle i Michała Coxis malarzow. Leży nad rz. Dymmerą czyli Dylą ktora przezeń płynie, i tu zabiera w siebie jedną rz. Położenie Państwa Mechlińskiego jest prawie w środku Brabancyi. Od Lozanium m. 4. 6. od Antwerpui, 4

od Bruxelli, 11. od Gandawy. dl. 22. 5. sz. 51. 2. Z wezbraniem morza okręty niekiedy do samego Mechlinu zachodzą.

MECHOACAN, prow: w nowy Hiszp. w Amer. połu. trzecia z 4. prow. Meksyk właściwy składających. Ma m. 80. do koła. Bardzo jest bogata i obfituje w to wszystko tylko do życia potrzebnego jest. Wielkie tu mnostwo robaczek i edwabnych znajduje się. Obywatele są przyśtojni, mocni, i rozgadani. M. S. jest Walladolid.

MECKELBURG, albo **MECKLENBURG**, Xstwo Niem. w niż: Saxonii, między morzem Bałtyckim, Pomeranią. Marchią Brandeburską, krajem Saxe-Lawemburskim, i Holstynem. Obfituje w zboże, drzewa, pastwiska, i zwierzyinę. Bierze swoje im. od M. przedtym bardzo kwitnącego (*Megalopolis*, albo *Megapolis*) ale zburzonego r.

1164. które teraz jest tylko małą wioską o m. 2. od Wismaru. Xstwo Meklemburskie od z. ku w. ma m. 64. wzdłuż, a 36. w szerz. i zawiera w sobie 7. prow. Familia Xżąt Meklemburskich podzielona jest na dwie linie panujące, która od dwóch miast Szwerynu, i Strelicu w których rezydują, biorą swoje im. Linia starsza Szweryńska posiada Xstwo Meklemburskie właściwie, Xstwo Wendeńskie Szweryńskie, Hr: Szweryńskie i pow: Rostocki. Linia młodsza Strelicka posiada tylko Xstwo Ratzburskie, pow. Stargardski i 30000. talarów z cła Boicenburgskiego. Korona Szwedzka posiada tu M. Wisnar, połwyspę Pochl, i Grod Nieu-Closter. Cały Meklemburg wyznaje Religiją Luterską, i jest uwolniony od prawa kadukowego we Fr. r. 1778. W Szwerynie znajdują się krzyżmi katol. Xstwo całe liczy miast 46. Panujący Xżę Meklemburg na Szwerynie na Seylach Saxonii niż. i Rzeszy Niem. za Xstwa *Meklemburg-Szwerin* i

Meklemburg-Gustrow ma 2. Xżęce głośy. Obydwa Xstwa podług rozdziału kraiu czynią 3. cyrkuły, z których 2. do Szweryńskiej linii, 3ci do Strelickiej należy.

MECKENHEIM, m. Niem. w Elekt. Kolońskim, w dystrykcie Eissel. o m. 3. na połu. ku z. od Bonny.

MECKMUHL, m. Niem. w Szwabii, w Xstwie Wirtemberskim, nad rz. Jaksztą, o m. 3. po niżej iey uścia do Nekry, o m. 8. na pośd. ku z. od Maryenthalu.

MEDAGUE, źródło wod mineralnych w Arwernii, blisko m. Jesse i Alliery o m. 30. od Klermontu.

MEDARD, Opac. Bened. w *Soissons* czyni rocznie 30,000. liw.

MÉDAULI, włość Francyi w Normandyi o m. 30. od Séez.

MÉDELLIN, *Metelinum*, dawne m. w Hiszp. w Estremadurze z tyt. Hr. Oyczyzna Ferdynanda Cortez. W okolicach leży żyźnych nad Gwadyaną o m. 12. na z. od Kalatrawy dl. 12. 42. sz. 38. 46.

MÉDELPADIA, *Medelpadia*, prow. nadmor. w Szwecyi nad Golssem Botnii. Otoczona jest górami i lasami. Sundwald jest iey M. S.

MÉDEMBLICK, *Medemblick*, m. Holl. w Fryzyi nad Zuyderzée. Składa drugą izbę w Kompanii Indyjskiej wschodniej, i pokryła Dep. na Stany Generalne. Leży nad morzem z dobrym portem o m. 3. od Enckhuisen, 4. od Hoorn, 9. od Amsterdamu. dl. 22. 28. sz. 52. 43.

MEDGIES, *Media*, m. Węgier. w X. Siedmiogrodzkim, stoł. dystryktu; leży nad rz. Merisch, powyżej Weisfemburga w wiel. dolinie st. podpisanymi artykułami przez Stefana Bato.

MEDINA, ob. *Civita-Vecchia*. **MEDINA-CELLI**, *Methynna caelestis*, dawne m. i Xstwo w Hiszp. w starej Kastylii. blisko Xalon, o m. 6. od *Siguencia*, 30. od Saragofsy. dl. 15. 26. sz. 41. 15.

MEDINA-DEL-CAMPO, *Methynna Campestris*, M. wielkie bogate i dawne Hiszp. w Krol. Legionu

fi. urodzeniem Ferdynanda I. Króla Aragonii, Cezara także Ferdynanda I. i X. Joz. Akosy Jezuita. Przedmieście jest piękne ozdobione fontannami wspaniałemi. Miasto to jest bardzo handlowe, i nadane wielkimi przywilejami. Leży na mieyscu, które oblituie w zboże i wino nad rz. Zapardiel o m. 15 od Zamory, 10. od Valladolid, 30 od Madrytu. dl. 13. 15. sz. 21. 22.

MEDINA-DE-LAS-TORRES, *Methymna Turicum*, m. w Hiszp. w Estremadurze na dole pewney góry, o m. 15. od Badajozy, z tyt. Xiśwa i z zamkiem.

MEDINA-DEL-RIO-SECO, *Methymna fluvii Sicci*, m. bogate i dawne Hiszp. w Krol. Legionu z tyt. Xiśwa. Leży w równinie, na ktorey są dobre pastwiska, o m. 14 od Valladolid, 20 od Legionu. dl. 23. 2. sz. 42. 8. Nazwisko ma mieć *Rio Seco*, czyli rzeka sucha, ztąd, iż to miasto Medina leżało dawniey nad rz. ktorey potym całe oschło korwto.

MEDINA-SIDONIA, *Affidonia*, bardzo dawne m. Hiszp. w Andaluzji z starym zamkiem, o m. 15. od Gibraltaru, 23. od Sewilli, 8. od Kadyxu. dl. 12. 20. sz. 35. 25.

MEDINA, *Methymna*, fi. m. Arabii szczęśliwey, które Mahomet słońcą Cesar. Muzulmanow uczynił, gdzie znajduje się także jego grob z marmuru białego, Abbeckera i Omara, w bogatym i wspaniałym Meczezie, do ktorego Mahometanie pielgrzymują. Miasto jest tak wielkie jak połowa Mekki, położone jest na równinie obsiutącej w palmy o m. 91. od Mekki, 225. od Bassory, 246. od Damazku, 230. od Kairu, 495. od Konstantynopola. dl. 57. 30. sz. 25.

MEDINGEN, w Xiświe Zell, o m. 5. na pośd. ku w. od Lunenburga, znakomite Opac. zakonne fundowane 1261. przez Wernera de Meningen.

MEDITERRANEUM Mare, ob.

morze śródziemne.

MEDOC, *Medulicus Pagus*, kraina Fr. między rz. Gironda i morzem, w pow. Burdegalli, fi. jest dobremi ostyżkami; forteca tam jest tegoż imienia. ob. Isle.

MEDUA, albo **MARA**, *Medua*, m. w Afr. w Krol. Algierskim, w krainie bogatey i żyzney w zboże, oblitewy w trzody i owocce o m. 70. na pośd. ku z. od Algieru. dl. 21. 12. sz. 33. 25.

MEDYKA, w ziemi Przemyskiej, pod pan. Austr. wprzod Krolewiczyna płacąca kwarty 998² w gruntach bardzo żyznych na z. Przemysła.

MEDYNGIANY, m. powiatowe w Xiświe Zmudzkiem, mające swe sądy w Telszewie.

MEDYOLAN, ob. Milano.

MEEN, ob. Mean.

MEER, obliżki Reas nad Renem w Xiświe Kłiwii. Hannoverczycowie wygrali tu z Francuzami r. 1748.

M E E S, m. Fr. w Prowansnad rz. *Durance* o m. 5. od Riez.

MEGARA, *Megara*, m. dawne w Grecji blisko przesmyku Koryńckiego, przedtym bardzo fi. ale teraz małe, dają się tu widzieć piękne zabytki starożytności. Mieszkanie jest teraz tylko przez ubogich Grekow o m. 9. na z. od Aten. dl. 41. 27. sz. 33. 10. Była także inna osada tegoż imienia o m. 3. na z. od Syrakuzy.

MEGARY, mieysce dość dobre w Szkocyi północney z dobrym portem, w Prow. Lochaber.

MEGEMONT, Opac. Fr. Cysterfow na przedmieściu Klermont. 700. liwr. czyniące.

MEGESWAR, *Pisum*, m. i Hr. Tranfylwanii nad Kokelą o m. 15. od Alby Julie, sławne dobremi winami. dl. 42. 55. sz. 46. 50.

MEGRIN, (S.) włość Fr. w *Saintonge*, o m. 3. od Barbesieux.

MEHAIGNE, rzeka w Niderlandzie, która płynie przez H.

Namr i poniżej miasta Hny wpada do Nozy.

MEHEDIA, m. Afr. w Krol. Tremezainskim, o m. 15. na pośd. od Algieru. ob. Afryka.

MEHUN, Sur Loire, *Magdunum* Magdun nad Ligierą, m. Fr. w Aurelii, o m. 2. od *Baugency*, oyczyna Jana Clopinel.

MEHUN sur Yèvre, *Magdunum*, Magdan, dawne M. Fr. w pow. Berry, z dawnym zamkiem zbudowanym od Karola VII. gdzie on zmarł z głodu, a z którego gruzi tylko pozostają. Leży w równinie żyznej nad Y-wrą. o m. 4 na pośd. ku z od Bituryki, 42. od Parýza. dl. 19. 52. sz. 47. 8.

MEIBURG, lub MAGDEBURG, *Magdeburgum*, obronny zamek w Niem. o półmili od Landau, należą do Bisk. Spireńskiego. Gnal Mansfeld dobył go r. 1622. Odebrały go wojska Cei. r. 1625.

MEILLAND, ob. Chateau-Meiland.

MEILLARDS, m. Fr. w powiecie Lemowickim, o m. 2. na pośd. od Doraty.

MEILLERAIE, m. erygowane na Xstwo r. 1663. o m. 8. na z. od *Poitiers*.

MEIMAT, ob. Meymat.

MEIN, *Moenus*, Men, wiel. rz. Niem. bierze swój początek w Frankonii w Fichtelbergu, w Margr. Kulmbach, w górach, płynie przez Bisk. Bambińskie, i wpada do Renu przy Mogunji.

MEINDELHEIM, ob. Mindelheim.

MEINUNGEN, ob. Mainungen.

MEINTHEITH, ob. Mentheith.

MEISENHEM, *Meisenheim*, m. i grod Niem. w Xstwie Dwoch-mośtow. Leży w pięknej równinie blisko Lauterny, o m. 8. na pośd. od Zweybrück.

MEISSEN, *Misna*, Misnia, bogate, ładne i znaczne M. Niem. w Elektorstwie Saskim w Margr. Misni z zamkiem. Należało wprzod

do własnego Biskupa, ale gdy Elektorowie świeccy Bisk. Misni na świeckie obrocili państwo, i miasto do Elekt. należeć zaczęło. Kapituła jednak została się, i z Kapitanem z niewłaściwie profesorami w Lipsku. Część dobr kościelnych tego Bisk. obrocono na fundacyą kolegium Xżąt na górze S. Afra. Xżę Albert odważny wybudował tu zamek r. 1471. który się nazywa zamkiem Alberta. Znajduje się tam także piękna fabryka porcellany, której Jan Fryderyk Baron Betticher był wynalazcą. Miasto Misnia jest Luterskie, Prusacy byli tu zbici od Cesarzkich r. 1759. Położone jest na miłym miejscu napelnionym winnicami o m. 6. od Drezna, 11 od Lipska, 19 od Witemberga, 90 od Wiednia. dl. 45. 30. sz. 51. 15. Margr. Misnii, *Marchionatus Misnia*, od własnych najprzedzających Margr. lennością było Rzeszy Niem. Bolesław I. ie był podobny, ale pod następcami od Polki odpadło, część jego największą dzisiaj należy do Elekt. Saskiego. U naszych Pifarzow to Margr. też *Myszyński* się zowie.

MEKKA, *la Meque*, *Mecca*, dawne i bardzo st. M. Azjat: w Arabii szczęśliwey, w Prow. Hejazie. Jest prawie tak wielkie jak Marjlia. Meczet tutejszy gmach niezliczone mnóstwo ludzi z Sekty Mahometa, którzy tu pielgrzymują dla uczczenia te nieiako gniazdo, podług nich, świata, dom Abrahama, studnie Izmaela i schronienie Agary. Oyczyzną jest Mahometa, który tu i przemieszkał najwięcej. Miasto jest pod pan. Szeryfa, który pochodzi od Mahometa, i jest panem udzielnym, i ma rezyd: w zamku Mardaa. Leży Mekka w nizinie nieplodnej między górami, o m. 10 od morza czerwonego, gdzie jest *Giedda*, zwana także *Port Mekki*, m. 91 na pośd. ku w. od Medyny. dl. 58. 30. sz. 21. 45.

MEKLEMBURG, ob. Meckelburg.

MEKNEZ, ob. Mikwenez.

MEKON, wielka rz. w połwy-
spie Zagangiefowey. Płynie przez
Krol. Laozańskie, i uchodzi do
morza Indyjskiego, na w. Goliu
Siamskiego, przebiegłszy wprzod
Krol. Cyamskie i Kambojskie.

MEKRAN, Prow: Perska na
pograniczu Indostanu, między Ker-
manią, Segesjanem i morzem.
Nie jest ze wżyltkim dobrze zna-
na.

MELA, ob. Mila.

MELAINÉ, (S.) Opac. Bened: w Rennes, czyni 9000. liwr.

MELAZZO, *Melaza*, dawne
M. Turcyi Azyatyckiej, w Natolii,
blizko Halikarnasu na pośn. Dają
się tu widzieć zabytki starożytności.
45. sz. 37. 23.

MELCK, *Medelcium*, male i
dawne. Niem. w Austryi niż. nad
Dunajem, o m. 19 na z. od Wie-
dnia.

MELDA, ob. Meaux.

MELDELA, lub **MELDOLA**,
Meldula, maly plac we Włozzech
w Romanii. Dzierżony jest od wia-
snych Xżąt z domu Fanfilow, ile-
dy o m. 3 na pośd. od Forli. dl. 29.
45. sz. 44. 23.

MELDORP, lub **MELDORF**,
Meldorpinum, dawne i znaczne M.
Niem. w Xstwie Holztyńskim w
Dytmarfyi, blizko Mildy i morza,
o m. 6 na pośd. od Tonningen, 5.
od Lunden, 18 od Hamburga. Na-
leży do Krola Duńskiego. dl. 26. 46
sz. 54. 18.

MELÉDA, lub **MALTA**, *Meli-
ta*, wyspa Dalmacyi w Golicie We-
neckim, w Rzpłtye Raguzanckiej.
Ma na m. 10. wzdluz. Obfituje w
ryby, wino, cytryny i pomarańcze.
Jest tu fi. Opac: Bened: 6 wsi i kil-
ka portow. Na tey to wyspie po-
dług włzelkiego podobieństwa do
prawdy S. Paw. od iaszczurki był uką-
szony; Oyczyzną jest fi: Nikandra. dl.
35. 28'. 38". sz. 44. 41'. 46".

MELFI, *Melphis*, dawne M.
Wlo. w Krol. Neapolitańskim w Ba-
zylakacie, z dawnym zamkiem na
skale. Ma tytuł Xłwa i Bisk: pod
Metropolią Cyrezańkiego, ale wy-
ięte od iego turyzdykcyi. Jest o m.
2. od Ofanty, 10. od Konzy, 29
od Neapolu. dl. 33. 25. sz. 41. 3.
Nietrzeba go mierzac z mialem
Wloskim Anallis.

MELAGAZO, m. Portugal-
skie na pograniczu Gallicyi, bliz-
ko Minho, o m. 8. na polu: k
w. od Tuy.

MELGUEL, ob. Maugnio.

MELIAPUR, *Meliapora*,
stawne M. Indyitkie z tey strony
Gangiesu, na brzegu Koromandu-
lu, w Krol. Karnatenkim. Za-
wią go też mialem S. Tomazsa,
lubo własciwie mowiąc Meliapur
i S. Tomasz 2. miasta przylegle,
lecz osobne, i nie jedno. Mieszka-
ne jest od Indyanow i Machometan-
now, w mieście zaś S. Tomazsa
jest wiele Xcian. Znajdują się tu
też Ormianie i Portugal: i mają
Biskupa pod Metropolią Goanckie-
go. Zruynowane bylo od Krola
Golkondzkiego, ale Anglicy na-
nowo tu postawili Bastyon, i
fwoy rozwieili pawillon. dl. 97.
30. sz. 13. 10.

MELILLA, dawne M. Afry-
kańskie w Krol. Fezańskim, pow.
Garet. Nazwisko ma od wielkiej
obfitości ritodu, w iego okolicy
znajdującej się. Hiszpanie opano-
wali go byli r. 1496. i wystawili
tu Cytadellę. R. 1774 próżno go
oblegali murzyni. Leży przy mo-
rzu m. 30. na z. od Tremezenu.
dl. 13. 35. sz. 34. 58.

MELINAIS, Opac: Angust:
o miłę od Fleche, przyłączone do
Kollegium *de la Fleche*.

MELINDA, *Melindum*, Kro-
lestwo w Afryce na brzegu Zan-
gwebar. Krol Melindański rezydu-
je na wyspie Mombazie. Mają tu
Portugalczykowie swą fortecę. M.
iego stol: jest także Melinda przy
uysciu

wyciu rz. *Quilmanzi*, w bardzo miley równinie.

MELITO, *Miletus*, m. Wł: w Krol. Neapol. w Kalabrii z Biskup. pod Metropolią Reggiińskiego, ale wziętym od tego iurydykcyi, m. 16. na połu. ku w. od Reggio, 20 od *Cosenza*. dl. 34. 9. sz. 38. 36.

MELLA, m. Niem. w Bisk. Osnabruckim, w krainie bardzo miley. Lutrzy i Reformowani mają tu swe kościoły, m. 5. na połu. ku w. od Osnabruku.

MELLE, m. Fr. z grodem i 2 Parafiami, w Piktawii, o m. 5 na połu. od *S. Maixant*.

MELLERAUD, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Seezy.

MELLERAYE, Opac: Cyfter: fund: r. 1132. czyni 4500. liwrow, o m. 8. na połu. od Nantes.

MELLIAND, m. Fr. w Burbońskim, m. 3 na połu: od *S. Ammand*.

MELLINGEN, *Mellinga*, m. Szwajcarskie w grodzie Badeskim. Należy do Kantonow Berneskiego i Zurychu od r. 1712. co nie przeszkadza jednak aby mieszkańcy nie byli Katolikami. Leży w okolicy urodzayney nad Russą.

MELOUE, lub MELAVA, piękne m. w Egypcie wyższym nad Nilem. dl. 49. 30. sz. 27. 30.

MELRICHTADT, lub MELRICHTADT, *Metristadium*, m. Niemiec: z grodem, w Frankonii w Bisk. Wurtzburkim, nad Streją, o m. 16. na połu: od Schweinfurtu. Ta r. 1078. stoczona była walna potyczka między Henrykiem IV. i Rudolfem Xciem Szwabii.

MELSZTYN, il. zamek w Woi: Krakowskim, na którym się familia Szpytkow pisała, w położeniu wesołym, zruynowany, niedaleko Brzeska.

MELSZTYNEK, u Niem. Hohenstein, m. Pruskie założone r. 1417. Wzięte było od Władysława Jagiełły r. 1410. Leży między Oke-

roda i Passenheimem.

MELSUNGEN, m. Niem. z grodem i zamkiem, w Hassyi niż. nad Fuldą, o m. 5. na połu: od Kasselu.

MELUN, *Metodunum*, dawno M. Fr. w Prow. wyspy Franc: stoż. powiatu *Hurepoix*, oyczyna s. Jakuba Amiota. Leży nad Sekwaną, m. 4 na połu: od *Fontainebleau* 14 od Sens, 10 od Paryża. dl. 20. 16. sz. 48. 33.

MELZAK, lub MEHLSACK, m. Pruskie w Xstwie Warmińskim z zamkiem, leży nad rz. Walszą, główne dystryktu Melzackiego, od Heilsbergi na z. m. 5. Opanowane było od Szwedow, i we 29 lat oddane Polakom.

MELZEN, Meltzen, lub Hohen-Metzen, m. Niem. w Saxonii wyższej, w Xstwie Weissenfolskim, il. walnemi co rok iarmarkami, o m. 2 na połu: od Weissenfels.

MEMLEBEN, klasztor w Turynghii, w którym umarł Henryk pafznik, i Otto I. syn jego, Cesa: Nie jest dziś, tylko wioską nad Unstrutta blisko Naumburga. Nal. do Elekt. Saskiego.

MEMMEL, *Memelium*, Memelburg, znaczne M. Pruskie w prow. Sklawonii, mocna forteca, nad morzem Bałtyckim z portem obronnym i głębokim. W zamku broń i narzędzia wojenne dwie napełniają zbrowiownie. Opanowane było od Moskaiow r. 1757. Leży przy granicy Zmudzkiej, nad Tangę, o m. 48 od Gdańska, 18 od Krolewca, 81 na połu. od Warszawy. dl. 39. 25. sz. 55. 50.

MEMMEL, lub MZMEL, jest rzeka też co Niemen; bierze zaś to nazwisko, gdy przechodzi za granicę Litwy. Pod tym im. płynie pod Ragnitz i Tylsit, i potem dzieli się na 2 koryta Russ i Gilgę. Ta do Krolewca, owa do Memelu prowadzi przez Kurisch-Haff który też był dawniej drogą statkow Polskich; teraz te bezpiecznie mijając Kurisch-

Haff, kanałem Friderichs-graben, Deymą i Pregelą do Krolewca płyną.

MEMMINGEN, *Memminga*, *Drusomagus*, piękne i mocne M. Niem. Cesarzkie w Cyrkule Szwabii, blisko Illery, Wzięte było od Szwedów r. 1634. od Bawarczyków r. 1703. i tegoż roku od wojsk Cesar. Oyczyzną jest Jana Horneliusza. r. 1770. wyięte było od prawa Kadukowego we Franc. Leży w równinie wesołej i żyznej. Jest prawie tak wielkie jak Ulma, o m. 6 od Ulmy, 10 od Aufzpurga. dl. 27. 55. sz. 48. 3.

MEN, ob. Mein.

MENAN, *Menanus*, wiel. rz. w Krol. Siamskim, która płynie przez stolicę Krol. i uchodzi do morza. Gdy ryż wchodzi, wylewać ta rzeka zwykła, opadać i swym płynąć korytem, gdy ten doźrzewa. Wylew jej na podziw grunta czyni żyznemi. Znajdują się w niej ryby osobliwie i krokodyle.

MENANKABO, m. Indyście, stol: Krol. tegoż nn. na wyspie Sumatra.

MENARS, bardzo piękny zamek Fr. z tyt. Margr. m. 2 na północ ku w. od Blois; należy do P. de Marigni.

MENAT, Opac. Fr. Bened: w Arvernii, czyni 6500. liwr. o m. 7 na półn. od Klermontu.

MENDE, *Mimate*, Menda, dawne m. Fr. w Wielkorządztwie Montpellieru, stol: pow: *Gevaudan*, z Bist: pod metropolią Albeńską. Foutanny, i dzwony Katedralne są największą ciekawością miasta tego. Jest bardzo ludne, położone nad Lotą, o m. 15 na półd. ku z. od *Puy*, 28 od *Alby*, 125 od Paryża. dl. 21. 9. sz. 44. 30.

MEDOZA, m. Ameryk. w Chili w Prow: *Chicuito*, czyli *Cuyo*. Wyławione było od Hurtado de Mendoza, syna Margrabiego de *Cognette* Wicereya Peru.

MENDRIS, mały kraj we

Włoszech, żyzny i obfity w wina i zboża, o m. 3 na półn. ku z. od Koiry. Należy do Kantonow Szwajcarskich, jako kraj poddany. Nie nal. zaś do Kantonu Appenzeli, który jeszcze nie był skonfederowany, gdy ten kraj był dany Szwajcarom razem z Locarno, Lugano i Madia, r. 1512. od Maxymilian Sforcyusza Xcia Medyolańskiego, którego ci do władnego przywrócili. Państwa.

MENEHOULD, (Ste) S. *Menechildis Fanum*, dawne i znaczne m. Fr. w Szampanii, główne krainy *Argone*, z tyt: Hr: i zamkiem na skał. Miasto to wytrzymało wiele oblężeń r. 1078, 1089, 1436, 1590. &c: Służyło za schronienie Xciu Konduszowi, także Xżętom de Bouillon, i de Nevers. r. 1614. Margr: de Pralin oparował go r. 1616. Hiszp: r. 1652. Ludwik W. w swej osobie r. 1653. Leży na bagnach między dwoma skalami, nad rz. *Aine*, o m. 10 na półn. ku w. od *Chalons*, 9 na z. od Werdunu, 15 od Reims, 44 od Paryża. dl. 22. 34. sz. 49. 10.

MENETOUI sur Cher, m. Fr. o mil 2 od Romorantin.

MENGE, (S.) Opac. Augustyn, czyniące 6000. liwr. i przedmieście miasta *Chalons* nad *Marne*.

MENGEN, m. Niem. w Szwabii, o m. 2 na półd. ku z. od Riedlingen, nal. do domu Austr.

MENGERINGSHAUSEN, m. Niem. w Hr. Waldeckim, o milę od Arolsen.

MENIL, m. Fr. w Andegawii m. 2 od *Chateau-Gontier*; inne o m. 5 na półd. ku z. od Andegawy. Także w Szampanii o m. 5 na z. od *Chalons*.

MENIL-Amant, włość Fr. w Normandyi, o m. 4 na półd: od *Contances*.

MENIL-Aubry, włość Fr. w Normandyi, o m. 3 na półd: od *Contances*. inne o milę od *Luzarville*.

MENIL-Garnier, z tyt. Margr: w Normandyi, o m. 5 na półd. od *Contances*. Tamże włość *Molin-Glaise* o m. 2 od Argentan.

MENIL-la Hogue, ob. Vignol.

MENIL-Toue, m. o m. 2 od Mortain. Zalecone wodami mineralnymi.

MENILLES, m. Fr. w Normandyi, m. 3 na z. od *Evreux*, miła od Passy.

MENIN, *Menina*, piękne m. Niderlandu Austr: w Flandryi. Wzięte było od Franc: r. 1667. i mocno od nich ufortyfikowane zostało. Odebrali go skonfederowani r. 1706. ale go Ludwik XV. odzyskał r. 1744. i zrzucił jego twierdze. Hollendrzy nie mieli prawa trzymania w nim swego garnizonu przez traktat Barryerowy r. 1715. Leży nad rz. Lis, o m. 4 na półn. od Lill, 7 od *Armentiers*, 2 i pół od *Combray*, 3 od Ypry, 56 od Paryża. dl. 20. 44. sz. 50. 49.

MENKIU, wiel. rz. na półwyspie za-Gangiesowey w Azji; przerywa Krol. Awańskie, i wpada do Golsu Bengalskiego.

MENOUX, (S.) m. Fr. w Bourbonńskim, z Opac. Bened: o m. 3 na z. od Moulins.

MENS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 na z. od *Corps*.

MENTHEIT, Hr. Szkockie między Hr. Fifeńskim na w. Hr. Lenoczeńskim na z. Sterlingśkim na półd. Hr. Stratherny na półn. Dumban jest jego miastem celnym. Kray jest mało uprawny; może mieć m. 14 wzdłuż, 4 w szerz.

MENTON, m. w Xświe Monaceńskim; z zamkiem nieobronnym. Leży blisko morza, o m. 2 od Monaco, 3 od Wentymilli. dl. 25. 10. sz. 43. 46.

MEPPEN, *Meppa*, m. Niem. w Bisk. Munsterśkim. Hollendrzy wzięli go r. 1587. a Hr. Mansfeld r. 1622. Jest tu Przeorstwo fundowane od Ludwika łagodnego r.

814. Leży nad Emsą, o m. 6 na półn: od Lingen, 20 od Munster. dl. 25. 3. sz. 52. 45.

MEQUELLA, m. Egypckie bardzo ładne nad Nilem, w kraiu żyznym w wina i owoce.

MEQUINENCA, *Mequinencia*, *Ocragesa*, dawne m. Hiszp: w Krol. Aragońskim. Jest mocne i dobrym zamkiem obronne. Leży przy zbiegu Ebru i Segry w gruntach żyznych, i miłym położeniu, m. 14 na półn: ku z. od Tortozy, 72 od Madrytu. dl. 17. 55. sz. 40. 22.

MÉR, m. Fr. w pow: Błężeńskim, o m. 4 na w. ku półn: od Błęzy, Oyczyzną jest Ministra Jurieu.

MÉR, (la) ob. Morze.

MÉRAL, m. Fr. w Andegawii, o m. 6 na półn. ku z. od *Chateau-Gontier*.

MÉRAN, *Merania*, dawne, handlowne i piękne M. w Tyrolu nad brzegiem rz. Adygi, o miłę od Tyrolu, 5 od Bolzano. dl. 28. 28. sz. 46. 35. Meran był stolicą Xśwa Meranii, którego X. mocno niegdyś się wstawili, ale gdy ich dom wygał był, państwa jego dom Austr: zagarnął r. 1366. Jest miasteczko w Misłii także zwane Meran w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 4 na półn. od Zwikau. Jest wątpliwość między uczonemi, jeżeli ten ostatni Meran był częścią Xśwa Meranii.

MERCHE, ob. Marche.

MERCOEUR, *Mercorium*, m. Fr. w Arwernii, o m. 5 na połud: ku z. od *Iffoire*, z tyt: Xśwa, erygowany r. 1569. od Karola IX. dla Mikolaia de Lorraine.

MERCOIRE, Opac: Bernard: o m. 5 od Mendy.

MERCUER, m. Fr. o m. 2 od Puy.

MERCUROL, m. w Delfinacie, o m. 2 od *St. Valtier*.

MERCY, Merfy, Prowinya Krol. Angiel: miała przedtym tuł Krol. a niegdyś i Krolow swch, zawiera 19 Xśw: Gloucester Oś

fort, Buckingham, Herfort, Betfort, Handington, Northampton, Warwick, Worcester, Herefort, Schreps, Stafford, Leicester, Rutland, Lincokn, Nottingham, Darby, Chester. Leży w pośrodku Anglii.

MERCY, wieś w Lotaryngii, erygowana na Hr. m. 3 od Longnyon. Tegoż im. Opac: Cyfter: blizko *Roche-Pofay*.

MERDIN, *Marde*, m. Azyat. w Dyarbeku, na górze Tur, z zamkiem, który jest miany za niedobyty, z Arcy-Bisk. pod metropolią Patryarchy Antyocheńskiego, ozdobne wielą pałacami. Okolica rodzi obficie bawełnę. Tannerlan ztąd od obłączenia odstąpić był przynuszony. Należy do Turkow, którzy tu mają Balzę, i mocny garnizon. Jest o m. 18 na pośd. ku w. od Dyabekiru. dl. 57. 5. sz. 36. 14.

MERE, m. Fr. o milę od *Montfort-l'Amaury*. Inne o milę od *Condé sur Noireau*.

MERE-Eglise, m. Fr. w Diecezyi Bayoceńskiej, m. 2. na pośd. od *Carentan*.

MERECZ, *Meretium*, znaczne m. Litt: w Woł: Trockim, z zamkiem dREWIZStwem, i z szkołami i 3 kościołami, w położeniu na podziw miłym, które pociągnęło Władysława IV. że częstó się tu bawił, i tam życie zakończył r. 1648. dnia 20 Maia. Leży nad uysciem rz. Mereczy do Niemna, o m. 11 od Grodna, od Olity 4. od Wilna 16. od Kowna 14. od Warszawy 58. dl. 43. 2. sz. 53. 55. Tegoż im. w Woiewodz: Wileńskim, blisko źrzodła rz: Mereczy, w pow. Ofzmiańskim od Ofzmiany m. 5. Stwo Mereckie płaci kwarty zł: 3107. jest w yossessyi emfiteutyeczney Narbutta, Chor. Lidzkiego.

MERYEYTHEIM, ob. Marien-
tha.

MERGUY, Merguy, M. w Krol. Siamskim, gdzie wsiytkiego i każdey dostać można tanio żywności, przez wołów, których

przedawać mieszkańcy nie ważą się, od tego czasu, iak tu nauka o przechodzenia dusz z ciał ludzkich do zwierząt, jest wniesiona, a którą tu mają za prawo krajowe. Religia Chrześcian jest wolną. Francuzi mieli niegdyś przy tym porciswą ofadę, ale teraz Mahometanie cały prawie obięli handel Sioniw, etaminow, i ryżu, których dostarczają całym Indyon. dl. 114. sz. 12. 15.

MERIDA, *Augusta Emerita*, Meryda, dawne i mocne M. Hiszp. w Estremadurze, zbudowane od Augusta Cesi: na lat 28 przed narodziem J. Chrystusa. Dają się tu widzieć piękne zabytki starożytności; ale miało wiele z swey strasico wspaniałości, i podupadło znaczenie. W wieku 12 zbor kości. tu był miany. Chrześcianie zdobyli go na Maurach r. 1230. Jest w położeniu miłym, w równinie obfiterney i żyzney. m. 19 na w. od Elwas, 18 od Alkantary, 56 od Madrytu. dl. 12. 15. sz. 38. 45.

MERIDA, m. Ameryki pośd. w Hiszp. nowej, stol. Prow. Yukatan, rezydencyą Bisk. i Gubernatora. Mieszkana jest od Hiszp. i Indyanow. Leży o m. 12. od morza. dl. 289. 30. sz. 20. 10.

MERIDA, m. Ameryki pośd. w Krol. nowej Granady, w okolicy obfitey w wszelkie rodzaje owocow, o m. 40 na pośd. ku w. od Pampelony. dl. 309. 17. sz. 8. 30.

MERIGNAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 3 na w. od *Cognac*.

MERILLES, m. Fr. o m. 2 od *S. Fargeau*.

MERINDOL, wieś w Delfinacie, o m. 3 na w. od *Cavaillon*, którego mieszkańcy z przyczyny religii r. 1545. mocą dekretu Parlamentu Akweńskiego wyrznięci byli.

MARINVILLE, m. Fr. z tyt. Hr. o m. 3 na pośd. od *Etampes*, nad rz. tegoż im.

MERIONETSHIRE, *Merwintia*, prow: Angiel: w części połnocney prow: Wallii z tyt: Hrab: graniczy na półn: z Karnarwanią, i Demibghem, na w. z Hr: Montgommery, na pold: z Hr: Radnot i Kardygam, na z. z morzem Irlandzkim. Ma *m.* 36. w około, i zawiera blisko 500000. lanow. Jest kray górzysty, obfituje w owce, ryby i zwierza, a ktery wielki prowadzi handel bawełną, Wyłyła Deput. 1. na parl.

MERLANGE, wieś Franc. przy *Montrau-Faut-Tonne*, sławna wodami mineralnemi mydlastemi, skutecznemi bardzo, osobliwie przeciw chorobom chronicznym, czyli zastarzałym.

MERLOU, lub **MELLO**, *Melloucum*, m. i Baronia Fr. w Pikardyi nad *Terrain*, o *m.* 3. na pold: od Klermontu, 2. od *Creil*, z zamkiem, ktorego są słaynie przepysane. Od tego to miasta sławny dom Panow *de Mello* wziął nazwisko. Należy domu Luxemburgskiego. dl. 20. sz. 49. 10.

MERODE, w Xstwie Juliaceńskim między Juliakiem i Duren, gniazdem jest znakomitego domu *de Merode*.

MERPINS, m. Fr. o *m.* 2 od *Cognac*.

MERS, ob. Marchia.

MERSBURG, *Marisburgum*, *Martinopolis*, dawne M. Niem: w Cyrk: Saxonii wyższey, w Misnii z Bisk: ktore obroczone na państwo świeckie zostało, i nal. do Elektorata Saskaiego. Henryk I. r. 933. poraził tu Węgrow. Hr: Tilly zdobył go r. 1631. Wzięte było także od Szwedow, potem od woysk Cesar: i 6d Sasow. Leży nad Sałą o *m.* 4. na pold: od Halli, 8. od Lipska, 23. od Drezna. dl. 30. 2. sz. 51. 28. Na przedmieściu zwanym Altenburg znajduje się kościół, w którym Tankwerd Xzę Saski syn Cef: Henryka ptaźnika, a brat Ottona I. był przy ożarzu

zabity od żołnierza r. 937. Bisk: Mersburkie położone jest nad Sałą i ma wzdłuż na *m.* 11. wszczę tyle. Jest bardzo ludne, i dobrze uprawne. Obfituje w zboże, bydło, drzewa, zwierzynę, zupy solne, stada koni dobrych, bazynty, a nadewszystkoryby. Kapitała składa się z 16 do 20 Kanoników. Cały pow: Merleburiki religii jest luterskiej.

MERSBURG, *Merseburgum*, m. Bisk: nad izeziorem Konstancyeńskim, i na przeciw Konstancyi, rezydencya ordynar: Biskupa.

MERTOLA, *Myrtilis*, dawno i mocne M. Portugal. w Alentei. Wzięte było na Maurach od Xcia *de Sanches* r. 1239. Leży blisko Gwadyany, o *m.* 24. na pold: od Ewory, 40 od Lizbony dl. 10. 20 sz. 37. 30.

MERTZICK, m. w Lotaryngii nadSaarą, o *m.* 4. od *Sarlowis*.

MERU, m. Azyat: w Perfyi, w Prow: Korassanie. Wydało na świat wielu ludzi uczonych. Leży w gruncie miłym i żyźnym, obfitym w sol. o *m.* 45. na pold: ku z. od Bokary, 108 od Nischaburga, sz. 37. 40. dl. 81.

MERU, *Mernacum*, m. Fr. w Pikardyi z zamkiem. o *m.* 5. na pold: od Bellwaku.

MERVANT, m. Fr. w Pi-ktawii, o *m.* 2. od Fontenay.

MERVILLE, *Monsiacum*, m. w Flandryi Fr. nad rz. Lis. należy do Francyi od r. 1677. o *m.* 4. na pold: od Kassellu. dl. 20. 18 sz. 50. 38.

MERY, nad Sekwaną m. Fr: w Szampanii na powowie drogi z Nogens do Troyes. Tegoż im. wieś z tyt: Margr: o milę od Pontoise.

MERYDIAN, *Meridianus*, *Meridien*, termin geogr: zowie się tak wiel. Cyrkul, ktory przechodzi przez bieguny osi świata, i (ieżeli jest mowa o merydianie w szczególności miejsca jakiego) ktory

przechodzi przez wierzchołkowy, czyli nadglówny punkt mieysca. Zowie się też i *linią południową*, ponieważ gdy słońce na nim się znajduje, pojd: jest wtenczas. Tyle jest merydyanow, ile jest punktow w Ekwatorze. Pierwszym jest, od ktorego zaczynaia się rachować stopnie długości. Ten zaś jest dowolnym. Francuzi go prowadzą przez wyspę *Far*, jedną naybliższą zachodu z wysp Kanaryjskich podług rozkazu Ludwika XIII. r. 1634; Hollendrzy zaś przez *Pic de Teneriff*, inni przez inne mieysca. Linia południowa mieysca jakiego, jest ta, którą sobie wystawiamy, iakoby przechodziła prosto przez to mieysce na którym jesteśmy aż do biegunow. Daje się też nazwisko Merydyanu linii służący do poznania punktu południa.

MESCHED, lub Thus, *Antiochia Margiana*, znaczne M. Perckie w Korassanie. Obronne jest wielą wieżami, sławne wspaniałym grobem *Imana-Rysa*, z familii Alego, do ktorego Perfowie wielkie mają nabożeństwo. Na górze tu pobliskiej naypiękniejszye turkufy znajdują się. sz. 37. dl: 76.

MESCHEDA, piękne m: Niem: w Xstwie Westfalii, o m. 3 na pold: od Arensbergi, nal: do Elektora Kolońskiego.

MESERE, m. Fr: w *Maine*, m. 4. na półn: od *Fleche*.

MESERITZ, lub Mezerycz, m. w Morawii, w Cyrk. Prera-wskim. Tamże wielki Mezerycz w Cyrk: Iglawskim.

MESIERES, ob. Maiffieres.

MESKIRCHEN, lub Moskirch, m: Niem: w Szwabii, w Xstwie Furstenberskim, blisko Pfullendorfu, o m. 6 od Uberlingen.

MESLAT, m. Fr: w Wielko-rządztwie Swesioneńskim.

MESLE nad Sartą, m. w Per-

che, o m. 4 od *Alençon*.

MESMIN, (S.) m. Fr: w Pi-ktawii. Tegoż im. jest Opac: Be-ned: przy Aurelianie, czyni 7500 liwr.

MESPLEZ, lub ESGUIEULES, Baronia w Benearnie z tyt: Margr. o m. 2 na z. od Olerony.

MESSA, *Temeste*, dawne M. Afryk: w Krol: Marokańskim, w prow: Sus. Składa się z 3 miast obronnych, które czynią troykat, o ćwierć mili jedno od drugiego. Znajduie się tu kościol, ktorego cębrowina jest z kości wielorybiey. Leży pod górą Atlas blisko Ocea-nu, w okolicy obfitey w drzewa palmowe. o m. 16 na z. od Sus: dl: 8. 46. sz. 29. 20.

MESSENA, lub CHADER, znaczna wyspa Azyat. oblana rz. Tygrem, i Eufratem, po wyżej ich nyscia do morza.

MESSEY, m. Fr. w Norman-dyi, o m. 3 na półn: od Doinfron-tu, 7. od Argentan.

MESSIN, kray Mesceński, prow: Fr. między Xstwem Luxem-burskim, Lotaryngią, i X. Barskim. Jest urodzayna, w wina, zboża i owoce obfita, Oblewa ją rz. wiele, znaczniejszye są Mozella, i Seille. Mieszkańcy są łagodni, ludzcy i poczciwi. Metz jest m. stoł.

MESSINA, *Messana*, dawne, wielkie, piękne i mocne M. Włoskie w Sycylii w prow: Demona, z Cytadellą, kilka fortecami, ktore ją zalecają, obfizernym i wspaniałym portem, który ją czyni handlowną, i Arcy-Bisk. Budowie publiczne są tu liczne i przepyszne. Gdy było to M. w rękach Fr. liczono tu obywatelow 80000, ale od Niezporow Sycylijskich, o-wey sławney rzezi, nie jest już tak ludne w proporcji swey wielkości, i handel iego zmniejszył się. Vicerey Sycylijski przemieszknie tu przez pół roku. Spor wiedzie z Palermą ktoreby było z nich stolica Krol. Oyczyzną jest Anta-

niego de Messina, i Jozefa Mole-
tialza. Leży nad morzem, o m.
44. na w. od Palermy. 21 od Ka-
tany, 75 od Neapolu. dl: 33. 30.
sz. 38. 10. W takim stanie było
to M. do 5. Lutego r. 1783 ktore-
go dnia przez straszne trzęsienie
ziemi ktore razem w Kalabrii w
Krolestwie Neapolitańskim wiele
Miaś i wiosek wniwecz obrocilo,
ze wszystkim zruynowane i zni-
szczone zostało, ktore niezczęście
tym bardziej jeszcze przez wliczę-
ty pożar pomnożone zostało.

MESSINA (Faro di) ob. Fa-
ro. Jest tegoż im. m. w Flandryi,
w kasztelanii Ypreńskiej, z Opac:
Bened: i kollegiatą, o m. 3. od Y-
pry.

MESURADE, wieś powy-
żey orzegow Gwinei, w kraiu
bardzo wilgotnym, gdzie zawia-
ją okręty dla nabrania świeżey
wody, drzew, i ryżu.

METELE, m. Litt: w Woi.
Trockim, blisko jeziora, od Gro-
dna m. 12. z Stwem placącym
kwarty 2747 zł.

METELEN, Opac: Dam szla-
chetnych w Bisk. Monasterkim,
blisko Koesfeldu.

METELINA, dawniey *Les-
bos*, znaczna wyspa na Archipela-
gu, na półn: wyspy *Scio*, i pra-
wie przy wniyściu gollu *Guesstro*.
Grunta ma dobre i urodzayne w
wina przednie, z ożc, i figi naylep-
sze na Archipelagu, &c. Niewiaśy
tu są daleko skromnicysze, niżeli
były niegdyś. Hołduie Turkom.
M. S. jest *Castro*. dl. 43. 5. - 44.
31. sz. 39. 15.

METTLING, lub MOETLING,
Motulam, mocne M. i zamek Niem.
w Karnioli, nad Kulpą, o m. 5.
na półd: ku w. od Rodolfswortu;
stolicą jest Windismarchii. Wzię-
te było od Turkow r. 1431. i 1578
dl. 23. 35. sz. 49. 58.

METROWIZA, piękne M.
Węgierskie nad Sawą, w Hr. Syr-
mińskim, i blisko Sirmium leżą-

ce. Daie się tu widzieć wiele zna-
kow starożytności.

METTERNICHT, w Xię-
stwie Juliaceńskim, gniazdo sta-
wnego w Niem: Domu Hrabiow
Meternicht: Dom ten jest wolnym
i bezśrzednim w Cyrk: Westfalii,
podzielony na 3. linie. Nie trze-
ba go mieszać z, familią *Meter-
nicht* w Elekt: Kolońskim. Są tak-
że w Lotaryngii Baronowie *de Mo-
ternicht*.

METTLACH, wieś i Opac:
Bened: w Lotaryngii, nad Saarą,
o m. 2. poniżej Mertyck.

METZ, *Metze*, Mec, dawne,
wielkie, bogate, i bardzo mocne
M. Fr. główne powiatu Mecenkie-
go, z Cytadellą i Parlam: erygo-
wanym od Ludwika XIII. r. 1633
ft: Wielkorządztwa, od ktorego
zawisło pow: 18. Ma bogate Bisk.
pod Metropolią Trewirskiego, ktore-
go Bisk: nosi tytuł Xżcicia Impe-
rii, i posiada 6. Opactw- Metz nie-
gdyś był Cesar: ale r. 1552. pod-
dał się Francyi pod Henrykiem II.
i zupełnie został przyłączony do
korony pod Ludwikiem XIII, co
potwierdzone zostało traktatem
Westfalskim. Cesarz Karol V. ob-
legał go z wielkim wojskiem r.
1552, ale mocnym odporem Xcia
Gwizyusza od miasta odstąpić był
przymuszony. Kościół Katedral-
ny jest jeden z naypiękniejszych
w świecie. Żydzi w Metzu mają
swą Synagogę, i miasto osobne;
nosić powinny brody, płaszcz czar-
ny, z kołnierzem małym białym.
Znaczne jest nadto przez piękny
Dom Gubernatora, i placem *Coi-
stin*. Handel prowadzi dołyć wiel-
ki. Ofoblwie konfitury iego mali-
nowe i mirabellowe są zalecone.
Klaudyzusz *Cautiuncula*, i Sebast:
Leclero tu się rodzili. Leży nad
zbiegiem Mozelli i Seille, o m.
14 na półn: ku w. od Toul, 10.
od Nancy, 13 na w. od Werdunu.
15 od Luxemburga, 18 od Tre-
wiru, 72 od Paryża. dl. 23. 54.
sz. 49. 7.

MEUDON, *Motofodum*; *Modum*, Pałac Króla Fr. postawiony od Filiberta *de Lorme*, dla Kardynała *de Lorraine* w pięknym miejscu w równinie przy brzegach Sekwany, o *m.* 2. na z. od Paryża, pod Henrykiem II. Pannowie *Servien* i *Louvois* następnie go przyozdobiali, a *Louvois* nowy przy dawnym wybudował zamek. Ludwik XIV. nabył go od Pani *de Louvois*, i ustąpił *Dellinowi*. Daje się tu widzieć pierwszy klasztor Kapucynów we Fr. fund: od Kardynała *de Lorraine*.

MEULLAN, *Melentum*, daw. i małe *m.* Fr. zbudowane w kształt Amfiteatru nad Sekwaną, na której tu jest most zprospektem dziwnie pięknym. *Xzede Mayenne* podczas wojen domowych ztąd od oślezenia odstąpić musiał. Zdobi go kilka klasztorów, z 3 parafiami. Jest o *m.* 3 od *Mantes*, i od *Poissy*, 8 od Paryża. *dl.* 19. 32. *sz.* 49. 1.

MEURS, lub *Murs*, *Neursum*, mocne *M.* Niem: i *Xstwo* *Murskie* w *Cyrk*: *Westfalii*, z dobrą *Cytadellą* o milę od *Renu*, 5. od *Gieldryi*, 7 od *Dusseldorpu*, z od *Rheinberga*. *dl.* 24. 15. *sz.* 51. 23. *Xstwo* *Murskie* leży między *Kolonją*, *Gieldryą*, i *Kliwią*. Ma na *m.* 14. w około. Należy do *Króla Pruskiego*, dla którego *Cesarz Jozef I.* erygował go na *Xstwo*, r. 1706, i *Meurs* policzył między miasta *Cesarzskie*, iżby mogło mieć miejsce na *Seymach* *Rzeszy* *Niem.* w ławie *Cyrk*: *Renu* wyższego.

MEURSA C, *m.* Fr. *m.* 3. od *Saintes*.

MEURSAULT, *m.* Fr. zalecone białemi winami w *Burgundyi* o *m.* 2 od *Beaune*,

MEURTE, *Murta*, rz. w *Lotaryngii* która wypływa z góry *Wozgii*, i wpada do *Mozelli*, o *m.* 3. powyżej *Pont-à-Mousson*. Zaczyna być żeglowną o *m.* 2. powyżej *Nancy*.

MEUSE, *Masa*, *Moza*. *rz.* Fr. ma źródło w pow: *Bossigni*; płynie przez *Bisk*: *Toulońskie*, i *Werdunskie*, przez *Szampania*, *Luxemburg*, *Hr.* *Namur*, *Bisk*: *Leodyjskie*, *Hollandyą*, i uchodzi do *Oceanu*, między *Brillą* i *Grawelondą*. Jest bardzo rybna i żeglowna od *S. Thibaut*.

MEW, ob. *Gniew*.

MEWAEY, znaczne *M.* *Jaapońskie* na wyspie *Niphon*, z pałacem, w którym niekiedy *Król* rezyduje. Leży na wzgórce, pod którą obszerne rozlegają się pola zasiane zbożem, i ryżem, przepłatanie sadami *Sliwowemi*.

MEXAT-ALY, *Mexatum*; dawne *M.* *Perckie*, w *Irak*-*Arabii*. Zafszczyca się przepysznym i bogatym meczetem *Alego*, do którego *Perrowie* zewsząd pielgrzymować zwykli. Wiele już to miało z łwy dawney wspaniałości straciło. Leży nad *Eufratem*, o *m.* 18. na półd: ku w. od *Bagdadu*. *dl.* 62. 32. *sz.* 31. 40.

MEXAT-OCEN, lub *RERESA*, znaczne *M.* *Perckie* w *Irak*-*Arabii*, które ma nazwisko od jednego *Meczetu* wystawionego *Ocemowi Synowi* *Alego*. Leży w gruncie żyznym nad *Eufratem*. *dl.* 62. 40. *sz.* 32. 20.

MEXICO, *Mexyk*, *Mexicum*, dawne, wielkie, bogate, i bardzo handlowne *M.* *Ameryki* poln: największe i najpiękniejsze w nowym świecie, stolica nowey *Hisz: z Arcy-Bisk*: erygowanym r. 1547. z sławną *Akademią*, i pałacem, w którym mieszka *Wicerey*. Ozdobne przepysznemi kościołami, i wielą klasztorami. Stolicą było *Cesarstwa* *Mexykańskiego* do 13 *Sierpnia* r. 1521, którego *Kortezyusz* *Gnał* *Hisz.* wziął je, i przyniósł upadek temu państwu znakomitemu bardzo aż dotąd w *Amer.* Odtąd zaczęło nale: do *Hisz:* od nichże i *Indyanow* zamieszkałne. *Indyanie* różnych tu są kolo-

row, i podzielani jedni od drugich rzeką. Przysłowie jest, iż 4. najpiękniejsze rzeczy można widzieć w Meksyku: *Niewiasty, suknie, konie z karciami, i ulice.* Żołniercy tu niezmiernie są bogaci. Audyencya Królewska jest w tym mieście. Leży Meksyk w środku jeziora, mającego w okolo na *m.* 25, którego część jest spokojna i ma wody słodkie, druga ma wodę słoną, i podlega podnoszeniu się i opadaniu morskiemu. *m.* 25. na półn: ku z. od Puebla, 30 na z. od *Vera-Cruz.* Dł. 275. sz. 19.

25. **Państwo Meksykańskie**, czyli *nowa Hiszp.*: jest kraj wielki w Ameryce półn: podległy Hiszp: i od nich zdobyty, a który wprzód własnych miał Monarchow. Jan *Grijalva* Hiszpan pierwszy go odkrył r. 1518. Sławny Kortezyusz go podbił. Graniczy na półn: z nowym Meksykiem, na w. z Gósem Meksykańskim, i morzem półn. na półd: i z. z Ameryką półd: i morzem półd. Kray ten ma wzdłuż więcej nad *m.* 400. Został pod rządami Wicereya, którym bywa Pan wielki Hiszp: i rezyd. w Meksyku, a zwykł się odmieniać co lat 5. Dzieli się na 23 prow. których główną jest Meksykańska. Znajdują się tu wiele min zł. srebrnych, żelaza, alunu, &c. Grunta ma bardzo dobre; M. stoł: jest Meksyk. *Nowy-Meksyk*, kraj wielki w Ameryce półn: na półn: Meksyku dawnego, odkryty r. 1553 od Antoniego Espejo Hiszp: rodem z Kordoby. Jest bardzo ludny, i mieszczany od ludzi dzikich. sz. 28.

39. **Golf Meksykański** jest wielka zatoka morska ku brzegom wschodnim w Ameryce półn.

MEXIMIEUX, m. Fr. w Bressyi, o *m.* 6. na półn: ku w. od Lugdunu.

MEYENDORF, klasztor. zakonnic katol: w Xstwie Magdeburckim.

MEYENFELD, lub **MEYEM-**

BERG, *Majencilla*, piękne m. w kraju Gryzonow, w Lidze 10. jurysdykcyi, celne mieysce piętego zgromadzenia. Leży nad brzegiem Renu, w okolicy miłey, i urodzayney, obobliwie w dobre wino. o *m.* 6. na półn: ku w. od Koiry. dl. 27. 15. sz. 47. 10. Jest inne tegoż im. między Lucerną i Bremgarten, które jest poddane siedmiu dawnym Kantonow Szwajcarskich.

MEYMAT, m. Fr. w Diec: Lemowiceńskiej, między Weserą, i Dordonią, z Opac. Bened: fund. r. 1080, czyniącym 2000 łwr: o *m.* 7. na półn: ku w. od Tulli.

MJEYN, lub **MAYEN**, *Magniacum*, m. Niem. z grodem, w Elek. Trewirskim, nad Netą, o *m.* 6. na z. od Koblentzu.

MEYNE, m. Fr. o miłę od *Beaucatre.*

MEYSE, m. Fr. o *m.* 5. na półd: od Lemowiku.

MEYSZAGÓŁ, m. w Woi. Wileńskim, z Stwem płacącym kwarty zł. 2518, źle budowne, w położeniu górzystym od Wilna *m.* 5.

MEZDAGA, dawne i znaczne m. w Asryce, w Krol. Fazańskim, w prow. Kutz, pod górą Atlas.

MEZE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od Agdy.

MEZERAİ, włość Fr. w Normandyi, między Argentaną i Falezją, sławne urodzeniem Historyka Mezeraı, i jego brata, który fundował Eudistow. ob. Mezere.

MEZEROW, m. w Woi. Braclawskim blisko Podolskiego nad Rawą, dosyć osiadłe, od Baru *m.* 5 dawniey obronne było.

MEZIDON, m. Fr. w Normandyi nad rz. *Dive*, o *m.* 4. na półn: ku w. od Falezji.

MEZIERES, *Maceria*, mocne m. Fr. w Szampanii z Cytafellą. Liczne wojsko Karola V. o-

blegało go bezskutecznie r. 1521, gdy mocnym odporem sławny Bayard odstąpić je od oblężenia przyniósł. Leży nad Mozą po części na wzgórce po części w dolinie, o m. 8 na połn. ku w. od Retelu, 4 od Sedanu, o ćwierć mili od *Charleville*, 52 od Paryża. dł. 22. 23. sz. 49. 45. Tegoż im. m. Fr. z tyt. Margr. o miłę od Dreux.

MEZIERES, m. Fr. stol. pow. Brenny, nad rz. *Claise*, o m. 5. na połn. ku w. od *du Blanc*, 4 od *Chatillon-sur-Indre*.

MEZIN, m. Fr. w pow. Kondomskim, z sądami Krolewskiemu, o m. 3 od Kondomy.

MIA, Mijach, wiel. M. Japońskie w prow. Owary, nad brzegiem półd: wyspy Nippon, z pałacem obronnym, i mianym za góę co do godności w Cesar: Japońskim. dł. 153. 55. sz. 35.

MIA DZIOŁ, m. w Woi. Wileńskim w pow. Olzmińskim z Stwem placącym zł. 2000, nad rzeczką tegoż im. która wpada do Dziezyny. Ztąd sądy Konstytucyą r. 1775. przeniesione są do Postawy.

MIASTECZKO, m. w Woi. Lubelskim, niedaleko Krasnika.

MIASTEWÓ, m. w Woi. Poznańskim, teraz pod pan. Pruskim w Kreisamcie Grabońskim.

MIASTKÓW, m. w Woi. Mazowieckim, dobra niegdyś Radziwińskich, teraz Xząt Radziwiłow, o m. 10 od Warszawy.

MICHALCZE, m. w Woi. Podolskim, grunta i położenie ma bardzo dobre nad Niestrem, od Zaleszczyków o m. 2. Jest pod pan. Austr.

MICHAŁÓC, m. w Woi. Podolskim, między Szarawką i Zinkowem.

MICHAŁÓWKA, m. w Woi. Kiiowskim nad Irfzą:

MICHAŁÓW, *Michalovia*, M. Pruskie i ziemia w Wdztwie Chełmińskim między Mazowizem,

ziemią Dobrzyńską, i Drybencą położona, która od Lefzka r. 1304 oddana była ktyżakom, r. 1431 i r. 1436 potwierdzona Prusiakom, została pod pan. Domu Brandeburskiego. Mieysce jest sądów, i stol. Cyrkułu który zawiera dystrykty Brodnicki, Nowomieyski, Golubski, i Łasiński. Leży nad Drybencą, o miłę od Brodnicy.

MICHAELSTADT, lub MICHELSTAT, m. Niem. w Frankonii, w Hr. Erpachkim, o miłę na połn. od Erpachu.

MICHAŁÓW, wielki plac, i znaczny handlem w kraiu kozaków Dońskich, w Moskwie, nad Donem, o m. 45. na połn: ku w. od Azofu.

MICHEL, (S.) Opac: Fr. Bened. o m. 4 od *Guise*, czyni 15000 liwr. Inne w Tonnere czyniące 4000 liwr. Ob. Herm. Mont.

MICHEL, (S.) m. Fr. o m. 2 od Reoli. Tegoż im. w Gaskonii w pow. Kondomskim.

MICHEL, (St.) *S. Michæl*, forteca portu wyspy Malty, zwana inaczej *Isle de la Sangle*, od nazwiska jednego Wielkiego Mistrza, który ją wystawił r. 1560. Wybudowana jest na skale, i oddzielona fossą od lądu.

MICHEL, (St.) m. Angiel: w Kornuwallii, wytyła z. Deput. na Parlament.

MICHEL, (St.) m. Ameryki połn: w nowey Hiszp. w prow. Medioacan. Jest bardzo ludne, o m. 40. na połn. ku z. od Meksyku. dł. 274. 40. sz. 21. 35. ob. Miel. Bridgetown.

MICHELAU, m. Szląskie w Xstwie Brzegkim. o m. 3 na półd. ku z. od Brzegu.

MICHELSDORFF, jedno z 13 miast wolnych w Stwie Spiłkim, w położeniu górzystym.

MICHERY, m. Fr. o m. 3. od Sens.

MICHNOWKA, m. w Bracławskim nad Wisłą na granicy Kiiowskiego.

MICHOW. m. w Woi. Lubelskim, nie daleko Kamionki.

MICHWERST, m. Angiel. w prow. Sufflex; Wyśła 2. Deput. na Parl: o m. 14. na połd. od Londynu. dł. 17. 45. sz. 51. 11.

MIDDELBURG, *Metelli Castrum, Middelburgum*, wiel. piękne, bogate i mocne M. Niderlandu, stol. wyspy Walkreny, i całej Zelandyi, z 2. portami, z których jeden jest bardzo dobry. Leży wśród wyspy, zaszczycone handlem, wspaniałemi rynkami, i pięknością budowli. o m. 8. na półn: ku w. od Bruges, 12 od Gandawy, 14 od Antwerpii, 29 od Amsterdamu. dł. 21. 18. sz. 51. 30.

MIDDELBURG, m. w Flandryi Hollenderskiej, o m. 4 na półn: ku w. od Bruges, z tyt. Hr. Obywatele Brugii opanowali go r. 1488, i obalili mury jego. Związek: wojska wzięły go r. 1702, i ufortyfikowały. Wkrótce zdobyte było od Fr. Należy do Xcia *Effenghien*. dł. 20. 55. sz. 51. 12.

MIDDELBURG, jest także nazwisko wyspy iedney na morzu półd: sz. połd. 20. dł. 203. Jest bardzo ludna i uprawna od właściwych iey mieszkańców; ale cierpi niedostatek wody, który nadgradza iey obfitość owocu konopki. Niewiaśly zdaią się tu być wierne mężom, a przynajmniej znaczna ludność to sprawuje mniemanie. Córki poty mają wolność, poki nieporodzą, a potym przywiązane być muszą do tego z którego płod miały.

MIDDELFAETH, m. na wyspie Fionii nad małym Beldtem, którym do Iutlandyi i do Slezwiku się płynie.

MIDLESEX, *Midlesexia*, prow. nadmorska Angiel. m. blisko 27. mająca obwođu, wyśła 2 Dep. na Parl. Jest żyzna, oblana rzeką Tamizą, i w miłym położeniu. Tamiza oddziela ją od prow.

Surrey. Midlesex jest celną prow: Angielskiego Krol. z przyczyny Londynu w niey leżącego.

MIDDLETON, m. Irlandzkie, w Hr. Korkeńskim, Deput: na Parl.

MIDOUZE, rz. Fr. ma źródło w Armaniaku, zaczyna być zeglowną przy górze Marian, wpada do rz. *Adour*.

MIECHOW, m. Pol. w Woi: Krakowskim, z sławnym Probostwem Krzyżaków, ozdobne ich pięknym Kościołem, fundowanym od Iaxy z domu Gryfow, który i miało założył w kształt Jerozolimy. Jest o m. 5. od Krakowa. Probostwo nal. do Kollacyi Krol.

MIEDNIKI, znaczne M. w Xstwie Zmudzkiem, zaszczycone Katedrą Biskup: Zmudzkiego, i rezyd. iego, który ztąd Miednickim też zwał się. Jest dosyć ludne, zwane też inaczej *Wornie*. Leży nad rz. Warwicz, blisko źródła od Rosienia m. 10. dł. 41 sz. 55. 40. Tegoż im. w Wileńskim.

MIEDNIEWICE, wieś w Woi. Rawskim przyozdobiona klaszterem Reformatorów.

MIEL, (St.) lub S. MICHEL, *S. Michæelis fanum*, dosyć znaczne M. Fr. z grodem w Lotaryngii w Xstwie Barskim z Opac. Bened. Tu rezydował dawniej dwor Xzęcy. Leży nad Mozą, o m. 8. na półn. ku w. od Baru, 14 od Nancy, 9 od Werduuu, 66 od Paryża. dł. 23. 27. sz. 48. 38.

MIELÉC, m. w Woi. Sandomirskim, dosyć dobrze budowne, pod pan. Austr: niegdys gniazdo familii Gryfow; Jest w pięknyu położeniu nad Wisłoką od Przechławia o milę, od Radomyśla m. 2, od Sandomierza 6. Opac: Mieleskie, jest zakonu S. Bazylego, w pow. Włodzimirskim.

MIELNICA, m. w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. w dystrykcie Zaleszczyckim, o m. 4. od Kamieńca, w granicy bardzo żyznym.

MIELNIK, dosyć znaczne M. w Woi. Podlaskim, stol. swej ziemi, mieysce sądow i Seymikow, z Stwem grod. placącym zł. 2637. Ma znaczne targi, leży nad Bugiem, o m. 5. na polid: od Drohiczyzna. Ziemia Mielnicka obiera z pollow i jednego Deput. Oblituie w dobre pasze, i osiadła jest od liczney szlachty. Przyłączona była do Korony r. 1547.

MIELNIK, *Alepricum*, M. Czeskie nad zbiegiem Elby i Moldawy, o m. 8. na poln. od Pragi. dl. 32. 18. sz. 50. 22. Okolice iego mają grunta urodzajne, i wydają przednie wisa czerwone.

MIELSTADT, m. w Woi. Kaliskim blisko granic Szląskich, od Grabowa m. 2.

MIER, w pow. *Figeac*, we Fr. zalecony wodami mineralnymi.

MIES, lub *Mysa*, m. Czeskie na pograniczu Palatynatu wyż. Zbudowane r. 1131 od Xcia Sobiesława. dl. 30. 55. sz. 49. 56.

MIEZUN, w Woi. i pow. Trockim z Stwem placącym zł. 52.

MIEDZYBOZ, m. w Woi. Podolskim na pograniczu Wołynia, w okolicy przedziwnie urodzajney. Leży nad Bogiem od Chmielnika na z. m. 7. Dawniey mocne, często napaflowane było od Tatarow.

MIEDZYCHOD, po Niem: *Birnbaum* m. w Woi. Poznańskim, dawne, zalecone iarmarkami i fabryką sukienią osiadłe, w dobrym położeniu nal. do Unruhow. Jest nad Wartą, od Sierakowa na z. m. 3, od Skwiszyna 2, od Międzyrzecza 3, od Driefen 4, od Poznania 9.

MIEDZYLES, m. w Woi. Podlaskim, mieysce sądow ziemskich.

MIEDZYŁĄZ, Krolewczyna bogata w Woi. Pomorskim, teraz pod pan: Pruskim, w Stwie

Guliewskim.

MIEDZYRZECZ, *Intere-mna*, lub *Mederecum*, m. w Woi. Wołyńskim dosyć znaczne w murach, ozdobne klastrorem i kościołem Franciszkanow fund. od Jana ostatniego Xcia Ostrogskiego. Leży nad Horynem, o milę od Ostroga, od którego położenia zowie się *Ostrogskim*, dla różnicy od *Międzyrzycza Kordeckiego*, który jest w tymże Woi, od Korca m. 2 od Lucka 10. Ozdobny Kollegiumi szkołami XX. Piarow, i kilką Cerkwiami. Żydzi tu nikczemny prowadzą handel. Nal. do Steckich.

MIEDZYRZECZ, *Meseritz*, m. w Woi. Poznańskim, dawniey znaczne, dziś nadruynowane. Miało dawniey zamek niedobytý od Xżąt Niem: i Krzyżaków, którego rozwaliny dają się widzieć. Leży nad dwoma rzeczkami, z błot się ciągnętemi. Jest handlowe. Ma Kafztelana i Starostwo, które płaci kwart zł. 5911; którego część to jest wieś nayleptza pod pan: jest Pruskim. od Międzychoda m. 3. od Poznania na z. m. około 10.

MIEDZYRZECZ, m. w Woi. Kiiowskim nad brzegiem Rosly, poniżej Gistrzowa. Inne tamże na gron: Woi. Wołyńskiego.

MIEDZYRZECZ, m. w Woi. Podlaskim, z sławnym Probstwem czyniącym około 30000 zł. blisko granic Woi. Brzeskiego Litt: nad Krzną, w położeniu miłym, jest dosyć osiadłe, od Drohiczyzna m. 6. od Mielnika 4. Tego im. m. w Woi. Lubelskim. Są i inne w Polsce małe tego im. w Woi. Trockim Stwo tegoż jest im, i płaci kwar. 697 zł.

MIEDZYRZECZE, termin geogr. znaczny właściwie ziemie między rzekami położone.

MIEDZYRZECZKA, m. w Woi. Kiiowskim nad rz. Usz4.
MIGELN, ob. *Machlen*,

MIGETTE, Opac. Panien S. Klary, o m. 6 od Besançon, które oycy szlacheznego mieć powinny.

MIGNE, m. o m. 1 od Poitiers.

MIGNE, ob. Minho.

MIGRON, m. Fr. w Santonii o m. 4 na półn. ku w. od Saintes.

MIGUEL, (S.) S. Michał, m. Amerykańskie w nowey Hiszp. w Prow. Gwatemali nad małą rz. o m. 60 na półd. ku w. od Gwatemali. dl. 189. 50. sz. 13.

MIGUEL, (S.) m. Ameryki półd. w Peru, w Wielkorządztwie *Quito*, w nizinie *Plura*. Jest to pierwsza osada, którą Hiszp. w tym kraju mieli. Leży przy uściu rz. *Katymay*, o m. 130. na półd. ku w. od *Quito*; dl. 297. sz. półd. 5.

MIGUEL, (S.) wyspa S. Michała, jedna z Azorów, najbliższa ku w. ma długości na m. 20. Gruntów zdalnych do uprawy jest tu wiele. Podlega bywa trzęsieniom ziemi. *Puntadel-Garlo* jest M. S. dl. 354. 50. sz. 38. 10.

MIHEL, dystrykt w Austryi wyż. leży między Dunajem i Czechami, i jest jedną częścią iey 4 okolic; (*Viertel*) Ma M. S. *Freystadt*, ob. Miel.

MIKOŁAY, (S.) ob. S. Nicolas.

MIKOŁAYOW, m. w Woi. Ruskim, teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Lwowskim, blisko Dniestru, w gruntach żyznych, od Komarna na w. m. 3. Tamże m. tegoż im. ode Lwowa na w. ku półd. m. 3 od Swirczy m. 2. Także w Woi. Nowogrodzkim nad Uzdą od Mohylny na z. m. 4.

MIKOŁAYOWKA, m. w Woi. Podolskim, blisko granic Bracławskiego, od Latyczowa na w. m. 2.

MIKULINCE, m. w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. Leży w okolicy obfitey, na trakcie w. 2. na półd. od Tarnopola.

MIKSZTYN, Stwo w Woi. Mściwawskim, pod pan. Rossyi.

MIL.A, *Mleczizm*, m. w Królestwie Tunetańskim, w pięknym kraju, obfite w zboże, bydło &c: o m. 12 na półd. ku z. od Konstantyny. Miało tu były 2 zborny kościelne. dl. 24. 32. sz. 36.

MILAN, *Mediolanum*, *Medyolan*, dawne M. Włoskie, stolica Xstwa Medyolańskiego, jedno z największych i najpiękniejszych miast na świecie, z *Arcy-Bisk.* i dobrą *Cytadellą*. Zaścizca go *Universitas*, sławna akad. *Malarstwa*, i publiczna Biblioteka zwana *Ambrosiana*. Rachnią tu mieszkańców na 300,000. między ktoremi wielka jest liczba znakomitych familii. Wiele w tym mieście przepysznych pałaców, i mnogość wspaniałych kościołów, aż do podziwienia znajduje się. Kościół *Katedralny* mianu jest za cud, lubo ieszcze nie dokończony. Dale się tu widzieć bardzo wiele pięknych posągów. *Walerj Maximus*, *Alciat*, *Dacius*, *Jafon*, *Kardan*, *Ferrary*, *Maron*, *Papieże Alexander II.* *Urban III.* *Celestyn IV.* *Pins IV.* i *Grzegorz XIV.* ztąd byli rodem, iako wielu innych znakomitych ludzi. Leży nad *Olana*, i wielą małemi rzeczkami i łączy się z *Addą* i *Tesin* przez 2 kanały. 14 m. na półn. ku w. od *Kafalu*, 28. na półn. od *Genuy*, 26 od *Parmy*, 29 od *Turynu*, 58 od *Flozency*, 110 od *Rzymu*, 154 od *Paryża*. dl. 26. 36. sz. 45. 28.

MILAN.EZ, czyli Xstwo *Medyolańskie*, znaczny kraj *Włoski*, graniczy na półn. z *Szwajcarami* i *Gryzonami*, na w. z *Rzpią Wenecką*, z *X. Parmy* i *Mantuy* i *Stanami Genueńskimi*, na poł. z *Xstwem Sabaudyi* i *Monferratu* na z. Długość ma na m. 27. szer. 20. Urodzajny jest we wszystko. *Marmur* jest tu kamieniem pospolitym. Dzieli się na 13 części pow. *Medyolański* *wiaściwy*, *Padewski*, *Lodesański*, *Kremoneński*, *Komagoli*, *Ar. Anghe-*

ry, dolinę Sessa, Nowarecki, Wierewania, Laumeling, Alexandryński, Tortonezki, i dystrykt Boblo. Należy całe prawie do domu Aufr. od r. 1706.

MILATYN, m. czyli wieś w Woi. Wołyńskim na pograniczu Bełzkiego, sławne cudownym obrazem P. Jezusa. Od Sokala m. 3 od Włodzimierza 5. Jest im. Skorupkow.

MILAZZO, *Mila*, piękne i mocne m. Włokkie w Sycylii, w prow: *di Demona*, z portem. Dzieci się na miasto górne i dolne. Wyż. jest bardzo obronne. Wniższym jest wspaniały rynek, wśrzed którego znajduje się przepyszna fontanna; leży na skale nad zachodnim brzegiem Golfu tegoż im. o m. 7 na półn. ku z. od Messyny, 8 od Patii. dl. 13. 10. sz. 38 32.

MILBOURNFORT, m. Angiel. w prow. Somerslet, wysłała 2 Deput. na Parl.

MILETO, m. Biskupie w Krol. Iestwie Neapolitańskim, w Kalabrii dalszej nad rz. Metramo, o m. 2 od iey uścia wyżey.

MILETO, m. Az. w Anatolii, nad morzem Jońskim, na przeciw Samos.

MILIANA, *Maneana*, wiel. i dawne M. Afr. w Krol. Tremeseńskim w prow. Tenes, z dobrym zamkiem, od którego miasto dependuje. Okolica iego obfituje w owoce, pomarańcze, i cytryny, które są najlepsze tu w całej Barbaryi. dl. 20. 10. sz. 35. 45.

MILCZYN, m. w Woi. Inowrocławskim, teraz Kreysant pod pan. Fruskim.

MILITSCH, *Militensis dynastia*, jedna z 7 udzielnich włości, czyli Baronii wolnych w Szląsku, z mocnym M. tegoż im. m. 12 na półn. od Wrocławia. Mieszkańcy są pczęści Luteranie, pczęści Katoicy.

MILLAC, m. Fr. w Piktawii, m. 4 na półn. od *Consolens*.

MILLANCAV, m. Fr. w powiecie Biezeńskim, m. 2 od *Romorentin*.

MILLAS, m. Fr. w Ruffyllonie, z tyt. Margr. nad Tetą, o m. 3 na z. od Perpignan.

MILLAU, lub MILHAUD, *Emilianum*, m. Fr. stoł: wyższy Marchii Ruteneńskiej z grodem. Ludwik XIII. zrzucił iego twierdze r. 1629. Leży nad Tarną, o m. 7 na półn: od Lodewy, 134 od Paryża. Tegoż im. m. Fr. o m. 3 na półd. od Nisiny.

MILLENBACH, ob. Saffebes.

MILLERY, m. Fr. w Lugduńskim, zalecone dobre mi winami, o m. 3 na półd: od Lugdunu.

MILLESOW, jedna z najwyższych gór w Czechach, w Cyr: Leytmaryckim. Zarosła jest winicami, i doliny ma bardzo żyzne w zboża.

MILLY, *Miliacum*, m. Fr. w pow: Gatyneńskim, z grodem i Kollegiatą, nad rzeczką *Escole*, o m. 5 na półd. ku z. od Melunu, 4 na z. od *Fontainebleau*.

MILLO, *Melos*, wyspa na Archipelagu, ma m. 20 wokoło, z miastem tego im. i z portem, który jest jednym z najlepzych i największych na morzu śródziemnym, a który służy za schronienie okrętom, które płyną na w. i ztamtąd powracają. Wyspa ta nie rodzi; ucieczką jest Korsarzow, kupcy zawiiają tu kupować towary wydarte. Milliotowie są dobrzy żeglarze, ale rozpuśni bardzo. Niewiaśty malują się nazbyt, i są rozwiązłe. Procz Kadego Turka, wżycy tu prawie są Grecy. Znajduje się na wyspie tej Wojewoda Greeki, i 3 Konsulow, z których jeden jest Francuz, ci mogą zrzucić Kadego, gdy niedbałym jest w swej powinności. Także są z Bisk. Łacińskie i Greckie. Leży na półn. Kandyi, na półd. ku w. od Argentierzy. Miasto jest pod grada

dł. 42. 43. sz. 46. 43-

MILSUNDEN, lub **MALSIN-**
GEN, m. Niem. z grodem i zam-
kiem, w Hasyi niż. nad Fuldą, o
m. 5 na półd: od Kasselu.

MILTENBERG, m. Niem.
z grodem, w Elekt: Mogunckim,
o m. 6 na półd: ku w. od Aschaf-
semburgu, nad Menem w krainie
urodzayney w wina.

MILZEBERG, zamek w O-
pac: Fuldeńskim na górze.

MINA, (S. George dela) S. Je-
rzy w minach, m. Afr: w Gwinei,
z zamkiem bardzo obronnym, bli-
zko morza i z portem. Bierze swe
nazwisko od miner złotych obfi-
tych w jego okolicy. Hollendrzy
zdobyli go na Portugal: dł. 17. sz.
5. 20.

MINAKUTS, m. Japońskie
z zamkiem na wyspie Nippon.

MINCIO, rz. Włostwa w Xstwie
Mantuy, wpada do Po.

MINDA, lub **WEIXEL-MUNDA**,
forteca czyli morska latarnia przy
ustciu Wisły do morza, żołnier-
zem Gdańskim osadzona, o milę
od Gdańska.

MINDANA O, wielka wyspa
Indyi wschodnich jedna z Filipin:
największa z nich po Manilli. Ma
figurę troykąta, i obwodu na m.
300. Obfitnie w wszelkie gatunki
owocow. Znajduje się na niej zło-
to, perły, i cynamon. Liczą tu
20 rzek spławnych, a 200. mniey-
szych. Buchayen, i Butuan są naj-
slawniejsze. Większa część mie-
szkańców są bałwochwalce, reszta
Mahometanie. 4 tu są celniejsze
narody: Mindanow, Karaganow,
Lutaonow, i Subanow. Wszod
kraju mieszka lud czarny i dziki,
który chodzi nago. Mindanao jest
dofcy wiel. m. stoł. wyspy. Leży
nad brzegiem zachodnim. dł. 140.
40. sz. 7.

MINDELHEIM, *Mindel-*
heimum, M. Niem. w Cyr: Szwa-
bii, w Algowii, z zamkiem blisko
miasta leżącym, nad rz. Mindelą,

o m. 10. na półd: ku z. od Au-
szburga. Jest stolicą dystryktu mię-
dzy Illera i Lechem zawartego,
który należał do domu Bawarskie-
go, ale po śmierci ostatniego Ele-
ktora r. 1777. opanował go dom
Austr. Wzięte było od Szwedow
r. 1693. i od wojsk Cesar: po bati-
alii Hochstadzkiej, i było na ten-
czas erygowane od nich na Xię-
stwo dla Malborugha, ale potym
traktatem Rastadzkim powrocilo do
domu Bawar: Xstwo to ma okolo
m. 18 kwadratowych.

MINDEN, *Minda*, znaczne
M. Niem. w Cyr. Westfalii, stoł.
Prowincyi tego im. nad Wezerą,
z mostem wielkim, który spr. wu-
je trakt tu i handel niemały. Na-
leży do Krola Pruskiego, kto-
ry sekularyzował jego Biskup:
Franc. opanowali byli miasto, i
pokalkakroć następowali z niego pod-
czas ostatniey wojny, i przegrali
tu r. 1759. Jest w dobrym położe-
niu nad zbiegiem Wesery i Basty,
o m. 11. na w. ku półd. od Osna-
bruku, 15 na z. od Hannoveru,
15 od Paderborny. dł. 26. 40. sz.
52. 22. Mindy Bisk. założone ie-
szcze było od Karola W. r. 780.
Dobra jego zostaly obrocone na
świeckie r. 1643. przez traktat
Westfalski, ale kapituła jego była
utrzymana. Składa się z 18 Kano-
ników, których 11 z Proboszczem,
są, katolicy 7 z Dziekanem Luteran-
nie. Znajduje się też w Minden
Opac. złożone z Xieni i 11 Papien.
ob. Munden.

MINDERAU, ob. Weisse-
nan.

MINDORA, wyspa na morzu
Indyjskim, jedna z Filipin: o m.
18 od *Luçon*. Ma m. 20 wokoło, i
jedne miasto tegoż nazwiska. Kra-
j ma górzysty, obfity w wiele drzew
palmowych, i wszelkie gatunki o-
wocow. Mieszkańcy są bałwochwal-
cy, i placą hold Hiszp. do których
należy wyspa. dł. 135. sz. 13.

MINERVINE, ob. Minor-
bina.

MINES, (les) Minery znaczny kraj Amer. w Brazylii, w głąb iey rozległy. Ma swego Gubernatora, i kilka sądow. Kraj ten obfituje w ziola lekarzkie, iarzyny i wszelkie potrzeby życia. Osiadłym jest Europejczykami, murzynami, Metyfami i mieszzańcami z Murzynow, Indyanow, i Amerykanow. Dzieli się na minery generalne, czyli dawne, i minery nowe, czyli *Perkatu*. Złoto mizer dawnych jest lepsze. Są także minery zwane *Guiaba*, ktor ch złoto jest doskonałe, ale podleytze nad Senegalskie w Galamie. W minerach nowych odkryto różne gatunki kamieni drogich, i świeżo rudę merykuryszową i falezową. Należą do Krola Portugal.

MINGRELIA, B. M. Indyjskie w Krol. Wizarupskim, o *m. 8* od Goy. Zalecaga kardymonium, ktore w iego tylko rośnie okolicy. Hollen: mają tu swe faktorstwo. Wszystkie prawie okręty, ktore żeglują z Indyi do Goltu Perskiego, ładować zwykły w stanowisku tego miasta.

MINGRELIA, Prowincya Azjatycka ktora jest częścią Georgii; graniczy na z. z morzem czarnym, na w. z Kaukazem i Immeretą, na pośd. z częścią Georgii, na poln. z Czyrkassami. Jest to kraj prawie cały zarosły lasami, i niema gruntow zdalnych do uprawy. Deszcz tu są bardzo częste, co czyni, szkodliwe i złe tu powietrze, przez co Mingrelianie żyć dłużej nie zwykli nad lat 60. Znajduie się w tym kraju wiele winnic, ktore przednie wina wydają; rosną one około drzew, i tak grube mają macice, iż ledwie ie człowiek obiać może. Obfituje w dobre pasze, na ktorych liczne stada koni się żywią. W niektórych miejscach ziemia pod nogami wydaie głośny tentcut, dla czego mniemają niektórzy, iż jest tu jakaś pod ziemią komunikacya morza Kaspijskiego z czarnym.

Mingrelianie są urodni, a obillwie niewiały. Są okrutni, niewierni, pijanice, dumni, bezwładni, i rabusie. Zenią się bez skrpułu z synowicami, i z siostrami swymi przyrodniami. Mąż gdy schwyta swego rywala z żoną; schwytanym daje za karę wieprza, ktorego żyscy z razem iedzą. Mingrelianie mają za obowiązek miłości zabić zrodzone dzieci słabe, i eż ich leczenia nie mają sposobu; towy są ich zabawa pospolita. Szcześliwością u nich całą jest mieć konia, pla i koguta dobrego. Handel ich zależy naywięcey na niewolnikach. Religia Mingrelianow podobna jest do syć do Greckiey, i nie jest tylko mieszanią wiele zabobonow. Maia swego Xcia holdmniacego Persem. Mingrelia nie ma miał tylko miasteczka liche, i wsie. ob. *Georgia*.

MINHEAD, m. Angiel. w Somerset, wysła Deput: na Parl.

MINHO, Migne, Minus, rz. Hiszp. ma początek w Gallicyi, blisko *Castro-del-Rey*. Płynie przez Gallicyą, i wpada do Oceanu Atlantyckiego, oddzielając Portugalią od Kastylii. Jest bardzo rybna. Polawinią się w niej okunie bardzo wielkie. Nazwisko ma od farby *Minium* znajduiącego się obficie na iey brzegach.

MINIATO, (S.) m. Wło. w Xstwie Toskańskim, w pow. Florenckim z Bisk. pod Metropolią Florenckiego, od Florencyi na pośd. ku *z. m. 8.* nad rz. Arno. *dł. 28. sz. 43-40.*

MINIO, wieś w Egipcie szrednim, blisko Nilu, bardzo znana przez gliniane dzbanuszkki, ktore tu robią, a ktore tak są twarde iak kamień. *dł. 49. 55. sz. 26. 15.*

MINITTIC, czyli lac des bois, jezioro w Kanadzie, nad ktorym jest zbudowana forteca S. Karola, *le fort S. Charles.*

MINORBINO, Minorbinum, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim, w pow. Bartu, z Bisk. pod Metropolią Barckiego, o *m. 8* na pośd. *ku*

ku z. od Cyrenzy. dl. 33. 45. fz. 41.

MINORI, m. Bisk. w Krol. Neapolitańskim, w Pryncypacie dalfuzni, nad Golfem Salerneńskim, o m. 4 na pold. ku z. od Salerny.

MINORKA, *Minorca*, *Minnorquo*, znaczna wyspa Hiszp. na morzu śródziemnym, na połu. ku z. i o m. 10 od Maiorki. Ma m. 10 wzdłuż, wszcz 4. Jedną jest z 4 wysp Balearckich. Obtuje w wszelkie wygody życia, w wino, w zboże, patka, cytryny, pomarańcze, owoce i bydło. Znajduie się tu wiele kuropatw, mułow, krolkow, i inney zwierzyny. Leży o m. 60 na pold. od Katalonii. Składło dawniej z Maiorką, Iwiką, i Fortenerą dawne Krol. Balearckie. Zuobyl ią Kartaginczykowie około r. 452. przed nar: J. Chrystusa. Wyar ią Kartaginczykom Rzymianie, Rzymianom zaś Wandalowie r. 421. po przyściu J. Chrystusa. Odebrali tym Saracenie r. 697. Karol W. wziął ią był Maumr na początku 9tego wieku, ale znowu ci potym tu wkroczyli: Jakob I. Krol Aragoński zhołdował ich r. 1230. Alfons wnuk jego dokonał pozbicie wysp Balearckich, i przyłączył ie do Korony. Doznaiąc te losu spólnego z Krol. Aragon: przyłączone zostały do Monarchii Hiszp. *Stanhope* opanował Minorkę dla domu Austr: dnia 28 Września r. 1708. ale traktatem Utrechtskim otrzymali ią Angl: Nakoniec Francuzi zdobyli ią na Anglikach r. 1756. i oddali ią im mocą traktatu Paryzkiego r. 1763. a którą w czasie wojny terazniejszey r. 1781. odzyskali Hiszp: Fortecę S. Filipa opanowawtzy. Dzieli się Minorka na 5 dystryktow, czyli *Termino*; Niema zadnych ani wilkow, ani lisow. *Cutadella* jest iey M. S. fz. 39. 40. dl. 21. 30. - 22.

MINSINGEN, lub **MUNSINGEN**, m. Niem. w Szwabii, w Xię-

awie Wirtemberskim, z pięknym zamkiem, o m. 4 na z. od Blaubeyren. dl. 27. 10. fz. 48. 22.

MINSK. *Minscum*, znaczne M. Lit. S. Wdztwa, i z dwoma zamkami, szkołami, z Stwem; ozdobne różnemi klasztorami, i kościołami Łacińskimi i Greckimi, z Opac. zakonu S. Bazylego. Micylsem jest seymikow, sądow i przedtym, nim go przeniesiono do Grodna, Trybunatu W. Xiłwa Lit: na kadencją Ruską dla Wdztw Nowogrodzkiego, Witebskiego, Mściławskiego, i Mińskiego, sądującego się tu co drugi rok przez niedziel 22. Jest wielkie, drzewem zabudowane. Leży nad Switloczą, w miłym położeniu. Od Moskaiow r. 1656. wzięte było. Od Kaydanowa o m. 5. od Grodna 38. od Orszy 38. od Smoleńska 59. od Warzawy 71. dl. 45. 32. fz. 37. 59. Wdztwo Mińskie w Prow: Lit: graniczy z Woj: Nowogrodzkim, Połockim, Wileńskim, Mściławskim i Moskwą. Zawiera pow: 3. Miński, Rzeczycki, i Mozyrski, które w swych głównych miastach seymikują. Obiera ią Połow 6. i Deput: 6. Część iego, to jest kawal pow: Rzeczyckiego, z Rohaczowem przeszła pod pan: Roslyi. Jest kraj obszerny. Obfituje w miody, wołki, drzewo, i zwierza.

MINSK, m. w Woj. Mazowieckim ludne dożyć, i dawniej dwoma pałacami ozdobne, od Warzyszewa m. 2.

MIGLANS, m. Fr. w nizinie i o m. 3 od Barcellonaetty. Inne jest tegoż im. w Sabaudyi nad zbiegiem rzek Arche, i Isera, o m. 5 na w. od Chambery. Krol Sardynski w fortcey leżącej tu na skaie urwiszey ofadza więźniow stanu.

MOSSENS, Baronia Fr. w Bencarnie, o m. 3 na połu. od Morlas.

MIQUELES, Mikweletowie, nazwiłko, które dają Hiszp. osiadłym w górach Pyreneyckich na pograniczu Katalonii i Aragonii.

Zyją z rozboju.

MIQUELON, Mikwelon, wyspa na Golfie S. Wawrzyńca, ułapiona Francji przez traktat Paryżki r. 1763. aby tylko służyła za schronienie rybakom Francuzkim; pod kondycją, iż Francuzi nie będą mogli żadney tu stawiać fortecy, prócz domów dla wygody lowiących, i że nie będą trzymać tylko 50 ludzi dla warty i straży cywilney. R. 1778. zniszczyli na tey wyspie Anglicy, iako i na wyspie S. Piotra ofady Franc. i straż cywilną w niewolę zabrali.

MIQUENEZ, Mikweneza, dawne i wiel. M. Afr. w Krol. Fezańskim, ozdobne pięknemi Mezetami i pałacem, w którym teraz Krolowie rezydują. Tu to rządzca żydów w Krol. tym będących przemieszkuie. Leży w bardzo miley równinie, m. 12 na w. od Sait, 12 na z. od Fezu.

MIR, m. w Woj. Nowogrodzkim, z zamkiem Xżąt Kadziwiliów od Korelicz m. 3. od Nowogrodka 6. od Mińska 13. Dawni go zwali Myrch.

MIRABELL, m. Fr. w pow. Kadurstim. o m. 5 na półn. od Montauban.

MIRACHOW, lub **MIRCHAU**, m. w Pomorskim, z Stwem, w dobrym gruncie, niedaleko Paradyżu, ludne i handlowe.

MIRADOUX, m. Fr. w Armaniaku niższym; st. potyczką r. 1652. o m. 2 od Leitoure.

MIRAMBEAU, i petit Niort, m. Fr. o milę od Cognac.

MIRANDA -de Duero, *Contia*, *Miranda Duni*, mocne M. Portug. stol: Prow: *Tra-los-Montes*, z Biskup: pod Metropolią Brageńskie-go. Leży na skałe przy zbiegu Duery i Fresny. m. 33 na półd: ku z. od Legionu, 15 od Salamanki, 13 od Braganzy, 83 od Lizbony. dl. 21. 55. sz. 41. 30.

MIRANDA de Ebro, *Marœca*, *Miranda Iberica*, m. Hisz. w da-

wney Kastylii z zamkiem dobrym. Leży w gruncie żyznym w wina wyborne, ponad dwoma brzegami Ebru połączonemi pięknym mostem o m. 64 na półn. od Madrytu, 14 od Bilbao. dl. 14. 25. sz. 4. 52.

MIRANDE, *Miranda*, m. Fr. stol: Hr: *Altarac*. Zbudowane było r. 1289. na górze blisko rz. *Baise*, o m. 3 od *Auch*, 150 od Paryża.

MIRANDOL, m. Fr. o m. 5 na półn. od Albi.

MIRANDOLA, *Mirandula*, mocne M. i Xstwo Wło. między Xstwem Mantuy i Modeny, położone, z pałacem. Miało przyległo garnizon Niem. r. 1701. Franc. i Hiszp. zbici byli w pobliżkości tego miastka r. 1703. od Związkowych. Wzięte było od Fr. r. 1705. którzy ustąpił z niego r. 1707. Karol VI. przedał go z Xstwem Xciu Modenśkiemu. Opanowali go byli potym Hiszpanie r. 1735. a na koniec Krol Sardynski r. 1742. o m. 7 na półn. ku w. od Modeny, 10 na z. od Ferrary, 9 od Mantuy, 34 od Medyolanu. dl. 23. 40. sz. 44. 52.

MIREBEAU, *Mirabellum*, m. Fr. w Piktawii, stol. małego pow. zwanego *le Miribalais*, o m. 6 na półn. od *Poitiers*. Zbudowane było od Fulkona Nery, i wytrzymało długie obleżenie r. 1202. Jest o m. 71 na półd. ku z. od Paryża. dl. 17. 50. sz. 46. 16.

MIREBEAU, m. Fr. z tyt. Margr. w pow. Dyżońskim, od Dyżonu na półn. ku w. m. 5.

MIREBEL, m. Fr. blisko Rodanu, w Bressyi, o m. 2 od Lugdunu.

MIRECOURT, *Mirecourtium*, dosyć znaczne m. Fr. w Lotaryngii, stol. grodu *Vosge*, s. roboty przednich skrzypcow, koronek, i innemi fabrykami. Leży nad rz. Modoną, w Wielkorządztwie Nancy, m. 11 na półd. od Nancy, 12 od Toul, 7 od Espinal, 72 od Pa-

ryża. dl. 23. 52. sz. 48. 15.

MIEFLÉUR, m. Fr. nad Al-
liera, o m. 5 od Klermontu.

MIREMONT, *Miremontium*,
m. Fr. w pow; Perigord, blisko
Wozery, o m. 8 na poid. ku w. od
Perigueux; Tu blisko znajduje się
iaszkinia zwana *Cluseux*, bardzo
fl. w krainie tej. Są inne m. Fr.
tego im. jedno w Gaskonii, w pow.
Landes, o m. 3 od *Aire*. Inne w
Arwernii, o m. 8 na z. od Riomy.
Także m. o m. 8 od *Cahors* i *Agen*.
Inne o m. 5 od *Toulouse*; inne o m.
3 na poid. od *Auch*.

MIREPEX, m. Fr. w Benear-
nie z sądami, m. 3 od *Pau*.

MIREPEYSSÉT, sikkze-
mne m. Fr. w Langwedocyi, o m.
3 od *Narbonny*.

MIREPOIX, *Mirapicium*, m.
Fr. w Langwedocyi wyż. z Bisk:
pod metropolią Tulońską, i z
tyt: Margr: Leży nad rz. *Gers*, o
m. 6 na poid. ku w. od *Foix*, 16
od *Toulouse*, 75 od *Paryża*. dl. 19.
32. sz. 43. 7.

MIREVAUX, *Mira-vallis*,
m. Fr. w Langwedocyi niż. w Diec.
Montpelierskiej, i o m. 2 od *Mont-*
pellieru.

MIROGROD, m. w Woiew.
Bractawskim, nie daleko *Kryszpo-*
la.

MIROGROD, lub *Mihorod*,
m. w Woi. Kijowski, dosyć ob-
fzerne, z wielką włością, nad rz.
Koral. Dzierżawa tego dana była
Chmielnickiemu r. 1661. Jest pod
pan. *Rosji* od *Koralu* m. 3.

MIROPOL, m. w Woi. Wo-
łyńskim, drzewem zabudowane nad
Sieczą. o m. 5 od *Połonego*.

MIROPOLE, m. w pow. Bia-
łogrodu *Rosjijskiego*.

MIRÓW, *Miravia*, m. Niem.
z grodem w wiosci *stargardu*, o
m. 5 na z. od *Sirelitz*, z zamkiem
w *Xitwie* *Meklenburkim*.

MIRSITZ, m. Pruskie w Ino-
wrocławskim, w *Kreitzamcie* *Gra-*
biońskim.

MISERAY, Opac: August; fun-
dowane około r. 1789. w Diec. Bi-
turyceńskiej, blisko *Valencay*,
czyni 28 o. liwr.

MISTRÁ, *Mizytra*, o półto-
ry mili od ruin *Lacedemonu* czyli
Sparty, M. Grackie, Hol: *Morei*,
w Prow: *Sakanii*, z *Arcey-Bisk.* z
zamkiem mianym za niedobytą,
iak tylko przez głod. Kościół zwa-
ny *Perileptos*, jest jeden z najpię-
kniejszych na świecie. Turcy mają
tu przepylzny *Meczet*, przy którym
jest wielki szpital dla chorych ka-
żdey religii. Datą się tu widzieć
piękne znaki starożytności. Wiele
tu znajduje się *Chrześcian*, i nie-
zmierna liczba żydów, którzy ma-
ją 3 *Synagogi*. *Mahomet II.* posta-
nowił w *Mizytrze* *Beya*, *Agę*, *Wo-*
wiewodę i 4 *Gerontów*. którzy 4 są
Chrześcianie. *Weneci* zdobyli go
r. 1687. ale potem odzyskali go
Turcy. Wydało to miasto bardzo
wielu sławnych mężów. Leży nad
rz. *Walipotamo*; o m. 40 na poid.
ku z. od *Atea*, 37 od *Lepantu*,
156 od *Konstantynopola*. dl. 40. 20.
sz. 37. 10.

MISKOLCZ, m. Węgierskie
nad rz. *Szynwą*, w Hr. *Borscho-*
deńskim.

MISŁOWICZ, m. Szląskie
na gran: *Polskiej*, w dobrach *Pie-*
fenskich *Xżąt* *Anhalt-Coethen*.

MISNIA, Prow: *Niem:* mię-
dzy *Elbą* i *Saalą*, duża i szer: na
m. 40. Obfitą w wszelkie potrzeby
życia, osobliwie zboże i wino. *Mi-*
nery ją iey największym boga-
ctwem. Dzieli się na 5 *cyrkulów*.
Elektor *Saski* większą część iey
posiada; inni *Xżęta* *Sasky* posiada-
ją resztę. *Drezno* jest M. S. ob
Meissen.

MISSISSIPPI, *Mississippius flu-*
vus, rz: *Ameryki* półn: najzna-
czniejsza w *Luizyjanie*. Oblewa ieden
z największych i największych
krajów na świecie, mie-
szkany od dzikich. Mocą traktatu
Paryzkiego r. 1763. Anżyła za gra-

nię possessyi Hiszp: i Angiel: z strony Luiziany, a teraz stała się granicą Rzpłtey nowej Amerykańskiej.

MISSOURI, wiel. rz. Amer: poln. w Luizianie. Jest to jedna naybystrzejsza rzeka, o ktorey wiedzieć można. Uchodzi do Missisipi. Lud dziki nad iey brzegami mieszkający Missurytami (*Missourites*) zowią.

MISTELBACH, m. Niem. w Austryi niż. w okolicy Manhartzberg, o m. 8 na poln. od Wiednia.

MISTRETA, m. Wło: w prowincji *di Demona*, w Sycylii, o m. 10 na w. od Termini.

MITROWICZ, w Czechach nad Molawą, jest dziedzictwo Hrabie tegoż im. ob. Metrowica.

MITRY, m. Fr. o m. 5 na poln. od Paryża, ozdobne kościołem parafialnym bardzo pięknym. Blisko miasta tego leży zamek zwany: *Bois-le Comte*.

MITTAWA, lub **NITTAWA**, *Mittau*, *Mittavia*, po Letowku Jelgawa, wiel. mocne, handlowne M. stol. Semigallii, rezydencya Xżąt Kurlandzkich, główne swey parafii, ozdobne kościołami, szkołą mieyską, pałacem wielkim Xżęcym zaczęty od Xcia Ernesta, a lubo niedokończonym, już jednak ruynującym się. Waly i fosy iego pozapadały. Jest dosyć obszerny, ale nie bardzo zamieszkaney. r. 1706 wzięte było od Moskalow, a wprzód 1701 od Szwedow. Leży nad rz. Aą tu spławną, i ułatwiającą iey handel. Mieszkańcy są Lutrzy i Katoicy; od Goldyngi na w. o m. 18 od Rygi 9. od Kowna 27. od Warszawy 94. dł. 41. 45. sz. 56. 40.

MITTEL-PLILLA, w Szląsku, fl. iż tu Krol Pruski nie miał odność nad Anstr. korzystać r. 1762. idąc na pomoc Swidnicy.

MITTENWALD, m. Niem. w nowej Marchii Brandeburskiej o m. 7 na pold. ku w. od Berlina.

MITWEIDA, m. Niem. w

Misnii, w Cyr. Lipskim.

MITYLENA, ob. *Metelina*.
MŁAWA, m. powiatowe w Wci. Plockim, z słem płacącym zł: 2458. mieysce sądow ziemi Zawkrzyńskiej, do ktorey i powiat Mławki należy, leży nad rz. Mławką, od Plocka na poln. około m. 11. jest przy granicach Pruskich.

MŁOCINY, wieś Krolewskiejzna pod Warżawą, w pięknym położeniu, znaczna letnią konfystencyą Artylleryi Koronney, ozdobna pałacem, i zwierzyńcem &c.
MNISZEW, m. w Woi. Mazowieckim, dosyć piękne, w żyznych gruntach, blisko uścia Pilycy do Willy, między Czerskiem i Magnuszewem,

MNOHA, rzeczka w Woiew. Kiiowskim płynie pod Czerniowką i wpada przy Mnokoy do rz. Uday.

MNOKOY, m. dawne w Kiiowskim przy uściu rz. Mnohy, około m. 3 od Lubnia na poln. Karty zowią rz. i m. *Menok*.

MOBILE, (la) forteca Amer. w Luizianie nad rz. tegoż im. zwaną także fortecą Kondusza, *le fort Condé*, wyttawiona od *P. Theruille* r. 1710. ustąpiona była Anglikom traktatem Paryzkim r. 1763.

MOBILE, (la) wielka rz. Ameryki poln. w Luizianie, ktora wypływa z gór odgraniczających narod Illinow, i przebiega na m. 200. kraiu. Toż jest nazwisko Beyu iednego, ku brzegom Luiziany, blisko ktorego Fr. zbudowali fortecę *le Fort Louis*.

MODENA, *Mutina*, dawne i wiel. M. Wło. stol. Xstwa Modenckiego, z dobrą Cytadellą, i z Biskup. pod metropolią Bononickiego. Pałac Xżęcy jest wspaniały. Leży w kraiu miłym i żyznym, osobliwie w wina, nad kanałem między *Panaroi* i *Secchia*. Kardynał Jak. Sadolet, Ludwik Castel-Vetro, Karol Sigonius, Geminiano Montanari tu się rodzili. Wzięli go byli

Francuzi i ustąpili z niego r. 1707. Krol Sardyński opanował go r. 1742. od Bolonii, na poln. ku z. m. 10. 14 na pold. od Mantuy, 15 od Parmy, 24 od Florencyi, 38 od Medyolanu, 76 od Rzymu. dl. 28.

52. sz. 44. 34. Modeńskie Xstwo, we Włofzech ktore zawiera razem Xstwo Mirandoli i Reggio. R. 1771 Seym Rzeszy Niem: zabezpieczył jego sukcesyją i inwestyturę po wygaśnieniu picy męzkiey domu Fkeńskiego Xciu Ferdynandowi zgiemu bratu Cesarza Jozefa II. Jest to kraj bardzo piękny, obfity w zboża i wina. Graniczy na poln. z Xstwem Mantuanńskim, na pold. z Toskanią, i Rzplą Luceńską, na w. z. pow. Bunońskim, na z. z Xstwem Parmy. Ma na m. 20 wzdłuż, a wszerz 16. Modena jest M. S.

MODICA, *Motuca*, dawne m. w Sycylii, w dolinie *di Noto*, z tyt. Hrab: o m. 3 na pold: ku z. od Noto. dl. 33. 34. sz. 36. 48.

MODLIBOZYCE, w Woi. Sandomirskim, ozdobne klasztorzem Kanoników regul. o m. 2 od Zaklikowa.

MODON, *Metone*, dawne, piękne, i mocne m. Greckie w Morei, z wygodnym i bezpiecznym portem. z Bisk: pod Metropoliją Potrafkiego. Bajazet zdobył go na Wenetach r. 1498. Odebrał go *Rozafini* r. 1686. Powrocilo się do Turkow r. 1715. Leży nad przylądkiem wyniesionym nad morzem *de Sapienza*, o m. 6. na poln. od Koronu, 38 od Napolu w Romanii. dl. 39. 20. sz. 36. 58.

MODRA, lub MODERN, m. wolne Węgierskie w Komitacie Pruburskim w podgórzu Karpackim.

MODRIKAMEN, *Blanenstein*, m. Węgierskie z zamkiem w Komitacie Nowohradzkim.

MODRUSS, m. w Morlakii Austr: stolica Bisk. złączonego z

Segeńskim. Jest o m. 7. na poln. od Segny.

MODRZEW, m. w Woi. Krakowskim, w Xstwie Siewierskim, na pograniczu Szląskim, nad rz. w dobrym położeniu, od Będzyna blisko m. 2.

MOECKER, m. Niem. w Xstwie Magdeburkskim, w Cyrk: lerychowskim, o m. 3. na z. od Magdeburga.

MOEDLING, *Medlinga*, m. Niem. w Austr: niż. w okolicy Wiener-Wald, o m. 2. na pold. od Wiednia.

MOELCK, *Medlicum*, m. Niem. w Austr: niż. w okolicy Wiener-Wald, z zamkiem nad Dunajem, na trakcie Wiedeńskim z Lintzu, w środku prawie drogi. W poblizkości jest klasztor na wzgórce i Opac: Bened. ktorego Opac na tyt. Prymasa Austr.

MOELLENHAGEN, w Włofści Stargardzkiej, sławne danym nazwiskiem jedney dzielney Domu Hrabow Holtztyńskich.

MOELLEN, ob. Mollen.

MOERINGEN, m. Niem. w Xstwie Kalemberckim, w dystrykcie Goettingi, o m. 4 na poln. od Goettingen.

MOESKIRCH, ob. Meskirch.

MOETLING, ob. Metling.

MOEURS, ob. Meurs.

MOGADOR, wyspa i zamek w Afryce, w Krol: Marokańskim, blisko Kapu Ozen, na Oceanie. W poblizkiej górce znajduje się minery złote i srebrne. dl. 8. sz. 31. 35.

MOGILNICA, m. w Woi. Rawkim nadpuścizale, leży w dobrych gruntach o m. 10. na w. od Rawy, nad rz. tego im.

MOGILNO, w Woi. Kaliskim. bogate Opac: Benedyktynow, należy do Kollacyi Krolowskiej, teraz Kreifamt pod pan. Pruskim.

MOGIEŁA, *Clara tumba*, m. w Woi. Krakowskim, sławne pięknym klasztorem Cyfsterow, w

którym ten zakon ma swe nanki, i Opactwem Koliacyi Krol. Pokazuja tu górę, w ktorey Wanda Krolowa Pol. miała być pochowana. Leży w bardzo miłym miejscu, nad Wisłą, o milę od Krakowa.

MOGOL, *Mogolis Imperium*, wiel. Państwo Azyatyckie w Indyach: graniczy na półn. z górą Imaus, która go oddziela od Tartaryi wickiej, na w. z Krol. Arakafkim, na połd. z Golesem Gangiesu, połwyspą Malabaru, i z Koromandelem, na z. z Persją i Kandaharem. Tamerlan był tego Cesar. Założycielem, ale ze wszystkich nabytców, niezostało przy familii tylko Indostan. Ten kraj ma najmniej m. 500 wzdłuż; posiada niezmiernie bogactwa, i żyzny jest w wszelkie gatunki zboża. Jedwab, bawełna, i wszystko co wychodzi z Indyi znajduje się tu w obfitości. Przed wyprawą do tego kraju Thamasz Kulikana r. 1739. Wielki Mogol był absolutnym, miał dochodu na 900 millionow, a wojska nie mierną utrzymywał liczbę. Piszą, iż w Agrze, czyli Delli zawsze było regularnego wojska przy nim 200000; i pięćset słońców, bogato przybranych. Ale niedołączność jego w odparciu najazdu Kulikana, tak go obydłita poddanym, iż Subabowie i Nababowie, którzy sążalcami prow: podlegać niechcieli, i uczynili się udzielniemi; mała mu tylko winni będąc daninę, a którą orężem wymagać musi, Postanowiono tylko było, aby Urzędniczy z swych miejsc ruzeni być mogli, i do Mogola należały nominacye po śmierci urzędnika. Ale tym dotąd przemoc sama rozrządza. Gdy Mahometanin umiera w jego Państwie wszystkie jego sprzęty idą na skarb Cesarza. Dziełono Mogol na 23 prow: Delli, Agra, Guzarata, Mallua, Latana, Barar, Brampur, Bagnala, Ruge-mal, Mullan, Kabul, Tala, Lahor,

Asmir, Bakar, Ugen, Urecha, Kachemirya, Dekan, Nenda, Bengal, Wizapur, i Golkonda. Subabowie połączywszy wiele prow: inne Cesarstwa uczynili podziałem. Ob. Dekan. Cesarz jest Mahometanin; ale wielu jest w jego Stanach rządow prow: którzy są Poganie. Ob. Tartarowie.

MOGUERA, m. Hiszp. w Andaluzyi, nad rz. Tinto, o milę od icoy wykcia.

MOGUNCYA, *Mogun-ya*, po Fr. *Mayence*, po Niem. *Mayna* W. dawne i znaczne M. Niem. w Cyp. Renu niż. stol. stanow Elektorstwa Moguncckiego, z Arcybisk. eryzowanym r. 747, ktorego Arcybisk. jest Dziekanem Elektorow, Arcy-Kancelrzem Rzeczy Niem. Strożem Archiwow Cesarstwa, i Dyrektorem Seymow generalnych i partykularnych; ma prawo zwoływania Kollegium Elektoralnego, i examinowania prawności deputowanych, wprzod niż do Obrad wnydą. Obieranym Arcybisk. bywa od 24 naysi rwszych kanonikow, i z pomędzy nich. Siedmiastu Domicellaryulzow kapitulny niemają w tym obieraniu głosu. Zaszczycą Moguncya *Universitas* fundowana r. 1482, wspaniała katedra, pałac Arcybisk. zwany *S. Martinsburg*, i inne budowle publiczne bardzo piękne. Jest podobieństwo do prawdy i tu druk okolo r. 1440 był wynaleziony, lubo Strazburg i Harlem też sobie przywłaszczają i tu. Lubo Moguncya jest mocna, obroniona być jednak dobrze niemoże z przyczyny gór ią opatujących. Adolf Hrabia de Nassau wziął ją był r. 1462, Gustaw Adolf r. 1631, ale gdy ten z niey ustąpił, Cesarscy go odzyskali r. 1635, i oddali ją Elektorowi. Fr. kilka kroć stawiali się icoy panami; odebrał ją im Karol V. Xzę Lotaryngii po długim oblężeniu r. 1689. Leży nad lewym brzegiem Renu, blisko

gdzie Men do niego wpada, gdzie jest forteca zbudowana od Gustawa Adolfa, którego ma nazwisko, i most stawiany na batach. Znaczny handel prowadzi obłowią winami Ryńskimi, a lubo jest ludne, smutne jest jednak. o *m.* 13 na półn. ku z. od Wormacyi, 8 od Frankfortu, 30. na w. od Trewiru, 37 od Strazburga, 34 od Kolonii, 150 od Wiednia, 10 od Paryża. *dl.* 20. 2. *sz.* 49. 54. Arcy-Bisk. Moguńskie, jest obłowią kraj Niem. nad Renem; graniczy z Bisk. Wurtzburckim, Hr. Hohenloenskim, Wertheimskim, Reineckim, Szwabią, Palatynatem, i Hr. Katzenellenbogen. Jest bardzo żyzny obłowią wina i bardzo ludny. Dzieli się na 2 części, część leżącą ku Frankonii i Rengrawia. Nie trzeba mieścić Arcy-Bisk. Moguńskiego z Elektorstwem, bo to zawiera daleko więcej nad pierwsze. Największa część leży po nad Renem, między Palatynatem, i Elektor. Trewirskim.

MOHACZ, *Amant*, *m.* w Węgrzech niższych, w Hr. Baraniawaru. Sławne jest dwoma wielkimi potyczkami r. 1526, i 1687 i pamiętne śmiercią Ludwika II. Leży nad zbiegiem Korassy i Dunaju, o *m.* 10 na półd. od Kolonczy. *dl.* 36. 8. *sz.* 45. 50.

MOHILOW, *Mohilovia*, znaczne M. Litt. w Woi. Mściławskim, z zamkiem z Arcy-Bisk. katolickim Rzym: r. 1782 od Katarzyny II. erygowanym, i z Bisk. Schiżmatyckim. Jest dobrze budowane, ludne i handlowne, na towary obłowią Moskiewskie, sławne robotą szersel różnych, Władysław syn Zygmunta III. r. 1616 zgromadził tu wojska Polskie, z kteremi do Moskwy wkroczył. Wzięte było od Moskalow r. 654, i obleżone bezskutecznie od naszych r. 1660, dopiero r. 1662 odebrane Moskwie było. Ekonomia Mohilowska przed zakordonowaniem te-

go kraju należała do dobr Krol. R. 1780 wstawil to miasto widzeniem Imperatorowey Ross. Katarzyny II. i Jozefa II. Cesarza. Szwedzi r. 1707 znaczne tu nad Moskalami odnieśli zwycięstwo. Jest pod pan. Rossyjskim, od r. 1773; tu rezyduie Gubernator Moskiewski. Leży w dobrym położeniu nad Dnieprem, od Orszy *m.* 11, od Mściławia 21, od Wilna 68, od Warszawy 107. *dl.* 49. 20. *sz.* 53. 38.

MOHILEW, *m.* w Woi. Podolskim dosyć znaczne, na pograniczu Braclawskim. Mieszkańcy produktami swemi niemają prowadzą tu handel. Leży w gruntach bardzo żyznych, nad Niemstem, niż y Kamieńca Podolskiego o *m.* 16. od Iarugi *m.* 3.

MOHYLANA, małe *m.* w Woi. Minskim, od Nieswieża *m.* 7.

MOHRUNGEN, Morunga, *m.* Pruskie sądowe, ślōł: Cyrk. tego im. z zamkiem, między bagnami; nal. do Grafow z domu *Dohna*. Jest od Libstadu ku z. o *m.* 2.

MOIN, we Fr. źródło mineralne, blisko Montbrison. Jest orzeźwiająca i skuteczne w purgowaniu.

MOINGONA, rz. w Luizjanie; uchodzi do Missisipi.

MOIRANS, *m.* Fr. w Delfinacie, o *m.* 3. na półn. ku z. od Grenobli.

MOIREMONT, Opac. Fr. Bened. w Szampanti, o milę od *S. Menchoult*, czyni 5300 liwr.

MOISERAUX, ob. Mafmuńster.

MOISSAC, *Mussacum*, dawne *m.* Fr. w pow. Kadurskim z Opac. Sekularyzowanym, czyniącym 22000 liwr. Jest bogate i we wszelkie towary obilnie. W pięknym leży położeniu nad Tarną, blisko Garunny, o *m.* 6. na półn. ku z. od Montauban. *dl.* 19. 2. *sz.* 44. 8.

MOKKA, lub Mocha, znaczne

M. Azyatyckie w Arabii szczęśliwey, z dobrym portem obronnym dwoma fortecami, przy wnięściu morza czerwonego, o *m.* 5. na półn. od Cieśniny Babel-Mandel. Handel prowadzi wielki osobliwie na kawę, która miana jest za najlepszą. Gorąca tu panują znaczne. dl. 62. sz. 14.

MOKOBODY, *m.* w Woi. Podlaskim, gdzie sądy kolejno z Sokolowem i Miedzną ziemią Drohicka odprawia, w ktorej leży to miasteczko.

MOKNIUN, Stwo w Woi i w pow. Trockim.

MOKRA, rz. na pograniczu Pruskim wpadająca do Wilży.

MOKRZYSKA, *m.* w Krakowskim, jest pod pan. Austr. w Cyrk: Wielickim,

MOKRZKO, w Woi. Sieradzkim, gdzie Stanisław Kozuchowski zebrane od siebie Konstyucye w własney drukarni wydał r. 1732. Jest pod Wieluniem o milę. Teren im. w Krakowskim, medaleko Iędrzełowa.

MOLA, *Formia*, *m.* Włoskie w Krol. Neapolitańskim, blisko Gaiety na w.

MÓLESE, ob. Maulaife.

MOLALIA, wyspa Afrykańska na kanale czyli zatoce morskiej Mozambiku, jedna z wysp Komorickich. Obszaru prawie we wszystkie. dl. 62, 30. sz. półd 12.

MOLCZARZ, w Woi. Nowogrodzkim, na gran. pow. Słonimskiego nad Mozyżem rz. wpadająca do Niemna:

MOLDAWA, Moldau, lub Muldan, lub Wultawa, *Fuldavia*, znaczna rz. Czełka, która płynie ku półn. od półd. przetrzymuje miasto Pragę, i wpada do Elby.

MOLDAWA, Cyrk: Moldawski, znaczna kraina w Czechach rozległa na *m.* 12. wzdłuż rz. Moldawy, na półd. Pragi. Dostarcza wiele żywności Pradze.

MOLDAWIA, ob. Multany.

MÓLESME, *m.* Fr. w Szampanii, o *m.* 4. na półn: ku z. od Chatillon nad Sekwaną, z równym Opac. Bened: czyniącym 14000 liwr. fund. r. 1173, w Diec. Langreskiej.

MOLEFITA, *Melfitum*, *m.* Włoskie, w Krol. Neapolit. w ziem. Barfskiej, z Bisk. pod Metropolią Barfskiego, i z tyt. Xstwa. Leży nad Golfem Weneckim, o *m.* 4. na półn. ku z. od Baru, 3 od Trani. dl. 34. 25. sz. 41. 18.

MOLIENS, *Moline*, nazwisko dwóch *m.* Fr. jedno w pow. Bellowceńskim, o *m.* 3 na półd. ku z. od Poix, drugie o *m.* 3 od Ambianu.

MOLIERES, *m.* Fr. w pow. Kadurskim, z sądami Krol. jest na pol drogi z Cahors do Montauban, o *m.* 5 na półn. od Figeac.

MOLINA, mocne *M.* Hiszp: w nowey Kastylii nad Gallą, w gruncie obłitym w pastwiska, o *m.* 15. na półd. ku w. od Siguenza, 35. od Madrytu. dl. 75. 55. sz. 40. 58.

MOLINGAR, lub MULLINGAR, *Molingaria*, *m.* Irlandzkie, stol. Hr. *Questheath*, o *m.* 13 na z. od Dublinu, deputuje na Parł. dl. 10. 12. sz. 53. 28.

MOLISA, *Molissinus*, Hr. Moliseńskie, mały pow. w Krol. Neapolit: między Abruzzem, Kapitanatem, i ziemią Labour; *Mam-lisa*, *m.* od ktorego to Hr: zowie się jest o *m.* 9. na półn. od Kapuy.

MOLLEN, lub MOLNA, male, ale mocne *m.* w Xstwie Lawenburskim, nad rz. Steckenitz, o *m.* 5 na półn. od Lawenburga, nale do Elektora Hannoverskiego. Margr. Brandeburski był przymuszony odstąpić od niego od obłężenia r. 1506. Gnal Mansfeld dobył go r. 1625.

MOŁODZIECZNO, *m.* w Woi. Wileńskim, w pow. Oizniańskim blisko źródła rz. Berezyny

• mile od Lebedziowa.

MOLOTYNCE, m. w Kiiow-
wskim, ozdobne piękną cerkwią,
nad rz. na w. Labotyńa.

MOLSHEIM, *Molshemium*,
m. Fr. w Alfacyi nad rz. Bruch, o
m. 3 na z. od Strazburga. Jest tu
piękna Kartuzya, która z domem
św. Jezuickim zajmuje wiel. część
miasta. Molsheim był spalony od
wojsk Cesarzkich r. 1677. Ale po-
tym odnowiony został. Jest o m.
97 na w. od Paryża. dl. 25. 10.
sz. 48. 32..

MOLUCKIE wyspy, *les Mo-
lucques, Moluccæ*, leżą na morzu
Indyjskim. Jest ich 5 znaczniej-
szych; Ternara, Tidor, Machian,
Motir, i Bachian. Drzewa na nich
prawie zawsze zielenią się. Ob-
fitują w wszelkie wonności wko-
rzeni, w goździki. Jest tu drzewo
podobne do palmowego, z ktore-
go kory chleb robią, a z młodych
łatorośli wyciskają trunek, który
służy im za wino. Zowią go *Tuah*.
Znajdują się na tych wyspach wiel.
bardzo węże, ale nie iadowite,
krokodyle ziemne bardzo niebe-
spieczne, i inne morskie, które się
wędkami brać dają. Wyspy te zosta-
ją teraz po 1 pan. 3 Krol. Mieszkań-
cy są Mahometanie, lub bałwo-
chwalcy, są łagodni, ale interes-
sowani i dumni. Kobiety są cery
białe i piękney. Portugalczykowie
odkryli je r. 1511. i swoy na nich
założyli handel, opanowawszy ich
brzegi, ale wypiarze wparci od
Holland. wypędzili ich. Hol. są te-
raz jakoby ich panami. Mimo tych
5 wysp, daie się u niektórych na-
zwisko wysp Moluckich wyspom:
Macao, Marigogran, Cinomo, Ka-
bel, Amboina, Celebes, i Gilolo.

MOLWICZ, wieś Niem. w
Szląsku między brzegiem, i Grot-
kowem, il. tu stocznią potyczką
dnia 10 Kwietnia r. 1741. między
Austr. i Prusakami.

MOMONIA, lub **MUNSTER**,
Prowincya Iranazka na pośd. le-

żąca. Jest bardzo urodzayna i nay-
lepsze ma porty. Zawiera 5 Hrab.
7 miast, i 25 miasteczek, ktore
wylyłają Dep. na Parl. Waterford
i est M. S.

MONA, ob. Mone.

MONACO, *Monachium*, male,
dawne, piękne i mocne M. Wio.
na brzegu Genueskim, z zamkiem
z dobrą Cytadellą, i z dobrym por-
tem. Jest itolicą Xftwa tegoż im.
pod protekcją Francyi, wprzod
posiadanego od familii Xżąt *Gri-
maldi*, z ktorey rąk przeszło do
familii *Matignon*. Krol Franc. trzy-
ma w nim swoy garnizon, a Xżę
jest rządzącą wojsk Krol. w mieście
swym *Monaco*. Poddasi iego wyię-
ci są od prawa kadukowego we Fr. r.
1770. Leży na skale, która się
rozciąga aż do morza, o m. 3 od *Vin-
timille*, 2 od *Villefranche*, 3 od
Nice, 1764 od Paryża. dl. 25. 8.
sz. 43. 48.

MONAGAN, *Monaghanum*,
m. i Hr. Irlandzkie, w prowincyi
Ultonii. 5 Baronii zawiera to Hr.
a miasto wysyła 2 Dep. na Parl. jest
o m. 5 na pośd. ku . . od Arinaghu.
dl. 10. 36. sz. 54. 12.

MONASTER, lub **MONESTER**,
Monasterium, dawne M. Afr. w
Krol. Tunetańskim. Jest w weso-
łym położeniu, blisko morza, o m.
18 na pośd. ku w. od Tunetu. dl.
28. 40. sz. 36. ob. Munster.

MONASTERSZCZYŻNA, m. w
Woi. Mściwawskim, pod pan. Ros-
tyi na gran. Moskiewskiey, od Ka-
dzyńa naz. o m. 3.

MONASTERYCZ, m. niegdyś
obronne w Woi. Podolskim, z zam-
kiem nad rz. Kotopeć. Dobra tu
wielkie dawniey były Manasterzkich,
od których pozšli Jazłowieccy; zbu-
rzone i zruynowane miasto odno-
wione i umocnione bylo od Sieniń-
skiego Kaszt. Lwowkiego. Teraz
jest pod pan. Austr. w Cyrk. Hali-
ckim, od Halicza na w. m. 5 sz.
49. 47. Tegoż im. w Woi. Kiiow-
skim, pod pan. Rosyji m. 3 od

Przyluki.

MONASTERZYSKA, m. w Woiew. Wolyńskim nad Styrem ku Bugowi. Inne w Woj. Braclawskim przedtym obrotne na pold. Wacno grobli przy granicy. Kiiow.

MONBAHUS, m. Fr. w pow. Ageńskim, o m. 4 na poln. ku z. od *Villeneuve*.

MONBAZA, *Monbacia*, m. na brzegu wschodnim Afr. z dobrą cytedella, i z fortecą S. Melindy. Fr. *Almeide* dobył i zburzył ją r. 1405 Arabowie wypędzili ztąd Portug. r. 1631.

MONBLANC, m. sądowe, i Hr. Hiszp. w Katalonii nad rz. *Francoli* o m. 7 na poln. od Tarragony.

MONCALVO, Monkał, małe ale mocne m. Włó. w Xstwie Mousferrackim, na górze leży, o m. 5 na pold. ku z. od Kazalu. dł. 25. 48. sz. 4. 53.

MONCAON, lub **MONZON**, *Montio*, mocne m. Portug. w prowincyi *Entre Duero Et Minho*. z dobrym zamkiem i tytułem Hr. Jest o m. 3 od Tuy, 11 na poln. od Bragi. dł. 9. 33. sz. 41. 52.

MONCASTRO, ob. Białogrod.

MONCE, Opac. Bernard. fundowane r. 1216. od Amboizy o m. 3.

MONCEAU, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 7 na w. od Brives.

MONCEAUX, pałac Krola Fr. o m. 2 na w. od Senlis.

MONCEL, Opac. mniszek S. Klary, o m. 3 na poln. od Senlis nad rz. *Oise*. Inne Premonstr. nad Marną, o m. 2 od *Vitry*.

MONCHAUDE, m. Fr. w Santonii, o m. 5 na pold. ku w. od *Saintes*.

MONCLAR, wieś i Baronia Fr. w Prowen. o milę od lewego brzegu rzeki *Durance*, 3 od *Seyne*. Tegoż im. m. o m. 4 na w. od Montauban.

MONCON, *Moncio*, Monzon, mocne m. Hiszp. w Krol. Aragonii z dobrym zamkiem. Wzięte od Fr. r. 1642. a odebrane od Hiszp. było r. następującego. Jest o milę od Balbastro. dł. 17. 54. sz. 41. 43. ob. *Moncaon*.

MONCONTOUR, *Mons Contours*, m. Fr. w pow. *Mirebalais*, w Piktawii, fl. wygraną Henryka III. przeciw Amiralowi *Coligny* w Październiku r. 1569. Leży nad rz. *Dive*, o m. 4 na pold. ku z. od Loudun, 9 na pold. od *Sannat*, 66 od Paryża. dł. 17. 35. sz. 46. 50. Tegoż im. w Brytanii o m. 6 od *S. Brieux*. na pold.

MONCORNET, *Mons cornutus*, m. Fr. w pow. Laonńskim na górze przy brzegu *Serry*, zalecone fabryką serzów, o m. 3 od *Verzin*.

MONCOUTANT, m. Fr. w Piktawii o m. 5 od *Mauleon*.

MONCRABEAU, m. Fr. w Akwitanii o m. 2 na poln. od *Kondomy*.

MONCUR, m. Fr. w pow. Kaudurkim, o m. 5 od *Cahors*.

MONDA, ob. *Munda*.

MONDEGO, *Monda*, rzeka Portugal. która płynie przez *Konimbrykę*, i wpada do *Oceanu*.

MONDONEDO, *Mindon*, M. Hiszp. w Gallicyi z Bisk. pod metropolią *Kompostelskiego*. Leży w miley, żyźney i bardzo zdrowey okolicy, nad rzeczką, o m. 25 na poln. ku w. od *Kompostelli*, tyleż na w. od *Owiedo*. dł. 10. 27. sz. 43. 30.

MONDOUBLEAU, *Mons Dubelli*, m. Fr. w pow. *Cenomanskim*, z tyt. *Baronii* *Parostwa*, ozdobne zamkiem, o m. 5 na polnoc od *Verdome*.

MONDOVI, *Mons-vici*, znaczne m. Włó. w Xstwie *Piemontckim*, z Akad. dobrą cytedellą, i z Biskup. Oyczyzną jest *Kardynała* *Jana Bona*. Leży na górze blisko rz. *Elero*, o m. 3 od *Ceva*.

13 na półd. ku w. od Turynu. dł. 25. 30. f. 44. 23.

MONDRAGON, m. Fr. w Prowancyi, w pow. *les Terres Adjacentes*, o miłę od *Pont-Saint-Espirit*.

MONDRAGON, m. Hiszp. w G. i puskwi, zalecone wodami mineralnemi, o m. 3 na półd. ku z. od Placencyi.

MONDRAGON, m. Wło. w Laworze w Krol. Neapolit. blisko brzegu, między nysciem rzek *Gaviglan*, i *Vulturno*; il jest źródłami wód mineralnych, zwanych u dawnich *Aqua Sinuffa*, dla tego, że tu w pobliżkości znajdowało się miasto *Sinuffa*.

MONK-Danoise, Mona Duńska, *Mona Danica*, wyspa na morzu Baltyckim. Krol. Duńskiego; leży na półd. ku w. Zlandyi. Stega jest icy m. celne. Znajdnie się na niej kilka fortec, i wsi dosyć. dł. 30. 40. rz. 54. 58. 55. 8.

MONTEINS, m. Fr. w Benearnie, o m. 2 na z. od *Pau*, 2 na w. od *Navarrins*.

MONESTIER-de Armont, i S. Paul, m. Fr. w Delfinacie, o m. 6 na półd. od Grenobli. Tanież i inne o m. 2 na półn. od *Briançon*, zalecone wodami mineral.

MONESTIER, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 na półn. od *Alby*.

MONFAUCON, m. Fr. w Szampanii, o m. 5 na półd. od *Stenay*.

MONFAUCON, *Mons Falconis*, m. Fr. w Andegawii, o m. 2 na w. od *Cliffon* Tegoż im. m. w Hr. Bigorreńskim, o miłę od *Maubourget*, 6 od *Tarbes*.

MONFLANQUIN, m. Fr. w pow. Agenańskim, nad rz. *Leza*, o m. 2 na z. od *Funclu*.

MONGALOWIE, ob. Tartarowie.

MONHEIN, *Monheimum*, m. Niem. w Palatynacie nowym, o m. 3 na półn. od *Donawerty*. Ro-

bią tu niezmierne mnostwo igiel. dł. 28. 20. rz. 48. 53.

MONHEURT, m. Fr. w powiecie Ageńskim, nad *Garunną*, o miłę od *Kleraku*.

MONJAU X, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 5 na z. od *Milhaud*.

MONICKEDAM, lub *MUNICKEDAM*, *Monachodamm*, m. w Hollandyi półn. nad *Zuiderzée*, o m. 3 na półn. ku w. od *Amsterdamu*. Deputuje na obrady stanow. dł. 22. 25. rz. 52. 29.

MONISTROL, *Monasteriolum*, m. Fr. w pow. *Velay*, o m. 7 na półn. od *Puy*, między dwoma pagórkami, o miłę od *Ligiery*. Biskup *de Puy* ma tu pałac rozrywkii.

MONKAROWA, dawne m. w Woi. Kiiwskim. w gruntach urodzajnych, o miłę od *Koysłowy* na półn.

MONMORILLON, *mons Mauriltionis*, m. Fr. w Piktawii nad *Garunną*, na ktorey tu leży most bardzo piękny, o m. 9 na w. ku półd. od *Poitiers*, z grodem i z śladami Krol.

MONMOUTH, *Monumetia*, m. Angiel. stol. *Monmutsbiry*, deputuje na Parl. Oyczynną jest *Krola Henryka V*. Jest w wesołym położeniu między *Wey* i *Manowem*, o m. 34 na półn. ku z. od *Londynu*, 6 na półd. od *Herefordu*. dł. 14. 55. rz. 51. 51.

MONMOUTHSHIRE, prow. Angielska w Diec. *Landaffskiey*. Zawiera około 340,000. łanow i jest bardzo żyźna. Wysyia 2 *Dep.* na Parl.

MONNOYE, m. Fr. w Turonii, o m. 3 na półn. od *Tours*.

MONOEMUGI, Krol. Afr. między *Zangwebarem* i *Makoko*. Bogate jest w minery złote i srebrne. Mieszkańcy są czarni i mało znani.

MONOMOTAPA, Krol. Afr. w *Kasjeryi*, ktorego Krol jest po-

teżnyli bardzo bogaty. Ma pod sobą wielu Xżąt hołdowniczych, których dzieci przy iego edukuią się dworze.

MONOPOLI, m. Wł. w Krolestwie Neapol. w ziemi Barfskiej, z Bisk. pod metropolią Barfskiego, ale wyjętym od iego iurydykcyi, i z zamkiem dosyć obronnym. Leży nad Golfem Weneckim, o m. 9 na połd. ku w. od Baru, 3 na w. od Polignano. dl. 38. 2. sz. 41. 10.

MONPAZIER, m. Fr. w powiecie Perigord, o m. 10. na połd. ku z. od Sarlaty.

MONPLAISIR, pałac roszkowny Imperatorowej Rosyjskiej o m. 4 od Peterzburga przy Peterhof.

MONREIAU, *Mons Regalis*, m. Fr. w Hr. *Comminges*, nad Garumny brzegiem, przy uściu Nesty, leży na wzgórce, o m. 5 na z. od *S. Gaudens*.

MONREVEL, m. Fr. w pow. Perigord nad Dordonią, o m. 2 niżej *S. Foy*.

MONRICOUX, m. Fr. w powiecie Kadurkim, o m. 5 od Montauban.

MONS-en-Puelle, *Mons in Pabula*, o m. 2 na połn. od Duaku, 4 od Lilli, jest to miejsce gdzie Filip piękny odniósł zwycięstwo nad Flamańczykami r. 1304.

MONS, *Mons-Hannonie*, dawne, wiel. pięk. bogate i bardzo mocne M. Niderlandu, stol. Hannonii Austr. ozdobione wielą pięknemi budowlami, i gmachami publicznemi. Wzięte było od Xcia Alby r. 1572. Gnał Humieres szturmował go r. 1677. Ludwik XIV. opanował go r. 1691. odebrali go związkowi 1705. Został się przy domie Austr. przez traktat Utrechtski. Odebrali go byli jeszcze Franc. dnia 10 Lipca r. 1746. Leży częścią na górze, częścią w równinie, w gruncie bagnistym, nad rz. *Trouille*, o m. 2 od *S. Gillain*, o m. 7 na połn. ku w. od *Valentiennes*, i *Tournay*. 4 od *Maubeuge*, 12 od *Cambray*, 15

na z. od Namuru, 55 od Paryża. dl. 21. 34. sz. 50. 27.

MONSALVY, m. Fr. w Arwernii niżej. o m. 5 na połd. od Auryliaku, 11 od Rhodez.

MONSEGUR, m. Fr. w pow. Bazateńskim nad rz. Drotą, o m. 3 na połn. od Reolli.

MONSEURS, m. Fr. w powiecie Cenomańskim, o m. 4 na połn. ku w. od Lawalu.

MONSFERRAT, lub **MONTFERRAT**, *Monsferratus*, Prow. Wł. z tyt. Xstwa, graniczy na w. z Xstwem Medyolańskim, i częścią Rzpltey Genueńskiej, na połn. z pow. Wercelleńskim, i Kanawezkim, na z. z właściwym Piemontem, na połd. z Rzplcą Genueńską, od ktorej oddziela go góra Apenin. Kray jest żyzny, i dobrze uprawny. Należy do Krola Sardyńskiego. *Casal* jest M. S.

MONSTERBERG, lub **MUNSTERBERG**, m. i Prowincya Szląska niższego z zamkiem, o m. 8 na połn. ku w. od Glatzu, 11 na połud. od Wrocławia. dl. 34. 55. sz. 50. 38. Od r. 1742. zostaje pod pan. Krola Pruskiego.

MONSTIER-en-Dev, m. i Opac. Fr. w Szampanii, fund. około r. 685. Benedyktynom czyni 25000. liwr. o m. 4 od *S. Dizier*. Inny *Monstier-en-Argonne*, jest Opac. Cyster. czyniące 9000. liwr. fund. r. 1149. o m. 6 od *Chalons*. ob. *Montier*.

MONTIER-Ramey, Opac. Bened. o m. 4 od Troyes, fund. około r. 837. czyni 7500. liwr.

MONT, (S.) m. Fr. w Armaniaku niższym.

MONTABOR, *Mons-Tabor*, obronne m. Niem. zgrodem i zamkiem w Elekt. Trewirskim, o m. 4 na połn. ku w. od Koblentzu. dl. 25. 25. sz. 50. 20.

MONTAGNAC, *Montiniacum*, Montiniaki, m. Fr. w Langwedocyi, z sądami Krol. o milę na w. od Pezenas.

- MONTAGNE - blanche, ob Weiffenberg.
- MONTAGNE-inaccessible, ob Aiguille.
- MONTAGNES-des Geans, ob. Riefenberg.
- MONTANIA, *Montanea*, znaczne M. Azyatyckie, w Natolii, w Prowincyi Bek-Sangil, nad morzem Marmora. Jest bardzo handlowne, ofobliwie na owoce, i leży nad Golfem tegoż im. o m. 5 od Burfy, 24 od Konstantynopola na pold. dl. 46. 30. sz. 40. 10.
- MONTAIGUT, *Mons-Acutus*, m. Fr. o m. 7 od Ageu, o m. 4 na pold. od *Duravel*. Tegoż im. w Langwedocyi, o milę od S. Felix.
- MONTAIGU, m. Fr. w Piktawii, z tyt. Margr: o m. 8. na z. od *Mortagne*, 8 od *Toulofe*. Tegoż im. w Normandyi, o m. 2. od *Valogue*.
- MONTAIGUT-les Combrailles, m. i Baronia Fr. w Arweronii niż. z grodem Krol. i Leśnictwem, o m. 4. na w. od *Evauz*, 20 od Paryża, 12 od *Montlins*.
- MONT-ALBAN, *Mons-Albanus*, bardzo mocne m. Hiszp. w Krol. Aragońskim, z dobrą Cytadellą nad *Rio-Martin*, o m. 20 na pold. od Saragoffy, 37 od Walencyi. dl. 16. 55. sz. 40. 52.
- MONT-ALBAN, m. Włofkie, w Hr. Niceńskim, między Nice i *Villiefranche*. Leży na górze.
- MONT-ALCINO, *Mons Altinus*, małe, ale ofiadle dobrze M. Włofkie w Toskanii, w pow. Sieneńskim, z Bisk: niedependującym tylko od Papieża. Jest w górzystym położeniu, o m. 7 na pold. ku w. od Sienny, 18 od Florencyi. dl. 29. 12. sz. 43. 7.
- MONTALSAT, m. Fr. o m. 7. na pojn. od Montauban.
- MONT-ALTO, *Mons-Altus*, m. Włofkie w Marchii Ankonitańskiej z Bisk: w Metropolii Fermeńskiej, nad rz. Monocio, o m. 4 na pojn. ku w. od *Ascoli*, 17 na pold. od Ankony, 5 od Fermo. dl. 31. 7. sz. 42. 59.
- MONTAN, (S.) m. Fr. w Langwedocyi, w Diec: Wiwieręńskiej.
- MONTARCHER, m. Fr. bardzo małe, w pow. Fores, o m. 5. na pold. od Montbrilon.
- MONTARGIS, *Mons-Agifus*, piękne i znaczne M: Fr. w Aurelii prow: stot: pow. Gatyneńskiego, z grodem i zamkiem. Anglicy r. 1426 od oblężenia iego odpędzeni zostali. Oyczyzną jest Pani Guyon. Leży nad rz. Loin, o m. 6 na pold. od Nemours, 3. od Niwerny, 25 od Paryża. dl. 20. 24. sz. 47. 69. Blizko miasta leży las piękny.
- MONTASTRUC, m. Fr. w Langwedocyi wyż. o m. 5 na w. od Tulofy. Inne w pow. Bigorreńskim, o m. 4 na w. od Tarbes. Inne o m. 4 na pojn. od *Auch*.
- MONTATERRE, m. Fr. przy uściu rz. *Therain* do *Oise*, na przeciw *Creil*, o m. 2. od Senlis.
- MONTAUBAN. *Mons-Albanus*, Montoban, piękne i znaczne M. Fr. w Langwedocyi wyższej, z wielkorządztwem, z Bisk: erygowanym r. 7317, w Metropolii Tuloząńskiej, z sądami, i Akademią nauk wyzwolonych. Mieszkańcy przyjęli Kalwinizm r. 1572, i umocnili swe miasto. Ludwik XIII. był przymuszony odstąpić od oblężenia iego r. 1621, powróciło do fwył powinności r. 1629, a Kardynał *Richelieu* znieść iego kazał twierdze. Oyczyzną jest Piotra Belloy. Leży nad Tarną, o m. 10 na pold: od Cahors, 10 na pojn. od Toulofe, 140 od Paryża. dl. 19. 5. sz. 44. 2. Tegoż im. wieś w Brytanii, z tyt. Xstwa, o m. 6 na pojn. ku z. od Rennes.
- MONTAUD, m. Fr. w prow. Forez o m. 3 od S. *Etienne*.
- MONTAUSIER, ziemia z tyt. Xstwa Parostwa, o m. 4 na pold. od *Barbeseiens*.

MONTAWA, rz. w Woi. Pomorskim, wypada przy Kyfchau, i uchodzi powyżey Neuemburga do Wilfy. Jest przy niej miasteczko tego im. Kraina w Malborskim, czyli kąt sam Wilfy i Nogatu szpicą Montawską od lasu Montawkiego się zowie, *Montaw-scher Winkel*. Ma 5 wfi, i jest częścią żuławy Malborskiej.

MONTAUT, m. Fr. w Armaniaku z tyt. Baronii, która jest jedną z 4 naypierwższych w Hr. Armaniackim. o m. 2. od *Auch*. Tegoż im. m. w Hr. *de Foix*, o m. 2. od Pamiers.

MONTBAR, *Mons-barrus*, m. Fr. w Burgundyi, nad Braine, z zamkiem o m. 3 od Semurn.

MONTBAZIN, m. Fr. w Diec. Montpellierskiej, o m. 4 na pold. ku z. od Montpellieru.

MONTBAZON, *Mons-Bas-fonis*, m. Fr. w Turonii, z tyt. Xłtwa Parostwa. Jest w miłym położeniu, pod górką, na ktorey leży dawny zamek. o m. 3 na pold. od Tours, 54 od Paryża. dl. 13. 22. sz. 47. 17.

MONTBELLARD, *Mons-Belligardus*, piękne i mocne M. S. Xłtwa tegoż im. na w. ku poln. Frankkontu. Miasto leży pod skałą na ktorey stoi zamek wielki i mocny na kształt Cytadelly blisko rz. *Alaine* i *Doux*. o m. 3 od Belfortu, 15 na z. od Bazylei, 18 od Bezanfonu, 85 od Paryża. dl. 24. 40. sz. 47. 38. Xłtwa Montbellardu ma łwego Xcia ndzielnego, ktorym jest Xżę Würtemburski, i ma głos i mieysce w Kollegium Xżąt Pałstwa Niem. od r. 1653. Ludwik XIV. kazał zburzyć to miasto r. 1674. Kray Xłtwa ma długości na m. 12, i tyleż wszerz. Jest w części dependuiący niemiako od Fr. w części od Rzeczy Niem.

MONTBENOIT, Opac: Augustyn. w Franszkoncie, czyli 10000 liwr. Jest o m. 2. na poln. od Pontarlieru.

MONTBIJOUX, w śródniej Marchii Brandeburskiej, blisko Berlina, sławny pięknemi ogrodami.

MONTBOISSIER, m. i Margr: Fr. w Arwernii, o m. 4 na w. od Hflore, 4 od Billom.

MONTBRISON, *Mons-Brisonis*, Montbryzona, znaczne M. Fr. stol: powiatu Forez, w Wielkorządztwie Lugduńskim nad rz. *Verzire*. Oyczyzną jest. ak. Joz. Douguet. Leży o m. 15 na z. od Wieny, 15 od Lugduuu, 100 od Paryża. dl. 21. 42. sz. 45. 32. zalecone są tego wody mineralne skuteczne na żółtek i zaotrzenie appetytu.

MONT-BRON, *Mons-Berulsi*, m. Fr. w pow. Angulemskim z tyt. Hrabstwa, o m. 6 na w. od Angulemy.

MONT-BRUN, m. Fr. z tyt. Margr: w Deifinacie, o m. 3 na poln: od Sault. Inne w Hr. *Comminges* o m. 2 na z. od *Mas-d'arzil*. Inne w Piktawii, o m. 2 od *Thouars*. Także w Langwedocyi, o m. 6 na z. ku poln. od Narbonne.

MONT-CENIS, m. Fr. w Burgundyi, z grodem i z tyt. Baronii; leży na wzgórcie między dwoma górami, o m. 4 na pold: od Autun. ob. *Cenis*.

MONTCHAMP, m. Fr. w Normandyi, blisko lasu tegoż im. o m. 4 na poln. ku w. od *Vire*.

MONTCHATON, włość w Normandyi, o miłę od *Coutances*. Polawiają się tu *Summy*.

MONT-DAUPHAIN, *Mons-Deiphinis*, mały plac we Fr. w Deifinacie, o m. 3 od Einbrunu, na górcie przerwitey i zewsząd prawie oblanej rz. *Durance*; Ludwik XIV. ufortyfikował go kazał r. 1693.

MONT-DIDIER, *Mons-De-fidertii*, dawne M. Fr. w Piktardyi, w Wielkorządztwie Ambianu, z grodem. Niektorzy Królowie Fr.

z 3ciey familii, w nim swoy mie-
li pałac, i dwor tu trzymali. Le-
ży na górze. o *m.* 9 na pold. ku
w. od Ambianu, 9 od *Compiègne*,
21. na poln. od Paryża. dl. 20. 13
fz. 49. 38.

MONTE-D'OR, góra Fr. iedna
z naywyższych gór w Arvernii, o
z na pold. ku z. od Kiermontu.
m. 8 na pold. ku z. od Kiermontu.
Ma swey wysokości na fuzni 1030.
Znajdują się tu wody miner. Kto-
re wypływaią z góry *Anglé* o mi-
lę od tey, i są pomocne na poda-
gę i rumatyzmy. ob. *Thierry* (S.)

MONTEAGUDO, m. Hiszp.
z tyt. Hr. w Krol. dawney Kasty-
lii.

MONTE-ALBANO, Monte
Alcino, ob. Mont-Alban, Mont-
Alcino.

MONT-ALVERNO, kla-
sztor sławny Franciszkanow, u-
częszczany od pielgrzymujących w
pow. Florenckim.

MONT-ARGENTARO,
znaczną twierdza w Państwie *delli*
Presidi.

MONTBURG, *Montano-*
burgum, m. Fr. w Normandyi z
Opac: Bened: czyniącym 12000
litr. o milę od *Valogne*.

MONTECALLIERI, m.
Wł. w Xstwie Piemonckim w pow.
Chieri.

MONTECALVO, m. w
Krol. Neapolit: w Pryncypacie,
niedaleko Arioli.

MONTE-CASSINO, *Mons-*
Cassinus, góra Włoska w Krol. Ne-
apol: na wierzchu ktorey znajduje
się sławne Opac. Kastyńskie,
gdzie S. Benedykt złożył swoy
zakon. o *m.* 9 na poln: od Gae-
ty. dl. 31. 25. fz. 41. 35.

MONTECH, *Montegium*, m.
Fr. w Langwedocyi, z ładami Krol.
blizko Garumny, o *m.* 2 od Mon-
tauban.

MONTECHIO, dosyć zna-
czne m. Włoskie w Xstwie Reggio.
o *m.* 4 na pold. ku w. od Parmy;
3 od Reggio. dl. 28. 2. fz. 44. 44.

MONTECHEROUX, m. w
Xstwie Montbelliardu, miejsce glo-
wne włości Klemonckiey. Zna-
czne jest dwoma walnemi na rok
iarmarkami, i robot rożnych sta-
lowych i żelaznych fabryk.

MONTECHRISTO, wy-
sepka Wł. na morzu Toskańskim
przy Elbie.

MONTE-FALCO, *Mons-Fal-*
conis, m. Włoskie w Xstwie Spo-
letańskim na górze, o *m.* 6 na
poln. ku z. od Spoletu. dl. 30. 15
fz. 42. 58.

MONTE-FALCONE, *Ve-*
ruca, m. Włoskie w pow. Foro-
iulieńskim, z zamkiem. Należy do
Wenetow, i jest blisko Ponzano.
o *m.* 4 na poln: ku z. od Akwi-
lei, 5 od Tryestu.

MONTEFELTRO, m. Wł:
Biskupie. Toż jest miejsce co S.
Leo.

MONTE-FIASCONE, *Fa-*
lisco, m. Włoskie w Państwie Pa-
piezckim, z Bisk: niepodległym
tylko od stolicy. Leży w grun-
cie żyznym i obfitym w wina mu-
szkaty, na górze, blizko iedora
Bosena, o *m.* 5 na pold: ku z.
od Orvieto, 5 od Witerbu. 18 od
Rzymu. dl. 26. 33. fz. 42. 31.

MONTEFORTE-de-Lemos,
dawne m. i Hr. Hiszp: w Galicyi
z wspaniałym pałacem. Jest w
gruntach urodzajnych, o *m.* 10 na
poln: ku w. od Orensa, 22 od
Kampostelli. dl. 10. 30. fz. 42. 33.

MONTEIAN, m. Fr. w An-
degawii, z zamkiem nad Ligierą,
na przeciw *Chantocé*, o *m.* 4 od
Andegawy.

MONTELIER, m. Fr. w
Destinacie, o *m.* 4 na w. od Wa-
lencyi.

MONTELMAR, *Montitium*
Alhemari, m. Fr. w Xstwie Wa-
lentyńskim, z dawną Cytadellą.
Po potyczce pod Moncontour, *Co-*
tigny Amirał od oblężenia ztąd od-
stąpić był przymuszony. *Lesdigui-*
eres dobył go r. 1586. Jest ludne,

handlowne, i w żyżney wrowninie położone. *m.* 2 na półn: od *Vviers*, 10 od *Valence*, 130 od Paryża. dł. 22. 25. sz. 44. 33.

MONTEMARANO, *Mons Maranus*, male *m*, Wi: w Krol. Neapolit. w Pryncypacie dalszym, z Bisk: pod Metropolią Benewentańską, nad rz. *Calore*, o *m.* 6 na pold: ku w. od Benewentu.

MONTE-MOR-O-NOVO, lub MONTEMAIOR-EL-NOVO, *m.* Portugal. w Alentejo, oycyzna *S. Jana de Deo*, *m.* 6 na półn: ku z. od Ewory. dł. 10. 30. sz. 38. 32.

MONTE-MOR-O-VELHO, *m.* Portugal: w prow: Beirze z obfitym zamkiem. Oycyzna Jezego Monte-Mayor. Leży w gruncie żyznym, o *m.* 4 od Konimbryki, 33 na półn: od Lizbony. dł. 9 36. sz. 40. 4.

MONTENAY, *m.* Fr. o *m.* 4 na z. od Mayenny.

MONTENDRE, *m.* Fr. w Sanionti, zalecone wodami mineralnemi szacowanemi w okolicy tej, o *m.* 6 na półn: ku w. od Blaye.

MONTENERO, pasmo gór ciągnących się w Dalmacyi, o milę od Kattaro. Mieszkańcy zwani *Montenegrami*, główni są nieprzyjaciele Turkow, chociaż po części pod ich są panowaniem, a po części nal. do Wenetow. Większa część żyją niepodlegli w górach swoich. Mają Bisk: Greckie, i są wszyscy Chrześcianie. Mieni są za bitnych i mężnych ludzi.

MONTE-PELOSO, *Mons Pilosus*, *m.* Włofkie w Krol: Neapol: w Bazylikacie, z Bisk: w Metropolii Cirenzańskiego, ale wyjętym od jego iurydykcyi, od Cirenza *m.* 6 na w. dł. 33. 58. sz. 40. 50.

MONTE-PHILIPPO, forteca Włofka w Toskanii, na wzgórce blisko *Porto-Hersole*, którego nieiako jest Cytadellą. od wozyk Cesar: wzięta była r. 1712. dł. 28

45. sz. 43. 5.

MONTE-PULCIANO, *Mons Politianus*, *m.* Włofkie w Toskanii z Bisk: nie dependującym tylko od Pap: erygowanym r. 156. Oycyzną sławnego Kardynała Belarmina, i Ang: Bassi, czyli Politiani; Leży w gruncie urodzajnym w wyborne wina. o *m.* 10 na pold. ku w. od Sienny, 20 od Florencyi. dł. 20. 25. sz. 43. 5.

MONTE-RAU-FAUT-YONNE, *Monasteriolum*, *m.* Fr. w Szampanii, nad zbiegiem rz. Yonny z Sekwaną, między Sens i Melun, z dawnym zamkiem. Jest o *m.* 15 na pold. od Paryża, 8 od Sens, 7 od Melun. Xzę *de Burgogne* tu był zabity r. 1419, a szpada jego w kościele jest zawieszona. dł. 20. 32. sz. 48. 20.

MONTESA, mocne hardzo *M.* Hiszp. w Krol. Walencyi, o *m.* 2 na z. od Xativa. Jest stolica jedney Kawaleryi, która od niego ma swe nazwisko, i była ustanowiona r. 1317 od Jakuba II. Krola Aragonii dł. 17. 11. sz. 39. 1.

MONTE-San-Angelo, ob. *S. Ange.*

MONTES-Claros, ob. Villavitiola.

MONTE-Senaro, o *m.* 2 od Florencyi jest mielce główne zakonu Serwitow.

MONTESQUIOU, *m.* Fr. o *m.* 2 od Lauferte. Drugie w Langwedocyi wyż. o *m.* 4 od Toulouse. Tegoż im *m.* 2 na pold. od Rieux, wzięte było od Gnała *de Foynse*, r. 1586. Imie w Armantaku z Przeorstwem, o *m.* 4 od *Asch.* ktore dalo nazwisko jedney znakomitey familji Fr. Także w Lomauji, o *m.* 3 na z. od Agen.

MONTE-VERDE, *Mons Viridis*, *m.* Włofkie, w Krol. Neapol. w Pryncypacie dalzym nad Ofauto z Bisk. pod Metropolią Konzańskiego. o *m.* 6 na półn. ku w. od *Conza*.

MONTE-VIDEO, forteca Amery.

Ameryki w Paragway nad rz. Plata, nal. do Hiszp. o m. 33 od Kolonii SS. Sakramentu, 40 na w. od Buenos-Aires.

MONTEUX, m. Fr. w Hr. Wenetyjskim, o m. 3 od Awenionu.

MONTFERAND, m. Fr. w Arwernii, blisko Klermontu. Jest m. tegoż im. o milę od *Ile-Fourdain*.

MONTFERRAT, ob. Moutferrat.

MONTFLEURY, Opac. Bernard. fund. r. 1342. od Grenobli m. 2

MONTFORT, M. Fr. i Margrab: o m. 5 na w. od Mans. Tegoż im. m. w Normandyi, nad rz. Risse, o m. 8 na pośd. ku z. od Rotomagu. Także w Armaniaku, o m. 4 od *Fleurance*.

MONTFORT, *Mons-Fortis*, m. Fr. w Brytanii wyż. nad rz. Men. o m. 5 na z. od Rennes, z Opac. August: fund. r. 1152. czyniącym 2500. liwr. dl. 15. 36. sz. 48. 5. Są inne m. tegoż im. we Fr.

MONTFORT, mocne i piękne m. Niderlandu, w Prow. Utrecht nad Isełą, o m. 3 na pośd. ku z. od Utrechtu, z zamkiem. dl. 21. 30. sz. 52. 7.

MONTFORT, zamek Niem. główne miejsce Hr. tegoż im. w Tyrolu, o m. 10. na pośd. od Bregentzu. Dotn Hr. de Montfort jest jeden z najdawniejszych i najzamożniejszych w Szwabii. Dom Austriacy kupił to całe Hr. leżące w Tyrolu r. 1375. iako i Hr. Bregenskie będące blisko jeziora Konstantyńskiego r. 1450. i 1525. Jednak iż familia Montfort kupiła dobra Tetnang i Lenggen-Argen, leżące blisko jeziora Konstantyńskiego, dobra te nazwane były Hr. Montfort w Szwabii, ponieważ familia zatrzymała nazwisko Hrab. Montfortu i Bregentzu. Posiadają na to Immanstadt blisko Lindau, i Plannenberg w Styryi niższej.

Tom II.

Przedali też domowi Austr. Hohenems w Tyrolu. dl. 27. 26. sz. 47. 16.

MONTFORT-Pamaury, *Mons fortis Almarici*, m. wyspy Fr. z tyt. Xstwa o m. 10. na z. od Paryża, 6 na z. od Werfalu.

MONTGAILLARD, m. Fr. o m. 4 od Pamiers, o milę od Foix. Inne o m. 3 od *S. Sever*.

MONTGATZ, *Montgatum*, Mongacz, M. w Węgrzech wyż. w Hr. Perczawskim, z fortecą złożoną z 3 zamkow. i leżącą na przerwistej skale. Xzna Rakoczy. żona Tekelego bronila się tu mężnie długi czas z wielką odwagą przeciw woysku Cesar. i przymuszona była poddać się r. 1688. Jest rezyd. Biskupa Grec. Katol. o m. 25 na pośd. ku w. od Tokayu.

MONTGISCAR, m. Fr. w Langwedocyi wyż. o m. 4 na pośd. od Toulouse.

MONTGOMERY, *Mons Gomericus*, M. Angielskie stol. Hr. tegoż im. Prow. bardzo żyźney w Xstwie Wallii, ma na m. 31 w około; wysłała z Dep. na Parl. jednego za siebie, drugiego za miasto, które jest o m. 35 na pośd. ku z. od Londynu. dl. 14. 22. sz. 52. 36.

MONTGOMERY, dawne i śl. Hr. Fr. w Normandyi. Wzięto nazwisko od zamku, którego obaliny dają się widzieć na wierzchu góry o m. 5 na pośd. ku z. będącej od *Lisieux*. kogeryulz Hr. de Montgomery towarzysząc w wyprawie Wilhelmowi Podbocielowi Anglii, Xciu Normadyi, otrzymał od niego Hr. Shreisbury, i zbudował tu zamek, któremu dał nazwisko Montgomery, o którym mowiliśmy w poprzednim Artykule. Wiemy, iż Lorges był Hrabią *de Montgomery*, który w Turnieiu ranił śmiertelnie Krola Henryka II. który z tego umarł dnia 10 Lipca r. 1559.

MONTIERAMBY, ob. Montieramey.

MONTIGNAC, m. Fr. w po-

wiecie *Perigord*, nad rz. *Vezere*, o *m.* 3 na półn. od *Sarlaty*. Inne o *m.* 4 na półn. od *Angulemy*.

MONTIGNY, m. Fr. o *m.* 6 na pold. ku z. od *Karauty*. Inne o *m.* 3 od *Montdidier*. Tegoż im. o *m.* 2 na pold. ku w. od *Semu-ru*.

MONTIGNY-le Roi, m. Fr. w Pow. *Bassigny*, o *m.* 3 od *Langres*.

MONTILS, m. Fr. w *Santonii*, o *m.* 2 od *Saintes*. Inne o *m.* 3 od *Blezy*.

MONTIRAT, m. Fr. o *m.* 5 na półn. od *Alby*.

MONTIVILIEERS, *Monasterium vetus*, m. Fr. w *Normandyi*, z bogatym i st. *Opac. Bened.* którego *Xieni* ma przywileje *Bisk.* w mieście, i w niektórych blizkich *Parafiach* o milę od *Harsleur*, 44 od *Paryża*, 16 od *Rotomagu*, 6 od *Fescam*. dł. 17. 58. sz. 49. 35.

MONT-JULES, lub *ALPES-JULIENNES*, nazwisko ciągu gór w *kraini Gryzonow*, w *Engadynieniż*. przy źródle rz. *Inny*.

MONTLAUR, m. Fr. w *Langwedocyi* wyż. o *m.* 3 od *Toulouse*. Inne w *Delphinacie* o milę od *Luc*.

MONTLESUN, m. Fr. w *Armaniaku*, o *m.* 3 na półn. od *Aire*. Inne o *m.* 3 na z. od *Mirande*.

MONT-L'HERI, *Mons Lethera*, m. Fr. o *m.* 6 na pold. od *Paryża*. Jest tu wieża, która siędacie wdziec zdaleka; i przy tym mieście r. 1465. stoczona była bitwa. dł. 19. 50. sz. 48. 38.

MONTLIMAR, ob. *Montelimar*.

MONTLOUIS, *Laudanicum*, m. Fr. między rz. *Cher*, i *Ligierą*, o milę na w. od *Tours*. Domy tu są zapadłe w ziemię, i pokryte darnią. Oczyszczną jest *Krzyzstofa Plantyna*.

MONTLOUIS, *Mons Ludovici*, małe ale bardzo mocne m. Fr. w podgórzu *Pyreneyskim*, o *m.* 7 na w. od *Villefranche* z dobrą

cytadellą, na prawey traktu z *Perache*. Wytawione było od *Ludwika XIV.* r. 1681. i ufortyfikowane od *Marzałka Vauban*. Piękne tu są kofzary. Leży na wzgórze, o *m.* 184 na pold. ku z. od *Paryża*. dł. 19. 40. sz. 42. 30.

MONTLUC, włość we Fr. w pow. *Ageneńskim*, blizko *Montheurt*.

MONT-LUCON, *Mons Luzonis*, m. Fr. drugie z miast celnych pow. *Burbońskiego*, nad rz. *Cher*. Leży w *kraini* bardzo obfitym. Oczyszczną jest *Piotra Pelit*, m. 14 na pold. ku z. od *Moulins*, 60 od *Paryża*. dł. 20. 16. sz. 46. 22.

MONT-LUEL, *Mons Lupuli* m. Fr. w *Bressyi*, stołeczne okolicy zwaney *la Valbona*. W *kraini* jest urodzaynym i miłym, o *m.* 3 od *Lugdunu*, nad rz. *Seraine*, 100 od *Paryża*. dł. 22. 43. sz. 45. 49.

MONT-MAJOUR, *Mons Major*, *Opac. Fr. Bened.* czyniące rocznie 20000. liwr. Jest blizko *Arelaty*.

MONTMARAUT, m. Fr. w pow. *Burbońskim*, o *m.* 5 od *Montluçon*.

MONTMARTIN, m. Fr. od *Carentan* o *m.* 2. Inne tamże o *m.* 2 od *Coutance*.

MONTMAUR, m. Fr. m. 3 od *Gap*. Inne o *m.* 2 od *Castelnaudary*. Inne z przeorstwem o *m.* 3 od *Epernay*.

MONTMEDI, *Mons-Medius*, małe ale mocne m. Fr. w *Xstwie Luxemburskim*, nad rz. *Chier*, dzieili się na górne i dolne miasto. Należy do *Francyi* od r. 1657. Jest o *m.* 9 na pold. ku w. od *Sedanu*, 11 od *Luxemburga*, 54 od *Paryża*. dł. 23. 5. sz. 49. 36.

MONTMELIAN, m. niegdys bardzo mocne w *Xstwie Sabaudyi*, z dobrym zamkiem nad *Iserą*. *Franciszek I.* i *Henryk IV.* wzięli go przez przekupienie. *Ludwik XIII.* po 13 miesiącach atak

ku odstąpić od niego był przymuszony. Ludwik XIV. dobył go r. 1691. i oddał 1696. Francuzi znów go opanowawszy zrzucili jego twierdze r. 1705. Jest o *m.* 31 na poln: ku w. od Grenobli, 33 od Turynu, 3 od Chambery. dł. 23. 40. sz. 45. 32.

MONMERLE, m. Fr. w Xięstwie Dombzkim nad rz. Saone z klasztorem Francis: na wzgórcze, o *m.* 12 na poln: od *Villefranche*.

MONTMEYRAN, m. Fr. w Delfinacie o milę od *Valence*.

MONTMIRAIL, *Mons-mirabilis*, m. Fr. w *Perche-Gouet*, z hutą o *m.* 6 na poln: od *Vendome*.

MONTMIRAL, m. Fr. w Delfinacie o *m.* 3 na poln. od *Romans*.

MONTMIREL, m. Fr. w *Brie*, o *m.* 5 od *Chateau-Thierry*.

MONTMOREAU, m. Fr. w pow. Angulemskim, o *m.* 2 od *Aubeterre*.

MONTMOREL, Opac: Fr. August: w Normandyi, czyni 8000 liwr: o *m.* 2 od *Avranches*.

MONTMORENCI, *Mons-Maurentiacus*, m. Fr. z tyt. Xłstwa Parostwa, st. grobami dawnych Xiążąt tego im. Leży na górcze przy dolinie żyźney, obitey w owoce, o *m.* 2 na poln. od *S. Denis*, 4 od *Paryża*. dł. 19. 58. sz. 48. 59. Nazwisko jego odmienione jest na *Anguien*, lub *Enguien* przez list Krol. r. 1690. ob. *Beaufort*.

MONTMORIN, m. Fr. *m.* 8 od *Gap* w Delfinacie. Inne w *Arvernii*. blisko *Billom*.

MONTOIRE, m. Fr. zalecone dobreml płótnami. Erygowane było na Hr. pod tytułem *Querchoent*, nad rz. *le Loir*, o *m.* 4 na pold. od *Vendome*.

MONTLIEU, m. Fr. z Opac: *Bened:* czyniącym 2000. liwr: o *m.* 3 od *Karkassony*.

MONTOURNOIS, m. Fr. w *Piktawii* o *m.* 6 na poln od *Fon-tenay*.

MONTPELLIER, *Mons-Pessulanus*, jedno z najpiękniejszych miał Fr. i po *Tulozie* najznaczniejsze w *Langwedocyi*, z *cytadellą* i *Bisk.* pod *metropolią* *Narbonneńskiego*, które tu przeniesione było z *Maguelone* r. 1526. od *Pawła V. Pap.* Wiśawia go *Akademia* *Doktorstwa*, *Towarzystwo* *Krolewskie* *umiejętności* *erygowane* r. 1706. *Kommisya* *skarbu*, *sądy*, *Wielkorządztwo*, i *munica*. Zdobią go piękne *budowle*; lubo w *gruncie* leży nie *dobrym*, *okolice* *iednak* ma *pełne* *winnic* i *śadow* *oliwnych*. *Handel* *prowadzi* *wielki* *ofobliwie* *gryszpanem*, który z *Montpelieru* i jego *tylko* *okolic* *wychodzi*. *Kalwinisci* *opanowali* go pod *Henrykiem II.* i nie *poddało* się aż r. 1622. *Ludwikowi XIII.* *pokrawym* i *długim* *obłężeniu* *Oyczyzną* *jest* *S. Rocha*, *Jana* *Kaoux* *malarza*, i *Anton. Telfera*. Jest o *m.* 2 od *morza* *przy* *rz.* *Lez* *nad* *Merdau-* *son* *na* *wzgórcu*, o *m.* 11 *na* *pold.* *ku* *z.* *od* *Nismes*, 19 *od* *Narbonny*, 14 *od* *Arelaty*, 22 *od* *Grange*, 152 *od* *Paryża*. dł. 21. 32. sz. 43. 36.

MONTPENSIER, wieś Fr. erygowana na *Xłstwo* *Parostwo* r. 1538. w *Arvernii* *niż.* o *ćwierć* *mi-* *li* *od* *Aiguapese*, 5 *od* *Klerinoutu*.

MONTPEROUX, *Baronia* Fr. w *Burgundyi*, o *m.* od *Bombon-Lancy*.

MONTPEIROUX, m. Fr. o *m.* 5 *na* *w.* *od* *Lodeve*. *Tegoż* *im.* *Opac.* *Cyster.* *czyni* *3000.* *liwr.* *m.* 3 *od* *Thiers*.

MONTPEZAT, m. Fr. w pow. *Querci* z tyt. *Margr* o *m.* 6 *na* *poln.* *od* *Montauban*. *Inne* o *m.* 4 *na* *poln.* *ku* *z.* *od* *Aubenas*. *Tegoż* *im.* *włość* *z* *tyt.* *Margr.* o *m.* 4 *na* *z.* *od* *Nismes*. *Także* o *m.* 2 *od* *Ulez*.

MONTPINCON, m. Fr. w *Normandyi*, *m.* 2 *na* *w.* *od* *Constance*.

MONTRACHET, góra Fr. w *Burgundyi*, która *wyboraych* *win* *dostarcza*, *m.* 2 *od* *Beaune*.

MONT-REAL, *Mons Regalis*, m. Fr. Hiszp. w Krol. Aragonii z zamkiem nad rz. Xiloca, o m. 10 na półn. ku z. od Teruel, 16 od *Calataud.* dl. 16. 21. sz. 40. 50.

MONTREAL, dawna forteca w Burgundyi w pow. *Auxois*, nad rz. *Seraine*, o m. 3 od *Avallon*, 2 od *Epoisses*. Tegoż im. Margr. w pow. *Bugey*, o m. 2 od *Nantua*, 5 od *Bourg*.

MONTREAL, wyspa w Amer: poln. na wyspie S. Wawrzyńca, długa około na m. 10. szeroka 4. Grunta ma na podziw żyźne i powietrze zdrowe. Należy do Angl. Montreal jest icy M. S. zwane jest też *Ville Marie*; jest to M. mocne, bardzo handlowne, osobliwie w skóry kasterowe i niedźwiedzie &c. Leży w piękncy równinie i wesołym położeniu nad rz. S. Wawrzyńca. Seminaryum S. Sulpicyusza w Paryżu jest jego Panem. dl. 305. 35. sz. 45. 35.

MONTREAL, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 na z. od Karkasfony, z kollegiata i sądami Krol. Jest inne o m. 3 na z. od Kondomy.

MONTREAL, m. Włó. w Sycylii w dolinie di Mazara z Arcybisk. Leży nad rzeczką, która uchodzi do morza, od Palermy m. 3 od Mazary 20.

MONTREDON, m. Fr. w Langwedocyi o milę od Narbonne.

MONTRESOR, m. Fr. w Turonii nad Indrois, z zamkiem, o m. 3 od Loches. Zowie się właściwie *Beaumont*.

MONTREVEL, m. Fr. z tyt. Hr. nad Reffouze, o m. 4 na półn. od Bourg.

MONTREUIL, *Monasterium*, znaczne M. Fr. w Pikarkdyi niż. na wzgórcie blisko *Canche*, o m. 4 od Heidin, 8 od Bolonii, 47 od Paryża. Jest obronne i z zamkiem. dl. 19. 25. sz. 50. 36. ob. Sauve. S. Aufreberte.

MONTREUIL, m. Fr. o m.

4 na półd. od Bernay. Inne o m. 2 od Paryża. Inne w Piktawii o milę od Fontenay.

MONTREUIL-BELLAY, *Monasterium Berlaini*, m. Fr. w Andegawii, nad rz. Touct, o m. 5 na półd. od Saumur, 10 od Andegawy, 62 od Paryża.

MONTROL-SAVART, m. Fr. w Piktawii. m. 4 na w. od *Confolens*. Tamże *Montrollot*, i tyleż od *Confolens*.

MONTROILLIER, m. Fr. m. 6 na z. od Lugdun.

MONTROUND, *Mons Rotundus*, zamek Fr. blisko S. Amant, w pow. Berry nad rz. *Cher*, który wytrzymał obleżenie r. 1651. przeciw wojsku Krol. Rozwalony został potem.

MONTROSS, *Mons-Rofarum*, małe miejsce w Szkocyi w Prow. Angus, z dobrym portem. Leży przy uściu rz. Etki, o m. 15 na półn. ku w. od Edinburga, 8 od S. Andrews. dl. 15. 24. sz. 56. 48.

MONTROZIERES, m. Fr. o m. 4 od Rhodez.

MONTS, m. Fr. w pow. Blezelskim, m. 2 od Blois. Inne o m. 3 od *Richelieu*.

MONT-S. JEAN, m. Fr. w pow. Cenomańskim, m. 3 na z od *Beaumont-le-Viconte*.

MONT-S. MICHEL, *Mons Sancti Michaelis*, nad morzem. Opac: Fr. zamek i mocne m. na skale w morzu, blisko Normandyi. Pielgrzynnia tu prawie zewsząd. Opac. to dało miejsce ustanowieniu zakonu żołnierskiego S. Michała założonego od Ludwika XI. Jest o m. 4 na półd. ku z. od *Auranches*, 72 od Paryża. dl. 16. 2. sz. 58. 48.

MONT-S. Quentin, Opac. Fr. w Pikardyi, Benedykt: czyni 18000. lwr. jest blisko Perony.

MONS-S. Marie, Opac. Fr. w Diec. Befançońskiej, Cysterfow. czyni 9000. lwr. Jest pod górą *Jura*, m. 4 od *Pontarlier*.

MON TSAULEON, *Mons*

Salonis, m. Fr. w Szampanii, m. 6 na półd. od Langres.

MONTSERRAT, *Mons Ser-ratus*, wyfolkie góry Hiszp: w Katalonii, sławne z przyczyny klafztoru Bened. na nich leżącego, a do ktorego mnoftwo zawfze ludzi uczęfzca dla cudownego Maryi P. obrazu. W tych górach wiele znajduje fię miefzkających Pustelników. Mają wyfokości na m. 2 w około 4. Z wieczchu ich widzieć można na m. 60 Krain. Od Barcelony m. 20, na półn.

MONTSERRAT, wyfoa Ameryki, jedna z Antylskich, długość m. 3, i tyleż prawie szeroka. Ziemię ma urodzayną. Góry tu są cedrami, i innemi pożytecznemi drzewami zarofte. Na brzegach towią fię krokodyle, jednorozce, ryby wielkie odblwioczwane Diabły morskie: *lediable de mer* i *l'épère*. Miefzkana iefz naywięcey od Anglikow i Irlandczykow. Odkryta była od Hiszp. dł. 315. 25. f. 15. 55.

MONTSOREAU, m. Fr. nad Ligierą, m. 2 od Saumur.

MONT-TRACHARD, *Mons Trichardi*, m. Fr. w Turonii z zamkiem zbudowane r. 1010. Filip Augufz dobył go po długim obleżeniu. Leży na górze blisko rz. Cher. o m. 5 na półd: ku w. od Amboife, 45 od Paryża. dł. 18. 50. f. 47. 20.

MONT-VALERIEN, *Mons Valeriani*, m. Fr. o m. 2 na z. od Paryża. Jefz mieyfca nabożenfwa, na którym miefzka wielu pustelników, z Kollegium Xięży świeckich. Rozłożone w kapliczki i figury reprezentują mękę Pańfką.

MONTVILLE, m. i Baronia Fr. o m. 2 od Rotomagu na półn.

MONTWILISZKI, m. w Xfiwie Zmudzkiem, od Rofienia na w. m. 5:

MONTWY, w Woi. Inowro-

clawskim, sławne mieyfce zwycięfztwem Lubomirskiego r. 1666, w którym 4000 z ftrony Krolewskiej trupem legło. Jefz blisko Inowroclawia.

MONZA, m. Wlofkie w Xfiwie Medyolanskim, nad Lambro, o m. 3 na półn: ku w. od Medyolanu, 8 od Bergamu. dł. 26. 45. f. 45. 31.

MONZAMBANO, m. Wlofkie w pow. w Weronezkim, nad rz. Menzo.

MONZINGEN, m. Niem: w Cyr: Renu wyż. w Xfiwie Simmern, w bliskości zamku Bökellheim.

MONZON, m. w Krol. Aragonii, dawne, leży nad rz. *Cinca*.

MOON, wyfepka Rofyifka przy Oezelii, na półn.

MORANGE, ob. Morhange.

MORACHWA, ob. Murachwa.

MORA, m. w Hiszp: w Krol: nowey Kastylii, w prow, la Mancha, stol. Hrabfstwa.

MORA, rz. w Szlaku, wypływa z Morawii, wpada przy Opawie do Odry.

MORANNES, m. Fr. w Andegawii, nad Sarą o m. 7 na z. od *Fleche*.

MORAS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od S. Valliers.

MORAT, *Moratium*, bogate, handlowne, i dofyc znaczne m. Szwaycarskie z grodem; nal. do Kantonow Berneufkiego i Fryburckiego, z zamkiem. R. 1032 wytrzymało obleżenie; także r. 1292 i 1476 przeciw Karolowi śmialemu Xciu Burgundyi, który tu wielką poniofł klęfkę. Jefz nad jeziorem Morat, m. 4 na z. od Berny, 4 od Fryburga. dł. 24. 56. f. 47. 1.

MORAWA, *Moravus*, rz. w Turcyi Europ. ktora ma źrzodfo w Bułgarii, i uchodzi do Dunaju. Tegoż jefz nazwifka rz. w Czechach, ktora wypływa z granic

Czeskich w Hr. Glatz, przebiega Morawią i wpada do Dunaju.

MORAWIA, *Moravia*, prow: przyłączona do Czech, ma tytuł Margr: graniczy na półn. z Czechami i Szląskiem, na w. z Karpackimi górami, na połd: z Węgrami i Austryą. Nazwisko ma od rz. Morawy, która przez nią płynie. Kraj jest górzysty, i wielą rzekami oblany, przytym bardzo żyzny i ludny: formuje nieiako okrąg, którego obwód ma *m.* 160, dł. 60, sz. 40, miast 99, miasteczek 159, wsi najmniej 2478. Mieszkańcy bawią się uprawą roli, najwięcej chodzą około lnu, którym obszerne zasiane pola, gdy len kwitnie, miły czynią widok oku. Znajducie się w niej także myrrha i inne wonności, a najobficiej orzechow Włoskich. Zawiera 5 Cyrk: Olomuniecki, Prerawki, Znoimski, Iglawski, i Hradychki. Prow. ta miała dawniej udzielnych Panow, była i włoście Korony Pol. nakoniec należała do Krol. Czeskiego, a z nim dostała się domowi Austr. Morawczykowie pochodzą od Słowaków, których językiem dotąd mówią Olomunieć był dawniej M. S. teraz Brinna.

MORAWICA, w Woi. Krakowskim, ozdobna dawniej pięknym palacem, i kościołem w dekanacie Nowey-góry. Tegoż im, w Woi. Welyńskim nad rz. Ikwą po niżey Dubna.

MORBEGNO, *Marbonium*, piękne m. Szwajcarkie w Waitelinie, główne pierwfzego towarzystwa 590 Wielkorządztwa Waiteliny, rezydencya Gubernatora, i Regencyi; Leży nad Adą, o *m.* 5 na połd. ku w. od Chiavenna, 8 od Lecco. dł. 26. 58. sz. 16. 7.

MORCZA, m. w Halickim nad rz. Byłrzycą. teraz pod pan. Austr: od Kolomyi na półn. *m.* 5 ob. Mrocz.

MORDUATOWIE, *Mordu-*

ates, Narod Tartaryi Moskiewskiej, między rzekami Okka, Sura, i Mokshareka. Mieszkańcy najwięcej po lasach, są bałwochwalczy, i z mieysca na mieysce się przenoszą.

MORDY, m. w Woi: Podlaskim drewniane, od Drohiczyzna *m.* 5.

MOREA, *Poleponesus*, wielki Polwysep na połd. Grecyi leżący, łączący się z nią dosyć wąską cieśniną, zawartą Golfami Lepanto i Enghia. Kraj ma figurę liścia morwowego; a nazwisko ma od wielkiej obfitości tu znajdujących się drzew morwowych. Jest urodzajny wyjąwszy srodek kraiu, który jest górzysty. Weneci zdobyli go na Turkach r. 1680 i 1687, a utracili ją r. 1715. Dzielili się na 3 prow: Sakanią, Belweder, i Brazzo di Maina. Sandziak Morei rezyduje w Modonie. Zamek leżący przy wniysciu Golfu Lopenckiego na połd. zowie się zamkiem Morei; będący zaś na półn: zamek Romelii się nazywa.

MOREE, m. Fr. nad rz. *le Loir*, o milę od *Frettenal*.

MOREILLES, Opac. Fr. Cyfter: czyni 9000 lwr. o milę od *Lucan*.

MORELLA, m. w Hiszp: Biskupie, w Krol. Walencyi, o *m.* 2 na półn: od Segoroy z zamkiem. Poddalo się było Filippowi V. w Gradniu r. 1707.

MORES, Opac. Fr. Cyfter: czyni 3000 lwr. o milę od Baru nad Sekwaną.

MORESTEL, m. Fr. w Delphinacie, o *m.* 3 na w. od *Cremieu*.

MORET, *Moretum*, dawne m. Fr. z zamkiem i z tyt. Hr. nad rz. Loin, blisko Sekwany. *m.* 2 na w. od *Fontainebleau*. Tu mianym był zbor kościelny.

MOREUIL, *Moretum*, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 3 na półn: od Montdidier, nad rz. *Saone*, z Opac. Ben. fund: r. 1109 pod

im. S. Wasta. Oczywistą jest Piotra Merlina Jezuitę.

MORGARTEN, góra w Szwajcarach na granicy Kantonów Szwitz i Zug, sławna zwycięstwem Kantonów Szwitz Uri i Unterwald nad Leopoldem Arcyksięciem Austr. r. 1315.

MORGENSTERN, ob. Marionskern.

MORGES, *Morginum*, piękne i bogate m. Szwajcarskie w Kantonie Berneskim, stol. dystryktu swego, nad jeziorem Geneweskim, o m. 2. na z. od Lauszany. dl. 24. 15. sz. 46. 30.

MORIGNY, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 na w. od Lions.

MORGOS, ob. Amorgos.

MORHANGE, *Morantiacum*, podług języka kraiowego *Maerchingen*, lub *Markingen*, m. w Lotaryngii Niem. z tyt. Hr. Dziedzice tej włości tytułują się Rzemieślnikami, i nie zawisli tylko od Ces. Jest o m. 3 na półn. ku z. od Dieuze, 10 od Nancy, 80 od Paryża. dl. 24. 17. sz. 48. 55. 30".

MORI, m. w Bisk. Trydenckim.

MORIANA, ob. Maurienne.

MORIEZ, w Prowancyi, o m. 2 od Senec, 5 na półn. od Castellane, zalecone wodami, z których warzacie sol zbierają.

MORIGNY, Opac. Fr. Bened. czyni 4500 liwr. blisko Estampes.

MORIMOND, lub MORIMENT, II. Opac. Cysterców, w Szampanii, o m. 6 na w. od Langres. Jest one stąd ofadą tego zakonu, fund: było r. 1115. Ma najmniey 700 klasztorów w swojej filiacyi, procz zakonów żołnierskich Kalatravskich, Alkantarskich, i Montezkich kawalerów w Hiszp. d' Avis, i Christ, w Portugalii, których Opat w Morimondzie jest głową, i niejako miał być Generala. Nad to, to Opac. posiada 700 beneficjów w

swey podległości. Zakonnicy mają dochodu 15000 liwr, a Opat: 20000.

MORIN, wiel. i mały, są rz. Fr. w Szampanii, kore wpadają do Marny. Pierwsza niżey *Meaux*, druga naprzeciw *Ferte-sous-Jouarre*.

MORIN, (le Clos) na brzegach Saumur, z kąd wychodzi wino naysprzednieysze w Andegawii.

MORINGEN, m. w Saxonii niż. w pow. Göttingi.

MORYSKOWIE, *Morigue*, nazwisko, które dają pochodzącym z Murzynów w Hiszp.

MORITZBURG, zamek Xcia Elektora Saskiego w Misnii, z rozkosznym domem do polowania, przy mieście *Eisenberg*, nazwany od im. Xcia Maurycyego.

MORITZSTEIN, zamek Xzęcy w Hr. Ysenburg, w Cyr: Renn wyz.

MORLAIX, *Mons Relaxus*, znaczne m. Fr. w Brytanii, z portem i zamkiem zwanym *Taureau*. Handel prowadzi wielki. Kościół Maryi P. jest struktury obbliwizy, i szpital bardzo piękny. Leży nad rz. *Morlaix*, o m. 2 od morza, 12 na półn. ku w. od Brestu, 18 na z. od *S. Brioux*, 114 od Paryża. dl. 13. 45. sz. 48. 35.

MORLAKIA, *Morlachia*, *Mortague*, kraj Kroacyi, leżący w części iey południowej, wzdłuż Gofu Weneckiego między Istrią i Dalmacją. Morlachowie są to zbiegli Albańczykowie z pod panowania Tureckiego, którzy osiedli około góry Morlachu, i od niej się nazwali. Są mocni, odważni, bitni, i niespracowani. Żyją po górach z trzód swoich. Gdy Wenetowie z Turkami wojnę prowadzą, zamiast żołdu płacą im Weneci za każdego Turczyńską głowę czerwony złoty. Część ich żołdnie pod protekcją domu Austr. Część pod Wenetami. Segni jest miasto nayszczelniejsze.

MORLAS, lub MORLAG, m. Fr. w Benearnie, z sądami, o m. 2 od Pau.

MORLEY, m. w Lotaryngii, o m. 5 na pośd. od Baru, gdzie dają się widzieć ruiny pałacu Krolow Aufrazyi.

MORNAS, m. w Hr. Wene-fyńskim, nal. do Papieža.

MORNSHEIM, m. Niem: w Cyrk: Frankonii, nad rz. Seyt. Należy do Bisk. Aichstadszkiego. dl. 28. 12. sz. 49. 10.

MOROMSK, m. w Kiiow-skim pod pan: Rossyi nad rz. Desznią.

MORON, m. Hiszp: w Anda-luzyi, o m. 12 na w. od Korduby. Znajdują się tu minery kamieni drogich.

MORPETH, *Corstopitum*, m. Angiel: w Nortumberlandyi. Wy-syła 2 Dep: na Parl: i jest nad Wensbeckiem, o m. 3 na pośd. od Newkastlu, 72 od Londynu.

MORS, ob. Meurs. Morfée, ob. Morges.

MORTAGNE, *Moritania*, m. Fr. w Flandryi, nad zbiegiem Skaldy z Skarpą, o m. 3 na pośd. od Tournai. Tegoż im. w *Perche* z grodem, o m. 9 na pośd. ku w. od Alençon, 7 od Seez, 34 od Paryža.

MORTAGNE, m. Fr. w Piktawii, m. 3 od Mauleon. Tegoż im. nad rz. Gironde, m. 4 od *Cosnac*.

MORTAIN, *Moretonium*, m. Fr. w Normandyi, na pograniczu pow. *du Maine* z grodem, Kollę-giątą, i tyt: Hr. erygowanym r. 1401 od Krola Karola VI. dla Piotra Xcia Nawarry swego krowne-go. Leży nad rzeczką Lances, ze-wsząd prawie otoczone przerwi-steni skalami, o m. 8 na w. od *Auranches*, 5 od Vire. dl. 16. 37. sz. 48. 37.

MORTARA, *Mortaria* wiel. i mocne M. Włoskie w Xstwie Medyolańskim, w Laumelinie. Na-

leży do Krola Sardyńskiego, o m. 7 na pośd. ku z. od Padwy, 9 od Medyolanu, 6 od Kazalu. dl. 26. 19. sz. 45. 22.

MORTEMAR, *Mortuum ma-re*, m. Fr. w Piktawii, z tyt: Xstwa Parostwa erygowanym r. 1665, o m. 4 na w. od *Confolens*.

MORTEMER, m. w Piktawii, o m. 44 na pośd. ku w. od Poitiers. Tegoż im. Opac: Cyfster. czyniące 8000 liwr. o milę od Lions.

MORTIER, znaczna forteca blisko nowego Bryzaku, w Wielkorządztwie Strazburkim nad Renem. Należy do Francyi.

MORTREE, m. Fr. w Normandyi, o m. 5 na pośd. od *Alençon*.

MORVAN, (le) *Mourinus Pagus*, Morwan, kraina Fr. w Burgundyi wzdłuż rz. Yonny. Nie-wydałe tylko ięzemień, wino, i palze buyne, na których liczne zwykli mieszkańcy żywić trzody, i niemi znaczny prowadzą handel.

MORVEDRO, *Muri veteres*, Mowedra, dawne m. Hiszp: w Krol. Walencyi, zbudowane z obalin dawnego *Saguntum*. Dają się tu widzieć ostatki Amfiteatru Rzymskiego. Leży nad rzeką tego im. o m. 6 na pośd. od Walencyi. Hrabia de Peterborough opanował go zdrada r. 1706.

MORVILLIERS, m. Fr. w Normandyi, o m. 7 na w. od *Neuschatel*. Inne w Lotaryngii nad Morą, o milę od *Neuschateau*.

MORUNG, ob. Mohrung.

MORZE Adryatyckie, *Mare Adriaticum*, zowie się morze leżące między Włochami i Dalnacyą.

MORZE Arabskie leży pod tropikiem raka, z niego wypływa Golf, który Perłyą od Arabii oddziela i zowie się Golfem Perkim, czyli Golfem de Bassora.

MORZE Atlantyckie. Archi-

pelag. ob. pod literą: A.

MORZE Bałtyckie, ob. Bałtyckie. Zowią go w Niem: Morzem Wschodnim.

MORZE białe, oblewa Tartarią na półn. Toż nazwisko daie się morzu Propontis, dla różnicy z morzem czarnym, przy którego wniścii leży. ob. Pontus Euxinus.

MORZE czarne, *Mare nigrum*, ob. Pontus Euxinus.

MORZE czerwone, *Mare rubrum*, *Sinus Arabicus*, zwane też Golf Arabicki, jest zatoka morska między Arabią i Affr. Stawna przeyściami Izraelitow. Wylewa wzdłuż mało mniej nad 400. mil.

MORZE Hiszpańskie, Indyjskie, Irlandzkie, Jońskie zowią się te, które tegoż im. oblewają kraie.

MORZE lodowate, czyli północne, nazywa się ta część oceanu północna, która ogranicza Państwa północna położone, i dzieli się na szczególnemorza *Niemieckie* albo *północne*, między Niemcami, Anglią, Danią i Norwegią zawarte, *Szkońskie*, *Duńskie*, *Norwesknie*, *Moskiewskie*, *Tatarskie*. Morzem także północnym w Amer: mianuje się te, które oblewa tey brzegi wschodnie, dla różnicy od morza południowego czyli spokojnego, które w zadniey jest stronie Ameryki.

MORZA Manche, Marmora. ob. Manche Marmora.

MORZE północne, ob. Lodowate.

MORZE południowe, czyli spokojne, *Mer du Sud*, i *Mare pacificum*, jest wielki Ocean, na z. Ameryki będący, a który oblewa brzegi Chin, Indyi, i Afryki. Morze to, które prawie tylko byłouczęszczane od Hiszp: którzy wysyłali tu co rok z *Callao* do wysp Filipin galiony nie zastrawiając się przyładney wyspie, uczęszczane było bardziey od Franc: i Angl: r. 1760. Szukali oni znaleźć jaki na nim kraj nowy, ale nie odkry-

li żadnego, procz tych, które już były znane, jako. Zelandyą nową w ostryn powietrzu, a krórey mieszkańcy są chytry i okrutni; wyspy Otahiti, Meddelburg, wyspy (*Societatis*) towarzystwa, i (*Amicorum*) Przyjaciół, &c. w powietrzu łagodneyzym mieszkanie od ludzi obyczajnych, ale nie rzetelność, i kradzież względem Europeyzykow tu przybywających, niemających za złe. Co i nie jest rzeczą dziwną widzieć tu Europeyzykow gwałt czyniących ich żonom, ścinających drzewa dla zerwania owocow, wydzierających co się im podoba. Hand:rodacy byłem i rybami, i daia je w zamian za małe bagatele. Wędrownicy opisyują nam te wyspy, jako we wszystko opływające, ale gdyby oni mieli za potrzebę mieszkać w pałacach, i odjęciem żywności czterem ludziom, swey dogodzie, byłaby zaiste w nayędznieyszym stanie. Odkryte one ledwie mogą warte być trudow i kosztow w ich odkryciu podjętych, które było nie-szczęśliwe i odkrywającychin Europeyzykom, i odkrytym wypiarzom przez doznanie zobopolnych frogosci.

MORZE śródziemne, *Mare Mediterraneum*, jest to morze, które przez cieśninę Gibraltarską łączy się z Oceanem, i które ma na półn. Europę, na półd: Afrykę, a na w. Azyą. Oddziela go od morza czerwonego między morze Suez, i od morza Marmora Cieśnina Dardanelli. Zowie się śródziemnym, iż jest nieiako w śródku globu ziemnego.

MORZE umarte, czyli Jezioro Asphaltides, jest o m. 10 na w. od Jerozolimy.

MOSALSK, m. Rosyjskie, w Prow: Kaludze.

MOSBACH, *Mosbachum*, piękne m. Niem: w Palatynacie, z grodem, i zamkiem. Leży nad Necką, o m. 6 na półn: ku. w od

Heidelbergi.

MOSBURG, m. Niem. w Bawaryi nad zbiegiem rzek Iser i Amber, o *m.* 3 na z. od Landshuta. Wzięte było od Szwedów r. 1632. *dl.* 29 40. *sz.* 48. 33.

MOSCHAYSK, m. Rossyjskie w prow. Moskwie.

MOSCHOTZ, *Moschovia*, Mollowce, m. Węgierskie w Hrab. Turockim, nal. do pow. Białnicy. Zafszczyca się szczególnymi przywilejami.

MOSCISKA, m. w Woj. Ruskim, teraz pod pan. Austr. znacznie walmi iarmarkami i handlem na płutna. Leży w dobrych gruntach od Przemyśla *m.* 4 na z. ode Lwowa 7. od Jarosławia 8.

MOSE, m. Fr. w Andegawii, o *m.* 3 na poln. od Andegawy.

MOSELLE, *Mosella*, Mozella, rz. Fr. która ma źródło w górze *Tauilles* w powiecie *Vosge*, i wpada do Renu. Splawną jest od Metz.

MOSKAU, lub Muska, m. i włość udzielna w Luzacyi wyższej o *m.* 9 na poln. ku w. od Bautzen, z pięknym zamkiem. Wokolicy znajdują się bogate minery.

MOSKOB, i Moskones, są dwie wysypki na morzu Norwegii, między ktorymi jest fl. wir morski *Moskoelstrom*, od żeglarzów Malbrum zwany. Należą do Wielkorządztwa Bergenskiego.

MOSKWA, Moskow, *Mosca*, wielk. bogate, i bardzo znaczne M. niegdyś stolicą Państwa Rossyjskiego, ozdobne pałacem dawnym gdzie dwór miał swa rezyd. niekiedy, i wielka liczba bogato opatrzonych kościołów. W cerkwi wielkiej S. Michala znajdują się groby Carów. Ma swego Patriarchę. Domy tu po większej części są drewniane, ale jest też wiele pięknie muirowan. Zaleca Moskwa Collegium, Universitas fund. od Elżbiety imperatorki r. 1755. i dwa gymnasia. Co do obfiterości swej może być

miane za największe w Eur. Ma obwodn. na 5 mil geogra. i liczy mieszkańców na 400,000. Nazwisko ma od rz. Moskwy, która w tym mieyscu bierze w się Neglinę Jausę. Dzieli się na 4 okolicy. Szrednia zwana *Kremi* jest troykątna, murami wiel. opasana, oblana Moskwą, i Negliną. druga się zowie *Kitajhrod*, trzecia *Belgorod*, czwarta *Semlanogorod*, około tych leży blisko 30 przedmieściów. W pierwszey okolicy jest zamek, Katedra, i Cerkwie Archyreya z Monasterem *Czudow*, w drugiejsklepy kupców około 6000. w trzeciey *Unverlitas*, czwarta obwodzi inne. Miasto jest bardzo ludne i handlowne. Apteka jest tu najpiękniejsza w całej Europie. Piotr W. od Moskwy do Petersburga wielki kanał wykopać kazał, ale założenie Petersburga od niego przeniosło ztąd tam handel, i Moskwa podupadać zaczęła, a Petersburg powiększać się i bogacić. Zwycięstwa wojsk Polskich pod Zygmuntem III. do samey się posunęły Moskwy. Leży w wesolej i obfiterney równinie, 170 *m.* na poln. od Kassy, 350 od Konstantynopolu, 270 od Krakowa, 250 od Sztokolny, 340. od Wiednia, 600 od Paryża. *dl.* 55. *sz.* 55. 45. Wielkorządztwo Moskiewskie, jest Prowincya Państwa Rossyjskiego, zwana Moskwą. Graniczy na poln. z Xięstwem Twerskim, Rostowskim, i Sufdalią, na w. z Xiństwem Włodymyńskim i Rezańskim, na pold. z X. Rezańskim, i Weronieckim na z. z Xiństwem Smoleńskim, Białawskim, i Prow. Rze-a. ob. Rossya.

MOSQUETTES, (la Cote des) Brzeg Moskwoitow w Ameryce poln. rozciąga się od rz. S. Jana, która wypływa z jeziora Niceragna, aż do Kapu Honduras na *m.* 150. Angl. mają tu niektóre swe osady, które sprawują rząd. śc Hiszpanom, ponieważ oni to pomorze pożytnią za część pomorza Honduras, które do nich należą. *sz.* polno-

nev 10. 11.

MOSTAGAN, *Carcenna*, dawne i mocne m. Afr: w Krol. Algierkim z zamkiem, z pięknym moczetem, i portem dobrym, o m. 20 na w. od Oranu. dł. 18. 25. sz. 35. 50.

MOST, m. Czeskie w Cyrk. Zateckim pod górą

MOSTAR, *Indetrium*, znaczne m. w Dalmacyi w Herzegowinie z Bisk: Należy do Turkow, o m. 8 na poln: ku w. od Narenzy. dł. 36. 12. sz. 43. 42.

MOSTY, m. w Woi: Belzkim, teraz pod pan: Austr: z Stwem, między błotami, od Magierowa m. 4 nad rz: Swinia. Tamże m. tegoż im. od Zamościa m. 7 blisko Potoka na trakcie Lwowskiem.

MOSTY, m. w Woi: Nowogrodzkim, na pograniczu Trockiego, nad rz: Niemnem dożyć obiadu, i handl: od Nowogrodka na z. m. 14.

MOSUL, *Mausilum, Durbeta*, Mosul, m. Azytyckie w Dyarbeku nad prawym brzegiem Tygru; nie jest znakomite, iak przez liczne tylko ucześniezanie handlujących, i fabrykę żółtych Kurdyanow. Gorąca tu panują wielkie. Z tego to miasta wychodzą musliny, i od niego maia nazwisko.

MOSZ, m. Norwegskie w Chrystyani.

MOSZNA, m. w Woi: Kiiowskiem w gruntach dobrych, nad rz: Moszną od Czirkassow na poln: m. 3 Sławne zwycięstwem Koniecpolskiego nad Kozakami r. 1647.

MOSZYN, m. w Woi: Poznańskim, z wiel: lasami na trakcie Wroclawskim, od Poznania ku pold: m. 4. Stwo płaci kwarty 745.

MOIALA, *Motula*, m. Woi: w Krol: Ne: poln: w ziemi Otranckiej, z bisk: pod metropolią Tarrentenkiego, o m. 2 od Massafry, 2 od Kasiellanetty. dł. 34. 45. sz. 40. 51.

MOTHE, *Mota*, m. Fr. w Pi-

ktawii, o m. 5 od Niotry. Tegoż im. bylo mocne nad rz: Mousow, w pow: Barois, o milę od Mozy i Bourmont, teraz zupełnie zrownane z ziemią.

MOTIER-TRAVERS, parafia w Hr: Neufchatel, a ktora stala się sławną przez schronienie się tu J. Jak. *Rouffseau*, iak dekret odebrał za swą Emilję. Leży w dolinie *Travers* blisko m. i rz: tegoż im. o m. 3 na pold: ku z. od Neufchatel.

MOTIR, *Motira*, wyspa Indyjska jedna z Moluckich, między wyspami Gilolo, Celebes, Tidor, i Machian leżąca, ma m. 4 wokolo. dł. 144. 40 12. 20.

MOTŁAWA, odnoga Wisły, ciągnie się pod Gdańsk, i oblewa go.

MOTOL, m. w Woi: Brzeskim Lit: dożyć dobrze zabudowane, nad rz: Jasiolą, od Pińka na z. m. 9.

MOTOWIDŁOWKA, lub Motowiluwka, m. w Woi: Kiiowskim, nad rz: Stuchą; bywało obronne, od Chwałowa na poln: o m. 1.

MOTRIL, *Hexi*, dawne m. Hiszp: w Krol: Grenady z portem dobrym od Grenady na pold: ku w. m. 15. dł. 14. 57. sz. 36 22.

MOTTE-ACHARD, m. w Piktawii, o m. 3 na poln: od *Sables d'Olonne*. Tamże m. o 5 na w. od Niotry *la Motte S. Heraye*.

MOTTER, lub **MOTTER**, rz: w Alfacyi, wypływa z gór *Vosge* i wpada do Renu blisko Drusenheinu. Splawia baty od Bischevilleru.

MOUAB, lub **MOAB**, nowe miasto w Arabii szczęśliwey, między Damarą i Sanaą. Jest rezyd: ordynaryną Krola Jemieńskiego. Leży w gruncie żyznym. dł. 64. 40. sz. 14 50.

MOUCHAMPS, m. Fr. w Piktawii o m. 9 na poln: od Fontenay.

MOUCHY, Opac: Bened: m. 3 od Compiegne. ob. Humiers.

MOUCKDEN, Mukden, m.

w Tartaryi, o m. 147 na w. od Pekinu, zkrąd familia Cesarzow Chińskich swoy wzięła początek. sz. 41. 50.

MOUDON, *Minidunum*, dawne m. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim, w kraju Wodzkim, stol: grodu tegoż im. Leży między Broyą i rzeczką Minerą, o m. 5 na półn: od Lauzanny. dl. 24. 30. sz. 46. 30.

MOULLERON, m. Fr. w Piktawii, o m. 4 na półn: od Fontenay.

MOULINS, *Molina*, Molina, piękne i znaczne M. Fr. stol: pow: Burbońskiego z Wielkorządztwem, sądami i grodem. Kartuzy i Wizytki mają tu wspaniałe domy. Miejsca do przechadzki są bardzo wesołe. Fabrykę nożow i handel ich ma wielki. Gilbert, Gaulmin, Klaud. Lingendes Jezuici, i Jan Lingendes byli z tego m. rodem. Leży nad Allierą, na ktorey jest tu most kamienny o 13 arkadach, w równinie miley i żyźney, prawie wśrodku Francyi, o m. 12 na południe od Niwerny, 22 na półn: od Klermontu, 67 od Paryża. dl. 20. 59. sz. 46. 34.

MOULINS, m. Fr. w Normandyi o m. 3 na półn: od Mortagne.

MOULINS-Engilbert, *Molina Angilbertorum*, m. Fr. w pow. Niwerneskim pod górą Morvant, o m. 2 od *Chateau-Chinon*.

MOULINS-la Marche, m. Fr. o m. 3 na półn: od Mortagne.

MOURA, *Nova Arucei*, *Nova Civitas Aruceitana*, dawne m. Portugal: w Alentei, z starym zamkiem, nad zbiegiem Ardili i Gwadiany, o m. 35 na półd: ku w. od Lizbony.

MOURNAND, m. Fr. w powiecie Forez, o m. 5 od Lugdunu.

MOURON, m. Fr. w pow: Erie, o milę od *Colomiers*.

MOUSTIERS, m. Fr. w Pro-

wancyi, o m. 2 od Riez.

MOUTIER, lub MOUSTIER, *Monasterium*, m. Sabaudyi, zwane także Tarenteza, stol: powiatu Tarentezkiego, ozdobne pięknym palacem, w którym rezyduje Arcy-Bisk. Leży nad lierą, o m. 6 na półn: ku w. od S. Jana, 8 od Montmelianu, 25 od Turynu, 10 od Chambery. dl. 24. 6. sz. 43. 30.

MOÜTIER-Grandval, wiel: dolina Szwajcarska w dobrach Biskup. Bazyleyjskiego. Mieszkańcy są sprzymierzeni z Kantonem Berneńskim.

MOÜTIERS-S. Jean, Opac: Bened: w pow: *Auxois*, o milę od Semuru, czyni 15000. liwr. Przyłączone zostało do Bisk. Langreskiego. ob. Celle.

MOÜTIERS, m. Fr. w Piktawii, o milę od Mareuil. Pod tym im. jest wiele innych m. we Fran.

MOÜTLET, m. Fr. w Arwernii, o m. 5 na w. od Brioude.

MOUY, m. Fr. w pow. Bellowaccńskim, z tyt: Hr. nad rz. Terrain, o m. 4 od Bellowaku. Jest tegoż im. Margr: w okolicy Laon.

MOUZON, *Mosonum*, Muzon, male i dawne m. Fr. w Szampanii z Opac: Bened: czyniącym 11300. liwr: Było niegdyś bardzo obronne, ale Ludwik XIV. zrzucić jego fortyfikacye kazał r. 1671. Leży nad Mozą, wśród pięknych łąk, o m. 3 od Sedanu, 15 na z. od Luxemburga, 6 od Bouillon, 59 od Paryża. dl. 22. 45. sz. 49. 52.

MOXÜDABAT, wielkie M. w Indostanie, blisko Gangiesu, o m. 2 od Kassembazaru; kompania Francuzka Indyjska ma tu swe faktorstwo, które dependuje od Chandernagot. W tym mieście Nabad rezydować zwyki. R. 1754. zginęło tu ludzi blisko 20000. przez wylew jednej odnogi Gangiesu.

MOYA, m. Hiszp: w nowey Kastylii w prow: *la Sierra* na pograniczu Walencyi z tyt: Margr.

MOYEN-MOUTIER, Opac. Bened: pod górą *Vasge*, o *m.* 3 na półn; od S. Diez. Przed przyłączeniem go do Dyecezy Diezkiej r. 1777 miało władzę iako by Biskupia.

MOYENVIC, *Medianns Vicus*, m. Fr. w pow. *Messin*, o milę od *Vic.* Zalecone jest zakupić solnemi. Ustupione zostało Francji traktatem Monasterskim r. 1648.

MOYKOW, w pow. Piotrkowskim z Woytostwem.

MOYRAZES, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o *m.* 3 na z. od Rhodes.

MOZA, ob. Meuse.

MOZAMBIK, *Mosambicum*, *Mosambique*, mała wyspa, ale bardzo ludna, ku brzegom wschodnim Afryki, w Ethiopii niższej. Obfitnie w wszelkie owoce i bydło. Właściwi rodacy są czarni, i bardzo poddani Portugalczynom; chodzą nago, i są bałwochwalczy. Stolica iey jest tegoż im. z dobrą Cytadellą. Jest to dla Portugalczyków nieiako kluczem do Indyi, bez którego, prowadzenie handlu z Indyami, byłoby im trudne. dł. 59. 20. sz. półd: 15. Cieśnina Mozambicka, *le Canal de Mosambique*, jest znaczny przesmyk morza Indyjskiego, między wyspą Madagaskarą i lądem Afryki, na półn: ku w. Gollu Sofali.

MOZGAWA, rzeka mała w Woi. Krakowskim, wpada do Willy o *m.* 7 od Krakowa, sławną porażką Mieczyława.

MOZING, w Bawaryi niższej w Regencyi Straubingiskiej nad Dunajem.

MOZYR, znaczne M. Litt: w Woi. Mińskim, stol: powiatu, z Stwem który płaci kwarty zł. 301 miejsce Seymików i sądów, zamkiem warowne, w dobrym położeniu nad rz. Prypeciem, od Rohaczowa *m.* 20, od Mińska 45, od Orłszy 26, od Mohylowa 20,

powiat Mozyrski wysyła z Posłow i 2 Deput.

MROGA, rz. w Woi. Rawskim.

MROCZA, *Protzen*, m. w Woi. Kaliskim, teraz pod pan. Pruskim w dystrykcie Nakielskim, nad rz. niedaleko od Nakła na półn.

MRZYGLÓD, m. w Woi. Ruskim, teraz pod pan. Austr: w Cyrk: Samborskim, z dawnym zamkiem, i Stwem, w gruntach solmających nad Sanem, od Przemyśla *m.* 6. dł. 43. 12. sz. 51. 5. Tegoż im. m. w Woi. Krakowskim nad Pilicą od Bendzyna *m.* 3.

MSCIBOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow: Wołkowyskiej z zamkiem dawniej drewnianym nad bagnem, z Stwem płacącym kwarty zł. 2727. Leży w pięknej równinie, o *m.* 2 od Wołkowyska.

MSCISŁAW, *Mscislawia*, dawne i znaczne M. w Litwie, stol: Woiewodztwa oderwanego zupełnie pod pan. Rosyi r. 1772, ozdobiony zaunkiem, szkołami, i katedrą Ruską. Ma dosyć murów, jest osiadłe, i dobrze opatrzone. R. 1386 od Moskallow pod wodzem Swentostawem bezskutecznie oblegane było. Leży na samej prawie granicy blisko rzeki Sozy, od Smoleńska *m.* 7, od Nowogrodka *m.* 80, od Warszawy 120. dł. 50. 55. sz. 54. 30. Woiewodztwo Mscislawskie graniczy z Woi. Mińskim, Witebskim, i Moskwą. Nie ma żadnych powiatów. Przed oderwaniem od korony Pol: seymikowało w Mscislawie, i obierało 2 Posłow. Kraj jest obilny, ale niebardzo żyzny a mniej ludny ielżeze.

MSTA, rz. w Moskwie, która płynie przez prow: wyższy Wołoczok i łączy się kanałem z rz. Twerzą, przez który statki z morza Bałtyckiego do Kaspijskiego dostać się mogą.

MSTOW, m. w Woj. Krakowski, ozdobne klasztorem Kanoników regular: w gruntach dobrych lubo górzytych: nieco blisko Warty, od Częstochowy ku w. na półn: *m.* blisko 4.

MSTYCZOW, blisko Mrzygłoda gniazdo familii Plazow.

MSZANNA, w Woj. Krakowski z kościołem, i z Stwem placącym kwarty zł. 2135. Leży w pow. Szczerzeckim, pod pan. Austr: w Cyrk: Wielickim.

MSZALNICA, w pow: Sandeckim.

MSZANKA, w Bieckim.

MSZCZONOW, m. powiatowe w ziemi Sochaczewskiej, w Woj. Rawskim, z Stwem niegrad. plac: kwarty zł. 700. Pow. Miłczonowski seymikuie i sądzi się z swą ziemią razem w Sochaczewie. Leży o *m.* 2 od Bukowca, 4 od Nadarżyna, 6 od Warzawy. Przywilej lenności na Stwo Miłczonowkie z przyległościami Konstytucją r. 1775 approbowany został Łużczewskiemu Sędz: Sochaczew.

MUAYDIN, ob. Culeyt.

MUCHAWIEC, rzeka w Woj. Brzeskim Litt. wyptywa z bagnow Brzeskich, i wpada do Buga niedaleko Brześcia. Przez kanał Ogińki połączona z Piną mogłaby mieć komunikacją z Prypeciem, i użytecznie królowy ułatwić handel.

MUCHELM, lub **MUGELN**, Migeln, m. Niem: w Turynghii, w Dystrykcie Fryburskim, nad rzeczką Geisel, o *m.* 4 na półn: ku z. od Weissenfels; należy do Elekt: Saskiego.

MUER, rz. Niem. która ma źródło na półn: Karynthii, na pograniczu Arcy-Bisk: Saliburskiego, przerżyna Karynthią, wpada do Drawy.

MUERAW, *Murawa*, dosyć znaczne m. Niem. w Styryi wyż: z zamkiem wspaniałym, o *m.* 25

na w. od Salisburga. dl. 33-25-*sz.* 57-30.

MUETTE, lub **MEURE**, zamek Krol: we Fr. przy wieżdzin do lasow *de Boulogne* z Irony Passy, blisko Paryża.

MUGELM, lub **MECHELEN**, m. Niem. w Miinii, w Cyrk: Lipskim, z zamkiem zwanym *Raugenthal*, o *m.* 4 na półn: ku z. od Meissen 8 od Dreżna.

MUGGIA, lub **MUGLIA**, *Mingua*, m. Włoskie w Istrii z zamkiem, nad Golfem tegoż im. Należy do Wenetow od r. 1420, jest o *m.* 2 od Tryestu, 2 od Capod Istria. dl. 31-32-*sz.* 45-50.

MUGLIANO, *Mullannum*, m. Włoskie w Toskanii, z dobrym zamkiem; Należy do familii Albergotti; Leży w środku doliny Chiana, o *m.* 10 na półn: ku z. od Sienny.

MUGLITZ, lub **MOHELNITZ**, m. w Morawii, Bisk: Olomunieckiego.

MUGRON, m. Fr. w Gaskonii, w pow: *la Chalose*, na spadku góry, o *m.* 3 na z. od S. Sewer.

MUHLBACH, Milenbach, m. w Xltwie Siedmiogrodzkim, stel: dystryktu nad rz. Muhlbach z zamkiem, w prow: Przedlehu: *Vor dem Walde*.

MUHLBERG, *Mulberga*, m. Niem: w Miinii nad Elbą, o *m.* 4 na półd: od Torgau. Sławne jest wygrana potyczką wojsk Cesarfskich z Sasańi i na ktorey Elektor Jan Fryderyk był uwięziony, i Kampamentem wspaniałym wojsk Augusta Krola Pol: r. 1730.

MUHLBERG, m. Niem. w Szwabii z zamkiem, w Margrabstwie niższym Durlackim, o *m.* 2 na z. od Durlachu.

MUHLBERG, wieś, Hr. i grod w Turynghii, blisko Erfurtu, który nal: do Elektora Mogunckiego. Na górze blizkiej tej wsi leżał zamek mocny Muhlberg, kto-

tego dają się tu widzieć ruiny.

MUHL DORF, m. Niem: w Bawaryi niższej, nad Inną, za Arcy-Bisk: Salisburskim, do którego należy jednak; sławna tu była bitwą r. 1322. Od Salisburga na półn. ku z. m. 15.

MUHLHAUSEN, Mulhuza, m. Pruskie w Pogezanii założone około r. 1365, niedaleko rz. Shony, poniżej m. Holland, ku półn. Tegoż im. wieś w Natangii, siedliłko Luteranow z wiel: ich kościołem, fl. grobem Kunheiminy córki Marcina Lutra. Leży na w. Kreutzburga.

MUHLHAUSEN, Milewsko, m. Czeskie w Cyrk: Bechinskim, ob. Mulhausen.

MUHLROSA, w średniej Marchii Brandeburskiej, w Cyrk: Lebuskim, nad Schub rz. o m. 4 na z. od Frankfortu; nie jest znaczne, iak tylko przez sławny kanał, który Elektor Fryderyk Wilhelm wykopać kazał, dla połączenia Odry z Sprą. Kanał ten zaczęty r. 1671, dokończony został 1679. Ma na m. 6 wzdłuż, głębokości stop 7, szerokości 5 sążni. Przez ten to kanał miasta Hamburg i Wrocław znaczny z sobą prowadzą handel.

MUHLSTADT, Miltstad, w Karynhii wyższej blisko jeziora tego im.

MUHLTRUF, m. Szlacheckie w Vogtlandyi.

MUIAK, Krolestwo w Kafreyyi. Jest holdownicze.

MUIU, rzeka w Brezylji. Miasto Para leży nad iey brzegiem wschodnim.

MULA, w Hiszp: w Krol. Murcyi. ob. Muli.

MUKAROW, Stwo w Woi. Podolskim płacąc kwarty zł. 60:8. Leży w pow. Kamienieckim.

MULDAU, Muldawa, rzeka w Saxonii, która uchodzi do Elby w Desslau. ob. Moldau.

MULHAUSEN, *Mulhusa*,

piękne M. Cesarzkie i Anzeatyczne, w Niem. w Cyrk: Saxonii wyższej, w Turynghii pod protekcją Elektora Saskiego. Henryk Lew dobył go szturmem r. 1181, i spalił. Wyjęte zostało od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Leży nad rz. Unstrutem, w kraju żyznym, o m. 6 na półn: ku w. od Eisenachu, 12 od Erfortu, 18 od Kasselu. dl. 28. 14. sz. 51. 13. Dystrykt jego ma na m. 2 wzdłuż, i tyleż wżerz blisko.

MULHAUSEN, *Mulhusa*, M. Niem. znaczne i wolne, w Alfacyi wyższej, stol: jedney nieiako małej Rpltey sprzymierzoney Szwaycarom, Mieszkańcy są Protestanci, ktorych jest na 4000. Miasto jest wiel: dobrze budowne, i ludne, ozdobne piękny publicznymi budynkami. Leży w piękney i miley równinie, na kępie obianej rzeką Illem, o m. 15 na półn: ku z. od Bazylei, 6 na półd. od Kolmaru, 8 od Befortu. dl. 25 7. sz. 47. 50. Powiat składa się z 2 wsi, a dochody jego ogolne z miastem wynoszą na 160000 zł. Pol.

MULHEIM, m. Niem: w Xstwie Bergeńskim, na przeciw Kolonii blisko Renu. dl. 24. 51. sz. 50. 35. Tegoż im. w Szwabii, w Państwie Baden-weiller,

MULL, wyspa na morzu Szkoekim, iedna z Westernow. Długa jest na m. 8. dl. 10. 57. sz: 56. 48.

MULLENDONK, wiość i Hr. udzielne, w Arcy-Bisk: Kolońskim, między Nuys, i Rucemunda.

MULLENGAR, ob. Molingar.

MULLAU, ob. MeurSault.

MULTAN, *Mubannum*, mocne M. Indyjskie, stol: prow. tegoż im. w Stanach wielkiego Mogolu. Wielu tu osiadłych jest Bannanow. dl. 115. 20. sz. 29. 40.

MULTANY, lub MOLDAWA, *Moldavia*, znaczny kraj w Europie, graniczy z Nienstrem, Podo-

lem, i Tartaryą mnieyszą, na półd: ma Besarabią, na z. styka się z Siedmiogródem i Wołochami. Jest to Prowincya holdująca Turkom, pod rządem Hofpodara, który ma dochodow na 3 milliony Lewow, a stanowiony i zrzucony bywa od Turkow. Płaci on Porcie haraczu rocznego 66000 talerow, w pieniądzech, a w smole, wosku, skurach, miodzie, soli, płotnie więcey iak tyle dwoje. Oprócz tego upominki, któremi Wezyrow, i dworckich uymować sobie musi, aby się przy swey utrzymał godności, na znaczną wynoszą sumę. Na wojnie sam Hofpodar Multański stawić się powinien z 7 lub 8000 woyska. Obywatele są Religii greckiey. Duchowieństwo jest tu bardzo poważane, i można mówić, iż w tym kraju samo tylkć prawie szczęśliwe. Lud prosty niepracuje, iak na opędzenie tylko nieuchybnych potrzeb; obawiając się aby mu niewydarto, cokolwiekby zarobił. Przecć największa część tey prow: są nieuprawne stepy. Boyarowie, czyli Panowie krajowi łeczne na nich utrzymują stada. Ziemia wydaie zboża, i wina lubo nie wiele, jednak dobre. Kray ten z Wołochami miewał dawniey jednego Woiewodę. Piotr poddał ie Władysławowi Jagiel. r. 1386; w zaśley niezgodzie między synami Piotra, obobnych Krol obydwoim dał Wdow r. 1436 z obowiązkiew poddaństwa. Wojowali ci często z Polską, a za Zygmunta III. Turcy ich zagarneli, którym ich ustąpił Żółkiewski Hetman w traktacie r. 1617. Poźniey bezskutecznie od ich odzyskanie Rplta starała się. Dom Austr. r. 1774 niektore włości Multan oblane rz. Seretem pod swą moc opanował, które Hofpodar dla uniknienia wojny mu ustąpił. Jassy jest M. S.

MULTZIG, m. Niem: w Alfacyi niższey, w Wielkorządztwie

Strazburskim, główne miejsce grodu tegoż im. od Molfheimu na z. o miłę.

MUMLING, rz. w Frankonii, płynie pod Erbach.

MUNAU, m. dobr. *de Bouillon*, o m. 3 na półn: ku w. od Sedanu. Jest tu Probstwo mające dochodow na 7 lub 8000 liwr. a które należało do Kollegium Jezuickiego w Leodium, które przeto posiadało i miasto Munau.

MUNCHBERG, m. Niem: w średniey Marchii Brandeburskiej, w Cyrk. Lebuskin; o m. 8 na półn. ku z. od Lebus. Mieszkańcy są po większey części Francuzi zbiegli, ktozy z sobą przynieśli do kraju tego manufaktury różne. Tegoż im. m. w Frankonii w Xstwie Kulmbachu.

MUNCHRODEN, *Abbatia Rodensis*, Opac. Premonstratensow, w Szwabii, o m. 4 na z. od Memmingen. Opat jest udzielnym. Nietrzeba go zaś miedzić z klasztorem Munchrode, który jest blisko Dunkenspielu.

MUNCHSBERG, m. Niem: w Frankonii, w Burgrabstwie Norymbergii, o m. 2 od Hoffs.

MUNDA, dawne m. Hiszp: w Krol. Grenady, o m. 5 na z. od Malagi, przy źrzodle rz. Gwardalmedyny. Przy tym to mieście Julius Cesar poraził młodego Pompeiusza. dl. 13. 22. sz. 36: 32.

MUNDEN, Munder, lub Minnden, *Munda*, m. Niem: w kraju Hanowerskim, w roskofzney dolinie, gdzie Werra z Fuldą się łączy, z pięknym zamkiem, o m. 5 na półn. od Kasselu, 25 na pold. od Hannoveru, dl. 27. 25. sz. 51. 28.

MUNDERKINGEN, m. Niem: w Szwabii Austryackiey nad Dunaiem o m. 10 na pold. ku z. od Ulmy. Tu Woyko Cesar. od Franc. porażone było r. 1703. dl. 27. 18. sz. 48. 15.

MUNIA, ob. Minio.

MU-

MUNICH. *Mouuchium*, piękne i znaczne M. Niem. stol. Bawaryi, i zwyczajna rezydencya Elektorow. Pałac tu ich jest jeden z największych i najpiękniejszych w Europie. Od niego ciągną się wiel. Galerye po nad ulice i domy wsparte na wielu arkadach, przez które ma pałac Komunikacyą z pryncypalnemi kościołami i klasztorami do których dwoi isć może niemi do których Jezuiti mieli tu Kolegium bardzo wspaniałe. Fortyfikacye jego są nie bardzo mocne, a przeto w woynach Niemieckich często wzięte od nieprzyjaciół i odbierane było. Munich w sobie sławnym jest miastem, i niemają mury jego wokolo nad 500 krokow. Leży w bardzo pięknym miejscu nad Isarą, o *m.* 12 od Aufzpurga, 25 od Ratyzbony, 36 od Norymbergi, 70 od Pragi, 85 od Wiednia, 165 od Paryża. dł. 27. 15. sz. 48. 10.

MUNICH, w Szwabii, w Bisk. Aufzpurgskim, blisko granic Bawaryi, niegdyś było Hrabstwem.

MUNIKENDAM, ob. Monnickendam.

MONSINGEN, ob. Minzingen.

MUNSTER, *Monasterium*, Monaster, wielkie, bogate, ludne, bardzo mocne, i sławne M. Niem. w Cyr. Westfalii, stol. Bisku: którego Bisk. jest udzielnym Xciem Rzeszy Niemieckiej, i pod Metropolią Kolońską, z Cytadellą, z wiel. liczbą kościołow, i pałacem rezydencyonalnym Biskupa. Jest prawie okrągłe, ma bram osm. Jan de Leyden Anabaptysta opanował był Monaster, i wypędził ztąd Magistrat i Biskupa, ale Franciszek Waldek Biskup odzyskał go po 14 miesiącach i J. de Leyden rozszarpany był r. 1536. Miało się za miasto wolne i Cesarzkie, ale Krzyztof Bernard Galen wziął go w moc, r. 1661. i odtąd zostało podległe swemu Bisk. Sławne jest przez traktat r. 1648. który się też zowie Olabruckim,

albo w spólnym nazwiskiem Westfalskim traktatem. Francuzi opanowali go i wrocili nazad r. 1759. Leży nad A40 *m.* 28 od Kolonii, 81 od Bremy, tyleż od Kasselu, 48 od Amsterdamu, 168 od Wiednia, 138 od Paryża. dł. 25. 24. sz. 52. Bisk. Monasterskie jest jedno z najznaczniejszych w Niem. Ma na *m.* 48 wzdłuż, 32 w szerz. Rzeka Ems przerzyna go szrodkiem. Dzieli się na wyższe i niższe. W czasie teraźniejszym r. 1783. posiadane jest od Elektora Kolońskiego.

MUNSTER, *m.* w Alfacyi, o *m.* 2 na z. od Kolmaru, z Opac: fund: r. 660, Benedyktyni tegoż im. mają Opac. w Luxemburgu.

MUNSTER, (*Cornellia*) Op: Bened: w Xstwie Juliaceńskim, o *m.* 2 od Akwizgranu.

MUNSTER, ob. Momonla.

MUNSTER, (wyższy i niż.) dwie kapituły Szlacheńnych panien w Ratyzbonie, których Xienie są bezszredniemi Xiężnami Rzeszy Niem.

MUNSTERBERG, lub **MOENSTERBERG**, *Munsterberga*, M i znaczne Xstwo w Szląsku nad Ollą, o *m.* 8 na półd: od Wrocławia, w kraju żyznym i wesolym. Ma zamek. X: leży na pograniezu Czeskim; należy do Krola Pruskiego traktatem Wrocławskim r. 1742.

MUNSTER-EIFFEL, *m.* Niem. w Xstwie Juliaceńskim nad Erwą, należy do Elektora Palatyna, o *m.* 10 na półd: ku w. od Juliaku.

MURACHWA, *m.* w Woiew. Braclawskim na gran: Podolskiego, od Krasny *m.* 2. Jedno dawniej z lepszych *m.* w tym Woi.

MURADAL, jest nazwisko wawozu góry Morena, które daie przechod z nowey Kaitylii do Andaluzyi. Sławny jest wielkim zwycięstwem Hiszpanow odniesionym nad Maurami r. 1202.

MURANO, *Murano*, wyspa Włoska z miastem tegoż im. którą

też zowią drugą Wenecyą, a która jest miejscem najulubieńszym dla Wenetów. Nie jest tylko o ćwierć mili od Wenecyi. dl. 30. r. fz. 45. 32.

MURAT, *Muratum*, m. Fr. w Arvernii, o m. 5 od *S. Flour*, nad rz. Alagnon, pod jedną skalą z tytułem pod-Hrabstwa, z grodem i probostwem.

MURAUX, ob. Mirevaux.

MURBACH, Opac. Bened. w Allacyi, fund. r. 724. Ma dochodu 40000. liwr. Jest o m. 4 na pośd. ku z. od Kolmaru.

MURCIA, Murcyja, najmniejsza Prow. Hiszpanii z tytułem Krolestwa. Styka się z nową Kastylią, morzem szrodziennym, Krol: Walencyi, i Grenady. Ma wzdłuż na m. 25 wierz 23 Ferdynand Krol Kastylii zdobył ie na Maurach r. 1265. Wydaie wiele zboża, wina przednie, wyborne owoce, i mnóstwo iedwabiu. Powietrze tu panuje bardzo zdrowe. Murcyja jest M. S.

MURCIA, Murcyja, wielkie, ludne i bardzo piękne M. Hiszp. stol: Krolestwa tegoż im. Kościół pryncypalny tu jest przepyszny. Wniyscie do dzwonicy jest tak łatwe, iż na sam wierzch na koniu lub karetą dojechać bez trudności można. Leży w kraju żyznym dziwnie obfitym w iedwab, nad rzeką Segurą, o m. 11 na pośn. od Kartageny, 15 od Alikantu, 45 od Walencyi, 82 od Madrytu. dl. 16 59. fz. 37. 48.

MUR-de-Barez, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, z Kollegiatą i 2 klastorami, o m. 2 na w. od Carlat.

MURE, lub la Meyrie, m. Fr. w Dellinacie o m. 3 od Corps.

MUREAU, Opac. Premonstr. fund. okolo r. 1150. czyni 2500. liwrow, o m. 4 od Vancoleurs.

MURET, *Murellum*, m. Fr. w Gaskonii w Hr. *Comminges*. Woyfko Protra Krola Aragonii, który obiegł to miasto r. 1213. rozprużone za wycieczką Jana de

Montfort, a Krol zabity został. Leży nad Garunną, o m. 4 od Toulouse. dl. 19. 5. fz. 43. 30. Jest tego im. m. w pow. Lemowiceńskim, blisko Lemowiku, pamiętne urodzeniem sławnego Ant. Mureta.

MURI, Muren, sławne Opac. Szwajcarskie Bened: o m. 3 od Bremgarten. Opat ma tytuł Xcia

MURO, *Murus*, m. Włoskie w Krol. Neapol. w Bazylikacie z Bisk. w metropolii Konzańskieg. Leży pod górą Apenninem, o m. 5 od Cenza, 9 od Cirenza. dl. 33. 10. fz. 40. 45.

MURRA, Prowincya nadmorska Szkocka, urodzajna we wżyfko. Miasta iey znaczniejsze są Elgin, i Nairn.

MURHART, lub MUSHAT, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z Opac. Bened. nad Murą, o m. 3 od Halli. dl. 27. 26. fz. 49. 8.

MUROM, m. Rossyiskie, w Prowin. Wolodzimirkiej nad Okką, przedtym miało własnego Xiążęcia.

MURSA, ob. Meurs.

MURSAULT, miejsce we Fr. sławne winami w pow. Baulnois.

MURVIEL, m. Fr. w Langwedocyi nad rz. Caulazon, o m. 3 od Montpelieru. Inne o m. 2 od Meziers.

MURZYNY, albo NIGRYCZYKOWIE, *Aethiopes*, jest to naród mieszkaiący w Nigrycyi w Afryce. ob. Nigrycyja.

MUSCHEL górny, m. w Xięstwie Dwoch-mostow, o m. 15 na pośn. od Zweybrück.

MUSKA, ob. Moskau.

MUSSELBURG, *Musselburgum*, m. Szkockie w Prow. Lothyanie nad Forthiem, o m. 2 na w. od Edynburga, 100 na pośn. od Londynu. Anglicy tu pod pan. Edwarda Krola Angiel. wielką zadali Szkotom klęskę. dl. 15. fz. 56. 12.

MUSSIDAN, *Mulcedonum*, m. Fr. w pow. Perigord. Wyrżymało sławne oblężenie r. 1579. jest o m. 7 na pośd. ku z. od Perigueux.

MUSSI-L'Eveque *Museium Episcopale*, m. Fr. w Burgundyi nad Sekwaną o m. 4 na półn. od Chatillon-sur-Seine. Oycyzna Edme Bouthault.

MUSTAFA-Balza-Kiupri, m. Tureckie w Romanii w Sandziakacie Kirkeklenńskim nad rz. Marytzą, nad którą tu wielki i kosztowny most kamienny widzieć się daie. Jest blisko Filipopolu.

MUSTAFA-Balza-Palanka, forteca w Serwii, w Sandziakacie Widyńskim.

MUSZYNA, m. Pol. w Woi. Krakowskim, należy do dobr Bisk. Krakowskiego; sławne hutami potażowemi; leży w gruntach bardzo górzystych, o m. 13 od Krakowa.

MUTSCHEN, m. Niem. z grodem w Misnii, w Cyrkule Lipkim, o m. 6 na w. od Lipska. Znajdują tu w okolicy Ametyst kamień.

MUY, m. Fr. z tytułem Margr. w Prowancyi o m. 3 na z. od Freius.

MUYDEN, m. Hollenderkie nad Yechtem, o m. 4 na w. od Amsterdamu.

MUZACRA, Murgis, m. i port Hiszp. w Krol. Grenady nad morzem śródziemnym, 11 mil od Ahmeryi, 25 od Kartageny. dl. 16. 18. 12. 36. 34.

MUZON, m. Węgierskie, stol. Hrabstwa tegoż im. nad Dunajem, o m. 12 na połd. od Presburga.

MYCONE, Miconi, *Myconos*, wyspa na Archipelagu, jedna z Cykladów; wokół niej na m. 12. o m. 10 od Naxyi. Jest bardzo urodzajną w delikatne wino, i wyborne owoce. Przepiórki, bekały, kuropatwy, są tu bardzo tanie. Anglicy i Holl. mają swego Konsula. Bawienie tu jest mile wcale dla obcych. Flitacy tey wyspy mieni są za najbiedlejszych na Archipelagu. dl. 43. 26. 12. 37. 28.

MYON, (S.) blisko Artonny w Arwernii znajdując się wodymie-ralne orzeźwiająca, o m. 2 na półn. od Riom.

MYSLENICE, w Woi. Krakowskim, w pow. Szczerzeckim, dobra Kasztelanii Krakowkiej placące kwarty zł. 6829. Podług świadectwa Rączyńskiego i Starowolkiego w pobliskich górach Koton i Strzebeli sżyby złote znajdować się mają. Teraz pod pan. Austr. Leży nad rz. Rabą, od Krakowa na połd. m. 3.

MYSZ, m. w Woi. Nowogrodz. z szkołami założonemi od Karola Chodkiewicza. Hrabstwo imienia Maffalskich, nad rz. od Nowogrodka m. 9. W przod się na nim tamilia Chodkiewiczow piśala.

MZENSK, m. w Państwie Rosyjskim, w Prow. Orelli, niedaleko Nowolili.

MZURKI, w Woi. Sieradzkiem, m. 2 od Piotrkowa.

N

NAARDE, ob. Naerden.

NAAS, m. Irlandzkie w Ht. i o m. 4 od Kindary, przy Laffie. Posyła 2 Dep. na Parl.

NABA, malarz. w Xstwie Zmudzkiem, wpada do Nienna, w przod łącząc się z Szczuppą,

NABBURG, Naburg, albo Napruck, m. i grod w dawnym wyższym Palatynacie Bawaryi, nad Nabą, o m. 10 od Katyzbony.

NACCHIWAN, albo Nassiwan, *Naxxana*, il. M. Armieni o m. 45 od Erywaniu; stoleczne prowincyi tegoż imienia, z Arcy-Bisk. Łacińskim. Bardzo piękne i mrowane, znajdując się tu sklepy, w których różnego rodzaju towary znaleźć można. dl. 81. 34. 12. 38. 40.

NACHOD, m. i Xstwo, w Cyr. Konigradzkim, o m. 6 od Konigradztu w Czechach. Leży na trakcie Warszawskim do Pragi, m. 2 od Jaromierza.

NACHSHAB, albo Nasaph, M. w wielkiej Tartaryi w Zagatay, o m. 30 między z. i połd. od Samarkandy. Jest oycyzną bardzo

wielu niezonych. dł. 88. sz. 39. 50.

NACZA, m. w Woi. Brzeskim Lit. i rz. która wpada do Lawii. Tegoż im. jest w pow. Lidzkim, przy gran. Trockiego. Także rz. w Mińskim wpada do Berezyny i blisko są dobra tego im.

NADAILLAC, powiat Fr. z tyt. Margr. w pow. *Quercy*. Leży na lewey stronie rz. Dordony o m. 8 od *Cahors*, 2 od *Gourdon*.

NADARZYN, m. w Woi. Mazowieckim, dobra funduszu Komisyi Edukacyjney, leży na trakcie o m. 4 od Warszawy.

NADARWIA, dystrykt cyrkułu Sklawonii w Król. Pruskim, gran: z Natangią. Wnim m. *Tapfowo*.

NADENDALL, *Vallis gratia*, m. Szwedzkie w Finlandyi południowey.

NADISON, rz. we Włofzech płynie pod *Forojulium*, łączy się z *Lisoną*.

NADWORNA, m. w Woi. Ruskim, wśrzed obszernych stepow, niedaleko granic Węgierskich, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Zaleszczyckim, blisko rzeki *Bystrzycy*, o m. 4 od *Stanisławowa*.

NADZIL, m. w ziemi Chełmskiej.

NAERDEN, *Narda*, M. bardzo mocne w Hollandyi na początku kanałow tey Prowincyi. Willelm Bawarczyk pierwszy założył tey fundamenta r. 1350. Hiszpanie dobyli go r. 1572. a Franc. r. 1672. *Xzę d'Orange* zaś r. 1673. Leży nad *Zuyderzee* o m. 6 od *Amsterda*: 6 od *Utrechtu*. dł. 22. 38. sz. 52. 20.

NAEFELS, *Navatia*, m. sł. zwycięstwem Austr. odniesionym od *Glarnńczykow*, r. 1388. w Kantonie *Glarys*.

NAGABACZKAJA, forteca Rossyiska w Prow. *Orenburgu*, w dystrykcie *Ufenskim*.

NAGERA, *Naxera*, *Anagaram*, m. Hiszp. w starey *Kastylii* z tyt. *Xstwa* i zamkiem, sławne jest przez batalią, która tam stoczona

była r. 1369. Płożone jest w gruncie bardzo żyznym, nad rzeczką *Najerilla* o m. 12 na połu. i z. od *Calahora*, 53 na połu. od *Madrytu*. dł. 15. 15. sz. 42. 25.

NAGŁOWICE, w Krakowskim, w dekanacie *Andrzejewskim*, od *Zarowa* m. 2 od *Małogószcza* 3.

NAGOLD, m. w Szwabii w *Xstwie Wirtemberskim* nad rz. tegoż im. o m. 12 od *Stutgardu*.

NAGRAKUT, *Nagracutum*. Król. i m. w *Indyach*, w państwach *W. Mogola*, z bogatym kościołem, do którego *Indyanie* pielgrzymują. Leży nad rz. *Rawi*, o m. 125 na połu. od *Agry*. dł. 96. sz. 32.

NAGY-BANYA, *Rivulus dominarum*, m. *Królewskie wolne*, znaczne złotemi i srebrnemi *mine-rami*, tu znajdujćceni się, w tym mieście bite dukaty *Węgierskie* znaczone są literami *N. B.* Leży w *cyr. Zatmarckim*. Tamże m. *Nagy-Károly*.

NAHAR-MALEK, m. w *Irak*-*Arabii* blisko *Eufratu*, o m. 8 od *Kufahu*. dł. 63. 15. sz. 31. 20.

NAHARWAN, dawne m. w *Irak*-*Arabii* nad odnogą *Eufratu*, o m. 2 od *Kufahu*. dł. 63. 12. sz. 31. 25.

NAIAC, *Najacum*, m. Fr. w pow. *Rouergne*, nad rz. *Aveiron*. Niedaleko z tamtąd znajduje się ruda miedzi *czernoney*; leży o m. 4 od *Villefranche*.

NAILA, lub *NAVLAU*, m. *Niemiec*. w *cyrkule Frankonii*, w *Xięstwie Kulmbachu* nad *Selbitzą* niedaleko *Hofy*. W poblizkości znajdujćc się rudy miedzi i żelaza, i góry marmuru *zielonego*.

NAILLERS, m. Fr. w *Piktawii* o m. 3 od *Fontenay*.

NAINTRE, m. Fr. w *Piktawii* o m. 3 od *Chatellerant*.

NAIRN, m. i Hr. *Szkockie*, posyła 2 *Dep.* na *Parl.* Leży przy uściu rz. *Nairn* w Prow. *Murray* o m. 35 między połu. i z. od *Edymburga*, 111 od *Londynu*. dł. 14. 12.

sz. 57. 42.

NAKŁO, *Nackel*, m. powiatowe w Woj. Kaliskim z stwem grodow. Kafztelanią, i z zamkiem. Jest drzewem zabudowane, ozdobne kościołami; st. potyczką r. 1113. od Krzyżaków r. 1329. spalone, a w wojnie Szwedow, często opanowane od nich było. Leży nad Notecią o m. 11 od Gniezna. Powiat Nakielski cały r. 1773. przez traktat Potzdamski zagarnął pod moc swą Król Pruski, i czyni dziś *Kreisamt* osobny. Tegoż jest im. w Woj. Krakowskim.

NALIBOKI, m. Lit: w Woj. Nowogrodzkim przy rzece Szwa, na pograniczu Wileńskiego, od Nowogrodka o m. 10. od Nieświeża g. Jest blisko lasow obfzernych; sławne dobrą hutą. Nal. do Xząt Radziwitow.

NALLIERES, m. Fr. w Piktawii o m. 2 od Lucon.

NAMPTWICH, m. Angiel. w Hr. Chester.

NAMSLAU, *Namslavia*, *Namysław*, m. i grod w Szląsku w Xięstwie Wrocławskim z mocnym zamkiem, nad rz. Weydą od Wartenberga na połd. m. 4. Sławny jest traktatem Kazimierza W. r. 1346. którym Polszcze ziemia Wschowska warowana została. Należy prawem zaftawnym do Wrocławia.

NAMUR, *Namurcum*, M. wiel. bogate, i bardzo obronne w Niderlandzie Austr. stołeczne Hr. Namur, z mocną Cytadellą, kilką zamkami i Bisk. Sufr. Kameraceńskiego. Ludwik XIV. dobył go r. 1692. po szesciudniowym ataku. Wilelm III. Król Angielski odebrał go r. 1695. Feld-Marszałek *Anwerkerque* bombardował go 1704. a Francuzi dobyli 5 Września r. 1746. Leży między dwóma górami przy zbiegu rz. Mazy i Sambry, o m. 7 od Huy, 6 od Dinant, 12 od Leodium, 13 od Bruxelli, 12 od Louwain, 15 od Mons, 60 od Paryża. dł. 22. 32. sz. 50. 25.

NAMUR, Hr. czyli prow. w Niderlandzie Austr. z tyt. Hr. nad Sambraw i Mozą. Graniczy na połn. z Brabancją, na w. i połd. z Bisk. Leodyjskim; na z. z Hanonią. Dostyc jest żyzna. Wielkie tam lasy, glazy marmurowe, rudy żelazne, ołowiane, i węgle ziemne znajduią się Zawiera w sobie 7 Grodow to jest *Namur, Feix, Fleurus, Bouvigne, Sausons, Polvache i Waifseigne*. Część iego mała nal. do Fr. większa, w ktorey M. Namur do domu Austr. Mieszkańcy mówią językiem Fr. zepstym.

NAMYŚŁOW, ob. *Namslau*.

NANAS, m. Węgierkie, w Cyr. Cissańskim, w Hr. Szabolckim.

NANGAY, m. Fr. w pow. Biturycyńskim z tyt. Hr. o m. 7 na połn. od Bituryki, 4 od *Vierzon*.

NANCHAN, *Nancangum*, m. Chińskie stołeczne Prow. Kianfi. St. jest przez wielką liczbę uczonych. dł. 129. 13. sz. 25. 10.

NANCY, *Nancium*, M. wiel. i piękne we Fr. stołeczne Lotaryngii, z Bisk. sądami bez apellacyi, grodem, do ktorego dwadzieścia sześć pomniejszych grodow należą znajdujących się w Lotaryngii a dzieścięć w Xstwie Barskim, Kapiłną, ktorey głowa nosi tytuł Prymasa. Na dwa miałta jest podzielone, na stare i na nowe. W nowym znajduią się ulice pod sznur ciągnione, piękne budynki i bardzo wspaniały plac, na którym znajduje się pałac, gdzie sądy bez apellacyi odprawiają się. Kościół Prymasowski jest wspaniały. Stał się Katedralnym r. 1778. kiedy Nancy erygowane było na Bisk. przez bulę 13 Grudnia, r. 1777. i przywilej wyszły w Styczniu r. 1778. Pierwszy Biskup *J. K. de la Tour-Aupin* był poświęcony 25 Stycznia r. 1778. Jest pod metropolią Arcybiskupa Trewijskiego. Wkościele Bernardyńskim znajduje się grob dawnych Xząt. Karol ostatni Xzę Burgundki dobył Nancy r. 1475. Xzę

René odebrał go po batalii pod Morat r. 1476. Karol oblegał go znowu r. 1477, ale był tam zabity i wojsko jego rozproszone. Krowie Francuzcy od Ludwika XIII często go dobywali, i fortyfikacye zdeholiować kazali. Było ustąpio-
ne Francyi traktatem Wiedeńskim r. 1736. pod kondycją aby go Stan: Leszczyński Krol Polki trzymał do śmierci, która zdarzyła się r. 1766. Jest oyczyzną Jaku: Cloolta i Izraela Sylwest: sławnych sztycharzow; tudzież Jana Hošta i X. Ludwika Maimbourg. Leży nad Meutrą, o m. 25 od Luxemburga, 30 od Strazburga, 10 od Metz, 4 od Toul, 5 od *Pont à Mousson*, 72 od Paryża. dl. 51. sz. 41. 28.

NANFIO, *Anaphe*, wysepka na Archipelagu, na morzu Kandyjskim. Pięć mil ma naokoło. Obywatele wżylscy Grecy są wielcy leniuchy. Kady i Woiewoda kolejno ta wyspą rządzą. Wielkie tam mnostwo kuropatw znajduje się, lubo przykladają wszelkiego starania, aby je wytepić. dl. 43. 55. sz. 36. 15.

NANGASACKI, *Nangasacum*, M. wielkie i fl. w Japonii, jedno z pięciu miast Cesarzkich, na wyspie Ximo-Fizen z dobrym portem, od cudzoziemcow ucześnie czynnym. Obywatele jego są bardzo rozwiązli. Handel tam dosyć wielki prowadzi się, osobliwie z Hollend. i Chińczykami, dl. 151. sz. 32. 36.

NANGIS, m. Fr. w pow. *la Brie*, z tyt. Margr. i pięknym zamkiem. Leży na obszerney i żyzney równinie o m. 4 od Paryża. 3 od Kofev.

NANHIUNG, m. Chińskie w Prow. Kanton, przy rz. Chin. dl. 131. 6. sz. 25. 32.

NANKIN, ob. Kiangnan.

NANKIN, albo **KIANGNING**, *Nanginum*, fl. M. Chińskie stol. Prow. tegoż im. Podług Chińczykow przechodzi ono wżylkie miasta na świecie swą wspaniałością, pięknością i wielkością. Cesarze przed-

tym tam mieli swoją rezydencyę. Liczą tam blisko na milion ludzi nie licząc garnizonu składającego się z 40000. ludzi. Jego położenie jego port, żyzność jego gruntu, mnostwo pałacow, kanałow, i bogactwa jego obywatelow, czynią go bardzo sławnym. Doktorowie Chińscy mają tam pryncypalną swą Akademia. Ma pod swoją dependencyą siedm miast. Chrześciance mają w nim także iednego Biskupa. dl. 137. sz. 32. 46.

NANT, ob. Nantz.

NANTERRE, *Nemprodurum*, m. Fr. o m. 2 od Paryża; sławne przez urodzenie! S. Genowefy.

NANTES, *Condivincum*, *Nantes*, dawne, bogate i bardzo znaczne M. Fr. drugie w Brytanii, z bogatym Bisk. Akademia i mennicą. Jest iedno miasto z nayhandlowniejszych w Krolestwie. Kupcy tamteysy mają związek z kupcami Bilbańskimi nazwany *Kontra-ktaoya*, i Trybunał wzajemny nakształt Juryzdykcyi Konsularney. Henryk IV. wydał tam r. 1598. fl. Edykt Nanteński odwołany r. 1686. Leży na lewym brzegu Ligery o m. 20 między pold. i z. od Andegawy 27. od Rupelli, 87 od Paryża, 23 od Rennes. dl. 16. 12. sz. 13. 17. Hr. Nanteński jest to kraj po obu stronach Ligery leżący. Robią tam sol i znajduje się mnostwo bydła różnego gatunku.

NANTEUIL-LE-HAUDOIN, *Nantogilum*, m. w Wyspie Fr. w pow. *Falols*, z probostwem i zamkiem, o m. 10 od Paryża, 5 od *Dammartin*.

NANTEUIL, nad Marną między *Meaux* i *Cateau-Thierry*. Drugie tegoż imienia leży o m. 3 od *Epernay*.

NANTEUIL, wieś i Opac. Fr. w Dyecezyi *Pottiers*, o m. 7 od *Angulemy*, zakonu S. Bened. czyni do r. 5000. Ewr.

NANTOUILLET, wieś z tyt. Margr. leży o m. 3 od *Meaux*.

NANTUA, *Nantuacum*, m.

Fr. w pow. *Bugey*. Bogate tam
znayduje się Przeorstwo Bened.
gdzie Karol Łyfy jest pogrzebiony.
Leży na wielkim łączu tegoż im.
o m. 7 od *Bourg-en-Bresse*. dl. 23.
18. sz. 46. 8.

NANTWICH, m. Angiel. w
Cheshire, o m. 8 od Chester, il.
przez swe rudy żelazne.

NANTZ, m. i Opac. Fran. w
Dyocezji Wabreskiej o m. 5 od
Milhaud, zakonu S. Bened. czyni
do r. 5000. liwr. Jest tam Kolle-
gium.

NAOPURA, m. Azyatyckie
w Indostanie, należy do Króla De-
kańskiego, jest nad rz. Japti. Grunt
tamtejszy wydaie najlepszy ryż
w całych Indyach; mówią iż on
piękny wydaie zapach. dl. 91. 30.
sz. 21. 20.

NAOURS, m. Fr. w Pikardyi
o m. 2 od Doullens.

NAPLUSA, *Napolis Sivia*,
Napluza, dawne m. w Palestynie
na równinie bardzo wyżney, w o-
lityne drzewa i w wysmienite owo-
ce. Leży o m. 10 od Jerzolimy.
Znaydują się tam, jeszcze niekto-
rzy żydzi Samarytanicy.

NAPOLE, m. w Prowancyi z
zamkiem i portem nad odnogą, kto-
ra bierze od niego nazwisko, na
przeciwko wysp Leryńskich.

NAPOLI, *Anaplia*, *Naplia*,
bardzo mocne M. w Grecyi w Mo-
reii, w Prow. Lakanii, z zamkiem
obrounym, Arcy-Bisk. Greckim i
wybornym portem. Mieszkanie jest
przez Turkow, Grekow i żydow.
Wenetowie opuścili go Turkom r.
1519. ale odebrali r. 1686. Lecz na-
reszcie znowu wrocilo się pod pa-
nowanie Turkow r. 1715. Leży nad
Golfem Napoli, o m. 19 na po-
łud. In w. od Mistry, 21 na
połu. ku z. od Aten. dl. 40. 59. sz.
37. 45.

NARA, bogate i piękne M. Ja-
pońskie na wyspie Nippon z zam-
kiem wspaniałym. Leży o m. 10 od
Meaku. dl. 150. 50. sz. 36. 10.

NARAIOW, m. w Woi. Ru-
skim, a teraz pod pan. Austr. w Cyr.
Lwowskiem od Brezan m. 2.

NARAMICE, w Woi. Sie-
radzkim, od Wieruszowa m. 3 sta-
cya poczty. Nal. do im. Głębo-
ckich.

NARBONNA, *Nurbo*, daw.
i wielkie M. Fr. w niż. Langwed:
z bogatym Arcy-Bisk. ktorego Arcy-
Biskup bierze tytuł Prymasa, i pre-
zydnie na obradach zgromadzo-
nych stanow Prowincyi. Założone
było r. od założenia Rzymu 336.
Widzieć się tu dają jeszcze ruiny
gmachow niektórych Rzymskich.
Zazwyczaj odpoczywały tam woj-
ska idące z Wloch do Hiszp: Chil-
debert kolo tego miasta wygrał ba-
talią nad Alarykiem r. 550. Wzrząd
Choru kościoła Katedralnego znay-
duie się grob matronowy Filipa
Smiałego. Monstrancya tak jest
wielka, iż ośmiu Xięży potrzeba
do iey niesienia. Miod Narbonneń-
ski jest bardzo zachwalony. Leży
nad kanałem ciągnionym od rz.
Audy, o m. 2 od morza, 12 od Per-
pignan, 19 od Montpellier, 30 od
Toulouse, 161 od Paryża. dl. 41. 9.
sz. 11. 13.

NARDO, *Neritum*, m. dosyć
ludne w Krol. Neapolitańskim w
pow. Otrantskim, z tyt. Xłwa i
Bisk. w Metropolii Bryndyjskiego, a-
le wyłączonym od iego Jurydyk.
Leży na równinie o m. 3 od Otran-
to, 11 od Brundyzum, 74 od
Neapolu. dl. 35. 45. sz. 40. 36.

NARENTA, *Narona*, dawne
i sławne M. w Dalmacyi, nad rz.
tegoż im. w Hercegowinie. Było tam
przedtym Bisk. pod metropolią Ra-
guzanńskiego, ale teraz go niemasz
odtąd, iak miasto do Turkow nale-
ży. Leży nad Golfem tegoż im. o
m. 24 od Raguzy, 21 od Spoletu.
dl. 36. 2. sz. 43. 28.

NAREW, lub NARWA, rzeka
znaczna w Woi. Podlaskim, wy-
plywa z bagnow na pograńcziu Li-
twy, płynie kręto, jest bliżej uj-

ścia splawną, i uchodzi do Buga, o *m.* około 2 od Pultuska. Jest bardzo rybną. Twierdzą, iż wody iej żadnego gadu nie mogą cierpieć. ob. Narwa.

NAREW, m. w Woi. Podlaskim, z stwem placącym zł: 1516. kwarty. Narewskim Wdą pisał się Jan Sapięha r. 1514. Żydzi tu mały prowadzą handel. Leży w pięknym położeniu, przy lasach nad Narwą, o *m.* 4 od Biełką.

NARGO, wysępka na odnodze Finlandzkiej na przeciw Rewelu. Nał. do Moskwy.

NARIM, m. w Syberyi o *m.* 10 na w. od Tobolska nad rz. Oby i na drodze z Moskwy do Pekinu. Mieszkańcy w okolicy Ostyaku tu wyplacają daniny.

NARNI, *Narnia*, bardzo dawne, bogate i piękne M. Włoskie w Xstwie Spoletańskim, w Państ: Kościelnym z Bisk. od Papieża dependującym, i szkołami XX. Piarow. Wielka tam liczba szlchetnych familii mieszka. Widzieć się daie przy tym mieście zwane *Źródło głodu*, ponieważ uważano, iż tylko wtenczas ma w sobie wodę, kiedy rok następujący ma bydź nieurodzajny. Celarz Nerwa, sławny Galtemelata General Wenecki, &c: rodem byli z tego miasta. Leży nad Nerą, o *m.* 8 od Spoletu, 16 od Rzymu, 9 od Rieti. dł. 30. 18. sz. 42. 32.

NARO, *Nara*, m. w Krol. Sytylijskim w dolinie Mazara, przy Źródle rz. Naro.

NAROCZ, m. w Woi. Wileńskim w pow: Ofzmiąn: nad rz. tego im. która wpada do Wilii. Jest o *m.* 2 od Łodziszkw.

NAROL, m. w Woi. Bełzkim, teraz pod pan. Austr. w Cyrkuie Bełzkim, blisko Źródła rzeczki Tanefy o *m.* 3 na pośn. od Lubaczewa.

NARSAPUR, m. na brzegu Koromandelskim, o *m.* 13 od Masulipatan.

NARSINGUE, lub **NARSINGAPATAM**, piękne i wielkie M. Indyjskie w Prow. Bisnagarckiej. Było niegdyś Krol. składającym częśc Dekanu.

NARWA, ob. Narew.

NARWA, *Nerva*, *Narwa*. M. mocne w Państwie Moskiewskim stołeczne Estonii, z zamkiem i portem, z kościołem Luterskim i cerkwiami. Jan Bazyłowicz odebrał go Duńczykom r. 1558. Szwedzi dobyli go r. 1581. i przy nim zbili Moskalow r. 1700. gdzie 3000. Szwedow 100000. Moskwy poraziło. Car Piotr W. odebrał go znowur. 1704 Handluie konopią i drzewem do budowli, a na zamian bierze Tabakę, sol i korzenie. Nie dependuje od żadnego Wielkorządztwa; miastem jest małe ale porządne, i dobrze umocnione. Leży nad rz. Narwą o *m.* 42 na pośd. ku z. od Wirburga, 65 na pośn. ku w. od Rygi, 113 na w. od Sztokolmu. dł. 46. 35. sz. 59. 22.

NARWA, czyli **NAROWA**, rz. w Moskwie wypływa z jeziora Peipus; o półtory Werity od M. Narwy, ma kataraktę czyli spadek wyfoki na stop 12. wpada do Odnogi Finlandzkiej.

NARWAR, M. S. Krolestwa tegoż im. w Państwach W. Mogolta, o *m.* 32 na pośd. od Agry. dł. 96. 40. sz. 25. 6.

NASILSK, *Neosellia*, m. w Woi. Mazowieckim, *m.* 2 od Nowego miasta.

NASIEŁOW, m. w pow. Ofzmiąnskim, o *m.* 2 od Krewa.

NASKOW, m. stoł. wyspy Laalandyi.

NASOWKA, ni. Rossyjskie w Kiiowikim.

NASSAU, *Nassovia*, m. i Hr. udzielne Niemiec. w cyrkuie wyż. Renń. Podzielone jest na dwie linie, Dietz, i Wilburg, które biorą tytuł Xr. Dom ten bierze swoy początek z Weterawii, a miasto Nassau dawną jest jego dziedziną. Kra-

je do niego należące, są bardzo żyzne. Znajdują się w nich rudy żelazne, ołowiane, i miedziane. Nassau leży nad Lohną, o m. 5 od Koblentu, 8 od Moguncyi, 12 od Bonny. dł. 25. 30. sz. 50. 13. Na leży do linii Nassau-Dietz. Dom Xząt Nassawskich dzieli się naprzód na 2 główne linie, starszą czyli Walramską, i młodszą czyli Ottonską. Pierwszej dobra są w Cyrk. Renu wyż: drugiej w Westfalskim, prócz dobr Bielftein w Elekt. Rennu. Starsza rozdziela się znowu na 3 linie Weilburg, Saarbruck, Ullingen, i Saarbruck-Saarbruck, i ta ma 5 głosów w Rzeszy Niem. Młodsza jedną tylko dziś czyni linią Xząt Oranien Dietz, i panem jest 2 głosów; Posiada wielkie dobra, które przynioszą rocznie 350.000 zł. Nienu.

NASSAU, zamek w Niderlandzie Hol: między Berg-op-zoom i Tholen, nad rz. Skaldą. Tegoż im. jest zamek w Gwinei wystawiony przez Hollen: r. 1612 nazwany także *la Moure*. Dobry port znajduje się.

NASSENFELS, zamek w Bisk: Eichstetdzkim, w którego okolicy stało niegdyś MS. *Aureatum*.

NASTASKA, m. w Woi. Kijowskim w gruntach bardzo dobrych. Od Białycerkwi m. 5 na półd.

NASTOLE, m. w Woi. Min:skim, w pow. Mozyrskim z Stwem placącym kwarty zł. 100.

NATA, *Nata*, m. w Amer: Półd: w Wielkorządztwie Panamskim od którego odległe jest na m. 30 między półd. i z. leży w gruncie miłym i żyznym nad odnogą Parita. dł. 299. 10. sz. 8. 20.

NATAL, kraj na brzegu wschodnim Af: w Kafirerii przy Hottentotach. Mnóstwo tam słoniów znajduje się. Obywatele są przystoyni i bardzo grzeczni dla cudzoziemców. Przykładają się bardzo do rolnictwa. Każdy człowiek

tyle tam ma żon, ile kupić i wyżywić ich może. Jedyny ten jest towar, który kupuje się i przedaie w tym kraju. Oycowie, bracia, najbliżsi krewni młodych dziewczyn, przedaia one za bydło. Narody jednak te żyją w wielkiej niewinności, i poddaia się najsędziwzemu z nich, sz. półd. 30', 32, *Czytaj Dampiera woiaż na około świata*.

NATAL-LOS-REYES, stołeczne Prow: leży przy uściu rz. Rio-Grando w Brezylji.

NATANGEN, cyrkuł Krol. Pruskiego nad Preglą. Zawiera w sobie 4 Prowincye. Natangią właściwą, Bartenland, Sudgawią i Galiudyą. Brandenburg jest stoł: miastem.

NATCHEZ, naród w Ameryce w Luizjania nad Missisipią. Głowa ich bierze tytuł od słońca, i mieni się od niego pochodzić. Ma prawo życia i śmierci nad swemi poddanymi. Bardzo jest zmniejszony od wojny którą z Francuzami wiedli r. 1730. Jest tam zamek tegoż imienia przy uściu rz. Missisipi. Anglicy osiadli u Natchezow nad to oddaleni od Pensakoli, aby inożli bydz od Anglikow posilkowani, byli przymuszeni podpisać neutralność ku Prowincyom zjednoczonym, dnia 21 Lutego r. 1778.

NATEHIOCHES, przy rz. czerwoney, była Kolonią, Francuzką w Luizjanie.

NATIVITE, ob. Acarai.

NATOLIA, Anatolia, albo Azya mniejsza, *Anatolia*, wielka połwyipa otoczona morzem szrodziemnym i morzem czarnym aż do Archipelagu, i morzem Marmora. Zawiera w sobie Karamanią, Amazyą, Aladulią, i Natolią właściwą, która zamyka w sobie prawie więkzszą połowę połwyipy. Chitaya stołecznym jest miastem.

NATTAL, skład towarow Angielskich na wyspie Sumatrze.

Fr. opanowali go i oddali trakta-
tem Paryskim r. 1763.

NAVAILLES, m. w Bearnie
o m. 3 od Lescary, 3 od Pan.

NAVAN, m. Irlandzkie w Hr.
Est-Meath, o m. 11 od Dublina,
między poln. i z. Połyła jednego
Deb. na Parl.

NAVARETTA, *Navaretta*,
m. w starej Kastylii w krain Kio-
xa o m. 4 od Logroño, na górze.
Przy tym mieście stoczona by-
ła batalia między Donem Pedrem,
i Henrykiem Transtamarem, na
ktorey Konnetabi Gesklin był wię-
ty w niewolę r. 1366.

NAWARRIN, albo **ZUNCHIO**
ABARINUS, wielkie, bardzo ładne,
i bardzo mocne M. Greckie, w
Morei w Belwederze, z wyśmien-
nym i obszernym portem, z dwoma
zamkami, nad odnogą Zunchio.
Turcy odebrali go Wenetom
r. 1498, Wenetowie odzyskali go
r. 1686, ale przymuszeni byli u-
stąpić Nawarynu Turkom r. 1715,
którzy tam wystawili r. 1752. Cy-
tadellę o sześciu bastyonach. Leży
na pagorku blisko morza o m. 3
od Modon, 7 od Koronu. dl. 39.
sz. 37. 2.

NAWARRA, *Navarra*, Krol.
Europ. między Fr. i Hiszp. Dzielą
go na wyższą i niższą Nawarrę.
Wyższa należy do Hiszp. Otoczona
jest górami Pyreneyjskimi.
ma m. 30 wzdłuż, a 24 w szerz.
Jest to jedna z najpiękniejszych
Prowincyi Hiszp. i jedyna gdzie
drogi są wygodne, i piękne. Drogi
te są dziełem Hrabi *de Gaches*,
który tamtecznym był Vice-Kro-
lem. Trzeba było przekopywać
góry, łamać skały, i wielkie prze-
zwyciężyć trudności wprzód nim
te drogi zostały w tym stanie, w
którym są dzisłay. Powietrze tam
jest łagodniejsze, uniarkowawsze
i zdrowsze, niż w innych pogra-
nicznych Prow. Hiszp. Grenta lubo
zawalone skalami, nie są przeto
mniej żywe. Obsitnie w zwierzy-

nę wszelkiego gatunku, i w rudy
żelazne. Nawarczykowie są grze-
czni, zwinni, rozumni, pracow-
wici, i bardzo zdolni do nauk i
interesów. Nawarra jest rządzona
przez Wice-Reja. Kray ten
wielkie ma sobie nadane przywi-
leże, ma swoy Sąd bez apellacyi.
Dzieli się na pięć powiatów, kto-
rych stoł: miastami jest Pampelona,
Estella, Indella, Olira, i Sangwe-
fat. Niższa Nawarra należy do
Fran. i jeden tylko powiat w so-
bie zawiera, ktorego stoł: mia-
stem jest *S. Jean-pied-de-Port*. Od
Nawarry Hiszp. jest oddzielona gó-
rami Pyreneyjskimi. Jest to kray
górzysty i wcale nie płodny. Lu-
dwik XIII. jako wnuk Joanny d'
Albret przyłączył niższą Nawarrę
i Bearnę do Korony r. 1620. Niż-
sza Nawarra ma m. 8 wzdłuż a 5
w szerz. ob. Evrenx.

NAVARREINS, albo **NA-
VARRIUX**, *Navaresum* piękne m.
Fr. w Bearnie, mocne, nad Ga-
wą o m. 3 od Oleronu, wysta-
wione przez Henryka d'Albret, Kro-
la Nawarry, z mostem kamiennym.
Leży na bardzo żyzney równinie.
dl. 16. sz. 43. 20.

NAWARYA, m. w Woi. Ru-
skim na trakcie Lwowskim; ode
Lwowa m. blisko 2 teraz jest pod
Panowaniem Austr.

NAVELS, m. Fr. w *Blar-
fois* o m. 1 od *Vendome*.

NAUEM, m. w średniej Mar-
chii Brandeburckiej w *Hawelland*,
o m. 9 od Berlina między poln.
i z.

NAVES, m. Fr. w *Mimoufin*,
w Dyecczyi i o m. 1 od *Touille*.

NAVIA, m. Hiszp. w Asturyi.
Owiedańskiej nad morzem z por-
tem.

NAUMBURG, *Neoburgum*,
piękne M. Niem. w Cyrk: *wyl.*
Saxonii w Misnii, przedtym Ce-
sarckie, z Bisk: pod Metropolią
Magdeburckiego, ktore jest teraz
sekularyzowane. Jest Oyczyzną le-

rzego Franka, i Fran-kenana. Leży nad Sałą, o *m.* 15 między połn. ku w. od Erfortu, 22 od Wittembergi, 24 od Drezna. dl. 29. 55. sz. 51, 12. Bisk: Naumburskie ma *m.* 12 wzdłuż, 6 wszerz. Elektorowie Sascy po mniemaney reformacyi, mieli go za kraj inkorporowany do Elektoratu. Nal. zaś do Margr. Misni. Kapituła Kanonikow rozdzieliła się na dwie Kapituły osiadłe w Naumburgu, i w Zeitz. Są jeszcze dwa inne miasteczka tegoż imienia w Szląsku, jedno w Xłwie Jaworskim, na gran: Luzacyi, o *m.* 12 na z. od Jawora, nad Kweiffsa. Drugie w Prow: i o *m.* 4 od Saganu nad Bobrą.

NAXERRA, *m.* Hiszp. w farycy Kastylii, w pow. Rioja stol. Xłwa.

NAXKOU, *m.* Duńskie na wyspie Lalandyi, z portem wygodnym dla handlarzow. Połow tam jest obfity; pastwiska zaś są piękne. Leży o *m.* 21 między połd. i z. od Kopenhagi. dl. 29. 12. sz. 54. 50

NAXOS. *Naxya, Naxus*, wyspa znaczna wśród Archipelagu, ma *m.* 10 wszerz, 35 zaś na okół. Jest największą, najwyżniejszą i najmilszą ze wszystkich Cyklad. Jakoż z tego nazwaną jest wysp *Krotową*. Dawni przyrównywali jej wino do Nektaru. Jeszcze i teraz jest wśmienite. Naxitowie są prawdziwemi potomkami Bachusa i rozkołzy, mając wszystko podobostkiem. Wyspa ta miała swych Xżąt partykularnych, aż do Jakuba Crispo dwudziestego pierwszego Xcia, za którego Grecy zrzucili z siebie iarzmo Łaeinikow, dla poddania się Porcie. Jednakże lubo pod panowaniem Turkow, Naxyotowie formią nakształt Rzplę.

NAXOS, *Naxia*, *M.* znaczne i stol: wyspy Naxos na przeciwko wyspy Paros, z zamkiem i dwoma Arcy-Bisk: z których jedno jest

bardzo bogate i Greckie, drugie Łacińskie, na które Papież Nominie. Miasto równie iak i wyspa, nie jest bardzo ludne, prawie wszyscy obywatele są Grecy. Fr. mają tam swego Konsula. dl. 43. 26. sz. 37. 8.

NAY, *m.* Fr. w *Anvergne*, o *m.* 1 od Puy, 5 od Brioude.

NAY, *m.* Fr. w Bearnie w Dyecezyi Leszar, nad Gawą Bearnicką; o *m.* 3 od Pau, z mostem drownianym który miasto łączy z przełmieściem.

NAYS, albo *Nas*, *m.* położone nad Ornią o *m.* 1 od Ligny w *Barrois*, jest ostatkiem dawnego niegdyś i wielkiego miasta. R. 1750 znaleziono tam Medale Rzymskie, i groby pracując koło drogi idącey z *Ligny* do *Gondrecourt*.

NAZAIRE, *Sanctus Nazarius*, *m.* Fr. w Brytanii w Dyec: Nan teńskiey z portem przy ujściu Ligery, o *m.* 4 od Gweraudy. Znaydnie się w pewney wsi do tego miasteczka należącej wiele kamieni Magnesowych.

NAZARETH, w Palestynie sławne przebywaniem tam Jezusa Chrystusa aż do ostatnich dni życia iwego. Teraz jest tylko małym miasteczkiem o *m.* 6 od Samaryi na górze, otoczone innemi pomniejszych górami. Franciszkanie mają tam swoy klasztor. Tytuł Arcy-Bisk: z tamtąd przeniesiony był do Montwerdy w Krol: Neapolitańskim. dl. 53. 25. sz. 34. 30.

NAZEILLES, *Navicella*, *m.* Fr. w Turonii, o *m.* 1. od Amboise nad rzeką Cisse, z zamkiem.

NEAPOL, *Neapolis* dawne, wielkie, bogate, bardzo handlowne, i jedno z najpiękniejszych miast w świecie, stol. Krolestwa tegoż imienia, z Arcy-Bisk: Akad: czterema zamkami, i morską odnogą. Całe jest wszędzie równe i bardzo piękne, wybrukowane zaś jest lawą Wezuwiusza. Położenie ie-

go jest bardzo miłe. Pałace bardzo wspaniałe, obok siebie Królewski; kościoły przepyszne, ulice bardzo czyste. Wielkie tam jest mnożstwo domów Zakonnych. Mowią iż w Katedralnym kościele, krew S. Jannaryusza burzy się cudownie, każdego czasu, kiedy ją zbliżają do tego naczynia, w którym ciało tego Świętego znajduje się, i że krew S. Jana Chrzciciela też samo czyni w *Santa Maria Donna Romita* kiedy jest msza o święciu tego S. Bogacą Neapol rękodziela wyborne mydła, sukien i materji wszelkiego rodzaju. Liczą tam na 300,000 dusz. Horacyusz, Wirgiliusz, Tytus Liwiusz, Seneka, Stacyusz, Klaudyjan, Valla, Sannazaryusz, Boccacyusz w nim żyli i swe dziecięta pisałi. Jest oyczyzną Jana Alojzego, Alexandrow, prawników, Kawalera Bernin, sławnego Borelli &c. Leży nad morzem o m. 43 od Rzymu, 70 od Palermo, 90 od Florencyi, 120 od Wenecyi. dł. 31. 85. sz 40. 50'. 15". Neapolitańskie Królestwo, wielki kraj we Włoszech zabierający całą ich część połd. Graniczy na półn: z Państwem kościelnym, a zaś na około reszta jest wodą oblana. Na m. 100 jest długie, na 27 szerokie. Powietrze tam jest zdrowe, kraj żywności niepodobny do wierzzenia we wszystkich stronach, wydaie wino, oliwy, iedwab, i wełnę bardzo dobrego gatunku. Lecz obywatele są nieślaniem, próżniakami, flutami, i na pozor obłudnikami; co w przyśłowiu weszło iż *Neapol jest rajem mieszkany przez diabłów*. Są iednak wspaniali, dobroczynni, i bardzo dobrzy, kiedy kto z nimi obeyść się pięknie umie. Kraj pełny jest strumykow. Zamyka w łobie ziemię Otrantską, Barską, Kapitanatę, Hr. Moliskie, Abruzyą, ziemię Labour, Xstwa Bazylkaty i Kalabryi. Różnym Pannon podlegało. Karol Brat S. Lu-

dwika podbił go, a jego potomkowie posiadali go aż do r. 1435. ktorego przeszło do Arragończykow. Francuzi opanowali go r. 1501 lecz ztamtąd wypędzeni byli r. 1504. Przeszfc potym do Krolow Hiszp: ale Arcy-Xżę Karol, potym Cef. Karol VI. opanowawłszy je r. 1706 trzymał. Traktatem Wiedeńskim oddane było Infantowi Don Carlos r. 1730. Krol: Neapolitański jest Państwem lenne kościelnie; i Krol co rok Papieżowi 7000 czerwonych zł. i konia białego na znak holdu posyła. Neapol stol: onego jest miastem.

NEAUTLE-LE-VIEUX & NEAUFLE-LE-CHATEAU, miasteczka Fr. o m. 8 od Paryża, przy *Villepreux*, z Opac: Bened: ktore czyni do roku 6000. liw.

NEBIO, albo NEBBIO miasto zruynowane w części półn: wyspy Korsyki, z Bisk: ktorego Biskup rezyduje w S. Fiorenzo o m. 1 ztamtąd.

NEBOUSAN, *Nebusianus ager*, Nebuzan, kraina i mala prow. Fr. w *Guienne*; nad Komingą i Garumną leżące z tyt: Burgrabstwa. Prow. ta ma swoje stany, ktore zgromadzają się w mS. Gaudencyusza iey pryncypalnym mieście.

NEBRA, m. Szlacheckie w Turynii nad Unstrucą.

NEBSTICH, w Morawii w Cyrk: i o m. 3. od Brinny, sławne jest tym, iż rzeka Hanna ma tam swoje źródło. Ta rzeka przechodzi przez Cyrkul Otmuniecki, wpada w Morawę, przy Kremsier Hannakowie mieszkaią po górach ciągnących się wzdłuż tej części. Bardzo są mocni i wielkiej postaci. Cesarzowa, Krolowa Węgierska, nadała im piękne przywileje, za to iż wielką iey uczynili przyługę, na woynach zakonczonych r. 1748. i r. 1763.

NECHAUS. *Vaga*, dawne M. Afr. w Krol: Algierskim, w

Prow: Bugii, z przepysznym Miecztem. Leży w gruncie obfitującym w figi, nad rz. Maiolą, o m. 50 od Konstantyny. dl. 25. 45. sz. 35. 20.

NECKER, *Neccarus*, Nebra, rz. Niem. biorąca swoy początek w lasie czarnym, wpada w Ren niedaleko Manheimu.

NECKERSGEMUND, m. Niem. w Pal. Renu nad Nekrą o m. 1. od Heidelbergi. dl. 27. 30. sz. 49. 26.

NECKERS-ULM, m. Niem. w Frankonii nad Nekrą o m. 2 od Halbroim. Należy do W. Mistrza Teutońskiego. dl. 26. 49. sz. 49. 20.

NEDONCHEL, pow. Fr. z tyt. Margrabstwa w Artozyi. Leży o m. 2 od Lilliers między pol. i z.

NEDRA, rz. w Kiiowski, która płynie pod Jezuspol, i wpada przy Berezanach do Trubicy.

NED-ROMA, *Celama*, dawne M. Afr: w Krol. Tremecen- skim, wystawione przez Rzymian, położone w kraju bardzo żyznym o m. 4. od morza, dwie i pol od góry Atlas.

NEFTA, m. Afr: w Krol. Tunezańskim w Prow. Zeb, na drodze prowadzącej z Barbaryi do kraju Nigrytow. Bardzo jest ludne. dl. 26. sz. 33.

NEGAPATAN, albo NEGAPATTNAM, *Negapatani*, M. mocne Indyjskie z zamkiem na brzegu Koromandelskim w Krol: Tamiur, wystawione przez Portug: który do nich należał do r. 1658. którego Hollendrzy im go odebrali. Ci mocny tam utrzymują swoy garnizon. Imię miasta pochodzi od mnogości wielkiej węzów tu znajdujących się, których mieszkańcy wygubić niechcą. Bardzo jest handlowne. Leży o m. 23 od Pondicheri. dl. 97. 45. sz. 11.

NEGELSTADT, kommanderya zakonu Teutońskiego w Thuryngii przy rz. Unstruth, o m. 4

od Mulhausen. Stawna tam stoczona była batalia r. 1075.

NEGOAS, albo wyspa Murzynow, wielka wyspa Azyat: iedna z Filipińskich leżąca między wyspami Luçon i Mindanao; jest bardzo ludna. sz. 8. 50'. 10. 35. dl. 139. 35'. 141''.

NEGOMBO, *Negumbum*, zamek na wyspie Ceylan, w kraju nazwanym *Canelle*, wystawiony przez Port. którym go Hollendrzy odebrali r. 1640. dl. 98: sz. 7. 30.

NEGRAILLE, wyspa Indyjska, na brzegu Peguańskim. dl. 110. sz. 16.

NEGPELISSE, *Negrapelissa*, m. w pow. *Quersy*, o m. 3 od Montauban, nad *Auverou*, z tyt. Hr.

NEGREPONT, *Negrepontum*, wyspa znaczna Grecka nazwana *Eubea* u dawnych. Po Kandyi najpiękniejszą jest ze wszystkich wysp Archipelagu. Obfituje w zboża i wyśmienite wina. Turcy odebrali ją Wenetom r. 1469. Mała odnoga moriska, nazwana *przesmyk Negrepontski*, oddziela ją od Liwadii. Nie jest tak ludna jak przedtym była. dl. 41. 32.- 42. 55. sz. 38.- 39. 16.

NEGREPONT, *Chalcis*, wielkie i mocne M. Greckie stoł: wyspy tegoż im. Mieszkanie jest przez Turkow i Zydow. Chrzescianie tylko na przedmieściach, które daleko są więkzsze od miasta, mieszkać mogą. Jest tam Kapitan Basza całą wyspą rządzący. Wszystko tu bardzo drogo się płaci. Mahomet II. wziął go r. 1469 po sześciomiesięcznym oblężeniu. Straciwszy więcej niż 40000 ludzi. Wenetowie oblegli go bezskutecznie r. 1688. Leży nad przesmykiem tegoż im. o m. 12 od Aten, 45 od Laryssy, 104 od Konstantynopola. dl. 42. 3. sz. 38. 30.

NEHAVEND, albo *Nouhavend*, dawne m. Perskie w Kouhestanie, sławne prze

batalią, która tam stoczona była między Kalilem Omarem, i Yez-Degerden Krolem Perkim, którzy tam stracił Krolestwo r. 638. Arabowie nazywają to zwycięstwem zwycięstw. Miałeczeko leży o *m.* 14 od S. Amadan. dl. 83. 50. sz. 34. 10.

NEIDBURG, m. w Prusach zachodnich, stol: Cyrk: Neidenburkiego, sądowe, mające zamek na górze.

NEIFFEN, m. Szwabskie w Xstwie Wirtemberskim o *m.* 6 od Tubingi, dokąd polityaią winowaycow Stanu do więzienia.

NEIM, m. i powiat w Xstwie Westalskim o *m.* 3 od Arensbergi.

NEISSA, wysępka na przeciwko Einbden, do tegoż miasta należąca.

NEISSA, albo Nissa, *Nissa* lub *Nisus* rz. Niem. biorąca swej początek w Czechach przy wsi Frolowitz, płynie przez Brzeg, Opol, i wpada w Odrę przy Krosen.

NEISSA, *Nissa* piękne i mocne M. Niem: w niż. Szlasku w Xstwie Grotkowskim, rezydencya ordynaryna Bisk: Wrocławskiego z pałacem bardzo wspaniałym. Powietrze tam jest dobre i bardzo zdrowe. Prusacy wzięli to miastor. 1741. i umocnili dobrze. Austr: po dwakroć go nadaremnie oblegali r. 1758 i r. 1762. Leży przy zbiegu rzek Gily z Neyią o *m.* 14 od Wrocławia, 11 od Glatzu. dl. 35. 10. sz. 50. 32.

NEKSHCHEB, albo NESSEF ob: Nachshab.

NELLENBURG, *Neuenburgum*, m. i Landgrafstwo Niem. z zamkiem w Szwabii Austr: między Bisk. Konstancyjskim, Kantonem Szabuzkim i Xstwem Pirsztemberskim. Leży o *m.* 8 od Szabuzy, 9. od Kaniancy. dl. 26. 40. sz. 47. 94.

NELLON, port w Amer:

połn: z zamkiem na brzegu półd. odnogi Hudson. Fr. nazywali go zamkiem *Burbofskim*. R. 1682. dwaj Fr. Kanadycykowie wyta-wili go, i odebrali jakieś nieukontentowanie od Dworu Fr. oddali go Anglikom, przy których on się został traktatem Utrechtskim, Futra największym tamtą towarem.

NEMOROW, *Nemeravia*, m. Niem: w pow: 10 *m.* 2 od Stutgardu, w Xstwie Wirtemberskim.

NEMOURS, *Nemofum*, Nemur, m. w Gatyneńskim pow: z tyt: Xstwa i Starym zamkiem. Leży nad Loing, o *m.* 4 od *Fontaineblau*, 18 od Paryża. dl. 20. 20. sz. 48. 15.

NEOGASTRO, albo *NOUVEAU CHATEAU*, *NEOCASTRUM*, zamek w Romanii w śród Bostoru. Turcy mają tu zawsze mocny garnizon. Oddają tam więźniów wielkiej wagi, iako też i Chrześcian. Leży o *m.* 5 na półn: od Konstantynopla. dl. 46. 32. sz. 41. 18.

NEPT, *Nepeta*, dawne m. Wioskie w Patrymonium S. Protra nad rz. Triglia, z Bisk: dependentnym tylko outapieża, o *m.* 8 od Rzymu, 4 od Maghano. dl. 30. sz. 42. 14.

NEPOMUC. albo GROENBERG, w Czechach w Cyrk. i o *m.* 7 od Pilsen, sławne przez urodzenie S. Jana Nepomucena, którego Krol Wacław kazał zepchnąć w Moldawę r. 1383. Był kanonizowanym r. 1727.

NERA, *Neero & Bando*, *Nera* wyspa Azyat: w Indyach, druga z wysp Bandanfskich o *m.* 24 od Amboiny. Holl. mają tam zamek Nalau. Ma figurę podkowy konfskiej, *m.* 3 wzdłuż, a jedną wizerz. Mnostwo tam węzów znayduie się, które jednak nie są ładowite, góry są okryte drzewami, które noszą na sobie gałki muszkatelowe. Są tam Papugi i inne obliwize ptaki

Nera jest stolecznym miastem, które dożyć jest znaczne. dl. 146. 50. f. pold. 4. 30.

NERAC, *Neracum*, piękne m. Fr. w *Basadois* w prow. Akwitani z wiel. zamkiem, rz. Baife dzieli go na 2 części. Leży o m. 3 od Caudom, 4 od Garumny, 4 od Agen, 153 od Paryża. dl. 17. 58. f. 4. 10.

NERBA, m. w Thuryngii nad Unstruthą, o m. 6 od Naumburga. Należy do Elekt. Salkiego.

NERESTABLE, m. Fr. w Forez o m. 5 od Roany.

NERICJA, *Nericta*, Prow. Szwedzka nad jeziorem Water. Znajduje się w niey żelazo, alun, i siarka. Grobro jest w niey M. S.

NERINGA, Frisch Nering, zowie się półwyspa, czyli klin ziemni, oblany morzem Bałtyckim, i zatoką Hassen; ciągnie się wązko wzdłuż na m. 15, a szerokości największej ma na m. 2. W tey nizinie mieści się 6 parafii.

NERIS, m. i źródło mineral. o m. 1 od *Montluçon*.

NERONDE, m. w Berry o m. 7 od Bourges, 6 od Nevers.

NERONDE, m. Fr. w Forez Katedralną Krolewską o m. 3 od Fleurs.

NERVIEUS & Grenier, m. Fr. o m. 4 od Montbrison.

NERWINDA, ob. Landen.

NERZINSKOI, m. mocne w Syberyi w Prow. Udynu o 600 m. między pold. i w. od Tobolska nad Amur. Okolice tego miasta wydadą wszelkiego rodzaju kwiaty i rośliny. Kraj jest mieszkaný od Pogan, pod protekcją Cara Moskiewickiego będących. Posłowie Petromocni Carscy, i Cesarza Chińskiego, podpisałi w tym m. traktat pokoi r. 1689. dl. 134. 59. f. 51. 30. Pod tym m. płynie rz. *Nerza*, która łączy się z Szyłką, a potem obie uchodzą do Arguny, i biorą nazwisko rz. *Amur*. W tey okolicy najwyborniejsze łowią sobole.

NESCHEN, ob. Nizin.

NESLE, *Nigelle*, m. Fr. w Pikardyi z tyt. Margrabstwa, które jest naysławniejszym we Fr. Karol ostatni Xzję Burgundski dobył go po kilku szturmach r. 1472. Leży nad Lingon, o m. 3 od Roye, 28 od Paryża, 7 od *S. Quintin*. dl. 34. 25. f. 45. 30.

NESLE-LA-REPOSTE, Opac. Fr. w Dyecezyi Troyes, zakonu Bened. o m. 1 od *Villemore* w Brie dokąd jest przeniesione. Czyni do r. 3000. liwr.

NESSERLROD, albo Nesselror, pałac rozrywki Hr. tegoż im. w Westfalii, przy Solingen w Xstwie Bergeńskim.

NESTL, mała kraina we Fr. złożona z 7 małych powiatów, należy do krain siedmiu dolin. Bartha która tam jest naysławniejszym miastem, leży o m. 3 od *S. Bertrand de Comminges*.

NETHE, rz. w Brabancyi, która największą Dylą, bierze imię Rupelli i wpada do Skaldy, na przeciwko Rupelmondy.

NETTANCOUKT, powiat w Szampanii, o m. 5 od Barle-Duc.

NETTUNO, *Neptunium*, Neptun, piękne m. Włoskie w Kampanii Rzymickiej nie barzo jest ludne, lubo położone w kraju bardzo żyznym. Obywatele są zważy, wszyscy strzelcy. Leży przy ujściu rz. Loracina przy ruinach *Antium*, o m. 11 od Rzymu, 6 od *Feltri*. dl. 30. 32. f. 41. 30.

NEUBERG, Opac. zakonu Cysterów w wyż. Styryi.

NEUBURG, miasto i powiat w Bawaryi nad rz. Inną o m. 2 od Passau. Dom Austr. oddał go w lenność, Hrabi *de Salms-Neuburg*. Miasto teraz należy do familii Lambergow.

NEUBURGUM, m. i pow. w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi nad rz. Schwartz, o m. 9 od Ratyzbony.

NEUBURG, *Neoburgum*, piękne i mocne M. Niem. stołeczne Xłtwa tegoż im. w Państwach Elektorata Palatyna nad Dunajem z zamkiem o *m.* 5 od Donawerty, 2 od Ingolstadt, 8 od Aufspurga, 18 od Munichu. dł. 28. 40. sz. 48. 40. Austr. dobyli go r. 1744.

NEUBURG, m. Niem. w Xięstwie Wirtemberskim nad Eutzą z zamkiem. dł. 27. 11. sz. 48. 51.

NEUBURG, m. Niem. w Brygawii przy Renie między Bazyleą i Bryzakiem. dł. 25. 17. sz. 51. 54.

NEUBURG, M. w niż. Austrii nad Dunajem o *m.* 4 od Wiednia z sławnym klasztorem, który miastu nadaie imie Kloster-Neuburg. Maciey Korwin Krol Wegierski dobył go r. 1477. Maxymilian zaś I. odebrał r. 1490. dł. 24. 22. sz. 48. 20.

NEUBURG, albo **NYBURG**, miasto mocne Duńskie na brzegach wschodnich wyspy Fionii. Było ufundowane r. 1175. sławne jest przez swoy port, i przez porażkę Szwedow r. 1659. leży o *m.* 2 od Kopenhagi. dł. 28. 39. sz. 55. 30.

NEUBURG, Opac. reg: Cyterfow w Alfacyi, o *m.* 2 od *Hagenau*, na iedney wyspie Moteryny.

NEUBURG, m. znaczne Fr. w Normandyi, między Rillą i Sekwaną w śród piękney rowniny, o *m.* 8 od Rotomagu, 4 od *Eureux*. Sławne jest przez Opac. Bened. i przez wolny iarmark na woły, który tam co tydzień odprawuie się. Daie swoje imie małemu kraiovi bardzo żyznemu w zboże. ob. *St. Le.*

NEU-BUNTZEL, ob. *Buntzel*.

NEUCHATEL, *Newszatel*. Hr. udzielne Szwajcarskie, graniczny na z. z *Franzkontem*, na pośn. z *Bisk. Bazylei*, na w. i na pośd. z *Berneńskim* i *Fryburkim* Kantonami, i z *ieziorem* na 7 *m.* długim, na dwie szerokim, które

nosi iego imie, i nazwane jest także *Jeziorem Twerduńskim*. Hrabst. ma 12 *m.* wzdłuż, 5 wizerz, długo miało swych Hrabiovi ofobnych. Joanna de *Hochberg*, która iego ostatnią była dziedziczką, przeniosła go wręce Ludwika Orleańskiego, Xcia de *Longeville* swego męża r. 1504. Marya d'Orleans Xżę Nemurcki, wziął inwestyturę na to Xłtwo r. 1694. po śmierci iego r. 1704. przeczono następcom iego prawa posiadania tego Xłtwa. Ale stany przyznały go Krolowi Pruskiemu; co traktatem Utrechtskim było stwierdzone. Powietrze w tym kraju jest miłe, a w powszechności grunta są dosyć żyzne, osobliwie w dobre wina. Obywatele są rozumni, przemyślni, pracowici, ale bardzo próżni. Wszyscy są protestanci, procz *Baronii Lodrońskiej*. Uwolnieni byli od prawa kadukowego we Fr. r. 1774.

NEUCHATEL, *Neocomum*, piękne i znaczne M. Szwajcarskie stołeczne powiatu tegoż im. nad *ieziorem Neufzatelkim*. Zdobią go piękne budynki publiczne i partykularne, zamek na blizkiej górze wspaniały kościół, i plac bardzo piękny. Rzeka *Sion* płynie przezzeń. Miasto to ściśle związkim współobywatelstwa jest złączone z *Kantonem Berneskim*. Leży o *m.* 15 od *Lauzanny*, 10 od *Berny*, 7 od *Fryburga* 94 od *Paryża*. dł. 24. 45. sz. 47. 5.

NEUENKALEN, albo *NOVENKHALEN*, m. i grod Niem. w Xiństwie *Meklemburskim* przy *ieziornie Kumeruw*. Leży o *m.* 12 od *Rostoku*.

NEUEN-CELLA, *Nova Cella*, Opac. Zakonu *Cyterfow* w niż. *Luzacyi*, o *m.* 4 od *Guben* przy zbiegu rzek *Neissy* z *Odrą*, założone r. 1260. a odnowione r. 1703.

NEUEN-KLOSTER, Grod w Xiństwie *Szweryńskim*. Nal. z *Wizmarem*, od ktorego o 4 *m.* leży do *Korony Szwedzkiej*.

NEUEN-DAM, piękne m. w nowey Marchii Brandeburskiej w Cyrk. i o m. 8 od Kenigsbergu. Bardzo jest uczęszczane dla swych fabryk sukiennych, i pięknych farb.

NUEN-DORF, w starey Marchii, Brandeburskiej przy Gardelen, jest grod i klasztor, w którym zawsze kilka szlachetnych pańienek wychowuje się. Tegoż im. miasto znajduje się w Xstwie Holenderskim przy Gluckstadtzie. Nazywa się także Niedorf.

NEUENHAUS, ob. Mariendal.

NEUENSTEIN, m. Frankońskie, w Hr. Hohenloheńskim o m. 7 od Halli w Szwabii.

NEVERS, *Nivernum*, Niwerna, M. handlowne i bardzo ludne Fr. stol. pow. *Nivernois*, z tyt. Xstwa, z dobrym zamkiem i Bisk. Budowane jest w formę amfiteatru. Znajdują się tam manufaktury fabryki, i szkla, które miasto bardzo handlownym czynią. Adam Bilaut albo *Maitre Adam*, il. stolarz był rodem z tego miasta. Leży nad Ligierą, na której jest piękny most, przy końcu zaś tego jest wielka tama, która wiażd do tego miasta z strony Moulins, bardzo miłym czyni; Tu Jan Kazimierz Krol Pol. umarł 1672. o m. 12 od Moulins, 10 od Bourges; 30 od Orleanu; 34 od Dyżonu; 55 od Paryża. dl. 49. 25. sz. 59. 13. ob. N. Dame.

NEUFCHATEL, *Neorchatum*, m. Fr. w Lotaryngii. Miasto to jest piękne, dołyć ludne, i handlowne. Jest tam Opac. Zakonnic S. Klary, Kontmenderya Maltańska, i kilka klasztorow męzkich i panien. Leży nad rz. Mouzon; która wpada w Mozę, w giuncie obfitującym w zboża, w dobre wino i we wszystko to, cokolwiek do życia jest potrzebnego; o m. 10 między pold. i z. od Nancy, 7 od Toul, 60 od Paryża. dl. 23. 20. sz. 28. 20.

NEUFCHATEL, m. Fr. nad

Tom 11.

Aisne, o m. 6 od Laon, 4 od Reims.

NEUF-CHATEL-EN-BRAY, m. Fr. w Normandyi, w Krainie Bray. Wyszmienite tam robią sery. Znajdnie się w tym miasteczku Opac. Bernard. Leży w bardzo miłym i wygodnym położeniu nad rz. *Argues*; o m. 3; od Dieppy, 9 od Ronen; 30 od Paryża. dl. 19. 5. sz. 49. 45.

NEUFMARCHE, m. w Normandyi, o m. 3 od Gisors. Było to niegdyś obronnie miejsce. Zalecądą go targi i probostwo.

NEUFUY, ob. Neury.

NEUGARTEN, albo NEUGARTEN, m. w Pomeranii dalszey z mocnym zamkiem przy Golinowie, w Xstwie Kamieńskim.

NEUHAUS, *Neofelium*, albo *Nova Domus*, m. mocne w Czechach z zamkiem, w cykule i o m. 5 od Bechind. Szwedzi go dobyli r. 1645. Wiele tam sukien robią. Piękne w tym mieście kolegium znajduje się. dl. 32. 56. sz. 49. 8.

NEUHAUS, albo NIENHUS, *Nova domus*, piękny zamek, obronny w Bisk. i o m. 10 od Paderborny, przy zbiegu rz. Almy z Lipą; tezydencya ordynaryjna Biskupia.

NEUHAUS, m. w wyż. Palatynacie, o m. 7 od Straßburgi.

NEUHAUSEL, *Neofelium*, m. w wyż. Węgrzech, wzięte było przez Turkow r. 1603. i odebrane przez Cesarzkich r. 1685. Malkontenci opasali go r. 1704. Ale postłkowane było przez Generała Heister. Cesarz kazał obalić fortyfikacye miasta tego r. 1724. Leży na równinie błotnistej nad rz. Naytrachts, o m. 6 od uścia jej w rz. Dunaj, o m. 6 od Komofy, 8 od Leopoldstadt, 13 od Prezburga, 26 od Wiednia. dl. 36. 10. sz. 48. 1.

NEVILLE, m. Fr. w Norm. w Krainie *Calix*, o m. 1 od S. Valtery.

NEUILLY, *Nobiliacum*, imie

kilku miasteczek Fr. z których znaczniejsze są: jedno w Normandyi o m. 2 od Iigny; drugie nazwane Malherbe; o m. 3 od Caen, inne w Szampanii o m. 2 od Joigny, inne w Turonii, o m. 4 od Amboise. Inne nakoniec o m. 1 od Paryża, gdzie jest most na pozor bardzo niebezpieczny, nad Sekwaną.

NEUILY-SAINT-FRONT, m. Fr. w pow. Soissonnois, o m. 6 od Soissons, o m. 1 od Ferté-Milon; z zamkiem, Przeorstwem, tudzież z sądami Krolewskimi.

NEUMAERCKL, m. w Karnioli wyż. o m. 4 od Krainburga. Pięknie tu wyprawiać skóry umieją.

NEUMARCK, *Noviodunum*, *Neomarchia*, nowa Marchia, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o m. 13 od Lignicy, 6 od Wrocławia. Otoczone jest murami; piękne w okolicy znajdują się konie. dł. 24. 34. sz. 51, 5.

NEUMARCK, nad Szwartzą w wyższym Palatynacie, o m. 20 od Norymbergi.

NEURBUBG, ob. Gassion.

NEURGUT, m. w Xstwie Semigali z zamkiem w Stwie Mitawskim. Od Mittawy na w. ku poln. m. 8.

NEURODE, m. w Hr. i o m. 4 od Glatzu nad Wotycą, z mocnym zamkiem. Piękne tam robią sukna.

NEUS, ob. Nuys.

NEUSOHL, ob. Newzoll.

NEUSALTZ, miasto w Szląsku, o m. 5 od Głogau nad Odrą. Wielki w tym m. jest skład soli, tudzież robią tu sukna dobre, i płotna; także koła młyńskie.

NEUSTADT, m. Morawskie w cyr. Olomunieckiem, i o m. 4 od Olomuńca. Gotują tu dosyć saletry; i dobre szkła robią.

NEUSTADT, m. w wyż. Burgrawstwie w Frankonii, w pow. Bareithskim, przy Hohen-Kulmen. Nie potrzeba go mieszać z Neustadem innym m. Burgrawiatu nad

Aisch, w którym piękne Kollegium znajduje się.

NEUSTADT, *Novostadium*, m. w Xstwie Wiertemberskim nad rz. Kocher, przy uściu iej w Nekre.

NEUSTADT, nad Prudnicą, m. znaczne w Szląsku, w Xstwie Opolskim, i o m. 8 od Opola, z mocnym zamkiem. Wielki niemiecki handel na nici prowadzą.

NEUSTADT, mi. grod w średnicy Mar. Brahd. w cyr. Rupińskim, nad Dostą o m. 5 od Havelbergi. Sławne tu fabryki szkieł różnych znajdują się, ob. Katenau.

NEUSTADT, *Neostadium*, *Neopolis*, m. i powiat w Margr. Mislii z pięknym zamkiem nad rz. Orla, o 7 m. od Jeny.

NEUSTADT, *Neostadium*, m. Niem. w Wagryi nad morzem Bałtyckim; z grodem, przy Lubee. Szwedzi go dobyli r. 1644. dł. 28. 38. sz. 54. 10.

NEUSTADT, m. Niem. w Xstwie Meklemburskim przy Eldzie o m. 7 od Szwerynu, z zamkiem i domem Xęcym. Okolica jego jest najlepszą do polowania w świecie. dł. 29. 35. sz. 53. 38.

NEUSTADT, M. mocne i Bisk. Niem. w niż. Austr. z zamkiem wspaniałym, arsenalem i bardzo pięknym zwierzyńcem. Maciej Korwin dobył go r. 1485. Austr. odebrali potym. Leży o m. 12 na pold. od Wiednia, 22 od Gratzu, 20 od Krems. dł. 34. 35. sz. 47. 48. Jest tu fabryka porcelany; i szkoła militarna, ufundowana na modelusz Paryżkiev r. 1758.

NEUSTADT, m. Niem. w Frankonii w Bisk. Wurtzburckim, nad Sałą o m. 13 od Schweinfurtu. dł. 28. 10. sz. 49. 34. Dwa tam znajdują się zamki.

NEUSTADT, m. Niem. w kraiu Hanowerskim nad Leną o m. 6 od Hannoveru z mocnym zamkiem. dł. 27. 23. sz. 52. 34. Znajdują się w tym mieście 4 Probstwa, a 45 wiel. wsi od niego dependujące.

NRUSTADT - An-der-Hart, *Neopolis, Nemetum*, m. Niem. w Palatynacie Renu. Jan Kazimierz dobył go sztuką r. 1579. Leży przy górach nad rz. Speyerbach, o m. 3 od Landau. dł. .6. 50. sz. 49. 20.

NEUSÄDEL, m. w cyrku: Misnii, o m. 11 na pold. ku w. od Drezna. Robią tu dobre płótna ob. Schneenberg.

NEUSTÄDTER-Teplitz, Cieplice bardzo fl. o m. 2 od Rudolphswerdy, w Karnioli.

NEUTEICH, m. Pruskie w Woi. Malborskim, na wielkiej żuławie, nad rz. Swenty r. 1329. zbudowane a 1400. przez ogień, różne wojny mocno zruynowane. Od Malbörga na półn. m. 2.

NEVACK, m. Ang. w Hr. i o m. 6 od Nothingam. Posyła 2 Dep. na Parl.

NEWA, lub Niewa, rz. w Mosko: wypływa z Ladogi, i wpada do odnogi Finlandzkiej. Nad nią leży fl. Monaster *S. Alexandra Newskiego* od niey zwany, powyżej Petersburga będący. Gmach jest wiel. i wspaniały; wybudowany w czworokąt. Założony od Piotra I. r. 1712. a od Imperatrowey Elżbiety srebrną trumną dla *S. Alexandra*, i innemi darami z bogactwy. W nim Archi-Władyka Peterburški mieszka.

NEWBERRY, piękne m. Angiel. w Hr. Berch o m. 20 na z. ku pold. od Londynu z tyt. Bar: nad rz. Scennet, która jest spławną uczyniona. Naybardziej handl: zbożem:

NEWBOROW, m. Irl. w Hr. Wexfortskim; posyła iednego Dep. na Parl.

NEWCASTLE, *Gabrosentum*, Newkaftel, wielkie, ludne, bogate i piękne M. Ang. stołeczne Northumberlandyi, z tyt. Xstwa. Naybardziej miasto to handluie węgla i ziemnemi. We wżystko obfituje. Posyła 2 Dep: na Parl. Leży nad Tiną o półtrzeci mili od morza, 70 na półn. ku z. od Londynu, dł. 15. 58. sz. 55.

NEWCASTLE, m. Irl. w Hr. i o m. 7 od Dublinia, posyła 1 Dep. na Parl.

NEWCASTLE-Sur-Line, m. Ang. w Hr. i o m. 4 od Stafford. Posyła 2 Dep. na Parl.

NEWCASTLE, Nowy-Kaftel M. w Pensylwanii, nad Delawarą, o m. 36 od Filadelfii. Było to M. fundowane przez Holl. którzy wypędzili Szwedów z tey prowincyi. Jest handlownieysze niż Filadelfia, ponieważ rzadko jest, aby ta rzeka zupełnie zamrzła.

NEWCHIRCK, przy Görlicu, stoczona tam była batalia r. 1757. w ktorey Krol Pruski był zбитy.

NEWEL, m. w Woi. Witebskim dosyć mocne. Wzięte było od Moskalow r. 1653. odebrane od woysk Polskich r. 1680. Leży blisko granic Moskwy. Od Jeziorzyszczca m. 3. Gniazdo Newelskich domu.

NEWENBURG, m. w Xięstwie Semigalii, z zamkiem i kościołem; celne swey parafii. Leży w Starostwie Bautzskim. ob. Nowe.

NEWEYER, m. w Xstwie Sarburskim, gdzie wody mineralne znaydują się.

NEUVICK, m. Fr. w Perigord.

NEUVICQ, m. Fr. w *Limoſin*, o m. 2 od *Ventadour*.

NEW-Jerfey, Nowy-Jerfey, Prow. Amer: Ang. między morzem półn. na w. Delawarą na z. nowym Jorkiem na półn. i pold. Poddzielone jest, na Est-Jerfey i na Ouest-Jerfey. Est-Jerfey jest nad morzem sz. 39-41. Zdrowość powietrza i żyzność gruntu były przyczyną, iż tam siedm miał wystawiono. Połow ryb jest tu obfity. Ouest-Jerfey jest nad morzem, i przy Dalawarze. Jest to kraj bardzo żyzny. Tabaka w nim jest wysmienita. Połow obfituje w stokisz i w wielkie ryby. Jest iedną ze trzynastu prow. zkonfederowanych. Burlington stol: w niey jest miastem. ob. Stany ziemczone. Pensylwania.

NEUVILLE, w Northandyi
Oij

należące do przedmieścia *Vire*. Jest tu kawał gruntu, z którego ciosowe wydobywają kamienie. Tegoż im. powiat leży o *m.* 2 od Bayeux.

NEUVILLE, m. Fr. w *Portou*, o *m.* 2 od *Postiers*. Drugie tegoż im. znajduje się o *m.* 2 od *Langduna*, podmieście na Margr. dla rodziny de *Villstrot*, ob. *Liouois*.

NEUVILLE-Aux-bois, m. Fr. w *Aurelli*, o *m.* 4 od *Pitiviers*, ob. *Beauvais*.

NEUVILLE-Les-dames, m. Fr. w *Bressy*, o *m.* 4 od *Bourg* z sławną Kapitułą Panien szlacheńskich, które Ludwik XV. ozdobił wielką wstęgą niebieską z brzegami czerwonymi, które one naukoś noszą; na końcu ktorey jest krzyżyk złoty.

NEUVILLER, m. Fr. w *Alfacy* przy górze o *m.* 2 od *Sawerny*. dl. 25. 2. sz. 48. 22. Jest tam Opac. Sekularyzowane.

NEWMARKET, m. Angiel. w *Prow.* i o *m.* 4 od *Kambrydgi*; gdzie sławne bzdprawuje się ubieganie na koniach.

NEWPLIMOUTH, *Novum Plimouthum*, m. i Kolonia Ang. w *Amerl.* poim. na brzegach nowey *Anglii*, stołeczne *Prow.* *Plimouth*. Dolyć jest znaczne. dl. 306. 35. sz. 41. 30.

NEWPOL; *Neo-Portus*, m. Ang. główne miejsce wyspy *Wight* z tyt. *Baronii*. Jest wielkie i dosyć ludne, i ma mły port broniony przez zamek. Posyła 2 *Dep.* na *Parl.* dl. 16. 15. sz. 30. 36. Drugie jest tegoż im. w *Kornuwallii*.

NEWRADOR, m. Ang. w *Radnorshire*. Posyła jednego *Dep.* na *Parl.*

NEWRY, m. *Irl.* w *Hr.* i o *m.* 10 od *Down*, posyła jednego *Dep.* na *Parl.*

NEWTOWN, dwa m. Ang. posyłające dwóch *Dep.* na *Parl.* Jedno jest w *cyr.* i o *m.* 16 na *pold.* od *Lankastru*, a drugie na wyspie *Wight*.

NEWTOWN, m. *Irl.* w *Hr.*

Doweńskim, o *m.* 1 od *Bangor*, posyła jednego *Dep.* na *Parl.* dl. 11. 55. sz. 54. 40.

NEUVY, *Neuiacum*, m. w *Turonii*, o *m.* 4 od *Tours*, 4 od *Chateau-du-Loir*.

NEUWY; *Noviodunum*, m. Fr. o *m.* 2 od *Saint-Florentin*.

NEUVY, trzy ich jest w *Berry*. **NEUVY**, *Saint Sepulchre*, nad *Buzanną*, o *m.* 3 od *Argenton*, kolegiata w nim znajduje się: i *Neuvill Pailon*, między *Argenton* i *Issoudun*.

NEUVY-Les-moines, wieś Fr. w *Szapanii* o *m.* 1 od *Rhetel*. Jest tu przeorstwo *Bened.* czyniące do r. 20000. liwr.

NEU-WIED, ob. *Wied*.

NEW-YORK, Nowy *York*, *M. Amer.* poim. stołeczne *Prow.* tegoż im. Leży na wyspie, która jest w wyspa rz. *Hudson*, ob. *Stany* zjednoczone. *York*.

NEW-ZOLL, piękne m. w *wyż.* *Węgrzech*, trzecie z siedmiu miast górnych, z wielkim zamkiem i tyt. *Hr.* Znajduje się tu wiele miedzi, i która z całych *Węgier* jest najpiękniejszą. Leży nad rz. *Granem*; o *m.* 20 na *poim.* ku w. od *Leopoldstadu*, 15 od *Neuhaufeldu*. dl. 37. 24. sz. 48. 30.

NEXON, m. Fr. w *Limosin*, o *m.* 4 od *Limoges*.

NEITRACHT; *Naytra*, *Nytria*, m. i *Hr.* w *wyż.* *Węgrzech* nad rz. *Neitra*, z *Bisk.* *Suffr.* *Strygońskiego* o *m.* 16 na *poim.* ku w. od *Prezburgera*. dl. 36. 33. sz. 48. 23.

NEYVA, m. w *Portugalii* w *Prow.* *Entre-Douro-&-Minho*, przy granicach *Gallicy*, i przy uściu rz. tegoż im. z tyt. *Hrab.*

NIAGARA, rz. znaczna *Amer.* poim. w kraju *Irokanow*. Wychodzi z jeziora *Erie*, i wpada w jezioro *Ontario*. O *m.* 4 od swego uścia tak wysoko w górę wznosi się, iż nic nie masz w świecie do tego podobnego. *Hennepin* twierdzi, iż te wody na dół spadając

większy trząsk czynią niż pforuny.

NICAISE, Opac: Bened: w Rheins, przyłączone do *Saint Chapelle* w Paryżu.

NICARAGUA, Prow: nadmorska w nowej Hiszp: w Audyencyi Gwatymali: Powietrze tam jest bardzo zdrowe, kraj ludny obfitujący w cukier, w farbę szkarłatną, &c. i w kakao, który mianym jest za najlepszy w całych Indjach. Pomiedz, skałami tej Prow. brzegow, łapią się rybki małe z łuską, która kolor purpurowy wydaje. Wąter zapewnią, iż tam tak wielkie są drzewa, że dwunastu ludzi za ręce trzymając się za ledwo je obiać potrafią. Jest w iey Jezioro żeglowne *m.* 80 na okolo mające, które ma swoy fluxum i refluxum, i które zamyka w sobie iedną znaczną wyspę w środku. Leon jest iey stoł: miastem.

NICARIA, albo **IGARIA**, Niżkarwa, wyspa na Archipelagu, między wyspą Samosi Tiną dwadzieścia *m.* na okolo mająca. Bardzo jest wężka; Obywatele którzy są Grecy i w bardzo małej liczbie, są wielcy próżniacy. Lubo na pół-barbarzyńcy, ich iednak język bardziej się zbliża do dawnego Greckiego, aniżeli do języka sąsiedzkich Prow. Wyspa w Mitologii sławną jest rozbitą koło iey łkara. *dł.* 43. 55. -- 44. 12. *sz.* 37. 28. 46".

NICA TRO, *Neocastrum*, *m.* Włofskie w Krol, Neapolitańskim w Kalabrii dalszej z Bisk: pod Metropolią Reggiońskiego. *o m.* 8 na pold: od Cozenza.

NICEA, *Nicea*, dawne, piękne, i znaczne *M.* na granicach Francyi i Włoch, stoł. Hrabstwa tegoż im. z dobrą Cytadellą, i Bisk: w Metropolii Embrunńskiego, Senat ma swoy, który jest niby Demokratyczny. Obywatele podali się Amadeuszowi VII. Hr. Sadyi r. 1383, i od tego czasu,

należy do Xżąt tego domu. Franciszek I. Obległ go lądem gdy tymczasem Turcy, przyciskali go morzem r. 1543. Barberossa II. nie mogąc dobyć Cytadelli, złupił miasto. Marszałek *Catinat* dobył go r. 1691, Xżę Berwick r. 1706. Francuzi r. 1744. Nie jest teraz tak znaczne, iak było przedtym. W bardzo miłym jest położeniu, *o m.* 1 od uścia Wary, 33 na pold. ku z. od Turynu, 28 od Embrun, 33 od Genuy, 33 od Aix, 176 od Paryża. *dł.* 27. 22. *sz.* 41. 54.

NICEA, Hr. Fr: położone między Margr. Saluzenńskim, Piemontem, morzem śródziemnym, i Prowancyą. Ma *m.* 18 wzdłuż, 13 w szerz. Ten kraj jest bardzo piękny i bardzo żyzny.

NICE-DE-LA-PAILLE, *m.* Włofkie w Montferracie nad Bellą, *o m.* 4 od *Aquis*. *dł.* 25. 59. *sz.* 4. 43.

NICEE, ob. Iznich.

NICEY, *m.* Fr. *o m.* 6 od Tonnere.

NICHABURG, *M.* Perskie największe i naybogatsze w Korazanie; sławne przez kamienie Turkusowe, które w okolicach znajdują się; a które nazywają *Starą skałą*. Leży *o m.* 15 od *Mesched*. *dł.* 74. 52. *sz.* 35. 29.

NICLASBURG, *Niklasburg* *M.* w Morawii w Cyrk: *o m.* 10 na pold: ku z. od Brinny, z zamkiem wybudowanym na wysokiej i przepaścistej skale. Bardzo wiele tam Żydow znajduje się, tudzież bardzo piękne Kollegium na przedmieściu. Kilkakrotnie było dobywane i odbierane, pod czas wojen Czeskich. *Betlem* Gabor zawarł tam swoy traktat z Cezarzem r. 1621.

NIKOBAR, imie kilkunastu wysp Indyjskich, w Golfie Bengalskim. Biorą to imie od wyspy nayznaczniejszey, do ktorey zawiaią okręty Indyjskie. Leży *o m.* 30 od *Achem*. Ma *m.* 10 wzdłuż,

a 8 wszerz; napełniona jest ka-
kaowemi, i innymi wielkimi
drzewami. Papugi na tey wyspie
znajdujące się, naylepsze są i
naylepiey gadają w całej Indyi.
Obywatele tamteyfi są wielkiej
tali, krępi, proporcjonalni, cery
brunatno czerwoney. Bardzo do-
brze pływać umieją. Mowią, iż
oni w pływ mogą dognać okręt
płynący naysymślniejszym wia-
trem. Same tylko brzegi są ludne,
głęb zaś krain, lasami jest zarosły.
fz. 7. 8.

NICOLAS-DACY, Przeor-
stwo Kluniackie czyniące do r.
5000 liw. Leży o ćwierć mili od
Senlis.

NICOLAS, Opac: Bened: w
Verneuil.

NICOLAS, m. Fr. o m. 2
od *Anvillars*.

NICOLAS-DES-BOIS, O-
pac. Fr. w Dyec: Laonńkiej w
lasach Coucy, zakonu Bened.
Czyni do r. 13000 liw. Leży o m.
2 od Crespi.

NICOLAS-DE LACHAU-
ME, m. Fr. w *Poitou*. Leży nie-
daleko od *Sables d'Olone*.

NICOLAS-DES-PRES, O-
pac: Bened: Diec. Laonńkiej, o m.
4 od *Saint Quintin* nad *Ozazą* czy-
ni do r. 8000 liw. Inne w *Angers*
czyni 18000 liw. Inne jeszcze za-
konu S. August. w *Werdunie* czy-
ni do r. 3000 liw.

NICOLAS, S. Mikołaj, ie-
dną z naysnaczniejszych wysp ka-
pn zielonego, między S. Lucyą i
S. Jakubem. Figury jest Troygra-
niafey, ma m. 30 wzdłuż, Grun-
tą kamienistą, gór yste i nie-
płodne. Mnożwo Koz na niey
znajduie się. M. S. jest tegoż im.
Leży na równinie, obsiadłe jest przez
Portug. dl. 354 fz. 17.

NICOLAS, Nicolasbourg, al-
bo Port S. Mikołaj, *Sanctus Ni-
colaus*, m. dosyć znaczne Fr. w
Lotaryngii, z pięknym Kościo-
łem poświęconym S. Mikołajowi,

do którego ze wszech stron piel-
grzymują. Jest to Oyczyzna Pio-
tra Petit-Didier Bisk: Makrańskie-
go. Leży nad Merta o m. 2 od
Nançy, 3 od Lunewillu, 74 od
Paryża. dl. 24. fz. 48. 40. Kilka-
nascie jest miast tegoż im. we
Francyi jedno z nich jest w *Arma-
gnac* o m. 3 od Moissoc, a drugie
w *Bourbonnots*.

NICOLO, *Insula Sancti Ni-
colai*, naysnaczniejsza, naysmo-
cniejsza, i naysludniejsza z wysp
Tremiteńskich na Golfie Wene-
ckim, z portem obronnym kilka
baztami i zamkiem. Jest na niey
Opac: w którym jest Kościół wspan-
niały, poświęcony Nayswiętżey
Pannie. dl. 33. 12. fz. 42. 7.

NICOLSTADT, Nikol-
stadt, m. w Szląsku w Xstwie i o
m. 3 od Lignicy. Różne kruszcze w
okolicach tego miasta znajdują się.

NICOMEDIA, *Comedia*, *I-
sniomid*, Nikomedyja, dawne, wiel-
kie, bogate, ludne i znaczne M.
Azyatyckie w Natolii, stoł: Bek-
sangilu z Arcy-Bisk: Greckim pod
Metropolią Konstantynopolitań-
skiego. Bierze swoje imie od Ni-
kodema Krola Bitynii. Liczą w
nim na 30000 dult, Grekow, Or-
mianow, Zydow i Turkow. Czę-
sto było ruynowane przez trzelen-
nia ziemi; ale zawżę było odbu-
dowane, dla swego pożytecznego
położenia i handlow. Po Konstan-
tynopolu, na całym wschodzie,
w nayswygodniejszym jest położe-
niu nad Golfem tegoż im. o m. 24
od Iznich, 20 na pold: ku w. od
Konstantynopola. dl. 47. 28. fz. 40.
46.

NICOPING, M. Szwedzkie
stoł: Sudermanii z zamkiem i do-
brym portem nad morzem Balty-
ckim. Leży o m. 18 na pold.
kuz. od Sztokolmu.

NICOPOL, albo NIGEPO-
LI, *Nicopolis* Nikopol, M. Tur-
ckie w Bulgaryi, stoł: Sandziaku-
flawne przez batalią r. 1393 kto-

ją przegrał Zygmunt Krol Węgierski, i Elektor Brandeburski, w której stracili 20000 ludzi, Bazalet który ją wygrał, utracił wojska 60000. Jest tam Bisk: Łacińskie. Leży nad Dunajem o *m.* 60 od Adryanopola. *dl.* 43. 18. *sz.* 43. 46.

NICOPOLI, albo GIANICH, *Nicopolis* dawne M. Azyatyckie, w Armenii, wystawione przez Pompejusza, nad rz. Cetauną, o *m.* 6 od Erzerom, 90 na w. od Cogui. *dl.* 55. 30. *sz.* 38. 15.

NICOSIA, *Leucoteon*. Nikozya, wielkie, piękne i mocne M. Azyatyckie, stol: wyspy Cypru, i rezydencya Bafzy Tureckiego. Bardzo piękny tam meczet znajduje się, tudzież wiele Kościołów Greckich i jedno Arcy-Bisk: Robią tu skóry przedziwne, jedwabiu w okolicach tego miasta jest podostatkami, iako i wołku, welnicy i innych drogich towarów. *dl.* 50. 10. *sz.* 35. 1.

NICOTERA, *Nicodra*, *Medama*, m. Włoskie w Krol: Neapolitańskim w Kalabrii dalszey z Bisk: suff: Reggioskiego. Leży o *m.* 14 na połu. ku w. od Reggio, przy morzu, 74 na połu ku w. od Neapolu. *dl.* 33. 59. *sz.* 38. 35.

NICOYA, m. w Amer: poln. w nowej Hiszp: Prow. Nicaragua, na brzegu morza spokojnego, nad Golfem Salińskim.

NICSARA, *Neocasara*, dawne miasto w Turcyi Azyat: w Natolii z Arcy-Bisk: które jest piąte po Konstantynopolitańskim. Jest po Oycyzna S. Grzegorza Cudotwórcy. Leży o *m.* 18 od Tokatu. *dl.* 53. 55. *sz.* 39. 25.

NIDA, rz. w Woi. Sandomirskim, ma źródło pod Moskorzewem, otwarcie płynie po pod Wislicę, Pinczow, i wpada w potok podziemny, a blisko Dzierzkowa wydobywa się, uchodzi do Willy pod Korczynem, blisko wfi Grodziki. Jest śpiawna.

NIDAU, Nidow, *Nidavia* piękne m. Szwajcarskie, stol: powiatu tegoż im. w Kantonie Berneńskim z pięknym zamkiem. Leży w nizinie żyzney, nad jeziorom Bienneńskim, o *m.* 6 od Berny, 24 od Zurychu. *dl.* 24. 55. *sz.* 47. 12.

NIDDA, m i grod w wyż. Hafsyi o *m.* 5 od Hanau. Otoczone jest dobrym murem. Blisko niego znajdują się zupy solne. Leży nad rz. Niddą, w Landgrawiacie Hesse-Darmstadtskim.

NIDECK, *Nidacum*, m. Niem. w Xstwie Juliaceńskim nad Rorą.

NIDERLAND, *Pais-bas*, *Belgium*, kraina Europejska złożona z 17 Prow. Położona między Niemcami, Francją i morzem poln. Te 17 Prow. są Xstwa Brabantskie, Limburskie, Luxemburskie, Geldryjskie i Margrabstwo Antwerpskie. Hrabstwa Flandryjskie, Artezyi, Hannonii, Hollandyi, Namuru, Zelandyi, Zutfaui, i Państwa Fryzyjskie, Malskie, Utrechtskie, Owerisfelle, i Groningskie. Arcy-Biskupstwo Cameraceńskie i Bisk: Leodyjskie są tam także zawarte. Ośm z tych Prow: które są ku poln. wybiwszy się z pod Panowania Hiszp: uformowały Rzplta, która dziś najpotężniejszą jest w Europie, pod imieniem *Prow: zjednoczonych*. Te Prow. są. Xstwo Geldryi, które zamyka w sobie Hr. Zutfen. Hr: Hollandyi i Zeelandyi, Państwa, Utrechtskie, Fryzyjskie, Owerisfelle i Groningskie. Oprócz tego Holl: posiadają część poln: Brabancyi, i Flandryi, niektóre Miasta w Bisk: Leodyjskim i w Hr. Namurskim. Cały kraj ma *m.* 48 wzdłuż, a 40 w szerz. Kraj ten z siebie samego jest zły i wilgotny, ale przemysł obywatelom uczynił go naylepiej kwitnącym w świecie. Nie ma nigdzie, żeby tak miasta iedne drugich blisko leża-

ty. Ob. różne części. Oprócz tego Holl. posiadają w Azji wyspę jakąw którą Batawii jest stol: miastem. Wyspy Moluckie, Sumatrę, Kochin, i Ceylan. W Afryce Mienę na brzegach Gwinei i Przylądek dobrej nadziei, w Ameryce Kurakao i Surinam; co jest przyczyną tak wielkiego kraju tego handlu. Religia Kalwińska jest w Prow: ziednoczonych panującą, ale wszystkie inne tam są cierpienne. Inne Prow: nazywają się Niderlandem katolickim, i należą do Domu Austr: reszta zaś do Francyi.

NIDONISSEAU, m. Fr. o m. na półn: ku z. od *Angers*, i od Segry. Jest tam Opac: Bened. fund: r. 1068 ktore czyni do r. 10000 lit. Jest pod tyt: Nays: Panny.

NIEBLA, *Elepha*, dawne m: Hiszp: w Andaluzyi; z tyt: Hr. nad Ri-Tinto, o m. 16 od Seville. d. 11. 45. sz. 37. 20.

NIEBIEC, m. w Woi. Ruskim, jest pod pan. Austr. w Cyr: Pilznińskim, blisko Wiskoki, od Czudza i m.

NIEBOROW, w Woi. Rawnkim, przepięknym palacem i pięknym ogrodem (ndzień kilkokrotną tarę bytnością Krola Jmci wznawione. Leży o m. i od Skierńców, 9 od Warszawy, gniazdo familii Nieborowskich.

NIECHNIEWICE, w Woi. Nowogrodzkim, od Korelic o m. 2 ku z.

NIECHWOROW, Stwo w Woi. Kiiowskim, płacące kwarty 1949. zł. od Kotelny na pold m. 2.

NIEDOBUR, góry w Woi. Podolskim, niedaleko Grudka, ktore Smotrycz rz. przerywa.

NIEDENSTEIN, m. i grod w wyż. Haffyi. Leży niedaleko Fritzlaru.

NIEDERAU, ob. Veiffenau.

NIEDZBORZ, m. powiatowe w Woi. Plockim w ziemi Za-

wskrzyńskiej na poldn. Zawskrzenia.

NIEDZWIEDZICE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w gruncie nieco zapadłym, blisko rz. od Lachowic na m. 3.

NIEDZWIEDZKO, w pow. Wolkowyskim, dobra Suchodolskich.

NIEMCY, *Germania*, po Fr. *Allemagne*, po Niem: *Deutschland* wielki kraj położony we środku Europy z tyt. Cesarstwa, graniczy na w. z Węgrami i Polską, na poldn. z morzem Bałtyckim i Danią na z. z Niderlandem i Francją, na pold: z Alpami, Włochami i Szwajcaryą. Od morza Bałtyckiego do Alpow ma m. 240, a 200 od Renu do Węgier, Cesarz Maxymilian I. podzielił go na dziesięć Cyrk: ktore są: Austriacki, Burgundzki, niższego Renu, Bawarski, wyższego Renu, wyższej Saxonii, Frankońskiej, Szwabski, Westfalski i niższej Saxonii. Rząd tego Państwa, jest po części Monarchiczny po części Aristokratyczny. Wszystkie tam pod im. Cesarza się dzieje; ale jego władza bardzo jest ograniczona władzą Elektorow. ob. Elektorat. Pod czas seymow: czyli zgromadzeń Stanow papuje jedynowładnia władza. Sejm składa się z trzech kolegiow, z Elektorckiego, Xżęcego, i Miast wolnych. Język Niemiecki jest Dialektem Teutońskiego, ktory po Celtyckim nastąpił. Są w Niemczech dwie Religie Antoryzowane Seymem Aufsburskim r. 1555 Katolicka i Protestantka. Ta ostatnia zamyka w sobie Luterską i Kalwińską. Niemcy jest to kraj bardzo żyzny i ludny. Miast bowiem większych liczy na 2300, i według podobieństwa do prawdy na 2400000 mieszkańców. Narod jest sposobny do nauk i rzemioł, ale naywięcej celuje w ostatnim, jest gospodarny, szczery, i lubo mężny, nigdy jednak, tak blisko

nie był Konstantynopola, jak Turcy Wiednia; Dama w Szlachcie, skłonność do trunków w gminie popularną Niemców jest wadą. Szlachta różnemi się tytułami imionami Xząt, ndzielnych i tytularnych, Landgraffów, Hrabiów, Baronów, Margrabiów, Burgrabiów, &c. Ztąd kray na różne stany wolne bezśrednie, lub dependujące, i lenne dzieli się, osobno się rządzące, szczególnie mające prawa, zwyczajne, monetę. ob. jego różne części. dl. 23. -37. fz. 46. -55.

NIEMECZ, albo **NIEMIEC**, m. mocne w Moldawii między Soczawą i Brassawą. Polacy wzięli go r. 1691. dl. 44. 31. fz. 46. 58.

NIEMEN rz. spławna w Litwie, zaczyna się wWoi. Nowogrodzkim; płynie około Grodna i Kowna, i przez Krolestwo Pruskie, zabiera w siebie Szczupę, Świętą, Niewiażę, Wilią, Merecz, Kotrę, Szczarę, Berezynę, a potem w Bałtyckie morze, uchodzi do Kuryjskich. U dawnych zwała się *Chronis*, albo *Curantius*. Gdy przechodzi za gra: Pruskie, zowie się Memelem. Jak spławność jego interesowała Polskę, znać z tego, że Mikołaj Tarło pod Zygmuntem Augustem, oczyściwszy go, zaśluził na Kolos wystawiony nad jego brzegiem, i wdzięczną w Schroetera wierszach pamięć.

NIEMENCZYN, w Woi. Wileńskim i w pow. tymże, nad rz. Wilią, dobra Xząt Massalskich, na których Konst. r. 1775. zabezpieczona summa Komisji Edukacji o milę od Snipiszek.

NIEMIROW, m. w Woiew. Braclawskim, dosyć znaczne i handlowne, nowo powiększone i ozdobione. Leży w pięknym położeniu od Braclawia m. 4. Nał. do Potockich.

NIEMIROW, m. w Cyrkule Belzkim pod pan. Austr. osiadłe od

Magierowa m. 2. z zamkiem, wpośrodku wielkich stawów leży.

NIEMONOYCE, Krolewsteczyszna w Woi. Trockim blisko rz. Niemen, od Olity m. 2.

NIENBURG, *Novoburgum*, bogate i mocne M. w Xstwie Brunświckim-Luneburskim, w Hr. Hoyeńskim z mocnym zamkiem. Handel tamtejszy zasądza się na zbożu, wełnie &c: Duńczykowie wzięli go r. 1625. Generał Tilli wkrótce potem musiał odstąpić od oblężenia. Cesarscy dobyli go jednak r. 1627. lecz znowu powróciło się do Xcia Brunświckiego r. 1632. Leży w kraju żyznym nad Wezerą o m. 12 na półn. ku z. od Hannoveru, 15 od Bremy, 5 od Hoye. dl. 27. 1. fz. 52. 44.

NIENBURG, m. w Bisk. Munsterkim w grodzie i o m 4 od Horstmaru, nad rz. Dinkel.

NIENCHEU. M. Chinskie czwarte w Prow. Chekiang, przy zbiegu dwóch rzek spławnych wsrzod gór. dl. 136. 40. fz. 29. 33.

NIENKLOSTER, ob. Neven-Kloster.

NIENDORF, ob. Neven-Dorf.

NIEN-HERSE, *Novahersia*, Opac. Panien w Bisk. Paderborneńskim.

NIENHUS, albo **NEUHAUS**, ob. Neuhaus.

NIENWOLDA, w Xstwie Bremeńskim w krainie Wurschen nad Wezerą, jest klasztor dla ludzi szlachetnie urodzonych, który nie był sekularyzowanym.

NIEPOLOMICE, m. wWoi. Krakowskim teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wielickim, z zamkiem blisko Wisły, od Krakowa, na w. m. 3. Leży przy wiel. lasach, sławne łowami Krolow Polskich.

NIESTER, obacz **DNIESTR**.

NISWIĘTA, rz. w Litwie płynąc od półn. ku pold. łączy się potym z Niennem.

NIESWIEZ. m. w Woj. Nowogrodzkim, zamkiem dawnym, pałacem wspaniałym, bogatym w ciekawości najdroższe, i biblioteką jedną z najlepszych załączycione, zamożne w fabryki, należy do Xżat Radziwillow, których jest rezydencyą. Ma tyt. Xstwa, z szkołami i Opac. Benedyktyńskim. Leży nad rz. Uszą. Szwedzi gor. 1706 zruynowali, od Kopyła m. 5. od Klecka 2. dl. 50. 8. sz. 53. 7.

NIESZAWA, m. w Wojew. Inowrocławskim, Krolewsczyzna, Komora celna, sławne walnym ziazdem r. 1454. Leży nad Wisłą niedaleko Torunia.

NIESZCZERDA, m. w Wojew. Połockim, sławne kłęką Moskwy, od Sokola m. 5 na połu. ku granicom Moskwy.

NIESZEWA, m. w Wojew. Połockim nad rz. tegoż im. od Lisy m. 2.

NIEVES, *Nivium Insula*, Snieżna wyspa w Amer. połu. jedna z Antylskich, o m. 1 od wyspy, S. Krzysztofa. Obfitnie w cukier, wełnę i tabakę &c. Anglicy wzięli ją r. 1628. a Fr. r. 1706. ale była oddana Anglikom traktatem Utrechtskim. dl. 314. 50. sz. 17.

NIEWIAZA, rz. w Litwie wypływa z Zmudzi, oddziela ją od Woj. Trockiego i wpada do Niemna. Konstytucye r. 1589. warunki jej spław wolny.

NIEUIL, m. Fr. w kraim *d'Annis*, o m. 1 od Rofzelli. ob. Niocuil.

NIEULET, ob. Calais.

NIEUPORT, *Novus Portus*, M. obronne w Flandryi Austr. z portem i szluzami, ktorymi w jednym momencie zalać można wszystkie okolice. Wytrzymało żwawy szturm przeciwko Filipowi, Xciu Kliwii r. 1488. Xżę Parmeński dobył go r. 1583. Arcy-Xżę Albert Austr. był tam zbity 2 Lipca r. 1600. przez Xcia Maurycego *de Nassau*. Franc. ktorzy go wzięli, oddali je Cesa-

rzowi traktatem Utrechtskim; ale oni znowu je odebrali r. 1745. i oddali r. 1748. Leży nad rz. Yperlee, która to miasto przerzyna o ćwierć mili od morza, 2 od Furnes, 3 od Ostendy, 6 od Dunkierki, 65 od Paryża. dl. 20. 24'. 56". sz. 51. 7'. 41". ob. Newport.

NIGER, albo rz. Gwineyska. *Niger*, wielka rzeka w źród Affr. która płynie iak muiemnią od z. do w. przerzyna Nigrycyą przez 400. lub 500. m. płynie koto miast Tonbut, Tokrur i Ghanę i innych mało znanych, i gmie dopiero w wielkim jeziorze. Wtey to rzeka z nayduie się ryba *Drekwik* zwana, która drętwienie bolesne sprawia w rekach tych, krorzy jej dotyka ją się, co jest podobne do uderzenia elektrycznego; podług J. Pana Adams; rzeka ta podobniez iak Nil wylewa, i wpada w Ocean zachodni przez kilka uysciow, z ktorych naybliższe południa oblewa wyspę Senegalią.

NIGRYCYA, *Nigritia*, wiel. kraj Afr. który po obu stronach Nigru rozciąga się. Graniczy na połu. z Zaharą albo Puszczą Barbaryjską na w. z Nubią i Abissynią, na półd. z Gwineą, na z. z Senegalią i innemi kraiami Gwinei. Zamyka w sobie kilkanaście Krolestw albo Państw mało znacznych. Z tych nayznaczniejsze są Gwiubula, Burnou, Cano, Tombut, Wangara kraj bogaty w złoto. ob. Nigrycyzkowie.

NIGRYCZYKOWIE, nazwisko, które daia narodom czarnym mieszkającym w Nigrycyi, Gwinei, i Abissynii i innych pogranicznych kraiach. Europeyczy nie mają wstępu handlować temi niezczeszliwemi; obliwiey zaś to czynią Anglicy, Portugalczykowie, Hollendrzy, Szwedzi i Duńcycy. Mówią iż to Francuzi naypierwiey czynić poczęli. Naylepsi Marzyni znaydują się w przyładku Zielonym, Angoli, Senegali, i kraich sąsied-

zkich. Wielka jest liczba takich, którzy w drodze zabijają się. Najlepszy sposób ocalenia ich, jest grać przy nich na jakim instrumencie muzycznym.

NIKÓPING, M. Duńskie stołeczne wyspy Falster, z dobrym zamkiem. o *m.* 19 na połd. ku z. od Kopenhagi. dł. 29. 58. sz. 54. 50.

NIL, *Nilus*, wielka rz. Afr. biorąca swe źródło w jednej górze w Królestwie Goyańskim w pow. nazwanym *Agous*, w Abissynii, między dwoma Tropikami, przebiega od dziesiątego aż do trzydziestego drugiego gradusu, Abissynią, Nubią, Egipt, i wpada w morze Śródziemne, kilką uściami. Xiądz Piotr Pays Jezuita, pierwszy z Europejczyków odkrył źródło tej rz. w Kwietniu r. 1618. Cokolwiek Europejczycy przed tym czasem mówili o nim jest bajką. Znajdują się niektóre mieysca, w których ta rzeka trafiając na skały spada z nich czasem na 200. stop; i to nazywają Kataraktami Nilu. Wylewa regularnie każdego roku od 15 Czerwca do 17 Września, którego opadać poczyna. Żyzność Egiptu zawisła od wylewu Nilu. Rok ten jest zły, kiedy jest mniej nad 14 łokci lub więcej nad 18, i na owczas Egypcy nie płacą haraczu: rok jest żyzny i wysmienity kiedy Nil wzbierze na sześćnaście łokci, i kiedy to się przytrafi, naowczas cały Egipt się cieszy. Dla ułatwienia wylania po wszystkich gruntach Egypcy za czasów Abrahama, porobili tam mnostwo kanałów, z których jeszcze ich teraz 5000. pozostaie. W Delcie też nie dzieje się, gdyż tam deszcz pada, iakoż rzeka nie będąc wstrzymywana tamami gubi się w polu, gdzie nie więcej wznosi się, jak na łokieć. Nil nie jest rybny, a to podobno dla Krokodylow, i innych bestyi żarłocznych, któremi jest napełniony. Woda jego kiedy jest przezroczysta jest wysmienita do picia; nawet mówią iż

dodaie płodności tak ludziom, jak zwierzętom. Dla uczynienia jej klarowną, trzeba potrzebować migdałami brzegi naczyń, w którym ona znajduje się; potem trzeba ją mieszać kiłkiem czystym, nakoniec zatkać. We dwie godzin potem tak jest klarowna, iż najmniejszego mułu w niej nie widać, co mocno cudzoziemców zadziwia, którzy pojąć nie mogą co się stało z błotem do którego ona była podobną, a które na dnie naczyń nie widać. Jeżeli naczynie nadto prędko odyka się, woda nie stanie się klarowną. Wylewu Nilu są przyczyną wielkie deszcze spadające w Abissynii, regularnie pierwej trochę. Wiatry wiejące regularnie od morza śródziemnego, wcale wylewu, one ułatwiają.

NIMBURG, m. Krol. i wolne w Czechach, w cyrkule Kenigsgrackim.

NIMECK, m. w Cyrkule Elektoralnym Saxonii, o *m.* 8 na północ ku w. od Wittembergi.

NIMEGA, *Noviomagus*, wiel. piękne i mocne M. Niderlandkie stołeczne Geldryi Hollenderskiej, z cyradellą, starym pałacem i kilką zamkami. Ratusz jest wspaniały. Miało to uczynić związek z Utrechtem r. 1579. Hiszpanie odebrali je r. 1585. ale Hr. Maurycy odebrał je dla Prow. Zjednoczonych. Sławne jest przez pokoy generalny, który tam był zawarty r. 1678. i 1679. Większa część obywatelów handlem się bawi. Jest oyczyzną kilku wielkich ludzi, iako to Piotra i Henryka Kanizyuszów. Leży na lewym brzegu Wahału między Renem i Mozą, o *m.* 5 od Kliwii, 14 od Utrechtu, 20 od Amsterdamu, 16 od Kolonii, 28 od Antwerpii. dł. 23. 25. sz. 51. 55.

NIMETSCH, albo **NIMPTSCHEN**. klasztor panien w Misnii w Cyr. i o *m.* 6 od Lipska nad Muldą. Z tego to klasztoru sławna Katarzyna *de Bore* wyszła r. 1525.

ktora pętem żoną Lutra była.

NIMPTSCH, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Brzegskim na drodze z Pragi do Wrocławia.

NINIWA, *Ninos, Niniva*, iedno z najdawniejszych miast w świecie, niegdyś stołeczne Monarchii Assyryjskiej niezmiernie rozległy. Będąc zrujnowane, poczęści go znowu odbudowano, i było stołicą Biskupstwa, tegoż im. przez kilkanaście wieków. Widać jego ruiny na brzegu wschodnim Tygru, o m. 2 od Mosulu.

NINOVE, *Niniva*, m. w Flandryi Austr. nad Dandrą, o m. 2 od S. Aloft z Opac. Norbertańskim. Jest to oycyzna Jana *Despautere*. dl. 21. 46. sz. 50. 50.

NIO, u dawnych *Jos*, wyspa na Archipelagu między Naxią na północy i w. Santorynem na połud. i Sikiną na z. Ma m. 14 na okolo. Bardzo obficie w żyto. Porty iev są nayspewnieysze i nayslepsze w całym Archipelagu. Obywatele są prawie wszyscy Grecy i złodzieie z professvi. Maytkowie, i Styrcyicy tej wyspy mianią są za nawlepszyc na całym wschodzie. Wyspa ta u dawnych sławną jest grobem Homera, który tam umarł. Dońć jest dobrze uprawną, i podległa jest Turkom. dl. 41. 28. sz. 36. 35.

NIOEUIL, Opac. Fr. w Dyec. Rofzelskiej o m. 3 od *Fontenay-le-Comte*, zakonu S. Augustyna, czyni do r. 3000. liwr. było fund. w iedyndym wieku.

NIORS, *Niorium*, miasto znaczne Fr. w Piktawii z Kollegium Xieży Oratorii, z kilką klasztorami Mężczyzn i Panien, i dwoma Parafiami. Handel w tym mieście dosyć jest wielki. Leży nad Perą o m. 14 na połd. ku z. od *Paitters*, a 12 od Rofzelli, 89 od Paryża. dl. 10. 33. sz. 20. 2.

NIPCHU, *Nephou, Negoviu*n. ob. Nerzintkoi.

NIPHU, *Niphonia*, wielka wyspa Oceanu wschodniego, i częśc

nayznacznieysza Japonii. ob. Japon.

NIRTEGEN, m. Niem. w Xstwie Wirtemberkim nad Neckrą, o m. 7 od Tubingi.

NISA KO, *Nisyres*, wyspa Archipelagu przy Rodzie. Rosnie tam zboże. bawelna, i wino. Obywatele są Greczyni placący haracz Turkom i Wenetom.

NISCHABURG, ob. Niehaburg.

NISIBE, Nesbin, Nisibis, bardzo dawne, i s. M. Azyatyckie w Diarbeku, nad Tygrem Cieniem teraz jest tylko tego, czym było przedym. Leży o m. 28 na połd. ku z. od Diarbekiru. dl. 57. 25. sz. 30.

NISITRA, wyspka Włofka ku brzegom Krolestwa Neapolitańskiego przy Ponzus. Królki przekadzają iey żyzności. Ma mały port nazwany *Porto Pavoue*.

NISMES, *Nemausus*, Nizma, dawne wielkie, piękne i bardzo kwitujące M. Fr. w Langwedocyi z Bisk. pod Metropolią Narboneńską, i Akademią erygowaną r. 1682. Widzieć się tam daie wiele zabytkow starożytności; z których Anfiteatr jest nayznacznieyszy. Kilka tu Koncyliow odprawiało się. Anglicygo dobyli r. 1417. Obywatele pozostawali Kalwinami, ale Ludwik XIV kazał zwalić ich kościoly r. 1686. tudzież kazał wystawić zamek dla mienia ich na oku. Jest oycyzną Domicyusza Afer, Jana Nikot, który pierwszy z Portugalii do Fr. przywoził tabakę r. 1559. Jana Chrzciela Kotelliera, Samuela Petit, Sarbiera, i Jakuba Saurin. Leży na równinie rozkoźney, żyzney, i obfitującey w dobre wina, oliwę, zwierzynę i bydło. Zbierają tu robaczki z których robi się *Kermes*. Leży o m. 5 na poln. ku z. od Arelaty, 8 od Avignon, 11 od Montpelier, 30 od Narbonne, 146 od Paryża. dl. 21. 11. sz. 50. 35.

NISORS, Opac. Fr. w *Neboursan* fundowane r. 1184. albo 1213.

Leży w Miasieczku tegoż im. o *m.* 4 od Sgo Gaudencyusza. Jest Cyfierskie, i czyni do r. 4000 liw.

NISSA, *Nassus* M. znaczne w Turcyi Europeyskiej w Serwii. Było spalone przez Cesarzkich r. 1689. Leży nad Nessawą o *m.* 8 od Prekopu, 52 od Belgradu. dł. 40. 30. sz. 43. 22.

NISSAN, m. Fr. w Dyec: Narbonneńskiej w Langwedocyi.

NISSE ob. Neiffa
NITWISDALA, *Nithia*, Prow. nadmorska Szkaloyi pośd. Bierze imie od rz. Nith, która ją przeryna od pośn. ku pośd. Oblituie w zboże i pastwiska. Wielkie tam lasy znajdują się. Dunirey tey Prow. Miałtem jest stoł.

NITRLA, ob. Neytracht.

NITRYA, sławna puszczą w niż. Egipcie, *m.* 15 wzdłuż maiańca, graniczy na pośn. z morzem śródziemnym na w. z Nilem na pośd. z puszczą Setą na z. z puszczą S. Hillarego i Cell. Była tam przedtym wielka liczba kłasztorow, których teraz tylko 4 pozostało. Bierze imie od wielkiego jeziora Saletzanego, które się wydaie jak wielki ślaw zamarzły, na który spada śnieg. Wielki handel prowadzi tą saletrą, którą tu z tego jeziora wybierają.

NITTAWA, ob. Mittawa.

NINE, rz. Fr. biorąca źródło w górach Pirenejskich niedaleko *Roncevaux* i wpada w Ocean przy Bayonie. Jest splawną od Ustaritz *m.* 3 od Bayony.

NIVELLE, *Nivigella*, Niwella, m. w Brabancyi Austr: sławne przez Opac. kanoniczek. Jan de Neville, tak znany u ludu, jest to statua żelazna na wierzchu wieży prosto przy zegarze, która wybija młotkiem godziny. Leży o *m.* 5 od Bruxelli, 7 od Namuru, 9 od *Louvain*. dł. 21. 55. sz. 50. 35.

NIVERNOIS, *Ducatus Niwornensis*, Xstwo Niwerneńskie,

Prow: Fr. maiają *m.* 20 wzdłuż, a 15 wśzerz z tyt Xstwa, między Burgundją, Bourbonnią i Berry. Dofyć jest żywną. Znajduie się w niej żelazo. Obianą jest przez wielką liczbę rzek; między ktorými Lora, Allier, i Yonna są nayznaczniejszye. Dzielią się na 8 powiatow pryncypalniejszych. *Nevers* stbł. jest miastem.

NIWERNA, ob. Nevers.

NIULHAN, Krolestwo w Tartaryi wchodniey, składające część Krolestwa Niuchańskiego. Tatarzy tego kraju robią Kiryie z skor rybich bardzo twarde i bardzo mocne.

NIXAPA, bogate i znaczne M. w Ameryce w nowey Hiszp. z bogatym kłaztorem Dominikańskim. Zbierają tu robaczki sarsbierskie, indych, cukier &c. Leży o *m.* 12 na pośd: ku w. od Anteghera. dł. 280. 10. sz. 15. 20.

NIZANKOWICE, m. w Przemyskim i teraz pod pan Austr: w Cyrk. Samborskim, o milę od Hussakowa, 2 od Przemysła.

NIZNIOW, m. pod pan: Austr: w Cyrk: Halickim nad Dniestem w gruntach żywnych, od Halicza niżej o *m.* 8.

NIZYN, m. dofyc znaczne w Woi. Kiiowskim pod pan. Moskiewskim, znakomite Tatarow kłeskami, od Przyluki na pośn: *m.* 11 Zdobyte było od Pol: na kozakach r. 1652.

NOAILLE, m. Fr. o *m.* 3 od *Poitiers* z Opac: Bened: fundowanym r. 900 ktore czyni do r. 7000 liw. Drugie tegoż im. leży o *m.* 4 od Roszelli.

NOAILLES, Xstwo Parostwo Fr. w pow: *Limosin*, leży o *m.* 1 od Brives. Było erygowane r. 1663.

NOBLAC, albo **NOBLES** ob. Leonard (S.)

NOCERA, *Nucerta*, dawne M. Włoskie w Xstwie Spoletańskim, w Państwie Papiezskim, z Bisk.

Leży pod Apeninem o *m.* 7 od Spoletu. Jest to Oyczyzna Piotra Acerba Jezuity. dł. 30. 18. sz. 43. 6.

NOCERA, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym, z Bisk: w Metropolii Salernńskiego, leży na z. na *m.* 4 od Salerny.

NOE, m. Fr. w wyż. Langwedocyi o *m.* 3 od Rieux.

NOE, ob. Notre Dame de la Noue.

NOERNBERG, m. w nowy Marchi Brandeburskiej w Cyrk: Arenwaldkim.

NOESCHENRODE, ob. Wernigerode.

NOGATSCY Tatarowie, Mahometanie mieszkający pod namiotami na poln: i na wschod morza Kaspijskiego. Wielkie mają trzody, żywią się tylko mlekiem i mięsem. Poddanemi są Moskwy, ale od podatkow uwolnieni.

NOGARO, m. Fr. stoł: niższego Armaniaku nad Midną z kollegiatą. Leży o *m.* 7 na pold: od *Eauze*, 5 od Aire, 8 od Auch. Złożone tam było Koncylium r. 1290.

NOGAT, jest odnoga Wisły, która płynie pod Malborg i wpada w Haf.

NOGENT-L'ARTAUT, m. Fr. o *m.* 2 od *Chateau-Thierry* z Opac: Klarysflow.

NOGENT-LE-ROI, *Novigentum Regis*, inne dwa m. Fr. iedne w Szampanii o *m.* 4 od Langres, drugie w Aurelii, o *m.* 4 od Dreux.

NOGENT-LE-ROTRON, *Novigentum Retroci*, m. Fr. w *Perche*, ktorego mieni się byż miasłem stoł: lubo Mortagne i Belleme, z nim o pierwszeństwo spor wiodą. Erygowane jest na Xstwo Państwo pod tyt: *Nogent-le-Bethune*. Jest to oyczyzna Remi Belleau. Leży nad Huiną o *m.* 13 od Alençon, 13 od Mans, 23 od Paryża. dł. 18.

22. sz. 48. 20.

NOGENT-SOUS-COUCY, Opac: Benedyktyńskie pod im. Nays: Panny, fundowane w 11. wieku, nad rz. Deletą, o *m.* 4 od Laon. Czyni do r. 12000 liw.

NOGENT-SUR-SEINE, m. Fr. w Szampanii nad Sekwaną. Piękne kolo tego miasteczka znayduią się łaki. Leży o *m.* 9 na w. od Montreau, 12 od Troyes, 22 od Paryża. dł. 21. 5. sz. 48. 25.

NOGUERA-PALLERESA, m. Hiszp: w Katalonii, z tyt: Margrabstwa, nad rz. tegoż im. która z rz. *Noguera-ribagorana* się łączy, i uchodzą do Ebru.

NOIA w Galicyi, ob. Noya. **NOINTEN**, albo **NOYENTEL**, ziemia erygowana na Margrabstwo, przy Klermoncie w *Beauvais*. Należy do familii Choletow, i jest Oyczyzną Kardynała Cholet, który fundował w Paryżu Kollegium Choletow. Drugie jest tegoż im. z tyt: Margrabstwa o *m.* 2 od Luzarche.

NOIRESTABLE, ob. Nearestable.

NOIRLAC, albo **MAISON-DIEU**, Opac: Fr. w Diec: Burgundzkiej, fund: r. 1150. Leży o *m.* 1 od S. Amand; jest Cylyterskie i czyni do r. 3700 liw.

NOIRMOUTTER, *Nigrum Monasterium*, m. Fr. stoł: wyspy tegoż im. na brzegach Piktawii. Wyspa ta ma *m.* 3 wzdłuż, 7 w szerz. Bagna tu sione i dobre pastwiska znayduią się. Obywatele tamteysy uwolnieni są od pogłownego i dziesięciny. sz. 47. dł. 15. 24. ob. Blanche.

NOIZAT, *Nucetum*, m. Fr. w Touraine o *m.* 2 od Amboise, nad Cissą.

NOLAY, m. Fr. o *m.* 5 od Bearne erygowane na Margrabstwo.

NOLA, *Nola*, dawne M. Włoskie w Krolostwie Neapolitańskim

z Bisk. pod Metropolią Neapolitańską, w ziemi Labour. Anibal był przymuszony odstąpić od obleżenia tego miasta, a Cesarz August tam umarł. Jest to Oyczyzna Jana Noli i Jordana Brunus. Mnie- mają iż w tym mieście dzwonv wynalezione były. Leży o m. 5 od Neapolu. *dl.* 32. 5. *sz.* 40. 52.

NOLT, *Nolum*, M. Włoskie w Rzpłtey Genuenńskiej z Bisk. fufir. Genuenńskiego i dobrym portem, o m. 2 od Finalu, 12 na półd. ku z. od Genuy. *dl.* 25. 59. *sz.* 44 12.

NOM-DE-JESUS, m. wy- spy Zebu iedney z Filipińskich z Bisk: fufir: Manilskiego, fund: r. 1609.

NOMENY, *Nomenium*, m. Lotaryńskie nad Seillą z tyt: Mar- grabstwa. Leży o m. 5 od Nancy, 6 od Metz. *dl.* 23. 50. *sz.* 48. 52.

NONA, *Enona*, male lecz mocne m. w Dalmacyi z Bisk: w Metropolii Spalatrańskiego. Nale- ży do Wenetow. Leży blisko mo- rza o m. 3 od Zary. *dl.* 33. 58. *sz.* 44. 28.

NONANTOLA, m. Włoskie w Xstwie i o m. 4 od Modeny na wyspie uformowanej przez rz. Muz- zę, z Opac: w ktorey piękny Bi- blioteka widzieć się daie.

NONETTE, m. Fr. w *Au- vergne*, o m. 2 od Iffoire. Nale- ży do Kroła.

NONINGUES, Opac: Bernar: Dyec. Wabreskiej, leży o m. 3 od Milhau, i Wabres. Dom- ten ma 20000 liw. dochodu narok.

NONNANCOURT, m. Fr. w Normandyi nad rz. Aurą w Dyec: *Evreux* z tyt: Wikontstwa, i grodem, leży o m. 3 na z. od Dreux. Trzy tu targi na tydzień odprawnią się.

NONTRON, dwa m. w Pe- rigordzie o m. 6 na półn: od *Pe- rigueux* nad Bandiatą. Kandal zbił Przytym mieście Albreta r. 1488.

NOOR, Pałac Kroła Szwedz-

kiego, blisko miasta Falun.

NOORD-BEWELAND, wyspka Holl: w Zeelandyi, kto- rey celne m. iest Kortgene.

NOORD-KENNER- LAND, pow: poln: Hollaudiyi, rozciąga się do Mandiep, zawiera wiele znacznych m. przerzyna go Tesselstrom.

NORCIA, *Nurfa*, m. Wło- skie w Xstwie Spoletańskim. Lu- bo należy do Papieża kształtem jednak Rzpłtey rządzi się. Obiera czterech Magistratow, ktorzy, iak mówią, nie powinni umieć ani czytać, ani piisać. S. Benedykt u- rodził się w tym mieście r. 480. Leży między górami, o m. 8 na półd: ku w. od Spoletu, 11 od Narni. *dl.* 30. 46. *sz.* 42. 37.

NORD, termin Geogr: po Łac. *Septentrio* znaczy północ, kraie, morza i wiatry północne.

NORDBURG, *Nordoburgum*, zamek na wyspie Alfen, na brze- gach Xstwa Slezwickiego na mo- rzu Bałtyckim. Przedtym Xzeta Holztyńscy na Nordburgu tam rezydowali.

NORDELLES, imie ktore daia prowincjom poln. Szwecyi.

NORDEN, *Norda*, *Norden- num*, M. znaczne Niem: i nayda- wniewyżze w Xstwie Ost-Fryzji i kin z dobrym portem, o m. 5 na półn: ku z. od Embden. Baltazar *de Sens* zrabował go r. 1531. Jest to Oyczyzna Hilderyka Fyberta i Hermiana Konringiusza. *dl.* 24. 40. *sz.* 53 36.

NORDENBURG, m. Pru- skie, w Prow: Bartonii, z małym zamkiem, założ. około r. 1505. Leży nad iez. Alschwin, zostaię w possessyi Grassow *von Schlieben*.

NORDERNEY, wyspka na brzegach Ost-Fryzji, na przeciwko wyspy Baltrum. Obie są załudnio- ne Protestantami.

NORDHAUSEN, *Northu- sa*, dawne M. Cesarzkie Niem: w Turynгии, w Cyrk: wyż. Saxo-

nii nad Hartzą. Jest pod protekcją Elektora Sakkiego, a obywatele są profesyi Aufzpurkickej. Ma swą radę iedynowładną. R. 1770 bylo uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Jest oycyzną Gotliba Gerhard Titiusa, i Cyriaka Spanhenberga. Leży w kraiu żyznym, o *m.* 10 na poln. od Mulhausen. dl. 30. 40. sz. 51. 25.

NORDLINGEN, Norlin, *Nerolinga*, M. wolne i Cesarzkie w Szwabii w Hr: Oettingen, siawne przez batalią r. 1634, i 645. Bardzo jest handlowne i wyznaie Religią Luterską. R. 1770 bylo uwolnione od Prawa Kadukowego we Francyi. Ferdynand Krol Węgierski dobył go r. 1634, a Xżę Kondeusz zbil przy nim Bawarczyku r. 1646. Leży nad Egrą o *m.* 16 na poln: ku z. od Autzburga, 9 od Oettingi. dl. 29. 15. sz. 48. 59.

NORDSTRAND; wyspa Duńska w Xłwie Slezwickim, iako była uformowana przez nawalności, tak też prawie zupełnie przez one zatopioną została r. 1634: Ufilowano na potym ją naprawić. dl. 26. 40. sz. 54. 40.

NORFOLCK, *Norfolcia*, Prow: Nadmorska Angielska w Xłwie Norwich z tyt: Xłwa, posyła 2 Dep: na Parl. Ma *m.* 46 na około, a składa się z 1148000 morgow gruntu. Obfituje w zboże, miód, szafran. i. t. d. Wiele śledziow polawia się na brzegach tej Prowincyi, obywatele bardzo wielcy są oszuści, izydzą ze wżyskich. Norwich iey jest miastem stołecznym.

NORKOPING, *Norcopia*, M. znaczne Szwedzkie w Ostrogoty nad wielkim ieziozem bardzo rybnym, o *m.* 28 od Sztokolmu. dl. 34. 28. sz. 58. 28.

NORMANDIA, *Normania*, *Normandie*, wielka iznaczna Prow. Fr. z tyt: Xłwa oddzielona od

Anglii kanałem *la Manche*, z ktorym na poln: graniczy, na wschod z Pikardią i wyspą Francuzką, na pold. z Perche, Maine i częścią Brytanii, na z. z Oceanem, ma *m.* 60 wzdłuż, a 32 wżetż, 240 zaś na około. Kray ten jest nayżyzniejszy i naywiększy dochod Krolowi przynosi. Obfituje we wżysko procz wina; lecz za to aż nadto tam jabłeczniku i z gruzek robionego napoju znajduje się. Obfzerne w niey łąki i piękne znajduią się pastwiska. Morze przyiey brzegach bardzo jest rybne. Żelazo; miód; mnostwo rzek, i pold tam wielki znajduje się. Handel tauteytzy jest wielki. Bardzo jest linna i zawiera w sobie mnostwo mialt i mialteczek. Dzielią ją na wyższą i niższą. Wyższa graniczy z Pikardią, niższa z Brytanią. Normandcykowie są roztropni, zdolni do różnych kumizrow i umiętności; zręczni; przemysłni, lecz wielcy wysmiewawcz. Karol profrak, usiąpil tey Prow: kaoułowi, wodzowi Duńczykow, czyli Normandow, ktorego Sukcesorowie byli bardzo potężni. Filip August przyłączył ją do Korony r. 1203, co potwierdzone bylo pod Luuwikiem S. *Rouen* jest tej Prow: M. Kapitalnym.

NORT, *m.* Fr. w Brytanii o *m.* 5 na poln: od Nantes, nad Erdą; jest to skład drzew, żelaza, węgla drzewnych i ziemnych, co wżysko ztamtąd wodą do Nantes prowadzi się. Wokolicach także in: tego znajduią się węgle ziemne.

NORTGAW, to jest Palatynat Bawarski.

NORTHAMPTON, *Camudolunum*, *Nortantonia*, piękne i mile M. Ang. stołeczne Northamptonshiru z tyt: Hr. spalone bylo r. 1695. Jest oycyzną Tomatza Woolton, i Samuela Parkera. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży o *m.* 15 na poln: ku z. od Londynu. dl. 16.

16. 40. sz. 52. 12.

NORTHAMPTONSHIRE, Prow. Ang. jedna z najlepzych i najludniejszych, połyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 40 na okolo, i zawiera w sobie 50000. morgow gruntu; Obfituje prawie we wszystko. Northampton stolecznym iey jest miastem.

NORTHAUSEN, ob. Nordhausen.

NORTHEIM, *Northheimum*, bogate M. Niem. w Xstwie Brunswickim. w pow. i o m. 4 od Goettingen. Wielki handel prowadzi. Miejsce to bardzo jest uczęszczane. Leży między rzekami Rumą i Leną. dl. 27. 45. sz. 51. 42.

NORTHEN, m. Niem. w Elektorstwie Hanowerskim, nad rz. Biber, niedaleko iey złączenia się z Leną.

NORTHUMBERLAND, *Northumbria*, Prow. nadmorska i poln. Ang. m. 48. mająca na okolo, a zawierająca w sobie 1370000. morgow gruntu. Obfituje w zwierzynę, ołów, i węgle ziemne, ale nie jest bardzo zyzna. Połyła 2 Dep. na Parl. Newcastle iey jest M. S.

NORWEGIA, *Norvegia*, Krol. Europy w Skandynawii, między Szwecyą i morzem, nad którym one leży. Na 400. m. brzegi iey są długie, na 75 szer. Grunta ma niepiodne. Wpółnocney części nadto wielkie zimna panują, w połud. zaś są umiarkowane. Góry zastaniają od wiatrów wschodnich, a wاپory morskie zwalniają tęgość zimna. Rzadko port Bergeński jest zamaryły, Amsterdamski, i Lubiecki lubo bliżey kupołudniowi położone, częścicy jednak marzną. Kray cały prawie okryty jest lasami i górami. Za zboże, wino i gorzałkę tamteysi obywatele dają drzewa do budowli okrętow, futra i oley z ryb. Norwegcykowie są mężni, dobrzy maytkowie lecz grubianie, kobiety same są tu roztropne i dołyć grzeczne. Przyjęto Re-

Tom 11.

ligią Luterską w Norwegii r. 1525. Miała swych osobnych Krolow do r. 1387. ktorego do Danii przyłączona była. Ma Vice-Reia, który ma absolutną władzę, rezyduje w Bergen. Dzielą ją na Norwegią właściwą i do niey należące kraie. Norwegia właściwa zamyka w sobie cztery prowincye wielkie, Bergeńską, Angerhuską, Dronheimką, i Wardhuską. Należące do Norwegii kraie są wyspa Islandya i Ferro. dl. 26. -- 52. sz. 59. -- 72.

NORWICH, *Nordovicum*, jedno z najpiękniejszych, naybogatszych, i naywiększych miast Anglii, stoleczne Prowincyi Norfolk, z Bisk. Suff. Kantorberlskiego. Zbogacią go rękodziela materyalne, i zdobią gmachy publiczne bardzo piękne. Jest oyczyzna Bergamów, Van der Does, sławnego Samuela Klark i Whistona. Połyła 2 Dep. na Parl. Leży przy zbiegu rzek Winsdery z Yarą, o m. 16 na połn. ku w. od Kambrydgi, 23 od Linkolnu, 30 od Londynu. dl. 18. 32. sz. 52. 35.

NORYMBERGA, ob. NuryMBERGA.

NORYN, rz. w Ukrainie, wpada do Ufzy, a z tą do Prypecia pod Czarnobylem.

NOSEN, m. w Misnii nad Muldą, o m. 6 od Drezna.

NOSTITZ, familia, która kupiła Reineck od Elektora Moguncy, dla mieszczenia się w rzędzie Hr. Niem.

NOSTOWICE, Krolewsczyzna w Woj. Wileńskim, Konstyt. Seymową oddana Artyleryi.

NOTEBURG, ob. SchlusSELBERG.

NOTEC, *Notessius*, u Niem. *Netze*, rz. która wypływa przy Kruszwicy z jeziora Gopla, ciągnie się ku z. po pod Pakoszcz, Labieszyn, Nakło, Piłę, Uyście, Dren i powyżey Landsbergi w Brandeburgii uchodzi do Warty. Podług traktatu r. 1772. stał się Noteć gra-

2

nicą powiatów Wielkopolskich oderwanych od Korony, tak iż kraj leżący po jego stronie prawej należał do Króla Prus i ta część Kordonu od Noteci *Netz-Distrikt* się zowią, podzielona na Cyrkuły: Walecki, Bydgoszki, Inowrocławski i Gopłowski.

NOTO, *Notum*, dawne wiel. i piękne M. Sycylijskie stołeczne Doliny *Noto*, na górze. Jest oyczyzną Jędrzeja Barbacyusza podług niektórych i Mikołaja Specialisa. Leży o m. 4 od Modica, 9 od Syrakuzy. dl. 32. 45. sz. 36. 50.

NOTHBURG, m. w Kurlandyi, ku północy leżące, nad jez. Ładeńsko.

NOTO, dolina, jedna z trzech dolin albo Prow. dzielących Sycylię. Leży między morzem, Doliną *Demonia*, i Doliną *Mazzara*. *Noto* jest iey stołecznym miastem.

NOTRE-DAME, Nayśw. M. Panny, Opac. zakonu S. Augustyna w *Mcaux*. Inne Bened. w Niwernie; inne w Swessyonie. Jest wiele Opac. we Fr. pod tym im. fanymi, lub z przydatnym jakim nazwiskiem, jako Opac. Bened. *Notre Dame de la Paix*, w *Cambrni*, *Notre Dame de l'Eau* przy mieście *Chartres* &c. Obacz pod przydatnym nazwiskiem miycica, jako *Notre-Dame des Vertus*, ob. pod *Vertus* &c.

NOTTEIN, Opac. Panien Szlacheńnych w Bisk. Munsterkim, w Gredzie Horstmarckim.

NOTTINGHAM, *Rhage*, M. Ang. stol. Nottinghamshiru nad rz. Leon, o m. 40. na poln. ku z. od Londynu. Jest oyczyzną Tomaszka Kranmera. dl. 16. 24. sz. 52. 55. Pofyła z Dep. na Parl.

NOTTINGHAMSHIRE, *Nottinghamia*, Prow. Ang. w Dyecezyi Yorkskiej, ma m. 50 na okół, zawiera w sobie 566000. morgow gruntu. Powietrze tam jest czyste. Wielka liczba tu kopalni węglow ziemnych i lasow znajduje się, ale nie jest bardzo żyzna. Po-

fyła z Dep. na Parl.

NOVALAISE, fl. Opac. w Piemontcie pod górą *Cenis*, o m. 2 od Suzy.

NOVALA, *Nobilissimum*, m. Włokkie o m. 4 od Trewizy, należy do Wenetow. dl. 29. 40. sz. 45. 35.

NOVAN, m. fr. o m. 3 od *Beaugence*. Drugie tegoż im. jest w Tourainie, o m. 4 na w. od *Loches*.

NOVARA, *Novaria*, dawne i mocne M. Włokkie w Xstwie Medyolańskim, stołeczne pow. Nowaresy, z Bisk. Suffr. Medyolańskiego. Jest to jedna z najpiękniejszych fortec w Xstwie Medyolańskim. St. jest przez batalią r. 1512. Xżę Eugeniusz dobył go r. 1736. Pan *Ceigny* wziął go był r. 1733. *Albutius Silus*, i *Piorr Lombard* rodem byli z tego miasta. Leży na pagórku o m. 5 od *Vercell*, 8 od *Casal*, 10 od *Medyolanu*. dl. 26. 10. sz. 45. 25. Nowara i pow. Nowareski należą teraz do Króla Sardynjskiego.

NOVE (N. D. de la) Opactwo Ber. fund. r. 1144. między *Evreux* i *Conches*, czyni do r. 7000. liwr.

NOVELLARA, *Novellara*, piękne m. i Hr. Włok. o m. 4 od *Gwaftalli* z pięknym zamkiem, w którym *Hrabia* udzielny, który jest z domu *Gonzagow*, zwykł mieszkać. dl. 28. 12. sz. 44. 50.

NOVES, m. Fr. w Prowancyi o m. 2 od *Awenionu* przy rz. *Durance*. Było przedtym ufortyfikowane.

NOVI, m. Bisk. Włok. w Rzeczypospolitey *Genueńskiej*, o m. 10 na poln. ku z. od *Geny*, 4 od *Tortony*. Piemontczykowie dobyli go w miesiącu Czerwcu r. 1745. dl. 26. 23. sz. 44. 45.

NOUVION, m. Fr. o m. 2 od *Abbewilli*. Drugie iast tegoż im. o m. 2 od *Landreci*.

NOWABANYA, *Konigsberg* m. wolne w Hr. *Bassenfenskim* w Węgrzech, sławne dawniey izerkami złotemi. Leży na górze na poln. Nitry.

NOWA-DZWINKA, forteca Mosk. na wyspie, w Wielkorządztwie Archangiolskim, i o m. 2 od Archaniolu.

NOWAJA-LADOGA, m. Mosk. w Wielkorządztwie Nowogrodzkim, nad rz. Ladogą, gdzie zaczyna się kanał, który się ciągnie do rz. Wolchowy.

NOWAJA-ZEMLA, czyli Nowa-Ziemia, wyspa na morzu Łodowatym, w Syberyi, od Tartarji Moskiewskiej przezsynkiem Waygatz oddzielona, zasypana jest śniegami, podlega tak wielkim mrozom, że wina i wódki nayeższe tu marzną. W stronie pold. mieszkańcy wypiarze dzicy, i szpetni, w łochach się kryją, bawią się połowem ryb i zwierząt, których ikorami się odziewają, a mięsem żyją. Moskate z poblizkości Archaniolu wyjeżdżała tu na połow wielorybow i koni morskich, i tu zimują, niedoznają jednak tyłu przykrości, ile użył Holl. r. 1596. gdy na tej wyspie zimować musieli. sz. poln. 70. 76.

NOWAGORA, m. w Woi. Krakowskim, z dekanatem, ozdobna kościołem. zalecona górami bogatemi w kruiżec. Leży w górach, o milę od lewego brzegu Wity.

NOWA-WIES, lub **IGLO**, *Iglowia*, m. wolne w Stwie Spiskim, między innemi tam najludniejszy i najlepiey zabudowane, niegdyś murami było opasane. Obywatele są gospodarni i handlowni. W górach poblizkich znajduje się miedz i żelazo. Leży nad rz. Hernacą od Podoleńca m. 1. od Lubowli 2. od Krakowa 18.

NOWE, m. i pow. w Woi. Pomorskim po Niem. Neuemburg z Stwem płacącym zł: 2005. znane już było r. 1310. Wypędzony ząd był garnizon Polski, r. 1458. i wzięte od Krzyżaków, a r. 1464. oddane Polakom było. R. 1626. i 1655. Szwedzi go do poddania się przymsili. Jest dobrze budowane i han-

dlowne dosyć. Leży na trakcie między Wity. i Brotami, od Gniewia m. 2. od Gdańka m. 11.

NOWE-MESTO, nad Wagem, m. Węgier. uprzywilejowane, sł. obfitością win czerwonych niedaleko Priwitz, w Hr. Nitrenskim. Tegoż im. zwane *Neustadt*, w Hr. Trenschinskim. Także m. Czelkie w Cyr. Brinckim.

NOWE-MIASTO, albo *Korczyn*, *Corcinum*, dawne ił. M. w Woi. Sandomirskim w Pow. Wiślickim z stwem grodowym płacącym kwar: zł: 1809. Zam: szkołami, znaczne Generalami Wojewodztw Małopolskich, miejsce seymikow pow. Wiślickiego; ozdobne kościołami. Dziecie także często o nim czynią wzmiankę. Osobliwie pamiętnym go czyni dany tu początek seymom Polkim pod Władysławem Jagiellem, który r. 1404. pierwszy zjazd z Polow z Wdztw w Korczynie złożył. Leży nad Wity od Krakowa m. 10. od Staszowa 5. od Lublina 23.

NOWE-MIASTO, m. w ziemi Rawskiej porządne, i dobrze zabudowane znaczne pałacem W. a mianowicie groblami kosztownemi, na polmili się rozciągającemi, i mostem na rz. Pilicy, nad którą leży, wygodnym. Imienia jest Granowskich, o m. 10 od Warszawy na pold. Znaczne tu bywają iarmarki.

NOWE-MIASTO, lub *Neustadt*, m. w Woi. Poznańskim, dosyć znaczne. osiadłe rzemieślnikami, jest handlowne, o m. 5 od Wschowy, od Leszna 7. od Poznania 17. od Warszawy 57.

NOWE-MIASTO, m. pow. w ziemi Zakroczymskiej z stwem, nie ma nic znacznego. W kościele daje się tu widzieć. grob Bolesława Xcia, brata Konrada. Leży od Pultuska na z. m. 5. od Nasieltka 2. Powiat Nowomieyski z innemi Powiatami seymikuie w Zakroczymie.

NOWE-MIASTO, m. i Po-

wiat w Woiewodztwie Chełmińskim po Niem. *Neimareck*, założone około r. 1319. Leży nad rz. Dribencą, o milę od Bratjana, od Chełmina 13. Są inne tegoż im. w Polsce miasteczka, mniej znaczne.

NOWODWOR, Stwo w Powiecie Waleckim, płacące kwarty 10000. zł. Zabrane pod Pan. Pruskie r. 1772. Grunta ma błotniste, ale urodzajne, lasów niewiele.

NOWI-BASSAR, albo **JENI-BASSAR**, M. znaczne w Turcyi Europejskiej w Serwii przy Oresko, przedtym było stol. Rascyi, o m. 29 od Nisły, 41 od Belgradu. dl. 38. 59. sz. 43. 25.

NOWI, m. obronne w Krocyci Węgier. nad rz. Unną.

NOWIGRAD, małe lecz mocne M. w Dalmacyi z zamkiem na jeziorze tegoż im. należy do Turkow. Leży przy Golfie Weneckim, o m. 8 na połn. ku w. od Zury, 7 na z. od Nony. dl. 34. 20. sz. 44. 30.

NOWIGRAD, M. bardzo mocne w Serwii należy do Turkow przy Dunaju, o m. 14 na połu. od Nisły, 36 na połd. ku w. od Belgradu. dl. 43. 40. sz. 45. 5.

NOWIGRAD, *Novigradum*, małe lecz bardzo mocne M. w wyż. Węgrzech z mocnym zamkiem, stołeczne Hr. tegoż im. przy Dunaju, na górze o m. 6 na w. od Strygonia, 10 na połn. od Budy. dl. 36. 45. sz. 47. 50.

NOWOGLADKA, m. Kozaków Grzebieńskich, w Wielkorządztwie Astrachańskim, obocone wałami.

NOWOGROD, zwany Siewierskim m. pow. w Woi. Czerniechowskiem dosyć znaczne w murach i osiadle. Jest nad Deszną od Czerniechowa na w. m. 15. Jest z swym pow. pod pan. Kossyi; powiat iednak ma swych urzędników, i sejmikuie w Włodzimierzu.

NOWOGROD, m. w ziemi Łomżyńskiej nad Narwą blisko u-

ściu Piłchy, od Łomży ku z. o m. 3.

NOWOGROD, m. w Woiew. Braclawskim dosyć osiadle, o milę od Alexandrowa nad rz. Bercadą. Niegdyś było opasane przeciw napasciem Tatarow.

NOWOGROD-WIELKI, *Novogardia*, bogate i bardzo wiel. ale złe budowne, drewniane M. Moskiewskie, stołeczne Xiwa czyli Wielkorządztwa tegoż im. z Arcybisk. i zamkiem, w którym Arcybisk. i Woiewoda rezyduie. Dosyć znaczny prowadzi handel, lecz nie tak wielki, jak przedtym. Jan Bazyli Grodzdin dobył go r. 1467. Jan Bazyłowicz pamiętnym go uczynił przez swe okrucieństwa r. 1569. Leży w pożytecznym dla handlu położeniu nad rz. Wolchową przy jeziorze Ilmen, o m. 52 na połd. ku w. od Narwy, 48 na połn. ku w. od Pleskowa, 90 na połn. ku z. od Moskwy. dl. 58. 23. sz. 51. 15. Xiwo W. Nowogrodu graniczy na połu. z Ingryą, na w. z częścią Xiwa Białozieziorskiego i Twerckiego, na połd. z prow. Rzewą na z. z Xiwem Pleskowskim.

NOWOGROD niższy, *Novogardia*, Xiwo i M. bardzo ludne w Państwie Moskiewskim, z cyta-dellą i Arcybisk. Miało swych udzielnych Xżąt niegdyś. Wszytko tam jest tanio. Leży przy zbiegu rzek Okki z Wolgą, na górze o m. 98 na połd. ku w. od Moskwy. dl. 65. 45. sz. 56. 34.

NOWOGROD, *Neogardia*, dawne i znaczne M. Lit: stol: Wdztwa tegoż im. st. Trybunałem głównym W. Xiwa Lit: Kadencyi Ruskiej, który tu przez niedziel 22 dawniey agitował się alternatą z Minskien, a który zupełnie prze-niesiony został do Grodna przez feym r. 1775. Ma Stwo grod. i szko-ły. Założone było około r. 1219. Jest ozdobne porządne dosyć budowlami, wspaniałą kollegiatą, i innemi kościołami Łac. i Greckimi.

Tu r. 1252 na Krol: Litt. był koronowany Mendog. Zruynowane zostało r. 1340 i 1390. Leży na pagórku, od Grodna na w. m. 10, od Mińska, od Nieświeża 11, od Orszy 57, od Warszawy 48. Woiewództwo Nowogrodzkie w Liwowie graniczy z Woi. Podlaskim, Trockim, Wileńskim, Mińskim i Brzeskim Litt: Zawiera 3 powiaty, Nowogrodzki, Stoniński i Wolkowyski. Seymiknie każdy osobno powiat, i obiera po 2 posłów i po dwóch Deput. Ma Woiewodę i Kasztelana Nowogrodzkich. Używa w herbie pogoni i Anioła. Za mundur ma kontusz ponfowy, żupan czarny. Rzeki w tym Woi. znaczniejsze są. Niemien, Slucz, Szczara, Ufza. Kray jest równy, żyzny, i obliwy w paźce, i owoce.

NOWOPOLE, m. w Woi. Krakowskim, nad rz. Pilczą, dawniej familii Konicpolskich. Leży w okolicy Młowa. Swiadczą niektórzy Pifarze, iako tu byłowzamek, zwany *Potok*, od którego B. familja Potockich wzięła nazwisko.

NOWOSIOŁKI, m. w ziemi Chelmskiej z Stwem. Tegoż im. jest Krolewsczyzna w pow. Łatyczewskim płacąca kwarty zł. 1340. Także Starostwo w pow. Nowogrodzkim, niedaleko od Nowogrodka.

NOWOTANIEC, m. w Woi. Ruskim, a pod pan. Austr: w Cyrku Samborskim, w Ujstryckiej Litkim, niegdyś dziedzictwo familii Balow, na którym się ci pisali; jest w położeniu górzystym, od Sanoka na z. o m. 2.

NOWYDWOR, m. w Woi. Nowogrodzkim z Stwem, między błotami i rz. Leży w pow. Wolkowyskim od Mścibowa na połd: m. 5. Tegoż jest im. Krolewsczyzna w Woi. Rawkim, płacąca kwarty zł. 1206. Także na pogram. pow. Lidzkiego. Inne w Mazowszu,

przy uysciu Buga do Wisły.

NOWYDWOR, m. w Woi. Trockim o m. 2 od Grodna. Są i inne w Polsce m. tegoż im.

NOWYTARG, m. w Woi. Krakowskim z Stwem, dosyć piękne, nad granicą Węgierską, sławne znaydującemi się w poblizkich górach kruszczami, o m. 12 od Krakowa. dl. 42. 12. sz. 50. 2.

NOYA, w Galicyi o m. 8 na z. od Kompostelli.

NOYELLES, Margr: Fr. w Prow. Arras, przy Leus na w.

NOYEN, m. Fr. w *Maine* o m. 5 na połn: od *Fleche*; drugie o m. 4 na w. od *Baugé*.

NOYERS, *Nucetum*, m. Fr. w Burgundii, nad rz. Serin; na dolinie otoczony górami, gdzie wiele znayduie się wina, o m. 7 na połd: ku w. od Antyziodora. dl. 21. 30. sz. 47. 38.

NOYERS, m. Fr. w Diec: Turoneńskiej, z Opac. Bened: fund: r. 1030, ktore przynosi 2000 liw: o m. 4 na połd: od wyspy *Bonchard*.

NOYON, *Noviomagus*, *Noviodunum*, Noyona, dawne i piękne M. w wyspie Fr. na granicach Pikardyi, z Bisk: suffr: Reimskiego, ktorego Biskup jest Hrabia i Parem Fr. Opac: tu jest Bened: pod im. S. Eligiego, ktore czyni do r. 14000 liw: i Angułyńianow, pod im. S. Bartłomieja czyniące do r. 7000 liw; tudzież klasztory Bernardynow, Urszuliniek i kapucynow, jedno kollegium, i 8 Parafii. Jest oyczyną s. Kalwina, i Jakuba Sarazyna. Franciszek I. zawarł tu traktat z Karolem V. r. 1516. Podczas Ligi kilkakrotnie będąc wziętym i odebranym nakoniec było oddane Henrykowi IV. r. 1594. Leży w miłym i zdrowym położeniu nad rz. Worfą. o m. 9 na połn: ku z. od Soissons, 13 na połd: ku w. od Amiens, 24 na połn: ku w. od Paryża. dl. 20. 40'. 43". sz. 49. 34'. 37".

NOZEROY, Nozeret, *Nucitum*, m. Fr. w Franżkonce, z zamkiem. Jest oyczyzną Jana *Chapuis*, i Gilberta *Cousin*. Leży na górze o m. 8 na półd. ku w. od Salins, 15 na półd: od Besançon. dl. 23. 48. sz. 46. 44.

NUBIA, *Nubia*, Krol. Afr: graniczące na półn: z Egiptem, na w. z morzem czerwonym i częścią Abissynii, na półd: z pułzczą Ghoram, i częścią Nigrycyi. Wszyscy tamteyfi obywatele są rolnikami, a ziemia w obfitości wydaie zboża i trzciny cukrowe. Znajduie się tam kości stoniowey w obfitości. Krol Nubii zawsze prawie jest w Woynie z swemi sąsiadami. Nil w tym kraju takieft płytki, iż można go łatwo pieszo przeysć. Dangala jest stolecznym M. tego Krolestwa.

NUESTRA-SENNORA-DE-LA-PAZ, M. Amer. półd: w Peru, w Andyency *Los Charcas*, przy źrzodle rz. *Choqueapo*, ktorey czasem bierze im. z Bisk: suffr: Limańskiego. Leży pod górą na dolinie obfitującey w wina i owoce, ktore dopiero w Styczniu doyrzewać poczynaia. dl 313. 30. sz. półd: 16. 50.

NUESTRA-SENNORA-DE-LA-VITORIA, M. Amer. półn: w Meksyku na brzegach odnogi *Campeche* w Prow: Tabasco, ktorey także bierze im. Jan Korteż dobył to miasto i złupił r. 1519. Hiszpanie dali mu to nazwisko na pamiątkę zwycięztwa ktore odnieśli nad obywatelami tych krajn. dl. 285. sz. 18.

NUESTRA-SENNORA-DE-LOS-REMEDIOS, ob. Rio de la Hacha.

NUILLE, m. Fr. w *Maine* o m. 4 na w. od Lawal, mieżka tu Sędzia sądow Krolewskich.

NUILLE, i **VANDIN**, m. Fr. w *Maine* o m. 6 na półn: ku w. od Mayenne.

NUITS, *Nutium*, m. Fr. w

Burgundyi sławne jest przez swe dobre wina, i leży pod górą nad rzeczką *Musin* o m. 7. na półd: ku z. od Dijonu, 3 od Beaune, 60 od Paryża. dl. 22. 28. sz. 47. 10.

NUMATSIU, m. Japońskie na wyspie Niphon, przy uyciu rz. Sifingawa.

NUMBURG, m. Niem. w niż: Haffyi. Należy do Elektora Mogunckiego. Jest oyczyzną Jerzego Gravius. Leży na górze przy zamku pewnym.

NUR, m. i ziemia w Woi. Mazowieckim z Stwem Grodbwym, ktore płaci kwarty zł. 461 niesie seymikow i sądow. Leży niedaleko Buga, od Zembrowa m. 3 od Broka 5. Ziemia Nурсka dzieli się na 3 pow: Nurski, Kamienczykowski i Ostrowski, Objera 2 Potlow. Rzeka *Nurzec* wypływa z błot Podlaskich ciągnie się pod Bocki, Brańsk, i blisko Nura, wpada do Bugu.

NURIMBERGA, *Norimberga*, *Norymberga* jedno z największych, najpiękniejszych, najmocniejszych, i najbardziej kwitnących miast Niem: stoleczne Frankonii z pięknym i mocnym zamkiem, gdzie Cesarze bardzo często rezydowali, i z Akademią. Miasto to jest Cesarzkie, ma blisko m. 2 na okolo. Wszystko tam jest przedziwnie uregulowane. Magistrat jest tym iedynie zaprzętniony, aby coraz to więkdy wrostbrały, handel, kunszt i nauki; Nie cierpi on najmniejszego próżniaka. Kościoły i gmachy publiczne są tam przepylzne. Wydało bardzo wiele wielkich ludzi we wszelkim rodzaju. Sławny Albert Durer, Joachim Camerarius, sławny Caré i Jan Cochleus byli rodem z tego miasta. Znajduie się tu Biblioteka wspaniała; Religia zaś Luterska prym tam pomiędzy innemi trzyma. Leży nad *Pegnitzą*, ktora miasto to na 2 621

ści dzieli; na niey kilka jest mo-
stów, z których jeden jest wpa-
niały. Leży o *m.* 22 na półn: ku
z. od Ratyzbony, 36 na półn: ku
z. od Munichu, 25 na półn. od
Aufsburga, 100 na z. ku półn: od
Wiednia, 150 na w. od Paryża.
dl. 28. 43. sz. 49. 27. Rząd Rpiłey
Norymberskiej jest Arytokraty-
czny. Wielka Rada jest złożoną z
200 osób, a zaś rada udzielna ze
34 Praktykantow, i ośmiu nayza-
chwalenizszych rzemieślnikow. Nie
maż żadnego miasta w Niemczech
ktoreby celowało Norymbergę w
ochędoście i czystości, iż to do-
mow, iż to ulic. Cierpieć tam
Zydow nie mogą, którym tu i
nocy jedney przebyć niewolno, a
jeżeli który w mieście pokaże się
musi wprzod opłacić się. Z czasem
Norymberga nabyła gruntu na *m.* 40
na okolo, a zaś *m.* 12. Diametru
maiącego. R. 1770 M. to wraz z
swemi należnościami we Francyi
od prawa Kadukowego uwolnione
było.

Nie trzeba mieścić ziemstwa i
Miasta Norymbergi, z Burgrawia-
tem Norymberskim, posiadany
przez Margrabiow Brandeburskich,
z inney, a nie z Elektoralney
z inney pochodzących. Wyższe Bur-
grabstwo leży na półn. Norymber-
gi. Dziela go na 5 Cyrk. 1 Bar-
reytki. 2 Kulmbachski. 3 Hoffen-
ski. 4 Vonfeldski, i 5 Neyfztad-
ski. Niższe Burgrabstwo, leży na
pold: Norymbergi; lecz bardziej
jest znane pod *m.* Margr: Au-
szpachkiego ob. Anspach.

NURTINGEN, m. Szwab-
skie z zamkiem, i mostem kamien-
nym nad Nekrą w Xstwie Wir-
temberskim, o *m.* 5 na półn: ku
w. od Tubingi. Dobre w tym *m.*
instrumenta muzyczne robią.

NUSBERG, zamek mocny
położony na górze w niż. Karyn-
tyl, o *m.* 8 na półn: od Klagen-
furtu.

NUSCO, m. Włoskie w Krol.

Neapolitańskim, w Pryncypacie
dalszym, pod górą z Bisk: suifr:
Salerneńskiego.

NUYS, albo Neus, *Novesium*,
dawne i mocne m. Niem: w Fle-
ktorstwie Kolońskim. Xzę Parmeń-
ski dobył go r. 1580. Leży nad
rz. Erftą, o pół mili od Renu,
z od Dusseldorpu, 9 od Kolonii.
dl. 24. 22. sz. 51. 18.

NYBURG, ob. Neuburg.
NYENHAUS, ob. Neu-
haus.

NYENSCHANTZ, m. o-
bronne w Wielkorządztwie Pe-
tersburskim, gdzie dawniey była
Landekrone, którą zdobyli Moskale
r. 1703. Leży nad Newą między
wielką i małą Ochłą.

NYLAND, *Nylandia*, Prow:
Szwedzka nad Golssem Finland-
skim. Znaczniesze w niey miasta
są Ekenes, Raseborg, Helsingfors,
i Borgo.

NYMBURG, *Novoburgum*,
m. mocne Czeskie nad Elbą, Woy-
ska Saskie szturmem go dobyły r.
1634. dl. 33. 1. sz. 50. 8.

NYMPHENBOURG, pię-
kny zamek rozkofzny Elektora
Bawarskiego, niedaleko Munichu,
o pół mili. Zalecaią go piękne o-
grody i fontanny.

NYON, *Nepidunum*, dawne i
dosyć znaczne m. i Grod w Szway-
caryi w Kantonie Bernieńskim, z
zamkiem z ktorego bardzo piękny
jest prospekt. Widzieć się tam da-
je wielka liczba Infkrypcyi za
czasow ieszcze Rzymskich wyry-
tych. Doiść jest handlowne. Le-
ży w gruncie żyznym, przy ie-
ziorze Genoweńskim, o *m.* 4 na
półn: ku w. od Genewy. dl.
23. 45. sz. 46. 24.

NYONS, m. w Delfinacie nad
Eygues, o *m.* 6 na półd: ku w. od
Montelimar, 4 na półn: ku w. od
Vailson. Odprawnią się tam 3 Jar-
marki co rok, a targ co czwartek.
Jest tu klatztor Reformatow, ie-
duo przeorstwo Benedyktyńskie

trzy fabryki mydlane, kilka wędzianych i innych materyi. Znayduie się przy tym miasteczku źródło wody mineralney, nazwane *Pontias*.

NYSLOT, zamek w Państwie Moskiewskim w Inflanciech nad rz. Narwą, blisko jez: Saymy, o *m.* 8 na półn: ku z. od *m.* Narwy, dł. 46. 30. sz. 58. 46. Nazwisko jest przerobione z tego: *Neuschloss*, czyli nowy zamek.

NYSTAD, *m.* Szwedzkie w Finlandyi półn: sławne zawartym tu pokojem między Szwecyą i Rosyją r. 1721, i zalecone portem dobrym. Leży nad morzem.

NYSTED, lub *NVESTED*, *m.* Szwedzkie na wyspie Laalandyi, niegdys dobra klasztorne.

O

O (St. Martin) *m.* Fr. w Normandyi, z tyt: Margr: o *m.* 3 na półd: od Argentanu.

OAKHAM, *m.* Angiel. główne miejsce Rutlandyi, w Diec: Peterboroughskiej, o *m.* 24 na półn. ku z. od Londynu, 8 na z. od Peterburgha. Mieszkańcy mają prawo wybierania cła od koni podkuty, tak iż wieźdźający do miasta, albo podkowy oddawać, albo je opłacać muszą. dł. 16. 45. sz. 51. 32.

OBAISINE, *m.* Fr. z Opac. fund. r. 1141, w Diec: Lemowiceńskiej; jest Cysterfow, czyni 7000 liwr: o *m.* 2 od Brive.

OBDORYA, Prow: Tartaryi Moskiewskiej, która składa część Syberyi, na w. rzeki Oby. Leży prawie pod Cyrk: polarnym. M. S. Obitorfkoj w pow. Berezowa nad rz. Polni, gdzie Samoiedy placą daninę.

OBELSKIE Stwo, w pow: Wilkomińskim jedno jest z dobrych, które nadane są Exulantom Smoleńskim Konstyt. Seymow 1662 1670. 1679 a obłbliwie r. 1697 i

1717 w naturę dobr ziemskich obbrocone, a 1775 imże ubezpieczone.

OBBERKIRCH, *Ypergracya*, *m.* i zamek w Alfacyi, za Renem, o milę od Strazburga, nal. do Bisk: Strazburskiego. dł. 25. 55. sz. 48. 35.

OBBERNDORF, *m.* Niem. w Szwabach Rakuskich w czarnym lesie nad Nekrą, o *m.* 3 na półn: od Rothweili. dł. 26. 18. sz. 48. 10.

OBERNHEIM, ob. Ehenheim.

OBERNPERG, lub **NOBERNBERG**, piękne *m.* Niem. w Bawaryi, z zamkiem, nal. do Bisk: Passawskiego.

OBERTYN, *m.* w Woi. Poldfckim, teraz pod pan. Austr. w Cyrk: Halickim, na trakcie Stanisławowskim, od Tyśmienicy ku półd: *m.* 3, od Zaleszczykow na z. 5. Sławny zwycięstwem Polaków nad Wołochami, gdzie poległ fl. Sieniński.

OBODOWKA, *m.* w Woi. Braclawskim, od Niemierowa na półn: *m.* 3.

OBOLAN, *m.* Moskiewskie, w Wielkorządztwie Białogrodzkim.

OBOLA, rz. w Połockim, która wypływa z bagu Połockich, i wpada do Dźwiny.

BOLENSK, *m.* w Wielkorządztwie Moskwy.

BOOLLACH, piękne i bardzo mocne *m.* Perskie, w Iraku Perskim, nad jedną odnogą Tygru, blisko Bassory. Wschodnie kraie wynoszą go, jako jeden z 4 miejsc nayrozkofzniejszych w Azyi, które nazywają *rayem*. sz. 30. 15. dł. 65. 50.

OBORNIKI, *m.* Pol. w Woi. Poznańskim, z Stwem placącym kwarty zł. 2390. Leży niedaleko Warty, od Gnieźna ku półn: *m.* 4. Blizko znayduie się góra mająca kruzceze. dł. 40. 4. sz. 55. 9:

OBRA, dawne m. w Woi. Poznanińskim, z dawnym Opac. Cyfter. nad rz. tegoż im. od Kalisza na z. około m. 10. Leży na pogran. Kaliskim.

OBRISTENFELD, Opac. szlacheckich panien w Xstwie Wirtembergkim.

OBRYN, w Woi. Nowogrodzkim gniazdo familii Obryńskich.

OBSFELD, m. Niem. zgrodem, w Xstwie Magdeburkim, nad Allerą o m. 8 na pold. ku w. od Giffhorn. Należy do Landgraffa Homburkiego.

OBSŁO, m. w Norwegii daw. zwane, teraz *Ansto*. ob. Anflo.

OBY, wielka rzeka Azyat: która wypływa z Tartaryi wielkiej, z jeziora Kithai, płynie przez kraj Altyu, do morza Lodowatego, zwana u Lac. *Margus*, lub *Obius*.

OCANA, m. Hiszp. w nowey Kastylii, w równinie miley, obfitey w wszelkie potrzeby życia, o m. 9 od Madrytu. dl. 14. 39. sz. 39. 56.

OCEAN, *Oceanus*, zowie się zebranie wszystkich morzów, które chlewią ziemię, a który podług części świata wschodnim, zachodnim &c. lub podług krajów, które ogranicza Atlantyckim, Indyjskim &c. zowie się.

OCHELNICKIE, Stwo, w Woi. Mińskim placące kwarty zł: 191. zamienione za dobra ziemskie Ur. Toloczki Konstytucją r. 1775. i obrocone w dziedzictwo.

OCHMATOW, m. w Woiew. Kłiowskiem fl. potyczką krwawą pod Konicpolskim Hetmanem. Leży blisko granic Woi. Braclawskiego, od Lisianki na z. około m. 7.

OCHRIDA, ob. Giustandil.

OCHOTSKOY, m. Tartarwi Moskiewskiej, przy nysciu rzeki Ochoty, do zatoki morskiej tegoż im. między Syberyą i Kamizatką. Ząd płyną Moskale do Kamizatki, a droga ta wybita na m. 130.

OCHSENFURT, *Bosphorus*, Oxensfurt, m. Niem. w Frankonii,

w Bisk. Wurtzburkim, nad rz. Menem. Należy do Kanonikow Wurtzburkich. Okolica wydaie dobre wina, od Wurtzburga nad pold. ku w. m. 5. dl. 27. 50. sz. 49. 40.

OCHSENHAUSEN, Opac. Bened. w Szwabii, między Memmingen i Biberach, na Rortamą. Opat nadany tytułem Xcia Rzelzy Niem. r. 1747.

OCKAM, ob. Oakam.

OCTEVILLE, m. Fr. w Normandyi w pow. *de Caux*, o milę od Montivilliers.

OCZAKOW, *Axiace*, wielkie i mocne M. w Turcyi, w Bessarabii, stolica Tatarow Oczakowskich, fl. batalią r. 1644. Przy tym mieście stoją zawse Galery Tureckie, dla bronienia Kozakom czyniącym najeźdy weyscia na morze przez uyscie Dniepru, który blisko tego M. do morza czarnego wpada. Obronny jest Oczakow kilką zamkami, o m. 17 na pold. ku z. od Białogrodu, 170 od Konstantynopola. dl. 47. 35. sz. 46. 30.

OCZAKOWSCY Tatarowie, mieszkają między Dnieprem i Dniefrem w Bessarabii.

OCZYCE, m. w Woi. Mińskim, pod pan. Kosiya, od Mińska na w. m. 13.

ODENSEE, *Ottonium*, Odenfa, znaczne M. Duńskie na wyspie Fionii z Bisk. pod Metropolią Lundenckiego, o m. 18 na poln. ku w. od Slezwiku, 200 od Kopenhagi. dl. 28. 2. sz. 55. 28.

ODENSHOLM, wysepka na morzu Bałtyckim, będąca na poln. Oeselli, nal. do Moskwy.

ODER, *Odera*, *Viadrus*, Odra, znaczna rzeka Niem. która bierze początek swoy w Morawii we wsi: *Giebc*. Przerzyna Szląsk, Marchią, i Pomeranią; potym uchodzi do morza Bałtyckiego trzema uysciami. Czynila niegdyś granicę Państw Korony Polskiej od Niemiec.

ODERBERG, m. Niem. w średniej Mar: Brand: nad Oetrą, o m. 25

na połd. od Szczecina z dobrą fortacją oblaną zewzład wodą. Wiel. w tym mieście są magazyny, i handel znaczny obożliwie na ryby. Inne jest tego im. w Szląsku, tegoż im. nad Odrą, o m. 5 na połd. od Racibora, który należy do domu Austr.

ODERNHEIM, m. Niem. w Xłwie Dwóch-mośców, w powiecie Meissenheimu, i o m. 2 na w. od Meissenheimu.

ODERHEIM, m. Niem. w Pałatynacie niższym, o m. 6 na połd. od Moguncyi.

ODNOGA, termin Geogr. toż prawie co Bey, Goff, *Sinus*, zatoka morza, jeziora, rzeki &c. czyli ta część, która oderwałszy się od wspólnego łoża, wchodzi kłnem między ziemię, która go zewzład otacza, procz tego miejsca, gdzie się z swoją wodą łączy. ob. Bey, Goff.

ODOLANOW, m. w Wojew. Kaliskim, z stwem placącym kwarty zł: 6117. Leży w pow. Kaliskim, niema nic znacznego; procz zamku w środku bagnow.

ODOWARA, lub DAROW, m. w Japonii, na wyspie Niphon z zamkiem. Wt. m. to miście szczególnie i Meaku preparują perfumy *Cathos*. W położeniu jest bardzo mistym.

ODRZYWOŁ, m. w Woj. Sandomirskim, niegdys dobra i gniazdo familii Odrzywoličkih.

ODZIELSKO, m. w Wojew. Trockim, w pow. Grodzieńskim; między Krynkami i Grodnem, od ostatniego o m. 5.

ODZYWOT, m. Pol. w Woj. Sandomirskim, st. dobreni piwami.

OEDENBURG, ob. Sopron.

OELAND, Oelandya, zwana wyspą Siana, jest znaczna wyspa na morzu Bałtyckim, ku brzegom Szwecyi, blisko Prowincyi Gothii. Nal. do Krol. Szwedzkiego. Borckholm jest iey M. główne. dl. 34. 48.--35. 45. sz. 56. 12.--57. 24.

OELS, ob. Oleśnica.

OERINGEN, wieś z grodem

w Frankonii, znaczne zamkiem, w Hr. Hohenloenskim, o m. 6 na północ ku z. od Halli Szwabckiej. Jest tu także Collegium.

OESEL, *Ofilio*, wyspa na morzu Bałtyckim, ku brzegom Inflanckim. Blizko Goffu Rygi. Należy do Moskwy. Na iey m. Arensburg. dl. 39--49. 54. sz. 57. 48.--58. 38.

OETMARSEN, m. Rzpłtey Holl: w Owerisselii, w dystrykcie Twentskim, o m. 3 na połn. od Oldenzeli.

OETTINGEN, *Oeni Pons*, Otynga, m. Niem. w Bawaryi wyz. w jurydykcyi miasta Burckhausen, nad Inną, o m. 4 na połn. ku z. od Burckhauseny. dl. 30. 22. sz. 48. 8.

OETTINGEN, lub OETING, *Oettinga*, Oertinga, piękne M. Niemiec. i Xłwo w Szwabii, o m. 8 na połn. od Donawerty. Kray Xłwa rozciąga się wzdłuż nam. 12. w szerz. na 8. Xłża Oettyngensy dzieli się na dwie linie, jedna jest protestancką, druga Katolicką. Miasto leży pod grad. dl. 28. 20. sz. 48. 52.

OFANTO, *Aufidus*, rzeka Włoska, która oddziela Kapitanat od ziemi Barskiej, w Krol. Neapolitańskim.

OFFENBURG, lub OFFENBURG, *Offonis-burgum*, piękne M. Cesarzkie w Cyr. Szwabii, pod protekcją domu Austr. Wzięte było od Franc. r. 1689. wyjęte jest od prawa Kadukowego we Francyi r. 1770. Mieszkańcy są Katolicy. Od Strazburga na połd. ku w. m. 5 od Bady 8. dl. 25. 37. sz. 48. 28.

OFFEN, ob. Buda.

OFFENHEIM, lub UFFINGEN, m. Niem. w Frankonii z zamkiem, w Margr: Aufpachskim, o m. 3 na z. od Winsheimu.

OFFRANVILLE, m. Fr. w Normandyi wyz. o milę od Dieppy, i od *Argues*.

OGLIO, *Ollius*, rzeka we Wł: która ma źródło w pow. Bryxyeńskim, i wpada do Padu.

OGNIES, wieś i Hr. w Artezji, o *m.* 3 na w. od Lens.

OGRODZIENEG, w Woi. Krakowskim z dawnym zamkiem na skałe niema nic znacznego, dawniej Firleiw, i Bonerow dobra niedaleko od Lelowa.

OHIO, wielka rz. Amerykańska, w nowey Francyi. Wpada do rzeki Missisipi, ubiegłszy na *m.* 300.

OHNSPACH, ob. Anspach.

OHULOW, m. w Kiiowskiem, na poln. Baryz pola, o *m.* 5.

OIBO, wyspa Afr. ku brzegom Zangwebaru, jedna z wysp Kwirymblickich. Znayduią się tu źródła piękne.

OIGNY, *Angiacum*, Oania, Opac. Fr. fund. r. 1106. w Burgundyi, o milę od źródła Sekwany, 5 od *Chatillon*. Jest zakonu S. August; czyni 4500. liwr.

OIGNES, m. Fr. nad Sambrą między Namurem, i Charleroy, z klasztorem Kanonikow regularn.

OIGNON, Oanion, rzeka mała we Fr. wypływa z gór Wozgeńskich w Lotaryngii, przerzyna Franżkont, i wpada do rz. Saone w Talnay. Bieg ma kręty na *m.* 25. Nie jest splawna, spuszczaią jednak nią drzewa do okrętow.

OINGT, m. Fr. w Lugduńskim na wzgórcie, o *m.* 5 od Lugdun.

OIRA, *Uria*, dawne m. Włó. w ziemi Otrantskiej, z Bisk. pod Metropolią Tarenteńskiego, i z dawnym zamkiem, pod górą Apeninem, o *m.* 8 na poln. ku w. od Tarentu, 8 od Bruunduzium; dl. 35. 22. sz. 40. 49.

OIRVAULT, ob. Airvaux.

OISE, *Isara*, Oezya, rz. we Fr. wypływa z gór Ardennes, o *m.* 5 na z. od Charlemont, wpada do Sekwany o *m.* 2 na poln. od Poissy. Ubiega na *m.* 45. Obfituje w ryby. Splawna jest od *Fre*.

OISEMONT, m. Fr. w Pi-kardyi, z Kommanderyą Maltańską, z grodem, o *m.* 3 na pold. od Abbeville.

OISESAU, m. Fr. w pow. Ceusmańskim, o milę od Mayenny.

OISY, m. Fr. o milę od Clamecy. Tegoż im. inue w Artezji z tyt. Hr. o *m.* 3 od Kameraku.

OKAYNIE, słwo w Woi. Wileńskim, w pow. Wilkomirskim, posiadane prawem emiteuzy od Michała Koczwy.

OKCHAMPTON, m. Ang. w Dewonshirze, o *m.* 7 na z. od Excesteru. Wytyła z Dep. na Parl.

OKHAM, ob. Oakum.

OKKA, wielka rz. w Państwie Moskiewskim, płynie od z. do w. po pod Kalugę przez Xłwo Rezańskie, i wchodzi blisko Nowogrodu niż: do Wolgi. Jest splawna.

OKMIANY, słwo w pow. Witkomirskim, płaci kwarty zł: 136.

OKNIANY, Krolewicz: w Xięstwie Zmudzkiem, w pow. Wiel. Dyrwian, która cum attinen. płaci kwarty zł: 1446. nad rz. Windawą.

OKOPYŚ, Trócy, obronna forteca w Woi. Podolskim, osadzona garnizonem, naprawiona i umocniona, z rozkazu i kosztem Stanisława Augusta. Leży nad Niestem, o *m.* 3 od Kamieńca.

OKRZEJA, lub OKRZA, m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Stężyckim. dl. 47. sz. 52. 7.

OKUNIEW, m. w Woi. Mazowieckim, w ziemi Warszawskiej na trakcie Nitawkim, od Warszawy ku poln. *m.* 3.

OLANOW, m. w Woi. Wołyńskim, niema nic znacznego, od Berdyczowa na z. *m.* 6.

OLAWA, lub OHLAW, m. Szląskie w Xiświe Brzegkim, z wspólnym zamkiem, nad małą rz. Olawą, wzięte jest od Prusakow r. 1741. o *m.* 4 na poln. ku z. od Brzegu.

OLBROM, lub WOLWRAM, słwo w Woi. Krakowskim, leży w pow. Xiążkim. Jest tu klasztor Kanonikow regul.

OLDENBURG, *Oldenburgum*, znaczne, i mocne M. Niem.

stoleczne, Hr. w Westfalii, zwspalym zamkiem, który służy mu za Cytadellę. Miasto i Hr. należy do Króla Duńskiego, pochodzącego z domu Hrabiów z Oldenburga, a który dał je w zamian Xciu Holztyńskiego, za Holztyń Xcy r. 1773. Leży nad rz. Hientą, w kraju bardzo żyznym i obfitym w konie, o m. 9 na z. od Bremy, 18 od Embdeny, 29 od Monasteru. dl. 24. 42. sz. 53. 12. Hr. Oldemburskie i Delmenhorstskie położone jest między Fryzyą, Bisk. Monasterkim, Xstwem Bremenńskim, i morzem Niemiec: Rozciąga się wzdłuż na m. 22, wszerz 18. Bogate jest w psze dobre, i liczne stada, w położeniu bardzo wygodnym dla handlu.

OLDENBURG, dawny zamek w Hr. Lippeńskim, między Lipą i Paderborną.

OLDENBURG, lub ALTENBURG, miernie M. z grodem w Wargryi, o m. 10 na półn. od Trawemündy. Cesarz Oto I. podbił ten kraj, i postanowił tu Bisk. który był prezentowany do Lubeki. Należało do Xżąt na Holztynie-Gotlorpie. dl. 28. 50. sz. 51. 20.

OLDENDORP, lub Oldendorp, m. Niem. w Cyr. Westfalii, w Hr. Schawenburskim, blisko Wezery; sławne jest potyczką r. 1633. o milę od Schawenburga. dl. 28. 10. sz. 56. 19.

OLDENZEL, *Salia vetus*, m. w Rzpltey Hollen. w Prow. Oweristelli, o m. 3 od Octnarfen, 10 na w. od Dewenteru. dl. 24. 33. sz. 52. 22.

OLDESLO, *Odeslavia*, m. Niem. w Wargryi, należy do Króla Duńskiego, który go bardzo dobrze ufortyfikował r. 1698. Leży nad Trawą, o m. 7 na z. od Lubeki, 10 od Hamburga. dl. 28. 1. sz. 53. 58.

OLEKMINSK, m. w Syberyi w pow. Jakuckim, nad rz. Ołekną.

OLENDORF, m. Niem. w Cyr. Saxonii niżej w Xstwie Wol-

fenbittel, niedaleko od Wezery, na półn. Bewerny.

OLDENDRY, kępa oblana Wilgą pod Warszawą, mile mieysce do przechadzki, nal. do domu Salkiego.

OLERON, *Olario*, wyspa mała we Fr. ku brzegom Santonii, o m. 2 od lądu. Długości, ma m. 5. szerokości 2, a w około 12. Jest bardzo żyzna. Liczą w niej na 12 tysięcy mieszkańców. Obronna jest zamkiem, dobrze umocnionym. Wczasy Ligistwey opanowali ją Ruplejanie, i trzymali ją do r. 1626. w którym Ludwik XIII. podbił ją razem z wyłpą *de Re*. Mieszkańcy są bardzo biegli marynarze.

OLESKO, Oletzko, zamek Pruski w Sudawii przy mieście *Margrabowa*, które od Margrabi Albrecht swego założyciela ma nazwisko. Leży przy pograniczu Litwy. Blisko jest tego im. jezioro.

OLESZKOW, słowo w Mściwawskim, teraz pod pan. Rosyi.

OLESKO, m. w Woi. Wołyńskim, sławne urodzeniem Jana III. r. 1629. Dobra niegdyś familii Sienińskich, blisko gdzie Styr ma swe źródło, od Brodów na pold. ku z. w gruntach bardzo żyznych.

OLESNICA, lub Oels, *Ólś*, piękne, mocne, i dotychczas znaczne M. Szląskie, z tyt Xstwa. Nal. do domu Wirtemberskiego. Zdobi go bardzo piękny pałac. Jest o m. 9 na w. od Wolawy, 8 od Wrocławia. dl. 34. 55. sz. 51. 26.

OLESNICA, m. w Woi. Krakowski, w dekanacie Pacanowski, leżące w pobliżności Osłtina, dziełstwo niegdyś i gniazdo familii Oleśnickich, od których prz. izło w dom Lanckerowski. Zbigniew Oleśnicki Kardynał Biskup Krakow. wysłał tu kescioł z ciotm, który potomkowie zarażeni herezyą na zbor swoy obrecili byli. dl. 40. 2. sz. 52. 6.

OLESZNA, m. w Woi. Kijowski, przy uściu rzeki tegoż

in. która wpada do Worskli. Jest pod pan. Rosyi, od Achyra na północ.

OLESZYCE, m. w Woi. Ruckim, a pod pan. Austr. w cyr. Belzkiem, w dobrym położeniu, o m. 2 od Lubaczowa na z.

OLEWSKO, m. w Woi. Brzeskim Litty, dość znaczne, z starym zamkiem, nad rz. która wpada do Prypecia, od Dubrowicy na w. około m. 10.

OLETTE, m. Fr. w Rusylionie o m. 2 od *Villefranche*.

OLEXINIEC, nowy i stary, dwa m. blisko siebie leżące, w Woiew. Wolyńskim, przy granicy Koronu Austr. w gruntach bardzo żyznych, o m. 2 od Podkamienia.

OLHA, jezioro znaczne w Woiew. Mińskim długie na m. 3 a 2 blisko szerokie, z którego wypływa rz. tegoż im. uchodząca do Berzyny. Leży na w. Swińlocza, o m. 6.

OLIEROUE, m. w Arwernii, o m. 6 na z. od Montbrison.

OLINDA, lub PERNAMBUCO, M. Amerykańskie w Brezylji w Kaptitanacie Pernambuckim z Bisk. pod metropolią S. Salvador. Jezuiti tu mieli wspaniałe Kolegium. Wzięte było od Hollend. r. 1630. i nazywali go Olindą, ale Portugalczycy kowie mianują go raczej *Pernambuco*. Ztąd naywięcej wychodzi drzewa Brezyljowego. dl. 342. 30. sz. pold. 8. 12.

OLIOULES, m. Fr. w Prowancyi otoczone ogrodami oliwnymi, o miłę na z. od Toulon.

OLITA, *Oliba*, bardzo piękne m. Hiszp. w Nawarze, stol. powiatu (*Merindada*) tegoż im. Krolewie Nawarry tu niegdyś swąmieli rezyd. Leży w kraju wesołym i żyznym na trakcie z Pampelony do Saragossy, o m. 8 na półn: od Tudeli, 8 od Kalahory. dl. 16, 12. sz. 42. 20.

OLITA, m. Krolewsczyzna w Woi. Trockim z Ekonomią. w

dobrym położeniu nad Niemnem na trakcie z Warszawy do Nittawy. Tu Konfytucya r. 1775. przeniesione zostały Łądy z Merezca i Trockow dla wygodniejszego położenia, od Merezca m. 4. od Kowna 10. od Grodna 15.

OLIVA, m. Hiszp. w Krol. Walencyi, o m. 15 na z. od Xatiwy.

OLIVARES, m. Hiszp. z tytułem Hr. w Kastylii dawney, o m. 7 na pold. ku w. od Walladolidy.

OLIVENCIA, *Evandria*, *Oliwentia*, Oliwenza, bardzo mocne, i wielkiej wagi m. w Portugalii, w prow. Alentejo. Hiszpanie go dobyli r. 1658. i traktatem Lizbońskim powrocili go Portugalczykom 1668. Leży w obszerney równinie blisko Gwadyany, o m. 6 na pold. od Elvas, 16 na w. od Ewory. dl. 11. 12. sz. 38. 28.

OLIVES, Opac. Bernard. w Narbonne, czyni 4000. liwr.

OLIVET, m. Fr. o miłę od Orleans. Tegoż im. Opac. Cyster: o m. 2 od Komorentiu, czyni 2500 liwr.

OLIWA, *Oliba*, m. w Woiewodz. Pomorskim, stawce dawnym i bogatym Opac. Cysterów fund: około r. 1170. od Sobienawa Xcia Pomor: z wspaniałym klas. torem, który Gdańszczanie zburzywszy w r. 1577. na odnowienie jego 20000 zł: zapłacić musieli. Kościół tu jest przepyszny, zawiera ciała 77 Książąt Pomor: i liczy 40 oltarzow przyozdobionych gustownie. Pałac Opata i ogród z perspektywą rzuńtą do morza jest bardzo piękny. Pisarze twierdzą, iż to Opac: było w początku Benedyktynow. Stawpa jest Oliwa traktatem za pośrednictwem Francyi między Polską i Szwecyą r. 1660 zawartym. Jest o miłę od Gdańska, 24 od Torunia. dl. 36. 32. sz. 54. 26.

OLIWA góra, *Mons Olivarum*, *la Montagne des Oliviers*, tj. góra w Palestynie, o 600 krokow od Jerozolimy na w. oddziela ją ca

miasta rz. Cedron, i dolina Jozafat. Jest o 3 wierzchołkach; z średniego z nich Chrystus P. do nieba wstąpił.

OLKIENIKI, m. w Woiew. Trockim, sławne Konfederacją Olkieniicką czyli raczey krwi obywatelskiej rozlaniem r. 1700. Jest Krolewiczyczna, płaci kwarty zł: 4683. Leży na pograniczu Wileńskim, przy rz. Mereczu, o m. 13 ku z. od Ofziany.

OLKUSZ, Olkusch, *Oluffi Montes, Ilkuffum*, m. w Woiew. Krakowskim, sławne górami bogatemi w srebro, cynę i ołow. Augustynianin nielaki imieniem Grzegorz rodem z tego m. odkrył je pod pan. Kazimierza W. Ciągną się one na milę w około Olkusza. Dostawano tu w jednym roku srebra na 6000. grzywien, a ołowiu 5000 cetrarow. Zalane one z czasem wodą zostały, ale odnowienie, i przywiedzenie ich do uzytecznego stanu będzie winien narod szczęśliwemu Stan: Augusta panowaniu. Dwor Wiedeński proponował Rzeczypospolitey otworzenie ich, a Komisyja Skarbu ofiarowała nadgrode, któryby podał sposób wyciążnienia z żup wody. Miasto jest małe, ma kłafztor Augusti: Leży w niemilej okolicy w pośród gór, od Krakowa na półn. ku z. m. 5. dl. 37. 25. sz. 50. 26.

OLME, m. Fr: w Aruernii, o m. 4 od Thiers.

OLMEDO, m. Hiszp. w Kastylii dawney, nad Adaya, o m. 12 na półd: od Waljadblidy.

OLMUTZ, *Olomuttum*, Olomuniec, wesołe, mocne, i jedno z naypiękniejszych miast Niem. stołeczne dawniey Morawii, z Arcy - Biskupstwem z sławną Akademią. Zdobi go Kollegium, wiel: i piękne budowle. Jest handlowne, i bardzo ludne. Wzięte było od Prusakow r. 1741. a odebrane od Celar: 1742. Krol Pruiki r. 1758 od oblężenia iego odstąpił był

przymuszony. Sławny jest trakta-tem wiecznego pokoju między Maccieiem Krolew: Węgierskim, i Kazimierzem IV. Krolew: Poiskim 1474. Leży nad Morawą, o m. 32 na półn: ku w. od Wiednia, 39 na półd od Wrocławia. dl. 35. 10. sz. 49. 30.

OLONE, *Olona*, wyspa, zamek, M. i port Franc: w Wikawii niższej, z tytułem Hrabstwa, o m. 9 na z. od Lunon. Wzylstkie te mieysca jedne są prawie przy drugich. Miasto się zowie *les Sables d'Olona*, i ma 2 parafie, kłafztory Bened. i Kapucynow, o m. 103 od Paryża. dl. 15. 42. sz. 46. 29. Jest Margrabstwo tego im. w Hrabstwie Wenessyńskim, blisko *Kajon*.

OLONICZ, m. w Państwie Moskiewskim, sławne rudą żelazną i mineralnemi wodami, które wla- wil Piotr W. używając ich. Leży między Ladogą i Onegą jeziorami, o m. 48 od Petersburga: dl. 51. 55. sz. 61. 25.

OLONZAC, m. Fr. w Langwedocyi, blisko kanału Langwedocyi:

OLSIANY, m. w Woi. Wileńskim, od Ofziany na półd. m. 3.

OLSZANKA, Stwo w pow. Trockim.

OLSZANKA, m. w Woi. Kiowskiem obwarowane, niedaleko rz. Rossy, od Ostrego o m. 2. Tamże m. Olfzance, opałane, nad zbiegient rzek Mazniku i Olfzanki, które potym uchodzą do Rossy. Olfzank, m. Rossyiskie, w Wielkorządztwie Woroneckim.

OLSZOW, Stwo w pow. Szczerzeckim, teraz pod pan: Austr: w Cyrk: Wielickim.

OLSZOWA, dobra i gniazdo Doma Olszewskich, w Sieradzkiem, leży blisko Piotrkowa.

OLSZTYN, dołyć znaczne m. w Woi. Krakowskim z Stwem piącym kwarty zł. 8060, przyzodobione zamkiem poblizkim na

górze, zalecone hutami, i lasami obzernoci, jest blisko Warty, od Lelowa około *m.* 8 na z.

OLSZTYNEK, *Ailenstein*, *m.* w Xłwie Warmińskim, stol. dystryktu swego wybudowane r. 1367 z zamkiem nad rz. Allą. Na leży do Kapituły; od Guttitadu na pold: *m.* 3. dl. 45. 6. sz. 54. 8.

OLTEN, Olta, *m.* Szwajcarskie z grodem, w Kantonie Soloturny, nad rz. Aarą przy uściu Dinnery, gdzie poławiają się raki z natury czerwone, o *m.* 2 od Arburga. dl. 25. 10. sz. 47. 20.

OLTYWA, lub Oltwa, *m.* w Woj. Kiiowskiem pod pan: Rosfyi, obwiedzione wałami, przy zbiegu rzeki Korol i Oltwy.

OLOBOK, *m.* w Woj. Kaliskim sławne bogatym klasztorem Panieńskim, nakształt zamku wybudowanym, o *m.* 2 od Kalisza.

OLMUNIEC, ob. Ohnutz.

OLYKA, piękne *m.* w Woj. Wolińskim: z wspaniałym zamkiem, kolegiatą i szkołami. Ma tytuł Xłwa dla sławnego Domu Radziwiłłow, którzy tu często mieli rezyd. Bezskutecznie r. 1651 o wzięcie jego kusił się Kozacy, a 1752 wielką od ognia ponieśli szkody. Leży na z. Klewania przy bagnie. dl. 48. 7. sz. 53. 5. Ordynacya Olycka r. 1789 od Mikołaja, Albrychta i Stanisława Xząt Radziwiłłow założona była.

OMAGE, *m.* w Irlandyi, w Hr. Tyronii, deputuje na Parl.

OMAGUAS; Omagwowie, Narod Ameryki pold: nad brzegiem rzeki Amazonow osiadły. Ozdobą jest u nich mieć głowę płaską, przeco ie dzieciom między dwoma tarcicami ściśkają.

OMBLA, rz. w Rpltey Raguzañskiej uchodzi do morza w porcie *S. Croix*, czyli *Gravosa*.

OMBRIE, ob. Spolet.

OMBRONE, *Umbro*, rzeka w Xłwie Toskańskim, wypływa z pow. Siennęńskiego, i wpada

do morza.

OMER, (*S.*) *Audomaropolis*, niegdys *Sittien*, *Sentomer*, mocne i znaczne *M. Fr.* w Artezyi, z zamkiem, grodem, i z Bisk: pod Metropolią Kameraceńskiego. Katedralny kościół jest tu przepyszny, budowle bardzo piękne. i bogate Opac: Bened. Leży nad rz. Aą w szrodku bagna które go mocnym czyni, o *m.* 3 od Aire, 6 od Bergues, 8 na pold: od Durkierki i Kaletu, 54 od Paryża. dl. 19. 55. sz. 50. 44. Blizko *S. Omer* są pływające kępy, które można poruszyć, w którą kto chce stronę. Fabryka także dobrej tu tabaki czyni go sławnym.

OMMLANDIA, ob. Groninga.

OMURA, *m.* Japońskie, stol: Xłwa partykularnego w Prow. Fisen, wglab beyu. Surymanda pierwszy był z Xząt Omurkich, który przyjął Chrześcianizm. Zatyń Krolestwo to wiele krwawego poniosło prześladowania,

ONANS, w Frankkonce, o *m.* 3 na z: od Montbeliardu. Dawniej tu było Opac.

ONEGA, rzeka i jezioro w Państwie Rosyjskim, między Karelią Moskiewką. Wielkorządztwem Karpagołu, i Karelią Szwedzką, rzeka bierze początek w Wielkorządztwie Karpagołu, i daje nazwisko krainie zaroltey lasami; wpada do morza Bałtyckiego.

ONEGLIA, *Onozia*, piękne i wesole *M.* zawarte w Państwie Genuęńskim, z tyt: Xłwa i portem na morzu szroddziennym; Na leży do Kłola Sardyńskiego, iako i Xłwo, które się z 3 dolin składa. Obfituje w drzewa oliwne. Francuzi go szturnowali r. 1692. Nie będąc obrome dobrze, często podczas wojen Włoskich wzięte i odbierane było. Oyczyzną jest sławnego Jędrz. Doria. Leży blisko rzeki. o *m.* 12 od Conis, 25

na półd; od Turynu, 13 od Nice, 20 od Genuy. dl. 25. 36. sz. 43. 55.

ONIKSZTY, lub **ONISZTY**, m. w Woi. Wileńskim z Stwem płacącym kwarty zł. 5989. w okolicy wielkie są lasy. Leży przy rz. Święta od Wilkomierza m. 4. Tu sądów ziemskich repartycyą zniósł Seym r. 1775, i w samym ie postanowił Wilkomierz.

ONISZKI, Stwo w Woi. i pow. Trockim płacące kwarty zł. 1010.

ONOLTSBACH, to jest Anspach.

ONNANS, ob Ornans.

ONTARIO, ob. Frontenac.

ONUFREY, (S.) Opac. Greckie zakonu S. Bazylego, w Woi. Mściławskim.

ONZAIN, m. Fr. w pow. Blezeńskim, o m. 4 od Blois.

OOSTBURG, *Oostburgum*, m. z grodem w Flandryi Holl: o milę od *Ecluse*. Xzę Maurycy opanował go był r. 1604, i fortyfikacye jego rozrzucił. dl. 20. 59. sz. 51. 20.

OOSTERGO, *pagus orientalis*, powiat Fryzji Holl: w nim m. *Oostmahron*.

OPALENICA, m. w Woi. Poznańskim ktore dało początek imieniowi Opalińskich, założone od ich przodkow, i od spalania pięciu na tym miejscu heretykow nazwane, iako piżze Niesiecki, zkąd i sami piżząc się na Opalenicy, nazwani byli Opalińskimi. Zdobia go kościoły i dawniey pałac. Leży w poblizkości Sierakowa, teraz zniszczone. Ma wiel. lasy.

OPALIN, m. w ziemi Chełmskiej, Krolewzczyzna, płacąca kwarty zł. 1491, m. 4 od Lubomli. 7 od Maciejiowa. Leży nad Bugiem.

OPATOW, *Opatovia*, dawne i znaczne m. w Woi. Sandomirskim, miejsce seymikow Woiewodztwa, ozdobne wspaniałym kościołem, i klasztorem Bernard. bardzo w miłym położeniu, i w

gruntach dobrych. Miowa walne iarmarki. od Sandomierza m. 4 od Urzędowa 3, od Lublina 13, od Krakowa 20. dl. 43. 7. sz. 51. 8.

OPATOWEK, *Opatovecum*, m. w Woi. Kaliskim, niema nic znacznego.

OPATOWIEC, *Opatovecia*, m. w Woi. Sandomirskim, dosyć obszerny, osiadłe żydami handlującymi, z klasztorem Dominikanow. Leży blisko Wisły, o milę od Wilslicy.

OPAWA, ob. Troppau.

OPESKIE, Stwo w Woi. Wileńskim, w pow. Braclawskim, płaci kwarty zł. 4409; zostaje w possessyi emilituczney Graffow Manuzzi. Leży 6 m. 2 ku w. od Dryświaty.

OPOCZKA, m. Rossyiskie w Wielkorządztwie Plekowskim, na wypie oblaney rz. Wielka, ktore jest stolicą Kancellaryi Gubernium Plekowskiego. Od niego zależą m. Krolnoy, Welnia, i Wroniecz.

OPOCZNA, m. w Rusi Moskiewskiej, w dystrykcie Gadyckim.

OPOCZNO, m. powiatowe w Woi. Sandomirskim z Stwem płacącym kwarty zł. 2424. Jest nadruynowane, zdobią go kościoły. Sławne czasowym mieszkaniem Kazimierza W. w zamku jeszcze stojącym nad rzekami Drzewicą i Węglanką. Sądy ziemskie także się sądzą. Leży nad rz. Pilczą, od Inowłodza m. 2. od Końskich 3. Powiat Opczyński seymikuie w Opatowie, ma elekcyą w Radomiu. Kray jest żyzny, mający góry kamienne, obfity w owoce. dl. 43. 4. sz. 53. 5.

OPOLE, obszerny m. w Woi. Lubelskim ozdobny pięknym pałacem i ogrodem Xząt Lubomirskich, do których należy; dawniey było Siupeckich. Jest osiadłe w miłym położeniu, od Łukowa m. 12. od Warzawy 22. dl. 44. 4. sz. 51. 8.

OPOROW, w Woi. Łeczy-
ckim, gni azdo zaenego domu Opo-
rowkich, z klasztorem Paulinow, i
zami który tu wyttawil Władysł: O-
porowski, Biskup Kutawski.

OPPA, mala rzeka w Szląsku,
bierze początek w Morawii, plynie
przez Jagerndorff, i uchodzi do O-
dry.

OPPAZYPSA, rz. w Woi.
Wolyńskim, która łącząc się z
Irwą, czyni rz. Ster.

OPPEDE, m. Fr. w Hr. We-
ness, biskup, o m. 2 od *Cavallon*. Pa-
rąną administruje 5 Kanonikow.

OPPELEN, Oppeln, *Oppo-
lia*, *Oppolium*, Oppol, mocne M.
i znaczne Xiwo w Szląsku z zam-
kiem, z Kapitułą znakemita i Kol-
legium. Leży nad Odrą w pięknym
położeniu, o m. 18 na połu. od Op-
pawy, 14 od Wrocławia. dl. 35.
32. sz. 50. 44. Xiwo Opolskie skła-
da prawie piątą część Szląska. Ma
dwie i mnożo zwierzyny, ob-
szarne lasy, i liczne kuźnie. Nale-
ży do Króla Pruskiego.

OPPENHEIM, *Oppenheim-
um*, m. Niem. z podem w Palaty-
nacie niższym Renn. Zruynowane
było od Francuzow r. 1689. Leży
na górze w kraju żyznym, blisko
Renu, o m. 3 od Moguncyi, 5 od
Wormacyi

OPPIDO, *Oppidum*, m. Wło.
w Król. Neapolitańskim, w Kalabrii
dal. z Bisk. sułt. Reggiońskiego.
Leży pod Apenninem, o m. 10 na
połu. ku w. od Reggio, 7 na połu.
ku w. od Nikotery. dl. 34. 14. sz.
38. 18.

OPPORTUNE, (S.) m. Fr.
w Normandyi, o m. 5 od Carentan,
1 od Morza.

ORADOUR, m. Fr. w *Au-
vergne*, w Dyec: S. Flour.

ORADOURFANOIS, m.
Fr. w Piktawii, o m. 2 na połu. od
Confolens.

ORADOUR-Sur-Vairs, wiel.
m. Fr. w Piktawii, o m. 6 na pold.
ku w. od Confolens.

ORADOUR-sur-Glane, m. Fr.
w Piktawii, o m. 7 na pold. ku w.
od Confolens, 2 na w. od *Roche-
chouart*.

ORAISON, m. w Prowancyi
z tytułem Margr: przy Durance,
o m. 3 na w. od *Forcatquier*.

ORAN, bardzo mocne, i wiel-
kiej wagi M. w Afr. w Barbaryi,
w Królestwie Tremeseńskim, z kil-
ką zamkami i w bornym portem.
Kardynał Ximenes dobył go r. 1609
Algerczykowie go odbrali r. 1708
Hr. Mortemar. nazad go znowu dla
Hiszpanii odebrał r. 1712. Leży o
jedno ramię kamienia od morza,
poczęści na równinie poczęści na
przep. ślisy górze, na przeciwko
Kartageny, o m. 1 od Marfaik i
wiru, 20 na połu. ku w. od Tre-
mecen, 50 na połu. ku z. od Algeru.
dl. 17. 40 sz. 37. 40.

ORAN, m. w Woi. Trockim z
swoim kwarty 1044. zł: czyniącym,
w posiadłszy emfiteutyeczney Brzo-
wiskich, blisko rz. Merecu, na trak-
cie Wileńskim, od Grodna m. 14.
od Wilna 12.

ORANGE, *Aranzio*, Arauzyk,
dawne i znaczne M. i Xiwo Fr.
przyłączone do Delinatn z Biskup:
Suffr. Arelateńskiego, kilka kla-
st. rani męczyzn i panien, Aka-
demią i wielą zabytkami starożytno-
ści ozdobce. Długo miało swych o-
sobnych Xząt z domu de Nassau;
ale utracone było Fr. traktatem
Utrechskim. Kilka w nim Koncey-
liow odprawiało się. Najtawniey-
sze zaś jest r. 129. Leży na piękney ró-
wninie, i kropioney kilka rz. o m.
5 na połu. od *Avignon*, 22 na połu.
ku w. od Montpellieru. 20 na połu.
ku z. od *Aix*, 41 na połu. od Lu-
gdun, 141 na pold. ku w. od Pa-
ryża. dl. 22. 23. 33. sz. 44. 9.
17. ub. *Not. e Dame*.

ORANGERBURG, dawniey
Botzau, *Botzawa*, *Aranzioms Ca-
strum*, zamek wspaniały, i m. Nie-
miec. w Elektoracie Brandebur-
skim nad rz. hawel, o m. 8 na połu.

ku z. od Berlina.

ORANIEN-BAUM, m. w Xstwie Anhalt-Deßlau, dobrze zabudowane, z pięknym pałacem, i rozkoźnymi ogrodami, o m. 4 od Deßlau.

ORANIENBAUM, m. Moskiewskie nad odnogą Finlandzką, powyżej Kronztadu z wspaniałym zamkiem, w którym dają się widzieć pokoje naywytworniey ozdobione od Katarzyny II. od Petersburga, m. 6.

ORANIENBURG, m. w średniey Marchii Brandeburskiej niedaleko Berlina. Tegoż im. m. Mosk. w Wielkorządztwie Jeleckim.

ORANIENSTEIN, zamek Xżęcy w Hr. Nassau-Dietz, nad rz. Lohn.

ORAWA, *Arva*, m. Węgierskie stol: Hr. *Comitatus Arvensis*, zawierającego 2 dystrykty, ozdobione zamkiem na górze; stąd iż wyszła familia kwitująca w Poliszczu Komorowskich, z Orawy, iż poblizkiego Hrabstwa Liptowa się piszą. Leży o m. 9 od Koszyc.

ORBAIS, m. i Opac. Fr. fund. r. 680. w Dyec. Swessyoneńskiej, o m. 6 na pold: ku w. od *Chateau-Thierry*. Zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

ORBE, *Orba*, Orba, piękne, miłe i dawne M. i powiat Szwajcarski w kraiu Wodzkim. (*Vaud*) rządzą nim kantony Berneński i Fryburski. Leży nad rz. Orbą, o m. 16 na pold. ku z. od Berny, 11 na pold. ku z. od Fryburgu. dl. 24. 22. fz. 46. 42.

ORBEC, *Orbecum*, m. Fr. w Normandyi, w Dyeczyi *Lisieux*, nad małą rzeczką wpadającą w *Touque*, o m. 4 na pold: ku w. od *Lisieux*.

ORBESTIER, Opac. Fr. fundowane w tym wieku, w Dyeczyi Luzońskiej, o m. 2 na pold. ku z. od Talmonty, zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

ORBITELLO, *Orbitellum*,

M. mocno Włoskie w Toskanii, w Sienskim pow. w państwie *della Prefidi* wsród itawu ilonego, przy rz. Albegna i tuż przy morzu; z zamkiem, m. 23 na pold. ku z. od Sienny, 34 na pold. od Florency. dl. 28. 45. fz. 42. 28.

ORCADES, *Orcades*, Orkady, wyspy na pold. Szkocyi, od ktorey one są oddzielone kanałem na m. 5 długim, na 4 szerokim. Jest ich 28: nayznaczniysza z nich zowie się Pomona, czyli Mainland. Rodzi się tam tylko igrznień Maia dobre pastwiska, żywiące bydło, ktorych mięso solone obywatele sprzedają, jako też ryby, maślo, łoy. i skóry knułieze. Obywatele tamteysy podług Anglikow. są bardzo głupi i wielcy igrarze. Mówią igrzykiem Gotskim. Polysią jednego Dep. na Parl. wraz z wyspami Szetlandzkimi.

ORCHOW, m. w ziemi Chelmskiej w dobrym położeniu, pozarami spustofzone; jest nad Bugiem, od Wodawy, o miłą Gniazdo domu Orchowskich.

ORCHIES, *Orgiacum*, dawne m. Fr. w Flandryi, stoleczne powiatu tegoż im. Leży między *Tournai* i *Douai*, o m. 4 na pold. ku w. od Lilli. dl. 20. 55. fz. 50. 28.

ORCHIMONT, powiat w Xstwie Luxemburkim przy rz. *Semoi*, o m. 4 na pold. od Sedanu.

ORCINES, m. w *Auvergne* w Dyeczyi Klermontskiej.

ORCIVAL, m. Fr. w *Auvergne* przy *Mont d'Or*, o m. 4 na pold. ku z. od Klermontu. Jest tam Kapituła z 12 Kanonikow złożona.

ORDACHE, ob. *Urtache*.

ORCZYCA, m. w Kiołskim, nad rz. tegoż im. dosyć ofiadłe, blisko Moskwy, o m. 2 na z. od Luknili.

ORDAU, m. w Szląsku z zamkiem w Xstwie Oppawskim. Należy do Kawalerow Teutońskich.

ORDINGEN, albo *Ordingen*, m. Niem.

w Elektorstwie Kolońskim. Marszałek *Guebriant* zbil tam Hefleyczykow r. 1641. i dobył miasta r. 1642. Leży nad Renem, o m. 5 na poim. od Duffeldorpu.

ORDORF, albo Ordruif, M. w Thuryngii, w Hr. Gleychen, z dobrym zamkiem nad rz. Or, o m. 4 na poim. od Gotha. Miasto to handluie zbożem, drzewem, tarcicami, papierem i innymi towarami. Należy do Hr. Hohentloheńskich, iako lenność domu *Saxe Gotha*.

ORDUNA, *Ordunia*, m. Hiszpań. w Biskai, o m. 12 na poim. od Bilbao, otoczone wysokimi górami. dl. 14. 15. sz. 43. 10.

OREBRO, *Orebro*, m. Szwedzkie w Nerycy, z dawnym zamkiem nad Trofą, o m. 30 na poim. ku z. od Sztokolmu. dl. 53. 30. sz. 59. 12.

OREL, góra w Delfinacie przy Die, gdzie znajdują się wody mineralne dobre na febrę tercianną.

OREL, m. Moskiewskie nad rz. Okką stot. powiatu *Swegolez*ącego w nowej Rusi.

ORELGORODOK, m. Moskiewskie w Xstwie *Termieńskim* są dobra nal. do *Grassow Stroganow*, przy rz. *Czufzowaja*.

ORELLANA, m. Hiszp. w *Extremadurze*, z tyt. Margr. nad rz. *Gwadyana*.

ORENBORRG, M. Mosk: Azyatyckiej w *Tartary*, nad rz. Or, przy jej uściu w *Jaik*; fund. r. 1742. stoleczne jest powiatu tegoż im. w którym kilka zamków znajdują się. Handel tam prowadzą *Tartarzy Bukarowie*; którzy tu przystawiają materye iedwabne i welniane swojej roboty ze wszelkimi towarami *Indyjskimi*.

ORENOQUE, *Rio Paria*, *Orenocus*, *Orynoka*, wielka rz. *Amerykańska* w *Terra-firma*. Ma swoje źródło w *Popayanie*, i wpada w morze przez szesnaście uściów znaczniejszych. Nad brzegami

tey rz. mieszkaią dzicy ludzie przystofni i czuli, mieszkający w lecie na ziemi, a w zimie na drzewach, aby uniknęli zalania wody. Nazywają ich *Karaibami*, *Othomakami*; *Entabilladami* i *Bokunami*. Chodzą goło, nos i uszy przyozdobiają kleynocikami; i noszą kołnierze na szyi zrobione z zębów ludzi umarłych, których pozabijali. Ich rządzca jest obowiązany mazać swą krwią chorych, i częstokroć z tego umiera. Żyją z połowu ryb i z połowania. Jeżeli żona porodzi dwoje dzieci naowczas nią to zadyhonor mężowie. Ustawicznie toczą między sobą wojny. Krzysztof Kolumbus odkrył tę rz. r. 1498.

ORFENCE, *Auria*, *Aqua calida*, dawne M. Hiszp. w *Galicyi* z *Bisk. Suffr. Kompostelskiego*. sławne przez swe łaźnie zdrowe. Mówią iż część tego miasta leżąca pod górą, gaj nayeższzego doznaje zimna, druga zażywa miłej wiosny. Leży nad *Minho*, na ktorej piękny most o iedney *arkadzie* znajdują się, o m. 19 na poim. ku w. od *Kompostelli*, 26 na poim. ku z. od *Bragancy*, 92 na poim. ku z. od *Madrytu*. dl. 10. 8. sz. 42. 16.

ORESKA, M. Moskiewskie w *Karelii*, z dobrym zamkiem wybitwionym przez *Piotra W.* na obronę *Petersburga*.

ORE SMAUX, m. Fr. w *Pikardyi*, o m. 3 na poim. od *Amiens*.

ORFA, *Ourfa*, *Edessa*, M. znaczne i bardzo ludne *Azyatyckie* w *Diarbeku*. Robią tam piękne sukno czarne. Widzieć się dają w tym mieście piękne starozytności ostatki. Leży na w. *Eufratu*, o m. 33 na poim. ku w. od *Alepu*. dl. 55. 20. sz. 36. 20.

ORFORD, *Orfordia*, m. Ang. z tyt. Hr. i małym portem w *Suffolku*, o m. 24 na poim. ku w. od *Londynu*. Posyła 2 Dep. na *Parl.* dl. 18. 54. sz. 52. 10.

ORGE, mała rzeka, w *Wyspie Fr.* biorąca swe źródło na z. *Dur-*

danu, i wpada w Sekwanę przy Athis, o m. 4 na pold. od Paryża

ORGELET, m. i grod Fr. w *Franche Comté*, przy źrzodle Waluzy, o m. 3 na pold. ku z. od *Clerwanx*

ORGON, m. Fr. w Prowancyi, o m. 4 na pold. ku w. od Awenionu przy *Durance*.

ORIA, ob. Oira.

ORIENT, Port Fr. w Brytanii w wodnodze *Saint Louis*, o m. 2 na pold. ku w. od Hennebundy. Wystawione tu jest około r. 1720. piękne miasto, gdzie kompanii Inyiskiey znadowały się wielkie magazyny. Anglicy uślowali go opanować r. 1749. dl. 14. 12. f. 47. 45.

ORIGNY-SAINTE-BENOITE, m. Fr. w Pikardyi nad Ozą z Opac Bened. o m. 3 na w. od *Saint Quintin*; fund. r. 674. czyni do r. 2500. o. lwr.

ORIHUELLA, *Orcelis*, M. znaczne Hitzp. w Krol Walencyjskim z Bisk. Suffr. Walencyjskiego, i Akademią. Leży na gruncie żyznym i obitującym we wszystkich, nad rz. *Sugera*, o m. 14 na poln. od Kartageny, 14 na pold. ku z. od Alkantu, 41 na pold. od Walencyi. dl. 17. 12. f. 32. 52.

ORISTAGNI, *Ufellis*, dawne M. na wyspie Sardynii z Arcybisk. na brzegu zachodnim Golsu tegoż im. o m. 17 na poln. ku z. od Cagliary, 11 na pold. od Boza. dl. 26. 33. f. 39. 55.

ORIXA, Krol. w Indostanie nad Golsfem Bengalskim, z strony poln. brzegu Koromandelskiego między Bengalą i Krol. Golkondskim. Miasta znaczniejsze są Ramana rezydencya Krola Brampurkiego, i Goniam, gdzie Anglicy mają skład swoy.

ORKNEFY, ob. Orcades.

ORLAMUNDA, albo ORLAMUNDE, m. w Thuryngii nad Saalą, o m. 4 na pold. od Jeny, gdzie rz. Orla ma swoy początek. Nal.

do domu Saxe Gotha.

ORLEANOIS, (P) Aureliański, lub ORLEANSKI kray, nie trzeba za jedno brać Orleanickiey prow. za Orlean właściwy. Orleanicka prow. nie tylko zakłada się z Orleanu, lecz z prow. *Sologne*, *Beauce*, *Dunois*, *Vendomois*, *Blaisois*, większey części *Gatinois*, i z *Perche Gouet*. Orlean właściwy jest to krajna Fr. granicząca na poln. z wyż. *Beauce*, na w. z *Gatinois*, na pold. z *Sologne*, i częścią *Blaisois*, na z. *Dunois*, i *Vendomois*. Ligersza dzieli go na wyż. i niż. Wyż. jest na poln. niż. na pold; tey rzeki jest to kray bardzo dobry. Orleans jest jego miastem stc.

ORLEANS, *Genabum*, *Aurelianum*, Aurelian, dawne, wielkie i jedno z najświetniejszych miast Fr. stołeczne krainy Orleanickiey z Akademią prawa, z tyt. Xłwa, Bisk. Suffr. Paryżkiego, i mennicą. Kościół Katedralny jest jednym z najpiękniejszych w Krolstwie. Installacya Biskupa odprawia się z ceremonią obliwizą. Ma prawo wzięcia swego wiazdu, uwalniać od kary kilku kryminalistów będących w więzieniu. Jezus Chrystus miany jest za pierwszego kanonika kościoła Orleanickiego. Pensya także dla niego, lecz idąca na kościół i to wdzięczność, jest dawana. Miasto Orlean jest sławne przez koncylia, które tam sławiane były, przez oblężenie, które wytrzymało r. 450. przeciw Atyli, tudzież przeciw Anglikom r. 1428. których Joanna *d'Arc*, czyli obrońciela Orleanu, *Pucelle d'Orleans*, przymusiła do odstąpienia. Widzieć się tam daje iey statua. Jest oyczyną Dyonizego Petau Jezuity, Jakuba Bongars. Kawalera Cailly, Mikolaia Lemard, Amelota de la Houfflaie, Lamberta, Gedonia, Muisa, Michala Vassor i. t. d. Handel jest tu wielki na wina, zboża, gorzalki, &c: a to dla tego że w wygodnym jest położeniu, prawia w

źródku Krolestwa nad Ligierą, na ktorej tu most jest wspaniały; o *m.* 13 na poln: ku w. od Blois, 24 na poln. ku w. od Tours, 27 na poln. ku z. od Paryża. dl. 19. 34'. 22". sz. 47. 54'. 4". Las Orleański jest jeden z największych w całej Fr.

ORLEAN nowy, *la nouvelle Orleans*, M. Amerykańskie sił: Luizyany. Wystawione było pod Regencyą Xcia Orleańskiego. Jest Rezydencyą Gubernatora. Leży na brzegu w. rz. Missisipi. Francya ustąpiła go Hiszp: traktatem r. 1763. Hiszpanie zaś odziedzili go r. 1767. sz. 29. 57'. 45".

ORLOW, m. powiatowe w Woi. Łęczyckim; nie ma nic znacznego; leży nad rz. i pomiędzy błotami, dawniej znakomite, o *m.* 5 od Łęczycy. Tegoż im. w Chelmińskim i Mazowszu gniazdo rodziny Orłowskich. Inne m. do Mosk. w pow. Woroneckim nad Uśnaną. Także w pow. Wiatkim, i nad rz. Wiatką, a inne w pow. Belotereńskim.

ORMES, wielkie m. między *Tours* i *Poitiers*. Znajduje się tu piękny pałac Hr. *d'Argenson* o *m.* 4 na w. od Richelien.

ORMIANY, w Woi. Podolskim. Okolica posiada znaczne góry kamienne. Leży niedaleko Bariszczowa.

ORMUS, *Armuzia*, wysępka Azjatycka, w Golsie tegoż im. w samym wejściu do odnogi Perskiej. Jest to zbior skał, okrytych kamieniami solnymi, domy nawet tam są stawiane z tego kamienia. Gorąca tu panują tak wielkie, iż obywatele tamtejsi dla ochłodzenia się i spoczynku muszą udawać się do latw pobliskich, i w wodzie siedzieć po życie. Wyspa ta, była przedtym Krol: wielkiej wagi, i naowczas bardzo kwitnęła. Portugalczycy go dobyli r. 1507 i zostawili tam familią Krol: lecz r. 1622 Schach Abas Krol Perski

związawszy się z Ang: opanował tę wyspę i z niej Portugalczykow i familią Krolewską wyprowadził. Odtąd zupełnie kwitnąć przestała. Jest w niej forteca broniona przez 300 ludzi. Nał. do Persow. dl. 73. sz. 27.

ORNACIEUX, m. w Delfinacie o *m.* 6 na w. od Wienny z tyt: Margrabstwa.

ORNAIN, rz. Fr. ktora przebiegłszy *m.* 18 wpada w Marnę niedaleko *Vitry le-François*. Rzeką tą spuszczają się drzewa, ktore popłyłają się z Lotaryngii do Paryża Marną.

ORNANS, m. i Grod Fr. w *Franche-Comté*. Niedaleko ztamtąd znajduje się studnia głęboka, ktora tak zbiera podczas wielkich deszczow, iż zalewa pola pobliskie, i wyrzeka jak mówią wielkie rybnostwo. Miasteczko to leży nad Luwą o *m.* 3 na poln. ku w. od Befançon.

ORNE, *Olinia*, rz. Fr. w Normandyi. Bierze swe źródło w m. *Aunou* o *m.* 1 na w. od Seecz, i wpada w morze o *m.* 3 od Caen. Jest spławnią od Caen. Druga tegoż im. rz. jest w Lotaryngii.

ORNETA, Wornidit, m. w Xłwie Warmińskim, flot. Dystryktu, założone r. 1316 z zamkiem nad rz. Drebutą, od Heilsbergi na z. *m.* 5.

OROPESA, *Oropesa*, m. Hiszp: w nowey Kastylii przy granicach Estremadury, z tyt: Hr. Leży o *m.* 9 na poln: ku w. od Plazentia. Należy do jednej linii familii Krol: Portugal. dl. 13. 6. sz. 39. 10.

OROSTSCHUK, na kartach geogr. Rosczik, lub Russchuk, m. w Bulgarii z zamkiem nad brzegiem wysokim Dunaju. Słynie fabrykami, na ktore mieszkańcy znaczny prowadzą handel, a ci powiększey części są Ormianie, Grecy i Zydrzy, Turcy zaś najmniejszą w nim część mają, a tu

wyściadają na ląd płynący Dunajem, i ładem potym dostają się do Konstantynopola.

ORPIERRE, m. w Delfinacie o m. 5 na półn: ku z. od Sisteron.

ORRERY, Baronja w Hr: Korkeńskim w Irlandyi.

ORSOY, *Orsoium*, m. w Xstwie Kliwii nad Renem o m. 4 na półd: od Weselu; Xiążę d' Orange dobył go r. 1634, i umocnił ie należycie. Ale Xiążę Orleanski dobyłszy go r. 1672. kazał zdemolować fortyfikacye. dl. 24. 18. sz. 51. 28.

ORSZA, znaczne M. powiatowe w Woj. Witebskim, z Stwem, zamkiem i szkołami. Miejsce przedtym sejmikow i sądow. Leży nad Dnieprem od Mińska m. 37, od Smoleńska 21, od Nowogrodka 36. Jest pod panowaniem Rosyi, sławne zwycięstwem Polakow nad Moskalami, gdzie na 80000 Moskwy poległo r. 1708.

ORSZOWA, lub **ORSOWA**, m. w Wołoszech obronne, założone ieszcze od Rzymian, a odnowione od Xcia Eugeniusza, ale upadło potym, został się tylko plac zamietkany od Wołochow i Turkow, naprzeciw którego w Serwii leży m. tegoż im.

ORSZYCA, rz. w pow. Orszańskim, płynie od północy, i przy Orsie wpada do Dniepru.

ORTA, m. w Xstwie Medyolańskim w Novarrois nad izeiorem tegoż im. o m. 8 na półn: ku z. od Nowarry. ob. Orti.

ORTEGAL, m. Hiszp. w Galicyi z przylądkiem sławnym o m. 10 na półn: od Ferrol.

ORTENAU, Ortenawia, kraina w Szwabii, w ktorey znajduje się miasto Cesarzkie Offenbourg, Gegenbach i Zell. kraina ta jest bardzo żyz na. Cesarz Leopold ustepił ją Xciu Ludwikowi *de Bade* i jego domowi. Ma m. 8 w kwadrat, i leży przy Renie i Brisgan,

na przeciwko miasta Strasburga. Wzdłuż go przerzyna rzeka Kintzing.

ORTENBURG, m. i Hr. w Bawaryi niższej, o m. 4 na półd: ku z. od Passau z zamkiem.

ORTENBURG, powiat wolny Cesarzki w Weterawii o m. 2 na półn: od Budingem, 8 na półn: ku w. od Frankfortu. Należy do domu Hessekasselskiego, i Hr. Stolberkich.

ORTENBURG, m. i Hr. Niem: w wyż: Karynthii nad Drawą o m. 15 na z. od Klagenfurtu.

ORTEZ, albo **OURTEZ**, *Ortesium*, m. Fr. iedno z najznaczniejszych w Bearnie. Leży nad rz. *Gau-de-Pau* na pagorku, o m. 7 na półn: ku z. od Pau. dl. 16. 55. sz. 43. 32.

ORTI, *Hortanum*, m. Włoskie w Patrimonium S. Piotra, z Bisk: przyłączonym do *Citta Castellana*. Leży przy Tybrze o m. 13 na półn: ku z. od Rzymu. 5; na w. od Witerbc. dl. 30. 2. sz. 42. 22

ORTNAU, ob. Ortenau.

ORTONS, M. Bisk: w Krol: Neapolitańskim, suff. Chietiańskie-go, w Abbruzie dalszej. Leży nad morzem i mniemają że w nim znajduje się ciało Apostoła S. Tomazsa.

ORTUGAL, ob. Ortegal.

ORUAL, *Aurea-vallis*, Opac. Fr. na półn: Luxemburgu Franc: w szrod lasow o m. 2 na półn: od Montmedy. Reguly bardzo ostrey Cysterskiej, tak iak w Trapie tamteysi ją zakonnicy.

ORVIETTA, *Urbiventus*, Orwieta, dawne i znaczne M. Włoskie sioleczone powiatu tegoż im. w Patrimonium S. Piotra, z Bisk: bezfrzed. od Papieża i pafacem wpiąłym. Widzieć się daie w tym mieście studnia bardzo głęboka, do ktorey iednemi schodami muly schodzą do nabierania wody, a wychodzą drugimi. Leży miasto na skale przerwisley ze wzyttkich

stron, blisko zbiegu rzek *Poglia-
na* i *Chuma*, o *m.* 20 na półn: ku
z. od Rzymu, 3 na półn: od Bol-
seny, od Witebu 6. dl. 29. 38.
lz. 42. 43.

ORZECHOWCE, m. w Woi.
Podolskim, nad rz. Podhorec, od
Zbaraza na w. *m.* 5.

ORZYCA, rzeka mała w Woi.
Mazowieckim, płynie przez Ma-
kow, wpada do Narwy.

OSAKA, *Osaca*, wiel. pię-
kne i sławne M. Japońskie, jedno
z 5 wielkich miast Cesarzkich na
wypie Nippon, z obzernym,
wspaniałym, i obronnym zamkiem,
przełożeni nad nim bywają dwaj
sawercy Cesarscy. Jest jedno z
najhandlowniejszych i najłodniej-
szych miast w Japonii, przeco go
Japończykowie zowią: *Teotrem u-
cich i rozrywek*. Wzysko tu ied-
nak jest drogo. Co go kwitną-
cym czyni, jest dobre położenie
nad rz. Jedogawą, na ktorej wie-
le pięknych zbudowano tu mostów,
i która po wielu rzniętych przez
miasto rozlewa się kanałach. Li-
czne nią do Osaki zawijała Bata.
W niej to godziny nocne na ro-
żnych bywają ogłaszane instrumen-
tach muzycznych, a każda na in-
nym. Japończykowie zaś dzielą
dzień i noc każdą na 6 godzin,
czyli 6 części równych. Miało le-
ży w miley i żyzney równinie. lz.
35. 50. dl. 152. 30.

OSCHAZ, m. Niem. w Marg:
Misli; Była to niegdys mocna
przeciw Wandalom forteca.

OSCHERSLEBEN, lub
OSCKLEBEN, m. Niem; z grodem
i zamkiem nad rz. Boda, w Xstwie
Halberstadtzkim, od Halberšta-
du na półn: ku w. *m.* 5.

OSELIA, ob. Oesel.

OSIECK, m. w Woi. Mazo-
wieckim, w okolicy pełney lasów
sławnych łowami Xżat Mazowie-
ckich. Jest Stwo placące kwarty
zl. 2405. Tu umarł Konrad Xżę
Mazowiecki. Leży od Czerška bliz-

ko o *m.* 2. Tegoż im. m. w Woi.
Sandomieckim nad Wisłoką ozdo-
bne palacem. Także Starostwo w
Woi. Pomorskim, placące kwar-
ty zl. 5546.

OSIECZNO, m. w Woi. Po-
znańskim.

OSIMO, *Auximum*, dawne m.
Wieskie w Marchii Ankonitań-
skiej, z bogatym B. sk. bezfrz: od Pa-
pieża, ozdobne wspaniałym Bisku-
pin palacem. Leży na górze bliz-
ko rz. Masony, o *m.* 3 na z. od
Loretu, 4 od Ankony, 41 na półn:
ku w. od Rzymu. dl. 31. lz. 42.
29.

OS-LANCOS, to jest: Pło-
tno, po Fr. *les Draps*. zowią się
góry wyfokie Brezylijskie w Amer.
przy odnodze wżyskich SS. *de
tous les Santes*; Nazwane są tak,
iż patrzącym się na nie zdaleka z
morza, zdają się bydź iako rozcią-
gnięone płotna przeciw słońcu do
wysuszenia.

OSMA, *Uxama*, dawne M.
Hiszp: w Kastylii starey, z Bisk. pod
Metropolią Toledańskiego. Zaleca
go Univeršitas fund: r. 1550. Dzi-
liay się prawie równie. Biskup re-
zyduje w poblizkim miasteczku
zwanym *El borgo de Osma*; Mia-
sto jest nad rz. Dnero, w równi-
nie; i okolicy obitey w wtzelkie
potrzeby życia, o *m.* 45 na półn:
ku w. od Toledu, 32 od Maarytu.
dl. 15. 2. lz. 41. 34.

OSMIATOW, lub OSZMIATOW,
m. w Woi. Kiiowski, nad rz.
Wiczą, która oddziela Woi. Bra-
clawskie od Kiiowskiego. Było da-
wniey dobrze obronne. Leży o mi-
lę od Bugi.

OSNABRUCK, *Osna-
burgum*, *Osna-
burga*, *Osna-
bruk*, da-
wne i znaczne M. Niem: w Cyrk.
Weśfalskim, z szkołami luterckie-
mi i z Bisk. fund: od Karola W.
r. 776, ktorego Biskup jest Panem
udzielnym kraju tego. W mieście
jest forteca, w ktorej rezyduje
Biskup. Sławny go czyni tra-

ktat tu podpisany między Cesarzem i Szwedami r. 1618. Religia Katolicka, jako i Proteſtancka zarówno tu są cierpiane. Leży nad rz. Haza, o *m.* 14 na półd: ku w. od M. nasteru, 10 od Herworden, 18 od Hremy. dł. 23. 48. sz. 52. 28. Olnabruckie Biskup wo jest Xſtwo Niemieckie w Cyrk: Weſtfałskim, graniczy na półn: z Biſk: Monafterſkim, na w. z Xſtwa Mindańskim, na półd. z Biſk: Monafterſkim wyżłym, a z częścią Hrabſtwa Lingenskiego na z. Jest to kray obfity w dobre paſtwiſka. Ma na *m.* 16 wzduż, a w szerz 12. W pokoju Weſtfałskim, dla dogodzenia Xżętom Brunſwick Luneburſkim, którzy opanowali byli to Biſk: zgodzono ſię, aby kolejno raz obierany był z domu ego Biſkup Proteſtant, a drugi raz Katolik, co dotąd ſtatecznie dopełniane było. Terazniejszy Biſkup jest Proteſt i jest nim Xiążę Yorku, drugi ſyn Krola Angiel: od r. 1761. Kapituła ſkłada ſię z 25 Kanoników, między ktoremi Proteſtantow jest tylko 3. Gdy Biſkup jest Proteſtant, ſprawowanie rządu duchownego co do Katolickow należy do Elektora Kolońskiego jako Metropolity, gdy tym czaſem Biſk: Proteſt: rząd ſprawuje Cywilny Papież co do funkcyi Kościelnych mianuje Wikaryusza Apoſtolskiego. Zaś ani Biſkup Proteſt: ani Katolicki prawa niemają czynienia jakiej reformy w Religi, *ius reformandi*, ale powinni tylko utrzymać rzeczy w tym ſtanie w jakim były dnia pierwszego Stycznia r. 1624. W mieście znajdują ſię 3 klasztory męzkie, i 5 panieſkich, 2 kościoły Katedralne Katol. i 2 Proteſtanckie: A w okolicy należące do Biſk: 32 kościołów Katol: 20 Proteſt. zaś 6 wspólnych obydwom religiom. Dzieli ſię Biſkupstwo Olnabruckie na 7 powiatow.

OSORNO, m. Ameryki półd.

w Chili, nad brzegiem półn: rzeki *Rio-Bueno*, w gruntach obfitych w kruszec złoty. Laecyufſiſze, iż w mieście i w okolicy można liczyć d. ikich na 2000. c, którzy płacą daninę Hiszpanom. Jest o *m.* 15 na półd: ku w. od Baldywii. dł. 306. 32. sz. półd: 10. 40.

OSORO, *Aforus*, m. Wloſkie ſtoł: małe wyſpy tegoż im. na Golie Weneckim, na półd wyſpy Cherso. Ma ſwego Biſk: pod Metropolią Zaruſkiego. Jest nieludna z przyczyny niezdrowego powietrza. Obfituje w miod, drzewa, b. dło &c. Przy brzegach poławiają ſię ſardele i wrzecienice. Nał: do Wenetow. dł. 32. 22. sz. 44. 54.

OSSA, rzeka Pruska, wypływa w Pomezanii, płynie przez Woj. Chelmuńskie, i koło Grudziądza wpada do Wiſły. Przy tey to rzece Bolesław, piſzą, iż utkwil łup na znak ſwych zwycięstw.

OSSAN, dolina w Benearnie, główne mieſce powiatu Laruny; Znajdują ſię w niey wody mineralne.

OSSFEG, klasztor Cyſterſow, w Czechach, w Cyrk: Leitmaryckim, z pięknym kościołem, od Leitmerycza na półn: ku z. *m.* 7. Jest mieſcem przechadzki dla tych którzy używają łaźni w Teplicach.

OSSSEN, w Xſtwie Oleſnickim w Szląsku, o *m.* 4 od Międzyborza, ſławne jest dobremi hutami, i obfitością soli, ktorey doſtarcza.

OSSFELD, m. Niem w Cyr, Saxonii niſzſzey, na pogran: Xięſtwa Brunſwickiego i Meklemburſkiego nad rz. Allerą.

OSSIACK, klasztor w Karynthii, ſławny, iż był mieſcem pokutowania, podług niektórych, dla Bolesława śmiałego po popełnionym zaboyſtwie S. Stanisława, który tu i umarł.

OSSIG, w Xstwie Lignickim w Szląsku, pamiętny urodzeniem sławnego Gaspára Schwenkfelda.

OSSOLIN, m. w Woj. Sandomierskim, gniazdo zaśluzony familiesi Hr. Ossolińskich, z pałacem. Leży niedaleko Klimuntowa.

OSSUN, włość we Fr. w pow. Bigorreńskim z tyt. Margr: o m. 6 na w. od Pau.

OSSUNA, *Ursa*, dawne i dosyć znaczne m. Hiszp. w Andaluzji, z Akademią rz tyt. Xstwa. o m. 5 na pold: od Exija. dl. 13. 17. sz. 17. 8.

OST, termin geogr: po Franc: *Orient*, *FR.* lub *Levant*, znaczy wschód, kraje wschodnie, wiatry od wschodu wiciejące &c.

OST-BAT m. Fr. główne miejsce pow. Ostabarczy, doliny w Nawarze, o m. 2 ods. *Palais*.

OSTALRIC, m. Hiszp. w Katalonii, nad rz. Tonderą, o m. 5 na pold: ku z. od Girony, 8 od Barcelony. Gnał Noailles dobył go szturmem r. 1694, i zburzył jego twierdze. dl. 20. 30. sz. 21. 44.

OSTEIN, Heabrowie na O. Stryjnie, lub są Heabiami Cyrk. Westfali, swe jednak dobra mają w Alfacji.

OSTENDA, *Offende*, potężne i znaczne M. nadmorskie w Flandryi Austr. z dobrym portem; Ma ratusz wspaniały, i kilka fortecami jest otoczone. Xzę Armii przymuszony był odstąpić od oblężenia jego r. 1583. Hiszp. próżno oblegali r. 1601. Dobył go Ambroży Spinola r. 1604 po trzechletnim oblężeniu. Oblężeni stracili ludzi na 50000, a oblegający więccy nad 80000. Marzałek *d'Antrout*, który go chciał wziąć zdradą r. 1658, sam dostał się w ręce nieprzyjaciół. Wzięte było od zwiazkowych r. 1706, a od Francuzów dnia 23 Sierpnia r. 1745. Największą niewygoda jest dla Ostendy, iż mienia wody słodkiej ale ią o m. 4 z Brugii sprowadzać musi.

Leży nad morzem, o m. 3 od Nieuportu, 9 od Dunkierki, 23 od Bruxelli, 70 od Paryża. dl. 20. 23. 1. sz. 51. 3.

OSTERBURG, pomierne m. Niem: w Marchii Brandeburskiej i Heabstwo, na Biełą, o m. 6 na z. od Hawelbergi.

OSTERHOFEN, m. Niem. z grodem w Bawaryi, blisko Durnau, o m. 8 na z. od Passau. Nerbertania mają tu dom bardzo piękny. Tegoż imienia jest m. i dobra udzielne w Szwabii, należące do Xcia *de la Tour* i *Taxis*.

OSTERLAND, *Ostlandia*, *Ostlandia*, Kanton Niem: w Elekr. Saskim, słyka się na polu: z Xstwem Naumburskim i Misją, z tąż na w. na pold: z Voigtlandyą, na z. z Xstwem Weymarskim, Altemburg jest M.S.

OSTERODA, m. w górach lasów Hartzyńskich, celne miejsce Xstwa Grubenhagenskiego, w kraju Hannoverńskim, o m. 8 na pold: od Goslaru; Jest dosyć wielkie, ma 2 kościoły, bram 4, i przedmieściów 2. Leży w krainie urodzajney w zboża z strony pold. W okolicy znajdują się rudy żelazne, al. szafier, gips, i wapno w obilności. Ryb ma także dostatkim. Odkryte tu jest r. 1705 źródło wody mineralney.

OSTERODA, m. Pruskie, w prow: Pomezanii z zamkiem, założone około r. 1270, zgorzało r. 1400. Pustoszone w wojnach krzyżackich nieraz. Leży między Liebenthalą i Hohensteinem, nad Drabencą.

OSTERWICK, pomierne m. w Xstwie Halberstadtzkim, o m. 6 na polu: ku z. od Halberstadu, na kępie. Było niegdyś stolica Bisk: Halberstadtzkiego.

OSTERWICK, m. celne miejsce powiatu tego im. w Brąbancyi Holl: o m. 5 na w. od Bredy.

OSTE-STADE, *Of-Stada*, Marchia Oſteſtadeſka, po Niem. *Oſter-Stede*; *March*, dystrykt, czyli kraina w Xſtwie Bremieńskim, długa na *m.* 6, szeroka na milę. Rozciąga ſię od krainy Werden wzdłuż Wezery aż do pow: Khade, i Blumenthalu, w kraini Hannoverſkim. Zawiera 5 Parafii. i obfituje w dobre paſze.

OSTFRYZYA, *Off-ife*, kraj Niem. na pograniczu Prow. Holl; zwany też Hrabstwem Embdeńskim. Oklewa go na półn; morze Niemieckie, na w. graniczy z Hrabstwem Oſemburſkim, na półd: z Biſk: Monaſterſkim, na z. z Prowincją Groning. Długi jeſt *m.* 20, a szer: 12. Dzieli ſię na 11. pow. Główna ma urodzajne, i wielkie mnoſtwo żywi bydła. Po ſmierci króla Edwarda oſtatniego Xciz Oſtryzyi przypadły dnia 25 Maja r. 1744, opanował go Król Pruſſii. Embden jeſt M. S.

OSTHEIM, m Niem. w Xſtwie Henneberſkim, w dystrykcie Lichtenberſkim. Należy do domu Xżat de *Saxe-We mar.*

OSTIA, dawne i ſławne m. Włoſkie w Kampanii Rzymſkiej, z Biſk: którego Biſkup jeſt pierwszym fuſr: Papieſkim, a do którego jeſt przyłączone Welletreńskie. Miasto to tak znakomite za czaso Rzymian, jeſt prawie zupełnie zrujnowane. Leży przy uſciu Tybru, o *m.* 5 na półd: ku z. od Rzymu. dl. 29. 49. lz. 41. 45.

OSTIAKOWIE, Oſtyaki, Narod Azyatycki w Syberyi po nad rz. Oby rozciągający ſię aż do Jeniſey, którą ma na w. na półn: leży między Cyrk: polarnym, i kaſtukami na półd. Składa część Tartary Ruſyſkiej. Nakoniec pod Piotrem W. dali ſię przywieść do przylęcia Ewangelii, i trzymała teraz z kościołem Moſkiewſkim. Są ubodzy, gnuſni, nieoſwieceni, kurzą bardzo wiele tabaki, zwykli na ſianach jeździć pſami.

OSTIN, ob. Waſtin.

OSTINGA, po Niem: *Oſtingerland*, lub *Neuhauſer March.* powiat w Xſtwie Bremieńskim, długości na *m.* 4, szeroki 2, po nad rz. Oſią. Zyzby jeſt w zboża. Zawiera 8 Parafii. Neuhaus, i Belum ſa najznaczniczyſze w nim mięſca.

OSTRA, m. w Morawii, w Cyrk: Preraſkim, z ſrony Szląſka wyż: o *m.* 8 na półd: ku w. od Oppawy. Tegoż im. przedmieſcie Olomuſca z klasztorem bogatym Norbertanow na górze.

OSTREWANT, kraina mała z tył: Hrabstwa, którego *Boucharu* jeſt mięſcem celnym.

OSTRO, m. w Woi Kłouſkim nad rzeczką, od Białey Cerkwi, o *m.* 5.

OSTROG, znaczne M. w Woi. Wołyńskim dawniey Xſtwo dobr bardzo obfzernych, w których uſtanowiona była Ordynacya, z których oſtatni Xżę Januſz Oſtrogſki uczynił *fidei-comiſſum* Rpltey r. 1609. która je rożnym dawała Panom, oſtatnim był dzierzawcą Xżę Januſz Sanguſzko; r. 1774 dobra Oſtrogſkie obrocila na fundacya Wielkiego Przeroſtwa Maltańſkich Kawalerow, z 6 kom-mendorſtwami, i z penſją z tych dobr dla W. Przeroa 12000, dla Kommanderow 13000, i tegoż r. pozwoleſialnym oſebom fundować Kommanderye. Dobra te t raz i Oſrog ſam ſtaly ſię dziedziczne imienia Malachowſkich i Rzewuſkich. Miasto leży nad Horyniem. jeſt dobrze budowne w murach, z ſzkolami, i pięknymi kościołami, od Korca *m.* 7. od Lucka 14.

OSTROGOTHIA, ob. Gothia.

OSTROŁĘKA, m. powiatowe w ziemi Łonżyńſkiej, z ſwem placowym kwarty zł. 1109. Leży blisko Narwy, na półd: od Łonżw.

OSTROPOL, m. w Woi.

Wolyńskim, nad Słuczą w gruntachżywnych, Ordynacyi Ostrógskiej, od Konstantynowa na w. o m. 2.

OSTROROG, m. w Woi. Poznańskim, gniazdo dawney rodziny Hr. Ostrogow, od Stobnicy o m. 2 na półd.

OSTROW, m. powiatowe w ziemi Nureckiej z Stwem, niema nic znacznego, od Nura około m. 2. Tegoż im. m. w Woi. Lubelskim, od Hrzędowa o milę. Także m. w Woi. Kaliskim.

OSTROW, m. w Woi. Nowogrodzkim, dosyć osiadłe, nad rz. o m. 4 od Mysłzy. Tamże Ostrow czerniczny dobra lenne, zamienione na dziedziczne dla im. Bernowiczow, Konstytucyą r. 1775. Tegoż im. w Inflanczech, w Wielkorządztwie Plekowskim, wzięte było od Zamoyńskiego r. 1582. Leży na wyłpie rzeki Wielika, od ktorego kilka miast dependuje.

OSTROWIE, m. w pow: Oszmiańskim, gdzie ustanowiona Ordynacya Chreptowiczow zniesiona została przez Seym r. 1775.

OSTROWIEC, m. w Woi. Sandomirskim, w pow: Wislickim z pięknym i dawnym kościołem dekanatu Opatowskiego. Tegoż im. w pow: Oszmiańskim z klasztorem Dominikanow, m. 5 od Oszmiany.

OSTROWO, m. w Woi. Witebskim, nad Dźwiną, dosyć obfzerne, teraz pod pan. Rosyi. od Witebska m. 3.

OSTROZEK, Małe m. w Woi. Wolyńskim, blisko rz. Słuczy, od Zwiála na półd: około m. 3.

OSTRYN, lub **OSTRINIA**, Stwo w Woi. Wileńskim, płacące kwarty zł. 2/26, od Szczucina na półn. m. 3.

OSTRZE, m. w Woi. Kiowskiem pod pan: Rosyi, dobrze budowane nad Deszną, od Czerniechowa m. 12 na półd.

OSTRZESZOW, dawne m. powiatowe w ziemi Wieluńskiej

z Stwem grod. ozdobne kościołami, od Wielunia m. 7. Powiat Ostrefzowicki feymikuie w Wieluniu.

OSTUNY, *Ostunium*, m. Wł. w Krol: Neapol. w ziemi Otrancckiej z Bisk: fuffr: Brunduzyiskiego. Leży na górze blisko Golfu Weneckiego, o m. 5 na półn. ku z. od Brunduzium, 7 od Tarentu. dl. 35. 24. sz. 40. 59.

OSWIECİM, *Osvetima*, m. stol: Xftwa w Woi. Krakowskim, ktore nayprzod należało do Śląska i miało swych Xżat, a ktore Kazimierz IV Krol Pol: od Janusza Xcia kupił r. 1457 za 50000 szerokich groszy Praskich. R. 1773 razeńi z częścią Krakowickiego zagarnął je Dom Austr. Miało swego Kasztelana i Stę. Kray jest ludny obfity w zboża, sol i rudy. Oświecim jest nad nysciem Sali do Wisły, ma zamek dawny, klasztor Dominikanow &c. od Zatora m. 2, od Krakowa 6. dl. 37. 22. sz. 51.

OSWIEY, m. w Woi. Polockim, niedawno wybudowane, imienia Hilzepow. Jest pod pan. Rosyi.

OSZMIANA, dawne, i znaczne m. powiatowe w Woi. Wileńskim, miejsce feymikow i sądow, z Stwem płacącym kwarty zł. 1157, jest zabudowane drzewem, ozdobne klasztorami, o m. 7. od Wilna. Powiat Oszmiański feymikuie w swym mieście i obiera 2 Posłow. Ma swych urzędnikow i Marszałka dozywotniego. Konstytucyą r. 1717 liczy w tym pow: Dynow 8420.

OTAITI, cb Taiti.

OTRANTA, *Haduntum*, dawne i znaczne M. Włokkie w Krol: lestwie Neapolitańskim, stol. z Arcy-Bisk. i portem. Turcy wzięli go byli pod Mahometem I. odzyskał go Ferdynand Krol Neapolit. Leży przy zlacceniu się z morzem Golfu Weneckiego, o m. 14 na półd: ku w. od Tarentu, 15 od Brundu-

zyum. *dl.* 36. *10.* *sz.* 41. 21. Otranccka ziemia, *Terra Hydruntina*, prow. Krolestwa Neapol. na poln. styka się z ziemią Barską i Golfem Weneckim, z tymże na w. azwiel. Golfem, który jest między tą prowinc. i Bazylikatą na pold.: i z. Jest kraj bardzo obfity w drzewa oliwne, figi i wino. Ztąd wychodzą najszacowniejszą wełny, pod imieniem wełny Tarentynskiej. Wyławiona jest na częste napaśtowania Koziarzów Tureckich. Od kapu to Otrancckiego prowadzonym przez morze mostem, chciał był Pyrrhus złączyć Włochy z Grecyą, który miałby był mil 13.

OTTENBEWERN, Opac. bezszrednie Benedyktynow w szwabii, ktorego Opac. Niem. mieysca na seymach Krefcy Niem. *o m.* 2 na w. od Memmingen.

OTTENDORF, ob. Atterndorf.

OTTENWALD, *Ottonia sylva*, Niem. kraina w Palatynacie Renu między Menem i Nekrą, ku granicem Frankonii i Flekt. Mogunckiego; należy do Elektora Palatyna.

OTTERSBERG, Dystrykt w Xstwie Bremelskim, długi na *m.* 6. szeroki 5. po nad Wunneleą, *o m.* 15 na poln. ku w. od Bremy.

OTTERSBERG, jest także forteca w Xstwie Dwoch-mośtow, na poln. od Kayserlautery.

OTTIMACHAU, w Szląsku, w Xstwie Grotkowskim, ma zamek mocny, który byli opanowali Prusacy r. 1741. Należy do Bisk. Wrocławskiego, *o m.* 5 na pold. ku z. od Grotkowa

OTTMARSCHHEIM, wieś w Alfacyi, *o m.* 3 na poln. od Huningi, sławna Opactwem szlachtetnych panien obowiązanych ślubami.

OTTYNIA, m. Polskie pod pan. Austr: w Cyrkule Halickim, od Tyśmienicy na pold. *m.* 2.

OUARVILLE, m. Fr. *o m.*

5 na pold. ku w. od Karnuty.

OUCHÉ, mała kraina Normandyi, w ktorey nayszacowniejsze m. jest Bernav. Tegoż im. rzeczka Fr. która wypływa, *o m.* 3 od *Banne* i wpada do rz. *Saone*.

OLDENBURDUM, *Oldenburdum*, bogate i mocne M. w Flandryi Austr: założone fabryką glancownych obicłow. D. był go był Ludwik XIV. r. 1667. Marszałek Humerus szturmował go r. 1684. Otebrano było od Franc: r. 1706. dnia 11 Lipca r. 1708. byli tu zbici Fr. od związkowych; odzyskali go ci dnia 22 Lipca r. 1745. Oyczyzną jest Malgdrzaty de Parme. Adryana Brawera, i Jana Druzyfza. Leży nad Skaldą w dolinie, *o m.* 5 na pold. od Gandawy, 6 od Tournay, 12 od Mols, 11 na z. od Bruxelli. *dl.* 2. 16. *sz.* 50. 49.

OLDENBOSCH, *Vetus Sylva*, czyli *Stary las*, m. w Brabancyi Holl: *o m.* 4 na z. od Bredy, z pięknymi i obzerzym portem. Znaczu handlem wielkim, który prowadzi.

OUDEFWATER, *Aquae Veteres*, m. Prowincyi Hollandyi nad Ifflą, *o m.* 6 na z. od Utrechtu. Oyczyzną jest Arminiusza wodza liczney sekty między protestantami.

OVELGUNNA, m. w Herb: Oldenburskim, *o m.* 8 na poln. od Oldenburga.

OUËN, (St.) Opac: Bened: w Rotomagn, czyni 35,000. liwr.

OUËSSANT, *Uxantus*, wyspa Franc: na Oceanie, ku brzegom brytanii, na przeciw *Conguel*. Ma na *m.* 3 wokóło, i niema jak jeden zamek i kilka chat. Otacza ją wiele innvch mniejszych wyspek, ktore się zowią *wyspami Ouëssant* *dl.* 12. 28. *sz.* 48. 30. Pol tą wyspą r. 1778. stoczona bitwa.

OUEST, termin Fr. geogr. po Łac: *Occidens*, po Niem. *West*, znaczy zachod, kraie, morza i wiatry zachodnie.

OUGLI, wielkie M. Azyatyc:

w Indostanie. Jest bardzo handlowne, i położone nad brzegiem zachodnim Gangiesu, o *m.* 18 od jego uścia. dl. 10. 30. sz. 22.

OUGNON, ob. Oignon.

OVIEDO, *Oviedum*, Owied, dawne i znaczne M. Hiszp: st. leżące w Asturyi Owiedańskiej, z Bisk. medependującą tylko od Papieża, i z Akademią. Tu miało być concylium r. 921. Leży nad rz. *Oua i Deva*, o *m.* 46 na półn: ku w. od Kompostelli, 20 od Legionu, 83 od Madrytu. dl. 11. 48. sz. 43. 23.

OULCHY, ob. Auchy.

OULX, główne miejsce doliny tegoż im. o *m.* 3 na w. od Brianfony, ustąpił Krolowi Sardyńskiemu r. 1713. przez traktat Utrechcki. Sławny Kawaler *de Belle Isle*, był tu pochowany.

OURAC, ob. Aurach.

OURATURA, wyspa przyłączona do Ceylanu, w końcu Janafatan, długa na *m.* 6. i licząca na 2600 mieszkańców. dl. 98. 30. sz. 9. 50.

OURC, rzeka mała we Francji, która wypływa z powycy miasta *Fere*, i uchodzi do Marny. Zaczyna być spławną od *Ferté Blondo Blans*.

OURCAMP, Opac. Cyfter: fundowane r. 1129. czyni 3.000. liwr. o milę od Noyony.

OURCIERES, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 4 od Gapu, na półn. ku w.

OUREM, m. Portugalskie w Estremadurze, z zamkiem, położone jest na górze, o *m.* 4 na w. od Lejry dl. 9. 55. sz. 39. 34

OURFA, ob. Orta.

OURIQUE, *Ourica*, Ouryka, m. Portugal w Alentej, dawne zwycięstwem Alfonsa I. Krola Portugal: ktore r. 1130. odniósł nad 5 Krolami Maurów. Pięć głów tych zabitych Krolow służy za herb Portugalii. Jest o *m.* 13 na półd. ku w. od Lisbony. dl. 9. 55. sz. 37. 59.

OUROUX, m. Fr. w pow. Niwerneńskim, między górami leżące, o *m.* 3 na półn. od *Chateau-Chinon*.

USA, *Urus*, rzeka Angielska, która wypływa z Oxfordsbiru, i dwoma korytami wpada do morza przy *Lin* jednym, a drugim, o *m.* 3 powyżej.

OUSSON, m. Fr. o milę od Briary.

OUST, m. Fr. w Gaskonii, w Hr. Comminges, o *m.* 5 na półd. od St. Lizier.

OUSTIUG, ob. Ustyug.

OUTAOUACS, Utahowie, dziki naród Ameryki północnej w nowej Francji, nad jedną wielką rzeką. Holdrią Krol. Algonkwickiemu.

OUVEILLAN, m. Fr. w Langwedocji, w Diec. Narbonneńskiej.

OUZUER, m. Fr. nad Ligierą, o *m.* 2 od Sully. 3 od Gienu.

OWAR, ob. Altemburg.

OWER-ISSEL, *transfala-na Provincia*, jedna z 7 prowincyi Rzplitey Hallenderskiej, położona za rz. *Elbia* i *Zuiderzee*, styka się na półn. z Fryzją, i prowinc. Groningą, na w. z Bisk. Monasterkim, na półd. z tymże i Hr. Zutanią, na z. oblewa ją *Helia*.

Dzieli się na 3 części pryncypalne, które są dystrykty, *Drenta*, *Twentta* i *Salianta*. Dewenter jest M. S.

OWERRA, lub *Oveira*, bogate miasteczko i Krolestwo w Afryce, nad brzegiem południowym Gwincii. Grunta ma suche i nieplodne, a powietrze niezdrowe. Wydaie jednak niektóre owoce, jako to: banany, orzechy kokowe, &c: Mieszkańcy są urodni, i dosyć dowcipni. Wszyscy są znaczeni trzema narznięciami, jednym na czole, a dwoma na skroniach. dl. 25. 35. sz. 6.

OWRUCZ, *Ournicia*, znaczne M. powiatowe w Woi. Kiiowskim, z szkołami, stwem grod. i Opac:

zakonu S. Bazylego. Miejsce jest świątyni. Zdobia go kościoły i klasztory. Leży między błotami, dla których w icheni często bywa niedostępne, od Czernobyia na w. m. 14. powiat Owrucki na gruntach biotnych i tłustych, obficie w bydło, zboża, i pasze. Seynikuie w Zytomirzu.

OWRUCZKO, lub **O D R U C Z K O**, m. w Woi. Mińskim, podług strykowskiego, miało tytuł Xstwa, którego niektorzy szlachta Ruscy używali. Miało to raczey ma być mieszczone w Woi. Witebskim, w pow. Orszańskim, blisko rzeki Druyec, o m. 11 od Orszy.

OXFORD, *Oxoniam*, wiel. i piękne M. Angielskie, stołeczne Prow. tegoż im. z Bisk. w Metropolii Kautuaryjskiego; zaleca go Universitas jedna z najświetniejszych w Europie, która się składa z 20 Kolegiów bogatych w dochody, i z 5 nie tak dobrze opatrzonych, ma teatr drukarnię, Muzeum, i wiel. ziół lekarskich ogrod. Wyśla 4 Deputatow na Parl. 2 od miasta, 2 od Akad. Leży nad zbiegiem rzek Isis, i Cherweld, o m. 6 na połudku z. od Buckinghamu, 16 na z. od Londynu, 18 od Kambrydgi. df. 16. 23. sz. 51. 44.

OXFORDSHIRE, prowincya Angielska, z tytułem Hr. Ma obwodu około m. 34. i morgow ziem 534000. Powietrze tu panuje zdrowe, grunta są urodzajne w zboża, owoce, i pastwiska. Oblewa ją rz. Tamiza, Cherweld, Windruas, i Emvolda. Wyśla 2 Deputatow na Parl.

OXU, wielka prow. Cef. Japońskiego na wyspie Niphon.

OYAPOC, forteca Fr. w Guianie, o m. 6 od uścia rz. Oyapoki, na w. od Kaienny. sz. 3. 15.

OYCOW, m. w pow. Krakowskim z zamkiem, i śwem placą-cym kwarty zł. 1699. Leży za le-

wym brzegiem Wisły. Jest w emfiteuzie Gnata Bruhla.

OYF, *Auferia*, m. i Hr. Fr. w pow. Bulońskim. Anglicy posiadali go aż do wzięcia Kaletu, jest o m. 1 od Grawelines, 2 od Kaletu, 16 od Paryża. df. 19. 35. sz. 51.

OYSEL, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 na połd. od Rotomagny.

OZAROW, m. w Woi. Sandomirskim, gniazdo domu Ozarowskich, między Janikowem i Glianami. Tegoż im. Krolewyszczyna w ziemi Warszawskiej, w posesyji emfiteutycznej Ur. Szamockiego.

OZARZYCE, w Woi. Mińskim z śwem, i Opac. Greckim. Leży w pow. Mozyrkim, swo płaci kwarty zł. 725.

OZGA, m. w Woi. Połockim, z klasztorem Franciszkanow.

OZIERCE, w pow. Pińskim, swo płaci kwarty zł. 425. podlega prawu emfiteutycznemu Ur. Lubawskiego.

OZILLAC, (St. Michel d') m. Fr. w Santonii z tyt. Margr. o m. 4 na połd. od Pons, 7 od Saintes.

OZIORYSZCZE, m. w Woi. Witebskim, blisko granic Moskiewskich nad jeziorom, od Newela, o m. 2.

OZON, wieś Fr. o m. 2 od Yosa, sławna rzodfem linoty, czyli klein czarnego.

P

PABIANICE, m. w Woi. Sieradzkiej w pow. Piotrkow: wielki fundusz Kapituły Krakow: donacyi Krolewskiej, m. 5 od Piotrkowa, niedaleko Łasku.

PACANOW, m. w Woi. Sandom. Izłacheckie, o m. 3 od Korczyna, 4 od Wislicy. Nał. do im. Kunorowskich, i Soltykow, dawniey im. Pacanowskich.

PACEM, m. na wyspie Sumatrze, w Krol. Achemickim. Było

dawniej stolicą jednego z Krolestw, które opanował Król Acheniski. dl. 115. sz. 5. 2.

PACHACAMAC, Pafzakamak, dolina w Amer: pold: w Peru, sławna przez swą żyzność, i bogaty kościół, który był na niey za panowania Iukałów. Leży o m. 4 na pold. od Limy.

PACY, *Paciacum*, dawne m. Fr. w Normandyi nad Rnra leżące, o m. 3 na pold. od Vernon. To m. jest bardzo handlowne, i ma Opac: Benedykt: czyniące 14000. liwro: ob. Pasty.

PADERBORN, *Paderbor-na*, dawne, bardzo ludne i wielkie M. Niem. w Westfalii, stolecz. jednego stanu udzielnego dzierżonego przez swego Biskupa, który jest pod Metropolią Mogunckiego, Xżciem Imperii, i który mieszkał zazwyczaj w Neuchatel. Katedra jego jest wspaniała. Aby bydź przyjętym do Kanonii tej Katedry, potrzeba bydź ćwiczonim w naukach w Akademiij Franc: lub Wło. Wielu Cesarzow od Karola W. przemienlikiwało w tym mieście. Paderborna leży nad strumykiem nazwanym *Pader*, o m. 16 od Kasselu, 18 od Munster, 15 od Minden, 154 od Wiednia. dl. 26. 28. sz. 51. 46. Bisk: Paderborskie było założone od Karola W. a Cesarz Henryk II. pomnożył jego dochody. Kraj dopomnożył jest żyzny chociaż jest gór. ysty. Znajdują się w nimminy żelazne, rachują tu na 20 miast, 20 zamkow, 16 konwentow, 54 kościołow. Rozciąga się aż po Wezerę.

PADUKOWIE, Narod Luyani.

PADUA, *Patavium*, *Pavia*, Padwa, dawne, wielkie, st. M. stolecz: pow. Padwańskiego w Wenecyi leżącego, z Akad: i Bisk. pod Metropolią Udyńskiego. Nie jest ludne w proporcyi dwy wielkości. Jest w nim wiele pięknych pałacow, kościołow, przytym i innych wiele wspaniałych budowli. Jest ona oy-

czynną Rolandyna, Juliusza. Pawła Krassa, Jakoba Dondus, Herkulesa Saxonia, Jakoba Alwarot, Marka Benawidylusza. Leży w gruncie nazyzniczym z całych Włoch, zkad urosło przysłowie *Bologna la grassa, Venezia la guassa, ma Padova la pessa*. nad rz. Brenta i Barchiglona, o m. 8 od Wiucenzy, 90 od Wenecyi, 90 od Rzymu. dl. 29. 30. sz. 45. 22. -26".

PADRON, *Pa Fluvia*, m. Hiszp. w Gallicyi nad Ullą, o m. 4 na pold. od Kompostelli. dl. 9. 18. sz. 42. 40.

PARENHOFFEN, m. Fr. w niższej Alfacyi, należą do Wielkorządztwa Strazburgu, w dolinie pod górą blisko Mottery. jest traktem wielkim dla przechodu woysk, o m. 3 od Haguenau. dl. 26. 26. sz. 48. 48.

PAGO, *Paganorum insula*, wyspa na morzu Istrii, o mię od brzegow Kraacy, hołenięca Wenetom. Ma obwód około m. 23. i jeden zamek obronny. Powietrze ma bardzo zimne, co jednak nieprzeszkadza, aby niebyła bardzo ludna. Ziemia uienrodzayna. Znajdują się na niey zupy solne. Rządzi się ta wyspa osobnym prawem postanowionym r. 1433. Jest na niey dwóch Urzędnikow z szlachty Weneckiej, jeden do rządzenia, drugi do wybierania podatkow. dl. 32. 40. 33. 5. sz. 44. -35. 52".

PAJEZCZO, m. wWoi. Sieradzkiem, w pow. Radomskim z kościołem parzadnym, dobra Paulinow Częstochowskich, o m. 4 od Wielunia na w. prob. Akad. Krak.

PAILCHES, m. z tyt. Hr. w Langwedoccy, o m. 2 od Pamiers, 1 od *Mas d'Azil*, 11 od *Toulouse*. Dobrze tu zbierają wina.

PALMPONT, Opac. August: we Fr. założone r. 630. w Dyace: *S. Malo*, o m. 9 od Rennes czyniące 6000. liwr. Wokolicy jego znajdują się rudy żelazne bardzo szacowane.

PAIMBEUF, ob. Pinbeuf.

PAIR, (St.) ob. Poix. (St.)

PAIRIER, m. Fr. w Piktawii, o m. 6 od *Sables d'Olonne*, 48 od *Beauvoir*.

PAIRIS, Opac. Franciszkań: założone r. 1138. w Allacyi, o m. 4 od Kolmaru, czyni 800. liwr.

PAITA, m. Ameryki połł. w Peru w Wielkorządztwie *Quito*, o m. 100. od tego miasta z wyśmienitym i sławnym portem. dl. 296. 56. 12. 5. 15.

PAKOSZ, m. w Woł. Inowro. o m. 6 od Torunia, teraz pod pan. Pruskim.

PAL, (St.) m. Fr. w *Chalenson*, w lesie, o m. 6 od *Mombriſon*.

PALACIOS, *Palatium*, m. Hiszp. w Andaluzyi, o m. 8 od Sewilii. dl. 12. 24. 12. 37. 4. Palafuga, przedgurze Hiszp. w Katalonii.

PALAIS, *Palatium*, m. mocne Fr. w Bretanii stol. wyspy *de Belle-Isle*. Anglicy opanowali go r. 1761. a oddali 1763. dl. 14. 20. 12. 47. 20. Jegoż im: jest wioska blisko Nantes sławna urodzeniem Abailarda.

PALAIS, *Fanum S. Pelagii*, M. w niższej Nawarze w Diec. Bayońskiej. Spór wiedzie z miastem *St. Jean de Pie-de-Port*, o tytuł stolicy Nawarry. Odległe jest od niego, o m. 6 na półn. 1, o od Paryża. dl. 16. 34. 12. 43. 21.

PALISEAU, m. Fr. o m. 5 od Paryża.

PALAMOS, *Palamus*, ma. Je ale bardzo mocne m. Hiszp. w Katalonii z dobrym portem. Franc: wzięli je 1694. Leży nad morzem śródziemnym. o m. 5 na połd. od Gironne, 19 na półn. od Barcello-ny. dl. 20. 45. 12. 41. 48.

PALANKA, m. w wyż: Wę-gler w Hr. Nowigradzkim nad rz. Ibola, o m. 7 od Nowigradu, 15 od Budy. dl. 36. 58. 12. 48. 3.

PALAO, Flispy nowe.

PALAPOLI, M. Natolii w Ka-

ramanii, na półn. wyspy Cypru, w uściu prawie jedney maley rzeki. dl. 51. 1. 12. 36. 32.

PALATINAT, *Palatinatus*, znaczą prow. Niem. pod ielona na niż y i wyższy Palatynat Wyż. Palatynat nazywany także Palatynat Bawaryi, jest między Bawaryą, Frankonią, i Czechami, należy od r. 777. równie jak i niż. Palatynat od Elek. Palz-Bawari z domu Sultzbachkiego. Jest w nim wiele oddzielnych państw, Amberg jest jego M. S. Palatynat niż y czyli Palatynat Renu, albo Elektorat, jest kraj piękny i żródny. Ren i Neker sprawią urodzajność jego. Graniczy z arcyb. Mogunckim, Hr. Katzenellebogen, Hr. Erpach. Xięstwem Wirtemberskim, z Ailcyą, Margr. Badeńskim, i Arcybiskup. Trewirskim. Elektor Palatyno przemieszkiwa częścią w Manheimie, częścią w Muelchu, Stoleczym M. Bawar. Posiada on jeszcze XII. o Neuburskie, Bergeńskie i Julaku, X. Sultzbachkie i wiosci Rawensteinskie. Poddani są wyjęci od prawa Kaduku we Franc: 1767. Wiele malech państw zamyka się w Palatynacie, które mają swych udzielnych panow i niezależących od Elektora Palatyna.

PALAZZUOLO, *Palatium*, m. w Sycylii w *Wal de Noto*. Jest także tegoż im. m. we Włoszech w pow. Bressiu, nad Oglio, o m. 5 od Bergamu. dl. 32. 40. 12. 37. 3.

PALENCIA, *Palencia*, dawne m. Hiszp. w Król. Legionu z bogatym Bisk. Suffr. Burgońskie-go, wybudowane było przez Król. Sancheza W. Akademia jego w 13 wieku przeniesiona była do Salamanca. Jest na granicy żyzynd nad Karrioną, o m. 17 od Burgos, 25 od Legionu, 46 od Madrytu. dl. 13. 28. 12. 42. 10.

PALFOCASTRO, twierdza na w. Kanary, między przylądka-ami Siders i Paleo.

PALERMA, *Panormus*, dawne

wne, wielkie i bardzo ludne M. w Sycylii w prow. de Mazara, z Arcy-bisk. i małym portem, publiczne budynki, rynki, kościoły, fontanny ma wspaniałe, fontanna, która jest na Ratusznym dziedzińcu, uchodzi za najpiękniejszą we Włoszech. To miało spor wiedzieć z Messyną o tyt. stoli. Sycylii jest oyczyzną Jana Macieja Giberti, Anton. Palerina, Joz. Galeano; i S. Agaty, której iednak oyczyzną, niektorzy mieniają bydź Katanę. Leży w Palermo na brzegu połn. tej wyspy przy odnodze tegoż imienia na pięknej równinie, o m. 44 od Misinii, 70 od Neapolu, 98 od Rzymu. dl. 31. 15. sz. 38. 10.

PALESOLI, m. na brzegu Sycylii na z. Tarfu. Pompeiusz nazwał je był *Pompeiopolis*, dla zachowania pamiątki swego tu zwycięstwa nad Piratami, ale potem nazываło się *Trajanopolis*, że Cesarz Traian tam miał umrzeć.

PALESTINA, ob. Judea;
PALESTRINA, *Praeneste*, dawne M. Włoskie w Kampanii Rzymskiej z Katedrą, której Biskup jest jeden z sześciu Kardynałów starszych. Znaydują się w nim piękne ostatki kościoła fortuny, w którym Mozaika dobrze dotychczas utrzymuje się. Leży na dolinie pod górą, od Rzymu, o m. 8 na w. dl. 31. 24. sz. 41. 50.

PALIAKATA, albo **PALIKAT**, m. Indyjskie na brzegu Koromandlu, w Krol. Karnateńskim, na drodze z Mazulipatanu do Gandikor. Hollendrzy mają tam swój skład i twierdzą nazwaną *Geldros*, o m. 8 na połn. od Madras. dl. 98. sz. 13. 34.

PALICE, *Palicia*, m. Fr. w pow. Burgońskim nad Bezbrą, o m. 7 na połd. od Roanne, sławne przez swoje targi i iarmarki.

PALICOURS, *Palikurowie*, Narod Francyi połn. w Amer. między rz. Epikuli i Agalri. Są przytopyni, odważni, i przystępni

Tom II.

dla cudzoziemców, których tam ściera częstowanie rybą morską do wieloryba podobną, *Lamientin*.

PALIMBUAN, albo **PALIMBAN**, *Palimbanum*, M. S. Krole. tegoż imienia na wchodniej stronie wyspy Sumatry. dl. 122. 45. sz. 3. 8.

PALCATI, wielkie jezioro w kraju *Eluths*, albo Kalinuków w Tartaryi wolney na w. Między innymi wpada weń rz. Ili, która ma swoje źródło około M. Ciali.

PALLANT, m. zamek i dzierżawa w Xstwie Juliaceńskim, niedaleko od Juliaku. Należy do Xcia Waldeckiego.

PALLIANO, *Pallianum*, m. w Kampanii Rzymskiej na wzgórcu, o m. 10 na w. od Rzymu.

PALLU, m. Fr. w pow. *Maine*, o m. 13 od Mans; 2 od *Ferte-Macze*, 6 od Alentony.

PALLUAU, ob. Páhuau.

PALMA, albo **PALMA** nowa, *Palma*; M. Włoskie bardzo mocne w państwie Weneckim w pow. Foronulieńskim z portem. To miejsce wiele pomaga Wenetom do obrony kraju przeciwko Turkom i Austry. Leży nad morzem, o m. 4 od Udynu, 4 od Akwilei, 22 od Wenecyi. dl. 31. sz. 45. 2.

PALMA, ob. Maiorka.

PALME, m. w Dyec. Narbonneń. o m. 2 od Lenkaty na połn.

PALME, *Palma*, wyspka Afryki, jedna z Kanaryjskich. Jest bardzo żyzna, obituje w pastwiaku, cukier, rodzenki i inne owoce, tudzież w bytło. Leży o m. 12 od Fer wyspy. sz. 28. 30. Hiszpani podbili ją r. 1460. Obywatele icy są Chrześcianie.

PALMELA, m. Portugal. w Estremadurze z zamkiem wyłta wionym na skałe. Leży o m. 12 na połnoc od Setubal, 7 od Lizbony. dl. 9. 27. sz. 38. 30.

PALMES, przyladek morski, leży w stronie połd. Malagetty w Gwinei połnoc.

R

PALMIRA, albo **TADMOR**, M. Syrii w pułnym kraju z Arcy-Bisk. blisko Arabii pułtey. Imię ma od obfitości palm na tego gruntach rosnących. Mniemają niektórzy, iż było wystawione od Salomona, i należało do Krolow Babilońskich. Za czasow Pliniusza było stolcą jedney Rzpltey, a potym M. S. Kroletwa Palmiryanow sławnego potęgą Odenata i odwagą Zenobii żony jego. Cesarz Adryan nazwał je *Adryanopolis*. Widzieć w nim jeszcze można wspaniale rozwalony, których opisanie wyszło z druku z pięknymi kopertzycznami. Leży o m. 30 na połu. od Damasku.

PALOMERA, *Palumbaria*, m. Hiszp. na wyspie Maiorce z dobrym portem. dl. 20. 11. sz. 39. 46.

PALOS, *Palus*, m. Hiszp. w Andaluzyi z miernym portem, lecz sławnym iż Krzysztof Kolumb puścił się ztąd na odkrycie nowego świata w r. 1492. Leży przy ujściu rz. Porto-Tinto, o m. 20 od Sewilli. dl. 11. 32. sz. 37. 8. Palos jest także sławny przylądek Hiszp. w Krol. Murcyi.

PALOTTA, *Paloda*, m. niż: Węgier, w Hr. Alby Krolewskiej, o m. 4 ku połu. od tego miasta. Cesar. odebrali je Turkom r. 1687.

PALSEY, *Palstrum*, m. Szkockie w prow. Klidesdalii, z tyt: Baronii.

PALUAU, *Paludellum*, m. Fr. w pow. Berry nad Indrą. Filip August odebrał je Anglikom 1188. o m. 6 od *Chateauroux* ku z. Drugie tegoż im. m. jest w Piktawii, o m. 4 ku pold. od Garnache z tytu. Hr.

PALUDE, *Palus*, M. Azyi z tyt. Xstwa udzielnego w Wielkorządztwie Erzerom, blisko Eufratu. Mielzkane jest przez Mahometanow i Chrześcian, którzy tam bardzo dobrze są położeni. Mowią iż tam nappierwiej wynalezione były litery Ormiańskie. dl. 57. sz. 38. 35.

PALUS-MEOTIDIS, albo **Morze Zabach** *Palus Meotis*, wicika odnoga między Azyą i Europą na północ morza czarnego. Brzegi tego połu. są zamieszkałe przez Tatarow, południowe przez Cyrkafów, a zachodnie przez Tatarow Krymskich.

PALZIG, ob. Zullichau.

PAMIERS, albo **PAMIEZ**, *A-pamia*, piękne M. Fr. w wyż. Langwedocyi z bisk. Suffr. Tulozańsk. założonym r. 1296. Bernard *Saisset* ostatni Opat Opactwa S. Antoniego, był jego pierwszym Biskup. Kapituła ta była sekularyzowana 1745. Nie jest to miasto teraz tak znaczne jak pierwiey, ani zaludnione w miarę swey wielkości. Leży nad *Arzege*, o m. 5 ku połu. od Foix, a 10 ku pold. od Tulozy, 165 od Paryża. dl. 19. 15. sz. 43. 8. Blisko tego miasta jest źródło wód mineralnych pomocnych na pedogre i zatwardzenie żołądka.

PAMPELONNE, *Pampelona*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 5 na połu. od Alby. dl. 19. 56. sz. 44. 7.

PAMPELUNA, *Pampelon*, M. znaczne Hiszp. stol. Nawarry, z mocnym bardzo zamkiem i bogatym Bisk. Suffr. Burgońskiego. Mowią że to miasto było założone jeszcze od Pompeusza. W zamku jest młyn z sztucznemi skrajdlami służący do mielenia zboża w czasie oblężenia. Rynki są piękne, ozdobione sklepami bogatych kupcow. Jest tu rezydencya Vice-Krola. Leży na żyzney równinie nad Argą, o m. 17 na pold od Baionny, 35 od Bilbao, 67 ku połu. od Madrytu, 30 od Saragoſy. dl. 16. 10. sz. 42. 42.

PAMPELUNA, *Pampelon*, M. Amer. pold. w Krol. nowey Grenady. Sławne jest przez swe mioty złote, i wielkie owiec trzody. Leży o m. 60 ku połu. od Santa Fe. dl. 308. 55. sz. 6. 30.

PAMPROU, *Pampro*, m. Fr.

w Piktawii, o *m.* 3 ku połd. od *Maixent.*

P A N, albo PAHAN, m. Indyi na połwyspie Malaki, stołeczne małego Krol. tegoż im: obfitującego w mak i sionie. dl. 122. sz. 3. 30.

P A N A M A, bogate i piękne M. Ameryki połd. z Wielkorządztwem i Bisk. należącym do Metropolii Limańskiej. Ten Biskup nazwa się Prymasem ziemi tegiej. Domy publiczne w tym mieście są bardzo wspaniałe. Wszystkie towary z Peru i Chili przybiciąją do Panamy, i zawsze w tym porcie znajdują się okręty. Kraj okoliczny obfituje w psstwiśka, z tym wszystkim jest dosyć nieurodzayny. Leży to miasto przy odnodze tegoż im. nad morzem południowym, o *m.* 4 od dawnego Panama zburzonego r. 1670. dl. 297. 20. sz. 8. 40.

P A N A N A, m. Azyi w Indjach na brzegu Malabarńskim w Krol. Kalikut, z dobrym portem.

P A N A R Y, jedna z 7 wysp Liparskich na połn. Sycylii.

P A N A R U C A N, *Paranucanum*, m. Indyjskie stoł: małego Krolest. tegoż im. na wyspie Jawa, o *m.* 10 od Balambaun. Wielki tu handel mieszkańcy prowadzą niewolnikami.

P A N A T. Vice Hr. w pow. Rutenieńskim we Fr. o *m.* 3 ku połn: od Rodezy. Tytuł tego przeniesiony jest od Peyrebruny, ktore jest o *m.* 5 ku połd. od Rodezy.

P A N A Y, *Panaia*, wielka wyspa Azyi, około 100 *m.* okręgu mająca, jest najludniejsza i najżyźniejsza z Filipińskich, figury jest troygraniastej. Powiadaią iż na tej wyspie kiedy grzmi, spadają małe kienie krzyżyki kamienne, ktorym wielką przypisują dzielnosc. Należy do Hiszp. oblana jest wielą rzekami i strumykami, wydaie wiele ryżu, nie mało innego zboża. Hoilo jest iey słońca. dl. 137. 40--139. sz. 10. -- 11 30.

P A N C A L E, *Pancalerium*, m.

Włoskie w Piemencie, o *m.* 5 ku połd. od Turynu, nad rz. Padem.

P A N G A, M. Afr. w Krolest. Kongo, stoł. prow. Bamba, z tyt. Xstwa o *m.* 36 od brzegu. Xżę ten jest najpotężniejszy z lennikow Krola Kongońskiego, i jest oraz Hetmanem woysk iego. dl. 32. sz. 6. 30.

P A N G O, prow. Afr. w Krol. Kongo, z tyt. Margr. Graniczy na połn. z Xstwen Sundy, na w. z rz. Barbolą i górami słońca, na połud. z Kraiem Dembo, na z. z Xstwen Barta. Ma M. S. tegoż im. nad Barbolą.

P A N I A N E, skład Hollen: na brzegu Malabarńskim, o *m.* 7 od Kraiganor.

P A N I O W C E, *Paniowia*, zamek w Woi. Podolskim wystawiony na początku wieku 16 od Jana, Potockiego Woiew. Bractawsk. Turcy go dobyć niemogli w r. 1621 podczas woyny Chocimiskiej I. dopiero w r. 1633. zdradą go opanowali. Leży o *m.* 2 od Kamienca. Miało niegdyś szkoły literckie i drukarnią.

P A N I S, jeden z Narodow Amer. połn. w Luizyanie.

P A N O R M O, *Panormis*, port Epiru, w Kaninie. dl. 38. 5. sz. 40. 18.

P A N T A L A R I A, wyspa na morzu szrodziemnym między Sycylią i Afr. mająca obwodu około *m.* 7 blisko brzegow Tunetańskich. Obfituje w wino owoce, i welnę, ale zboże muszą mieszkańcy sprowadzać z Sycylii. Należy do Krola Neapol. dl. 30. sz. 36. 55.

P A N T H E M O N T, ob. Pentemont.

P A N U C O, *Panuka*, m. i prowinc. Amer. połn. w powey Hiszp. na połn. Meksyku, z Bisk. Metropolii Meksykań. Znajdują się tam miony złote i zupy solne, ktore są szczególnieyszym dochodem mieszkańcow. Zowie się też to m. S. *Stilvarn del Puerto*. Leży o *m.* kilka od Meksykańskiej ounogi. dl. 177 30. sz. 24.

P A O K I N G A, M. Chińskie

RÜ

stolica prow. Huguan. dł. 128. fz. 27. 43.

PAONINGA, M. Chińskie stol. prow. uchucny, nad wschodnim nurtem rz. Kialing. dł. 123. 16. fz. 31. 3.

PAOTINGA, M. Chińskie stol. prow. Pekinu. Grunta okolicznie obfitują we wszystko. M. znaczne jest urodzeniem baw. Loina, sza, najwyższego Generała Krol. Yen. dł. 132. 20. fz. 39. 23.

PAPPA, *Mogociana, Pappa*, m. niższych Węgier w Hr. Welspr. n. Arcy-Xię Maciey odebrał ie Mahometowi III. w r. 1507. wkrótce potym zbuntował się Garnizon w r. 1683. był ieszcze bunt w tym mieście, ale Cesarscy po odpędzeniu Turków od Wiednia odebrali ie, i twierdze zburzyli r. 1702. Leży na górze blisko rz. Marchaltz, o m. 10 ku pold. od Raaby, 8 od Alby ku z. 18 ku z. od Budy. dł. 35. 45. fz. 47. 20.

PAPOU, (S.) *S. Papulus*, m. Fr. w wyższej Langued: Wielkorządztwem i Bisk. pod Metropolia Tolozan. zał. 1317. Leży, o m. 3 ku pold. od Tolozy, 3 na w od Kastelanadary, 164 od Paryża. dł. 19. 46. fz. 43. 20.

PAPOU ziemia, ob. Gwinea nowa.

PAPPENHEIM, m. i Hr. Niem. między Oetyngą i Neyburgiem w Frankonii z zamkiem. Leży blisko rz. Altmal, o m. 7 ku poln. od Neyburga, 13 ku pold. od Norymbergi. dł. 28. 38. fz. 43. 53. Hrabia Pappenheimu ma dziedziczny urząd Marzałka W. Cesar. i sprawuje go podczas Koronacyi Cesarza. Hrabstwo ma dług. m. 7 a szer. blisko 4.

PAQUES, wyspa na morzu pold. pod 27 stopniem szer. połud. a 267 długości. Grunt ma skalisty, i niewydatne drzew wielkich, jest jednak oczyć ludna. Obywatele jej żyją dyniami białemi, owocem *patates*, drobiem i nieco z połowu,

ktory nie jest obfity przy tych brzo-gach. Portu to wyspa zadnego nie ma, i okręty nie przybliżają tam chyba w potrzebie dla nabrania wody.

PARA, m. Amer. pold w Brezylji w pow. tegoż nazwiska przy wschodnim uściu rz. Amazonow. Ulicy w nim są proste, domy piękne, kościoły wspaniałe. Obywatele handlują wanią, cukrem i kawą, a kakao jest u nich zwyczajną monetą. dł. 320. fz. 1. 28.

PARADYZ, bogate Opac. Cyfterfow, w Woi. Poznańskim, okolo m. 4 na pold. od Międzyrzecza.

PARADYZ, Maryi nazwany Opactwo i klasztor kartuzow w Woi. Pomorskim, między 2 jeziorami blisko Mirachowa.

PARAGOYA, albo **PARAGO** wielka wyspa na morzu Indyjskim między Filipinami i Borneo. Krol isy jest holdownikiem Kr. Borneo. Hiszpani mają tu jednę Fortecę. dł. 131. 40--135. fz. 70.--12.

PARAGVAY, *Paraguana*, wielki kraj Amer. pold: należy do Hiszpanow zawiera w sobie Wielkorządztwa: Tukumani, S. Cruz, Sierra, Paraguana, i Rio de la Plata. Miasta Wniebowzięcia jest stolicą Państwa. Tam się rodzi zielenie Paragwayskie, bardzo szacowne w Peru; jest to liść pewnego dofyć wielkiego drzewa, które jest podobne do Peruńskiego koku, wiele mu przypisują skutkow. Paragwaja obfituje bardzo w tygrysy, lwy, i lisy; nazwisko ma od wielkiej rz. Paragway, ktorey źródła dożyć ieszcze niemogą. Procz tey rzeki, jest tam ieszcze wiele innych, które są pełne okrutnych bestyi. Ob. Parana. Hiszpani opanowali mocą wielką część tego kraju, większa jednak posiadana ieszcze jest od własnych dzikich rodakow, którzy nie przestają bronić własney wolności.

PARAIBA, m. Amer. pold: w Brezylji w pow. i przy uściu

rz. tegoż nazwiska, Hollendrzy opanowali je r. 1635, i umocnili wałami, lecz Portugalczycy odebrali je wkrótce. Okolica jest dołyć żyzna, wydaie wiele trzcinny cukrowey i drzewa Brazylia zwanego. dl. 342. sz. 6. 50.

PARALET, sławne Opac: Fr. w Szampanii nad strum. Ardusson, o m. 1 ku półd: od Nogent nad Sekwaną. Jest to Opac: Benedyktyński czyniące 20000 lwr. zat. od St. Abailarda 1131.

PARAMARIBO, osada Hol. w Prow: Surynam w Amer. półd. Są tam mrowki chodzące kupami nakładt woysta, otwierają im wszędzie wszystkie schowania, gdyż wytepiają, łęczury, myśli, i inne robotwo krajowe; rzucają się zaś na tego któryby ich napałował. lz. 4. 39.

PARANA, rz. Paragwaji, która daje nazwisko Prow: Parana, wpada w rz. Rio de la Plata. Ta Prowincya która się także nazywa *Ziemia Missyi* albo *Zdobycz duchowna Jezuitow*, okryta jest wielą miasteczkami Indyanow, którzy byli obląkami, dzicy, i niemający żadnego rządu. Jezuitci potralicy ich złaczyć, nawrócić do wiary, i wypolerować. Ukształcili z nich Rplta pracowitą i wojenną, nauczyli ich rolnictwa, sztuk i rzemioł. Indyanie ci w liczbie 3000000000 podzieleni byli na 42 Parafie rządzone przez Proboszczow i Wikarych Jezuitckich, mieli opatrzone odzienie i pożywienie, lecz cały owoc ich pracy szedł na Jezuitow, którzy wszystkie korzyści tych Missyi przesyłali przez Santa Fe do Buenos-Ayres, zkad te towary rozsyłano do Tukuman, Paragwaji, Chili, i do Peru. To życie na pozor szczęśliwe, a które takim w rzeczy samey byłoby, gdyby ludzie na ziemi uszczęśliwionemi bydź mogli; nie spodobało się Indyanom. Rozporządzone prace i rozrywki, ustanowione ka-

ry na mężczyzny i kobiety niedopelniające swych powinności, siowem życie jednostayne i zakonne sprawiło, iż sobie przykrzyli w życiu, a umierali bez smutku, przeto też obojętnie patrzyli na wypędzenie Jezuitow w r. 1768, a z radością przyjęli zwykły stan poddańcow. Powierzchnowa wolność podchebrała im, ale wrodzone lenistwo wprawi ich z czafem w nędzę której nie znali, i będą pewnie żałować swey pod Jezuitami niewoli. Ciż Jezuitci przywiedli także Indyanow *Tapes* albo *Tapas* zwanych do holdowania Krol: Hiszp: któremu płacą dotychczas podatek, ale im zabraniali wszelkiego z Hiszpanami handlu. Miejska ten Narod wzdłuż Paramy na półd. Brezylji. Mają blisko 40000 piechoty, a 20000 jazdy z bronią ogniłą dla obrony przeciw Paulistom czyli mieszkańcom krajiny S. Pawła, zbowcom wyszłym z Brezylji, którzy sobie ustanowili Rplta. Ich gruntow część, i miasteczka które były na lewey stronie rzeki, Hiszpanie zamienili byli za Oladę S. Sakramentu, niewidząc innego sposobu przefekodzenia utawicznym przemycaniem towarow, które im ta Olada czy, nila Krol więc Hiszp. chciał przeprowadzić na prawą stronę rzeki mieszkańcow usłapionych miasteczek, ale to było im pobudką do wojny przeciwko Hiszp: 1756, która zakończona była przez zostawienie w spokojności tych Indyanow, i zaniechanie umysłoney zamiany. Ale przez Traktat 1777. Krolowa Portugal: ustąpiła Krol. Hiszp. ten Osady S. Sakramentu. Ob. Plata.

PARAY le Monial, *Paredun Montale*, m. Fr. w Burgundyi. Jest tam klasztor Wizytek, gdzie umarła Marya Alakok. Leży to m. nad rz. Burbinką, o m. 2 ku z. od Charolles, 76 ku półd: od Parryza, dl. 21. 46. sz. 46. 27. 12".

PARC aux Dames, m. i Opac: Francizk: w Diec: *Amiens*, o m. 1 ku półd: od Krefpy, które czyni 12000 liwr.

PARCE, m. zn: Fr. w Xstwie Andegawęńskim nad rz. Sartą o m. 2 od Sable.

PARCHIN, m. i Woytoſtwo Niem: w Sax: niższej, do Xżęcia Meklemburg. należące, nad rz. Eldeną, o m. 8 ku półd: od Szweryna. dł. 29. 50. fz. 53. 36.

PARCZOW, m. w Woi. Lubel. o m. 9 od Lublina przy gran. Litewkicy. Krol Alexander w ſtutucie ſwoim to m, z Lublinem wymienił iako nayprzyzwoiſze do odprawiania ſeymow, i po śmierci Zygmunta na Konwokacyi. Litwa domagała ſię dla ſwojej wygody z bliſkoſci aby tam Elekcyja odprawowana była, ale Polacy na to pozwolić niechcieli, i wigdy tu Seymu niebyło. Ma Stę.

PARDAILCHAN, jedna z 4 Baronii Armaniaku, o m. 4 ku półn. od *Auch*, ieſt tylko wieſka.

PARDO, albo EL PARDO, Pałac Krola Hiſzp. w Kaſtylii nowej o m. 2 ku półn: od Madrytu. Ogrody przy nim ſą piękne, i zwierzyniec obſzerny.

PARDOUX, (S.) nazwiſko 3 m. Fr. jedno w Arwernii, o m. 11 na półd. od Klermontu, 2 w Piktawii, o m. 4 ku z. od Partenau, 3 w pow. Burgońskim mające wody mineralne o m. 2 ku półd, od Ewaux.

PARDUBITZ, m. w Czechach nad Elbą o m. 3 ku półn. od Chrudim. Tam robią dobre głośnie i noże.

PARENZO, *Parentium*, małe ale mocne m, w Iſtuyi nad odnogą Wenecką z Biſk: nał. do Metropoli Udyń, i z dobrym portem o m. 24 na w, od Wenecyi. Poddało ſię Wenetom r. 1267. dł. 21. 31. fz. 45. 23.

PAREY, w Xstwie Magdeburſkim, ſławne ieſt przez kanał

ptowadzony od Elby do Hawlu przez Ihle i Stremmę r. 1742.

PARGA, *Elea Portus*, M. mocne Weneckie na brzegu Albanii naprzeciwko wyſpy Korfu, z wygodnym portem. Mieſzkane ieſt przez Grekow i Albańczykow, a leży na ſkale. dł. 38. 22. fz. 39. 28.

PARGOIRE, (S.) m. Fr. w Langwed. o m. 2 od Pezenas.

PARIA, Prow. Guyanny w Amer. półd. Jeſt prawie nieznałoma, i niema nic znacznego oprócz rz. *Orenoque*, albo *Rio Paria* która przez nią płynie i wpada w morze ku półn.

PARIGNE P EVEQUE, M. wielkie Fr. w pow: Cenomańskim m. 2 ku w. od Mans.

PARILLA, albo *Santa Parilla*, m. Amer: półd: w Peru, w Wielkorządztwie Limy, o m. 60 ku półn: od tego M. nad rz. Santa, o m. 20 ku półd, od Truxillo na brzegu morza, po którym płyną na owocach podobnych do dyni, wiążąc ie na ſzmurach. dł. 300. fz. 9.

PARIS, FARYZ, *Latetia Parisorum*, M. ſtol. Krol. Franktore brać można za naypiękniejsze, naybogaciejsze, nayludniejsze, nayſławniejsze i naywiększe w Europie. Nieuſtępie żadnemu w ſwiecie, bądź co do niezmierny liczby przepysznych budowli, bądź do roſtropnego rządu, bądź względem umiejętności i sztuk tam kwitnących, bądź względem wſyſtych wygod i przyjemności które tam znaleźć można, bądź nakoniec względem wielkoſci handlu, który prowadzi. Zalożone było przed Iuliuſzem Cezarem. Rachuje ſię w nim bliſko 80000 ludzi. Ma nayſławniejszą w ſwiecie Akademią zalożoną iako mówią przez Karola W r. 790. Tudzież Kollegium Krol: w którym uczą ięzykow wſchodnich, i wiele ſławnych Akademii, iako to Akademią Fran-

enzkiego języka, napisów i nauk wyzwoionych, umiejętności wyższych, Malarstwa, Architektury, Rzeźbiarstwa, i Cyrulictwa: procz tego wiele Bibliotek publicznych, z których jest pryncypalna Krolewska, Mazariego i S. Wiktora: Także ogrod Krolewski pełny wszelkiego rodzaju roślin, gdzie jest gabinet nayrzadźszych osobliwości. Zbogaca Paryż wielkie mnostwo przychodniów, handel i fabryki różliczne. Zdobią go budowle publiczne i prywatne, między którymi nayznaczniwsze są: Pałac Krolewski, *Louvre*, *Luxembourg*, zamek *des Tuileries*, szpitale: *L'hotel Dieu*, Inwalidów, podrzuców, *les-petites-Maisons*, i szpital generalny dobrze opatrzoney, Ratulż, Bastyja, pałac Sorbónski, w którym daie się widzieć przepytne Maufoleum Kardynała Richelieu, *Val-de-Grace*, kościół katedralny, chor osobliwie w nim, jest cud piękności, i kościół S. Sulpicyusza: Nakoniec place publiczne, z których znaczniwsze są: Plac Krolewski, gdzie daie się widzieć statua konna Ludwika XIII, plac *de Vendome* ozdobny statua konna Ludwika Wiel, plac zwycięzki na którym stoi statua Ludwika wiel: w sukniach, których Krolewie Fr. używają podczas koronacyi, mający 4 narody w kaidanach pod nogami, a zwycięstwo kładzie mu na głowę koronę, plac Ludwika XV w końcu pałacu *des Thuileries*. Bisk. Paryzkie, ktorego S. Dyonizy w 3cim wieku był pierwszym Bisk: erygowane jest na Arcy-Bisk: r. 1622, i na Xstwo Parośwo r. 1674 Parlament Paryzki jest naywiększym we Fr. i jeden z nayznamomitszych na świecie. Procz Parlamentu, znajduje się w tey stolicy wiele iurydykcyi i sądow, Departament mennicy, starbu &c. Paryż jest w bardzo pięknym położeniu, nad Sekwaną, która przezeń płynie,

i na ktorey jest moślow wiele; te znaczniwsze są *moślow nowy*, przy którym posiąg koiny Henryka IV. i *moślow Krolewski*. Wydalo to miaśto wielką hezbę ludzi uczonych, i sławnych. Od Rotomagu o m. 28, 90 od Londynu, 95 od Amsterdamu, 250 od Wiednia, 250 od Madrytu, 270 od Rzymu, 500 od Konstantynopola, 350 od Lizbony, 300 od Krakowa, 600 od Moskwy, 225 od Kopenhagi, 380 od Sztokholmu. dl. 20. sz. 48. 50'. 10".

PARIS-en-Ardennes, ob. Bastognac.

PARMA, *Parmia*, dawne bogate, bardzo ludne, i bardzo piękne M. Włoskie, stol: Xstwa Parmeńskiego z Cytadellą, Akademią i z Bisk. kościół Katedralny jest wspaniały. Pałac Xżęcy wielki i dobrze budowny, z teatrem naychłzerniejszym, i nayozdolniejszym, ze wzystkich znanych w Europie, ktorego rozrządzenie wewnętrzne takie jest, iż naychłzszy głos daie się słyszeć, i chociażby naybardziej głos podniesiono, echa żadnego nieprawuie, któryby głos tłumil i mieszał. Procz Akademii jest Kollegium dla Szlacheckiey młodzi. Powietrza czystość tu czyni, iż mieszkańcy żyją długo pospolicie. Przy Parmie dnia 29 Czer: 1734 stoczona była krwawa bitwa. Oyczyną jest Jezesa Pompeiusza *Sacco*, Jana Lanfranka &c. Leży nad rz. *Parna*, o m. 12 na pośd. ku w. od Kremony, 14 od Mantuy, 15 od Modeny, 29 od Medyolanu. dl. 28. 27. sz. 44. 50. Xstwo Parmeńskie, graniczy na pośn. z rz. *Padem*, która go oddziela od Kremoney, na pośn. i w. z Xstwem Mantuy, na w. z Xstwem Modeny, na pośd. z Tosłanią, na z. z Xstwem Placencyi. Kray jest rokoszny i żyzny. N. Jeży z Placencyą i Gwastallą do Xcia z domu Hiszp. który tu zniósł inkwizycyą r. 1769 i ktorego poddani wyięci są od

prawa Kadukowego we Fr. r. 1768.

PARNAS, *Parnassus*, sławna góra w Turcyi Europ. w Liwadii, dosyć blisko Helikonu leżąca, i przy Isthmie Koryntckim. Dziś się zowie *Licaoura*.

PARKANY, Barakan, m. Węgier: w Hr. Strygońskim nad połn: brzegiem Dunaju, gdzie r. 1684 Jan Scbiecki wielką klęskę od Turkow poniósł, i wnet im większą zadał. Jest od Strygonia o m. 2.

PARNAW, *Parnavia*, znaczne i mocne m. w Inflanciech z zamkiem, obwiedzione murami, osiadłe, w wygodnym dla handlu położeniu nad rz. Parnawą, która wypływa, z jeziora Wercer, i blisko morza, niedaleko uścia tey rzeki. Jest w Estonii właściwey, dawniey stoł: Woj. Parnawskiego było, które po kilka kroć od Moskwy wzięte i iey odbierane było, a nakoniec iey ustąpione z Infantami zostało r. 1660. Dzieli rzeka Parnawę na dwa miasta nowe i stare, od Rewela na połn. ku z. m. 20, od Rygi na połn. ku w. 32. dl. 42. 2. sz. 58. 26.

PARNAY, m. Fr. w pow. Cenomańskim o m. 2 na połn: ku w. od Lawal.

PAROPAMISE, ob. Candahar.

PAROS, wyspa na Archipelagu, jedna z Cykladów, długa około 4, szeroka około m. 3, sławna przez swoje marmury piękne. Grunta iey są bardzo dobrze uprawiane, i obfituje w bydło. Deszcz tam rzadko pada. Obywatele iey za rozumnych są miani, i Grecy z przyległych wysp, biorą ich często za Sędziow w swych kłótniach. Sławny Korsarz Barbarossa odebrał tę wyspę Wenetom, i odtąd do Turkow należy. Przyległa jest wyspie Naxos. Miasto iey stoł. jest Paros.

PAROS, *Parium*, dawne M. Archipelagu, stoł. wyspy tegoż na-

zwisła. To M. było dawniey naywielkie i naypotężnieysze z Cykladyjskich, ale teraz bardzo mało znaczy w porównaniu dawnego stanu swego. Ma Bisk. Greck. pod Metropolią Rodyjskiego. Francuzi, Angl. i Hollend: trzymają w nim swoich Konsulow. Leży na brzegu z. wyspy, naprzeciwko Antiparos. dl. 43. 11. f. 37. 2.

PAROY, wioska Fr. w Hr. Brie z tyt. Margr: o m. 2 od *Chateau Thierry*.

PARSIS, ob. Gaures.

PARTENEY, *Partinacum*, m. Fr. w Piktawii, celne pow. zwanego Gatineis. Prowadzi znaczny handel na bydło i zboże. Leży nad rz. Tone, o m. 6 na połn: od Thouars, 6 na połn: od S. Maixent, 75 na połn. ku z. od Paryża, dl. 17. 16. sz. 46. 40.

PARYSOW, m. w Mazowszu, w ziemi Czerkskiej przy wiel. stawach, m. 3 od Łukowa, dawniey miało zamek.

PASAMORES, *Guafongo*, albo *Las Saguas*, prow. Amer. połd: w Peru, w Wielkorządztwie Kwitańskim. Powietrze tu jest umiarkowane, kraj obfitujący w pastwiska, zboże, i żyły złote.

PASLAY, m. Szkockie w prow. Kunningham, dawniey znakomite sławnym Opac. którego mnichy napisały Historyą Szkocką. Leży nad Kortą o m. 15 na z. od Edyburga, 133 na połn. ku z. od Londynu. dl. 12. 40. sz. 56. 30.

PASSAGE, m. Hiszp. w Gwipskiej o ćwierć mili od S. Sebastjana z portem. Król Hiszp: trzyma tu swoją Eskadrę. dl. 15. 42. sz. 43. 25.

PASSAROWITZ, m. Serwii nad Morawą blisko Dunaju, o m. 13 na w. od Belgradu. Cesarfey z Turkami zawarli tu Traktat r. 1713.

PASSARWAN, m. Indyjskie na wyspie Jawa. dl. 134. 30. sz. 7. 30.

PASSAVANT, m. Fr. w Szampanii w Dyec. Szalońskiey, z Probostwem koll. Krol. o m. 2. od S. Menchoult.

PASSAVANT, wioska z tyt. Hr. w Xstwie Andegaweskim o m. 6 na pośd: ku z. od Mautreuil Bellay.

PASSAVANT, kraina Xstwa Montbeliarzkiego położona w Francyi, o m. 8. na pośd. ku z. od Montbeliardu. Blizko niego jest sławna iaskinia, która okolicznym mieszkańcom służy za lodownią. Gdy się w niej mgła pokaże, znakiem jest małego bydź nazajutrz deszczu.

PASSAU, *Passavia*, Passawa, dawne piękne i sławne M. Niem. w Bawaryi niż: ufortyfikowane, z Bisk. pod Metropolią Salzburskiego. Jest miasto Cesar. pod protekcyą swego Biskupa, który jest Xciem Rzeszy Niem. Pamiętne jest traktatem tu podpisanym r. 1552, który dał początek przyśłowiu. *Jest to transakcyja Passawiska, co kto wziął, wech to trzyma.* Xżę Bawarski poraził tu wojska Cesar. r. 1703, i dobył miasta r. 1704. Leży nad zbiegiem rzeki Inn, i Illzy, i uysciu ich do Dunaju, który wraz z górami, które go opanują, stoi mu za twierdzę naturalną. Jest od Ratzybony na w. ku pośd. o m. 25, od Munichu 32, od Wiednia na z. 54. dł. 31. 9. sz. 48. 26. Biskupstwo Passawskie, jest bardzo znaczne, zawiera 25 bogatych Kanonii, i fundowane było na miejscu Lorcheńskiego. Benedykt XII wyjął go od Jurydykcyi Arcy Bisk. Salzburskiego r. 1728, a Klemens XII potwierdził tę bullę r. 1732. Biskup Passawski jest udziałnym i dożywotnim panem, i ma roczniego dochodu około 40000 talarow Niem. Kapituła składa się z 23 osób.

PASSENHEIM. lub **BASSENHEIM**, Hr. w Elekt. Trewirskim, w Dystrykcie Koblentzkim.

Hrabowie Passenheimscy są członkami Szlachty Cyrk. Westfalskiego. Jest miasto o m. 2 na pośd. ku z. od Koblentzu.

PASSENHEIM, m. Pruskie, w prow. Galindy między bagnami, od Ortelsburga na z. o m. 2. Sławne jest urodzeniem Hartknocha Pisarza polskiego.

PASSEWALCK, *Passwalcum*, m. Niem. w Cyrk. Saxonii wyższej, w Stanach Elektora Brandeburskiego nad rz. Ukrą. Zalecone jest przedniemi piwami, o m. 6 na pośd: od Prentzlowa.

PASSIGNIANO, *Passignianum*, m. Włoskie w stanie Papiezkiem, nad jeziorom Peruzyjskim, o m. 5 na pośd. od Peruzy. dł. 29. 50. sz. 43. 12.

PASSORGA, *Passoria*, rz. w Bisk. Warmińskim, ma początek w Hokerlandyi, rozdziela Warmię od Pomezanii, płynie pod Hohenstein, Brunsbergę, i wpada do Frischhafu. Blizko uyscia jest m. te goż im.

PASSY, lub **PACY**, wieś wyspy Fr. nad Sekwaną, o milę poniżej Paryża, zalecona wodami mineralnemi, i pięknemi budowlami. ob. Pacy.

PASTO, lub **S. JUAN de PASTO**, m. Ameryki pośd. w Popaianie w dolinie bardzo miłej i piękney, oblaney rzeką, ktorey woda jest bardzo czysta. dł. 303. sz. 1. 30.

PASTRANA, *Patemiana*, m. Hiszp. w nowej Kastylii z tyt. Xstwa, o m. 24. na pośd. ku wod Madrytu, nad Tagiem. dł. 54. sz. 40. 26.

PATAGONY, *Patagones*, *Patagons*, Narod Amer. pośd. w ziemi Magiellańskiej, mający na w. morze północne, na pośd. Ciesną Magiellańską; dzielą się na różne horly; mówią iż lud ten jest postaci obryz miew, wysoki na stop 11. żyje z połowu ryb i zwierzy ny. W ich kraiu panują zimta.

PATANA, lub **PATANI**, *Perimulum*, Krol. Patańskie w Indyi na połwyspie Malaki, nad wschodnim pomorzem, między Krolestwem Siamskim i Pahańskim. Mieszkańcy są po części Mahometanie, po części zaś poganie, są zaś bardzo zatopieni w roszkoscach. Chińczycy wielki z niemi prowadzą handel. Lubo w ich kraiu panują tytały, powietrze jednak jest zdrowe. Nieznają tu tylko dwie pory roku; lato, i zimę trwającą przez Listopad, Grudzień i Styczeń, podczas których wieściwy deszcz bez przestanku padają. Twierdzą pisarze, iż gęsi i kaczkę, dwa razy tu na dzień jaja znoszą. Lasy Patańskie pełne są sioni, dzikow, i malp. Rząd państwa sprawuje Krolowa, która za mąż iść nie może, wolno iey jednak mieć tyle kochankow, ile chce. Przy niej cień tylko władzy zostaje, pod iey imieniem możnięsi rządzą zupełnie. Dependuje od Krol. Siamskiego. M. S. zowie się Patana, lub Patany. Jest to jedno z najpiękniejszych i najmocniejszych miast Indyjskich z portem dobrze obronnym. Obywatele są dobrze żeglarze. dł. 119. sz. 7. 33.

PATANOWIE, Patanie, jest lud niepodległy w państwie Wielk. Mogola. Mieszka on w górach Deli i Agry; jest dziki, bitny, i główny nieprzyjaciel Mogolanow. Mniema wielu, iż Narod ten pochodzi z Kandaharu, gdzie jest też lud tego imienia.

PATAY, *Pataium*, m. Fr. w pow. *Beauce*, o m. 6 na w. od *Chartreuxain*, 4 od Aurelianu Sławne jest porażką Anglikow r. 1429. Talbot tu był uwięziony, a Joanna d'Arc wielkie tu męstwa dała dowody. dł. 19. 18. sz. 48. 5.

PATENSEN, m. Niem. w Elekt. Hannoverńskim, o m. 2 na pold. od Haynoweru.

PATENSEN, grod w Xstwie Zelleńskim, o m. 2 na z. od Lunenburga.

PATER-NOSTER, to jest: Oyczenasz, wyspy na morzu Indyjskim, na pold. wyspy Celebes, tak są nazwane z przyczyny skal wielkopasmem się pomiędzy niemi ciągnących, wposród których wysepwydają się iak Oyczenasz. Obfitują w zboża i owce, i są bardzo ludne. Tegoż jest im. mała wyspka między Oczelą i brzegami Indjanckimi. Nal. do Moskwy.

PATER, (S.) m. Fr. w Turonii, o m. 3 na pold. od *Chateau du Loir*.

PATI, *Paste*, piękne m. Wł. w Sycylii, z Bisk. Suffr. Messyńskiego, w Gollie tegoż im. od Messyny na z. m. 20. Ma port i mała fortecę. Zbudowane od Hrabiego Rogeryusza, po zwycięztwie Saracenow. Zdobi go rynek i kościół Katedralny bardzo piękny. dł. 32. 50. sz. 38. 15.

PATMOS, wyspa na Archipelagu, między wyspami Samos, i Nikaryą. Ma około m. 19. obwoadu. Mieszkańcy jest od Grekow, a iey porty często od Korsarzow napastowane bywają. Grecy osiedli około Monasteru S. Jana; który jest ufortyfikowany nakształt cytadeli. Obfituje w wielką liczbę koropat w. przepiórek, krolikow, synogarlic &c: ale na tomieysce ma mało pszenicy i łącznienia. Wiecej na iey niewiast niżeli mężczyzn liczą. Nie są podlegli żadnemu Bisk. ale go dla poświęcenia swych popowczyli kapłanow sprowadzają z kąd inąd. Na wyspie Patmos znajduje się pustynia, w ktorey mówią, iż Jan S. napisał swą Apocalipsim, około r. 95. po nar: J. Chr. a która ma nazwisko tej ksiązki. dł. 44. 15. sz. 37. 20.

PATNA, wielkie Indyjskie M. S. prowincyi tegoż im. nad Gangjesem, w państwie wielk. Mogola. Mieszkańcy prowadzą znaczny handel wszelkiego rodzaju towarami. Holl: w tym mieście skład swóyma, a Fr. faktorstwó, ktore zależy

od Chandernagorskiego. dl. 103.15
sz. 25. 5.

PATRAS, *Patra*, dawne i
kwitnące M. Morei, stoł. Xłwa
Klarenicy z Arcy-Bisk. Greckim.
Zdobią go kościoły Greckie. Kilk
bardzo pięknych Meczetow, i 4 Sy-
napogi dla żydow, którzy tu w wiel.
bardzo znajdują się liczbie, i nie-
mają prowadzą handel. Ten zaś
ofobliwie założy na jedwabiu, skó-
rach, miedach, wosku, syrce. Gó-
ry poblizkie rodzą drzewa, które
wydają mąkę, i Cypresy niezmiern-
ney wysokości. Owoce wszelkie,
nadewszystko granaty, cytryny, po-
maranżce, są tu wysmienite, i bar-
dzo tanie. Rosną tu także cedry,
z których Patranie robią kwaśny
napoy Cedrowy. Powietrze jest nie-
zdrowe. Wenetowie opanowali to
miasto r. 1687. i trzymali go do 1716
Leży nad morzem, o m. 8 na pold.
ku z. od Lepantu, 34 od Mizytry.
dl. 39. 32. sz. 38. 20.

PATRICK, (S.) ob. Dunne-
gal.

**PATRIMONIUM-Sancti-Pe-
tri**, *il Patrimonium-San-
Pietro*, Patrimonium S. Piotra, prow. pań-
stwa Papięzkiego we Wło. rozle-
gła wzdłuż na m. 14 wżerz na 12,
graniczy na półn. z Xłwem Orwie-
tańskim, i Umbryjskim, na w. z
Sabińskim i Kampanią Rzymką,
na pold. z morzem, na z. z Xłwem
Kastrefiskim i z morzem, Zawiera
cna procz partykularnego pow.
Patrimonium, Xłwo Braccino, i
pow. Ronciglione, Witerb iest M.
Stoł.

PATSCHOW, m. Czeskie w
Cyr. Bechińskim.

PATSCHKAU, piękne m.
Szląskie nad rz. Neisłą w Xłwie
Grotkowskim, o m. 4 na z. od
Neissy.

PAU, *Patum*, bardzo piękne
M. Fr. stoł. Benearny, z parl. są-
dani, mencią, i zamkiem, w któ-
rym się narodził był Henryk IV. r.
1557. Zaleca go Universitas, Aka-

demia umiejętności i sztuk wyzwo-
lonych, i posąg Ludwika XIV. na
pedestale marmurowym. Leży na
pagórku, popod który płynie rz.
Gave Bearnois. o m. 10 na z. od
Tarby, 12 na pold. od Aice, 39 od
Burdegali. 167 od Paryża. dl. 17.
6. sz. 43. 15.

PAVESIN, m. Fr. w pow.
Forez, o m. 2 od *Condrieux*.

PAVIA, *Pavia*, Pawia, da-
wne i sławne M. Wło. drugie w
Xłwie Medyolańskim, stoł. pow.
Pawezany, z B. Akademią, i Bi-
skup. Suffr. Medyolańskiego. Pod-
nieść się nie mogło do dawnego
stanu, odtąd iak go zruynował Wi-
kont *Laurec* r. 1527. na żenstę
swego niechęścia, któregoś tu do-
znał w odebraney klesce od Fran-
ciszka I. r. 1525. w której prze-
granej uwieziony został. Krolowie
Lombardy często w tym przemie-
skiwali mieście. Xżę Sabaudyi i
Eugeni dobyli go r. 1706. Franc.
odzyskali go 1733. Znowu opano-
wane było od Fr. i Hiszp. r. 1745.
ale odebrane zostało od Austry. r.
1746. Oyczyzna jest fl. Boecyusza,
Pap. Jana XVIII. B. Henryka Kar-
dana i Lanfranka. Leży nad rz.
Jesin, o m. 7 na pold. od Medyo-
lanu, 10 od Placencyi, 20 na półn.
od Genuy, 25 od Turynu. dl. 26.
40. sz. 45. 10.

PAVIE, m. Fr. w Hr. Astara-
ku, o milę od *Auch*.

PAVILLY, m. Fr. w Nor-
mandyi, o m. 4 od Rotomagu.

PAUL, (S.) Opac. Bened. o
mile od Bellowaku. Inne zakonu
S. Augustyna w Besanfonie, czyni
15000 liwr. Tegoż im. Opac. Prem-
onstr. blizko Sens czyniące 1000
liwr. Także w Verdun, mające na
rok dochodu 18000. liwr.

PAUL, (S.) m. Fr. o m. 4 na
pold. ku z. od Lemowiku. Tegoż
im. o m. 4 od Ufez. Inne w Prowan.
o m. 2 na z. od Nice. Inne z tytuł:
Hr. w Artezji, o m. 6 na półn.
ku z. od Atrebaty.

PAUL, (S.) S. Paweł, M. Ameryki pold. w Brezylji, w Kapitaniacie S. Wincetego, pod tropikiem raka Zamieszkaone było od bankrutów, i wygnańców z różnych narodów, rządzone nakstat Raczypofpolitey niepodległej Portugalczykom. Tuż w nim osiadły zuchwały, i w rabufiufkiej sztuce był biegły, mały tylko Krolowi Port. opłacał daninę w złocie, który z czasem go też pod swo podobil iarzm. Kray ich opaszany jest wielkimi lasami, i górami niedostępnymi. Benedykt XIV. erygował tu Bisk. r. 1745. dl. 335. 50. sz. pold. 23. 15.

PAUL, (S.) *Santus Paulus*, znaczna rzeka w Gwinei, gdzie niekiedy zawiaiają okręty dla nabrania wody i ryżu. Wyższy łowiem kray pomorza Gwinei będąc bardzo wilgotny, rodzi ryż w wiel. obfitości, który się tak zaś udać nie może w pomorzu niższym, dla jego suchości.

PAUL, (S.) Cap de Joux, m. Fr. o m. 3 na w. od *Lanaur*.

PAUL, (S.) des Fenouilles, m. Fr. w Langwedocyi, stol. powiatu małego *des Fenouilles*, nad rz. Egli, między górami, o m. 6 od Aletu.

PAUL-trois-Chateaux, (S.) *Augusta Tricastinorum*. Trykastyn, dawne m. Fr. Delinatn w Xitwie Walentyńskim, stol. pow. Trykastynskiego z Bisk. w Metropolii Arrelateńskieg, którego S. Sulpicyusz był pierwszym Bisk. Leży na fehytku góry, o milę od Rodanu, 5 od Viuers, 7 na pold. od Montelinaru, 135 od Paryża. dl. 22. 32. sz. 44. 21. Są i inne mieysca we Fr. pod im. *S. Paul*.

PAULA, piękne m. Włoskie, w Król. Neapolitańskim, w Kalabrii bliższej, przy morzu, sławne urodzeniem S. Franciszka z Pauli, fundatora Miimoruin. Leży w gruntach bardzo żyznych i dobrze nprawnych, obfitych w ziola.

PAULET, ob. Poulet.

PAULHAC, m. Fr. w Arweronii, o m. 4 na z. od *S. Flour*. Tamże *Pauliguet*, m. o m. 2 od *Erande*.

PAULHAN, m. Fr. o m. 3 na pold. od Pezenas.

PAULIEN, (S.) m. Fr. w Arweronii, m. 2 na pold. od *Pouguac*.

PAULIN, m. Fr. o m. 5 od *Alby*.

PAULMY, zamek i m. Fr. z tytułem Margr. w Taronii, o m. 5 na pold. ku z. od *Loches*.

PAVOASAN, *Pavoasanum*, Pawozan, m. Afr. na wyspie S. Tomazsa, przy brzegu morskim, z fortecą i z Bisk. pod Metropolią Lizbońskieg. Ma dosyć dobry port. Osiedle jest od Włochow, Hiszpa. Franc. i Portugal. dl. 23. 30. sz. pold. 30.

PAUSA, m. Niem. z grodem, w Voigtlandyi, o m. 7 na z. od *Zwickau*. Należy do Elektora *Saskiego*.

PAUSILIPA, *Pausilypus*, Pauzylipa, sławna góra w Krolest. Neapolitańskim w ziemi Laworze. Jest bardzo roskofna i żyzna w bardzo delikatne wina, i wysmienite wszelkiego rodzajuowoce. W dluż niejako jest wydrążona od jednego końca do drugiego, przez loch daleko się ciągnący, wysoki bardzo, i tak szeroki, iż wygodnie z karety minąć się mogą. Zakonnicy *Serwitowie* mają na tey górze kościół, w którym daje się widzieć grob *S. Sannazaryusza*.

PAUTZKE, ob. Pucko.

PAWEŁ, (S.) S. ob. Paul.

PAWŁOW, dobra Kapituły Gnieźnieńskiej w pow. Kościanańskim

PAWŁOWICE, dobra w powiecie Steżyckim w pięknym położeniu.

PAWŁOWSK, m. Moskiew. w prow. Woroneckiej, nad *Donem*, blisko *Bobrowska*.

PAWOŁOCZ, m. w Woj. Kłiwskim, dość znaczne, dawniej bardzo obronne imienia Zamoyfkich, teraz podupadłe, w gruntach przedziwnie żyznych nad lewym brzegiem Rostawicy, o m. 5 na półd. ku z. od Chwałtowa, 6. od Berdyczowa.

PAYERNA, *Paterniacus*, m. Szwajcarskie, małe ale piękne w Kantonie Berniejskim, nad Brogo w miley okolicy. Bernieczykwie zdobyli go na Sabaudezykach r. 1530. Mieszkańcy są sławni przez swą biegłość w uprawianiu psów do łowów.

PAYS, wyspa na morzu Indyjskim na półd: wysp Maryańskich. Jest ich 32, odkryte były r. 1697. Murek jest z nich największą; na której mieszka Król, któremu inne też wyspy są podległe. Wszyśkie są bardzo ludne, procz trzech. Mowa, iż na tych wyspach nie ma żadnego zwierzęcia o 4 nogach, i że mieszkańcy żadnego znaku nie mają religii. Są łagodni, urodni, i postawy ciała bardzo proporcjonalne.

PAYS-LIBRE-de l'Argox, ob. Freye-Aempter.

PAYS-BAS, ob. Niderland.

PAZZY, *Pastya*, m. w Romanii blisko Gallipolu, z Bisk: pod Metropolią Herakleńską. Leży nad morzem. dł. 44. [34. 4]z. 40. 33.

PE, (S.) m. Fr. w pow: Labour, o m. 3 na w. od *S. Jean de Luz*. Inne w Bigorreńskim, o m. 2 na z. od *Lourde*. Także *S. Pe-de-Genous* Opac. Bened. blisko Tarbees czyni 2300 liw.

PCZYCA, rz. wypływa z Woj. Mińskiego, i wpada do Prypeca po wyżey Mozyra.

PEAN, *Peannum*, znaczne m. Korei, stol. prow. Peando, nad morzem Chińskim. Jest wielkie i bardzo ludne. Japończykowie opanowali go r. 1592.

PEAU-D'OR, to jest *skóra złota*,

osada Francuzka nad rz. Gambią. Znajdują tu wiele złota.

PEBRAC, *Piperacum*, Opac. zakonu S. August: w Aruernii, czyni 2400 liw. fund: r. 1062 blisko *Langeac*.

PEC, m. Fr. nad Sekwaną, o m. 4 na z: od Paryża.

PECCAIS, *forteca* Fr. w Langwedocyi, o milę od Aiguesmorte, il. żupami solnemi.

PECH, m. Turcyi Europ: w części zachodniej Serwii, nad Drynem białym, o m. 25 na w. od Ragazy.

PECHLARN, m. Niem. w Austryi niższej nad Dunajem, gdzie rzeka Erlach do niego uchodzi, na połowie drogi z Lintzu do Wiednia.

PEDEMONT, ob. Piemont.

PEDENA, *Petina*, dawne m. w Istrii Austr: z Bisk: Iuffr: Goryckiego.

PEDIR, *Pedira*, m. i Król: Indyjskie na wyspie Sumatrze. Opanowane zostało od Króla Achemskiego. dł. 114. 15. sz. 5. 30.

PEDRACA-de-la-Sierra, m. Hiszp. w Kastylii starej, blisko Segowii, sławne urodzeniem Traiana, i mocnym zamkiem, w którym Królewic Fr. syn Franciszka I. był trzymany w więzieniu przez lat 4.

PEDRO, (S.) S. Piotr, m. Hiszp. w starej Kastylii, nad rz. Arlauza, o m. 15 na półd. ku w. od Burgos. Toż nazwisko jest portu jednego przy ujściu rzeki Rio-grande w Brezylji położonego, i miasta Amer. w Wielkorządztwie Honduras.

PEEBLES, m. Szkockie, stol. prow: tegoż im. niegdyś Twe-dalsi, wysła i Deput. na parlament. Są tu 3 kościoły, 3 porty, 3 ulice, i 3 mosty. Jest w miłym położeniu nad Twedą o m. 7 na półd. ku w. od Edynburga, 102 od Londynu. dł. 14. 28. sz. 55. 59.

PEER, m. i Hr. w Bisk: Leodyjskim. do Hr. Lossenkiego, z Przeorstwem Trynitarzów, o milę od Lossy. dl. 23. 10. sz. 51. 8.

PEGAU, m. Niem. w Milnii, z zamkiem nad Elstera w Cyrk: Lipskim, o m. 4 od Lipika.

PEGNAFIEL, *Penafela*, m. Hiszp. w Kastylii dawney, nad rz. Duero. Znaczne jest swym pałacem, zamkiem dobrze obwarowanym, i syrami, które mianem są za najlepsze w Hiszpanii. Jest o m. 7 na półd: ku w. od Walladolidy. dl. 13. 53. sz. 41. 32.

PEGNA-FLOR, *Penaflos*, dawne m. Hiszp: w Andaluzyi nad Gwadalkwiwirem, o m. 16 na z. od Korduby.

PEGNA-MACON, m. Portugal. w Beirze z zamkiem dobrym, o m. 5 od Idanhy, na polu.

PEGNARANDA, m. i Xięstwo Hiszp: w Kastylii dawney, o m. 14 od Olmedo, na polu: ku z.

PEGNITZ, m. Niem. z grodem, w Frankonii w Burgrabstwie Noryberskim, i w dystrykcie Bareitskim, o m. 14 na półd. od Bareythu, blisko źródła rz. Pegnicy.

PEGU, *Peguun*, Krol: Pegwańskie znaczne w Azji, z miastem tegoż im. nad brzegiem zachodnim Krol. Bengalskiego; dzisiaj czyni część Krol: Awańskiego; jest kraiem mało nam znanym. dl. 124. 30. sz. 17.

PEIENDEN, jezioro Szwedzkie, w Finlandyi, w prow. Tawastlandyi, długie jest na m. 20.

PEINA, *Peynum Castrum*, m. Niem. z twierdzą w Bisk: Hildesheimskim, nad rz. Fusą. Stawne jest potyczką r. 1553 stoczoną między Maurycym Elekt: Saskim, który tu poległ, i Margrabią Brandeburskim. Leży od Hildesheimu na polu: ku w. o m. 6.

PEIPUS, jezioro Moskiewskie w Inflanciech, długie m. 15, szerokie 10., łączy się z jeziorem

Pleskowskim, z niego wypływa rz. Wielka, która do morza Balty wpada.

PEIRESC, zamek i wieś Fr. w pow: i o m. 6 na polu: ku z. od Glandewy; od ktorey wziął nazwisko uczoney *Fabri de Peirese*.

PEISKRETSCHALU, ob. Pysskowie.

PEIRROLS, ob. Perant.

PEITZ, m. Niem: i ważna forteca w Łuzacyi niż. nad brzegiem prawym rz. Spre, m. 2 na półd: od Kottbuza. Poblizko znajdują się dobre rudy żelazne, i tu smołę i terebentynę robią obficie.

PEKELI, *Pikeneus Provincia*, prow: Pekinu, w Cesarstwie Chińskim jest wielką i najpiękniejszą. Kray ma figurę troykąta, i zawiera więcej nad 3 miliony dusz. Nie jest bardzo żyzny, ale powietrze ma umiarkowane i zdrowe. Chińczykowie tey prow: są naybitniejszy, ale nie tak obyczajni, i zdadni do umiejętności, jako mieszkańcy w innych prow. Pekin jest M.S. i ma pod swoją dependencyą 8 miast głównych, a 26 więkzych.

PEKIN, *Pechinini*, wielkie i sławne M. S. Cesarstwa Chińskiego, i rezydencya ordynaryna Cesarzow Chińskich. Dzieli się na 2 miasta, jedno dawne, gdzie sami Tatarowie mieszkają, drugie zwane miastem Chińczyków, równie wielkie, a daleko ludniejszy niż pierwsze, obydwia mają obwodu na m. 6, i zawierają na 4 miliony mieszkańców; ulice prawie wszystkie są ciągnięte pod sznur, mające po bokach domy kupieckie, przed których sklepami zawieszzone są tablice wyrażające to wszystko, co w nich do przedania znajdnie się. Rozłożone takowe tablice różnych kolorow mają czynią perspektywę. Domy tu jednak są źle budowane, i ulice nieczyste. Pałac Cesarzowski w środku miasta będący jest na podziw piękny.

kny, i ma *m.* 2 w około. Cesarz ma przy sobie 3 Krowe, i żywi z lub 3 tysiące naloźnic. Procz tego pałacu są inne znaczniejsze, po bokach, i jest ich 20. Kościół Ziemi, w którym Cesarze koronować się zwykli godzien jest cieka- wych podziwien.a. Cesarz ukoro- nowany zostawszy, ubiera się w suknie rolnika, i bierze pług po- złacany, którym orze kawałek zo- stawiony na ten koniec w koście- le tym. Zwyczaj ten dawny usta- nowiony jest od Chińczyków, aby pamiętali ich Krowe, że docho- dy ich wiele pracy i potow ko- szują ludu, a że przeto powinni go oszczędzać. Jeden z Bisk: Ła- cińskich tytułnie się Bisk. Chińskim. *dl.* 134. 16. *sz.* 39. 54.

PELDRZYMOW, ob. Pilgram.

PELERIN, (le) *m.* Fr. w Brytanii po niżey Nantes o *m.* 4 nad Ligerą; zachodzą tu dosyć wielkie okręty.

PELIM, *m.* Mosk. w Syberyi w prow: Tobolskiej nad rz. Ta- wdą, z sądami i łobolami dwoma.

PELICE, (ta) Opac: Bened: blisko *la Ferté Bernard*, czyni 8500 liw.

PELOPONESUS, ob. Mo- reu.

PELTENBERG, *Mons S. Hippoliti*, klasztor w Czechach Krzyżaków z czerwoną gwiazdą. leży na górze w Cyrk: Znoim- skim, niedaleko Znoimy.

PELYSS. *Pelyssa*, *m.* w Wę- grzech niższych, stol. Hrabstwa tegoż im. blisko Dunain, o *m.* 3 na półd: ku w. od Strygonia, 7 na półn: od Budy. *dl.* 36. 25. *sz.* 47. 26.

PEMBA, lub *Рембо*, mała prow. i *m.* Afrykańskie, w Krol. Kongańskim, w samym środku położone, sławne, iż było zawsze kolebką, tronem, i grobem Kro- low Kongańskich. *dl.* 30. *sz.* półd. 7. 30.

PEMBROK, *Pembrochium*,

M. Angiel. w kraim Wallii, z tyt: Hrabstwa, z portem i zamkiem w którym urodził się Henryk VIII. Jest głównym miastem Pembrok- shiry prow: Angiel. nadmorskiej i zachodniej, mającej *m.* 31 w oko- ło, i łanow ziemi 420000. Grun- ta iey są bardzo urodzayne. Wy- fyla z Depur: na parl: jednego od miasta, drugiego od prow: o *m.* 66 na z. od Londynu. *dl.* 12. 45: *sz.* 51. 48.

PENA-GARCIA, *m.* Portu- gal: w prow: Beirze, o *m.* 6 na półd: ku w. od Idanha-Velha. *dl.* 21. 43. *sz.* 39. 30.

PENALVA, *m.* Portugal. w prow. Beirze, o *m.* 3 na półn: od Konimbryki.

PENAUTIER, *m.* Fr. w Langwedecyi, leży za kanałem, o milę od Karkassony.

PENDERACHI, ob. He- raclea.

PENICHE, mocne *m.* Portu- gal: w Estremadurze, z dobrą i warowną Cytadellą, o *m.* 14 na półn: od Lizbony. *dl.* 9. 2. *sz.* 39. 30.

PENICK, *m.* Niem: z zam- kiem w Misnii nad rz. Muldą, o *m.* 3 na w. od Altenburga. *dl.* 30. 42. *sz.* 50. 56. Zalecone jest pię- knemi garncarniami.

PENINSULA, termin ge- ogr: inaczej z greckiego *Cherso- nesus*, po Fr. *Presqu'isle*, toż co połwySPA, jest to kawałek ziemi, zewzład wodą oblaney, procz ie- dney części, którą styka się z ląd- dem. Jak jest naprzykład: *Alorea &c.*

PENISCOLA, *Peninsula*, bardzo mocne *m.* Hiszp: w Krol: Walencyi, o *m.* 12 na półd ku z. od Tortozy; leży nad brzegiem morza na przylądku wyłokim. Schronieniem to *m.* było dla Be- nedykta XIII. Pseudo-Papieża.

PENNA, ob. Pinna.

PENNAFIEL, ob. Pegna- fiel.

PENNE, *Penna*, m. Fr. w Langwedocyi wyż. z zamkiem blisko *Aveiron*, o m. 3 na polu: od *S. Antonin*.

PENNON, *Pennonnia*, forteca Afrykańska na małej wyspce, przed portem Algierskim.

PENNON-de-Velleze, plac wielkiej wagi w Afryce, na szkopyłe morza Szrodziemnego, blisko miasta *Velez-de-Gomera*. Dom Pedro de Navarra wystawił go r. 1508. Wzięte było od Maurów r. 1522. Odebrane szturmem od Hisz: 1664, i od tego czasu zostało przy nich. dl. 13. 20. sz. 35. 25.

PENKYN, *Boletum*, m. Angiel: w Kornwalii, blisko portu Falmouth. Wyśła 2 Deput. na parl. Jest o m. 73 na polu: ku z. od Londynu. dl. 12. 30. sz. 50. 10.

PENSA, m. Moskiewskie stoł. prow. tegoż im. nad rz. Surą w Wielkorządztwie Kazańskim.

PENSACOLA, oduoga morska ku brzegom Florydy w Ameryce poln: Hiszpanie ustąpili jej z fortecy tu leżącej Anglikom przez traktat Paryżki r. 1763.

PENSILVANIA; *Pensylvania*, prow: Ameryki poln: blisko kraju Irokanw. Karol II. Król Angiel: dał ją r. 1681 kawalerowi Wilelmowi Pen, jednemu z najgłówniejszych Kwakrow, który jej najwyższą zwierzchność odprzedał Anglii r. 1712 za 280 tysięcy funtów szterlingów. Potomkowie jego posiadali ją do r. 1776 pod udzielnością Króla Angiel: który wyznaczonych Gubernatorów jej od Pennołw potwierdzać miał prawo. Przed rewolucją r. 1776 rząd prow: zależał od 36 jej reprezentantów, to jest 26 z 3 dawnych Hrabstw, a 10 z 3 nowych. Ale ponieważ 3 dawne Hrabstwa ośladle były przez famylich prawie Kwakrow, przy nich więc najwyższa była powaga w obradach, a tak cała prow: tknę-

ła duchem spokoyności. W r. 1776 osada ta wraz z innymi 12 prow: Jądu Amer: wybita się zpod panowania Angiel: składając z niemi nową Rplę, ktorej ustawienia się miała, między innemi praw tych, aby żaden nie był przyuszony względem czci, którą oddać Bogu, ani do składki na wystawienie mieysca szczególnego dla obrządkow Religii, ani na opłatę iey Ministrów: Aby lud nominował na wyżyskie godności, i miał prawo składania z urzędow iednych, i wysadzania drugich na ich mieysce, gdy mu się tak zdać będzie. Deputaci wybrani z miast i Hrabstw Rpltey oznaczają zgromadzenia ludu. Wyznanie wiary powszechnie będzie: Wierzę w Boga iednego, Stwórcę, i rządzcę świata, który nagradza dobrych, a złych karze, uznaję, iż pilno dawnego i nowego testamentu z natchnienia jest Boskiego. Izba reprezentantow będzie powinna wszystkie bile, nim wezmą moc prawa, wprzod podać do druku, z wyrażeniem ich powodow, aby je lud wiedzieć i rozstrząsać mogł. Moc wykonywająca powierzona jest Radzie z 12 osób, z których 4 corok odmieniać się powinny. Do teyrady należy nominować wszystkich Urzedników Cywilnych i wojskowych, i ktorey powinni ci zdawać sprawę, dla łatwiejszego kierowania z niemi sprawami rządu. Urząd Sędziow najwyżzey instancyi, i patronow generalnych nie trwa tylko do lat 7, ale przedłużony byđź może, drukowanie wyszyskiego wyszyskim jest wolne, procz pism takowych, z którychby nieprzyjaciel mogł powziąć wiadomość szkodliwą interesom Rpltey. Co lat 7 będzie wybierana rada Cenzorow, ktorech powaga ma byđź rocznia. Jej obowiązkiem jest rozstrząsać, jeżeli władza prawoda-

wodawcza, i wykonywająca dopełniały swych powinności. Ma moc naganienia publicznego, i zalecenia zpielenia praw, ktoreby im się zdają przeciwne dobru Rzpltey, i stania się, aby występek żaden przeciwi stanowi popełniony nie uszedł bez kary. P. Franklin był natenczas Prezydentem zgromadzenia, na którym te uchwalone stały prawa. Ob. Stany Ziednoczone. Prow. ta ktora następnie od Szwedow, Hollendrow i Anglików posiadana była, leży w środku posiadłości Angiel. w Ameryce połu. mająca na w. nowy Jersey, na połu. nowy York, i Kanadę, na z. część Luizjany i Maryland, tenże na połud. i Wirginia. Rozciąga się od 38 stopnia i pół szerokości, do 41 i pół, i zawiera w szerokości największej na m. 40. Powietrze tu panuje łagodne i czyste; kray obfituje w wszelkie owoce, zboża, i arzynę, zwierza: &c. tak dalece, iż zboża wprzedaie nawet Europie, co czyni właścicielow iey prawdziwie bogatżeni, niżeli kruszce i srebro uczynićby ich mogły. Część prow. mieszkana jest od Anglików, część od Indyan. Indyanie z przyrodzenia są słusni, i bardzo proporcjonalni, dobroczyjni i ludzcy: wierzą w lednego Boga i nieśmiertelność duszy. Philadelphia jest M.S. Część, ktora posiadają Anglicy zawiera te krainy: Philadelphia, Buckingham, Chester, Newcastle, Kent i Suffex. Nie podobna do wiary, iak wielkie mnostwo Niemcow do tey cisnęto się osady, iż byli często ciężarem dla mieszkańcow. Większa część ich iednak żalować tego musiała, ponieważ niemając czym się opłacić, musieli zaprzędać się tym w służbę na lat 3. ktorzy zastąpiliby ich w opłacie należytey od przechodow, przez ktorzy czas traktowani byli prawie iak Murzyni. Dziś cały ten kray jest częścią wolney Rzpltey Amerykańskiej.

PENTEMONT, Opac. Mniszek Cyfl. z okolicy Bellowaku przeniesione do Paryża r. 1671.

PENTHIEVRE, dawne Hr. Fr. w Brytanii erygowane na Xięstwo Parostwo od Karola IX. r. 1569. dla Sebestyana de Luxembourg. Zawiera pow. *Guincamp, Montcontour, Roche-Esnard, Lanuz, i Jugon.*

PENTHIEVRE, forteca wystawiona w Brytanii, w mieyscu, gdzie mały półwysp *Quiberon* łączy się z lądem.

PEPLIN, bogate Opac. w Woiew. Pomorskim zakonu Cyfl. rłow z pięknym klasztorem. Leży nad rz. *Fersą* blisko *Stargarty*, od Gnievia m. 2.

PEQUIGNY, lub *Picquigny*, *Pincinniacum*, m. Fr. w Pikardyi, z tytułem Xiśwa, nad *Somma*, o m. 3 na połu. ku z. od *Ambianu*. Sl. jest zabiciem *Wilelma Longue-épée* Xcia Normandy, i wzięciem się *Ludwika XI.* Krola Franc. i *Edwarda* Kroa Angiel. na moście unyślnie na ten koniec wybudowanym. dI. 19. 37. sz. 49. 58.

PERA, przedmieście Konstantynopola, w którym rezydują polowie Europeylicky.

PERATYN, lub *PERATYN*, dawne m. w Woj. Kłowski, nad rz. przy uściu rz. *Zurawki*, od *Przyłuki* na połu. około m. 6.

PERAULT, wieś Fr. o milę od *Montpellieru*, zalecona wodami mineralnemi, skuteczneina na podagry, rumatyzmy, bole oczow &c.

PERCHE, (le) *Perticum*, Pertyka, prow. Fr. rozległa wzdłuż na m. 15, a wszierz nad 12. styka się na połu. z *Normandyą*, na połud. z pow. *Cenomańskim* i *Duńskim*, na w. z *Bellią*, na z. z *Cenomanem*. Nazwiłko ma od obfzernego lasu tu leżącego zwanego: *Perticus Saltus*. Grunta ma żyzne dosyć, i handel nie mały prowadzi. Przyłączona została do Korony pod *S. Ludwikiem*. Miasta iey celnieyżo

szą: *Bellefme, Mortagne, i Nogent-le-Retrou.*

PERCHEGOUET, mała kraina Fr. w Xstwie Aureliańskim, ktorey *Montmirail* jest miejscem głównym, styka się z prow. *Perche*, o ktorey się teraz mówilo.

PERCY, m. Fr. o m. 2 na z. od *Pont-Farcy*.

PERE, (S.) m. Fr. o m. 4 na połu. od *Mortain*. Tegoż im. blisko *Nemours*.

PEREASŁAW, dosyć zna: m. w Woi. Kiiowskim, okopane, i dawniey dobrze obronne, osiadłe, oblane rzeką *Trubicą*, w dobrym położeniu od *Trechymirowa* m. 3, od *Kiowa* 15. pod pan: *Roslyi* jest stol: teraz powiatu tegoż im

PEREMYSŁ, m. Mosk. w prow. *Koludze* i nad rz. *Okką*.

PERENIATYN, m. w Woi. Wołyńskim, na pogran. *Ruskiego*, od *Pokamienia* około m. 3.

PERECZAS, *Peregia*, m. Węgier. wyższych, stol. Hr. tegoż im. o m. 10 na w. ku połu. od *Tokayu*. dl. 39. 45 sz. 38. 32.

PEREKOP, lub *Or, Taphra*, M. znaczne i mocne, ale źle budowane w *Tartaryi Krymskiej*; leży w samey cieśninie, którą połwysep z lądem się łączy, przeco kluczem *Krymei* znać się niejako może, my *Przekop*, Moskwa *Perekop*, a *Turcy Or* go zowią. Jest o m. 16 od *Kerczy*. Tegoż im. w *Czerniechowskim* m.

PEREŚŁAW *Solejskoy, Pereslavia*, *Perciaśław*, M. w państw. i prow. *Moskiewskiej* z stolicą *Archidwadyki* ktoryw *Monast. Wolkrefeskoim*, czyli nowym *Jeruzalem* mieszka. Jest nad jeziorem, o m. 25 na połu. od Moskwy; nazwane zaś jest tak dla różnicy od *Peresławu Rezańskiego*, innego miasta Mosk. ktore jest główne w Xstwie *Rezańskim*, o m. 32 na połu. ku w. od Moskwy. pierwsze dl. 57. 35. sz. 56. 28. drugie dl. 59. 30. sz. 54. 38.

PEREUIL, m. Fr. m. od *Angulemy*.

PEREWOŁOCZNIA. m. Mosk. w *Kiowski* m, w pow. *Pultawskim* dosyć obronne, i osiadłe, nad *Dnieprem* od *Pultawy* o m. 15.

PEREZDZIEZ, m. w *Woi. Mińskim* nad jeziorem, o m. 4 na połu. od *Mińska*.

PERGAMO, lub *PERGAM*, *Pergamum*, dawne M. *Tureckie* w *Natolii*, z *Bisk. pod Metropolią Smyrneńskiego*. Temu miastu winniśmy wynalezienie *pergaminu*, i urzdenie swe sławny *Gallienus*. Osadłe jest od *Turkow* i *Grekow*, leży nad *Kaikiem*, o m. 4 na połu. ku w. od *Smyrny*.

PERGEL, lub *PERGELL*, wiel. dolina, która się rozciąga od w. do z. i składa siódme towarzystwo *ligi Kadeyskiej* w krain *Gryzonow*.

PERIAC, wieś Fr. o m. 2 od *Narbonny*, fl. *zupami solnemi*.

PERIERS, włość Fr. w *Normandyi*, o m. 2 na w. od *Caen*. Tamże m. tegoż im. z tyt. *Baronii* należy do *Opac. S. Tauryna* w *Eboraku*, jest o m. 3 na połu. od *Contances*,

PERIGNAC, m. Fr. w *Santonii*, o m. 4 na połu. ku w. od *Saintes*. Tegoż im. *Opac. Cyster* przy *Montpefat*, czyni 3700. *liwr*.

PERIGNAN, ob. *Fleury*.

PERIGNE, m. Fr. w *Piktawii*, o m. 4 od *S. Matxent*. Także *Opac. Bern*. o m. 2 od *Maus*.

PERIGORD, *Ager Petrocoriensis*, pow. *Petrokoreński*, prow. Fr. która jest częścią *Akwitanii*; graniczy na połu. z pow. *Angulemskim*, i *Marchią*, na w. z pow. *Kadurkim* i *Lemowiceńskim*, na połu. z *Agineńskim* i *Bazadeńskim*, na z. z *Burdegalskim*, *Santonią*, i części *Angulemskim*. *Kray długi* jest m. 33. sz. 24. *Obfituje* w rudy przedniego *żelaza*. *Powietrze* ma zdrowe i czyste, *mieszkańców* bardzo *rześwych*. *Dzieli* się na *Perigord* wyższy, czyli *biały*, i niższy czyli *czarny*. *Perigoux* jest *mia*sto *Stol*.

PERIGUEUX, *Petrocorium*, Petrokor, dawne M. Fr. celne prow. Perigord, z Bisk. Suffr. Burdegalskiego, z sądami i grodem. Ma Collegium stowarzyszone z Akademią Burdegalską. Oyczyzną jest Raymara Rankonneta. Leży w dobrym kraju na kępie, od Lemowiku na połd. ku z. m. 20. od Angulemy 15. od Burdegali 26. od Paryża 110. dł. 18. 18. sz. 45. 18.

PERIZ, Opac. Cyfter: w Bisk. Bazylejskim, w Alfacyi wyższej, o m. 5 od Kolmatu.

PERLEBERG, piękne m. Niem. stol: Marchii Preguckiej, o m. 8 na połu. od Hawelbergi. Leży nad zbiegiem rzek Perli i Stepenicy. Zaleca go piękna fabryka sukien.

PERMA, lub **PERMSKOY**, *Permia*, m. w państwie Moskiewskim, stol. prow. tegoż im. Leży nad rz. Wiszora między Dżwiną i Oby, o m. 200. na połu. ku w. od Moskwy. dł. 73. 55. sz. 60. 26. Jest inne w teyże prow. zwane starą Permą, o m. 20 na połu. od poprzedzającego. dł. 74. 55. sz. 52. 6. Perma prow. graniczy na połu. z Samoiedami, i częścią Jugoryi, na z. z Zyrannią, i Wiatką, na w. z Syberyą. Obfituje w góry żelaza i miedzi.

PERNAMBUCO, ob. Olin-da.

PERNAU, ob. Parnawa.

PERNE, m. Fr. w Hr. Aweniońskim. *d'Esprit Flechier* Bisk. Nizmeński ztąd był rodem, o m. 4 na w. od Awenionu.

PERNES, *Perno*, mocne m. Fr. w Artezyi, nad Klarencyą, o m. 3 od Bethune, 7 na połu. ku z. od Atrebatu.

PERONNE, *Perona*, Peronna, mocne M. Fr. w Pikardyi, stol: Santerry, sławne więzieniem Karola prosteo, który tu w zamku skończył swe nieszczęśliwe życie, i śmiercią Ludwika XI. którego tu przez 3 dni trzymał Xczę Burgundy.

Zowią go Fr. *Pucelle*, iż nigdy od nieprzyjaciół wzięte gwałtem nie było. Henryk Hr. de Nassau od obłężenia ztąd odstąpić był przymuszony r. 1536. Lubo jest male ma jednak 5 kościołow parafialnych, Kolegiatę, szpital, 3 klasztory męzkie i panieńskie. Leży nad Somną o m. 11 od Kameraku, 10 na w. od Ambianu, 32 od Paryża. dł. 20. 35. sz. 49. 55. ob. Christ (S.)

PEROU, *Peruvia*, Peru, kraj wielki Ameryki pold. styka się na połu. z Popayanem, na w. z krajem Amazonow, na połd. z Chilią, na z. oblewa go morze połud: rozległy jest wzdłuż od połu. ku połd. na m. 600, wszerz 50. Jest to kraj na podziw bogaty z przyczyny wielkiej obfitości kruszcow złotych i srebrnych &c. Pełny jest gór wyfokich, okrytych gęstemi lasami utrzymującemi zwierza różnego rodzaju. Doliny, ieżli ktore oblewają rz. te są bardzo żyzne, ale większa część kraju jest nieplodna, ponieważ tu deszcze niepadaią nigdy. Podług różności zimna lub upały panują tu nieznośnie; i lubo leży pod strefą gorącą, nocy tu niekiedy bywają nazbyt zimne. Z Peru wychodzi sławna Kiukina, balsam, złota i srebra naywięcey. Cesarstwo Peruwiańskie było niegdyś udzielne rządzone od Inkassow, ktorzy byli bardzo potężni. Wzięło na ostatek koniec to Cesar: r. 1557. d. 6 Stycznia, gdy Dom *Diego d'Almagro* Hiszpan przymusił był Inkassę Manko do poddania się Krowi Hiszp. Odtąd Peruvia zaczęła być mieszkaną od Hiszp. Kreolow, i Indyjanow właściwych rodaków kraju, ktorych część iedna przyjęła religią Chrześc: i podległa jest Hiszp. druga żyje w bałwochwalstwie i niepodległości. Peru podzielone jest od Hiszp. na 3 Audyencye: de Quitę, de Lima, czyli de los Reyes, de los Charcas, czyli de la Plata. Wszystkie zaś Audyencyami czyli Wielkorząd-

ztwami rządzi Vice-Rey, który jest bardzo potężny i bogaty. Lima jest M. S.

PEROUGES, m. Fr. w Bresfyi, o m. 6 na połd. od Bituryki.

PEROUSE, Peruza, m. w X. Piemontskim, w dolinie tegoż im. blisko Pinierolu.

PERPEZAT, m. Fr. w Arvernii, o m. 7 na z. od Klermon-tu.

PERPIGNAN, *Etna*, Perpinian, mocne i znaczne M. Fran. stol. Hr. Ruffylońskiego, z bardzo obroną cytađelią. Ma *Universtitem* fund. r. 1349. od Piotra Krola Aragonii, Bisk. pod Metropolią Narbońskiego, parafii 4, klatztorow męzkich 9, panieńskich 4, kilka szpitalow, i imennicę. Mieyscem jest obrad Hr. Rossillon, i stolica Wielkorządztwa. Rada miasta jest nayznaczniejszy w całym Krol. tak przez dobry wybor ołob, iako i przez swe przywileie: Leży nad Tetą, po ktorey przez most się piękny przechodzi, i częścią jest na pagórku, częścią w równinie, w gruncie urodzaynym w wina, o m. 35 od *Toulouse*, 12 na połd. ku z. od Narbonny, 30 od Montpellieru, 175 od Paryża. dl. 20. 34. sz. 42. 41.

PERRAY-Neuf, (le) Opac: Norbertanow, o miłę od Sables, czyni 3500. liwr. Blizko tu znajduje się źródło wody mineralney. Jest o m. 2 od Andegawy, Opac. Bern. zwane *Perray-aux-Noncines*.

PERREUX, (S.) m. w pow. Bellojoceńskim nad Ligierą, o miłę od Roanny.

PERRIERE, m. Fr. w pow. *Perche*, zruynowane, o m. 2 od Bellefine. ob. Periers.

PERSA, malarz. w pow. Grodzieńskim, płynie od zachodu pod Sereie, wpada do Niemna, blizko uyscia rz. Merecza.

PERSAC, m. Fr. w Piktawii, o m. 2 od Luffac.

PERSIA, lub PERSYA, *Per-*

sia, W. Krolestwo Perskie w Azyi, graniczy na połn. z Czyrkasami i morzem Kaspijskim, na w. z państw. Wiel. Mogola, na połd. z Góliem Perskim i Ormus, i z częścią morza Indyjskiego na z. z Turcyą Azyat. Leży pod strefą umiarkowaną. Góra Taurus przedziela go wzdłuż. Prowincye leżące na połn. za górą są gorące, z drugiey strony są umiarkowańsze. W ogólnosci równiny tu są piaszczyne i nieplodne, ale w wielu mieyscach praca i przemysł Perłow uczyniła je dosyć żyznymi, które wydają wszelkiego rodzaju owoce, wina przednie, a naywięcey drzew morwowych, ktorymi żywi się wielkie mnostwo robaczkow jedwabnych. Znajdują się także w ich kraju kamienie drogie i różne kruszce, a przez żwierząt wielu pospolitych, niektóre osobliwsze. Lud jest wzrostu miernego, chudy, silny, nadzwyczaj ochłodzony, umytku żywego, rozładku gruntownego, do sztuk i umiętności bardzo sposobny, i przemysłny, w przyiaźni szczerzy, i doroskołszy skłonny. Niewiasty są piękne i dowcipne. Religia Perłow jest Mahometańska, podzielona na różne sekty, z ktorých nayznaczniejszy jest Ałego, który u nich jest w wielkim pożanowaniu. Główni są nieprzyjaciele Turkow, i obzadki mają zupełnie Turkom przeciwnie. Oprócz Mahometanow, są tam jeszcze dawni Perlowie nazwani *Gwebrowie*. Ob. spod tym nazwiskiem. Rząd Perłow jest Despotyczny, Krol nazywa się *Soph*. Persya zamyka w sobie te prow. Send, Makeran, Sitzistan, Sablstan, Chorastan, Mansanderan, albo Tabrystan, Estarabad, Schirwan, Aderbiiien, Erak-Atzem, Chusistan, Faryfstan, Kirman, i Jark-Agemi. Ispahan jest M. S. całey Persyi.

PERSIDE, ob. Fars.

PERSICUS Sinus, *Golf, odnoga Perska*. Jest wielka odnoga

Oceanu w Azji między Perfią ku w. i Arabią szczęśliwą ku z. Zaczyna się blisko Krol: Syndi, gdzie rz. Indus w morze wpada, a kończy się przy uściu Eufratu i Tygra. Można ją przebyć z jednego końca na drugi w sześciu dniach, a przeprowić się przez nie wszcz w jednym dniu. Czestym nawalnościom ta odnoga podlega, i niebyłaby żeglowną, gdyby wielość portow przy niej znajdujących się, niezabezpieczała żegluga.

PERSTUN, m. Litt. w Woi. Trockim, od Grodna na z. m. 5. PERTH, lub S. Joans-Town, *Perthum*, M. i Hrabstwo w Szkocyi, które wysłał i Deput: na parl. Leży nad rz. Tawą, o m. 10 na półn: ku z. od Edyburga, 119 od Londynu. dl. 14. 25. sz. 56. 40.

PERTOIS, (le) *Pagus Perrensis*, pow: Perteński we Fr. między Szampanią właściwie zwaną i pow. Barrenskim nad Marną. *Pertes* dawne miasto główne tego Hr. nie jest tylko wsią, zburzone i spalone będąc od Hunnow, o m. 3 od S. Dizier.

PERTUIS-d' Antioche, cieśnina między wyspą *Re* i *Oleron*.

PERTUIS, *Pertusium*, m. Fr. w Prowancyi, w okolicy żyznej i zdrowey, ozdobione 3 klasztorami męzkimi, a 2 pańszczykami, od Aix o m. 4, od Marsylii na półn: 11, od Paryża 162. dl. 23. 15. sz. 43. 44.

PERUGINUM, po Fr. *Perusinum*, powiat Peruzński, w stanie Papieskim, styka się na półn: z Xstwem Urbinińskim, na w. z Umbrią, na pold: z pow. Orwieniańskim, na z. z Toskanią. Kraj rozległy jest na m. 10 wzdłuż, i tyleż prawie wszcz. Peruz jest M. S.

PERUZ, *Perugia*, lub *Perusia*, po Fr. *Perouse*, dawne, piękne, bardzo ludne i wielkie M.

stoł: pow. Peruzńskiego w stanie Papiezkiem, z Bisk. suffr. Papieża. Zaleca go obronna Cytadella i Univerfitas. Zdobią kościoły i budowle tak publiczne jak prywatne przedziwnie piękne. Jan Dantes, J. Paweł Danceloty, Urbadis, Baldus i Bened: Capra w tym się rodzili mieście. Leży Peruz między rz. Tybrzem i Genną na wzgórcy, o m. 4, na z. od Asfyzu, 30 na półn. od Rzymu, 10 od Nocery. dl. 29. 54. sz. 43. 6. Jezioro Peruzińskie, *Lago di Perugia*, leży o m. 3 od miasta, jest prawie okrągłe, ma na m. 2 dyametru. Na nim znajdują się 3 wysepki.

PESARO, *Pisaurum*, Pizaur, dawne i piękne m. Włofkie, stoł: włości tegoż im. w Xstwie Urbinińskim. Kościół Katedr: jest wspaniały. Można znaleźć wżysko obficie w tym mieście, cokolwiek byż może potrzebnego do wygod życia. Oyczyzną jest Papieża Klemenfa XI. Jest w miłym położeniu na pagorku przy uściu rz. Foglia do morza Adryatyckiego w pośród wielu wzgórkow, o m. 7 od Urbinu, 52 od Rzymu, dl. 30. 25. sz. 43. 55.

PESCARA, *Artemura*, Pefkara, bardzo mocne m. Włofkie w Krol. Neapolitańskim w pow. Abruzzo, z zamkiem i z tytułem Margr. Jest przy uściu rzeki tegoż imienia, która wypływa z góry Apenninu, i uchodzi do morza Adryatyckiego, o m. 3 na półn: ku w. od Chieti, 3 na z. od Citta di Pinna, 4 od Atti, 40 od Neapolu. dl. 31. 55. sz. 42. 22. ob. Biscara.

PESCHERIE, (la Cote de la) Pomorze perłowe, nazywa się ow brzeg wąski połwyspy Indyfkiey zaczynając od Kapu Komoryn, do Romanankoru, rozciągly wzdłuż naywięcey na m. 40, sławny jest obfitym połowem perel. Hollendrzy cały tu prawie opa-

nowali handel, lubo pomorze to holduie Krolom Madurańskiemu, i Murawskiemu.

PESCHIERA, lub **PESQUAIRE**, *Pesciera*, Piskarya, obronnc m. Włoskie w Xstwie Weronieńskim, z zamkiem i dobrą fortecą. Wenetowie zdobyli go na Xżętach Mantuańskich r. 1441. Leży nad jeziorom Gardieńskim, w miejscu, gdzie wypływa rz. Menzo, o m. 5 na z: od Werouny. dł. 28. rz. sz. 35. 23.

PESCIA, m. Biskupie w Xięstwie Toskańskim, w pow. Florenckim, nad Petya.

PESENAS, *Pesenacum*, Pezenas, dawne m. Fr. w Langwedocyi, z tyt. Hrabstwa, w rokofnym położeniu, przy uysciu rz. Peyny do Eraut: o m. 3 na półn: od Agdy, 4 od Beziars, 8 od Montpelieru, 162 od Paryża.

PESENICK, lub **BOESNECK**, m. Niem: w Turyngii, w Xstwie Salfeldzkim, o m. 3 od Salfelda.

PESMES, m. w Franzkonce nad rz. Ougnon, o m. 4 na pold. od Gray.

PESSAN, m. Fr. w Armaniaku niż: z Opac. Bened. czyniącym 3000 liwr. ktore jest sekularyzowane, od *Auch* o miłę.

PEST, *Pestium*, m. i Hrab: Węgierskie ponad brzegiem wschodnim Dunaju w miłey równinie bardzo pięknie przyozdobione tych czasow, na przeciw Budy, o m. 30 na pold. ku w. od Preszburga. dł. 37. rz. sz. 47. 24. Znaczne jest Trybunałom Węgier, naywyżzey appellacyi, i lazaretem Żołnierkim.

PESTI, *Pestium*, m. Włoskie zruynowane, w Krol. Neapolitańskim, w Prynypacie bliższym, nad brzegiem wschodnim Goflu Salerneńkiego. Starożytności, ktore się tu widzieć dają, są jedne z naypięknieyszych we Włoszech. Teraz nie jest mieszkanie, tylko od ludzi ubogich, ktorzy w ruinach iego szukają schronienia.

PETAGUEY, kraina Ameryki pold: w Brezylji, ma na półn. Dela, na z. Tupuyanow Narod. na pold. Kapitanat *de Rio grande*, na w. oblewa go morze, Obfituie w minery srebrne.

PETAU, lub **PETTAU**, *Petavia*, Petawia, dawne m. Niem. w Cyrk: Austryackim, w Styryi niż. Jest bardzo piękne nad rz: Drawą, o m. 60 na w. ku pold: od Salizburga, 43 od Wiednia, 14 od Cilley. Należy do Arcybiskupa Salizburkiego. dł. 34. 4. rz. 46. 40.

PETERBORUG, *Petuaria*, m. Angiel: Biskupie, w Northamptonshirze, z tyt. Hrabstwa. Wyfyla z Dep. na parl: i jest nad rz. Neną, o m. 24 na półn: od Londynu.

PETEHORCE, dobra Szlacheckie w Woj. Wołyńskim, niedaleko miasta Rownego. Od Konfystencyi tu niegdyś chorągwi Petychorcow, chcą niektorzy mieć ich nazwisko.

PETERHOF, naypięknieyszy zamek do rozrywki Imperatorowey Mosk: zalecony wesołemi ogrodami, fontannami, Kataraktami sztucznymi, grottami, zwierzyńcami, &c. Leży przy odnodze morza Finlandzkiego, o m. 4 i ćwierć od Petersburga.

PETERLINGEN, lub **PETERSHAUSEN**, Peterhuza, przedmieście Konstancyi oddzielone od miasta Reven. Nal. do Bisk: Konstancyeńskiego. Znajduie się tuż Opac. Premonstr: ktorego Opat jest Pralatem wolnym Cesarstwa Niem: w Cyrk: Szwabii. Zowie się Opatstwem Petershuzeńskim, *Abbatia Petershausana*.

PETERSBERG, Cytadella, ktora zassania miasto Erfurt. Te goż im. góra w Cyrk: Saaleńskim, w Xstwie Magdeburckim.

PETERSBURG, (S.) *Petropolis*. Peterzburg, M. Rossyjskie w Ingryi, jedno z naywiększych, nayflawnieyszych, i nay

piękniejszych miast w Europie, zbudowane od Piotra W. Cara Moskiewskiego r. 1703, który w nim założył stolicę państwa swego. Odtąd stało się rezydencyą ordynaryją Carów Moskiewskich, którzy z czasem wspianiem przyzobili pałacami. Zaśczyca się procz tego Akademią Cesarską, pałacem Kadetów, i Cytadellą. Groble wysp Amiralicy i Bazyla czynią najpiękniejszą ozdobę miasta tego które liczy mieszkańców 130000. Wiele tu przepylznych znayzobili się budowli. Jest bardzo handlowne z przyczyny położenia swego na kilku wyspach oblanej rzeką Newą, o ćwierć mili od iey uścia do Gofu Finaudzkiego. Słowem miasto to nowe w niczym nieustępuje naydawniejszym miastom w Eur. kwintą tu dobrze nauki i rękodziela, ani zbywa mu na niczym, co by go mogło uczynić iednym z nayznaczniejszych miast na świecie. Niema bram ani murów w okolo, ale obronne jest bagnami i odnogą Finlandzką, które go oblewają, a które go czynią podległym wylewom. Rozciąga się wzdłuż i wszerz na *m.* 1. Jest o *m.* 225 na półn. ku z. Moskwy, 310 od Wiednia, 210 od Kopenhagi, 120 od Sztokolmu, 500 od Paryża, 200 od Warszawy. dł. 47. 53. sz. 59. 56. Wielkorządztwo Peterzburkie, ob. Ingrya.

PETERSBURG, m. Czeskie w Cyrk: Rakoneckim, z pięknym zamkiem. Tegoż im. zamek rezydencyonalny Bisk: Bamberskiego, blisko Bambergi.

PETERSELD, m. Angiel. w Hantszirme, o *m.* 7 na w. od Winszesteru, wysyła 2 Deput. na parl.

PETERSHAGEN, m. Niem. w Xstwie Mindeskim, nad Weserą. Było niegdyś stolicą Biskupią o milę od Minden.

PETERSHAUSEN, ob.

Peterlingen.

PETERWICZ, (gros) włosć znaczna w Szlązku, w Xstwie Olesnickim. Znayduie się tu źródło wody mineralney.

PETITE-PIERRE, ob. Lutzelstein

PETIGLIANA, *Petigliana*, m. Włoskie w pow: Sienneńskim, na pograniczu Xstwa Kastrenkiego. Miało niegdyś udzielných Hrabów. Leży blisko rz. Lenty, o *m.* 18 od Sienny, 3 od Kastro. dł. 29. 20. sz. 42. 34.

PETRA, dawne m. Azyat: dawniey stołeczne Arabii opoczystey, *Petrea*, od niego nazwanej. Niedają się widzieć teraz tylko same jego rozwaliny.

PETRINIA, małe, ale bardzo mocne m. w Kroacyi Austr: nad rz. Petrynią, która wpada do Kulpy, o *m.* 7 na w. od Karolstadt. dł. 34. 15. sz. 45. 46.

PETRI-WARADYN, lub PETER-WARADYN, mocne m. w Węgrzech wyższych, w Xstwie Syrminskim, nad Dunajem, pamiętne wygraną tu potyczką Xcia Eugeniusza r. 1716; Jest o *m.* 6 na w. od Kloku, 18 od Belgradu. dł. 37. 45. sz. 45. 20.

PETROWICZ, (gros) Wielki Petrowicz, włosć Szląska w Morawii, ustąpiona Krolowi Pruskieniemu r. 1742, który ją do wyższego Szląska przyłączył.

PETRYKOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xstwie Słuckim, blisko Prypecia.

PETZERNIKOW, m. Mosk. w pow: Peryessawu Rezańskiego.

PETZORA, prow. Moskiewska po nad morzem lodowatym. Zimna tu panują tak wielkie, iż lody na rzekach niepuszczają, aż w Maiu, i znowu zaczynają marznąć w Sierpniu. Przecoz prow. ta niema miast żadnych procz iednego miasteczka tegoż im. które dla kraiu swego dołyć jest obronne. o *m.* 130 na półn:

od Permy. Tegoż im. rz. w Moskwi, w prow. Archaniolu.

PETZORY, czyli Petzertkoi Monaster, sławny klasztor Grecki w Wielkorządztwie Pleskowskim, który od krzyżaków Inflanckich często oblegany bywał. Leży nad rz. Pyusą o m. 4 od Iburka. Na mappach piszą go *Pitzur*.

PEYRAC, m. Fr. w Langwedocyi o m. 3 na półd: od Narbonne.

PEYRAT, m. Fr. w Marchii, o m. 2 od Bourgaueuf. Tegoż im. m. w pow. Lemowiceńskim, o milę od Bellaku. Tamże m. *Peyrillat*.

PEYRE, Baronia Fr. o m. 4 od Mendy, w pow. *Gevaudan*. Także m. Fr. o m. 6 od Poitiers.

PEYREHOURADE, m. Fr. w pow. *Landes*, o m. 5 od Daxy.

PEYRELADE, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 2 od Milaud.

PEYRYNS, m. Fr. w Delfinacie o milę od Wienney.

PEYROUX, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od wyspy *Jourdain*.

PEYRUSSE, *Petrocia*, m. Fr. dawne w pow. Ruteneńskim, celne iednego grodu, z zamkiem. Leży na górze, po pół którą płynie rz. *Diege*, o m. 4 na z. od Kadenaku, 109 od Paryża. O m. 6 od *Perigueux* jest Opac. Cystersow *Peyrousse*, które czyni 4000 liwr.

PEZENAS, ob. Pefenas.

PEZENNE, (S.) m. Fr. w Arwernii; Inne o milę od Nioroty. Także o m. 4 od Pezenas wieś z tyt: Margr.

PEZILIA, m. w Ruffyllonie; o m. 3 na z. od Perpinianu.

PAFFENHOFFEN, m. Niem. piękne z grodem, w Bawaryi wyższej nad Ilną, o m. 12 na półd: od Ingolstadt, 18 na półn: od Munichu. Tu r. 1745 stoczona była żwawa potyczka. dl. 28. 35. sz. 49. 5.

PAFFENHOFFEN, m.

W Alfacyi w Hrabstwie Lichtemberskim, o m. 3 na z. od Haguenu.

PFALTZBURG, ob: Phalsburg.

PFEDERSHEIM, m. Niem. w Bisk: Wormackim, o m. 2 na z. od Wormacyi.

PFEFFERS, Opac. Bened. zalecone wodami mineralnemi, w Hrabstwie Sargańskim, o m. 3 na półd. od Sarganu.

PFIN, *Fines*, m. Szwajcarskie w Turgawii, główne miejsce grodu pod dependencyą Kantonu Zurychkiego nad rz. Thurą, o m. 7 na półn. ku z. od S. Gall.

PFEIRTH, ob. Ferrete.

PFOERTEN, *Porta*, m. z bardzo pięknym zamkiem, niedużo z 13 włości wolnych w Lutzacyi niższej, o m. 7 na w. od Kotwitz.

PFORTZHEIM, *Phorca*, *Pforzenium*, piękne m. Niem: w Szwabii, w niższym Margr: Baderlach. Leży nad rz. Entz, o m. 3 od Durlachu, 12 od Haguenu, 11 od Heidelbergi, 8 od Spiry. dl. 27. 17. sz. 48. 55.

PFREIMDT, m. stol. Hrabstwa Leuchtemberskiego, w Palatynacie wyż: Bawaryi nad zbiegiem rzek Pfreimdy i Naby. m. 3 na półd. ku z. od Leuchtembergi. dl. 29. 57. sz. 49. 30.

PFULLENDORFF, *Bragadurum*, m. Cesarzkie Niem: w Szwabii w pow. Hegowii, nad rz. Andelsbach. o m. 8 na półn: od Konstancyi, 15 od Ulmy, 5 na półn: od Uberlingen. Mieszkańcy wyjęci zostali od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dl. 26. 58. sz. 48.

PHALEMPIN, m. w Flandrji z dawnym Opac. Kanon. reguł. S. Augustyna, o m. 3 od Lill na półd: ku z.

PHALSBURG, lub Phaltzburg, *Phaselburgum*, Falizburg, male lecz bardzo obronne m. Fr. między Alfacyą i Lotaryngią, z

dawnym zamkiem i z tyt: Xstwa. Jest miejscem wielkiej wagi dla Komunikacyi z 3 Biskupstwami. Leży na górze, która jest jedną z gór Wozgieńskich, tu się ieszczce ciągnących o *m.* 2 od Sawerny, 11 od Strazburga, 92 od Paryża. dl. 34. 56. sz. 43. 46.

PHASIS, lub FACS, Faza, wielka i sławna rzeka Azyi, która płynie przez Mingrelią, i wpada do morza czarnego. Rz. Aras też miała nazwisko.

PHILADELPHIA, lub ATARCHAS, *Philadelphie*, Filadelfia, dawne i znakomite M. w Natolii, z Bisk: o *m.* 30 na w. od Smirny, nie jest naszym prawie dziesiątym w porównaniu z tymi, czym było dawniej. dl. 47. sz. 38. 8.

PHILADELPHIA, M. Ameryki półn. st. A. Pensylwanii, i nieiako cała Rpltey Amerykańskiej. Jedno z najbogatszych, najpiękniejszych, i najlepiej kwitnących miast Stanow-ziednoczonych. Wolność i Tolerancya wielu tu bardzo ściągnęła mieszkańców różnych nacyi. Leży między rzekami Lawarą i Schuyskil. dl. 301. 20. sz. 39. 50.

PHILIPPI, (Insula S.) ob. Fuego.

PHILIPPEVILLE, *Philippopolis*, male, ale piękne i bardzo mocne m. Fr. w Hannonii. Ufortyfikowane jest z regul *P. Vauban*, i leży na pagorku, przy rzeczkach *Samagne* i *Bridou*, o *m.* 10 od Mons, 5 od Charlemont, 2 od Marienburga, 50 od Paryża. dl. 22. 5. sz. 50. 8.

PHILIPPI, m. Turcyi Europejskiej w Macedonii, blisko Goflu Kontessy, o *m.* 25 na półn: ku w. od Saloniki.

PHILIPPA, (S.) PHILIPPINA, *Philippopol*, *Philipsbourg* &c. *Obacz pod literą F.*

PIACZESNO, m. w Woi. Braclawskim, nad rz. Piaczesną, około *m.* 3 na półn: ku w. od

Niemirowa.

PIANEZA, m. i zamek we Włoszech w Xstwie Piemontkim, nad rz. Dorą, o *m.* 3 na z. od Turynus.

PIASECKO, m. w Woi. Kłiow: z zamkiem nad małą rzeczką. Leży za wielkim lasem między Wasilkowem i Motowidluwką.

PIASECZNO, m. w ziemi Warszawskiej, Krolewsczyzna placząca kwarty zł. 2708. Zdobi go kościół. Leży o *m.* 3 od Warszawy na półd.

PIASEK wielki, i mały, dobra poblizkie w Sandomirskim, niedaleko Korczyna, z kościołami. Tegoż im. przedmieście jest Krakowa z klasztorem Karmelitów fundowanym od Wisły Biskupa Krak.

PIASKI, m. w Kłiowskim pod pan. Moskiewskim, opasane palisadami, od Sniatynia powyżej około *m.* 2., przy uściu rzeczki Artepłoki do Suli. Tegoż im. m. na trakcie od Lublina o *m.* 3.

PIAT, (S.) m. Fr. w pow. *Beauce* o *m.* 2 od Karnuty.

PIĄTEK, m. w Woi. Łęczyckim, nal. do Arcy-Bisk: Gnieźnieńskich jest blizko Bzury, na półn: Łęczycy, z klasztorem Paulinow, zalecone piwami.

PIĄTEK, m. w Woi. Wołyńskim, o *m.* 3 od Cudnowa. Tegoż im. w Xstwie Zmudzkim, o *m.* 6 od Miednikow.

PIATYHORY, m. w Woi. Kłiowskim nad rzeczką, która wpada do Rossy, niedaleko Lubaczowa.

PIAVA, *Anaffis*, rzeka w państwie Weneckim, która wypływa z pogranicza Bisk: Bryxyeńskiego.

PIBRAC, m. Fr. o *m.* 3 na z. od Tulozy.

PICARA, Pikara, wielka prow: Ameryki półd: w Krolestwie nowej Grenady. Styka się na w. z górami Andes.

PICARDIE, *Picardia*, Pi-kardya, prow. Fr. graniczy na półn: z Hannonią, Arzezya, i morzem, na w. z Szampanią, na półd: z wyspą Francyi, na z. z Normandyą i olnogą Manche. Jest to kraj bardzo żyzny w wina, zboża, owoce &c. i bardzo handlowny, z przyczyny bliskości morza i wielości rzek, które tu są, znaczneyse *Somme*, *Oyse*, *Canche*, *Lis*, *Scarpe*, *Deule* i *Aa* Brzegi morza dostarczają mu ryb w wielkiej obfitości. Dzieli się Pi-kardya na wyższą, niższą, i średnią. Wyższa zawiera pow: *Vermandois* i *Thierache*, niższa pow: Buloński, kraj odzyskany, *Vimen*, i Hr. *Ponthies*; w średnicy jest: Hr. *Ambianu* i *Sauterra*. Pi-kardowie są czuli, dowcipni, pracowici, szczerzy, wolni, w zdaniach swych uporni, i do sztuk wszelkich sposobni. Amiens jest M. S.

PICAUVILLE, m. w Nor-mandyi, o m. 3 na półd. od *Vulognes*.

PICHITON, lub **Pizzichit-TONE**.

PICO, *Pica*, Pika, wyspa na Oceanie, jedna z wysp Azorow, o m. 3 na półd: ku w. od *Fayalu*, 4 od *S. Jerzego*; 12 od *Tercery*. Ma na m. 15 w około; jest dołyć urodzayną, i obfitnie w bydło. Nazwisko ma od wielkiej góry tu w środku wyspy położoney zwanej *Pic*. dl. 349. 30. sz. 38. 35.

PIECZANA, lub **Pieszcza-na**, m. w Woi. Kiiwskim, iak-kożkolwiek obwarowane, nad brze-giem prawym rz. *Supoi*, poniżej *Elmiazowa*, o m. 3 od *Kaniowa* na w. ku półd. Należy do *Rossyi*.

PIECZARY, Monaster Grecki wspaniały poniżej *Kiiowa*, pod tyt: *S. Mikołaja*. ob. *Kiiow*.

PIEMONT, *Pedemontium*, *Pedemont*, co znaczy *Podgorze*, znaczne Xstwo we Włoszech, które ma na półn: *Walezyą* na w.

Xstwo *Medyolannu*, i *Montferrat*, na półd: pow. *Niceński* i *Rplta* *Genueńską*, na z. *Delfinat* i *Sa-baudyą*. Jeden jest to kraj z naj-żyźniejszy, najpiękniejszy, i najwielebniejszy krajow Włoskich. W górach, które go opasują znaj-dują się kruszce złote i srebrne, rudy także żelazne i miedziane. Łasy *Piemouckie* są pełne różney zwierzyny, a rzeki bardzo rybne. Miałami zaś i wsiami jest tak na-siadłe iż jedne tuż przy drugich leżą. *Piemontanie* są przemyślni, dowcipni, wefeli, ludzcy, ku ob-cym, wierni kn swym panom, i gorliwi o religią katol. Bardzo wiele między niemi jest familii znakomitych. Xstwo to należy do *Krola Sardyńskiego*. *Turin* jest M. S.

PIENIANY, m. w Woi. *Wi-leńskim*, z *Stwem*, które płaci kwarty zł. 4944. Leży w pow: *Wilkomirskim*. *Seymem* r. 1780 zapewnione było Xźnie *Czartory-cki* *Kancelerzynie*.

PIENIN, w Woi. *Krakow-skim*, zamek dawny od natury u-mocniony do ktorego jeden tylko wązki był przystęp. Leżał na gó-rze tegoż im. blisko *Sądca* pod pan. *Austr*. Teraz tylko ruiny.

PIENNE, *Margr*: Fr. w *Ar-tezyi*.

PIENZA, *Pientia*, małe ale bardzo ludne m. Włoskie w *To-łkanii*, w pow. *Sienneńskim*, z *Bisk*: pod *Metropolią Sienneńskie-go*. Jest o m. 10 na półd. ku w. od *Sienny*, 20 od *Florecy*. dl. 29. 20. sz. 43. 4.

PIERKOWICE, w *Pinskim* dobra *Orzeszkow*.

PIERRE-ENCISE, forte-ca miasta *Lugdunu*.

PIERRE-BUFFIERE, m. Fr. o m. 4 na półd. ku w. od *Le-mowiku*.

PIERRE-FONTS, *Petri-fons*, m. Fr. w Xstwie *Walezyi*, o m. 2 od *Compiegne*, z dawnymi

zamkiem, celne probostwa, gro-
du i Kasztelanii swey. Było to
miejsce dawniey fortecą, która
została zruynowaną, gdy *Rieux*
który ją w czasie ligi opanował,
wzięty był i obieszony, r. 1593.

PIERRE-FORT, m. w Ar-
wernii, o m. 3 na z. od *S. Flour*.

PIERRE-LATTE, m. Fr.
w Delfinacie, o milę *S. Paul-
trois-Chateaux*.

PIERRE-PORT, lub Pier-
re Portuis, *Petra Pertusa*, sta-
wny wawoz i trakt przez skałę
w Bisk: Bazyleyskim, blisko źrzo-
dła rz. Birse, i wsi Tawanny, o
m. 3 na półd: od Delspergi.

PIERRE, (S.) S. Piotr: O-
pac: Fr. w Melunie, jest Bened:
czyni 8000 liwr. Inne tychże w
Wiemnie czyni 5500 liwr. Inne w
Chalons nad rz. *Saone* czyni 4500
liwr. Inne są tegoż im. w Metz, u
Reims, Lugdanie. Także o m. 2
od Lodowy czyni 2500 liwr. i w
Antyziodorze Augustynianow.

PIERRE, (S.) S. Piotr, m.
Fr. w Akwitanii. Inne w Santonii.
Inne o m. 4 na w. od Avraanches.
Ob. S. Piotr.

PIERRE-aux Monts, Opac.
Bened. w Diec: Szalonskiej, czyni
8000 liwr. Tychże Opac. w Puy
Pierre de la Tour, i blisko Kar-
nuty czyniące 15000 liwr. zwane
S. Pierre en Vallée, i *les Pier-
res*, Opac. Bernard: o m. 2 od *Cu-
lant* czyni 7000 liwr.

PIERRE-le Moutier (S.) *San-
cti Petri Monasterium*, m. Fr. w
Xstwie Niwernenskim, z sądami i
grodem. Leży w gruncie otoczonym
górami, blisko obszernego
stawu błotnisteo, które tu czyni
niezdrowe powietrze, o m. 7 na
połu: ku z. od *Moulins*, 5 na półd:
od Niwerny, 60 od Paryża. dł.
21. 45. sz. 46. 47.

PIERRE-de Moissac, m. w Ar-
wernii, i w Normandyi *S. Pier-
re sur Dive*, o m. 4 na połu. od
Falezzy, z Opac. Bened. czynią-

cym 8000 liwr,

PIERZCHAŁA, dobra Osto-
lińskich w ziemi Liwskiej o m. 3
od Drohiczyzna.

PIERZCHNICA, m. w Woi.
Krakowskim, w pow. Wislickim,
z woytostwem Krol.

PŁESKOWA-SKAŁA, m.
w Woi. Krakowskim, z zamkiem
między skałami, gniazdo dawniey
sławney familii Szafranceckich, te-
raz dziedzictwo Wielopolskich, o
mil kilka od Krakowa. dł. 42. 3-
sz. 51. 2.

PIEUX, (les) m. Fr. w Nor-
mandyi z 1/2 parafiami, blisko mo-
rza, o m. 40 na półd: od Cherbourg.

PIGNAN, m. Fr. w Langwe-
docyi, o m. 4 na z. od Montpe-
lieru.

PIGNANS, m. Fr. w Pro-
wancyi z kollegiatą, o m. 3 od
Brignoles.

PIGNEROL, *Pinarolium*,
Pinierol, male, ale bardzo ludne
m. Włoskie, w Xstwie Piemon-
ckim, przy wniysciu doliny Pe-
ruzy, erygowane na Bisk. r. 1749.
Francuzi go posiadali uczynili go
bardzo mocnym, i wystawili tu
Cytadellę; ale oddając go Xciu
Saubaudyi traktatem r. 1696 zru-
cili jego twierdze. Leży nad rz.
Chinon, o m. 7 od Turynu, 18
na połu: od Nice, 20 od Kazalu,
30 od Grenobli. dł. 24. 59. sz. 44-
37.

PIKOW, m. w Woi. Braclaw-
wskim, dobrze zabudowane, nad
Bugiem, blisko Janowa. dł. 51.
9. sz. 51. 2.

PIKTAWIA, ob. Poitou.
PILA, góra Fr. na pograni-
czu pow. Lugduńskiego i Forez,
między *Condrieux* i *Argentat*. Mie-
szkańcy zowią ją też górą *Pitata*,
i różne mają o przyczynie nazwi-
ska tego powieści, iakoby tu on się
w źrzodle rz. *Giers* utopił. Dłu-
ga jest na m. 2 i szer: tyleż, nie
rodzi tylko niewiele żyta, zioła
rzadkie, i sosny, których spro-

wadzaniem do miast utrzymują się mieszkańcy ubodzy. Uboſtwo jest ich ſzczęściem. Rowność majątku czyni, iż całe tu wie nie ſą tylko jedną familią. *Giers* ztąd wypływa.

PILAT, góra w Szwaycarach leży na pd: Lucerny. Proſtaſtwo wiele tu o Pilacie utrzymuje baśni.

PILAU, lub **PILLAU**, Piława, małe ale obronne m. w Krol. Pruskim, budowane prawie w pięciokąt, na małej półwypie między morzem Bałtyckim i *Friſch Hſem* na przeciwko uſcicia Pregli położone, jest przedmorzem Kroleſtwa od morza. Wſzystkie okręty kupieckie tu oplacają cło Krol: Prukiemu i na batach Preglą do Krolewca towary przesyłają. Szturmowane było od Moskallow r. 1757, i opauowane 1758. Jest o m. 7 na z. od Krolewca.

PILAWICZ, lub **PILAWEC**, m. dawne w Woi. Wołyńskim, na granicach Podolińskiego naprzeciwko Bogu rzeki na poim. ſt. kłeską Pol.

PILGRAM, m. Krolew: w Czechach, w Cyrk: Becheńskim.

PILICA, znaczna rzeka, wypływa zpod m. Pilicy w Woi. Krakowskim, odziera Sandomirskie od Wielkiej Polki, i o mil kilka po wyżej Warszawy wpada do Wiſty. Płynię pod Inowłodz, Nowe miasto i Warkę.

PILICA, lub **PILCZA**, m. w Woi. Krakowskim z zamkiem wspaniałym na górze, ogrodami pięknymi, kolegiatą kanon. Znaczne dawniej gniazdem familii Pileckich, i mieszkaniem czasowym Xżąt Zbarazkich. Leży przy bagnach, z których wypływa rz. Pilica. Dobra ſą Weſſelcow, o m. 10 od Krakowa.

PILKALNIE, m. Pruskie oſiadłe w Cyrk. Sambieńskim, od Szyrwint o m. 2.

PILNITZ, zamek w Miſnii, nad Elbą o m. 3 na poſd: od Drezna.

PILSEN, *Pelfins*, lub *Pilſenia* Pilzna, piękne, mocne, i wolne M. Czeſkie, ſtoł: powiatu czyli Cyrk: Pilznieńskiego, ku granicom wyż: Palatynatu Bawaryi. Podczas wojen Czeſkich częſto wzięte i odebrane było: Wybudowane jest nowo, ponieważ, który jest dawny Pilſen, ten nie jest teraz tylko wſią. Jan Dubrawski ztąd był rodem. Leży między rz. Miſa i Watio, które ſchodzą ſię po zamięſtem, w. 18 na z. ku poſd. od Pragi, 21 od Egry. dl. 34 20. ſz. 49. 46.

PILTYN, lub **PILTEN**, mierne m. w Kurlandyi, ſtołeczne oſobnego powiatu, z zamkiem, doſyć oſiadłe, nad rz. Windawą, od Windawy miasta na w. m. 4, od Goldyngi 5, dl. 39, 45. ſz. 57. 15. Powiat Piltyński w Xiſtwie Kurlandzkim, należący dawniej do Inſtant i do Biſk: Kurlandzkiego, lecz za wprowadzeniem wſtry proteſt. był obrocony na dobraſwieckie, i poſiadany od Dani do r. 1585, w którym Fryderyk II Krol Duński za 30000 talarow Steſano wi Batoremu przez traktat Kronenburſki go uſtąpił. W tej ſumnie zaſtawił go Krol Steſan Fryderykowi Xciu Prukiemu, a naſtępcy wykupić go dozwolili Xżetom Kurlandzkim. Rożne potym z ſtroiny Biſkupow Inſtantſkich zażyły były ſpory, nakoniec r. 1763, 1776 Rplta zabezpieczyła powiat Piltyński w ſtanie ſwieckim, przy ſorinie rządu dawniej oſiſnany przy ſwych prawach i przywilejach. Powiat ten ſtyka ſię z Kurlandją właſciwą i morzem Bałtawiera 7 parafii. Jest kray obſity w len, rudy, laſy, zwierzynę &c. Dla handlu ma wygodne położenie.

PILWISZKI, Stwo w Woi. Trockim płacące kwarty zł. 3533, dane in Emphiteuſim Paſzkowski r. 1775. Leży w pow: Kowienſkim, pod nad Szczupą, od

Sapieżyzkow ku połd. o m. 6.

PILZNO, *Pilsna*, dawne M. w Woj. Sandomirskim, drzewem zabudowane, ozdobne dawnym kościołem sarnym, i Augustyanow. Przed zabranie pod kordon Austr. było stol. powiatu, i grodu, teraz jest Cyrkuł, który zawiera dystrykty Tarnowiki, Leżawiki, i Krośnice. Leży nad rz. Wisłoką przy trakcie, w wygodnym położeniu, od Debicy, m. 2 od Tarnowa 3.

PIMBES, Opac. na dobra świeckie obrocone, w Diec. *Aire*, na granicach Bearnay.

PIMBEUE, Pimbewa, m. Fr. z portem bardzo znacznym na brzegach Brytani, o m. 7 naz. od Nantes nad Ligiera. Ztąd wychodzą zwykły wszystkie statki Nanteńskie, i tu powracają, a towary lądem lub wodą sprowadzają do Nantes. Niemalż jak lat 60 gdy to miasto nie było tylko wsią.

PIN, Opac. Bernard. fund. r. 1200 m. 2 od Poitiers, przynosi 6000. lwr.

PINA, rzeka, wypływa z bagnow Woj. Brzeskiego Litw; płynie pod Zuchowice, Duboiz, Piask, i tu blisko wpała do Frypacia. Różne konfytucye seymowe obowiązuje lat 1764 i 1775 zaleciły iey spłaszczenie dla uczynienia iey spławną. Hetman Ogiński połączenie Piny z Muchawcem przez dobyty kanał przedsięwziął, a Rzplta na utrzymanie tego summe wyznaczyła 100000. zł.

PINHUEN, M. Chińskie, a drugie z miast celnych prow. Junnany, w departamencie Tali. dl. 122. 1. sz. 25. 43.

PINCZOW, mierne M. w Wojew. Sandomirskim, stolica Margr. i Ordynacyi domu Wielopolskich od Piotra i Zygmunta Myszkowskich uczynioney i utwierdzoney seymem r. 1601. z zamkiem i sławnemi dawniej łaźniami, z kilką kościołami, klasztorem Paulinow, i szkołami. Leży nad Nidą w pow:

Wislickim, i od Kielc m. 7. Jest w górzystym położeniu. Ordynacya Pinczowska obszerna zawiera dobra, bogate w kamienie ciofowe, gips, wapno, i mające grunta bardzo urodzajne. Było dawniey dziedzictwo Oleśnickich, z których Zbigiew Biskup Krak. założył tu zamek.

PINEL, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Wienny.

PINEY-LUXEMBOURG, m. Fr. z tyt. Xstwa Parostwa, o m. 5 na w. od Troyes.

PINGHIANG, *Pingianum*. m. Chińskie, piąte z miast celnych prow. Peking, pod dependencyą Xunty. dl. 132. 16. sz. 37. 37.

PINGHO, m. Chińskie, 3cie z miast celnych prow. Fokienu, pod dependencyą Changchen. dl. 126. 44. sz. 21. 37.

PINGIANG, *Pingianum*, wielkie, piękne, i bardzo ludne jedno z główniejszych miast Chińskich, drugie co do godności w prow. Xan. Jest w miłym położeniu w gruntach żyznych, nad rz. Fueną, ma miast 34 pod swą dependencyą. dl. 128. 14. sz. 31. 19.

PINGLENG, *Pingleanum*, M. Chińskie, czwarte z miast celnych prow. Chenfi. Zdobią go kościoły i pałac wspaniały. Leży w okolicy urodzajney, i ma pod swą dependencyą miast 10. dl. 124. 18. sz. 27. 12.

PINGLO, *Pinglum*, znaczne M. Chińskie, czwarte miasto celne w prow. Kwansu. Ma miast 8 w swym pow. i leży nad rz. Ly. dl. 126. 44. sz. 26. 25.

PINIĄZKOW, dobra niegdys Oleśkich, blisko Ostrowitego, gdzie Oleśki Kasztelan Chelmiński fund: kościół, i dzwonnice z napisem. *Summe Deus, quondam quod promissore parentes, delubrum natans consecrat ecce tibi. Suscipias vultu placido, gens postce Oleśka, perpetuoque lubens incoluisse velis.*

PINNA, dawne M. Włoskie w

Krol. Neapolitańskim w prow. Abruzzo, ktorego Bisk. złączone jest z Salińskim, o m. 10. na połn. ku w. od Akwili, 4 od Chieti. dl. 31. 38. sz. 42. 25.

PINNENBERG, lub PINNENBERG, *Pinneberga*, m. i Hr. z dawnym zamkiem w Stormaryi, o m. 6 na połn. ku z. od Hamburga. Należy do Krola Duńskiego.

PINOS, wyspa w Ameryce połnoc. na przeciw brzegu połd. wyspy Kuby, od ktorey oddzielona jest cieśnina głęboką. Ma wzdłuż mil 10, wszerz 6. Obsituie w wyborne pastwiska, ale nie jest mieszkana.

PINSK, *Pinscum*, znaczne i dosyć handl. M. powiatowe w Woj. Brzeskim Litt. Zafzczyczone Katedrą Ruską, szkołami, klasztorami Franciszk. Domin. Bernard. i wielą cerkwiemi. Za miastem leży Opac. Greckie Leczycyńskie. Zydzi tu mają wiel. Synagogę. Stwo Pińskie jest grad. płaci kwarty zł: 2129. Mieszkańcy w przod przez Moskwę i Niemcy znaczny prowadzili handel. Pod J. Kazimierzem, gdy się było poddało Kozakom, odebrane od Litwy i od nieyże mieczem i ogniem spustoszone było. Leży nad Piną nie daleko iey uycia, od Brześcia na w. m. 32, od Stonima 19, od Nowogrodka 25. dl 44. 25. sz. 58. Powiat Piński zajmujący większą połowę wschodnią Woj. Brzeskiego Litt: feymikuie w Pińsku i obiera 2 powow; oblany jest wielą rzekami i bagnami, i pełny lasow. Obsituie w ryby, miód, wosk, łoż, i zwierza. Juchty Pińskie są też bardzo zalecone.

PIOLENG, m. Fr. w Hrab. Weneflyńskim, znaczne handlem iedwabiu, o milę od *Orange*.

PIOMBINO, *Plumbinum*, małe, ale dobrze obronne M. Wł: na brzegach Toskanii, z sortecą stolica Xstwa tego im. leżącego między Sienneńskim, i Pizańskim powiatem, i mającego własnych Xząt, pod protekcyą Krola Neapolit. kto-

ry ma prawo trzymania garnizonu w tuteyszey sortecy. Leży nad morzem, o m. 16 na połd. ku w. od Liworny, 24 od Florencyi, 17 od Sienny. dl. 28. 18. sz. 42. 57.

PIONSTAT, m. Fr. w pow. Burbońskim, o m. 3 na połn. ku w. od *Anzance*.

PIOTR, (S.) czyli Jastrzębia wyspa, *Insula Accipitrum*, *Ile de S. Pierre*, mała wyspa, około m. 9 mająca obwođu, na połd. ku z. wyspy Sardynii leżąca, od ktorey zależy. Jest osiadłą i dobrze uprawną. Tegoż im. znayduie się wyspa w Amer. na Golfie S. Warzynca, nastąpiona Anglikom pod temiż kondycyami, co i *Miquelon*. obacz oniey. Lecz po traktacie r. 1783. wyspy S. Pierre. i Miquelon naledo Francyi.

PIOTR, i Paweł, (S.) *S. Pierre, & S. Paul*, rzeka w Ameryce, ktora bierze początek z gór *Chiapa*, i uchodzi do morza między wyspą *des Boenfs* czyli wotów i Tabaską. ob. S. Pierre i S. Pedro.

PIOTRAWIN, wieś w Woj. Krakowskim, wkrzeszeniem umarłego od S. Stanisława sławna, nad Wisłą między Zawichostem, i Kazimierzem. Ma dawny kościół wystawiony od Zbiegniewa Biskupa Krakow.

PIOTR KOW, *Petricovia*, dawne, sławne i znaczne M. Pol. w Woj. Sieradzkim, naypopolniejsze pod panowaniem Jagiellow miejsce feymow Pol. i nawet na to prawem r. 1540. wyznaczone, wstawione synodi Duchow: narodo: teraz zaś od r. 1578. miejsce trybunafow prow. Wielko-pol. stol. powiatu i grodu swego. Zdobią go: Ratusz z rozkazu panującego Monarchy r. 1780. pięknie wyreperowany, dawna Kollegiata, Collegium i szkoły Piarow, klasztory Franciszk. Dominik. Bernard. pa-nientski. Ma dosyć muru, którym jest opasane. O kilka stajow na

miejsca bagnistym zwanym *Bugay* pozostała znaki dawnego pałacu Krolow Pol. o którym Strykowski iż wielkim był wystawiony kosztem, pisze. Miejsce jest seymikow deputackich na całe Woi. Sieradzkie. Jest dosyć osiadłe, a pożarami częstemi ofobliwie r. 1640. i 1731. zniszczone. Leży w nizinie, o m. 7 od Sieradzia na połd. ku w. od Wielunia, na w. 10, od Opoczna 4. od Rawy 8. od Warszawy 22. dł. 37. 30. sz. 51. 18. Powiat Piotrkowski w Woi. Sieradzkim, na połd. leżący, grunta ma urodzajne, ale powiększey części bagniste. Oddziela go od Sandomirskiego Woi. rz. Pilica, płynąca o milę od Piotrkowa.

PIOTRKOWICE, m. w Sandomirskim blisko Pinczowa.

PIPELEY, dosyć znaczne M. Indyjskie w Krol. Bengalskim, leżące w piękney równinie nad rz. Pipeleyą, o m. 4 powyżey iey uścia. dł. 106. 20. sz. 21. 40.

PIQUE, lub Prque-Montvallier, Pik, góra jedna naywyższa z Pyreneyfskich, nazwisko ma, iż styrczy między innemi nakładał piki. Daje się widzieć, o m. 15 lub 20. z granic dyecezyi *de Conserans*.

PIRANO, m. Włoskie w Istrii Weneckiej, na połwynpie małej oblaney Golfem Largonenskim, zaleczone portem dobrym.

PIREMIL, m. Fr. w Andegawii, o m. 4 na w. ku połn. od Sablé.

PIRI, kraina Pireńska w Krol. Loango w Afr. Jest to kray przedziwnie dobry, mieszkaný od ludzi spokojnych i łagodnych,

PIRKEŁ, dawny zamek w Inflantach Moskiewskich, od Estońskiej granic m. 4 na połd. od morza na w. m. 6.

PIRNA, m. Niem. w Misuii z zamkiem otoczonym górami, które zowią *Sonnenstein*, gdzie często kryminaliści stanowią więzieni bywałą. Sławny Jan Tezel rodził się

w Pirnie. Leży nad Elbą, o m. 4 na połd. od Drezna. W poblizkości znajdują się góry kamieni ciosowych. Pod tym miastem otoczyli Prusacy wojska Saskie w liczbie 15000 r. 1756. i przymusił głodem do poddania się. dł. 31. 33. sz. 51. 5.

PIROU, włość w Normandyi z tytułem Margr. o m. 3 na połn. ku z. od *Contances*.

PISANO, *la Pisan*, powiat Pizański w Xstwie Toskańskim, rozciąga się wszere na m. 10, wzdłuż 17. Styka się na połn. z pow. Floreńskim, i Rzpłtą Łukiecką, na w. z Siennęńskim, na z. oblewa go morze. Jest to najlepszy kray Xstwa Toskańskiego. Zawoiowany był od Florenczykow r. 1406.

PISA, *Pisa*, Piza, dawne, wielkie, piękne i mocne M. S. powiatu *Pisano* w Toskanii. Wstawia go Universitas, 3 fortece i Arcybisk. Po spustoszeniu i zburzeniu Rzpłtey od Florenczykow r. 1406. straciła Piza swą dawną wielkość. Ledwie tu liczą ludzi na 16 lub 18000. kościół Katedr. jest wspaniały. Po prawym boku Choru stoi owa nachylona wieża, tak st. W tym to mieście znajduje się naycelniejszy dom kawaleryi S. Stefana, i fabryka galer Wiel. Xcia Toskańskiego. Rz. Arna przedziela go na dwoje, na ktorey leżą 3 mosty, jeden z marmuru białego. Na moście tym corocznie odprawia się bitwa w kcie ofobliwsza między pospółstwem jedney i drugiey strony. Piza leży o milę od morza, 4 na połn. od Liworny, 17 na z. od Florencyi, 4 od Luki. dł. 27. 59. sz. 43. 43. 7".

PISANY, m. Fr. w Santonii, z tytułem Margr. o m. 2 od *Saintes*.

PISCADORES, lub PESKADORES, wielkie wyspy w Azji, leżące między wyspą Formozą i Chinami. Nie są mieszkané; żywią

wielkie mnostwo kóz.

PISCINA, m. Włó. w prow. Abruzzo, w Krol. Neapolitańskim, nad jeziorem Celańskim, o m. 2 na w. od Celano. Rezydencyą jest Bisk. Marleńskiego.

PISCO, *Piscavi*, Pisk, m. Ameryki pośd. w Peru, w Audyencyi Limańskicy, z dobrym i wiel. fanowiskiem dla okrętow. Leży w okolicy urodzayney w dobre wina, i wysmienite owoce, o ówierć mili od morza. dl. 304. sz. pośd. 14.

PISECK, m. Krolow. w Czechach w cyrk. Prachaticzkim, o m. 7 na z. od Taboru. Rzeczka Ottawa, która po pod Pisek płynie, nosi z piaskiem odrobiny złota.

PISTOIA, *Pistoria*, piękne i znaczne M. Włó. w Toskanii, z Bisk. pod Metropolią Florenckiego. Była to dawnicy Rzplta, która tegoż samego czasu zburzona została, co i Pizańska, i odtąd Pistoia opuszczona prawie została. Oyczyzną jest Franciszka Bracciolini. Leży w równinie bardzo urodzayney pod Apenninem, blisko rz. Stell. o m. 8 na pośn. ku z. od Florencyi, 8 na pośn. ku w. od Luki, 12 od Pizy. dl. 28. 30. sz. 43. 55.

PITAN. prow. Indyj Azyat. w stanach W. Mogola, na połwy-
spie Zagangiesowey, graniczy na pośn. z górami Nangrakut, na w. z Krol. Lasszańskim, i Azemskim, na pośd. z prow. Jezuatą i Krol. Mewatńskim, na z. z prow. Mewat i Waral.

PITHEA, albo **LAPONIA**, Piteańska, jest prow. Laponii Szwedzkicy, styka się na pośn. z Laponią Luleańską, na w. z Botnią, na pośd. z Laponią Uhmańską, na pośn. z Norwegią. Przerzyna ją rz. Pithea, od ktorey bierze nazwi-
sko.

PITHOIERS, obacz Plu-
viers.

PITSCHEN, *Pitsca*, Picze-
na, lub Byczyna, m. Szląskie w Xstwie Brzegskim, o m. 151 na w.

od Wrocławia, niegdys Biskupie, ale iego Katedra pzechiesiona zo-
stała do Wrocławia ieszcz. 1052
W tym to mieście Maxymilian Xżę
Austr. pretendent Korony Pol-
schwytany był r. 1588. i przymu-
szony rzec się swey pretenyji. dl.
35. 57. sz. 51. 10.

PITTEN, m. Niem. w Anstr. niż. w okolicy Wiener-Wald, z zamkiem.

PIWNICZNA, m. w Woi. Krakowskiem, mizerne, między wielkiemi górami położone. Teraz pod pan. Austr. od Sądcza star. m. 2. od Lubowli 2. Jest nad Popradem.

PIZA, ob. Pifa.

PIZZIGITONE, lub **Pic-
glitone**, *Peseteo*, m. Włó. w po-
wiecie Klemoneńskim z zamkiem.
Wzięte było od Fr. r. 1733. Leży
nad rz. Serio, blisko iey złącze-
nia się z Addą, o m. 6 na pośd. ku
w. od Lody, 4 od Kremony, 12
od Medyolanu na pośd. ku w. dl.
27. 18. sz. 45. 12.

PLACE, m. Fr. w pow. Ceno-
nańskim.

PLACENTIA, po Fr. *Plai-
sance*, Placencya, piękne i bar-
dzo ludne M. Włóskie stolica Xię-
stwa tegoż imienia. z Biskupstwem
i Cytadellą. Dla wspaniałości
kościółow, piękności domow, ryn-
kow, fontan i ulic sprawiedliwie
Placencyą zwana. Wczasie wojen
Włóskich kilkakrotnie wziętą i od-
bieraną była. Dnia 16 Czerwca r.
1746. poblizko tego miasta stocz-
na była bitwa. Oyczyzną jest Ra-
fala Fulgozego, i Grzegorza X. Pa-
pieża. W położeniu jest bardzo ro-
skofnym, w kraiu dobrze upra-
wnym, nad Padem, o m. 13 na
pośn. ku z. od Parmy, 33 od Tu-
rynu, 14 na pośd. ku w. od Medy-
olanu, 20 na z. od Mantuy. dl. 27-
18. sz. 45. 5. ob. Plaisance. Xstwo
Placencyi składa część Xstwa Parmeńskiego, i graniczy z nim na w.
zaś na pośn. i z. z Xstwem Medyo-
lań.

łańskim, na połd. z Rzpłtą Genu-
eńską. Ma z Parmą razem swojego
obob ego Xiążęcia.

PLACENTIA; piękne m.
Hiszp. w Estremadurze z tytułem
Xłstwa, z zamkiem dobrym, i Bisk.
pod Metropolią Kompostelskiego.
Leży w równinie urodzajney i mi-
ley, zwaney *la Vera de Placentia*
w pośrodku gór nad rz. Xerą. o
m. 33 na z. od Toledu, 32 na pold.
od Salamantyki, 27 od Madrytu. dl.
12. 30. sz. 39. 59.

PLACENTIA, m. Hiszp. w
prow. Gwipułki, w dolinie *Mari-
gusta*. Poddato się było związko-
wym wojskom r. 1706 leży nad rz.
Dewą, o m. 10 na pold. ku w. od
Bilbao, 25 od Pampeluny. dl. 15.
2. sz. 43. 6

PLAINE; *Plana*, m. Fr. w
Andegazii, o m. 6 na pold. i z. od
Montreuil-Belay.

PLAISANCE, *Placentia*, m.
Fr. blisko Tarny, o miłę na w. ku
pold. od Alby, 5 od *Vabres*.

PLAISANCE, Placencya, m.
i jedno z naylepszych i naypię-
knieyszych portow w Amer. z wiel-
zatoką na brzegu pold. Ziemi No-
wey; (*la Terre Neuve*) Ustąpione
zostało Anglikom traktatem Urecht-
kim. dl. 32. -- 5. 40. sz. 47.
40.

PLANAY, lub PLANGY, m. Fr.
w Szampanii, z tyt. Margr. i Ka-
pitułą, nad rz. *Aube*, o m. 3 na
połn. od Mery, 5 od Troyes.

PLANA, wyspa na morzu
środoziemnym ku brzegom Hiszp.
blisko zatoki Alikantickiey. Ma
dlugości na pół mili.

PLANIANY, m. Czeskie w
Cyrk. Czadawskim, w okolicy kło-
rego, Prusacy r. 1757. od Antr.
zbić byli. Leży blisko Chocemie-
rza.

PLANIEZ, wyspka na mo-
rzu środoziemnym, ku brzegom
Francyi, w itanowisku morskim
Martyln.

PLANZUERAY, wies Fr.

o m. 4 na pold. od Bayeux, zale-
cona górami kamieni ciełowych.

PLANU A, wyspa na morzu
Toskańskim między wypą Elbą i
Korsyką Dłga jest na miłę, a na pól-
szeroka. dl. 28. 2. sz. 42. 40.

PLANZAT, m. Fr. w Ar-
weronii, o miłę na połn. od Kler-
mentu.

PLASK, dobra szlach. w pow.
Kościąńskim.

PLASS; klasztor Cysterski w
Czechach w Cyrkule Rakoneckim.
Tu Jarosław Martinitz r. 1618 zrzu-
conym będąc z wysokich okien
zamku Praskiego uciekł się był.

PLASSAC, m. Fr. w Santo-
nii z zamkiem, o m. 3 na połn. od
Mirambeau.

PLASSEMBURG, mocny
zamek w Frankonii, który zała-
nia miasto Kulembach. Tu Archi-
wa Cyrkulowych obywatelow cho-
wane bywają.

PLASSENDAL, forteca w
Niderlandzie Austryackim, o miłę
od Ostendy, nad kanałem ciągną-
cym się do Brugii.

PLATA; *Argentea*, bogate i
bardzo ludne M. Ameryki pold. w
Peru, stoł. prow. *los Charcas*, z
audyencyą Krolewską i Arcy-Bisk.
erygowanym r. 1603. Leży nad ma-
łą rz. *Chachinao*, o m. 200 na po-
łud. ku w. od *Cusco*. dl. 314. 8. sz.
pold. 20. 10.

PLATA, wielka rz. w Ame-
ryce pold. która wypływa z prow.
Los Charcas w Peru, przerzyna
Paragwayą i wpada do morza pół-
nocnego. Pływie niekiedy szeroko
na 20 lub 30 mil, a przy swym u-
ściu na m. 62, ponieważ tak iak
Nil wylewać zwykła jedna prow.
Paragway od niey bierze nazwisko,
w ktorey celnieyże miasta są *San-
ta-Fe*, *Buenos-Ayres*, *Corrientes*,
i *S. Lucia*. Portugalscykowie nad
połnocnym brzegiem rzeki założyli
Iwą osadę *S. Sakramentu*, którą
przez traktat w Madrycie m. za-
warty, dnia 1. Pazdziernika r. 1777

ustapili Król. Hiszp. mocą tego traktatu Król Hiszp. został udzielonym panem obydwóch brzegów Platy, aż do góry fortecy S. Michała nad morzem północnym i źródła rzeki czarney; przeco powyżey brzegu północnego Platy posiada na 25 lub 30 mil krain; Część także Urugway, która się ciągnie aż do góry owcy fortecy; zoffała w mocy Hiszp. którzy sami mają prawo żeglowania po obydwóch rzekach w tey ich rozległości. Jest tegoż im. wyspa w Peru. nad brzegami Andyencyi Kwitańskiej; druga jest na mil 2, szeroka półtory. Otacza ją wysokie i urwiste skały.

PLATTE, m. Fr. w powiecie Messyńskim.

PLATZEN, miejsce w Prusach Brandeburskich, pamiętne porazką Prusaków od Moskwy r. 1759.

PLAWEN, *Plavia*, m. Niemiec. w Cyrk. niż. Saxonii, nal. do Xstwa Meklemburkiego. Jest w Xstwie Gustrowskim, nad rzeczką jedną, która wpada do Elby, blisko jeziora tegoż im. o m. 7 na połud. od Gustrowa. dl. 30. 20. sz. 53. 40.

PLAWEN, Plawenā, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii, w Voigtlandyi, wstawione 4 walnemi corok i armarkami. Leży nad Elstera, o m. 20. na połd. ku w. od Erfurtu, 27 od Drezna. Należy do Elektora Sakkiego. dl. 29. 57. sz. 50. 30.

PLAWEN, m. w średniay Marchii Brandeburskiej, z zamkiem i fabryką porcellany. Leży nad Hawelą blisko Brandeburga na z. Tegoż im. m. w Turynii w Xstwie Schwartzburskim, Sonderhausenkim, nad Gerą. Dependuje od Xżąt Saxonii. Plaweniki kanał łączy Hawelę z Elbą.

PLAUZET, m. Fr. w Arweronii w okolicy Klermontu.

PLAWNO, m. w Woi. Sieradzkim, z rezydencyą porządną, imienia Kraśnickich. Leży nad

Wartą blisko Gidlow, o m. 8 od Piotrkowa.

PLECZEK, m. w Woi. Podolskim, obok Czerniowicy ku z. nieco poniżey źródła rzeki przy Mohylowie do Dniestru wpadającej.

PLEIBURG, m. Niem. w Karynthii nad rz. Feitrytzą, na wzgórce, po podjedną wysoką górą.

PLEINE-SELVE, Opac. Premonstr. o m. 4 od Blay, fund. r. 1148. czyni 200. liwr.

PLEIN-PIED, Opac. Augustynian. o m. 2 od Bourges na połud. przynosi 3400. liwr.

PLEISSEMBURG, obacz Lipfk.

PLESKOW, lub Pskow, *Pleskowskaja*, znaczne M i Xstwo w Rosyi z Arcy-Bisk. obrządku Mosk. obbronie zamkiem dobrym. Dzieli się na 4 części, i leży nad rzeką Muldową; czyli Wielką-reką, blisko iey uścia do jeziora Pleskowskiego obłernego i rybnego. Wstawione jest zwycięstwem Polakow nad Moskwą opisanym dokładnie od Sarnickiego. Xstwo Pleskowskie styka się z Inflantami, Estonią i Woi. Połockim. Miasto jest od Rygi, o m. 60, tyleż od Połocka na półn. i tyleż od Petersburga na połd. od Narwy 16, od Derptu 21. dl. 46. 20. sz. 57. 34.

PLESS, Plesna, lub Pleszym, m. główne włości tegoż im. w Szląsku po nad Wisłą leżący, stykający się z Kluczem Bielskim, i Woiewódz. Krak. w posiadł. i Xżąt *Anhalt-Coethen* pod pan. Pruskim. Zdobi miasto wspaniały zamek. Jest o m. 3 od Bieruna. Nal. do Dioc. Krakowskiej.

PLESSEN, obronny zamek i Hr. nad Leiną w Xstwie Grubenhagenńskim, blisko Goetyngi na półn. Należy do Xcia Hesse-Kasselskiego.

PLESSIS-LES-TOURS, (le) *Plaxiacum*, pałac Król. we Fr. blisko Tours, zbudowany od Ludwika XI. i w którym on umarł

r. 1433. Leży w kraju bardzo piękny.

PLESZCZYCE, stwo w Woiewodz. Trockim, dane in Emphiteusim r. 1775. Skirmontowi.

PLESZOW, m. w Woi. Kaliskim na pograniczu Woi. Poznańskiego.

PLETTENBERG, nad Leną w Hr. Marchii, o m. 6 na połud. od Arensbergi, od którego wzięli nazwisko Hrabowie de Piettenberg; których dzielnica starza podniesiona była r. 1730. na Hrabów Rzeszy Niem. dzielnica druga ma tytuł Baronow.

PLEÛRS, m. F. w Szampanii nad rz. *Pleurs*, erygowane na Marg. r. 1651. z kolegiatą i wiel. kość. paraf. Jest o m. 2 od Sezany, 27 od Paryża.

PLEYBURG, m. Niem. w Karynthii, nad rz. Feystrytzą, blisko granic Tyrolu. Miasto zależy od Bisk. Bamberkiego.

PLEYSTEIN, lub **BLEYSTAYN**, m. Niem. i włość w nowym Palatynacie Bawaryi, o m. 3 na w. od Leuchtenberga.

PLIMOUTH, *Plimouth*, Plimut, M. Angiel. w Dewonshirze, z tyt. Hr. i jednym z najlepszych i najsławniejszych portow w całej Anglii. Załanianą go 3 fortece i jedna Cytadella. Leży przy ujściu rz. Plimy nad morzem; i wysłała z Dep. na Parl. o m. 93. na półd. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. sz. 50 10. ob. Neu-plimouth.

PLISZAN, m. w Woi. Połockim, po nad bagnami, o m. 4 na w. od Hlybokiego.

PŁOCK, *Ploscum*, dawne; wiel. piękne M. stol. Wdztwa, z Bisk. którego Biskup jest i tytułuje się Xciem Pulsuskim, z stwem, szkołami, i z Opac. Bened. należącymi do Kollacyi Krol. ozdobne starożytną Katedrą, ktorej Kanonie dobrem są opatrzone dochodami, a ktorego Proboszcz jest Xciem Sיעluńskim, Wenera Biskupa Płoc. Władysł. Hermana i Bolesła-

wa Krzywoustego grobami zaszczyconą. Ma wiele pięknych i bogatych kościołow, pałac Bisk. zamek stary na wzgórk, klasztor Seminarium i t. d. Mieszkańcy dobry prowadzą handel. r. 1227. od Litwy, a 1325. od wojsk Pol. za sprzyianie Krzyżakom zniszczone było. R. 1754. więcej jak 1200. domow tu pogorzało. Leży nad Wisłą, czyniąc piękny prospekt, o m. 2 od Bielska, 11 od Mławy, 11 od Płońska, 8 od Radzanowa. dł. 37. 44. sz. 52. 32. Wdztwo Płockie gran. z ziemią Dobrzyńską, Prutami, od Mazowieckiego Woi. rzeką Łydynią i Wisłą oddziela się. Miało niegdyś udzielnych Xżąt, po śmierci Jana ostatniego Xiążęcia bezpotomnie zmarłego r. 1495. do Polski przyłączone zostało zupełnie. Ma za herb Orła czarnego z literą P. na pierśiach. Zamyka 8 pow. Płocki, Bielski, Raciążki, Sierpski, Płoński, Strzeński, Niedzboriski i Mławski, ktore 3 ostatnie czynią ziemię Zawkrzyńską. Ma Bisk. Woiewodz i 3 Kalatelanie: Płocką, Raciążką i Sierpską. Seymikuie w Rociążu, wysłała posłów 4. Dep. 1. Stwo Płockie grodowe ma pod swą iurydykcyą Płońskie, płaci kwarty zł: 1477. Ma nań emphiteusim Bromiński ita Grunta Woi. Płockiego są urodzajne, oblite w sady. W Wisle poławiają tu osobliwie w Marcu przednie Łosofie.

PŁOEN, *Plona*, dawne M. i Xstwo Xcia Hollrzyńskiego, w Wagryi, z zamkiem pięknym, leżące po nad jeziorem Ploeną, jest o m. 8 na półn. ku z. od Lubeki, 4 na półd. ku w. od Kielli. dł. 28. 3. sz. 54. 15. Xstwo Płońskie leży między Kiellą i Lubeką. Rozległe jest wzdłuż na m. 12. wszcz 8. Jest to Xstwo partykularne w Państwie Niem. ktorego dziedzice Xżętami się piszą.

PŁOERMER, m. Fr. w Brytanii blisko rz. *Ouell*, o m. 11 na

z. od Rennes, 10 od *Vannes*.

PŁOKYROW, lub **PŁOSKROW**, m. w Woi. Podolskim, na pograniczu Wołyńskiego nad rz. Bohem, przedtem obwiedziona murem, o m. 5 od Międzyboża,

PŁOMACZE, m. na Pekuciu teraz pod pan. Austr. w Cyr. Haliickim, nad małą rz. o m. 2 od Tyśmienicy.

PŁOMBIERES, piękna wieś Fr. o m. 1 na z. od Dyżonu, gdzie widzieć się dałe piramida na 50 stop wysoka, wystawiona na pamiątkę Dellina syna Ludwika XIV.

PŁOMBIERES, m. Fr. w Lotaryngii, w pow. *Voge*, o m. 2 od Remiremontu. Ma klasztor Kapucynów, i zalecone jest łaźniami skutecznymi na wrzody, kolki, rumatyzm, febry zadawnione, zapalenia &c Wogieńskie góry otaczają go. dl. 21. 12. sz. 47. 59.

PŁOMION, m. Fr. m. 7 na poln. ku w od Laony.

PŁONSK, m. powiatowe w Woi. Płockim, jedynym kościołem tylko ozdobne, żydow ma wiele osiadłych, nad rz. Płoną, o m. 11 od Płocka. Sta z miasta płaci kwarty zł. 533.

PŁOSKOW, w Podlaskim, w ziemi Bielskiej, nad rz. *Płoską*, która wpada do Narwy.

PŁOTELE, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkiem, z stwem płacącym kwarty zł. 5900. podległym prawu emfiteutycznemu Ogińskich; leży między bagnami przy pograniczu Kurlandyi od Telizewa na z. m. 5.

PŁOWCE, wieś w Woi: Inowrocławskim, sławna zwycięstwem Władysława Jagiella nad Krzyżakami r. 1331. Leży w bliskości Inowrocławia.

PLUDENZ, m. i Hr. Niem. w Szwabii Austr. nad rz. Illą, o m. 5 na pold. ku w. od Feldkirchen.

PLUMÉ, m. Fr. w Lomanii z śladami, o m. 3 na pold. od Agen.

PŁUSZYN, m. Inflantkie z stwem, w bliskości Pylidni.

PLUVIERS, lub **PITHIERS**, *Pituerium*, m. Fr. w pow. *Beauce*, z Kollegiatą nad małą rz. o m. 6 na pold. od Etampes. 9 na poln. od Aurelianu, 18. od Paryża. dl. 19. 55. sz. 48. 10.

PLYMPTON, m. Angiel. w Dewonshirze, wy była z Dep. na Parl. o m. 90. na pold. ku z. od Londynu. dl. 13. 40. sz. 50. 10.

PNIĘWO, m. w Woi. Poznańskim, i w pow. tymże, dobra dziedziczne imienia Szoldrskich, a niegdyś gniazdo domu Pniwskich.

PO, *Padus*, *Pad*, największa i najstawniejsza rzeka Włoska: Bierze początek w Piemontem Xstwie, i wypływa z góry *Pise* w Hr. Saluceńskim leżący, pomnożona potem wielą imiemi rzekami, przebiegłszy część znaczną Włoch, uchodzi kilką ujściami do Gollu Weneckiego, o m. 10 na pold. od Wenecyi.

POBEREZE, zowie się kray Woiewodztwa Braclawskiego leżący po nad Niestrzem, zaczawszy od Mchylowa, aż ku granicom Tartaryl.

POBERLE, Krolewsczyzna w pow. Upitskim płaci kwarty zł: 180. emphit. Schillinga Gniała Rossyi.

POBIEDZISKA, m. w Woi. Gnieźnieńskim, przy wiel. jeziorach w równinie, z stwem płacącym kwarty zł. 1875. danym im emphiteulim Radziwińskiemur. 1775. Leży niedaleko Klecka.

POBIKRY, m. w Woi. Podlaskim, na trakcie Nittawskim, od Brańska mil pocztowych 3. od Graunego 3 i pold.

POBOŁOWO, m. mierne w Woi. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, nad rz. Doboszną, pod pan. Rossyi, o m. 3 na w. od Rachaczowa Dobra Xżat Woronieckiego.

PODBEREZE, m. w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Tendziagol-

skim, Krolewsczyzna.

PODBOREK, Krolewsczyzna w Woi. Trockim, w pow: Kowieńskim, pięci kwarty zł. 135.

PODBRZEZIE, m. w Woi. Wleńskim, od Wilna na połn. m.

5.

PODEWILS, Hr. w Xstwie Kaszubskim, w Pomeranii dalszey.

PODGORZE, zowie się część Woi. Krakowskiego i ziemi Przemyskiej leżąca przy granicy Węgierskiej. Nał. do Galliewi pod pan: Austr. Jest kray obfity w bydło, pasze, zboża, płótna, sol, i owoce. Ma zaś ztad nazwisko, iż pod górami Karpackimi leży, które go od Węgier oddzielają.

PODGORZE, m. w Woi. Inowrocławskim, które po zabranii Inowrocławia miało grod. r. 1773, Konstytucyą r. 1776 na miasto grodowe było podniesione dla Stwa i ziemstwa Inowrocł. Leży niedaleko Dybowa.

PODGRODZIE, Podhrad, lub Warał, jedno z 13 miast wolnych Stwa Spizkiego, zalecone iarmarkami, w gruntach żyznych, leży pod zamkiem Spizkim.

PODCHAYCE, m. w Woi. Podolskim, w murach, ozdobne piękne kościołami, nad rz. Kropiecz, po wyżey o m. 3 od Monasterzysk. Jest pod pan. Austr.

PODHORCE, wieś w Woi. Ruskim, z wspalmym palacem na górze, w bardzo miłym położeniu wyborney Włoskiej Architektury, i przepysznym ogrodem. Jest imienia Rzewuskich, w poblizkości Oleśka na w. od Maciejowa o m. 7.

PODHORCE, rz. w Woi. Podolskim, która płynie prosto od połn. ku pold: pod Tarnorudę, Satanow, Skalat, Husiatyn, i blisko Kudrzyńców, wpada do Dniestru. Podług traktatu działowego Polski r. 1773, stała się granicą kordonu Austr: od Podola Pol.

PODHOROCZANY, m. w Woi. Ruskim, o m. 2 od Tyśmienicy, jest pod pan. Austr. nad Bystrycą.

PODHRAD, cb. Podgrodzie.

PODIEBRAD, Podziebrad, m. Czeskie z zamkiem, w Cyrk: Kenisgratzkim, o m. 10 na z. od Kenisgratzu. Jest oyczyzną Jerzego Podiebraszkiego Krola, który wstąpił na tron Czeski r. 1458.

PODKAMIEŃ, m. w Woi. Welyńskim, o dobre klasztorze Dominikanow, i cudownym obrazem wstawione. Jest dobrze zabudowane, przy źrzodle rzeczki, których trzy tu w okolicy łącząc się czynią rz. Irwę. Od Brodow na pold. m. 3 pod pan: Austr.

PODKAMIEŃ, m. w Woi. Ruskim, pod pan: Austr: w Cyrk. Lwowskim, o m. 3 na z. od Brezan.

PODLASIE, *Podlachia*, Woiewodztwo Podlaskie, znaczna prow: Polska z tyt: Xstwa, graniczy na w. z Woi. Brzeskim Lit: i Trockim, z tymże na połn: na z. z Prusami i Mazowszem, na pold: z Woi. Lubelskim, rozciąga się wzdłuż na m. 40 a szerz 15. Kray ten, niegdyś Jadzwinogow Siedlisko, został przyłączony do Korony r. 1569, Herb iego z jedney strony Orzeł biały, z drugiey pogoń Litt. Mundur żupan biały, kontusz szafirowy, z wyłogami amarantowemi. Dzieli się na 3 ziemie Drohiczką, Mielnicką i Bielską, M. S. Drohiczyn. Rzeki w nim znaczneyse są Bug i Narew. Ma 2 Senatorow, Wdę i Kalztelana. Wrządach duchownych nał. do Bisk. Luckiego. Kray jest obfity w lasy, wielkie Krescencye, i od liczney osiadły szlachty. Ziemia każda zolobna seymikuie.

PODOLE, *Podolia*, Wdztwo Podolskie, wielka i jedna z najlepszych prow. Polskich, z tyt. Xstwa, graniczy na z. z Woi. Ru-

skim, na półn: z Wołyńskim, na w. z Braclawskim, na połd: z Multanami. Posiadane wprzod było od udzielnych Xżąt Ruskich, a od Tatarow zhołdowane, którym wydarł je r. 1331 Olgierd Xżę Litt, zaś po śmierci Witolda z Polską koroną r. 1430 ziednoczone zostało, lubo Litwa zawsze dopominała się oddania sobie tego kraiu. Herb iego słońce; mundur kontusz papuziowy, żupan biały wyłogi czarne. Dzieli się na 3 pow. Kamieniecki, Latyczewski i Czerwonogrodzki. M. S. Kamieniec Podol: sejmikuie w Kamieńcu, obiera 6 Posłow i 2 Deput. Ma Senatorow: Wdę Podol: Bisk: i Kasztelana Kamienieckich. Kray jest bardzo obfity i prawie najwyżniejszy. Ma także wielkie, na których niezmierne trzody bydła, i stada koni żywi się. Pastki niemałe mu też przynoszą bogactwa. Niezbyma mu w niektórych miejscach na szymbach marmurowych, alabastrowych, i górach kamiennych. Rzeki Dniestr, i Bogczynią wygodne iego dla handlu położenie. Obywatele są miętni, gospodarni, i bardzo ludzcy. Podlega iednak jest ta prow: częstym nalazdom dzikich sąsiadow, i wielkroć od Kozaków, Tatarow, Wołochow i Turkow napałowana była. Podług traktatu rozdziału Polski, część tego Woi. porz. *Podhorca* pod pan: Austr: przeszła. M. S. Woiewodztwa, Kamieniec Podolski.

PODOLINIEC, Puddlein, mierne m. w Stwie Spizkim, wolne, handlowne, murem wysokim obwiedzione, ozdobne pierwszym w Pol: Kollegium Piarow, z szkołami. Ma grunta obfzerne, ale nie urodzayne. Mieszkańcy znaczny prowadzą handel. W okolicy znayduie się żelazo i wody zdrowe. Leży nad Popradem, o m. 15 od Krakowa, 7 od Sądca.

PODOR, forteca wystawiona

w Afryce nad rz. Senegalia od Francuzow, którzy ją ustąpili Anglii traktatem Paryzkim r. 1763, która traktatem r. 1783 powrocila ją Francyi.

PODRZECZANY, m. w Woi. Pollaskim, Krolewsczyzna, leży w ziemi Biełskiej.

PODSKALSKI, blisko miasta Aussig w Czechach w Cyrk: Leutmaryckim, przednimi winami czerwonymi miejsce wlawione.

PODWERDA, ob. Beraun.

POELTEN, (S.) lub S. Hippolit, *Fanum S. Hippoliti*, m. Niem: w Austryi niż. nad rz. Drafsain, o m. 12 na połd. ku z. od Wiednia. Wzięte było od Franc. i Bawarczykow r. 1741.

POGĘZAMIA, ob. Hokerlandya.

POGGIO, m. Wioskie w Xięstwie Toskańskim, blisko Florencyi: pałacem rokosznym wielkich Xżąt Toskańskich wlawione. dt. 29. 10. sz. 43. 41.

POGIELZE, Krolewsczyzna w Xiświe Zmudzkim, w pow. wielkich Dyrwian.

POGORELOY, m. Moskiewskie z małą twierdzą, leży w prow: Synbirsk, przy szaniec ziemnyin, który od Synbirska do rz. Sury się ciągnie, blisko m. Ureny.

POGORZEBY, m. w Woi. Kaliskim między Borkiem i Krowem.

POHERWICE, Pohrzebiczne, m. w Woi. Braclawskim, przedtym dobrze obronne nad lewym brzegem rz. Rosły, ku granicem Wdztwa Kiiowskiego, od Zywotowa na półn. m. 4.

POHOST, m. w Woi. Brzełkim Litt: w pow. Pińskim, nad rz. Styrem, i poblizko latow obfzernych, od Pińska na połd: o m. 7. Tamże inny tegoż im. przy rz. Strumiień, o w. 2 ku w. od Pińska. Inny o m. 6 od Pińska na półn.

POHOST, m. w Woj: Wileńskim, w pow. Brassawskim, od Brassawia, na półd: ku w. o m. 5.

POLEZIORY, Krolewiczyna w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Korczewskim placząca kwarty zł. 221. Tegoż im. w Trockim, w pow: Upitskim, Stwo plac: kwar. 216. zł.

POILLY, m. Fr. w pow. Gatyneńskim na przeciw Gien.

POIKÉ, m. Fr. w Piktawii, o m. 2 od *Palvau*.

POISSY, *Pinciacum*, dawne m. wyspy Fr. nad Sekwaną, i przy lesie S. Germana, o m. 5 na półn. od Paryża. Jest tu sławne przeorstwo Dominik: Kościół kollegiacki i parafialny K pucynow, Ursulinek i Szpital. Pamiętnym go czyni zgromadzenie tu miane r. 1561, zwane rozmową Paasieńską, *Colloque de Poissy*, mieszkanie czafowe niektórych Krolow Fr. i podług niektórych Pifarzow urodzenie S. Ludwika Krola. Co czwartek wielkie tu bywają na było targi, ktore dostarczaia żywności Paryżowi. dł. 19. 42. sz. 48. 55.

POITIERS, *Limonum Pictavi*, dawne, wielkie i znaczne M. Fr. stol: Piktawii, z Bisk: pod Metropolia Burdegalskiego, erygowanym r. 260, z 4 Opaństwami, 2 Benedyktynow, a 2 Benedyktynek; 15 parafiami, i z wiel. liczbą kościołow. Jest stolica Wielkorządztwa 9 powiatow. Wstawia go Univer. prawa, założona r. 1431. Nie jest jednak lndne w proporcji swej wielkości. Karol VII. przeniosł tu był Parlament z Paryża w czasie wojny przeciw Anglikom, i długo przemieszkiwał w tym mieście. Pamiętne jest potyczka r. 1356, na ktorey Krol Jan uwieziony zostal. Leży na wzgorku przy rz. *Olein*, o m. 21 na półd: ku z. od Tours, 44 od Aurelianu, 48 na półn: ku w. od Burdegali, 74 od Paryża. dł. 18. sz. 46. 35.

POITOU, *Pictaviensis*, lub *Pictavinus Pagus*, Piktawia, prow. Fr. długa około m. 75, szer: 25. gran. na półn: z Brytania, Andegawia, częścią Turonii, na w. z Turonią, z pow: Bituryceńskim i Marchią na półd: z pow: Angulemskim, Santonią i Alteńskim, na z. oblewa morze Galskońskie. Jest kraj bardzo żyzny. Dzieli się na górną i dolną Piktawia. Przyłaczona była do korony r. 1371. Poitiers jest M. S.

POIURSKI powiat, w Xięstwie Zmudzkiem leżący, sądzi się w Telszewie, z m. stol. *Poiurze*, ktore przez konit: r. 1775 z lennych na dziedziczne dobra zamienione były dla imienia Wolmerow.

POIX, *Pisax*, m. Fr. w Piktardyi, nad rz. *Poix*. Erygowane było na Xstwo Parostwo pod imieniem *Craqui* r. 1652. Tutaj ten zgał z czafem w r. 1687. Poix iednak jest Xstwem od dawnego czasu. Leży o m. 6 na z. od Ambianu, m. 3 na w. od Aumale.

POIX, (S.) m. w Normandyi, o m. 4 na półn: od Mortain.

POKISZKI, m. w Woj. Wileńskim w pow. Wilkomirskim, między błotami, od Ułzpoła na w. m. 3.

POKRETONY, Stwo w Woj. Wileńskim, w pow. Olszumińskim, placzące kwarty zł. 495, dane r. 1775 prawem emfiteutyicznym Jankowickiemu Steie.

POKROJE, m. w Woj. Trockim, w pow: Upitskim, blisko nyscia rzeki Kroja, na pogran: Xstwa Zmudzkiego, m. 5 na z. od Pofwoli.

POKRZYWNO, ob. Koprzywno.

POKRZYWNICA, m. w Woj. Sandomirskim, Opaństwem Cysterfow wstawione, i ich klasztorem ozdobne. Leży powyżej Sandomierza, o m. 2.

POKUCIE, zowie się właściwie powiat Kotomyjski w Woj.

Ruskim między górami Karpackie-
mi i Dniestrem leżący. R. 1773
zabrany został pod pan: Austr. Jest
kraj żyzny, w lasy, pasze, i sol
obfity.

POL, (S.) S. Paul.

POLA, dawne i mocno m.
Włoskie, w części Istrii półd: z
Bisk: suffr. Udynskiego, i z Cy-
tadellą. Leży w głąb zatoki mor-
fickiej, o m. 18 na półd: od *Capo-
Istria*, 32 od Wenecyi. dl. 31. 42.
sz. 45. 6.

POLANA, m. Włoskie w Sy-
cylii, prow. *di Demona*, blisko
morza.

POLANGEN, lub Polong-
cow, M. nadmorskie w Xstwie
Zmudzkiem, niegdyś sławny port
nad morzem Bałtyckim, ale kto-
ry od Szwedow umyślnie zawa-
lony został, aby odjąć Polfzcze
spofobność prowadzenia handlu
morzem Bałtyckim. Dają się wi-
dzieć jeszcze rozwaliny murów,
które port ten zabaniały. Jest stół:
powiatu i Stwa placącego kwar-
ty zł. 752, które Konfitycyą r.
1776 determinowane było dla Xcia
Bisk: Wileńskiego Massalskiego na
zamianę za Hrabstwo Lachowickie,
ktorego uskuteczniłone wielkie za-
myśly przywrócić mogą ten jedyny
port Polfzcze. Leży od Heiligen-
Au o m. 4, od Memela o m. 5.

POLANIEC, mierne m. w
Woi. Sandomirskim, z Kafzela-
nią, drzewem zabudowane, mię-
dzy górami leżące, niedaleko Sta-
fowa, nad Wisłą, po wyżey San-
domirza o m. 5.

POLASTRON, włość Fr.
w Hr. Astaraku, o milę od Sa-
matany.

POLESIE, zowią się w po-
wżeczności kraje pod wielkimi
lasami leżące, a wżeczogolności
część Woi. Brzeskiego Litt. kora
zamyka pow: Piński, część Woi.
Wolińskiego granicząca z Brze-
skim, i część poln: Woi. Kłio-
wskiego, grunta mają podle, nay-

więcey obfituie w drzewa, len,
potaż, smołę &c.

POLE IN de Rovigo, Pole-
zyna Rowigańska prow. Włoska,
w Rpltey Weneckiej, graniczy
na poln: z pow: Padewskim, na
półd: z Ferrarskim, na w. z Do-
gado, na z. z Weronezą. Ma dlu-
gości na m. 17, a wżecz 7. Jest to
kraj bardzo żyzny. Rovigo jest MS.

POLI, *Bieguny*, są to dwa
końce oli globu ziemskiego, jeden
się zowie *Arktycznym*, czyli półd:
drugi *Antarktycznym*, czyli półd:
ob. te słowa. Cyrkuty polarne na
kartach geogr: są Cyrk: odległe
od Polowo 23 gr 30 min. a równo-
dległe od Ekwatora.

POLICANDRO, *Philocan-
dros*, Polikandra, wyspa na Ar-
chipelagu, jedna z Cykladow, na
w. wyspy Milo, na z. ma Sykinę na
półd: Paros i Antiparos. Długa
jest na m. 6. Grunta iey są skal-
iste i nieplodne; Mieszkańcy bar-
dzo ubodzy. Jest na niey miaste-
czko tegoż im. Nał. do Turkow.
dl. 43. sz. 36. 36.

POLICASTRO, *Paloca-
strum*, Polikastr, M. Neapolitań-
skie w Pryncypacie bliższyn z Bisk.
pod Metropolią Salernońskiego,
ktorego Biskup miełzka w pobliz-
kim mieście. Leży nad zatoką
mor: tegoż im. o m. 22 na półd:
ku w. od Salerny, 23 od Neapolu.
dl. 33. 15. sz. 40. 7.

POLICZNA, w Sandomir-
skim wieś z pałacem pięknym i
Hamernią, w miłym położeniu,
imienia Potkańskich, o milę od
Zwolenia.

POLIGNAC, m. Fr. w pow.
Velay, o m. 2 na półn: od Puy.

POLIGNY, *Polignanum*, pię-
kne m. Fr. w Frantzkoncie, stół:
grodu, nad rzeczką, o m. 5 od
Salins, 13 od Bezanfonu. dl. 23-
22. sz. 46. 50.

POLIKANY, m. w Woi.
Wileńskim, w pow: Braławskim,
blisko rz. Dryświatyczy, od Bra-

stawia na półd: ku z. m. 6.

POLISY, Baronia Fr. w Burgundyi, o m. 2 na z. od Biaru nad Sekwaną Erygowane było na Xięstwo r. 1665 pod imieniem *de Choiseul*, który tytuł zgasił potom.

POLITIO, Polizzi, *Polittum*, m. Sycylijskie w prow: *di Demona*; pod górą Madonia, o m. 14 na półd: ku w. od Palermu. *df.* 31. 45. *sz.* 37. 50.

POLLINA, *Appollonia*, dawne m. Turcji Europ: w Albanii z Arcybisk. Greckim. Jest o m. 6 od Durazzo. *df.* 37. 25. *sz.* 41. 20.

POLNA. m. Morawii w Cyr: Iglawskim, o m. 20 na z. od Brynny; zalecone jest wielką fabryką kapeluszw. Zamek tego miasta leży na gruncie Czeskim.

POŁOCK, *Polocca*, dawne, wielkie i ładne M. stol: Wdztwa, z Arcybisk: Greckim, z 2 zamkami, Opac: Bazył: i szkołami. Zdobę go bogata Cerkiew Bazyliannow grobem S. Jozafata Bisk: Połock: wstawiona, wspaniałe kolegium Jezuitow fundowanych, i wielkimi nadanych dobrami od Stefana Batorego Krola, i dotąd się tu utrzymujących, Monastery i Cerkwie. Handel mieszkańcy prowadzą znaczny. Wzięte było i spustofzone od Moskwy r. 1564, i zostawało w ich mocy do r. 1579, w którym ie Krol Stefan Batory odzyskał. Lecz znowu przez traktat r. 1773 pod pan: się dostało Rosyi, i ma swego Gubernatora. Leży nad Dźwiną przy uysciu rz. Poloty, od Uszacza na półd: m. 3, od Dziezny na półn: ku z. m. 6, od Turowli 3, od Wilna 48. *df.* 57. 7. *sz.* 52. 10. Woiewodztwo Połockie, dawniej obszerne Xięstwo od ndzielnych Xiąt Ruskich rządzone, między Moskwą, Inflantami. Wdztwem Wileńskim Mińskim i Witebskim leży, i wzdłuż *nam.* 40 okładem rozciąga się. Przez traktat r. 1773 część jego znaczniey-

sza z prawcy strony Dźwiny ku Moskwie będąca, i z miastem Połockiem zabrana została od Rosyi, tak iż Dźwina stała się naturalną granicą oderwanego i zostającego Wdztwa. Część Woi. Połockiego, która jest przy Połscze feymniknie w Uszaczu, obiera z Polow i Dep. Na żadne się nie dzieli pow. Sama szlachta tu obiera Wdę, a Krol jednego z podanych Kandydatow potwierdza. Stwo grod: Połockie nal do Wdy. Herb Wdztwa jest pogonia. Mundur kontusz karmazynowy, żupan i wyłogi granatowe. Kraj jest pełny lasow, i jezior i nieysc bagnistych, przeto i niebardzo jest zamieszkały. Obstnieje w zwierza, ryby, skory, miody, siofę &c.

POŁOŃKA, m. w Woi. i pow: Nowogrodzkim, osiadłe od wielkiej liczby żydow, od Slonima na w. o m. 5.

POŁONNA, m. w Woi. Wołyńskim, obronne na kształt fortecy umocnione przeciw niazdom.

POŁONNE, m. w Woi. Witebskim, pod pan: Rosyi, nad rzeczką wpadającą do Orszycy o m. 8 na półn: ku z. od Orszy.

POŁOTA, rzeka w Woi. Połockim, wypływa z bagnow, i od poln. ku półd. płynąc wpada do Dźwiny przy Połocku, od ktorey to m. ma nazwisko.

POŁOWIEC, m. w Woi. Sandomirskim, niedaleko Choretnika.

POŁOWO, m. w Woi. Wileńskim, w pow: Ofzmiąńskim, w pięknym położeniu od Miadziola na półn: o m. 10.

POLSKA, *Polonia*, wielkie i znaczne Krolestwo Europeyjskie, gran: na półn. z Kurlandją, Inflantami, i z prow. Moskiewskiem, z temiż na w. na półd: z Tartaryą, Multanami, i Gallicją, a ta z Wegrami, na w. z Szląskiem i z Krol. Pruskim. Rozciąga się wzdłuż podług dawnych gra-

nie na m. 220, wżerz 200, a zawiera teraz krain mil kwadratowych 15000. Powietrze ma bardzo zimne, niżeli ciepłe; grunta najwyżniesz w Europie, które tak obficie wydają zboże, iż go co rok na 100 tysięcy łasztów za granice z Pol: wychodzi, i tyle prawie biorą gorzalnie, mimo dostateczney konsumpcyi krajowej. Obfituje procz tego w pałze wielkie, które liczne trzody i stada żywią. Wołów samych na 80000 do Niemiec i Szląska co rok pędzi; lasy ma bardzo wielkie, i znaczne zupy solne. Niezbywa iey na kruszczach, gdyby chciała łożyć koszt i pracę na ich dobowanie. Liczyć może mieżkańców 10.000.000. Religia pannie Katolale i dyssydenci mają wolność swej religii. W terażnieszym stanie mają I. Arcybisk. i 12 Biskupstw, 3 Akademie, 2 szkół głównych, 2 Trybunały &c. Rząd iey jest Rpltey; moc prawodawcza iest przy 3 stannach Krolewskim, Senatorzkim, i Rycerskim, na seymach, które co lat 2 zgromadzone ordynarynie bywają, jednoczających się. Dozor praw i wykonanie między jednym seymem i drugim iest przy Radzie Nienstającey zawsze będącey przy boku Krolewskim, z 36 osób złożoney, tak ażeby inż to z Senatu i ministerium, inż z Rycerskiego stanu na każdą prow. równa Konfiliarzow liczba przypadła, a którzy co 2 lata na seymach obierani bywają. Krol ma tytuł *Orthodoxis*. Teraz panujący iest Stanisław August IV. z domu Xżat Poniatowskich. Dochody Krol. wynoszą na 7 milionow. Herb Polski iest Orzeł biały. Krolestwo całe dzieli się na 7 wielkie prow. Wielko-Polskę, Mało-Polskę i Litwę, te zaś na swe Wojewodztwa, a te na ziemie i powiaty ob. osobne artykuły. Traktat podziału r. 1772 między 3 potencjami sąsiedzkiemi zawarty, to iest: Jo-

zefem II. Cesarzem Niem. Katarzyna II Imper. Rosyjską, i Fryderykiem II. Krolew Pruskim: mocno Polski uszczupili granice. Przez co z jedney strony odpadł od Polski Spiż, Krakowkie Woi. po Wisłę, Sandemirskiego część. Ruskie całe oprocz ziemi Chełmskiej, Podola część po rzekę Podhorce, pod pan. Austr. Z drugiey strony pod pan. Pruskie, całe Prusy Krolewskie, oprocz Torunia i Gdańska, niektóre Krolewczyny w pow. Poznańskim, Inowrocławskim i Dobrzyńskiem ziemi, cały pow. Nakielski i Keyński, po rz. Noteć. Z 3ciey strony pod pan. Rosyi Inflanty całe, Woi. Połockie po Dźwiinę, Witebskie całe, część pow. Orszańskiego, Mściławskie, i części Mińskiego. Narod iest do wszelkich sztuk i umiętności sposobny, gorliwy o Religiją, wierny Krolom swoim, ludzku Cudzieziomcom, z ich językiem i stroiem przeymujący obyczaje, zbytek lubiący, i nazbyt swe ceniący szlachestwo, a który iako Kazimierzom pierwsze prawa i założenie miał, Jagiellon początek i wzrost wolności, Zygnuntom, Stefanom i Sobieskim sławę oręża, tak madremu panowaniu Stanisława Augusta, winien wprowadzenie nauk, i poprawę wewnętrznego rządu, pewniesz nad inne szczęśliwości źródła. M. S. przedtym Krakow, teraz Warszawa.

POLTEN, (S.) ob. S. Poelten.

POLTOW, mała rz. która płynie z pode Lwowa pod Jaryczow, i blisko Buska wpada do Buga.

POLUN, m. w Woi. Trockim, w pow. Grodzieskim, z Stwem plac. kwar. 3,9 zł. w pol: emplit. Jana Michniewicza.

POLYCARPE, (S.) Opac. Bened. o m. 2 na w. od Aletu, czyni 1500 liwr.

POMARD, m. Fr. w Burgundyi, o milę od Baune, zalecone bardzo dobremi winami.

POMEGUE (la) *Pomponiana*, jedna z 3 wysp Marylskich, blisko wysp II.

POMERANIA, Xstwo Pomorskie, prow. Niem. w Cyrkułie Saxoni wyższej. Graniczy na półn: z morzem Bałtyckim, na w. z Prussami i Pomerellą, na połd. z Marchią Brandeburską, na z. z Xstwem Meklenburskim. Odra z Xstwem dzieli go na bliżką i dalszą, będącą na z. Ma długości na *m.* 100, a szerokości największej na *m.* 30. Przez traktat Westfalski r. 1648 Pomerania bliższa czyli zachodnia ustąpiona była koronie Szwedzkiej, a domowi Brandeburskiemu nie została tylko Pomerania dalsza, czyli wschodnia, ale za oderwaną część wziął 3 Biskupstwa Magdeburgskie, Halberstadtzkie, i Mindańskie. Krol Pruski stał się panem Szczecina z jego dystryktem r. 1714, i cała część Pomeranii bliższej temu się dostała, tak iż teraz 3 czwarte części Pomeranii posiada. Rzeka Penua nad którą leży Gutzkow rozgranicza Pomeranią Szwedzką i Pruskią.

POMERELLA, ob. Pomorz.

POMEROLS, m. Fr. w Landz Szwedcyi, w Dyec: Agdeńskiej.

POMEZANIA, *Pomesania*, dystrykt Krol. Pruskiego, w prow. Hokerlandyi, ktorego Marienwerder jest M. S.

POMMAREZ, m. Fr. w Gantoni, o *m.* 4 na połd: ku w. od Daxy.

POMMERAYE, (la) m. Fr. w Andegawii, o *m.* 5 na połd. ku z. od Andegawy. Inne o *m.* 12 od Thouars. Tegoż imie Opac. Bened: w Sens, czyni 10000 liwr.

POMONA, ob. Mainland.

POMORZE, Polskie, Woi. Pomorskie, *Pomerelia*, prow: Pru-

ska, graniczy na półn: z morzem Bałtyckim, na w. z Woi. Malborskim, Hokerlandya i Chelmińskim, na połd: z Woi. Inowrocławskim, Gnieźnieńskim i Poznańskim, na z. z Pomeranią dalszą. Kray jest długi na *m.* 26. Składał znaczną część Prus Pol: a r. 1713 oderwany został pod pan. Pruskie. Dzielił się na 10 pow. Pucki, Kościerzynski, Gdański, Tczewski, Skarszewski, Nowki, Swiecki, Tucholski, Człuchowski, i Mirachowski. Do niego należa i Kaszuby. Teraz zawiera 3 Cyrkuły, Tczewski, lub *Dirschau*, Starogrodzki, lub *Stargard*, Choynicki, albo *Konitz*, te zaś na swe się dzielą powiaty czyli *Amty* M. S. Gdańskie, do Polski. Mieszkańcy są mądri, gospodarni i handlowni.

POMORZANY, m. w Woi. Ruskim, nad rzeczką Złota, dawniej dziedzictwo Siennickich, a niegdyś Swinkow, z których był II. Arcy-Bisk: Gnieźnieński. Jakob Siennicki Kasztelan Lwowki ozdobił go pięknym i mocnym zamkiem. Jest teraz pod pan. Austr. w Cyrk: Lwowkim. o milę od Dunajowa, 3 na z. od Zborowa, od Lwowa na w. ku połd: *m.* 10. dł. 47. 11. 12. 50. 3.

POMPADOUR, Margr. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o *m.* 6 na półn: ku z. od Brives.

POMPEAN, o *m.* 2 od Rennes. Znajdują się tu góry ołowiane i srebrne.

POMPIGNAN, nad Garuną, o *m.* 2 od Verdun.

POMPONNE, Margr. Fr. w Brie Paryzkiew, blisko Lagny.

POMROZANIE, okolica w Woi. Rawskim, nad rzeczką *Mroga*, od ktorey ma nazwisko, niedaleko Biały. Święcicki pisze, iż mieści to wstawilo rozboynicze rzemiosło mieszkańców. Słowa są jego? *Pomrozani (non longé a Biala) nomen a Mroga torrente sortiti, quorum mores infames &*

desperata audacia criminibus vulgi notantur. Apud eos, patrum memoria, homicidia na vulgabantur, ut indecorum omnino putaretur, viro Nobili & cuique honoratissimo, aliquem saltem suis manibus non peremisse, sed iam & vicinorum commercis, & disciplina legum mansuescunt fera ingenia.

PONDICHERY, lub **PONTICHERY**, *Ponticherium*, Pentyschery, wielkie, piękne i mocne M. Indy wschodnich na półwypie Koromandelu, z tey strony Gangiesu. Obronne było dobrą fortecą, i stała się najlepszą osadą kompanii Francuzkiej w Indiach wschodnich od r. 1672. Opanowane było od Holl. r. 1693. ale oddane Francuzom traktatem Ryświckim. Stali się Anglicy jego panami r. 1761 i miasto zruynowali, powrócić jednak plac Francyi musieli przez traktat Paryzki r. 1763. Natenczas mieszkańcy, którzy u obcych sąbiedzkich osad znaleźli schronienie powrocili na wydobycie z gruzow domow swych, i podniesienie obalin; Dwor też Fr. nowemi go twierdzami umocnić kazal. Ale znowu w czasie wojny terażniejszey ku końcu r. 1778 wzięli je Anglicy, a potem od nich opuszczone r. 1781 obiał dla Francyi Hyder-Ali. Pontichery, iako i wszystkie pomorskie miasta w Koromandelu, niema wprawdzie portu, ale ma na najlepsze w tey stronie dla okrętow stanowisko. dl. 96 7. sz. 11. 56.

PONFERRADA, m. Hisz: w Krol. Legionńskim, od Astorgi na z. ku poln: o m. 7.

PONIECZ, Punitz m w Woi. Poznańskim, dawne, blisko pogranicza Szlązkiego, o m. 2 od Leszna.

PONIEMUNY, m. w Woi. Trockim, w pcw. Upitskim, nad rz. przy wielkich lasach, od Birza na w. ku pold: m. 8. Tamże *Ponienunie* wielkie, dobra Bistra-

now, granicza z Birzami.

PONIEWIEZ, mierne m. Litt. w Woi. Trockim, w pow. Upitskim mietyce feymikow powiatu, ozdobione mieszkaniami i szkołami Xieży Piarow. Leży nad rz. Niewiażą przy pograniczu Zmudzi, od Kowna na poln: m. 11, od Kieydanow 6. Jest krulewsczyzną i ma bardzo obszerne laly, lecz grunta mierne, naywięcey lnu rodzące.

PONS, *Pontes*, m. Fr. w Santonii, dosyć za Hugonotow parmięne, i zalecone wodami mineralnemi. Ma tytuł Xstwa, i jest na wzgerku blisko *Sevigne*, o m. 4 na pold: od Saintes. dl. 17. 31. sz. 45. 34.

PONS de Tomiers, (S) *Pontopolis*, lub *S. Pontius Tomerastium*, m. Fr. w Langwedocyi niż. z Bisk: suffr: Narbonneńkiego erygowanym r. 1318. Leży w dolinie opafaney górami, w których piękne znaydują się lzyby marmurowe, o m. 9 na poln: ku z. od Narbonne, 155 od Paryża. dl. 20. 28. sz. 43. 30.

PONTAC, m. Fr. w Bearnie, o m. 3 na w. od Pau.

PONTALLIER, m. Fr. w Burgundyi, o m. 5 na w. od Dyzonu. Jest tu Przeorstwo Zakonu S. Genowesy, i 2 parafie.

PONT-A-MOUSSON. *Musfontum*, dosyć piękne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii, z tyt. Margrabstwa i Akademią założoną r. 1572 od Karola III. Xcia Lotaryngii. Ma 4 parafie, i wiele domow zakonnych. Zdobi go wspinały kościol Norbertan. i naypiękniejszy w tey prow. Kollegium Jezuitow niegdys. Mozella dzieli go na 2 części, z których jedna do Dyc. Tulonńskiej, druga do Metzkiej nale. W bliskości znaydują się wody mineralne. Oczyszczają je Barklayutza sławn: Piarza. Jest o m. 5 na poln: ku z. od Nancy, 5 od Metz, 70 od Pary-

za. dł. 23. 41. sz. 48. 58.

PONTARLIER, *Pons Faveris*, m. Fr. w Frantzkoncie, nad rz. *Doux* blisko gór Jura. Tędy prowadzi wygodny trakt do Szwajcar, który tu obrony jest mocnym zamkiem, o m. 8 na w. od *Sains*.

PONTARLON, blisko Rodanu w Sabaudyi, o m. 6 na połud. ku z. od Genewy. Tu Rodan zaczyna być sposobnym do spławu.

PONT-AUDEMER, *Pons Audemari*, m. Fr. w Normandyi, o. dobre klasztorom Karmelitow, o. pasane murami, nad Rillą, o m. 20 na z. od Rotomagu, 7 od *Lisieux*, 5 od *Hosseur*, 34 od Paryża. dł. 18. 16. sz. 40. 22.

PONT-A-VENDIN, m. w Flandryi Fr. nad rz. *Deule*, o m. 2 od *Lens*.

PONT-aux-dames, Opac. Bernar. przy *Crecy*, czujni 15000. liwrow.

PONCIN, m. Fr. w Bressyi, o milę od *Pont dain*.

PONT-CHARAUD, m. Fr. w pow. *Combrailles*, o m. 3 na poł. ku w. od *Felletin*.

PONTCHATEAU, m. Fr. w Brytanii, o m. 4 na w. od *Roche-Bernard*.

PONTCHARTRAIN, zamek i wieś, o m. 3 na z. od *Wersalu*.

PONT-D'ADAM, zowią się stały na morzu, które czynią niejako most między brzegiem *Pescherie*, i wyspą *Romanokor*, ciągną się wzdłuż na ćwierć mili.

PONT-DAIN, m. Fr. w Bressyi, nad rz. *Dain*, o m. 4 od *Bourg*.

PONT-D'AMBOISE, m. Fr. w Turonii, o m. 3 od *Chinon*.

PONT-DE-BEAUVOISIN, m. w Sabaudyi, na pograniczu *Dellinatu*, nad *Guyera*, o m. 4 na z. od *Chambery*.

PONT-DE-CE, *Pons-Sati*, m. Fr. w *Andegawii* nad *Ligiera*, z 2

parafiami, zamkiem, i mostem ft. porażką wojsk *Xcra Maryi de Medicis* r. 1620. Jest o milę od *Andegawy*, 71 od *Paryża*. dł. 17. 4. sz. 47. 27.

PONT-DE-L'ARCHE, *Pons Arcuensis*, m. Fr. w Normandyi wyż. z zamkiem. Było to pierwzemiastem, które poddało się Henrykowi IV. obeymującemu Koronę. Leży nad *Sekwaną*, na ktorey tu leży most bardzo piękny; o m. 3 na poł. od *Rotomagu*, 4 od *Andeli*, 2 od *Louviers*, 25 od *Paryża*. dł. 18. 48. sz. 49. 18.

PONT-DE-REMY, m. Fr. w *Pikardyi*; ozdobre zamkiem i mostem, nad *Somną*, o m. 2 powyżej *Atbewilli*.

PONT-DEROYANS, w *Delfinacie*, m. 2 od *Romans*; *Pont de Saingues*, o m. 2 na poł. od *Awenionu*, są m. Fr.

PONT-DE-VAUX, *Pons Valensis*, piękne m. Fr. w *Bressyi*, nad *Roiffosse*, o półmili od *Stone* z tyt. *Xftwa*. Jest to kray opływający we wszystko, osobliwie w *kury* i drob. dobry, o m. 6 na poł. ku z. od *Bourg*, 3 od *Macon*. dł. 22. 32. sz. 46. 25.

PONT-DEVESLE, *Pons Velius*, m. Fr. w *Bressyi* z tyt. *Mr.* nad rzeką *Veste*, o m. 5 na z. od *Bourg*.

PONT-DUCHASTEL, *Pons Castellu*, m. Fr. w *Arwernii*, nad *Aliera*, o m. 2 na w. od *Klermoutu*.

PONT-DUGARD, *Pons-Gardo*, most Fr. w *Langwedocyi* niż. nad *Gardoną*, który służył za *Akwedukt* miastu *Nismes*, i jest od niego, o m. 3. Jest to wielkie dzieło *Rzymian*. Składa się on z 3 mostów jeden na drugim. Pierwszy jest na 6 arkadach, drugi na 12, trzeci który był *Akweduktem*, na 35 wspierał się *Arkadach*. Przechodzono zaś po drugim, który lubo jest cały, nie jest już używany.

PONTEAU, Opac. *Cyster*. o

m. 4 od *Aire*, czyni 5200. liwr.

PONTEBA, lub PONTEFELLA, m. w Karynthii nad rz. Fellą, o m. 10 na połn. od Udyuu. Jest tu most, który czyni jeden z naywygodniejszych traktow Alpeńskich, od początku państwa Weneckiego. dl. 30 46 sz. 46. 35.

PONTE-CORVO, obacz Aquino.

PONTE-DELIMA, piękne M. Portugal. w prow. *Entre Duoro & Minho*, ozdobne pięknym pałacem. Jest nad rz. Limą, na ktorey bardzo wspaniały tu most jest postawiony, o m. 72 na połn. od Lizbony, 5 od Bragi. dl. 9. 26. sz. 41. 38.

PONTE-STURA, *Pons-Stura*, m. Włoskie, w Mouserracie, nad zbiegiem Stury i Padu, o milę od Kazalu, 4 od Wercelli. dl. 25. 56. sz. 45. 7.

PONTEVEDRA, *Pons-Vetus*, m. Hiszp. w Galicyi nad rz. Leryzą, o m. 6 na połn. od *Vigo*. Połow Sardelow naywięcej tu mieszkańców z bogaca. dl. 9. 28. sz. 42. 18.

PONTEVEZ, Marg. Fr. w Prowan. o milę od Barjols. Dawnicy to mieysce zwalo się *Giens*. Jest wysepka tegoż im. o milę na połn. od miasta Hieres.

PONFARCY, m. Fr. o m. 4 od *Kire*.

PONFRAET, lub POMFRET, m. Angiel. o m. 7 na połn. od Yorku, z dobrym zamkiem i mocnymi twierdzami. Wyśyla 2 Deput. na parl. Jest nad Arą, o m. 66 na połn. ku z. od Londynu. dl. 13. 12. sz. 53. 37.

PONT-GIBAUT, m. Fr. w Aruerni, o m. 5 na połn. od Klermontu. W poblizkiej wiosce *Rote* znajduje się źródło wód mineralnych, i szczyby srebrne.

PONTGOUIN, m. Fr. w powiecie *Beauce*, o m. 7 na z. od Chartres.

PONTHIEU, *Pagus Ponti-*

vus, kraina Fr. w Pikardyi z tytu Hr. Rozciąga się od Sommy do *Canche*. Okolica jest bardzo zyzna w zboża i owoce. Abbeville jest M.S.

PONTHION, w Szampanii, był niegdyś roskoszny pałac Krolow Austrazyi, o m. 2 na w. od *Vitry-le-François*.

PONTIA, *la Ponce*, Poncy, wyspa na morzu szrodziemnym na przeciw brzegom Włoskim przy wuiysciu Goffu Gaety. Ma na mi 5 wokoło. dl. 30. 46. sz. 40. 58.

PONTIAS, ob. Ryons.

PONTITROI, Opac. w Metz, ktore ma Opata tylko bez zakonników, czyni 3000. liwr.

PONTIGNY, *Pontiniacum*, m. Fr. w Szampanii nad rz. *Serrain*, o m. 4 od Auxerre z fl. Opac. Cyfter. fund. r. 1114. druga ich osada.

PONTIVY, m. Fr. w Brytannii, nad rz. *Blavet*, głowne mieysce Xstwa Rohańskiego między Rohanem, i Gwemeną, o m. 3 na w. od ostatniey.

PONT-L'ABBÉ, m. o m. 4 na w. od Bruage; *Pont-l'Evêque*, w Normandyi nad *Touque*, o m. 30 na w. od Caen, 7 od Lisieux, 3 od Morza.

PONT-LE-VOY, m. z Opac Bened. czyniącym 6000. liwr. przyłączonym do Blezeńskiego

PONTOISE, *Brivarisara*, *Pontisara*, m. Fr. stol. pow. Wexynu Fr. w którym jest Kollegiata, 7 parafii, Opac. Bened. Kapucyni, Franciszkanie, 4 klasztory mniszek, szpital, i Kollegium. Woywko Karola VII. zdobyło go szturmem r. 1442. na Anglikach. Tu parl. z Paryża r. 1652. 1720. i 1753. był przeniesiony. Budowane jest nakształt Amiteatru nad rz. *Oise* i *Vione*. Na pierwszey jest most, od ktorego ma nazwisko. Joanna Lyons ztąd rodem byia. Jest o m. 21 na połn. ku w. od Retomazu, 7 od Paryża. dl. 19. 45. sz. 49. 3.

PONTONS, m. Fr. w Galke-

nił, w pow. Landes, o m. 2 od Dax-y.

PONT-ORSON, *Pons Ursonis*, m. Fr. w Normandyi niż. nad rz. *Coeffnon*, na pograniczu Brytanii, o m. 3 od *Avranches*. Służyło przedtym za mocną twierdzę przeciw Bretonom, ale zburzone zostało. Jest o m. 73 na z. od Paryża. dl. 16. 8. sz. 48. 33.

PONTRE-MOLI, *Aprva, Pons-Tremulus*, mocne M. Włoskie, w Xstwie Toskańskim; na pograniczu państw Parmeńskiego i Genueńskiego. Zdobyte było od Hiszpanow i przedane Xciu Toskańskiemu r. 1650. Zastionione jest dobrym zamkiem, główne urodzeniem Antoniego *Corini*; leży nad rz. Magrą; pod górą Apenninem; o m. 16 na w. od Genuy, 30 od Florencyi. dl. 27. 5. sz. 44. 2.

PONTRON, Opac. Cyf. fund. r. 1134. czyni 3700. liwr. o m. 4 na z. od Audegawy.

PONT-SAINT-ESPRIT; *Pons-S. Spiritus*; m. Fr. w Langwed. z dobrą Cytadellą, szpitalem i klasztorem Bened. Leży nad prawym brzegiem Rodanu; na którym tu daje się widzieć most. jeden z najpiękniejszych w Europie, a przez który idzie trakt flawy, o m. 7 od *Viviers*, 8 od *Uzez*, 22 od *Montpellieru*, 140 od Paryża. dl. 22. 21. sz. 44. 17.

PONT-SAINTE-MAIXANCE; *Pons Sanctæ Maxentiæ*, m. Wyspy Fr. nad rz. *Oise*, o m. 3 na północ od *Senlis*.

PONT-SAINTE-PIERRE, m. Fr. w Normandyi, z 2 parafiami, nad *Andellą*, o m. 3 od *Rotemangu*.

PONT-SUR-SEINE, *Pons ad Segnanam*, m. Fr. w Szampanii; z pięknym zamkiem nad *Sekwaną* o m. 9 na półn. ku z. od *Troyes*, 27 od Paryża. dl. 21. 10. sz. 48. 28.

PONT-SUR-YONNE, m. Fr. nad *Yonną*, o m. 3 na półn. od *Sens*.

PONTUS-EUXINUS, czyli **MARE-NIGRUM**, *Pont-Euxin*, *Morze-Czarne*, w Azyi, między *Cyrkasią* na półn. *Georgią* na w. *Natolią*, na pold. i *Turcyą* *Kuropey*. na z. Ma mało dobrych portow. i popolicie poczytane jest za niebezpieczne bardzo dla żeglujących. Turcy nie pozwalali żadnemu Narodowi żegluga na tym morzu, ale r. 1774. musieli iey dopuścić Moskwie, i nawet nie bronili przejścia przez cieśninę *Konstantynopolitańską* do morza śródziemnego; i z tamąd tąż drogą powrotu. Uyscie *Dniepra* i *Dniestra* do tego morza, daje kraiewi naszym sposobność prowadzenia handlu na tym morzu. Nayprzydatniejszy może portem stać się dla Polski nowo wybudowany od Mosk. nad tym morzem *Cherzonez*. dl. 45. 22- 60. 10. sz. 40. 12- 45.

PONTOALAIN, m. Fr. w pow. *Cenomańskim*, o m. 5 na połud. od *Mans*.

POOL, m. Angiel. w *Dorsetshirze*; mające zamek piękny i port bogaty. Wyłyla z *Dep.* na parl. i jest o m. 43 na pold. ku z. od *Londonu*. dl. 15. 50. sz. 50. 44.

POPAYAN, *Popayana*, prow. *Ameryki pold.* w *Krol. nowey Grenady*; między morzem połud. *Audyencyą Kwitańską*, i *Panamańską*. Odkryli ją *Sebestyan Belalcazar* *Hiszp.* r. 1536. Jest kraj obfity w złoto i drogie kamienie. Po części jest posiadany od *Hiszp.* a po części od dzikich rodaków; którzy są chytrzy, odważni, sposobni do wojny, i zawsze zostający w walce z *Hiszp.* *Popayan* iest M. S. leżące po nad rz. *Cauca* z *Bisk.* pod *Metropolią Bisk.* w *Santa-Fé* *Rezydencie* w nim *Gubernator* *Hiszp.* *Miełkańcy* są prawie wszyscy *Kreolami*. dl. 304. 30 sz. 2. 25.

POPERINGUE, m. w *Flandryi* *Austr.* o m. 2 na z. od *Ypary*. *Miełkańcy* handel wiel. prowadzą chmielem. Tyfiąc tu domow

jest zamieszkałych.

POPJELLE, m. w Woi. Trockim, w pow. Upitskim, od Birża na w. ku pold. o m. 3. Grunta tu dobry len wydaia.

POPINA, w Woi. Bzefkim Litt: w gruntach błonistych, od Motola ku pold. o m. 3.

POPKOWICE, stwo w Woi. Nowogrodzkim, i w tymże pow. Tegoż im. dobra w pow. Urzędowskim. Także w Poznańskim blisko Węgorzowa.

POPO, nazwisko dwóch wsi znacznych na brzegu Gwinei, w pomorzu niewolniczym, dokąd uciekli się byli Judanie wypędzeni będąc z Judy, ktoreieft ztąd o m. 3. Obydwie wie leżą nad rz. Woltą. Hollendrzy mają tu swoje faktoritwo. ob. Juda.

POPOLI, m. Włoskie, w Krol. Neapol. w Abruzzie bliźzey z tyt. Xftwa.

POPORCIE, m. w Woi. i pow. Trockim, od Kiernowa ku z. m. 2.

POPRA D; Popper, rzeka w ftwie Spizkim; wypływa z gór Karpackich, płynie popod Bełę, Piwniczną, i przy starym Sączu wpada do Dunajca. Bieg iej jest bystry i kręty. r. 1781: zarwawszy kawał łądu odkryła żupę solną, dokąd zaraz od Cesarza na wydobycie iej tyfiąc ludzi wyftanych było.

POPRA D, jedno z 13 miast wolnych Spizkich nazwane od rz. nad którą leży, w miejscu niewymownie miłym, ponieważ z iedney strony ma wielką równinę, z drugiey oblane jest wodą, zwała Krępak widzieć się daie. Przed pożarem r. 1718: możnieysze było iak teraz. Obywatele żyją z rolnictwa. Zalecone jest dobrą papiernią, od Soboty m. 1.

POPROSNA, rz. w Woi. Kiowski, płynie pod Stawicz, uchodzi do Kistzy.

PORCHOW, dawne m. w Inflanciech Moskiewskich. dl. 53-11.

sz. 60. 3. Tegoż im. m. Mosk. w Wielkorządztwie Nowogrodu nad rz. Szeloną przy starey Ruffy.

PORCUNA, m. dawniey zwane *Obulco*, w Hiszp. w Krol. Andal. z przeorftwem Kawalerow Kalatawlickich; niedaleko Martos.

PORDEAC, ob. Aftarac.

PORENTRU, lub BRESTRUT, *Pons Reintrudis*, M. Szwajcarskie w Elgowii, stol. stanow Bisk. Bazyleyfskiego, z dobrym zamkiem, w którym przemieszkuje Biskup, odkąd wypędzonymi zostat od Protestantow z Duchowienstwem swym z Bazylei, którzy go też Porentruckim raczev niż Bazyleyfskim zowią Biskupem. Leży nad rz. Halją, na pogr. Alfacyi, Franzkontu i Xftwa Montbeliard; blisko góry Jura, o m. 9 na pold. ku z. od Bazylei. dl. 25. 2. sz. 47. 34.

POHOUE T, m. w Brytanii, z tyt. Hr. o m. 6 na w. od Rohanu.

PORKA, *Porca*, Krol. Perkańskiego M. S. w Indyach na pomorzu Malabarskim, należy do Holl. Kroleftwo położone jest między Kochińskim, i Kalikutańskim. Mieszkańcy są po więkzey części balwochwalczy, lubo z nich niektórych nawrocili byli Jezuitci. dl. 94. sz. 9. 15.

PORNID, Opac. Augustynian. nad morzem, o m. 5 od *Mashecou*, w Brytanii.

POROHY, są to skały na Dnieprze, przez ktore woda z wielkim hałasem spada. Ztąd kozacy mieszkaący z tantey strony Dniepru Zaporowfskiem się zowią. Jest ich 13.

POROWSIE, stwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty zł. 10.

POROZOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow. Wolkowfskim, między rz. Zelwią i Rosą, od Mścibowa na pold. o m. 3.

PORQUEROLLE, jedna z wysp małych Hierikich, ob. Hieres.

PORT, *Portus, Havre*, jest to przymorze, zatoka mała, lub zakąt morfki, gdy część morza klinem w brzeg wchodzi, gdzie okrety dla bezpieczeństwa od wiatrow i burzy, lub dla złożenia ciężaru, iako i dla nabrania nowych ładunkow lądowac zwykly. Mieysca te murem częstokroć obwodzone bywają dla lepszego załtonienia okrętow. Rzeki wielkie mają też swe porty. Jak Elba w Hamburgu, Tamiza w Londynie, &c.

PORT-ALEGRE, *Portus-Alacris*, piękne i mocne M. Portugal. w Alentei, stol. krainy tegoż im. Ma Bisk. pod Metropolią Lizbońską, i tytuł więkzszego miasta. Philip V. opanował go w osobie swoiey r. 1704. Leży pod wysoką górą w kraju nie bardzo urodzajnym, o m. 10 na półn. ku z. od Elvas, 22 od Ewory, 36 od Lizbony. dl. 11. 4. fr. 39. 9.

PORTA-NOVA, czyli **BRAMA-Nowa**, m. na pomorzu Koromandelskim, o m. 12. na półd. od Pondychery, gdzie Fr. i Hol. mają swoy skład kupiecki.

PORTARLINGON, m. Angiel. w *Queens counti*, deputuje na Parl.

PORT-AU-PRINCE, znaczna osada Fr. na wyspie S. Dominika.)

PORT Aux-Prunes, *Portus-Prunorum*, Port śliwek, kraina wyspy Madagaskary, w części iej wschodniey ku półn. leżąca, która jest bogata, i bardzo obita wryż i papze dobre. Mieszkana jest od dzikich rodaków, którzy są ludzie dobrzy, poczciwi i pracowici, ale przytym zabobonni, i zarywają nieco z żydowskiej nauki. Niema w tym kraju iak kilka wsi.

PORT-BAIL, i Guecy, m. Fr. w Normandyi zalecone żupami solnemi, i małym portem nad morzem, w Diec. Konstancyeńskiej, o m. 3 na półn. ku z. od *Contances*.

PORT-du-Prince, Port Xzęcy, m. Amer. w tronie półn. wyspy Kuby, z dobrym portem. Leży w pośród bardzo obilznych łąk, na których tu Hisp. wielkie pałą trzody bydła. dl. 300. 30. sz. 21. 10.

PORT-EN-BESSIN, m. Fr. w Normandyi, przy uściu rzeki Dromy, z małym portem, i wieżą Marynarcką, o m. 2 od Bayeux.

PORTENDICK, Portandyk, Okolica na pomorzu zachodnim Afryk. o m. 80. na półn. od rz. Senegali, mieszkana od Murzynow bawiących się tu połowem ryb. W miesiącu Styczniu zbierają oni gumę, którą oblewają się drzewa tuteysze, i przynoszą ją na sprzedaż Franc. i Angl. dorz. Senegali, od których biorą na zamian naczyńia miedziane, proch do strzelania. Franc. tu mają fortecę pod gradu. sz. półn. 18. 6.

PORTICI, pałac rokofszny Krola Neapol. o m. 2 od stolicy, w położeniu miłym, nad morzem, blisko Wewzuwiusza. Zdobi go wielkaliczba pięknych potągów i różnych kawałkow starożytności wydobytych zruin Herkulanu, który niedaleko ztąd był, a zawalony został wybuchnieniem Wewzuwiusza pod Tytusa panowa. Na blizkiej skale daie się widzieć inny piękny pałac wystawiony z rozkazu Xcia *Elboeuf*, zmarłego we Fran. r. 1763. który on zostawił w podarunku Krolowi. Wchodzi się do niego z obóh stron po przepysznych z marmuru białego schodach. Wewnątrz i zewnatrz, wydzwignione z ruin Herkulanu starożytności zabytki, wiele mu przydaia okazalości. Nad bramą daie się widzieć godzien uwagi napis, który ow Xżę sam, obiaduąc tu z przyjaciółmi, ułożył.

Loci ingenio, amantique littoris hospitibus Nymphis.

Ut liceat aliquando bene beateque vivere.

Atque, inter honesta otia. sive studia, Solidam cum amicis capere voluptatem,

U

Emanuel Mauritius a Lotaringia, Elbouvianorum Princeps, Complatanato solo, satis arboribus, Dulcibusque accersitis aquis, Hunc secessum sibi paravit. Abite hinc urbana molestaque curae.

PORT-LOUIS, obronne M. Fr. w Brytanii, w Diec. Wanneſkiej, z Cytadellą i portem dobrym. Ludwik XIII. wystawił go na obalinach Bławety, umocnił, i od własnego nazwał imienia. Mieszkańcy wielki mają odbył z obfitych tufardeli. Leży przy uściu rz. Bławety, o m. 11 na z. od Vannes. dł. 14. 15. sz. 47. 45. Cytadella broni wniſcia do *l' Orient*, które nie jest zład jak o 2 mile. Stanowisko dla okrętów ma niewygodne.

POT-MAHON, ob. Mahon.

PORTO, *Portus*, bogate, piękne i znaczne M. Perung. drugie w prow. *Entre Duero i Minho*, z Bisk. Suffr. Bragańskiego. Jest to plac wielkiej wagi co do handlu i swej mocy. Sama natura uczyniła go prawie niedobytym. Oczywiście jest Uriela Akoſty. Leży w kraju żyznym na ſczytku góry blisko rz. Duero, która mu czyni port bardzo dobry. Jest o milę od jej uſcia, 12 na poſd. od Bragi, 24 na poſn. od Konimbryki, 57 od Lizbony. dł. 9. 34. sz. 41. Mieszkańcy jest prawie od ſamych Anglik. którzy tu na podziw wielki handel prowadzą na wina Portug. Od tego miasta wywodzą niektórzy początek nazwiſka Portugalii.

PORTO, mocne M. w państwie Weneckim, w pow. Weronieckim, nad rz. Adygą, o m. 10 na poſd. ku w. od Weronny.

PORTO, *Portus Romanus*, M. Wło. w Kampanii Rzymskiej, prawie zruynowane, z Bisk. które jest drugie z pomiędzy tych 6 Biskup. które obierać ſobie 6 najdawniejsi Kardynałowie mają prawo. Leży nad brzegiem zachodnim Tybru. dł. 29. 46. sz. 41. 46.

PORTO-BELO, *Portus-Bellus*, Nowe M. na brzegu północ. cieśniny Panama, w Amer. na północ Ziemi tegiej, z dobrym i wiel. portem, odkrytym od Krzyſtofa Kolumbar. 1504. i dwoma mocnymi fortecami. William Parker zbudował go r. 1591. Należy do Hiszpan. którzy tu trefrem i złotem ſprowadzonym z Panamy ładują okręty. dł. 257. 50. sz. 33. 5.

PORTO-GROS, ob. Hieres.

PORTO-ESCONDIDO, lub **PORT-ROYAL**, wygodny port w Ameryce poſn. nad odnogą *Campeche*, na brzegu Jakatan w prow. Tobasko. Dale on największe wniſcie do jeziora ſłonego, które okolo, m. 10 jest długie, a sz. 3.

PORTO-FARINA, m. Afr. z dobrym portem, w Krol. Tunezańskim, przy uſciu rz. Magrady.

PORTO-FERRAIO, *Portus Ferratus*, obronne M. Wło. na wyſpie Elbie, piękne dobrą cytadellą. Jest bardzo mocne na wyſokim i długim przylądku, ſpadzistym bardzo, leży na z. zatoki morſkiej tego jn. obwarowanej dwoma fortecami. Należy do W. Xela Toſkańskiego, który tu zawsze mocny garnizon utrzymuje. dł. 28. 12. sz. 42. 55.

PORTO-FINO, *Delphini Portus*, m. w Rzpłtey Geneeńskiej, położone między dwoma górami, z portem i zamkiem na urwiſtey skałe, o m. 6 na poſd. ku z. od Genu.

PORTO-GALETTA, m. Hiszp. w Biskai blisko morza leżące nad rzeczką, o m. 2 od Bilbao. dł. 14. 24. sz. 43. 26.

PORTO-GRUARO, *Portus Romatirus*, m. Wło. w Rzpłtey Weneckiej, w pow. Foroinieńskim nad rz. Lermą, o m. 8. na poſud. ku z. od Udynu.

PORTO-HERCULE, *Portus Hercules*, m. Wło. na brzegu Toſkanii, w Xſtwie *Delli Prefidii*, z dobrym zamkiem i portem prawie zaſypanym obronnymi dwo-

ma fortecami. dl. 28. 50. sz. 42. 55.

PORTO-HERMOSO, lub **BEAU-PORT**, forteca w stronie połudn. wyspy S. Dominika, ku z. od miasta S. Dominika.

PORTO-LONGONE, *Portus longus*, mase ale mocne m. na wyspie Elbie, z wygodnym portem, i fortecą na skale prawie niedostępną. Krol Neapolit. ma prawo trzymania w fortecy tey swego garnizonu, lubo miasto nal. do Xięcia Piombińskiego. Wzięte było od Franc. r. 1646. a odebrane od Hiszpanow 1650. Miasto leży w stronie wschodniej wyspy tey, o m. 3 od Piombino. dl. 28. 15. sz. 42. 52.

PORTO-NOVO, ob. Portanova.

PORTO-PEDRO, port Hiszpań. na morzu śródziemnym, na brzegu wyspy Maiorki. dl. 20. 46. sz. 39. 27. Jest tego im. port w Ameryce przy uysciu rz. *Rio-Grande*, na w. Rio de la Plata w Paragway.

PORTO-RE, ob. Istria.

PORTO-RICO, ob. St. Juan de Puerto Ricco.

PORTO-SANCTO, *Portus Sanctus*, wyspa na Oceanie Atlantyckim, ku brzegom Afr. na północ ku w. wyspy Madery. Grunta ma dosyć żyzne, obituje w zwierzynę i bydło. Nal. do Portugal. dl. 2. 30. sz. 32. 30.

PORTO-SEGURO, *Portus Securus*, Wielkorządztwo Ameryk. pold. na brzegu wschodnim Brezylji, graniczy na półn. z Gubernią *Ciodes-Iheos*, na w. z morzem; na półn. z Guber. *Spiritu-Santto*, na z. z Tupidami. Kray ten odkryty był od *Alvaro Cab'ral* Portugal. r. 1500. i jest bardzo urodzajny. *Porto-Seguro* jest M. S. zbudowane na fanym szczycie góry skalistej przyuysciu rzeki do morza północnego. Założone jest od Portug. dl. 34. 45. sz. pold. 17.

PORTO-VENERE, *Portus Veneris*, m. Wło. na brzegach

Genneńskich ku w. przy wniysciu *Golfu de la Spezza*, z portem; leży na śczytku góry, na ktorej wieżchu jest forteca.

PORTO-PAIX, ktore źle żelgarze Fr. zowią *Port epée*, m. na wyspie S. Dominika, z fortecą, na pold. ku z. Kapu Francuzkiego. Jest to iedna z naypiękniejszych osad Franc. na wyspie tey.

PORT-ROYAL, lub **Annapolis** m. Ameryki półn. w Akadyi, nad brzegiem odnogi *des Chafseurs*, polownikow, zatonione mocną fortecą, a pięknym i oblężonym portem zalecone. Williams Phips opunował go r. 1690. iustapione zostało Anglikom traktatem Utrechckim. dl. 313. sz. 45. 45.

PORT-ROYAL, m. Ameryk. półn. nad brzegiem pold. Jamaiki, leży na końcu długiego klinu ziemi, i czyni ieden z naylepszych i naywygodniejszych, ile wiedzieć można portow. 3 Zamki dodają mu obrony. Trzęsienie ziemi r. 1692. a pożar ognia r. 1702. zruynował go po większey części. dl. 301. sz. 18.

PORTS, (cinq) pięć portow, tak się zwaly 5 portow w Anglii, iakich jest dzisiaj 8. z ktorych Deputaci mają tytł Batonow; i 4 są w prow. Kent; *Douvers*, *Hith*, *Romney* i *Sandwik*; 4 zaś w Suffex, *Hasting*, *Rye*, *Seafor* i *Winchelfeld*.

PORTS-LAND, wyspa Angiel. w zatoce *Manche*, nad brzegiem pold. Dorsetshiru, z 2 zamkami i z tyt. Hr. Jest bardzo żyzna. Znaydują się tu piękne ciosowe kamienie. dl. 15. 12. sz. 50. 32.

PORTSMOUTH, *Portus Magnus*, mocne M. Angiel. w Hantshirze, z tytułem Xiśwa, i iednym z naylepszych i nayflawniejszych w Anglii portow. Leży na wyspie *Portset*, ktorey grunta są żyzne, i ktora jest osiadla od wielumarynarzow. Wytyła z Dep. na Parl. om. 48 na pold. ku z. od

Londynu dl. 16. 32. sz. 50. 50.

PORTUDAL, wieś w Afr. w Krol. Baolskim, w ktorey mają swe faktorstwo Francuzi, o m. 7 od Gorey.

PORTUGALIA, *Lusitania*, Krolestwo Europeyskie na sam z. leżące, na 125 mil wzdłuż, a wszerz 60 mające, na pold. i z. oblane Oceanem na połu. i w. gran. z Hiszp. Dzielią go na Krol. Algarwii i własc. Portug. ktora zawiera prow. Beire, Entre Douero i Minho, i Tralos-Montes. Kray Portug. jest bar. dobry, urodzajny, bogaty, i obfity w to wszystko, cokolwiek może służyć do wygod, a nawet do zbytku. Wydać wina przednie, oliwę, drzewa mórwowę, cytryny, pomarańcze, ktorych tu szczerp w wieku 17 od kupców Portugal. z Chin przywieziony, tak się rozkrzewił, iż całe tu teraz lasy zarostem drzewem pomarańczowym znajdują się. Powietrze jest umiarkowane i zdrowe. Rzeki wielkie, które kray oblewają dodają mu żyzności, a góry znaczne z kruszców przynoszą bogactwa, zawierają one marmury, kamienie drogic, kruszce obwiane, cynowe, srebro złote i srebrne, ale gnuśność obywatelów niewiele z nich zyskuje, mogąc je łatwiej z obcych części świata sprowadzać. Owoce tu wszelkie roszą się wysmienite. Rząd jest monarchiczny, następny, spadający na Kądziel, tak jako dziś jest Mar. Fr. Izabella paniąca od r. 1777. z domu Braganckiego zaślubiona stryjowi swemu rodzonemu i współrządcy Piotrowi III. Religia Katol. jest sama tylko tu wolną, inney żadney niecierpią. Lęk izycya jednak wszelką tu swą straciła władzę. Portugalczykowie są obyczajni, bitni, dowcipni, i sposobni do umiejętności, przywiązani do Religii i rządu. Mieni są jednak za mściwych, w gniewie nienbłaganych równie pylnych jak Hiszp. ale mniej rostopnych a bardziej za-

bobonnych. Lizbona jest M. S. d. 9--12. 37-42 Krol Portugalski posiada nadto wiele krajów za Europą, naybogatszą jego posiadłością jest Brezylia. ktorey Xciem tytułuje się 1wfszy Krolewic.

PORZECZE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xstwie Słuckim, nad rz. Ptyczą, o m. 4 na pold. od Hłuska Dubrowickiego. W ogolności *Porzeczce* zowie się kraina za rz. leżącą.

POSE, m. Fr. w Normandyi, nad Sekwaną, o milę od *Pont de l'Arche*.

POSEGA, *Bașiana*, Poszeg bardzo mocne, i znaczne m. Węgierskie w Sklawonii, sioł. Hrab. Poszegskiego. Opanowali go byli Turcy, ale r. 1687. od wojsk Cesar. odebrane im było. Leży w kraju żyznym nad rz. Oryawą, o m. 26 na połu. ku w. od Jayczy, 50 od Budy, 43 na z. od Belgradu, 70 od Wiednia. dl. 35. 45. sz. 45. 36.

POSSIDONIA, m. Włoskie w Krol. Neapol. zruynowane od Gwiskardow r. 1080. ktorego w krotkim potym czasie odebrane zostały. Leży w Pryncypacie bliższym, niedaleko Copaccio, o m. 22 na pold. ku w. od Neapolu.

POSTAWY, m. w Woi. Wileńskim w pow. Oszmiańskim przy rz. Miedzial od Danilowic ku w. m. 5, od Miadziola, 2. Powiat Oszmiański podług Konstytucyi r. 1775 do tego m. ma swe sędz. i Archiwum z Miadziola przeniesione.

POSTAWLE, stwo w Woi. Trockim.

POSTDAM, *Potzteen*, lub Potzdum, m. i pałac roskofzny Krola Pruskiego w średniej Marchii Braudeburckiey na wypię oblaney rz. Havelen, mającey m. 4 wokoło. Miejsce to jest na podziw miłe, tak dla położenia swego, iako i dla piękności budowli. Miasto co raz więkzey nabiera rozległości. Podpisanie tu traktatu rozdziału krajów natzych r. 1772 czy-

ni go pamiętnym Polfcze. Jeft o m. 4 na półd. ku z. od Berlina. dl. 31. 17. f. 52. 34.

POSTENY, m. Węgierkie w XŃwie Siedmiogrodzkim, które ieft mocne i Ńluzy za obronę branie żelazowej, po Niem. *Eiferne Thor*, *Ferrea porta*, która nie innego nie ieft, tylko cialna droga, czyli wawoz w górach między Siedmiogrodem i równiną Temezwarfką leżących.

POSTENBERG, lub POSTOLOBERTI, m. Czelkie, w Cyrk: Zatekim.

POSTOMY, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 5 na półd. ku z. od *Vabres*.

POSTOYNA, m. Austr. w Karynthii Ńrzedniej Ńlawne znajdującemi Ńię turpodziwienia godnemi podziemnymi lochami. Leży niedal ko Ablersbergi.

POSZAWSKY, m. w XŃwie Zmudzkiem, nad rz. od Kielmow ku półn. o m. 3

POSZESZUPIE, Krolawfczyzna w Woi. i pow. Trockim.

POSZYRWINTY, Stwo w Woi. i pow. Trockim, niedaleko Szyszwinow.

POTENZA, *Potentia*, m. WloŃkie, w Krol. Neapol. w Bazylikacie z Bisk. Ńuffr. Cyrenzeńskiego, przy Ńrzedle rz. BuŃfiento; TrzeŃcieniem ziemi r. 1694 zruynowane prawie zoŃtalo, od Cyrenzy na pold. ku z. o m. 3. dl. 33. 30. f. 48. 40.

POTIERS, m. Fr. w Burgundyi, o milę od MoleŃmy.

POTOK, *Potocum*, m. w Woi. Podolskim, z zamkiem, i koŃciołem Dominikanow, w którym ieŃgo dziedzie Ńlawny Stefan Potocki Wda BraclawŃki Ńpoczywa. Jakub Potocki MarŃzałek Nadw. Zygmunta Augusta wziąłwŃy od tegoŃ dobra *Zaypole* w dziedziŃtwa, w nagrodę wielkich ŃwyŃh zaŃng, tam *Potok* fundował. Bydź moŃe, Ńe to ten Ńam ieŃt *zloty Pa-*

tok, na którym Ńię dom Potockich piŃze, bo Jakub ten pierwszy był który na RuŃi oŃiadł. SukceŃtorowie tu ŃwedluŃgo mieli mieŃzkanie. Leży nad DnieŃtrem, teraz pod pan Austr: w Cyrk: Halickim, od Jazlowca m. 1, od NiŃziowa 2.

FOTOK, m. w Woi. KrakowŃkim pod Jędrzeiowem od ktorego Potoccy herbu PiŃawa imie wzięli, zkąd na RuŃ Ńię przenieŃli.

POTOK, m. w Woi. Belzkim, z pałacem, i pieknym koŃciołem, między Lubicą i MoŃtami. TegoŃ im. w Woi. BraclawŃkim nad Bohem, od Mezerowa m. 2. *Potok czarny* w pow. Sandeckim. *Potok nowy*, w Woi. KiiowŃkim, nad PŃizolą niedaleko ieŃy uŃcicia do Dniepru, od Perewolocani m. 5. *Potok* w Woi. Sieradzkiem gniazdo domu Potockich od Srebrnego Potoku zwanych.

POTOSI, *Potosium*, Potozy, bardzo ludne, bogate, i nazywacznieyŃze M. w Peru, w prow: *de los Charcas*. Ńlawne ieŃt wielkimi bogactwami, których tu Ńrzedlem niewyczerpanym ieŃt dotąd góra pobliska, iakoby uŃypała z Ńamego Ńrebro, małaca Ńigurę głowy cukru. Dla czego Ńrebro w mieŃcie Potozach ieŃt tak poŃpolite, iako Ńelazo w naŃzych krajach; i lubo Ńzyby te znacznie inŃ Ńy zmnieyŃzone, nieprzeŃtaią jednak czynić wielkich Hitzp: dochodow; do ktorych to M. naleŃy. dl. 3. 3. 10. f. poŃd: 20. 40.

POTTAGIEN, lub PATTAGEN, m. w XŃwie Zmudzkiem, na pograniczu Pruffkim nad rz. o m. 2 od Taurogow.

POTUMSZEWO, m. powiatowe, nal do repartycyi TelfzewŃkiej, w XŃwie Zmudzkiem, a klucz PotumŃzewŃki do Stwa Zmudzkiego, płaćkwar: zł. 830.

POTURZYN, m. w Woi. Belkim, z Stwem pod pan. Austr, płaćilo kwarty zł. 2000.

POTYLICE, m. w Woi: Belzkim, teraz pod pan. Austr. Leży w gruntach żyznych, o miłę od Rawy.

POTZDAM, ob. Pofdam.

POUANCE, m. Fr. w Andegawii, o m. 4 na w. od *Chateaubriand*.

POUCH, lub Bouch, m. klucz, zamek i grod w Elektorstwie Saskim o m. 7 na z. od Torgau.

FOUGET, (le) m. Fr. w Lan-gwedocyi o m. 7 na półn: ku w. od Beziers.

POUILHON, m. Fr. w Gafkonii z sądami Krol: zalecone wodami mineralnemi purgującemi. Jest w pow. Landes, o m. 4 od Daxy.

POUILLN-en Auxols, m. Fr. blisko źrózła rz. *Armançon* i *Vandenesse*, o m. 8 na z. od Dyżonu. Ma tytuł Baronii, i miało bydź miejscem przedziału uprosiektowanego kanału pod Henrykiem IV.

POUILLY, *Pantiacum*, m. Fr. w pow. Niwerneńskim, zalecone dobremi winami, o m. 3 na półn: od *la Charité sur Loire*. Teżoż im. o m. 2 od Feurs.

POULANGY, Opac: Bened. m. 4 od Langres na półn: ku z. Zakonnicy nie są Klaustralni i szlachta bydź powinni.

POULET, lub PAULET, m. Angiel: w prow: Sommerfet, od ktorego jedna znaczna familia Ang. wzięła nazwisko i tytuł Hr.

POULIGNY, m. Fr. o miłę od *Blanc* w pow. Berry.

POULLAINES, m. Fr. w pow: Blezońskim, o m. 4 na pold. od Romarantynu.

POULLE, m. Fr. w pow. Belloioceńskim, o m. 5 od *Ville Franche*.

POULTIERRE, Opac: Bened: w Dyec. Langrezkiey, fund: r. 1160, czyni 7000 liwr: o m. 2 od *Chatillon*.

POURCAIN, (S.) *Castellum*

S. *Portiani*, m. Fr. w Arwernii, na gran: pow: Burbońskiego. Leży nad rz. *Sionie*, o m. 8. na pold. od Moulins, 13 od Clermontu, 76 od Paryża. dl. 20. 50. sz. 46. 15.

POUSSAN, m. Fr. o miłę od Frontignan.

POUSSOL, ob. Pozzuolo.

POUZAGUES, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Mauleon.

POUZIN, (le) m. Fr. w pow. Wiwareńskim na przeciw miasta Lanriki, nad Rodanem, o m. 2 od Frivas.

POUZOLS, m. Fr. o m. 7 na półn: ku w. od Beziers, w Lan-gwedocyi.

POWĄZKI, wieś poblizko Warszawy, ktora dla wesołości położenia, i na podziw pięknych, zewnątrz prostych, a wewnątrz nayozdobniey meblowanych domkow, okazujących doskonały gust swey Pani, Xżney z Flemingow Czartoryjski, godna jest oka cie-kawych.

POWENDEN, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkiem, niedaleko granic Kurlandyi, nal. dorepartycyi sądow Telszewskich.

POWIEDZISKA, ob. Pobjedziska.

POWIERZCHNIA, w Woi: Trockim, w pow: Kowieńskim, dobra lenne, posiadane wprzod od Kwileckich, a Konstytucyą r. 1775 utwierdzone Tad: Brzozowskiemu.

POWICE, m. w Woi. Gnieznieńskim z Stwem plac: kwarty zł. 544 danym w poslesiyg ksmfit: Radońskiemu. Leży niedaleko Gopła, wśród wielkich jezior.

POYDARIEUX, m. Fr. w Hr. Astaraku, m. 5 na w. ku półn. od Tarbes.

POYSTRZANIE, małe Stwo w pow: Upińskim.

POZAYSCIE, m. w Woi, Trockim, w pow. Kowieńskim, wstawione wspaniałym kiaztorem Kamedulow, i kościołem, nayli-

wniejszych malarzow malowaniami, i marmurem aż do zbytku przyozdobionym, na którego wystawienie r. 1674 Krzysztof Pac Wiel: Kanclerz Litt. 8 bezek złota wysypał, obfzernemi go włościami nadał, i sam tu z żoną pochowany został. Leży w lesie na górze zwanej *Mons-pacis*, góra pokoju, nad rz. Wilią, o milę od Kowna.

POZNAN, *Pofnania*, po Niem. *Posen*, dawne, wielkie, i st. M. S. Woi. Poznańskiego, dwoiakiu murem i fossą obwarowane, z Bisk. jednym z naydawn: w Pol. z zamkiem mocnym oblanym Wartą, Katedrą, i kościołem S. Maryi Magdaleny w którym kilku Krolow Pol. ciała spoczywają, z Collegium niegdyś Jezuitow, fund: od Konarskiego Bisk: ktore tu mieli naywspanialsze, Akademią od fundatora Jana Lubrańskiego Bisk. zwaną *Lubranscianum Atheneum*, będącą na przedmieściu, izkołami, wydziałowemi, Kommendorstw m Maltańskimi, palacem Biskupim, seminarium, z wielą kościołami, i klasztorami Dominikanow, Karmel. Franciżk: panniego Domin. &c. Jest nieyscem seymikow i sądow, a podług Konstytucyi r. 1764 Trybunał prow: Wielkopol: tu co drugi rok odprawować się powinien. Handel prowadzi znaczny. Zaszczycą się wielkimi przywilejami. Powiększają go przedmieścia za Wartą leżące Szrodka i Waliszewo. Wzięte było od Szwedow r. 1703, a 1716 od Pol: odebrane. Od poznania wiary, czyli widzenia się tu Ottona Cef. z Bolesławem Chrobrym początek nazwiska Poznań niektory wywodzą. Jest nad Wartą przy uściu Prowny, ktorých wezbraniem miasto niekiedy zalane zostaje. Od Kościany m. 7, Międzyrzecza 15, Wschowy 11, Lefzna 10, od Krakowa 50, od Warszawy 40. dl. 35. 6. łz. 52. 30. Wo-

jewództwo Poznańskie, gran: na w. z Woi Gnieźnieńskim, i Kaliskim, na połn. z Prusami, na z. z Szlązkiem; Miało przedtym swych własných Xżąt z Piałtow familii do r. 1295, w ktorým po śmierci Przemysława Xcia Poznań: wyniesionego na Tron Pol. od następcy Władysława Łokietka przyłączone zostało do Korony. Ma w herbie Orła białego bez korony. Mundur kontufz szafirowy, obtzlegi ponfowe, żupan biały. Zawiera ziemię Wschowską, pow. Kościański, Poznański i Walecki. Seymikuie z Kaliskimi i Gnieźnieńskim w Szrodzie, i obiera osobnych posłow 8. Senatorow liczy 9 to jest Bisk. Wdg. Kasztelanow: Poznański, Mięczyrzecki, Rogoziński, Szremski, Przemęski, Krzywinski i Santocki. Starosta Poznański jest Generałem Wielko-Polskim i ma pod swoją iurysdykcją 7 grodow. Poznański, Kaliski, Gniezn: Kcyński, Koniński, Kościan. i Pyzdrowski. Ten nie może mieć innych przytym Stw grod. ani bydz Wdą i Kaszt: Poznańskim lub Kaliskim. Bisk: Poznańskie ieszcze pod Mieczysławem I. było założone. Do jego Dyec: Warszawa też należy. Grnuta w tym Woi. są błotniste, żyzne iednak. Obfituje w niektórych miejscach w rudę żelaza. Przez traktat r. 1773 od tego Woi. pow. Walecki, i niektore w pow. Poznańskim wieś z Starostw, oderwane zostały pod pan: Pruskie.

POZZUELO, lub PUZZUELO, *Putcoli*, dawne i sławne m. Włoskie w ziemi Laworze, z zamkiem, portem dobrym, i Bisk: pod Metropolią Neapolitańskiego. Miasto to było niegdyś miejscem delicyi Rzymian, ale teraz niczym jest prawie, w porownaniu tego, czym było przedtym. Daie się jednak tu ieszcze widzieć wiele wspaniałych zabytkow itarzożytności. Leży na wzgórze blisko morza, w okolicy

mayroskofznieyszey na świecie o *m.* 3 na z. od Neapolu. *dl.* 31. 35. *sz.* 40. 50.

PRABUTHA, ob. Risenberg.

PRACHENSKI Cyrkul, *Circulus Prachenfis*, prow. Czeska granicząca z Bawaryą i Austr. Nazwisko ma od góry Prachiny. Pisek jest *M. S.*

PRACHWYTZ, *m.* i grod Szląski w Xstwie Lignickim, w gruntach tłustych i żyznych, o *m.* 4 na półn: ku w. od Lignicy.

PRADAS, *m.* Hiszp: w Katalonii, w pow. Montblanc, z tytułem Hrabstwa nad rz. wpadającą do Ebru. o *m.* 3 na z. od Montblanc.

PRADES, piękne *m.* Fr. w Hr. Rufsyońskim nad Tetą w pięknym równinie, o *m.* 2 na w. od *Ville Franche*.

PRAGA, *Pragua*, *m.* przy Warszawie na drugiej stronie Wisły leżące, drzewem zbudowane, ozdobne kościołom Bernard: i domami Szlacheckimi, targami piątkowymi, i batalią, którą r. 1656 Karol Gustaw Król Szwedzki wygrał tu nad Polakami a Karola XII r. 1702 obozowaniem wstawione. Ma składy soli i wina. Pożarem r. 1782 nadniszczone zostało. Łączy się z Skaryszewem i nal. do Stwa Warsz.

PRAGA, piękne, wiel. sławne, i jedno z najcelniejszych miast Europ: stolica Król: Czeskiego i Cyrkulu Praskiego, z Arcybisk: fl. Akademią fund: r. 1347, i dwoma dobrimi zamkami. Zdobła go liczne budowle wspaniałe, między innymi pałace Krolewskie, i wielki rynek w Nowym mieście, w którym jest przewyższony ratusz. W czasie wojny po śmierci Karola VI. pokłikkabrotnie wzięte i odebrane było. Francuzi, sławne tu r. 1742 wytrzymali oblężenie, od którego nakoniec Austriacy odstąpić musieli. Od Króla też Praskiego r. 1737 próżno obiegane by-

ło. Sławne jest jeszcze batalią tu stoczona r. 1620. Gaspar Netscher ztąd był rodem, Praga dzieli się na stare, nowe, i małe miasto. Dwa pierwsze złączone są bardzo pięknym mostem nad Muldawą leżącymi. Stare miasto jest na górze, a nowe i małe są w równinie, od Wiednia na półn. ku z. o *m.* 54, 30 od Drezna, 63 od Berlina, 70 od Monachium, 46 na półn: od Linzu. *dl.* 32. 30. *sz.* 50. 6.

PRALON, Opac: Bened. fund. 1149, czyniące 8000 liwr: o *m.* 4 na z. od Dyżonu.

PRANDNICZ, *m.* Czeskie na pograniczu Szląska, sławne batalią, którą tu wygrał Król Pruski dnia 30 Grudnia r. 1745.

PRASLIN, wieś Fr. z tyt: Margr: w Szampanii, o *m.* 3 od Baru nad Sekwaną. Od niej bierze nazwisko dzielnica domu *de Choiseul*. Dobra te wylży z rak familii przez zwiazki małżeńskie, ale tytuł ich odnowiony został r. 1762 z godnością Xstwa Paroliwa na dobrach *Montgogier*.

PRASNYSZ, *m.* powiatowe w ziemi Ciechanowskiej, z Stwem niegrad. placącym kwarty zł. 2575. Jest obszerne, drzewem zabudowane, mające znaczo targi na bydło, w gruntach bardzo żyznych, przy lasach poblizkich wielkich nad rz. Lydynią, o *m.* 4 ku półn: od Ciechanowa. Powiat Prasnyski seymnikuje w Ciechanowie, w położeniu jest dobrym, za Starowolskiego tak był osiadły, iż liczył na 7000 osiadłych szlacheckich familii. Blizkość Prus dogadza jego handlowi.

PRASZKA, lub PRASKAW, *m.* w Woi. Sieradzkiej na pogran. Szląskim, osiadle wielą Niemcami, handlem się bawiącemi nad rz. Proszą, o *m.* 3 od Wielunia. Nal. do Mączyńskich. tu komora Polska.

PRATO, *Pratum*, piękne m. Włokcie w Xstwie Toskańskim, w pow. Florenckim, nad rz. Bisontio, o m. 5 na półn: ku z. od Florencyi, 4 na w. od Pistoi. dl. 29. 10. sz. 13. 34.

PRATOLINO, *Pratolinum*, czyli *mata taka*, jest pałac rosfkofzny Wiel. Xcia Toskańskiego w pobliżkości Florencyi.

PRATS-DE-MOLO, *Forcia de pratts*, male, ale bardzo mocne m. Fr. w Hr. Ruffylońskim nad rz. Teck, otoczone górami, z zamkiem zwanym *le Fort-de la Gardé*, ufortyfikowanym podług sztuki Vanbana. Miało wybudowane jest wktztałt amfiteatru, o m. 9 na półd: ku w. od Mont-Louis. dl. 20. 10. sz. 42. 26.

PRAVA, m. na wyspie S. Jakuba jednej z wyfp kapu zielonego. Leży na brzegu wktchodnim tej wyfpy, na górze oblaney dwoma rzekami. Gubernator wyfpy kapu ziel. ma tu swą rezyd: od lat kilku, jak okręty cudzoziemskie zaczęły bardziej uczęszczać do odnogi Prawyńkiej: niżeli do odnogi S. Jakuba, przenosząc te nad tamte stanowisko, jako bezpieczniejsze. dl. 355. 40. sz. 15.

PRÉ, Opac. Bened. na przedmieściu *Mans*, Tychże Opac. *Preaux* o milę od *Pont-Audemer*, czyni 10000 liwr.

PREBENOIT, Opac. Cyst: o m. 4 od Gueret.

PRECHAC, m. Fr. w Hr. Armuniackim.

PRÉ, Opac. Bern. o milę od Houdou, fund. r. 1128, czyni 4000 liwr. Inne August. w Joffelin.

PREET, piękne Opac. Mniżek w Wagryi, o m. 4 na półd: od Kielli.

PREGLA, *Proge'z*, Pregel, rzeka Prutka, która sfłada się z biegu rzek Alli i Augeropy łączących się przy Wclawie, płynie pod Tapiowem, gdzie zabiera Deymę, rozgranicza Skdawonią i

Natangią, oblewa Krolewiec i wpada do Zatoki Frisch-Haff.

PREMEAU, blisko *Mits*, zalecone szkodłem wody mineralney.

PREMERY, *Premeriacum*, m. Fr. w pow. Niwerueńskim, z Kapitułą i Kafziel. o m. 5 na w. od *Cherwill*.

PREMOL, o m. 3 od Gracyanopolu. Są tu Kartuzyanie, którzy po 10 latach bytności w zakonie, poświęceni bywają od Biskupa, po czym wolno im śpiewać epistoly we Mszy.

PREMONSTRE, *Premonstratum*, Opac. Fr. w Pikardyi, w pow: *de Coucy*, o m. 3 na z. od Laony, czyniące 45000 liwr: jest pryncypalnym miyscem zakonu Premonstratenfow.

PRENTZLOW, *Primistavia*, piękne m. Brandeburskie, o m. 50 na półn: od Berlina, nad jeziorem Ucker. Stołeczny jest Marchii Ukerfkiej, i zamieszkałe od wielu Hugonotow Francuzow.

PRENY, m w Woi. Trockim z Stwem płacącym kwarty zł. 8446, będącym w poslefsyi dożywot: Xcia Sapielhy Gnala Art. Lit. a emicentryczney iego Sukcessorow, zapewnioney mu seymem r. 1775. Miasto leży na trakcie pocztowym w pow: Kowieńskim, blisko Niemna o m. 6 po wyżey Kowna, 4 od Olity.

PRERAW, m. i Cyrkul w Morawii, po Pol. Przerow, o m. 5, na półd: ku w. od Ołomuńca. Cyrkul Przerowski styka się z Cyk: Ołomunieckim, i rz. Morawa.

PRESBURG, lub *Poson*, *Peftonium*, Preszburg, znaczne i obronne M. S. Węgier wyż: i Hr. tegoż mi. a teraz stolica rządu całego Krol: Węgier. Miyscem jest rozyd. Arcy-Bisk. Strygońfkiego, i Kamery Cesarfko-Węgierfkiej. W dziejach Węgier. wstawione jest kilka walmeni rosprawami mię-

dzy wojskiem Cezar: i rokofzanami Węgierkieni, ofobliwie r. 1703, 1704 &c. zażłemi. Leży nad lewym brzegiem Dunaju pod górą na ktorey stoi zamek Krolewski wspaniały, w gruntach żyznych, obfitych w dobre wino i bydło, blisko granic Austrii. W tym to mieście stany Węgierskie zgromadzone r. 1687 poddały się domowi Austr. Od Wiednia na w. m. 13, od Budy 29, od Alby Krolewskiej, 27, od Znaimu 24. dl. 35. 14. sz. 48. 12.

PRESECK, wieś Niem: w Xstwie Meklemburskim, o m. 2 od Wisłarni. Tu aż zapędził się był Karol W. odniósłszy sławne nad Wandalami zwycięstwo.

PRESIDII (Stato dell) kraj garnizonowy, we Włozzech, w Xstwie Toskańskim, zowią się fortece oderwane od pow. Siennieskiego, ktore r. 1557 zachowali sobie Hiszp. i oddali Krolowi Neapol. Te zaś są znaczniejszye *Orbitello*, *Telamona*, *Porto-Hercolo*, *Piombino* i *Elba* wyspa.

PRESLE, m. wyspy Fr. nad rz. *Arzne*, o m. od Soissons.

PRESŁAW, Proslawica, *Marcianopolis*, m. w Bulgarii, przy uściu Dunaju, nal. do Turkow.

PRESQU'ILE, toż co poi-wysep.

PRESSIGNY, m. Fr. w Piktawii, m. 6 na półn: ku z. od *Poitiers*. Inne w Andegawii, o m. 4 na z, ku półn. od *Fleche*. Inne w Turonii nad rz. *Claise* z zamkiem i Kapitułą, o m. 4 na półd. ku z. od *Loches*.

PREST, (S.) m. Fr. w pow. *Beauce*, o m. 2 od *Chartres*.

PRESTON, *Prestonium*, M. Angiel. w Lankashirze, znaczne jest porażką wojsk Pretendenta Ang. r. 1715. Wyśla 2 Dep. na parl. Leży nad rz. Ribłą. o m. 70 na półn. ku z. od Londynu. dl. 14. 45. sz. 54. 44.

PRESZOW, ob. Eperies.

PRETTOT, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 od Carentan.

PREUILLI, *Prulliacum*, m. Fr. w Turonii, o m. 6 na w. ku półn. od *Chatebraut*, 7 od *Loches*.

PREUILLI-LA-VILLE, m. Fr. w pow. Berry nad *Crensa*. o m. 2 i pół od *Blanc*, między *Fontgombant* i *Tournon*, z tyt. baryonii i Opac. Bened. fund. r. 2001 nad *Claise*, ktore czyni 2500 liwr. W okolicy znajdują się rudy żelaza. Też im Opac. Cyfter. czyniące 1500 liwr. fund. 1110, o m. 2 od *Montereau*.

PREUSCHMARK, m. Pruskie, w Cyrk. Kwidzińskim, z dawnym zamkiem założonym okolo r. 1329. od *Salfeldu* m. 2

PREWEZA, *Prevesa*, dawno m. w Albanii nad Golfem Arceńskim, z Bisk: pod Metropolią Lepanckiego. Nal. do Wene-tow, którzy go zdobyli r. 1684 i zrucili jego fortyfikacye przez pokoy Karłowicki r. 1699. Leży na górze na półn: ku z. od *Lepantu*, o m. 28, od *Larysly*, 41. dl. 38. 42. sz. 39. 16. Naprzeciw leży *Cap-Figalo*, dawniey *Astium* port sławny zwycięstwem *Augusta* odniesionym nad *Antoniuszem* r. 31 przed nar. J. C. gdzie tenże *August* wystawił miasto, i nazwał go *Nicopolis*, a ktorego pozostałe obaliny zowią starą *Prewezą*, *Prevesa-Vocchia*.

PREYSING, w Bawaryi Hrnad lferą w Regencyi *Landshutskiej*, i na z. *Landshuta* leżąca.

PREZ, Opac. Bened. w *Lisieux*, czyni 500 liwr. Inne *Bernar*. blisko *Troyes*; inne przy *Dnaku*. Także m. o m. 5 na z. od *Alençon*.

PRIERES, Opac. Bern. fund. r. 1250, o m. 3 od *Roche-Bernard*, przy uściu *Vilainu*.

PRIESNITZ, (Frawen) m. Niem. w Turynгии, nal. do Elekt. *Saskiego*, o m. 4 na półn. ku w. od *Jeny*.

PRIEST, (S.) *S. Praejetus*, m. Fr. w pow. Forez, o milę od *S. Etienne*.

PRINCETOWN, (m. Ameryki połu. w nowym Jerseju, o m. 18 na połu. ku w. od Filadelfii.

PRINCIPATUS *Citerior*, i *Ulterior*, dwadzieścia prow. Krol. Hiszpanii, z których Pryncypat bliższy gran. na połu. z Pryncypatem dalszym, na w. z Bazyliką, na półd. i z. obłany jest morzem. Ma długości m. 25. sz. 17. Salernata jest M. S. Dalszy Pryncypat gran. na półd. z Pryncypatem bliższym, na połu. z Hr. Molifuski i Kapitanatą, z tąż Bazyliką na w. a z Laworą na z. Długa jest 17, szer. 10. Benevent iey jest M. S.

PRINCIPIS-Insula, *Ile du Prince*, wyspa Xłecia, jest wyspa w Afryce, na półd. ku w. Gwinei, ku Kongo. Przystęp do niey jest obronny dosyć dobrą fortecą; jest stolica niecięża wysp tśiedzickich, rezydencya Bisk. i Gubernatora wyspy *S. Tomazsa*, z przyczyny że na niey jest powietrze złe i niezdrowe, na tey zaś jest dobre. Wszystkie okręty płynące od brzegow Gwinei ładują pospolicie tu, lub u wyspy *S. Tomazsa*, ale w pierwszej zaydują wodę wyborną, w drugiej złą i mydlaną. Na wyspie Xiążcey opatrnią się w swe potrzeby okręty z wszelkim bezpieczeństwem zachodząc do Wiel. rzeki, w ktorey od wiatrow mogą bydź nieporuszone. Nal. do Portugaczykow, ktorych tu jest mało, ale naywięcej Nigryczykow, Mieszkańcow Indyjskich, i nieco Europeyzykow. Kapucyni Włosi mają tu swe małe mieszkanie. Leży o m. 17 na połu. od wysp *S. Tomazsa*, nieco za Ekwatorem. Nazwana była Xiążką r. 1471, iż iey dochody naten czas oddane były Xciu Portugal: z krwi Krol. Zbierają na tey wy-

spie Ananasy, Maniok, banany, i inne słodkowsze owoce.

PRISDENA, lub **PRISREN**, *Ulpianum*, wiel: M. Turcyi Europ. na pograniczu Serwii, Macedonii i Albanii wyż. nad rzeczką uchodzącą trochę niżej do Dryny, o m. 50 na w. od Raguzy, 28 na półd. od Belgradu, 13 od Albanopolu. dł. 38. 38. sz. 42. 6.

PRISTINA, znaczne m. Turcyi Europ. w Serwii, w Hercegowinie. Złubione było od woysk Cesarzkich r. 1689. Leży nad rz. kuską, o m. 23 na półd. ku z. od Nisly, 60 od Belgradu. dł. 39. 40. sz. 42. 43.

PRIVAS, *Privatum*, m. Fr. w pow. Wiwareńskim nad zbieganiem 3 rzeczek, o m. 6 na połu. od *Viviers*. Ludwik XIII. oblegał go w swej osobie. dł. 22. 16. sz. 44. 45.

PRIWICZ, *Prividia*, znaczne m. Węgier. w Hr. Nitrieńskim.

PRIX, (S.) Opac. Bened. przy *S. Quentin*, czyni 4000 liwr. Tegoż im. m. o m. 4 na połu. od Paryża.

PROBOZIN, *Probusna*, m. w Woi. Podolskim, a teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Zaleszczyckim, nad rzeką wpadającą do Niestru, o m. 3 na półd. ku z. od Ushatyna.

PROCITA, *Prochyta*, wyspa Włoska w Golfie Neapol. blisko wyspy *Ischia*. Ma na m. 3 w okolo, i jest bardzo urodzayna i ludna. Procita iey M. S. Ktore jest male, ale piękne, wesole i niezle obronne, wybudowane przy morzu na górze wysokiey i bardzo spadzistej. dł. 31. 33. sz. 40. 50.

PROCZENKOW, m. w Woi. Podolskim, w dobrym położeniu i gruntach tłustych, o m. 3 ku w. od Smotrycza.

PROMIERZ, m. w Woi. Trockim, i w pow. tymże, po nad rz. od Kowna ku półd. okolo m. 6.

PROMNIK, pałac z obszernym ogrodem Bisk. Krakowickiego, o ćwierć mili od Krakowa, dokąd Krolowie zwykli się byli udawać po swej koronacyi. Leży nad rz. tegoż im. fl. iż tu Zamoycki Maxymiliana Arcy-Xcia po Elekcyi Zygmunta III. poraził.

PROMONTORIUM, toż co Cap.

PRONSK, m. Mosk. w prow. Pereławu Rezańskiego, nad rz. Proną.

PROPONTIDIS, ob. morze Marmora.

PROPOYSK, mierne m. w Wei. Mińskim. w pow. Rzeczyckim, nad rz. Sożą przy uściu Prony, od Ciecierska powyżej o m. 7. Jest pod pan Rossyi, dawniej Stwo płacące kwarty zł. 9902.

PROSKAU, lub PRUSKA, m. w Szląsku wyższym w Xstwie Opolskim, w rzed wiel. lasów, o m. 2 kn z. od Przybora. Prollawica, ob. Prollaw.

PROSNA, lub PRZOSNA, rzeka w Wielkiej-Polszcze, wypływa z Szląska w Xstwie Opolskim, płynie pod Buntzan, Grabow, Kalisz, i przy Pydrach, wpada do Warty. Jest żeglowną.

PROSSECKO, wieś w Austryi, w dystrykcie Tryostskim, sławna winami.

PROSMERITZ, m. Czeskie, w Cyrk. Znoimskim. wkluczu Krumleńskim, nal. do Xżąt Lichtenstein.

PROSTNICZ, lub PROSTIEGOW, m. w Morawii, w Cyrk. Olomunieckim, o m. 5 na pold. od Olomnūca. Dobra są Xżąt Lichtenstein.

PROSTO, m. w Wei. Mińskim, z wielkimi dobrmi.

PROSZOWICE, dawne m. powiatowe w Wei. Krakowickim, miejscę Seymikow Włztwa, wstawione pałacem do którego zieźdzali z Krakowa niekiedy Krolow-

wie. Jest drzewem zabudowane ozdobne kościołami, i csiadła, naywięcej od Zydow którzy mierny prowadzą handel. Leży nad rz. Soczeniąwą, o m. 4 od Krakowa. dl. 35. sz. 31. 5. Powiat Przewliski, jest 2gi z 8 pow. Krakowickich, sławny bardzo wielką żyźnością gruntow. Przeto gdy Jan Łaska Arcy-Bisk. Gnieźnieński chwalił się był przed Zygmuntem Krolom; że w Łazku swym mieście, nietylko Kollegiatę wiel. wystawił, ale też Cmentarz ziemną z Jerozolimy przywieszoną wysypał, odpowiedział mu z śmiechem Krol. *Statist. schial. sluskie. Zarowne kie piaski i czyni cie byżnem. dosyć bylo Proszowskiej nawiel. zemi na nie, a pomoglyby mo'e wiecy.*

PROVENCE, *Provincia*, Prowancya, prow. pold: Francyi, gran. na poln. z Delinatem, na pold. z morzem śródziemnym, na z. z Rodanem, który go oddziela od Langwedocyi, na w. z Alpami i Warem, które go odłączają od państw Krola Sardyi. Wzdłuż ma na m. 55, wierz naywięcej 40. Prowancya wyż. jest powietrza umiarkowanego, żyźna, bogata, i obfita w dobre pastze. Niższa jest gorąca, grunc ma suchy i piatczyfity, wydałe wiele cytryn, oliw, pomarańczow, wino do 27 gatunkow, a 21 gatunkow fig tu liczą: nadto rodzi wiele ziel lekarckich ałores, kermes &c. ma wiele wod mineral. i różne kruszce. Porty dobre czynią ją bardzo handlową. *Durante* jest naywiększą iey rzeką, a *Six* M. S. Dawniej rządzona osobno, pod Karolem VIII. przyłączona została do korony. Ma five stany i składa Wielkorządztwo z 23 gro-

PROVIDENTIA, wyspa Opatrzności, jedna z Lukayskich, w Ameryce poln. jest w odnodze czyli kanale Bahamskim, i należa-

ła do Anglikow, do r. 1783, w którym przez traktat ugodny uściapila iey Anglia Francuzom.

PROVILLAN, klasztor Benedyktyniek o poł mili od Kaudomy we Fr. ktorey Przeorylż Krol sam nominuje.

PROVINS, *Provinum*, m. Fr. w Bryi Szampańskiej, nad rz. *Vouzie*, z sadami. Ma 4 parafie, 3 Kollegiaty, Opac. Mniszek S. Klary, Kollegium, Szpital, i Opac. August. czyniące 7000liw. Zalecone wodami mineralnemi. Jest o m. 4 na pośd. ku z. od Nogentu, 12 od Meaux, 19 od Paryża. dl. 20. 57. sz. 48. 33.

PROWINCYE, ziednoczone, ob Niderland.

PRUCK, *Pons*, mocne M. Niem. w Austrii na pogram. Węgielskim. Leży w kraiu obfitym, nad rz. Leitą, o m. 9 na pośd. ku z. od Preszburga, 9 od Wiednia. dl. 14. 40. sz. 43. 3.

PRUCK, m. w Styryi, nad rz. Muerą, o m. 10 na pośd. ku z. od Gratzu. dl. 33. 30. sz. 47. 28. Tegoż im. m. w Bawarii nad Amberą, o m. 6 na z. od Munichu.

PRUCHNIK, m. w Woi. Ruskim, szlacheckie, drzewem zabudowane, w bardzo dobrych leżące gruntach, od Jarosławia, o m. 2, od Dubiecka 2. Teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Samborskim.

PRUKA, m. Niem. w wyż. Palatynacie Bawaryi, nad Rednicą, o m. 5 na pośd. od Norymburgi. Okolica obfituje w kury Lomowiceńskie.

PRUSA, lub BERSA, Pruza, jedno z największych, i najpiękniejszych miast Azyat. w Turcyi, w prow. Natolii. Było niegdyś stolicą Turkow przed wzięciem Konstantynopolu, a dawniej stolicą Krolestwa Bithynii. Dają się tu widzieć wspaniałe meczety, piękne Saraye, i wiele Karawanowych Austeryi. Batza wielki, Aga i Kady tu mają rezyd. G.

ey, i Ormianie też mają swe w Pruzie kościoły, a żydzi kilka Synagog. Prowadzi handelniemaly, obliwie jedwabiem, który mianu jest w Turczach za nayprzedniejszy. Leży miało pod górą Olimpem, przy obzerney i piękney równinie, zaroiłey morwowemi drzewami, o m. 30 na pośd. od Konstantynopola, 66 od Adryanopola, 36 od morza czarnego. dl. 46. 20. sz. 39. 53.

PRUSICKO, w Woi. Sieradzkiem, dawny zamek nad Wartą im. Malachowskich, o m. 3 od Częstochowy.

PRUSSEL, Stwo w Woi. Trockim, w pow. Upitskim, płaci zł. 610.

PRUSY, *Prussia*, kraj Europeyiki, gran. na pośd. z morzem Bałtyckim, na w. z Litwą i Zmudzią, na pośd. z Polską, na z. z Brandenburgią i Pomeranią. Dzielono go przedtym na Prusy Xęce, i Prusy Krolewskie, czyli Polskie. Ale te za oderwaniem Prusnalszych r. 1773 iedne poczęły składać Krolestwo. Prusy był to kraj z początku, jak i inne dziki, aby się od ich naziadów uwolnił był Konrad Xzę Mazowiecki sprowadził Krzyżaków r. 1226, cigo podbili, i przywłaszczyli sobie. Po długich wojnach przymusił nowych panow do holdu Kazimierz IV, a obrocie potem w państwo świeckie oddał Zygmunt I. w lenność Albrychtowi Margrabi Brandeb. r. 1525, Jan Kazim. i Rplta r. 1657 z holdu ie uwolniła, a Fryderyk I. r. 1701 na Krol. ie podniósł, który im tytuł dopiero na seymie *Convoc.* r. 1764 Rplta przyznała. Prusy Xięce dzielą się na 3 Cyrkuly Samlandyą, Natangią, i Hokerlandyą. Krolewiec jest ich M. S. Kraj jest pełny jezior i okryty wielkimi lasami, grunta w wielu mieyscach ma nienzyteczne, ale praca mieszkańcow uczyniła ie dofyć zyzne-

mi. Len, konopie, zboże, bydło, konie, płotna dobre, manufaktury bardzo wydoskonalone pod terażniejszym panowaniem, ośbliwie rozumna Ekonomia utrzymuje handel i bogactwa Prus. Okręty Pruskie r. 1781 w innych częściach świata już widzieć się dały. Posiessye Krola Prus. ob. pod Brandeburskim Elekt. Lud Pruski jest spotecznoscia różnych narodów. Westfalianie, Sasi, Frankończykowie, Hugonoci, Litwini, Polacy, Salisburczykowie przenosząc się tu przynieśli razem swe fabryki i przemysl. Rodacy zostali prawie w gminie, i zachowują obyczaje Sarmackie. Rząd jest Monarchiczny. Państwa Fryderyk II. z domu Brandeburskiego, Elektor Brand. który swoy narod na rowny potęgi stopień z innymi Państwami Europ. najmocniejszemi wyniósł. Prusy Polskie zawierają 3 Wdztwa Chelmińskie, Maiborskie, Pomorskie, Bisk. i Xstwo Warmii. Prowincya ta oderwała się była r. 1454 od pan. Krzyżaków, a r. 1466 przez traktat Toruński do korony Pol. przyłączona była, swe iednak szczególne niektore prawa zachowała. Jako: iż miała swoy osobny Senat złożony z Wdow, Biskupow, Kasztelanow, Podkomorznych i Podskarbiego Pruskich, i z Deputatow z 3 miast więkzych. Miewała swe seymiki i Generały, czyli seymiki całych Prus. Urzędy tam sama tylko rodowita Pruska szlachta posiadać mogła. Teraz pod pan. Pruskim na różne podzielone zostały Kreis-ampty, stowownie do rządu Prus Xzęcych. Oderwane Prusy zamykają miast więkzych 48, 50 dobr. Krol. i na 500,000 ludzi; dawniejsze zaś 62 miast więkzych, 116 amptow Krol. 350 parafii, i 700,000 mieszkańcow.

PRUT, lub PRUTH, dawniey *Tirajus*, wielka rzeka, poczyna

się na grau. Pokucia płynie pod Kołomyję, Siatyn, Czernowic, Stefanowce, Jasi, Hus, i wpada do Dunaju przy Temewarce, w Moldawii.

PRUTYM, lub Pannu, Opat. i zamek Niem. w Elekt. Trewirskim nad rz. tegoz im. od Trewiru na poln. o m. 12. Opat udzielonym Panem był, ale r. 1576 przestalo Opac. do Arcy-Bisk. Trewirskiego przyłączone.

PRUZAN, m. w Woi. Brzeskim List. od Kobrynia na poln. m. 7.

PRYBUS, *Przybusium*, m. Szląskie nad Nisłą, w Xstwie Saganńskim, od Saganu na poln. ku z. o m.

PRYLUKA, ob. Przytuka.
PRYPEC, *Prypecius*, wielka rzeka, wypływa w ziemi Chelmińskiej z bagnow, niedaleko Lubli tu zowie się Strumieniem, Prypecia ma dopiero nazwisko, gdy się łączy z Pina i zabiera w się Jasiołdę, Styr, Słuczę, Swiłodczę, Horyń, Użę, Pteczę, i ca uchodź po niżej Czernobyla do Dniepra. Jest Spławny, od uścia Piny statki non. Połączony z Muchawcem i Niemnem otworzyłby komunikacyą wzysskim prow. Polskim.

PRYPETOW, m. w Woi. Brzeskim List. po nad Prypeciem leżące.

PRZECŁAW, dawne i mierne m. w Woi. Sandomirskim, nad Wiloką od Rałomyśla na w. o m. 2, od Dembicy na poln. m. 3. Jest pod pan. Austr. w Cyrkule Pilznińskim.

PRZEDBORZ, m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Chencińskim z Stwem płacącym kwarty zł. 1443. Leży w gruntach dobrych przy Pilicy od Radomska ku w. na m. 6.

PRZEDECZ, m. powiatowe w Woi. Brzeskim Kujawskim, z Stwem płacącym kwarty zł. 1007

będącym w possessioni emfit. Kretkowickich. Leży na z. Gopla. Powiat ma grunta błotniste, obfituje jednak w pasze dobre, na których liczne utrzymuje trzody.

PRZEKOP, ob. Perokop.

PZELAJE, m. w Woi. Trockim, od Trokow ku pośd. o m. 3 nad rz. Mereczem.

PRZEŁOM, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim przy Niemnie, poniżej Grodna, o m. 6.

PRZEMĘKOW, m. w Woi. Krakowickim, z siewin płacącym kwarty zł: 3144. Leży po nad Wisłą na w. Krakowa, o granicę z Sandomirskim. Większa część teraz pod pan. Austr.

PRZEMET, dawne m. w Woi. Poznańskim, z bogatym Opac. Cyfter. i Kasztelaniją. Jest w pow. Kościańskim niedaleko Szremita.

PRZEMISLANY, m. w Woi. Ruskim, o milę od Swirzy, 3 od Dunajowa. Jest pod pan. Austriacy. w Cyr. Lwowskim.

PRZEMYSŁ, *Pramisla*, dawne i znaczne M. w Woi. Ruskim, z 2 Bisk. Łacińskim i Greckim, z starym zamkiem na skale i szkołami od Przemysława czyli Leszka I. wybudowane, dawniej Xżąt Ruskich mieszkaniem wstawione, i obronne było. Murem jest opasane i dobrze zabudowane, kościołami Katedral. Dominik. Poiezuickim, Franciszk. &c: ratuszem wiel. i Cerkwią S. Jana ozdobne. Miewa kontrakty i walne iarmarki. Obywatele bawią się handlem. R. 1069. zdobyte od Bolesława, 1498. od Stefana Wdy Wołoskiego, 1623 od Tatarow, a potym od Szwedow złupione było. Przed oderwaniem jego od Polski r. 1773. miało swego Kasztelana i Stę grod. i było stoł. swey ziemi teraz zostaje w Cyr. Samborskim na trakcie Cesar. Jest na wzgórcie w gruntach przedziwnie dobrych nad Sanem, na którym tu wspaniały z kamie-

nia most wystawiono r. 1780. od Jarosławia m. 4. od Rzelzowa 11. od Mościsk. 4. od Lwowa 11. dł. 41. 5. sz. 49. 40.

PRZEROSL, m. w Woi. w Trockim z siewin płacącym kwarty zł: 1455. Leży nad Piłgą na pograniczu Pruskim, od Filipowa na połud. ku z. o m. 4.

PRZEWAL, Stwo w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim, płaci kwarty zł: 1533. Leży przy Niemnie powyżej Merecza.

PRZEWORSK, porządne m. w Woi. Ruskim, ozdobne kościołem Kanonikow Lateran. fabrykami obrusow, pasow, obiciów i płocien zalecone, oliadlerzemieślnikami, jest o m. 2 od Jarosławia, od Przemysła 6. od Lancuta 3. od Rzelzowa 5. od Lwowa 17. pod pan. Austr. Nal. do Xżąt Lubomirskich.

PRZYBYSŁAWICE, stwo w Woi. Lubelskim, w pow. Urzędowskim, płaci kwarty zł. 1696.

PRZYBYSZE W, m. nal. do Opac. Płoc. niegdyś gniazdo familii Przybyziewskich.

PRZYŁUKA, lub Pryluka, dosyć znaczne m. w Woi. Kiiowskim Mosk. leżące nad rz. Uday powyżej Przewołoczni, o m. 3.

PRZYŁUKA, m. w Woi. Braclawskim, obłizerne, w gruntach tłustych nad rz. uchodzącą do Boga, od Zbaraza na pośd. ku z. m. 3. Tamże m. tegoż im. od tey Przyłuki około m. 4 na pośd.

PRZYSUCHA, wieś w Woi. Sandomirskim, sł. obfitością rudy żelazney. Leży w pow. Opoczyńskim. Imienia Dembińskich.

PRZYTYK, dawne m. w Woi. Sandomirskim, od Drzewicy na w. około m. 6.

PSEAUME, Opac. Fr. Bernar. o m. 5 na z. od Puy.

PSOLA, Piszczola, lub Pfizola, rzeka w Woi. Kiiowskim Mosk. wypływa z Xstwa Siewierskiego, pomazała się wielą rzeczkami, pły-

nie pod Krasnopol, Oltawę, i przy nowym Potoku wpada do Dniepru.

PSUIA, m. w Woi. Połockim nad jeziorem, od Machirowa ku z. o m. 6.

PTAKOW wyspa, *Aviam Insula*, *Isle d'Aves*, leży w Amer. półd. pod stopniem sz. 11. 45. na półd. *Portorico*, a na półn. ku w. względem wyspy Bonair; Ma port dobry i wygodny dla stanowiska i ładowania okrętów: Nazwisko wzięła od wielości ptaków. Jest inna tego im. na półn. tej pod stopniem sz. 15. Inna zaś w Amer. półn. ku brzegom wchodnim *ziemi nowej*, odkryta od Jakuba *Castier*, pod stopniem szerokości 50. 5.

PTOLOMAIDA, ob. Akra.

PUANTS, *Puanti*, naród w Ameryce półn. w Nowej Francyi, nad brzegiem zachodnim jeziora Illinczykow, zwany *Smerzdzącym* dla zwyczaju ich nazywania się odrażającemi rzeczami: Tuż jest odnoga moriska *des Puants*.

PUCKO, *Pautzken*, m. w Woi. Pomorskim, z obronnym zamkiem. Z jedney strony otoczone bagnami, z drugiey zatoką morską. R. 1464. po długim oblężeniu Duńczycy, 1626. Szwedzi, a w r. następującym dobyli go Polacy. Jest od Zernowca na półd. m. 4. tyleż od Oliwy na półn. przed oderwaniem kraioy Pol. r. 1773. było starostwem, teraz składa Ampt Prucki. Morze Bałtyckie między Gdańskiem i Puckiem formuje zatokę, która się *Pautzkerwik* nazywa.

PUEBLA, (la) m. Hiszp. w Estremadurze, blisko Gwadyany, o m. 15. na półd. ku z. od Kalatrawy. dl. 13. 12. sz. 38. 47. Tegoż im. w Krol. Aragońskim, blisko Ebru z zamkiem wybudowanym na wzgórcu. ob. Angeles.

PUENTE-DE-L'ARCOBIPO, *Pons-Archiepiscopi*, piękne M. Hiszp. w Estremadurze; nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. Jest nad

Tagiem, na którym tu bardzo piękny most jest wystawiony, o m. 12 na półd. ku z. od Tolou. dl. 13. 10. sz. 39. 46.

PUGAN, *Puganum*, m. Chińskie w prow. *Quenhan* ma fortecę i tytuł większego miasta.

PUGLIA, *Apulia*, po Franc. *Pouille*, prow. Krolestwa Neapol. gran. na półn. i w. z morzem Adryatyckim, na półd. z Golfem Tarenckim, na z. z Abruzzo. Zawiera Kapitanat, ziemię Barską, i Otrantską. Kraj rozkoźny; urodzajny i obfity.

PUHACZOW, m. w Woi. Ruskim, w ziemi Chelmskiej.

PUICELLE, m. Fr. o m. 2 od *Bourniguel*.

PUISAYE, mała kraina Fr. w Dyec. Antyziodoreński, na pograniczu pow. Niwernińskiego.

PUISEAUX, *Putcolus*, m. Fr. w Xstwie Aureliańskim, o m. 3 na w. od Pluviers.

PUISIEUX, ziemia Fr. w Szampanii, zawisła od Margr. Sillereńskiego, nad rz. *Veste*, o m. 2 od Reims.

PUISSERGUIER, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 na z. od Beziens. Tamże m. *Puissalicon*.

PULAON, wyspa na morzu Indyjskim leżąca na z. wysp Filipińskich. Jest bardzo żyzna, i ma swego Krola, który jest holdowniczym Borneańskiego.

PULATI, tytuł Bisk. w Albanii Sufr. Antiwareńskiego. Jest to prow. leżąca na w. Skutaru.

PULAWY, wieś w Woi. Lubelskim, pałacem i ogrodem wiel. piękności i wspaniałości wstawiona, dzieło i dobra Xz. Czartoryjskich, nad Wisłą, na trakcie, o m. 18 od Warszawy.

PULIKA, lub PULHA, piękne M. Niem. w Austrii niż. o m. 15, na półn. ku z. od Wiednia w pow. Manhartz-berckim. Odtąd, iak r. 1338 Zyd tu jeden pokłót i znieważył najswiętżą hostyą, za-

dne-

Wnego to miasto żyda niecierpi.

PULO-KANTON, wyspa A-
zyatycka na morzu Indyjskim, ku
brzegom wschodnim Kochinchiny,
na przeciw Faliny. dł. 126. 50. sz.
15. 10.

PULO-DINDING, mała wy-
sepka na morzu Indyjskim, nieda-
leko lądu Malaki. Należy do Hol-
lendrow, którzy obronną małą tu
fortecę.

PULO-KONDOR, nazwisko
wielu wysp, których jest 17 lub
18 na morzu Indyjskim, około *m.*
15 od Krol. Kambojskiego. Naj-
większa z nich długa jest na *m.* 4.
i łama ta jest, na ktorej ludzie
mieszkałą. Znajduje się tu wieś,
w pobliżności znaczney zatoki mor-
skiej. Jey mieszkańcy są Kambod-
czykowie lub Kochinchinicykowie,
których tu zgromadziła miłość wol-
ności, a która im znośnemi czyni
niedostatki dla niepłodney ziemi,
niezdrowość powietrza, i niewygo-
dy dla wielości tu będącey gadów.
Znajdują się tu między innemi in-
szczurkami latające. dł. 123. 15. sz.
8. 36

PULO-LOUT, lub **LANDA**,
wyspa na morzu Indyjskim, między
wyspami Borneo i Celebes, przy
uściu cieśniny Makassarskiej. Fi-
gura iey podobna jest do podko-
wy.

PULO-TIMON, wyspa na
morzu Indyjskim ku brzegom
wschodnim Malaki. Jest dosyć wiel.
Góry iey są okryte lasami, a doliny
są bardzo mile. Rodzi wiele zie-
ła *Betel*, obficie w wszelkie ży-
wności i mieszkaną jest od Mala-
kanow. dł. 121. 15. sz. 3. 12.

PULO-UBY, ob. Uby.

PULO-WAY, wyspa na mo-
rzu Indyjskim, blisko Sumatry.
Jest największą z wysp tych, kto-
re formują wniósłcie kanału Achem-
skiego. Nie jest obsiadłą, jak tylko od
wygnańcow Achemskich. dł. 113.
30. sz. 5. 50.

PULSNITZ, m. w Łuzacy

Tom II.

wyż. od Kamentza, o *m.* 4. z zam-
kiem, nad rz. tegoż im.

PULTAWA, obronne M. w
Woi. Kiiwskim Mosk. ktore stało
się metą pomysłności wojennych,
Karola XI. ten bowiem Krol
Szwedzki po wielu tryumfach, tu
od Cara Mosk. Piotra W. na glo-
wę zbity został r. 1709. dnia 12
Lipca. Miasto jest obżerne, han-
dlem się bawiące, i stoł. Pultaw-
skiego pow. ktory r. 1775. od Wiel-
korządztwa małej Rusi odłączony,
do Słobody-Ukraińskiej Wielko-
rządztwa nal. Jest nad Worskłą,
od Perewoloczni *m.* 15. od Nowo-
gradu 20. od Oltawy 6. od Kiiwa
na z. ku pold. 55. dł. 53. 10. sz.
49. 2.

PULTUSK, *Pultovia*, zna-
czne m. w Woi. Płockim, stoł.
Xstwa należącego do Bisk. Płockich,
w którym oni wszelką mają inryz-
dykcyą, i zamek w mieście naj-
więcey przyozdobiony od Noskow-
skiego Bisk. ktory i miało wiele
budowlami powiększył, i potym od
Bisk. Myśkowskiego. W Pultusku
jest piękna Kolegiata, szkoły,
przedm. Jezuitow, i kościoły bo-
gate. Mieszkańcy są zamężni, i
handlem się bawiący. Leży nad
Narwą, szkodliwą tu dla wycych wy-
lewow, od Makowa o *m.* 6. od
Łomży 12. od Warszawy 7.

PUNA, wyspa na morzu pold.
ku brzegom Peru, o *m.* 7 od wy-
spy S. Klary, nal. do Audyencyi
Kwitańskiej. Ma wzdłuż około *m.*
14. w szerz 5. Jest tu m. tegoż im.
mieszkanę od Indianow, którzy
prawie wszyscy są maytkami.

PUNIE, m. w Woi. Trockim,
z stwem, ktore płaci kwarty zł:
995. w posesyli emfit Ur. Konst.
Brzostowskiego. Leży po nad Nie-
mnień, od Stokliszkow, o milę na
półdnie.

PUNTA-de-Galle, ob. Galle.

PUNTA-del-Guda, m. stołecz-
wyspy S. Michała jedney z Azo-
row, z mocnym zamkiem i portem

W

dobrym. dł. 354. fz. 38.

PUPIANY, stwo, wWoi.Wi-
leńskim, w pow. Wilkomirskim,
placi kwarty zł. 938. zostało w pos-
fessyi einsteutyeczney Radzewi-
czow.

PURCHENA, m. Hiszp. w
Krol. Grenady, nad rz. Alman-
zora.

PURMEREND, m. w Hol-
landyi północney nad jez. Purme-
rem, na z. Edamu.

PUSTERHAL, pow. Hr.
Tyrolu, część w Bisk. Salisbur-
ckim, część w Bryxieńskim. Leży
w górach po nad rz. Isolą, gdzie
m. Lientz.

PUSTO-OZERO, jezioro w
Moskwie północney, w Wielkorząd-
ztwie Archaniolu, nad którym mia-
sto *Putlofskoy Ostrog*, leżące nad
rz. Petzorą, o m. 20. na w. od Ko-
ptogi.

PUTBUS, zamek na wyspie
Rugen, zkąd poszła familia Gra-
fow tegoż im. panow mieysca tego.

PUTEOL, ob. Puzuzolo

PUTGEROL, m. Fr. w Fran-
zkoncie, w grodzie *Vesoul*.

PUTLITZ, m. w Marchii Pre-
gnickiej nad Stepenicą, o m. 10
na półn. od Hawelbergi. Od niego
wziął nazwisko Dom Baronow Pu-
tliczow.

PUTTELANGÉ, m. w Lo-
taryngii, o milę od Sarguemine.

PUTTEN, wyspa w Hollan-
dyi południowej, na ktorey Ge-
rvliet jest m. pryncypalne.

PUTYWEL, lub **PUTYWLA**,
m. Moskiewskie, w Wielkorząd-
ztwie Białogrodzkim, ludne, i do-
brze budowne, nad rz. Semą, od
Barmyna na w. m. 10. tyleż od
Rylska na z.

PUTZIG, ob. Pucko.

PUY, *Podium*, Podia, znaczne
i bardzo ludne m. Fr. w Langwe-
docyi, stol. powiatu Velay, z Bisk.
niezależniacym tylko od Rzymu.
Ma kilka paralii, klasztorow, kol-
legium i Opac. Zakonnice S. Klary.

Leży nad górą Anis, blisko Borny
i Ligtery, o m. 15 na półn. ku w.
od Mende, 18 od *Viviers*, 112 od
Paryża 57 od Toulouse. dł. 21. 33-
fz. 45. 25. Trzeba wiedzieć, że
słowo *Puy* w Arwerskim języku
znaczy *góre*, z Łac. *Podium*.

PUY-BELLIARD, m. Fr. w
Piktawii, o m. 7 na półn. ku z.
od *Fontenay-le Comte*. *Puy-Cas-
quier*, m. w Hr. Armaniaku, o m.
4 na półn. ku w. od *Auch*.

PUYCERDA, *Podius-Cere-
tanus*, mocne i znaczne M. Hi-
szpan. w Katalonii, stol. powiatu
Cerdagne. Leży między rz. Karo-
lą i Segrą, w piękney równinie
pod górami, o m. 2 na z. od Per-
pinianu, 30 od Barceliony. dł. 19-
26. fz. 42. 55.

PUY-DE-DOME, (le) *Durum*,
wysoka góra w Arwer w pow. Lima-
nii, o milę od Klermentu, słowna
doświadczeniami fizycznymi, kto-
re na niej od filozofow Franc. czy-
nione były względem ciężkości po-
wietrza. *Puy-de-la-Poix*, o milę
na w. od Klermontu w Arwerii,
zalecone mieysce wodami żywi-
cznemi.

PUY-EN-ANJOU, lub *Puy-
de Notre Dame*, *Podium Ande-
gavense*, m. Fr. w Andegawii, na
gran. Fiktawskich, z kollegiatą i
klasztorom Reformatorow, o milę od
Montrenil-Belay, 4 od Saumur,
64 od Paryża. dł. 17. 21. fz. 47. 6.

PUY-FERRAND, Opactwo
August. nad Arnon, o m. 4 na w.
od *Chatre*, czyni 2200. liwr.

PUY-LA GARDE, m. Fr. o m.
3 na półn. od S. Antonin.

PUY-LA-ROQUE, m. Fr.
w pow. *Quercy*, o milę od *Caylus*.
Tamże *Puy-l' Eveque* nad Lotą,
o milę od Duravel.

PUY-MILOR, o m. 3 na w.
od Agen.

PUY-S. MARTIN, m. w Del-
finacie, o m. 3 na półn. od Mon-
telimaru.

PUY-LAURENS, *Podium-*

Laurentium, m. Fr. w Xstwie Lauracenkim. w Diec. Laworskiej, o m. 3 od Lawory, 165 od Paryża. dł. 19. 41. sz. 43. 35.

PUY O, m. w Gaskonii, w powiecie Landes, o m. 3 od Aire.

PUY-SEGUR, włość Fr. z tytułem Margr. w Gaskonii. o m. 7 od Toulouse, 8 od Leizoure.

PUY-VAL-D'OR, m. w Ruffylonie, główne mieysce pow. Caypir, o m. 4 na poln. ku z. od Mont-Louis.

PYLA, n Niem. *Schneidewicht*, m. w Poznańskim, na samey granicy Pomeranii nad rz. Pylą; teraz pod pan. Prus. miasto sadowe, w Kreifamcie Nowodworkim, od Nakła ku pośd. o m. 5.

PYRBAUM, m. i zamek w Palatynacie wyższym Bawaryi. Leży przy gran. Bisk. Aichstadszkiego. Udzielne państwa w Bawaryi Sultzburg, i Pyrbaum, r. 1740 po śmierci ostatniego ich pana Grafa Wolfstein obiał Dom Elek. Bawarki, na którego też r. 1768. część spadła dziedziczna podług ugody.

PYRENEYSKIE góry, *Pyrénées*, u Fr. *Pyrénées*, jest pasmo gór wiel. które oddzielaia Franc, od Hiszp. i rozciągaia się od morza szrodziemnego do Oceanu wzdłuż na mil 85. Podług różności mieysc i okolicznych kraioy różne biorą nazwiska. Góry te okryte są lasami, pełne źrzodeł, które w górnych swych spadkach piękne formują kaskady. Trakt przez nie z Pampelony do Bayonny, daje widzieć niemało na nich zamieszkałych wsi i miasteczek. Sieia na nich pszenicy naywięcey Turckiey i wszelkie iarzyny, które się tu bardzo dobrze udają. Na tychże górach rodzą się zachwalone wina Nowarskie.

PYRITZ, m. w Pomeranii dalszey, w gruncie bardzo żyznym, i okolicy sławney pszenicy obitoscia leżące, o m. 6 na pośd. ku w. od

Szczecina.

PYRMONT, *Petri Mons*, śl. zamek, i Hr. Niem. będące blisko Wezery, i graniczące z Bisk. Paderborneńskim, w Cyr. Westfalskim. Dom Grafow Waldeck posiada to Hr. prawie cale, resztę zaś Biskup. Paderbornski, który obeymie wszystko, ieżliby niesta o z Grafow Waldeck dziedzicow płci męzkiey. Zamek mocny Pyrmont leży nad Emmerą, o m. 4 na połud. ku z. od Hanelen. W poblizkości znajdują się zachwalone wody mineralne.

PYRN, ob. Pirna.

PYSCH, Pissa, rzeka Pruska, wypływa z jez. Warding, płynie pod Jansbork, wpada do Narwy.

PYSKOWICE, Peisch Kretscham, m. Szląskie, w Xstwie Opolskim, nad rz. Klodnicą, należy do Krola Prus.

PYSZACKIE stwo, w Woiew. Witebskim, w pow. Orszańskim płaci kwar. zł. 482.

PYSZNO, m. w Woi. Połockim, na pogran. Woi. Mińskiego, mające wielu żydow, o m. 3 na pośd. ku w. od Berezyny.

PYZDRY, *Pisdra*, dawne m. powiatowe w Woi. Gnieźnieńskim, z stwem, które płaci kwarty zł. 1861. i jest w poslefsi emfit. Łęczyckiego, a którego inryzdykcyą grodowa nal. do Gnała Wielkopolskiego. R. 1331. spustoszone było od Krzyżakow. r. 1656. Karol Wrangel Gnał Szwedzki pod nim swe rozlokował wojsko. Leży nad Wartą, o m. 11 od Kalisza.

QUARANTE, wieś i Opac. Fr. w Diec. Narbonn. i o m. 3 od Narbonny. Zakonu S. Augustyna. Czynt dor. 2400. liw.

QUATRE-VALLEES, mała kraina w Armaniaku, złożona z dolin Magnoac, Aure, Neste, i Barose. Stany tej W ij

krainy zgromadzią się w *Castell-nau de Maquoaac*, które iey jest miastem stol.

QUEAUX, m. Fr. w Pikawii. o m. 9 na półn. ku w. od Poitiers, 2 od Luffac.

QUEBECK, *Quebecum*, wiel. i piękne M. Amer. półn. stol. Kanady, z bezpiecznym brzegiem, dobrym portem, zamkiem, z fortyfikacyami i Bisk. od samego tylko Papieża dependującym. Jest rezydencyą Gubernatora Generalnego, poborey, tudzież tu się odprawia Trybunał rady udzielney. Kilka tam domow zakonnych znajduje się. Dzieli się na wyższe i niż. miasto. Niższe leży nad rzeką Sgo Wawrzeńca, pod górą, na której wyższe jest położone. Położenie Kwebeku jest bardzo wygodne dla handlu. General *Phips* Angielczyk był przymuszony odstąpić od tego miasta r. 1690. po znaczney stracie. Anglicy opanowali go r. 1759. i zatrzymali przy sobie traktatem r. 1763. dl. 307. 47. sz. 46. 55.

QUEDLINBURG, *Quintilinoburgum*, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, o m. 4 na półd. od Halberstadt, nad rz. Bodą, z Opac. Protektanckim, którego Xieni jest Xiężną Imperii, pod protekcyą Elektora Brandeburskiego. Jest oyczyną Jana Gerarda. dl. 296. sz. 51. 58.

QUEENBORUG, m. Ang. w Kentshire posyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 13 na półn. ku w. od Londynu. dl. 18. 20. sz. 51. 12.

QUEEN'S COUNTY, albo *Le Comte de la Reine*, Hr. Irlandyi w prow. Leinster, jest błotniste i zarolte lasami. *Mariborug* albo *Queen'sdown* jest tego Hr. M. stoliecznym.

QUEEN'S TOWN, m. Irlandzkie w prow. Leinster, stolecz. Hr. *de la Reine*, z tyt. Baronstwa, o m. 17 na półd. ku z. od Dublina. Posyła 2 Dep. na Parl.

QUEEN'S FERRY, M. Parlamentowe Szkockie. W prow. Lothian, nad Forthą, o m. 5 na półn. ku z. od Edimburgu. dl. 13. 35. sz. 56. 20.

QUELAINES, m. Fr. w Anjou, o m. 3 na półn. od *Chateau Gontier*.

QUENT, ob. Marquenterre.

QUENTIN, (S.) Opac. przyłączone do Kongregacyi Fr. przy *Beuavais*, fund. r. 106. czyni do r. 9000 liw. *Foes de Chartres* był jego pierwszym Przeorem, czyli Opatem w iedylnym wieku ob. Mont.

QUENTIN, (S) *Augusta Vermanduorum, oppidum Sancti Quentini*. Dawn. sławne. i bardzo mocne M. Fr. w Pikardyi stol. kraju Wermandońskiego. Kościół S. Kwintyna jest tu jedynym z najpiękniejszych w Krolestwie. Był przedtym Katedralnym: lecz w szóstym wieku stolica Biskupia do Boyon przeniesiona była. Jest tam także Opac. Benedyk. pod imieniem S. *Quentin-en-l'Isle*, które czyni do r. 25000. liwr. M. to jest il. bitwą r. 1557. po której szturmem przez Hiszp. było wzięte; i przez urodzonego Don Łukazza Achery i innych uczonych ludzi. Leży na wzgórkach nad Sommą, o m. 9 na półd. od Cambrais, 13 na półd. ku w. od Aras, 33. na półn. ku w. od Paryża. dl. 20. 57'. 23". sz. 49. 59'. 51".

QUENTIN, (S.) m. Fr. w Limosin, o m. 4 na półd. od *Contereux*.

QUERCY, *Cardurcinus Pagus*, pow. Kadurski, we Fr. w Prow. Akwitanii, graniczący na półn. z Lemowiceńskim, na w. z *Rouergue*, i Auwergne, na półd. z wyż. Langwedokiem, na z. z Agineńskim i Pergodem. Dzielą *Quercy* na wyż. i niż. Bł przyłączony do Korony pod Karolem V. *Cahors* jest jego M. S.

QUERFURT, *Querfurtum*, m. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii,

połączne Hr. tegoż im. w Thuringii, pal. Elekt. Sakskiego, ktoremu odstapione było traktatem Westalskim r. 1648 w zamian za Magdeburg. Leży na granicach Thuringii, o *m.* 5 od Mansfeldu, 6 od Naumburgu. dl. 29. 52. lz. 51. 28.

QUERHOEN, ob. Montoire.

QUERIGUT, zamek który jest głównym miejscem w *Donzau*, o *m.* 11 na pold. Lu w. od Fampers, 12 na z. od Perpignan, 4 na pold. od Montlouis.

QUESNE Margrabstwo, ob. Boucllet.

QUESNOY, *Cosuetum*, albo *Quercetum*, m. mocne we Fr. w Hanonii, z barym zamkiem, klasztorem Retemelskim, Porzecza, Wiozrek i panien Milosiernych, tudzież z Opac. paucien, zakonem S. August ktore czyni 10000 liv. Zwazkowi go wzięli r. 1712. Ale Fr. go tegoż r. odebrali. Leży na wielkiej rowninie o *m.* 3 od *Falucennes*, 6 od *Cambrais*, 8 od Mons, 46 od Paryża. dl. 18. 17. lz. 14. 17.

QUESNOY, m. Fr. w Flandryi z tytułem Margrabstwa o *m.* 2 od Lille.

QUETHEOU, m. Normandzkie o *m.* 7 od Valogne.

QUETRENILLE, m. Fr. w Normandyi, w Dyecezyi i o *m.* 2 od *Coutances*.

QUEVAUVILLIERS, m. w Pikardyi o *m.* 3 od Amiens.

QUEVILLY, m. Fr. w Normandyi nad Sekwaną o *m.* 1 od Rouen.

QUEYRAS, m. Fr. w Delfinacie o *m.* 4 od Mont-Dauphin, 5 od Briançon.

QUIANSI, ob. Kiansi.

QUIBO, wyspa morza pold. na brzegu prow. *Veragua* w nowey Hiszpanii. Mnóstwo tam małp, i bestyi dzikich znajdnie sie.

QUIBERON, połwyspa Bry-

tańska na pold. i o *m.* 3 od Belle-Isle. Ta połwyspa dosyć ludna jest, lubo na *m.* 2 długa tylko, na ćwierć szeroka. Koniec iey ku pold. nie bardzo jest oddzielony od wyspek, co formuje małą cieśninę nazwaną *cieśnina Quiberon* od ktorey płynąc można kilką kanalanami. Odnoga ta jest najlepsza przez swoje wygodne położenie wcaley Europie. Anglicy wysiedli w Quiberon, r. 1746. Ale potym Xżę *Penthiere* kazał wyślawić zamek mocny w samym wejściu do połwyspy, który jest nazwany *Fort Penthiere*.

QUIBOU, m. Normandzkie o *m.* 2 od *Saint Lo*.

QUIERS, albo *Chery*. *Cherium*, wielkie i mocne M. Włoskie w Piemencie. Nie maź we Włoszech miasta w ktorymby było więcej, jak tam ślachty. Leży na pagorku w gruncie bardzo miłym, otoczone polem okrytym winem i obfitującym w to wszystko cokolwiek do życia jest potrzebnego; na granicach Montferratu, o *m.* 3 od Turynu, 7 od Carmagnole. dl. 25. 25. lz. 44. 53.

QUIERZY, *Carifiacus* albo *Carifiacum*, miysce w Dyecezyi Swessyoneńskiej przy *Oise* o *m.* 1 od Chauny. Sławne jest w Historyi Fr. przez przebywanie tam Krolow Fr. z drugiego pokolenia, ktorzy tam mieli swoy pałac, adzie zgromadzali sie możniysi panowie. Odprawilo się tu 5 koncylow.

QUILLAF, m. Fr. w Langwedoku o *m.* 5 od Aletu, na brzegu zachodnim rz. Aude, z tyt. Baronii.

QUILLEBEUF, *Quillebovium*, m. w wyż. Normandyi w pow. *Roumois*. Było dosyć znaczne pod Ludwikiem XIII. ale potym jego mury i fortyfikacye byly zruynowane. Leży nad Sekwaną, o *m.* 7 na w. od *Havre-de-Grace*, 3 od *Caudebac*, 11 od *Rou-*

en. dl. 18. 15. fz. 49. 30.

QUILMANSY, M. Afrykańskie na brzegu Zangwebarskim, w Krolestwie Melindzkim, w wysięciu rz. Kwilmanfy. Nal. do Portugalczycow. dl. 59. 55. fz. pold. 2.

QUILOA, Kwiloa, Krol. Afr. na brzegu Zangwebarskim, między Mozambikiem i Melindą, na wyspie Kwiloi. Jest tam M. i forteca tegoż im. kraj żyzny i obfitujący w to wszystko cokolwiek do życia jest potrzebnego. Portugalczycy go odkryli r. 1498, i przymusili Krola do płacenia holdu Krol. Portugalskiemu. dl. 58. 45. fz. pold. 20. 8.

QUIMBAIA, prow. Amer. pold. w Popayanie, ma m. 15. wzdłuż a 10 wszerz, rozciąga się od rz. Cauca do Andres. Tegoż im. jest góra ognista w tymże kraju.

QUIMPER-CORENTIN, ob. Kimper.

QUIMPERLAY, *Quimperleum*, m. Fr. w niż. Brytanii w Dyecezyi Kimperskiej, z Opac. Bened. z trzema parafiami, klasztorem Ursulinek, Kapucynow, Dominikanow pod im. Opac. Białego. Leży nad rzeczką Ifotą, o m. 2 od morza, 3 od Port-Louis, 8 od Kemper, 115 od Paryża. dl. 11. 50. fz. 51. 53. ob. Croix (S.)

QUINCAY, m. i Opac. Fr. fund. r. 654. o m. 1 od Poitiers; Zakonu S. Bened. czyni do r. 2500 liwr.

QUINCY, Opac. Fr. fund. r. 1133 w Dyecezyi Langreskiej, o m. 2 od Tonnerre, zakonu Cyfstersow, czyni do r. 2500 liwr.

QUINCY. m. Fr. w *Brie* o m. 2 od Meaux.

QUINGEY, albo QUIAGE, *Quingium*, m. Fr. w *Franche-Comté*, o m. 5 od Belançon w pow. Doleńskim. Leży nad Lauwą która wpada w Dony. Jest niedaleko ztamtąd grota słowna. dl. 25. 14. fz. 47. 5.

QUINQUE-ECCLESIAE,

pięć kościołów, M. w Węgrzech niższych, z Bisk. pod metropolią Strygońskiego, i zamkiem dawnym, w którym umarł Soliman II. Cesarz Turecki r. 1565. Opasowane było od wojsk Cesar. r. 1686, i przy nich zostało, jest o m. 30. na pold. od Budy, 10 od Dunain. dl. 36. 35. fz. 46. 6.

QUINTIN, *Quintinium*, M. Fr. w Brytanii z tyt. Xstwa, erygowane r. 1691 dla Marszałka *de Lorges*, i pięknym zamkiem. Leży w dolinie, nad rz. Goy przy wielkim lesie tegoż im. o m. 3 od *Saint-Brieux*, 90 na z. od Paryża. dl. 14. 44. fz. 48. 26.

QUIR, nazwisko iednego kraju Australnego, odkrytego r. 1606 przez Ferdynanda *Quiros* Hiszpana.

QUIRJEU, m. Fr. w niż. Lotynacie, w pow. *Viennois*, na wzgorku przy Rodanie o m. 7 na pold. od Lugdunu, dl. 23. fz. 45. 45.

QUISSAC, m. w Langwedoku, w Dyecezyi Nismieńskiej, o m. 2 od *Rauze*.

QUISTELLO, m. Włoskie w Xstwie Mantuańskim, na brzegu wschodnim Seccyi, o m. 1 i pol od jej uścia do Padu; sławne jest przez potyczkę, która się tu odprawiła 15 Septembra r. 1734 między Cesarzami i Fran: wojskami. Marszałek Broglio był tam niespodzianie napađniony.

QUITO, *Quitoa*, Audyencya Krol. albo Wielkorządztwo w Amer. pold. w Peru. Ma m. 70 wzdłuż, a 30 wszerz. Graniczy na poln. z Popayanem, na pold. z Audyencyą Limańską, na z. z morzem pold. na w. z krajem Amaźońskim. Zamyka w sobie właściwie Quito, los Quixos i los Paçameres. Znayduie się w tym kraju złoto, krowy, owce, w obfitości, i owoce wszelkiego rodzaju. Za *Inkassow* było to osobne Krolestwo. Quito jest w nim stolecznym mia-

stem. Jest to wielkie i mocne M. dosyć obronne, które ma Bisk. sufr. Limańskiego. Jest rezydencją Podskarbnego Królewskiego, i innych Urzędników Audyencji Królewskiej. Leży na dolinie piaszczystej i suchej, graniczy na pośn. i z. z górami bardzo przepięciemi. dl. 302. 15. sz. półd. 13. 17.

QUITRY powiat Fr. z tyt. Margrabstwa o m. 4 od Gisors.

QUIXOS (los) Quixi, prow. Amer. półd. w Peru; składa część Audyencji Quito.

R

RAAB, lub JAWARYN, *Jaurinum*, małe ale bardzo mocne m. w Węgrzech niższych, stol. Hrabstwa Jawaryńskiego, z zamkiem, Akademią i z Bisk. pod Metropolią Strygońskiego. Dobyli go byli Turcy pod Amuratem III, ustraciwszy wprzód na 20000 ludzi, ale wkrótce odebrał go im w noc Hrabia Palfi, i wszyscyli znajdujących się tam Turków w pięć wyciął. Leży nad zbiegiem rz. Raaby i Rabnicy, które niedaleko wpadała do Ennau, o m. 13 na z. od Strygonia, 10 od Prezburga, 20 od Budy, 22 od Wiednia dl. 35. 40. sz. 47. 45.

RARSAA, wyspa na morzu Szkoekim, jedna z Westernow, długa na m. 3, szeroka na milę; Lasy jej obfitują w mnogość jeleni.

RABA, mała rzeka w Woi. Krakowskim, wypływa z granic z Stwą Spiskiego, płynie od półd. ku pośn. popod Dobczyce, około Bochni, wpada niedaleko uścia Solnego do Wisły. Nad nią są też im. dobra.

RABASTEENS, *Rapistagnum*, *Castrum Rabastense*, dawne m. Fr. w Langwedocyi wyż. w Dyec. Albeńskiej, z starym zamkiem bardzo nadruynowanym,

rownie jako i miasto. Jest nad rz. Tarną; o m. 6 na z. od Alby. dl. 19. 22. sz. 43. 50. Tegoż im. m. w pow. Bigorreńskim, o m. 4 na pośn. od Tarbes.

RABAT, *Rabacha*, wielkie i piękne M. Afrykańskie, w prow. Tremesenie. w Król. Fezańskim, z dobrym zamkiem i portem; Zdobią go przepylżne Meczety i piękne pałace. Leży nad uściami rz. Burregręgi; Jakob Almazor był jego założycielem. dl. 11. 30. sz. 33. 40.

RABENAU, m. w Misnii, pod Meissen.

RABENSTEIN, m. Niem. w Austryi niż. w okolicy Wiener-Wald, o m. 4 na półd. od Satzu.

RABSZTYN, m. w Woi. Krakowskim z zamkiem, z Stwem placącym kwarty zł. 3389 które jest w emfiteuzie Mieczkowski. Jest w pow. Krak. na pośn. Olkufza. Poblisko leży góra tegoż im. bogata w kruszec.

RABCZYCE, Stwo w Woi. Sandomirskim, w pow. Pilznieńskim, kwarty placące zł. 6188.

RABERG, m. w Cyrkule Misnii, o m. 3 na pośn. ku w. od Drezna.

RABODANGE, Margrabstwo w Normandyi, o m. 3 na półd. od Falezji.

RABY, ob. Gratów.

RACADOW, o m. 3 od Kalizy, gniazdo zgastley familii Racadowskich.

RACHANIE, m. w Woi. Bełzkiej, z pałacem i ogrodami pięknemi imienia Cetnerow, w miłym położeniu, od Tyłzowic m. 3. Pod pan. Austr.

RACHOW, m. w Woi. Sandomirskim, nad Wisłą, o milę od Zawichostu.

RACKHASBURG, lub RACKERSBURG, *Rachtanum*, *Racosburgum*, *Rachelburgum*, dawne i mocne m. w Styryi niż. Bliżko miasta leży na górze zamek i Ar-

fenal. Pamiętne jest porażką Turków r. 1418. Leży na kępie oblanej rz. Muerą, o *m.* 9 na półd: ku w. od Gratzu, 40 od Wiednia. dl. 34. 8. fz. 46. 54.

RACIAŹ, *Racisum*, *m.* pow. w Woi. Płockim z zamkiem, drzewem zabudowane, między błotami, niedaleko Niezawy o *m.* 8 od Płocka, Powiat Raciążki ma Kasztelana, szejmkuje z innemi pow. w Raciązu. Tegoż im. w Woi. Kujawskim.

RACIBORZ, *Ratiboria*, piękne *m.* Szląskie, stolica Xłwa Raciborskiego z zamkiem. Dłuższy owie ztyd od oblężenia oddąpć byli przymuszani r. 1627, dobyli go zaszwedzi r. 1633, i 1642. Leży nad Odrą, która tu nakładła bagna wylewa, w okolicy żyznej i obfitej w owoce, o *m.* 6 na półn. ku w. od Opawy, 12 od Opola, 5 na w. od Pragi, 8 od Jagendorf. dl. 35. 59. fz. 50. 14. Xłwo Raciborskie miało Xżat już to swych, już też Piafow, już to Krolow Czeskich, już dom Austrii, a teraz należy do Krola Pruskiego.

RACIBOROWICE, w Xięstwie Oświęcimskim, gniazdo Domu Raciborowskich.

RACŁAWICE, dobra w Krakowskim, blisko Nowej góry.

RACONI, Rakonia, *m.* Włoskie bardzo ładne w Xięstwie Piemonekim; jest w gruntach prodrzynnych, i w położeniu wesołym, o *m.* 4 na półn: ku w. od Saluzzy nad Graną i Makrą. dl. 25. 15. fz. 44. 36.

RACZA, w Woi. Witebskim w pow. Orszańskim dobra obżerne między wodami, o milę od Odrucza,

RACZA, w Woi. Mazowieckim.

RACZKOW, *m.* w Woi. Kasińskim.

RADANTZ, *m.* w Moldawii górnej, z Katedrą Bisk. Greckiego.

RADE, termin Fr. znaczy fiaknowisko okrętowo, czyli to miejsce na morzu nieco od brzegow, gdzie mogą rzucać kotwice okręty i bydź bezpieczne od niektórych wiatrow,

RADEBURG, lub **RADEBERG**, *m.* w Cyrk. Misuii, nad Rederą, z zamkiem, wstawione wolnemi na bydło i zboże iarmarkami, o *m.* 2 na półn. od Drezna.

RADEGAST, wieś i grod w Xłwie Anhalt-Deffau. Toż nazwisko jest rzeki w Xięstwie Meklemburskim, która w dalszym biegu zowie się Stępentz.

RADEGONDE, (*S.*) ob. Jard.

RADEN, *Radzyn*, *m.* Krolowkie w Woi. Chelmińskim, przedtym Stwo placące kwar. zł. 5088, i miejsce fądow ziem: teraz Sant Pruski, zniszczone wojnami i ogniem. Ma zamek i mieszkańcow pracowitych. Leży nad rz. od Grudziądza na półd: ku w. o *m.* 3.

RADICOFANI, *Radacofanum*, *m.* Włoskie, w Xięstwie Toskańskim, w pow. Siennenskim z zamkiem. Leży pod wysoką górą tegoż im. o *m.* 8 na półn. ku z. od Orwiety.

RADLICE, dobra niedaleko Kalisza, na których się pisze Radlickich familia.

RADLNO, pod Tarnowem, gniazdo Radlińskich,

RADŁOW, w Woi. Krakowskim, z kościołem pięknym, w którym się daie widzieć nadgrobek Maciejowskiego Arcybisk: Gniezn. Wielkie tu stawy założył Zbigniew Biskup Krak. a pałacem i ogrodami ozdobył Opaliński Marszałek W. Koron. Leży w milej równinie nad Dunajcem o *m.* 2 od Woynicza. dl. 40. fz. 53.

RADNA, *m.* Węgierskie w Cyrk: Zatyfzańskim, w Hr. Aradzkim, należy do Xcia Modeny.

RADNOR, *Rodnorta*, *m.* An-

giel, w prow: Wallii, stol. Radno-shiry, z tyt: Hrabstwa, naynieplodniejszyey krainy, w tey prow. Zawiera lanow ziemi 310000. Miasto wyfyła Deput na parl. a drugiego Hrabstwo. Jest o m. 60 na poln. ku z. od Londynu. dl. 14. 28. sz. 52. 23.

RADOLEWICE, dobra w Inowroclawskim. od których Radolewicy sie zwad poczeli.

RADOLIN, m. w Poznańskim, a teraz pod pan. Pruskim w Kreifancie Nowodworskim, gniazdo sławney familii Radolińskich. Leży blisko rz. Noteć, i m. Trzelanki.

RADOM, *Radomia*, znaczne m. powiatowe, w Woi. Sandomirskim, z Stwem grod. które płaci kwarty zł. 1089. Pozostają znaki, iż było dawniey obmurowane. Zdobią go Kollegium i szkoły Piarskie, kościół Bernar. Benedyktynok &c. Ma swe ziemstwo grod, i Kasztelanją. Dawniey trybunatem Kommissyi woyskowej i skarbowey, a r. 1767 konfederacyą generalną tu ustanowioną pod laską Radziwiłła i Brzostowskiego przy wsparciu Moskiewskim wstawione. R. 1656 wodz Szwedzki Afchenberg tu woyska Pol. poraził i miasto spustoszył. Leży nad rz. Mleczką, o m. 4 od Szydłowca, od Końskich 10, od Warszawy 14. dl. 39. 10 sz. 51. 15. Powiat Radomski ma swych Urzędników, seymiknie z Wdztwem. leży w gruntach rownych i urodzaynych, mających w wielu miejscach rudy żelazne.

RADOMSKO, mierne m. powiatowe w Woi. Sieradzkim, z Stwem grod. które płaci kwarty zł. 1068, będącym w possessyi emfiteutyeczney Rychłowskich. Przedtym znaczne, i pamiętne ziazdami pod Jagiellm, i przeniesieniem tu Trybunału w czasie zarazy Piotrkowskiej, teraz kilką kościołami, i handlora wielkim ka-

szy jest zalecone. od Piotrkowa m. 5, od Wielunia 8.

RADOMYSL, m. w Woi. Wołyńskim, w piękny i dobrym położeniu, nad rz. Czernikową, o m. 10 po niżej Zytomierza. Ztąd Dom Radomyślkich. Tegoż im. m. w Woi. Sandomirskim, pod pan. Austr. od Przecławia m. 2, od Dąbrowy 3. Zdobi go klasztor Augustynianow. Inne m. tegoż im. w Woi. Lubelskim, z dawnym kościołem.

RADOSZEWICE, dobra w Woi. Sieradzkim, dane z innymi wielą włościami od Bolesława Krzywoustego Gieskowi Czechowi, w nagrodę jego usług woieniennych. Podzielona jego familja z czalem, od różnych tych dobr różne wzięła nazwiska.

RADOSZCZ, Krolewsczyzna, w Brzeskim Litt. płaci kwarty zł. 100.

RADOSZYCE, m. w Woi. Sandomirskim, Stwo podległe prawu dożywniemu i emfiteutyicznemu Malachowskiego Podkanclerzego Koron. Dziś żelaza wydawaniem w dwóch piecach wielkich jednym we wsi zwaney Krolewiec, drugim w miejscu zwanym *Antonnow*, od imienia Antoniny z Rzewuskich Malachowski Podkanclerzyny Koron. i fryszerkami *Malachow*, i *Łęczen* wstawione. Miasto jest na trakcie pocztowym, o m. 3 od Końskich, 4 od Malogoszcza. dl. 43. 6. sz. 52. 1.

RADOSZKOWICE, m. w Woi. Mińskim, z Stwem placącym kwarty zł. 3199. Miasto ma dawny zamek: sławne jest obozowaniem tu Zygmunta Augusta z licznym woyskiem r. 1658. Leży nad Wiazyną, o m. 3 od Krafnego Sieła, 9 od Mińska.

RADOWELZA, m. w Austrii nad rz. Sawą, w Xstwie Karynthii, dziedziczne familii Xżęcey, blisko Rafmansderf.

RADSTATT, m. w Arcybisk: Salzburskim, nad rz. Ens, która w pobliżności tego wypływa.

RADUN, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Lidzkim, od Lidy ku poln: na z. m. 5. Stwo Raduńskie płaci kwarty zł. 2510.

RADUNIA, *Rodanus*, rz. w Pruszech, wypływa z pod Uchan, i łączy się z Motławą pod Gdańskiem. Gdańszczanie używają jej wod do warzenia piwa, lubo te dla różnych ściekow. nie są czyste.

RADWANOWICE, dobra w Woi. Krakowskim gniazdo Radwanowskich.

RADWANKOW, dobra szlacheckie w Poznańskim, gran. z Brzeżą.

RADYMNO, m. w Woi. Ruskim, w ziemi Przemyślskiej, a pod pan: Austr. w Cyrk. Samborskim, ma kilka kościołów; i domów murowanych. Żydzi handei prowadzą. Leży nad Sanem, o m. 2 od Jarosławia.

RADZANOW, m. w Woi. Płockim, drzewem zabudowane, z zamkiem starym na skale; Leży nad rz. Włokrą, między błotami, o m. 2 od Raciąża, 8 od Plocka. Było dziedzictwo Radzanowskich rodziny zganey r. 1630.

RADZICE, Stwo w Woi. Sandomirskim, w pow. Opoczyńskim, płacące kwarty zł. 1161 w posessyi emfiteutyeczney Małachowskiego Pod-Kancel: Koron.

RADZIECHOW, m. w Woi. a pod pan. Austr: w Cyrk. Belzkiem od Stajonowa około m. 2. od Buska. Zdobí go obłzerny pałac. Należy do imienia Mierow.

RADZIEIOW, m. powiatowe, w Woi. Brzeskim Kniaw: feymikami Woiewodztwa Kniaw. i Inowrocławskiego wstawione, z Stwem płacącym kwarty zł. 625, przedtym zamkiem dobrym zaśczycone, dziś zdobią go kościoły piękne, rezydencya XX. Piarow, i niektore kamienice. Leży blisko jeziora, o milę od Kruszwi-

cy, 7 od Torunia, 8 od Gniezna, 10 od Łęczycy, 12 od Poznania, 24 od Warszawy.

RADZIEIOW, w Woi. Ruskim niedaleko Biały, dziedzictwo familii Radzieiowskich, z pałacem wspaniałym i pięknymi ogrodami. Tegoż im. dobra w Krak: o milę od uścia solnego.

RADZIEIOWICE, z zamkiem wieś w ziemi Sochaczewskiej, niedaleko Młeczonowa gniazdo familii Radzieiowskich.

RADZIELOW, w Woi. Mazowiec. od Wąsosz o m. 4. Jest stol. powiatu w ziemi Wiskiej.

RADZIWILISZKI, m. w Woi. Trockim, w powiecie Upitkim, nad rz. Memlą przy gran. Semigalii, o m. 5 od Birza ku poln. na z. Tegoż im. w Xłwie Zmudzkiem od Sadowa m. 2.

RADZIWIELOW, m. w Woi. Mińskim z zamkiem, fundowane od Xżat im. tegoż, w pięknym położeniu, od Boryłowa ku w. o m. 5. Tegoż im. w Woi. Masławskim pod pan. Rossyi, nad rz. Sozą, od Hieronymowa na połd. o m. 3. Inne w Woi. Wolińskim przy lasach obłzernych, o milę od Bródow, 2 od Lesniowa.

RADZYMIN, m. w ziemi Warszawskiej, pałacem, a obłbliwe ogrodem pięknym zaśczycony, o m. 3 od Warszawy. dł. 44. 8. sz. 53. 7.

RADZYN, m. w Woi. Lubelskim, sławne wspaniałym bardzo pałacem i ogrodem, w miłym położeniu, należące do imienia Potockich, o m. 4 od Łukowa.

RADZYN, ob. Raden.

RAGATZ, m. Szwajcarskie w pow. Sargańskim, nad rz. Taminią, niedaleko Renu.

RAGEMEHALA, m. Indyjskie w stanach Wiel. Mogołu, w Krol. Bengalskim, niedaleko Gangiesu. dł. 104. 15. sz. 23. 20.

RAGNET, lub RAGNET, m. Pruskie nad Memelem, handlowne,

od Tylży ku w. na *m.* 2. dł. 43.8. sz. 53.8.

RAGUN, *m.* Niem. w Xstwie Anhalt-Deßau, na wyłpie oblaney rz. Muldą, o *m.* 2 na połn. od Deßau.

RAGUSA, Ragusa, stolica Rzpłtey Raguzińskiej, w Dalmacyi. Rząd iey iest Arystokratyczny uformowany nakształt Rzepłtey Weneckiey, procz że Xżę iey zowiący się Rektorem iest dwóch miesięcznytylko. M. nie iest ani iękneani znaczne, ledwie zawiera dusz na 6000. Ma swego Arcy-Bisk. Senat złożony z 60 osób, portobronny, i fortecę dobrą. Trzefieniem ziemi r. 1667. prawie pochłonięte zostało. r. 1762. dla gwałtownych kłótni między szlachtą zostawała Rzpłta bez rządzcy. Grunta iey są nieplodne; dostarczają im żywności Tureckiey Prow. Poblížsze wyłpy iey są urodzajne, i ozdobione piękniemi pałacami. Miasta straż odbywa gwardya Węgierska. Cudzoziemcow na noc w osobnych zamyskach kwartertach; niepozwalają szpad szlachcie nocie. W lecie bramy miasta na 3 godziny, a w zimie przez półtory tylko są otwarte. Leży nad morzem, o *m.* 24. na połn. ku z. od Skutary, 66 od Zary, 84 na w. od Belgradu, 44 na połn. od Brunduzium. dł. 36. sz. 42.30. O *m.* 2 na połd. leży miasto dawne Ragusa, niegdyś *Epidaurus*. Raguzińska Rzpłta, iest małe Państwo w Dalmacyi, panuje nad wyspą Agosłą i Melodą, zostaje pod protekcyą Cesarza Tureckiego, kreoremu płaci haraczu rocznie 25000. ezerw. zł. to iest 150000. liwr. dla uwolnienia swych poddanych w Państwie Ottomańskim od wszelkich opłat. Także pod prot. Wenetow, którym płaci 10000. cekinow, czyli 110000 liwr. i Krola Neapolit. ktoremu na znak hołdu połyła co rok 12 sokółow. Ragusa iest M. S.

RAHODOSZCZ, w pow. Pińskim do bradożywnie Orzełków gran. z Gniewczycami, płacy kwar-

ty zł. 559.

RAIAPUR, *Raiapora*, *m.* Indyjskie w Krol. Wizapurskim, blisko brzegow Malabaru. Francuzi dom tu swoy mają. Mieszkańcow bogaci znaczny handel saletry, pieprzu i płocien. Leży nad rz. tegoż im. o *m.* 20. na połn. od Goy. dł. 91. 15. sz. 17.

RAJEWISZCZE, w Woi. Brzeskim Lit. na gran. z Chelm.

RAIN, *Raina*, piękne i mocne *m.* Niem. w Bawaryi nad Ahą przy zbiegu Donaia z Lechem, o *m.* 2 od Donawerty, 3 od Neuburga na z. dł. 28. 15. sz. 48. 44. Tegoż im. w Hr. Cyllęskim z dobrym zamkiem nad Sawą, o *m.* 10 na z. od Cyllęu. dł. 33. 55. sz. 46. 14.

RAITEN-HASLACH, klasztor wiel. Cysterfow w Bawaryi, w Regencyi Burghanzeńskiej nad Saltzem, o *m.* 2 od Burckhausen.

RAKANCISZKI, Krolewiczyna w Woi. i pow. Wileńskim, płaci kwarty zł. 1406.

RAKAYCZE, stwo w Woi. Trockim, płaci kwarty zł. 571. emplitusis Ur. Goreckiego.

RAKISZKI, w pow. Wilkomirskim, dobra dawniey lenne, a teraz dziedziczne Tyzenhanzow.

RAKONICK, *Raconicum*, Rakownik, *m.* Czeskie, stol. Cyr. Rakoneckiego nad rz. wpadającą do Misy, iest Krolw. o *m.* 12 na z. od Pragi, 26 od Egry. dł. 31. 32. sz. 52. 6.

RAKOW, *Racovia*, *m.* w Woiew. Sandomirskim, wybudowane w mieyscu pustym około r. 1580. od Sienińskiego Kasztelana Lwowskiego, które tak od raka herbu żony swey z domu Gnoieńskiej nazwał. Stało się potym st. siedliskiem Arryanow, i Secynianow, którzy tu swą mieli szkołę i Drukarnią, ale r. 1645. wypędzeni ztąd zostali. Katechizm Rakowski od niego ma nazwisko. Leży niedaleko Willy na połd. Sandomierza. Teraz iest

zniszczone. dl. 43. 12. sz. 53. 5.

RAKOW, m. w Woj. Mińskim, od Zastawia, o m. 2 na półd. Te-
goż im. m. w Woj. Bracławskim.

RAKOSCH, Kreisbach, lub
Kreitsbach, m. Węgier. w Cyrk.
Saproni m., nak. do Bisk. Raabeń-
skiego. Tegoż im. jest pole blisko
Pestiu jez. ce, fl. feymami Węgrow,
i oborniem Krolow.

RAMA, *Ramotha*, dawne M.
A wazykia w Palestynie. Prowa-
dzi handel galasem, senezem, i
gumną Arabską, którą Arabowie
zbierają w puszczech, i tu co ty-
dzień przyjeżdżają. Jest w równinie
wesoicy, ale w gruntach bardzo
płaskiznytych, m. 3 od Jassy, 8 na
półn. ku z. od Jerozolimy. dl. 52.
30. sz. 22. Jest inne blisko *Tmaus*.

RAMADA, m. Ameryki po-
łud. w Krol. nowej Grenady, w
Wielkorządztwie S. Marty, pod gó-
rami Negą, o m. 40 na w. od S.
Marty. dl. 208. 55. sz. 11. 10.

RAMANANCOR, Rama-
nankorskie wyspy są na morzu In-
dyjskim ku brzegom *de la Pecher-
rie*, niedaleko kraju Marawow.
Ma wokolo na m. 9. Nie dzieje tu
wielkiej, jak kilka wsi i jeden ko-
ściół. Grunta są bardzo płaskiznyte
dl. 97. 20. sz. 9. 25.

RAMATHALI, na pomorzu
Malabarckim, o m. 6 na półd. od Mahy.

RAMBERT-LE JOUG, (S.) S.
Ragueberens, *Occitanum*, m. Fr.
w pow. *Bugey*, z Opac. Bened.
Leży pod górą Jura, gdzie się zo-
wie *le Joug*, o m. 7 na półn. ku
z. od Bellay dl. 23. 3. sz. 35. 53.

RAMBERT, (S.) m. Fr. w
pow. Forez nad Ligierą, gdzie ta
bydź żeglowną zaczyna; ma Kol-
legiate, o m. 1 od Montbrison.

RAMBERVILLIERS, *Ramber-
villena*, m. Fr. i Ksztel. w Lotar-
ryngii; jest miejscem wiel. handlu,
dla krajiny *la Voge* na zboże. Le-
ży nad *Mortagne*, o m. 6 od Epi-
nal, 12 od Nancy, 82. od Paryża.
dl. 24. 8. sz. 18. 20.

RAMBOUILLET, *Rambo-*

litum, m. wyspy Fr. w pow. *Fla-
repoix*, z przepysznym zamkiem w
którym umarł Franciszek I. r. 1547.
i z tyt. Xstwa Parostwa. Należy
do Xcia *de Penthevre*. Jest, o m.
10 na półd. ku z. od Paryża, 4
od Maintenon.

RAMBURES, m. Fr. w Pi-
kardyi, o milę od Oisemont.

RAMERU, Opac. Bernar. nad
Aube, blisko *Arçis*, o m. 6 od
Troyes na półn.

RAMILLES, *Ramilia*, wieś
w Brabancyi Austr. blisko *Arzosta*
Gheety, o m. 4 na półn. od Namu-
ru, fl. batalią, którą to wygrali
Marleborough i *Sturmerque* nad
Francuzami hetmatonem od *Al-
leroi*, i Xcia Bawaryi d. 23. Ma-
ia, r. 1706.

RAMMELSBURG, nie-
kiszalna góra w Xstwie *Wolfenbu-
tel*, niedal. ko od Gollaru, fl. przez
swe szczyby srebrne.

RAMMETS, lub RAMEKES,
m. Holland. przy wnieściu portu
miasta *Middelburg*.

RAMPANO, nazwisko portu
i m. Grecyi w pow. *Brazzo di Mai-
na*, w Morei; dl. 40. 52. sz. 36. 54.

RAMSLOW, dawne Opac.
w Xstwie *Zellestücken*, które się
składa z 4 Kanon. i Dziekana, jest
naz. *Zelli*.

RANCON, m. Fr. o m. 6 na
półn. od Lemewiki.

RANDAN, *Randanum*, m.
Fr. w Arwernii niż. blisko *Allie-
ry*, o milę od *Aigueperse*. Sławny
Guesclin przytym poległ mieście,
r. 1380. Gubernator Aug. do jego
grobu przyniósł mu klucze. Ma
tyt Xstwa.

RANDERSON, lub *Rende*,
dawne m. Duńskie w Nort-Jutlan-
dyi, wstawione obłitym połowem
Isolfiow. Leży nad Guldą, o m. 6
na półn. od Archus.

RANDAÜ, *Randowa*, rzeka
w Saxonii wyż. która uchodzi do
Ukry, a od ktorey zowią się cyrkuł
Randowki, w którym jest Sztetyń-

RANGAMATI, m. Indyj-
skie w końcu państw W. Mogola.
Idąc z Daku do Rangamaty w rze-
kach które przebywać trzeba, wie-
le znajduje się Krokodylow, co
czyni tę drogę niebezpieczną sz. 27.

RANGRAID, m. Niem. w
Xstwie Juliaceńskim nad rz. Worms,
o m. 5 na półn. ku z. od Juliaku.

RANKUSZKI, w pow. U-
pińskiego, nad rz. Zwołą.

RANSTADT, (Alt) m. bli-
zko Lutzen, ob. Alt-Ranstadt.

RANTZOW, Hr. w Xstwie
Holsztyńskim, przedane od Hrab.
dziedzicznych Hr. Rewentlawskim.
Jest o m. 6 na w. ku połd. od Kielli.

RAOLKONDA, sf. miejsce
w Indyi w prow. Karratyce, w
państwie Krola Wizapurkiego, o
m. 50 od Golkondy, gdzie znaj-
dują się bogate minery dyamentow.
dl. 94. 45. sz. 14. 30.

RAON Petape, *Rado*, m. Fr.
w Lotaryngii, w Hr. Salpeńskim
nad zbiegiem Etapy z Meurthe, o
m. 3 od S. Die, 7 od Lunewilu.
dl. 24. 32. sz. 48. 26.

RAPA, lub Roppa, rz. w Wo-
iew. Krakowickim, wypływa z gór
po za Gorlicą, płynie pod Biecz,
wpada do Wisłoki przy Jasse. Po-
nadrzecznymi mieszkańcy zbierają
piasek z tey rzeki, i sol z niey warzą.

RASNO, dobra w Bres. Lit. na gran.
Podlasia. Teżo im. Stwo w Mści-
sławskim, placisz kwarty zł. 446.

RASZKOWA, m. w Woj. Bracław.
nad Dniestrem, zalecone iarmar. w
dobrym położeniu, jest od Rybnicy
powyżej, o m. 5 przytym m. uchodzi
do Dniestru mała rz. teżo im.

RATHKOMNEK, m. Irl. w
Hr. Korkeńskim, deputuje na Parl.

RATHMANS DORF, m.
Niem. w Karnioli wyż. nad lewym
brzegiem rz. Sawy, m. 11, na
połn. ku z. od Laubachu.

RATHOATA, m. Irl. w Hr.
Est-Meath, o m. 5 na połd. ku z.
od Molingary, deputuje na Parl.

RATINGEN, m. Niem. w
Xstwie Bergenskim, o m. 3 na poł-

nocku w. od Dusseldorpu.

RATISBONA, lub **REGENS-
BURG**, *Reginopolis*, Ratyzbona,
dawne, wiel. bogate, piękne i mo-
cne M. Niem. Cesarzkie i wolne w
Bawaryi niż. z Bisk. pod Metropol-
ią Salizburskiego, którego Biskup
jest Xiążęciem Rzeszy Niem. i mie-
szka w Werth. Miejsce jest seym-
mow Niem. Ma bardzo piękne bu-
dowle, wspaniałe kościoły, i kil-
ka Opactw męzkich i panieńskich.
Przepyszny jest tu obfityw ratufz,
i w nim sala wiel. w której odbra-
wiają się seymy rzeszy Niem. Ele-
ktor Bawarski oblegał ją bez skut-
cznie r. 1705. Leży nad zbiegiem
Naby, Regen i Dunaju, które bar-
dzo wygadzaia iey handlowi.
Przełtym było stol. Bawaryi. Nad
Dunajem leży tam most, który jest
najmocniejszym i najlepszym z
tych, które są na tey rz. Ratyzb-
na została wyjęta od prawa Kaha-
kowego we Fr. r. 1770. Jest o m.
22 na połd. ku w. od Norymburgi.
25 od Manachim, 25 od Aufzpur-
ga, 70 od Wiednia. dl. 24. 46. sz.
48. 56. Bisk. Ratyzbonskie jest naj-
mniejsze ze wszystkich, zawarto
w Bawaryi, rozległe po nad brzegami
Renu, od w. do z. na m. 8 a
na 2 od połd. ku połn. Werth jest
iego miastem pryncypalnym Zało-
żone było od S. Bonificiego. Ka-
pitula składa się z 24 Kanon. Bi-
skup niema nic do rozkazywania
w Ratyzbonie, procz iż w swym
palacu tam rządzić może. Jest Xię-
ciem rzeszy Niem. posiada niekt-
re włości w Austrii, i nie jest suf-
żadnego Arcy-Bisk.

RATONA U, forteca zbud-
wana na małej wyspce o milę od
Marsylii, aby służyła za zasłonę por-
towi Marsylijskiemu, tak iak za nek.

RATOLF ZELLE, *Ratolf-
cella*, Ratolfscella, mocne m. Nie-
mieć. w Szwabii Austr. nad jezio-
rem Zeli. w Ladrastwie Nellen-
burskim, o m. 6 na połn. od Dudlingi.

RATNO, m. w ziemi Chelm-
skiej stwo placące kwarty zł. 11676

w possessyi emfit. Platerow. Miasto jest dobrze drzewem zabudowane. Dawniej dobrymiało zamek, nad Prypeciem, z drugiey strony oblatny rz. Tur m; przytym zaś błota przyległe czyniły go obronnym. Leży *m.* 20 na półn ku w. od Chelma, 12 od Lubowli, 14 od Brześcia Litt.

R A T S C H A, Racza, miejsce obronne w Węgrzech w Prow. Sklawonii, nad Sawą, która tu wpada do Dryny.

R A T S C H D O R F, po Weg. Retse, Ratzdorf, m. Węgier niż. w Komitacie Prezburskim, zalecone przedniemi winami. Zaszczycia się wielą przywilejami.

R A T Z B U R G, lub R A T Z E B U R G, *Ratzeburgum*, dawnie *m.* i Xstwo Niem. w cyrkule Saxonii niż. z Bisk. suffr. Bremeskiego, które na dobra świeckie obrocone zostało. Zdobi go zamek. Duńczykowie oblegali go próżno r. 1603. Leży jak na wyspie na górze oblatney jeziorom, o *m.* 5 na pold. ku w. od Lubeki, 5 na półn. od Lawenburga. dł. 28. 33. sz. 53. 47. Xstwo Ratzburckie erygowane z Biskup. mocą traktatu Westfalskiego r. 1648. Leży między Xstwem Lawenburg i Meklenburg-Schwerin, i dystryktem Lubeckim. Należy do panującego donu Xżąt Meklenburg-Strelitz, a który przeto na miejsce i głos na seymach rzeszy Niem. i w Cyr. Saxonii niż. Xstwo ma na *m.* 3 w okolo w kwadrat. Prócz wli 70. zawiera, i kilku miast zawiera niektore dobra szlacheckie.

R A T Z P U R, m. w Cyr. Saxonii wyż. w dystryckie Polzimskim, nad rz. Zarną.

R A W A, *Rava*, dawne, i znaczne M. S. Wdztwa Rawskiego, drewniane, ale dołyć ludne z starym zamkiem wystawionym od Kazimierza W. na wzgórze, w którym dawniej czwartą część dochodow z Krolewstwey, na utrzymanie pogranicznych żołnierzy,

Archivum Koronne i więzniow znaczniejszych chowano. Wnim naturalny syn Karola Krola Szwedz. Bandisius wódz wojsk Gustawa Krola Szwedz. Streiff, i Teuffel &c. Pruscy wodzowie więzieni byli. Ma szkoły liczne, Kollegiatę, kościoły piękne. osobliwie jezuitow, i Augustynianow. miejscem jest seymikow i sądow, a dawniej r. 1562. Komissyi Skarbowey Koron. Leży w błotach nad Rawą rzeczką, która uchodzi do Bzury, od Łowicza *m.* 5 od Piotrkowa 8. od Wolborza 6. od Warszawy 13. dł. 37. 54. sz. 51. 50. Wdztwo Rawskie, prowincya Mazowiza w Wielkiej-Polszcze, graniczny z Sandomirskim, Łęczyckim, Brzeskim Kuj. Plockim i Mazowieckim Należało niegdyś do Xżąt Mazowieckich, po których samili wygasley zostało przyłączone do Polki Dzieli się na 3. ziemie Rawską, Gostyńską i Sochaczewską. Podług Konstytncyi r. 1766. seymiki poselskie każda ziemia odprawia u siebie, i obiera po 2 Poslow, Deputackie zaś i Gospodarskie miewiają wszystkie razem w Bolemowie, i koleyny z każdey ziemi po 2 wysła Deput. na Trybunał Koronny. Senatorow ma Wdę, i Kasztelanow 3. Rawskiego, Sochaczewskiego, i Gostyńskiego; stwo grod. Rawskie płaci kwarty 1189. podlele prawu Emfiteutyicznemu Lanckorońskiego. Herb Wdztwa jest orzeł czarny z literą R. na pierśbach; mundar zaś, żupan biały, kontusz ponsowy z obfzlegami czarnemi, i guziki złote z literą R. W tym Woi. zawiera się Xstwo Łowickie.

R A W A, m. w Woi. Betzkim, fl. bawieniem się tu przez 3 dni Piotra I. Cara Mosk. z Augustem II. Krolew Pol. r. 1698. a zaś 1716. mianą rozmową między Postami stanow konfederowanych i Saskiem. Jest pod pan. Austr od Potylic o milę, od Benza na pold. ku z.

m. 4. od Lwowa na połu. 8. od Tomaszowa 4. od Zamościa 7.

RAWAMOLICZNA, m. w Woi. Rawskim, małe, nad rz. Rawą, niedaleko miasta Rawy leżące.

RAUDNITZ, m. Czeskie, w Cyrkule Rakoneckim, nad Elbą, o m. 5 na połu. od Slanicy, z zamkiem, w którym Xzeta Lobkowitzowie rezydować zwykli.

RAVELLO, *Rabellum*, m. Włoskie w Krol. Neapol. w Pryncypacie bliż. z Bisk. przyłączonym do Skaleńskiego. Zbudowane było r. 1086. ozdobne jest wielą pięknymi domami, i wspaniałymi palacami. Ma tytuł Xstwa. Jest o miłę od morza, 4 na z. od Salerny, 1 od Skali, 8 od Neapolu. dł. 32. 12. sz. 40. 38.

RAVENNA, Rawenna, dawne i bardzo st. M. Włoskie w stanie Papieżkim, stol. Romanii, z Arcy-Bisk. z 2 Akad. z kilką kolegiami, 4 Opac. i wiel. liczbą domów zakonnych. Miasto to tak dawniej st. dzisiaj mało jest ludne, i nikczemnie zabudowane. Wydało wielu bardzo ludzi st. w każdym rodzaju między innymi Sprentus, Piotr Thomais, Rubens, Hier. Faber, Hier. Maluffelli, Piotr de Honestis, i kilka Pap. ztąd byli rodem. Jest w gruntach żyznych, i w miłym położeniu, lubo w miejscu nieco błotnistym, o m. 1 od morza nad rz. Montoną, która wiele innych w siebie zabiera, o m. 15 na połd. ku w. od Ferrary, 15 na w. od Bononii, 23 od Florencyi 65 od Rzymu. dł. 19. 23. sz. 44. 25.

RAWENSBERG, *Ravensbergenfis Comitatus*, Hr. Niem. w Westfalii, gran. na połu. z Bisk. Mindańskim i Osnabruckim, na w. z Lemgowią, na połd. z Bisk. Paderbornskim, na z. z Monasterskim. Nazwisko bierze od zamku Rawensberg, który jest, o m. 8 na połd. ku w. od Osnabruku. Należy do Krola Pruskiego, i przeto niema o-

sobnego głosu w Cyr. Westfalskim. Katolicy i Luteranie w równy tam zosiągają wolności, ale pierwsi w więkzszej liczbie. Co do rządu zależy od regencyi Mindańskiej.

RAWENSBURG, lub **RAWENSBERG**, *Ravensburgum*, wolne M. Cesarzkie w Szwabii w Algowii, położone w dolinie nad rz. Schutzw. Za miastem jest zamek na wzgórcze, który nal. do domu Austr. Mieszkańcy od prawa Kadukowego wyjęci są we Fr. r. 1775. katolicy i Luteranie jednę mają prawa, i w równy liczbie na magistraty wybierani bywają. Do m. nal. dobra Schmalek. Rawensburg jest, o m. 4 na połu. od Buchorn, 6 od Lindau. dł. 27. 21. sz. 47. 44.

RAWENSTEIN, *Ravensteinum*, m. i Hr. w Brabancyi, z dawnym i mocnym zamkiem. Należy do Elektora Palatyna przez sukcesyą Juliacką, ale Hol. mają moc trzymać w nim swoy garnizon. Jest nad lewym brzegiem Mozy na pograniczu Geldryi, o m. 4 od Nimegi, 6 od *Bois-le-Duc*. dł. 23. 10. sz. 51. 50.

RAWERSBERG, Opac. Bernar. w Wattenie.

RAWICZ, znaczne m. w Woi. Poznańskim, porządne, regularnie zabudowane, tak iż w widnym otworzonym stojąc miejscu wszystkie 4 bramy miasta widzieć można. Otoczone jest wałem tylko dla kształtu; mieszkańców ma najwięcej Luteranow Niemcow, którzy znaczne sukienne utrzymują fabryki, i z handlu sukien na Polskę. Szląsk, Czechy i Prusy bogaczą się. Przy nim Karol XII. r. 1704. obozował. Leży na pograniczu Szląskim, m, 4 od Leszna, od Poznania ku połd. m. 13.

RAWICA, dzierzawa Krol. w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim, płaci kwarty zł. 319.

RAVIERES, *Rabaria*, m. Fr. w Szampanii, na schyłku góry nad rz. *Armançon* leżące, o miłę

od *Ancy-le-Franc*, 6 od *Tounerre*, 42. od *Paryża*.

RAUMO, *Ramoë*, m. Szwedzkie w Finlandyi. poln. nad brzegiem Golfu Botnickiego, przy uściu małej rz. o m. 10 na pold. od *Biorneburga*.

RAUSCHENBERG, *Rauschenburgum*; dawne m. Niem. w Landgrafstwie Hessekasselskim, w Hr. *Zigenhein*. W okolicy znajduje się zamek piękny.

RAUIENBERG, w Prusiech w Cyркуle Iapiewskim, dobra Hr. *Kayserlingow* familii, nad rz. *Gilga*.

RAY *Marvi*, ob. *Paradyz*.

KAYBKOD, dobra szlach. w Krak. blisko *Lipnicy*.

RAYGORODOK, m. Mosk. w Wielkorządziwie Azowskim, prowincyi *Bachmutskioy*.

RAYGROD, m. drewniane w Woi. Podlaskim, z ilwem płacącym kwarty zł. 1298. w p. *flessyi* emit. *Rylzewskiego* nadaney r. 1775. M. jest dość ludne. Po *Gliniskim* zbiegłym do Moskwy, do którego należało, oddała go Rzpłta w dziedzictwo *Mikołajowi Radziwiłłowi Podczaszemu Litt.* r. 1509. w nadgrodzie jego męstwa. Które po zeyściu linii *Xząt Radziwiłłow* na *Goniądzu* i *Medelach*, wrocilo się do Korony. Leży blisko granic Pruskich, niedaleko rz. *Lyki*, w miejscu bagnistym, od *Goniądza* m. 5. od *Augustowa* 4.

RAYGRODEK, m. w Woi. *Wołyńskim* w pięknym położeniu na trakcie od *Berdyczowa* m. 2.

RAZALGATA, Kap w Arabii szczęśliwej naybliższej wschodu leżący. dl. 75. 35. sz. 22. 12.

RAZAT, Kap, *Affr.* w puszcy *Barce*.

RAZEFZ, ob. *Limoux*.

RE, *Radis*, wyspa na Oceanie ku brzegom zachodnim Francyi, o m. 3 od *Kochelle*; długa jest na m. 4. szer. 2. Obfitnie naywięcej w sól i wino. Jest osiała i w bardzo wy-

godnym położeniu dla handlu. Są na niej 4 fortecy, które są: miasto *Cytadellą*, *S. Marcin*, forteca *de la Pree*, *Sunblanceaux*, i *Mortray*; Opac. także *Cyfler*. czyniące 7000 liwr. przylączone do *Xięży Oratorii Paryzkich*. *Nal. do Fr.* dl. 16. 8. sz. 46. 15.

READING, *Pontes*, *Radin-ga*, m. Ang. w *Berkshirze*, nad zbiegim *Tamizy* z *Kennetem*, o m. 15 na poln. ku z. od *Londynu*. *Wyfyla z Dep.* na *Parl.* dl. 16. 44. sz. 51. 26.

REALRIO, ob. *Rialexa*.

REALMONT, *Regalis mons*, m. Fr. w *Langwedocyi* wyż. stol. *Probstwa swego*, o m. 4 na pold. od *Alby*.

RELVILLE, *Regalis villa*, m. Fr. w pow. *Kadurkim*, nad rz. *Aveiron*, o m. 2 na poln. od *Montauban*.

REAMA, *Raphearma*, m. dość znaczne w Arabii szczęśliwej w Krol. *Haframutskim*. Poblisko leży zamek mocny. Jest w okolicy żyzney i wstawioncy baranami, których ogony ważą do 40 funtow. Mieszkańcy są zdrowi dla czystości powietrza.

REAU, (la) Opac *August.* w *Piktawii* na pograniczu *Marchii*, czyni 2800. liwr.

REAULE, Opac. *Bened.* czyniące 2000. liwr. o milę na poln. od *Leskary* we Fr. którego dochody r. 1770. oddane są *Seminarium Leskarskiemu*.

REAU MONT, w *Delfinacie*; *Reaumur*, o m. 7 na poln. od *Fontenay*; *Reaux*, w *Santonii*, są m. Fr. niezłym nieznanne.

REBAIS, lub *Rebertz*, *Rebecum*, m. Fr. w pow. *Brie*, o m. 2 na w. od *Couloumiers*, z Opac. *Bened.* czyniącym 7000. liwr.

REBEC, mały plac w *Xstwie Medyolańskim*, i niedaleko *Medyolanu*, gdzie *Boniwet* odparty, a *Kawaler Bayard* w ucieczce r. 1524. zabity został.

REBNIK, lub **REMNIK**, m. Wołoskie nad Alutą, fi. rezydencyą Biskupa.

RECCANATI, *Recinetum*, Rekanata, bogate M. Włoskie w Marchii Ankonitańskiej, którego Bisk. przeniesione zostało do Lorety. Sławne jest wielkimi iarmarkami. Leży na górze, która bardzo piękny czyni prospekt, blisko *Alufone*, o *m.* 5 na połd. od Ankonny, 2 od Loretty, 44 od Rzymu. dł. 31 4. sz. 43. 26.

RECHBERG, Hr. wolne i bezśrzednie w Szwabii; blisko granic Wirtemberskich; między rz. Filtz i Rems, o *m.* 10 na w. od Esslingi. Hr. rozciąga się wzdłuż na *m.* 4. Dom Rechbergow iedenże jest co i Papenheimow, inna tylko dzielnica. Tuż zamek na górze Hohen-Rechberg.

RECHENBERG, m. Niem. z zamkiem w Margr. Mislii, w Cyr. Ertzgeburckim, nad Muldą, o *m.* 9 na połd. od Drezna.

RECHLINGHAUSEN, m. i Hr. Niem. nal. do Arcy-Bisk. Kołoińskiego, z dobrą cytadellą i Kapitułą Szlacheckich Panien. Sławna jest wygraną Hanoweranow otrzymaną nad Fr. r. 1762. Jest nad Lippą, o *m.* 8 na z. od Hamu, 10 na w. od Weselu. dł. 24. 55. sz. 51. 35. Hr. leży między Bisk. Monasterckim, Xstwem Kliwii, i Hr. Marchii. Zowie się Hr. Wastenskim, lub Fasteńskim.

RECK, Baronía w Westfalii, w Hr. Marchii.

RECKENITZ, rz. w Xstwie Pomorskim.

RECKHEIM, lub **RECKLEN**, Hr. wolne między Xstwem Juliacńskim, i Leodyjskim, niedaleko Mastrychtu, w Cyr. Westfalii, nad Mozą, należy do Hr. Aspremont.

RECLUS, Opac. w Szampanii, czyli 3500. liwr. w Diec. Troyes.

RECONFORT, Opac. Bern. o *m.* 4 od Clamecy.

REDEMPTE, dobra blisko Mastrychtu w Bisk. Leodyjskim, tak nazwane, iż r. 1632. którego się dostały pod pan. generalnych stanow Holl. opłaciły się pewną roczną summą od wszelkich podatkow. Są to 6 wsi w Hr. Wroenhowskim.

REDON, *Rota*, m. Fr. w Brytannie niż. z Opac. Bened. czyniącym 11000. liwr. Czyni one wstęp handlowi miasta Rennes. Jest nad *Vilaine*, o *m.* 11 na w. od Vannes, 9 od Paryża. dł. 15. 34. sz. 47. 39.

REDONDELA, małe ale bogate m. Hiszp. w Galicyi z dobrym zamkiem. Anglicy złupili go r. 1702. Leży wglęb małego Goffu, o *m.* 6 na połd. od Pontewerdy. Na brzegach poławiają się obficie sardale. Ma port uady. dł. 9. 20. sz. 42. 6.

REDONDO, *Retona*, m. Portug. w prow. Beirze, z tyt. Hr. i mocnym zamkiem. Zalecone jest dobrą fabryką sukien. Wybudowane było r. 1312. Leży przy uysciu rz. Mondego, o *m.* 7 na połd. ku z. od Konimbryki. dł. 9. 35. sz. 39. 57.

REDWITZ, m. Czeskie, w dystrykcie Egerskim.

REES, *Reffum*, Reza, dosyć znaczne i bardzo mocne M. Niem. w Cyr. Westfalskim w Xstwie Kliwii, należy do Krola Prus. Wzięte było od Hiszp. r. 1598. Holland. opauowali go r. 1614. i Vice-Comes Turonński r. 1678. Leży między Kliwią i Wazerą nad prawym brzegiem Renu, nad którym stoi tu forteca; za największą miastu służąca obronę, o *m.* 5 na połd. ku w. od Kliwii, 6 od Weselu. dł. 24. 2. sz. 51. 45. ob. Rems.

REFUGE, (le) Opac. Bern. blisko Athy.

REFUVILLE, ob. Rufuville.

REGA, rz. w Pomeranii Brandeburskiej, wpadająca do morza, a która służy za granicę nowej Marchii Brandeburskiej.

REGEN, *Regna*, m. Węgier. w Hr. Thoreburskim.

REGENNES, piękny pałac rozrywki Biskupa Aut. ziodoreńskiego w Fr. m. 2 od *Auxerre*.

REGENSBURG, piękne m. Szwajcarskie z grodem w Kantonie Zurych, obronne mocnym zamkiem, leży na górze, która jest ciągiem góry Jura. Daie się tu widać w ska- le wykopana studnia głęboka 36 sążni.

REGENSBURG, ob. Ratis- bona.

REGENSTAUF, m. Niem. w nowym Palatynacie Bawaryi, nad rz. Regen, o m. 3 na połn. od Ratisbony. Zowie się też Stauf-Ehrenfels.

REGENSWALDE, m. Niemiec. w Pomeranii Brandebur. nad rz. Regą, o m. 10 na połn. ku w. od Kamninu.

REGGIO, *Regium Julii*, dawne i dołyć znaczne M. Wło. w Krol. Neapol. w Kalabryi dalszey z Arcy-Bisk. do którego metropolii to Bisk. nal. Sławne jest fabryką wełny rybney, *lana sicula*. Ryba która ją wydate, jest pewny rodzaj ostryg. Leży na końcu góry Apenninu, przy Faro di Mellina, o m. 5 na pold. ku w. od Messyny, 80 od Neapolu. dl. 35.38 łz. 38.6. Zowie się Regio w Kalabryi, dla różnicy od następującego, r. 1783. trzęsieniem ziemi zruynowane.

REGGIO, *Regium Lepidum*, dawne, piękne i mocne M. Wło. w Xstwie Modenckim, stol. Xstwa Reggio, obronne dobrą Cyta i ciłą, z Bisk. pod Metropolią Bononckiego, założonym r. 450. W Katedrze daia się widzieć malowani i naydoskonalszych malarzow, a w rynku dawna statua Brennuła, wodza Gildow. Francuzi ofadzili tu swoy garnizon r. 1702. a Xzę Eugeni dobył go 1706. Krol. zaś Sardyński 1742. Jest ludne i ozdobne piękne- mi ulicami. Oczywiana jest fl. Poety Ludw. Aryosta. Z jedney strony od połn. ma górę Apennin, z drugiey wesołe i żyzne równiny, o m. 6 od

Modeny, 6 na pold. ku w. od Par- my, 33. od Modyolanu. dl. 28.12. łz. 44. 43. Xstwo Reggickie gran- niczy na z. z Xstwem Modenckim, i nal. do Xcia Modenckiego, procz Margr. S. *Martino d'Est*, które na- leży do Xcia tegoż domu.

REGLISE, m. w Pikardyi nie daleko Peronny.

REGOW, w Lubelskim, nie- daleko Kozimierza.

REGNOW, w Woi. Rawskim Krolewstyczyna plac. kwarty zł. 688. Leży blisko Nowego Dworu.

REGNY, ob. Rigny.

RECHELSBERG, ob. Reigelsberg.

REICHEMBERG, zamek nal. Renem blisko S. Gower, w Hr. Katzenellenbogen. Nal. do Xcia Hesse-Reinfelskiego.

REICHENAU, lub *Reich- nau*, *Angia dives*, mała wyspa oblana ieżorem Zellońskim, kto- re styka się z ież. Konstantyceńskim, z fl. i bogatym Opac. przylączonym na zawle do Bisk. Konstantyceń- skiego w r. 1540 Cesarz Karol oty- łym zwany zmarły r. 883. tu był pochowany. Opat dependente bez- szelnie od Rocz. Niem. ale niema mieyca na seymach Niem. między Pralatami Szwabii.

REICHENBACH, m. Niemiec. w Voigtlandyi, o m. 4 na po- łud. od *Zwickau*. Nal. do Elekt. Sa- xonii i handel wiel. w suknacli prowadzi. Tegoż im. m. szlache- ckie w Szląsku w Xstwie Lignickim, nal. rz. Reichenbach, o m. 6 na po- łud. ku w. od Szwidnicy. Wzię e by- ło od woysk Cesar. r. 1633. i mie- szkańcy wszyscy w pięć wycięci zo- stali. Sławne jest znacznym han- dlem płocien.

REICHENBERG, w Cze- chach w Cyr. Bolesławskim, fl. fa- bryką sukien i walną rosprawą woysk Austr. i Pruskieh r. 1757. Jest o m. 9 na połn. od Bolesława. In- ne jest w Frankonii tego im. w Hr. Erpachkim, i o m. 4 od Erpachu.

REICHENHAL, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad brzegiem Sali, o m. 3 od Salisburga, wstawione jest przez swe źródło wody słoney.

REICHENSSEE, w Szwaycarch, nal. do miasta Lucerny, nad jez. tegoż im. inaczej Baldek zwanym.

REICHENSTEIN, m. Szląskie, o m. 2 na w. od Glatzu, il. szymbami srebrnymi znajdującemi się w okolicy, w których i złoto się znajduje. dt. 24. 30. sz. 50. 25.

REICHENSTEIN, dobra w Welfalii będące w okolicy Puderbacha, z zamkiem tegoż im. mającym w bliskości górę miedzianą; Należą do domu Hr. Nesselrota, którzy w kolegium Hr. Welfalskich miejsce i głos mają. Tegoż im. majątność w zwabii należąca do Opac. Zwißalten.

REICHENWEYER, 10b Riqueville, m. w Alfacyi z zamkiem, o m. 3 na półn. ku z. od Kolmaru, 3 na półd. ku z. od Schelestadu. Zachwalone jego są bardzo dobre winnice. Nal. do Xcia Montbelliard, jako lenność Franc.

REICHERSBERG, m. Niemiec. w Bawaryi, nad Inną, o m. 3 na półd. od Passawy.

REICHSHOFEN, m. Fr. w Alfacyi niż. z zamkiem, o m. 3 od Haguenau. Pfaltzgraß opanował go r. 1633.

REICHWALD, Las wielki w Welfalii, który się aż do Nimegi rozciąga.

REIFF, *Ripa*, po Wło. *Riva*, m. w Bisk. Trydenskim nad Gardsee, obronne mocnym zamkiem.

REIFFENSTEIN, Opac. Niem. Cysterlow w Arcy-Biskup. Moguackim, którego Opat jest Prymasem Stanow Eichfeldzkich.

REIFFERSCHIED, m. Niem. i Hr. w Cyr. Renu niż. w dystrykcie Eisselskim, z zamkiem, o m. 10 na półd. od Juliaku.

REIGELSPERG, lub **REIGELSBURG**, m. Niem. i Hr. leżą-

ce między miastami Wurtzburckiem i Ansb i Röttingen, dependuje od Wurtzburga, lubo Grafowie *de Schönborn* na nim się piszą, i za niego miejsce na obradach mają. Należko ma od zamku na górze tegoż im.

REILLANE, m. Fr. w Prowancyi zt. t. Vice Hr. o m. 3 od Forcalquier.

REIMS, ob. Remy.

REIN, bogaty kwater Cyfter. w Styryi nie daleko Glatzu.

REINE, (St.) & *Alte*, *Alfia*, m. Fr. w Burgundyi, w pow. Auxois, od Semur, m. 4 na w. *Lezy* na górze. Sławne jest pielgrzymkami, i wodami mineralnemi.

REINECK, ob. Rienek.

REINECK, *Reineckum*, m. w Hr. Glatzeńskim, il. kwaśnemi wodami mineral. bardzo zachwalonemi, obrotzone zewład górami.

REINFREU, *Renfroana*, m. Parlamentowe w Szkocyi, stol. Baroni tegoż im. deputnie i na Parl. Łoży nad Klidą, o m. 3 od Glatzkowa, 22 na z. od Edyburga dt. 13. 25. sz. 56. 20.

REINEN, m. Niem. w Bisk. Monasterskim nad rz. Embs, tu zaczynaćca bydź tpiawną.

REINERZ, ob. Reineck w Glaceńskim Hr.

REINSBERG, m. Niem. w średniey Marchii Brandeburckiey, w Cyr. Rupińskim, osiade od Hugonotow tu zbiegłych z Fr. o m. 4 na półn. od Ruppina.

REINSTEN, lub **REGENSTEIN**, zamek Niem. i Hr. które przedtym swoich miało Hr. w Xięstwie Halbersztadzkiem, poczęści w górach Hartz. Zamek rozwalony został r. 1758. leżał nie daleko Blankenburga.

REIPERSWEILER, m. Fr. w Alfacyi wyż.

REIPOLTZKIRCHEN, zamek w Cyr. Renu wyż. nad Hundruck, i Hr. ktorego trzy części nale. do Hr. Hillesheim, mających przeto

głos na seymach Cyrkularnych. a czwarta do Hr. Löwenhaupt i Manderscheid.

REISSOUSE, rz. w Bressyi wpada do Saone, o pół mili od Pont-Vaux poniżej.

REITLINGEN, ob Reutlingen.

REKAR, ob. S. Vit.

REKAWEK, czyli Lassocin góra pod Krakowem za Wilgą, na ktorej dawny kościółek S. Benedykta stoi. W tey górze dawni pifarze Krakusa pochowanym być chcą.

REKSZOWICE, w pow. Proszowski.

RELECQ, Opac. Fr. Cyfter. w Brytanii, czyni 11000. liwr. o m. 4 od Morlaix na pośd.

REMALARD, m. Fr. w *Perche*, m. 5 na w. od Mortagne.

REMDA, m. Niem. z zamkiem, w Xstwie Eisenachskim, nal. do Akad. Jeneńskiej.

REMILLI, m. Fr. w Szampanii nad Sekwaną, o m. 4 wyżej Nogent. ob. Rumili.

REMIGOLA, m. w Woiew. Trocki, w pow. Upitskim, na pograniczu Kowieńskiego nad rz. o m. 3 na pośd. od Poniewieża.

REMIREMONT, *Romavici mons*, m. Fr. w Lotaryngii, w powiecie *Vofge*, z znaczną kupitwą Kauontczek, ktore aby były przypuszczone czynią wywód szlachectwa, a Xieni ich jest Xiężną Rzeszy Niem. Leży nad lewym brzegiem Mozelli pod górami Wozgieńskimi, o m. 17 od Nancy, 11 od Montbeliard, 22 od Befançon, 78 od Paryża. dl. 24. 22. sz. 48. 5.

REMISSA, lub Remsa, m. w Cyr. Saxonii wyż. z zamkiem rezydencyonalnym Hr. Schönburg, w Hr. Schönburckim.

REMO. (San) piękne m. portowe w państwie Genueńskim, o m. 5 na w. od Monaco. Szturmowane było r. 1744. od Anglikow.

REMS, rz. w Szwabii, ma źrzo-

dło w Xstwie Wirtemberckim, i w Cyr. Renu wpada do Renu, nad nią rozciąga się dolina *Reinthal*.

REMY, (S.) m. Fr. nad Ligierą, o m. 6 poniżej Saumur Tegoż im. Opac. Bened. przy *Clairfontaine*. Inne w Diec. Szwajcerońskiej przy *Fillets-Cotets*. Inne w Rheins czyniące 32000. liwr. w którym chowaią ową Ampulkę z Niaba przez gołębicę z olejkiem przyślaną, którym przy Koronacyi Krolowie Fr. namazani bywaią. Także Opac. przy Sens.

REMY, (S.) *Vanum S. Reunigii*, m. Fr. w Prowancyi, o m. 4 na pośd. ku w. od Arelaty; oyczyzną jest Michała i Jana Nostrodamus. Inne m. sądowe w pow. Bellowaccńskim, o m. 4 od Klermontu. ob. Rheims.

RENAISON, m. Fr. o milę od Rouane.

REN, *Rhenns*, u Niem. *Rhein*, wielka rzeka Europeyska, ktora bierze początek z góry S. Gotarda, czyli Aduli, w kraju Gryzonow, a przerznawtży część Niemiec i Niderlandu na 2 się dzieli koryta przy *Wick-the-Duerfleda*, z ktorych jedno zachowuje imię Renu i topi swe wody w piaskach Oceanu poniżej Leydy, większe zaś zwane *Leck* uchodzi do Merwy, o m. 2 od Dordrechtu. Zegluga jego jest trudna z przyczyny wielu kęp na nim. Od rzeki tey biorą nazwisko 2 Cyrkuly Niem. *wyż. i niż. Renu*. Cyrkul Renu niż. czyli Elektoralny, zawiera Arcy-Bisk. Mogunckie, Trewieckie, i Kolońskie, i część Palatynatu, ktora nal. do Elektora Palatyna. Cyr. Renu wyż. zawiera Bisk. Bazyleyskie, Strazburckie, Wormackie, Spireńskie, wiele Pań: ktore nal. do młodzych Xżąt z domu Palatyńskiego, Landgraństwo Hassyi, Hr. też i miasta wolne. Szlachta tych cyrkulow wyieta jest od prawa Kadukowego we Fr. r. 1769.

RENATKY, m. Czeskie w

Cyrkule Bolesławskim, fl. śmiercią Tychona Brahe, o *m.* 4 na połud. kn z. od Bolesława.

REN BACH, Renberg &c. ob. Rheinbach Rheinbergate.

RENDSBOURG, *Rendsburgum*, mocne i wiel. M. Niem. w Xstwie Hollztyńskim z obfzernym dystryktem, na pogran. Xstwa Slezwickiego, z zamkiem. Cesarzey opanowali go r. 1627. Szwedzi zaś 1643. Nal. do Krola Duńskiego i oblane jest rz. Eyderą, o *m.* 5 na pold. kn w. od Slezwiku. dl. 27. 28. fz. 54. 30.

RENÉ, m. Fr. o *m.* 6 na półn. od Mans.

RENNES, *Condate, Rhedones*, dawne, piękne, i znaczne M. Fr. stol. Brytanii z Bisk. pod metropolią Turoneńkiego, z 2 Opac. i znakomitym Parlamen. ktorego tu palac jest bardzo wspaniały, lubo nadwergżony został pożarem r. 1720. Ma swe sądy, superintendencyą i Wielkorządztwo 9 Pow. X. Turnemine Jezuita. w nim się urodził. Leży nad rz. *Vilaine*, ktora go na dwoie przerzyna, o *m.* 23 na półn. od Nantes, 44 od Tours, 17 od S. Malo, 78 od Paryża. dl. 17. 58. fz. 48. 6.

RENS, lub REES, Rensa, m. Niem. w Arcy-Bisk. Kolońskim, nad Renem powyżey Koblentzu. Daje się w nim podziśdzień widzieć fl. plac, Tronem Krolewskim, czyli *Koenigsstuhl* zwany, na 9 kamiennych kolumnach wsparty, pod wyfokiem orzechowemi drzewami, na którym dawniey obierani i promulgowani byli Krolowie i Cesarze, tak iż gdy odgłosem trąb obranie obwieszczene zofrało, wszyscy 4 Elektorowie Reńscy ogłoszenie owe słyszeć mogli, każdy w swym kraju. Obywatele miasta Rens, mięysce to swym utrzymywać kosztem winni są w dobrym stanie, przez Izacunek starożytności. ob. Rees.

RENTERIA, m. Hiszp. w Bisk. w pow. Gwipskiej, w dolinie Oyarso, nad rz. Araxes.

RENTI, *Rentica*, m. Fr. w Artezyi z tyt. Margr. ktore jest pierwsze w tey Prow. fl. jest potyczką tu stoczoną r. 1554. d. 13 Września. Leży nad rz. Aa na gran. Pikardyi, o *m.* 5 na pold. kn z. od Aire, 4 od S. Omer, 12 od Atrebaty, 50 od Paryża. dl. 19. 45. fz. 50. 36.

REOLE, *Regula*, m. Fr. w pow. Bazadenkim z Opac. Bened. czyniącym 3000. liwr. Ludwik XIV. przeniosł tu był na nieiaki czas Parl. Burdegalski. Leży nad prawym brzegiem Garuniny, o *m.* 3 od Basas. dl. 17. 35. fz. 44. 35. ob. Reaule.

REPPEN, forteca w nowey Marchii Brandeburskiej, w Cyrk. Sternberskim, od Sternberga, o *m.* 4 na z.

REPS, *Rupes*, po Wegler. Rochalorn, m. Siedmiogrodzkie, główne fivey okolicy w Altenlandyi.

REQUENA, Rekwena, obronne m. Hiszp. w Kastylii nowey, na pogran. Krol. Walencyi z zamkiem. Opanował go Lord Peterborough r. 1706. ale Xżę Aurelianus go odzyskał r. 1707. Leży nad rz. Olianą uchodzącą do Xukaty, o *m.* 17 na z. od Walencyi, 24 od Kuenzy, 52 na w. kn pold. od Madrytu. dl. 16. 40. fz. 39. 30.

RESCHT, *Rescha*, wiel. M. Perskie stol. krajiny tego im. i całego Kilanu. Zywność tu wszelka jest bardzo tania. Okoliczne równiny żyzne, opasane górami, w śródku zarosłe drzewami owocowemi, rozciągają się znacznie w figurę krzyżową, wzdłuż morza Kapsyjskiego. dl. 68. 25. fz. 37. 28.

RESSEL, m. Pruskie w Warmii, u Niem. Roessel, z zamkiem, z szkołami i kollegium po-Jezuickim; fl. porażką Tatarow r. 1720 i poblizkim kościołem S. Lipki. Leży niedaleko jeziora Zain.

RESSONS, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 4 na pold. od Mandidier. Tegoż im. Opac. w Normandyi Nor-

bertanow czyni 2500. liwr. m. 3 od Charent.

RESTIGNE, m. Fr. w Andegawii z zamkiem w okolicy *Saumur*.

RETFORD, *Retfordium*, m. Angiel. w Hr. Nottinghamskim, wysłała 2 Dep. 1a Parl. o m. 55 na poln. od Londynu. dl. 16. 35. sz. 53. 16.

RETHEL, *Regitelle*, dawne M. Fr. w Szampanii, st. pow. Retel'skiego, erygowane na tyt. Xłwa r. 1663. pod im. *Mazarin*. W czasie wojny wzięte kilkakrotnie i odbierane bywało. Biskp. dobyli go 1657. i utrącili go tegoż r. zbici od Gnala Plellis-Prallin. Znowu go wzięli 1663. de Turinisz i Ferté porządnich starumu do oddania go przymusił Biskpanow. Leży na gorze przy rz. Aisne, m. 8 na polnoc ku w. od Eberes, 17 od Chalons, 12 od Sedanu, 42 od Paryża. dl. 22. 5. sz. 49. 25. Pow. Reteł'ski gran. na poln. z Niderlandem, na w. z pow. Klermontu'skim, i Argemont'skim, na pold. z Fene'skim, na z. z Laon'skim. Obficie własny, kuźnie, huty, i dobre pasze.

RETHEM, m. z grodem w Xłwie Zell'skim nad Allera, o m. 5 na w. od Hoye.

RETIMO, *Rithymna*, m. wyspy Kandji, Biskpie z portem, obronne cytadellą, rezydencją Baskzy. Leży nad brzegiem poln. wyspy w bardzo miley okolicy, o m. 18 na z. od Kandji. dl. 42. 20. sz. 35. 22.

RETOW, m. powiatowe w Zmudzii, z słwem plac. kwar. 6328 będącym pod prawem emfiteuzy Ogł'skiego. Leży w okolicy obitey w lasy wiel. i dobre pastwiska nad rz. o m. 4 ku w. od Miednikow.

RETZ, *Kotiate*, powiat Fr. w Brytanii erygowany na Xłwo Jarosłwor. 1581. dla Alberta de Condi. Mieyscem jego pryncypalnym jest *Blachehou*.

REVEL, *Rebellum*, m. Fr. w Ganguedoci wyż. o m. 4 na poln. od S. Papoul. Wzięte było i fortyfikowane od Kaiwinislow, ale twierdze jego potym zburzone zostały. dl. 19. 41. sz. 43. 30. Tegoż im. m. w Delfinacie, o m. 6 na pold. ku w. od Vienne.

REWEL, *Revalia*, po Mosk. *Kolivan*, wiel. mocne i bogate M. Mosk. w Instanjach. St. Estonii czyli Wielkorządztwa Rewel'skiego, z dobrym portem, w którym częśt sęcy floty Imperatorowa trzymają i Biskp. pod Metropolią Ryg'skiego. R. 1570. wytrzymało wiel. oblężenie przeciw M. gnusowi Xciu Holstyn'sk. R. 1577. przeciw Moskalom Małswełdy. Gubernium, Luterskie kościoły dla Niemcow i Szwedow, a cerkwie dla Moskwy, także Gynasjum i na 10000. mieszkańców. Handel prowadzi wiel. Leży nad Golfem Finlandzkim częścią w miley równinie, częścią na górze, na której ma dobry zamek. Niedaleko miasta leży ogrod Imperatorowej, zwany Catharinenthal. Martinus Dawid zjad był rodem, o m. 50 na poln. od Rygi, 40 od Narwy, tyleż od Abo, 53 od Petersburga. dl. 42. 42. sz. 50. 25.

REVERO, m. dosyć mocne w Xłwie Mantuańskim, nad Padem, na przeciw Obligia, o m. 8 na połud. ku w. od Mantuy, 4 od Mirandoli. dl. 28. 54. sz. 44. 58.

REWENTLAU, Hr. w Xłwie Slezwickim, w pow. Sundewit, przedtym lenność imienia Sandbergow.

REUGNE, m. Fr. w Turonii z tyt. Margr. i Kasztelanią Krol. w pow. Anboise.

REWIAJYCZE, mierne m. w Woi. Brzeskim Litt. z słwem plac. kwar. zł. 1043. w possessyi emfit. Niemciewiczow, gran. z Bakunami.

REWIE, Krolewsczyzna w Xłwie Zmudzkiej, w pow. Rosieńskim,

REULLI, *Rodolium*, m. Fr. w pow. Bituryceńskim nad rz. Arnon z szpitalam założonym niedawno. o m. 6 na z. od Bituryki, 3 od *Issoudun*.

REVIN, *Resinum*, m. Fr. nad Mozą na pograniczu Szampanii, o m. 2 na w. od *Rocroi*.

REUSSEN, Hr. udziębne w Niemczech w Voigtlandy rozległe po nad Elstera i Saalą które zawiera Hr. Gera, Greitz, Schleitz, i Lubenstein. W nich licza 9 M. 3 m. 231 wsi, i 75 dobr szlacheckich. Obywatele są religii Luterskiej, Grafowie Reussenicy *Comites Rutheni*, dzielą się na 2 linie niedzłą i starszą, te zaś na 7 dzielnic, wsiłki Henrykami się zowią, i tytułami possessyi się różnią. Mają miasteczka i klasz. w Cyr. Saxonii wyż. Gosa i Greitz są w tym Hr. pryncypalne M.

REUSZ, lub *Rüss*, rz. w Szwajcarach wypływająca z jeziora Lucernskiego i łącząca się z Einmata.

REUT, rz. w Multanach wpada do Dunaju, płynie pod Orchey.

REUTLINGEN, albo *Reutlingen*, *Reutlinga* piękne i wielkie Cesar. M. Ni. m. w Cyr. Szwabii pod protekcya Xcia Wirtemberskiego. Landgraf Turynii r. 1247. odłapić od obłężenia jego był przywołany. Leży nad rz. Echetz blisko Neckry w pięknej równinie, o m. 4 na w. od Tubingi, 7 od Szuldgardy. dl. 26. 45. sz. 48. 31. Powiat jego niema tylko same wieś, miejscowości są Luteranit.

RIYGNY, m. Fr. w pow. Forez, o m. 3 na w. od Rouane.

REYNA, *Regina*, dawne M. Hiszp. w Andaluzyi w równinie z zamkiem położonym na górze w okolicy obfitay w liczne trzody i wino bardzo dobre. Alfons 9. zdobył je na Maurach r. 1185.

REZ, *Retza*, m. Niem. w Austrii nad rz. Teyą, o m. 4 na z. od Znaimu, w gruntach żyznych w do-

bre wina. Wzięte było i spustoszzone od Czechow r. 1424. a od Mac. Korwina r. 1485.

REZAN, *Rezania*, dawne M. i Xstwo Mosk. zruynowane prawie całe było od Tatarow Kryn skich r. 1568. ale nieco odnowione zostało. Jest Rez dencya Arcy Bisk. o m. 62 na pold. ku w. od Moskwy, dl. 60. 10. sz. 54. 54.

REZUNS, zamek i wieś w Szwajcarach w Rzpłtey Gryzonow od którego mają nazwisko dobra należące do domu Austr.

RHADE, m. w Hr. Marchii w Luzacyi i dobra mające swego osobnego Pana.

RHEBURG, m. Niem. z Grodem w okolicy Hannowerkiej nad Wozera, o m. 4 na pold. od Niemburga.

RHEDA, m. Niem. w Hrab. Tekslemburg, z zamkiem nad rz. Ems blisko Rietbergi w Westfalii, o m. 10 na w. od Münsteru.

RHEIMS, *Remi*, *Durocorturum*, Remy, M. Fr. w Szampanii stol. pow. Remońsk. jedno z najslawniejszych, najdawniejszych, i najwielkzych miast we Franc. Ma Arcy-Bisk. który jest nappierwszym Xciem i Parem Francyi, Legatus Natus stolicy Rzymskiej, Trymasem Callii Belgickiej, i ma prawo namaszczania Krola, którego Koronacya odprawia się w tym mieście. Ma także to M. sądy, Akademię, i 5 Opactw tak mezkich jako i paniejskich, z których najslawniejsze jest St. Renego, w którym chowają Ampulkę z olejem S. słuzącym do namaszczania Krolow, i w którym jest wspaniały grob tegoż Świętego Arcy-Biskupa. Dają się tu widzieć Bramy tryumfalne, dzieło ieszczé Rzymskie, i rowo wystawiona siatna Ludwika XV. kościół Katedralny założony jest w wieku 12. jest najdoskonalszym Gockiej Architektury dziełem, portatet osobliwie godny jest ciekawości. Jest oyczyną Thierego Rui-

nard i wielu innych wiel. ludzi. Leży w równinie otoczoney wzgórkami w dającym przednie wina, nad rz. Vess, o *m.* 25 na połu. od Troyes, 34 od Paryża, 40 od Nancy, 10 od Chalons, 50 od Dijonu. dl. 21. 42. sz. 49. 14. ob. Notre Dame.

RHEIN, ob. Ren.

RHEIN, (S.) m. Pruskie w Sudawii, z zamkiem starym nad Reinfsee.

RHEINAU, *Angca Rheni*, m. w Szwaycarach w pow. Turgawii nad Renem między Schaffhauą i Eglishau, które do znajdującego się tu klasztoru Benedyktynow należą. Tegoż im. m. w Lotaryngii w Wielkorządztwie Elfas, Biskupa Strazburckiego, o *m.* 2 od Benfeldu.

RHEINBACH, m. Niem. w Arcy-Bisk. Kolonńskim. Tamże *Rheinberg*, nad Renem dawniej m. bardzo obronne więte było od Fr. r. 1689. osadzone ich garnizonem 1702. i fl. tychże wygraną nad Hannowerczykami 1760. Poddalo się Krowi Pruf. 1708. Jest od Kolonii o *m.* 16. tyleż od Gieldryi.

RHEINE, m. w Westfalii w Bisk. Monasterkim nad rz. Embs tu zaczynająca bydź spławną.

RHEINECK, lub RINECK, w Arcy-Bisk. Kolonńskim, stol. Hr. i Burgrawstwa dawnego mającego na połu. Koblentz, a na z. Ren, ma zamek zruynowany a jest lennością bezszred. rzeszy Niem. dl. 25. sz. 50. 27 ob. Reineck. Tegoż im. m. w Szwaycarach w Turgawii stol. Rheintalu.

RHEINFELD, m. Niem. w Bryzgawii Austr. dawniej ino-cue, nad Renem, nad którym był tu niegdyś bardzo mocny na skałę zamek, od którego Hr. nazwane jest, o półmili od m. zaczyna się okolica skalista zwana *Gewilt* przez którą płynie Ren, spada na dół z wielkim hukiem, nieprzełtaie iednak bydź spławnym.

RHEINFELS, forteca w Cyr. Renu wyż. w Hr. Katzenellenbogen leżąca na wysokiej skale przy S. Goar. w którym panujący dom Hessenkasselski trzyma garnizon. R. 1692. od Fr. bezskutecznie obię.

RHEINSBURG, o milę od Leydy, był niegdyś klasztor panieński, teraz miejsce zgromadzeń Remonstrantow.

RHEINGAU, *Rengawia*, powiat w Arcy-Bisk. Mogunckim, którego M. głowne Elfeld fl. dobre mi winami.

RHEINGRAFENSTEIN, Rengrawia nazwisko Hrab. i dawnego domu, który posiada tak przed iako i za rzeką Sartą w Cyr. Renu wyż. Hr. Rheingrafenstein położone między Xstwem Biponckim i Elektorstwem Trewirskim, bogate w minery żywego srebra i żupy solne. Xstwo Salmeńskie, Hrab. Hochstrateńskie, Państwo Anholt &c. Rezydują w zamku górzystym nad Naho tegoż im.

RHEINHARDSWALD, m. w niż. Hasiyi blisko Esly.

RHEINLAND, nazwisko, które się daie części Hollandyi połd. rozciągającej się nad dwoma brzegami Renu, w ktorey Leida jest M. S.

RHEINMAGEN, ob. Rimmagen.

RHEINMARCK, wyspa obłana Renem nieco powyżej Brisaku.

RHEINTHAL, dolina w Szwaycar. rozciągająca się wzdłuż Renu na *m.* 6 od Baronii Saskiej aż do jeziora Konstancyjskiego. Grunta idy zachwalone są urodzajnością wielką, o sobliwie obfitością win dobrych. Nal. do 9 Kantonow, to jest 8 dawnych, i nowego Appenzel.

RHEINWALD, *Rhenana Vatis*, wielka dolina w krain Gryzonów, w ktorey Ren początek swoy bierze.

RHIN, rz. Fr. w pow. Forez, kto-

ra wpada do Ligiery blisko *Rouane*.

RHOD, *Rhodus*, Rod, wyspa Azyat. ku brzegom pośd. Natolii mająca wokół na *m.* 44. wzdłuż 16. w szerz 6. Powietrze ma dobre, grunta dofyć żyzne, ale źle uprawne. Sławna jest iż była mieszkaniem Kawalerow **S.** Jana Jerozolimskiego, działyj Maltańskich, od Wiel. Mistrza Fulkona de Villaret pod pan. Filipa Pięknego Krola Fr. do r. 1523. w którym Soliman wydarł ją W. Mistrzowi *Villiers-de l'Isle-Adam*, i przymusił go do nstąpienia z niey z całym zakonem. *M. S.* tegoż im. jest piękne i kilka mocnemi zamkami obronne, mające port dobry na brzegu wyspy wschodnim, przy ktorego wnięciu był wielki kolos 70 łazni wysoki, nogi tego tak rozkraczone i wyfolkie były, iż okręty pomiędzy nie przechodzić mogły. Robiony był z bronzu i przez trzęsienie ziemi obalony został. Nie jest już działyj w tym stanie, w jakim było za czasow Kawalerow. Niemasz na niey iak jedno miało i 6 miaszczek, *dł.* 46. *sz.* 36. 24.

RHODEN, *m.* Niem. w Hr. Waldeckim z zamkiem, o *m.* 8 na pośn. od Waldeku.

RHOD-ISLAND, wyspa Amer. pośn. w odnodze morkicy, która jest na pośd. nowej Anglii. Od niey bierze nazwiłko poblizki kray ziemi tegiey, czyniący jednę z 4 Prowincyi nowej Anglii; oblanuy jest morzem na w. i pośd. na z. ma Konnektykut, i na pośn. odnogie Maffachuszet. Jeden jest z 13 skonsfederowanych stanow. ob. stany ziednoczone Amer. i Pensylwania.

RHONE, *Rhodanus*, Rodan, rz. Fr. która wypływa w Walzyi, z góry *Fourche*, przechodzi przez jezioro Genewskie, i o *m.* 4 od Genewy niknie w skale, w krotce wydobywa się przerzyna powiat Lugduński, Dolinat, Langwedocya, Prowancyą, i wpada do Gofu Lugduńskiego, o *m.* 8 lub 9 od

Arelaty. Zabiera w siebie rzeki: Saone, Durance, Isere &c. Splawna jest od Pont-Arlon. ale zbytńia iey bytrosć czyni niebezpieczną na niey żeglugę. Przez traktat 1601. łoże iey i brzegi między Sabaudya i Brefcya należały do Francyi, ale przez traktat 1760. szrodek iey biegu służy za granicę tym dwom Prowincyom.

RHUNEN, ob. Ruen.

RIALEXA, albo **READETO**, *M.* Amer. pośn. w Prow. Nikaragua w nowej Hiszpanii. Leży w równinie nad rzeczką, o *m.* 2 od morza pośd. przy którym port tu jest dobry, w mieście i w okolicy dla wielości bagnow jest powietrze niezdrawe. *dł.* 290. 25. *sz.* 12. 25.

RIANS, *m.* Fr. w Prowancyi z tyt. Margr. główne miejsce dołiny tegoż im. o *m.* 5 na w. od Aix.

RIBADAVIA, *Ripadavia*, albo *Ripavia*, *m.* Hiszp. w Gallicyi z tyt. Hr. nad zbiegiem rzek Minho i Avia leżące, w gruntach najlepzel-Hiszpanii wydających wi-na. Oyczyzną jest Tom. Lemos, o *m.* 6 na pośd. ku z. od Orenfi. *dł.* 9. 50. *sz.* 42. 13.

RIBADEO, *Rivadum*, *M.* Hiszp. w Gallicyi z tyt. Hr. iz portem pięknym i dobrym. Jest blisko uyscia rz. Ribadeo, na schyłku skalistej góry, o *m.* 9 na w. ku pośn. od Mondonedo. *dł.* 10. 48. *sz.* 43. 44.

RIBAGONZA, Hr. Arragońskie na pograniczu Katalonii, dofyć rozległe, ale bardzo mało ośiadłe.

RIBAS, *Riba*, *m.* Hiszp. w nowej Kastylii z tyt. Margr. Wystawione było r. 1100. od *Ribas de Segovia*. Leży nad rz. Xatama, o *m.* 3 na w. od Madrytu.

RIBAUDON, *Sturium*, jedna z wysp *Hieres* zwanych.

RIBAUPIERRE, ob. Rappolsztein.

RIBCHESTER, wieś Ang. w Hr. Lankaster nad rz. Rible, blisko Prestonu.

RIBEMONT, *Ribodi mons*, m. Fr. w Pikardyi przy rz. *Oise*, na wzgórcze, z Opac. Bened. czyniącym 10000. liwr. Grod z tad r. 1766. przemiesiony został do *Guise*. Od *S. Quentin*, na w. ku pold. m. 4. dl. 21. 6. sz. 49. 48.

RIBENBUTEL, ob. *Ritzenbutel*.

RIBERA-GRANDE, *Ripa grandis*, m. na wyspie S. Jakuba najznaczniejszy z wysp Kapu Zielonego, z portem dobrym i Bisk. pod Metropolią Lizbońskiego. Biskup i Kanonicy powinni być rodem Portugalscykowie. W tym mieście mieszka wiel. Gubernator wysp Kapu Zielonego. Leży na 2 górach bardzo wyłokich po między które płynie rz. dl. 353. 50. sz. 15.

RIBLERS, m. Fr. w Delfinacie, w pow. Gapeńskim.

RIBNITZ, m. Niem. w Kłafztorze i lach tych panien w Państwie Rostockim, nad małą zatoką morską, o m. 5 na w. ku poln. od Rostoku.

RICEYS, (le) trzy m. Fr. w Burgundyi zalęczone obfitością win przednich, o m. 2 od Baru nad Sekwaną, 9 od Tonnere.

RICHÉLIEU, *Ri. olocus*, piękne m. Fr. w Piktawii z tytułem Xstwa Parostwa i zamkiem dobrym. Zbudowane było od Kardynała *de Richelieu*, r. 1637. Zdobio go rynek piękny, i ulice pod sznur prowadzone. Leży nad rz. *Amable* i *Vide*, o m. 11 na poln. od *Poitiers*, 10 od *Tours*, 61 od *Parryza*. dl. 17. 55. sz. 47. Tegoż jest nazwiska wiel. liczba wysp małych w Amer. poln. w Kanadzie; oblanych jeziorom S. Piotra, przy wnieściu rz. S. Wawrzeńca.

RICHEMONT, *Rigodanum*, m. Angiel. w Yorkshirze z tytułem Xstwa, posiadane od dziedzicow Karola Lenox Syna naturalnego Karola II. Wyfyla z Dep. na Parl. jest nad rz. *Swalą*, o m. 9 na poln. ku z. od *Yorku*. dl. 15. 42. sz. 54. 22. Jest na tegoż im. o m. 3 na po-

lud. ku z. od Londynu, s. pałacem rokosznych Krolow Ang. a w ktorym Edward III. Henryk VII. i Elżbieta Krolowa zycia dokończyli. Jest to jedno z naypiękniejszych miejsc w Anglii

RIDDAGSHAUSEN, blisko Brunświku Opac. protestanckich Teologow.

RIE, wyspa Fr. w Piktawii, o m. 6 od *Sables d'Olonne*, ma dwie wiel. parafie.

RIEDENBURG, m. Niem. w Bawaryi wyż. dependuje od Regencyi Muniichskiej, z zamkiem i tytułem Hr. o m. 15 na pold. od Muniichu.

RIEDLINGEN, *Riedlinga*, m. Niem. w Szwabii Austr. nad Dunajem, o m. 6 na pold. ku z. od Ulmy.

RIEDT, jedno z naypiękniejszych m. w Bawaryi, mające zamek, który opanowali byli Austr. r. 1742. Jest w regencyi Burghausenkiej, o m. 10 na w. od Burghausen.

RIENECK, Hr. w yr. Frankońskim i m. nad *Spefcharta*. posiadane poczęści od Grafov *Nossitz* *Rienek*, poczęści od *Arcy-Biskupa Mogunckiego*. Pierwi posiadają m. i zamek *Rienek* nad rz. *Simu*; do drugiego nal. m. *Lohr*, przy ktorym rz. tegoż im. wpada do *Mennu*. *Rienek*, ktorego część czwarta nal. do Hr. *Hanowii* jest o m. 9 na pold. od *Wurtzburga*.

RIESENBERG, lub *Riesenburg*, s. miejsce wygrana *Prokopa Razego* wodza *Hussytow* odniefioną nad Niem. r. 1431. Jest w Czechach w Cyr. *Pilzeńskim*.

RIESENBERG, lub *Riesengebirge*, czyli góra *Olbrzymia*, *Alentes Cerconofsi*, *Sudeti*, lub *Gigantei*, wiel. pasmo wysokich gór dzielących Czechy od *Szląska*, między *Cyrk*. *Buntzlau* i *Xstwie Jaworskim*. Naywyższa z nich zowie się *Schnce*, lub *Riesen-Koppe*, przez większą część roku okryte zawsze zostają śniegiem. Pionowa ich wyfokość wynosi na 3402. stop. Ob-

tnią one w ziola szczególne, rzadkie kruszywa i kamienie drogocenne. Czechom i Szlązakom służą niejako za Parometr do poznania odmian powietrza, podług wielkości lub mniejszości mgły, które je okrywają. Z gór tych wypływa rzek wiele i znajdują się na nich sławne źródła *S. Jana* uczęszczane dla wód bardzo skutecznych.

RIESENBERG, ob Risenburg.

RIETBERG, *Rietberga*, m. Niem. i Hr. rozciągające się wzdłuż na *m. 8* w szerz 2. Należy dzielić do Króla Prusk. jako część Olsztyński, jest o *m. na z. od Paderborny*.

RIETI, *Reate*, dawne i bogate M. Wło. w stanie Papieskim w Xwiewie Spoletańskim, na pogran. Abruzzi, z Bisk. Suffr. Papieża, leży nad rz. *Velino* blisko jez. tegoż im. o *m. 11* na pold. ku w. od Spoktu, 26 od Rzymu. dl. 30. 22. sz. 42. 25.

RIEUMF, m. Fr. w Gaskonii w Hr. Kowneńskim z sądem Krolew. o *m. 4* na pold. ku w. od Lombazy.

RIEUX, *Rivi*, m. Fr. w Langwed. wyż. z Bisk. założone r. 1317 pod Metropolią Tulozań. jest nad rz. Rife wpadającą nieco niżej do Garunny, o *m. 33* na z. od Narbonne, 10 od Tulozy, 170 od Paryża. Tegoż im. w Langwed. niż. z tyt. Hr. o *m. 4* na w. od Karkafenny. Inne w Brytanii nad rz. *Vilaine*, o *m. 2* na pold. od Redony.

RIEZ, *Reii Apollinarij*, piękne m. Fr. w Prowancyi z Bisk. Jest bardzo ludne i sł. zborem kościelnym r. 439. Leży nad rz. *Aubestre*, w równinie obfitej w wyborne wino i owoce dobre, o *m. 14* na półn. ku w. od Aix, 10 od Sisteron, 21 od Toulon, 156 od Paryża. dl. 23. 57. sz. 43. 52.

RIGA, ob. Ryga.

RIGAUT, (S.) Opac. Bened. o *m. 1* od *Charlieu*, czyni 1800 liwrow.

RIGNAC, m. Fr. o *m. 1* od Barbeslieux.

RIGNY le Feron, m. Fr. na przeciw *Ville neuve*, nad rz. *Vanne*. Tegoż im. Opac. Cyfter. blisko Vermanton, czyni 6000. liwr.

RIKA, M. S. Beglerbegatu Dyarbeckiego w Azji.

RILLE, m. Fr. w Andegawii z Przeorstwem Bernar. o *m. 3* od *Beaugé*, na w. Tegoż im. rzeka w Normandyi, która zaczyna się o *m. 4* od Sees, i wpada do Sekwany przy la Rogue. Nie jest sławną jak na *m. 3* od swego uścia. Tegoż im. Opac. męzkie, o *m. 1* od *Fougere*.

RIMINI, *Ariminum*, Arimin. M. Wło. w Romanii, która czyni część stanu Pap. z zamkiem i Bisk. pod Metropolią Wenecyjską. Dało się tu widzieć wiele pięknych starożytności i budowle wspaniałe i ozdobne. W tym mieście rodzili się Grzegorz Puścielnik, Piotr i Jakub Leoni, a r. 371. wiane tu było Concilium. Leży w równinie żyznej i dobrze uprawnej, przw. uścii rz. *Marechia* do morza Adryatyckiego. o *m. 8* od Rawenny, 7 od Pezzari, 58 od Rzymu. dl. 30. 5. sz. 44. 4.

RIMMAGEN, *Rigomagum*, m. Niem. w Xstwie Juliaceńskim nad Renem, o *m. 11* na pold. od Kolonii, R. 1633. spalone było od Szwedów. W poblizkości dają się widzieć różne starożytności Rzymskie.

RINCOPING, M. Duńskie w Nort-Jutlandyi w Diec. Rypenskiej nad brzegiem morskim ku z. od Rypeny na półn. o *m. 20*.

RINGSTED, M. Duńskie z Grodem na wyspie Zealandyi, w którym ukazują Groby Waldemara I. i Eryka pobożnego Królów Duńskich. dl. 20. 46. sz. 55. 28.

RINTLEN, *Rintelia*, obronne m. Niem. w Cyr. Welfalii z Akad. zał. r. 1621. od Ernesta Xięcia Holdenskiego. Opanowane było od Szwedów r. 1633. Jest nad

Wezcrą w Hr. Schawenburskim między Mindeno i Hameln, o *m.* 6 od Mindeny, nal. do Landgrafa Hessekasselskiego dl. 26 46. sz. 52. 18.

RIO-DA-VOLTA, czyli rzeczy: *Riviera de Volte*, rz. bardzo bystra w Afr. w Gwincii w Prow. pomorza złotego. wpada do morza, o *m.* 10 od Akkary, 18 poniżej Judy, nazwisko ma od bardzo kretęgo biegu.

RIO-DE-HACHA, rz. w Amer. pold. w Krol. nowej Grenady, od ktorey i Wielkorządztwo tegoż Krol. bierze nazwisko. Wpada do morza poln.

RIO de la Hacha, lub *Nuestra Senora de los Remedios*, m. Amer. pold. w Krol. Grenady, stol. Wielkorządztwa tegoż im. po nad rz. *la Hacha*, blisko morza poln. w gruntach bardzo żyznych. Niegdyś było znacznie bogate dla oblitego dawniej przy jego brzegach połowu perel. dl. 306. sz. 11.

RIO de la Madera, lub *Riviera du Bois*, rzeka nazwana leśną, z przyczyny wielości drzew, które z sobą niesie przy wylewie i zostawia na brzegach, jest w Amer. połud. w kraju Amazonow; wypływa z gór Potozow w Peru, i wpada do rz. Amazonow.

RIO de la Plata, lub rz. srebrna, ob. Plata.

RIO de dos Bocas, czyli rz. o 2 uściami, jest w Amer. pold. w kraju Amazonow. Czynią ją złączone 2 rz. *Guanapu*, i *Pakaias*.

RIO dos Ilheos, Kapitanat czyli pow. nadmorski w Brezylji. *San Georgio* jest jego M. S.

RIO-GRANDE, czyli rz. wielka, w Amer. pold. która bierze początek w Popaiante, przechodzi przez Krol. nowej Grenady i wpada do morza poln. trzema uściami. Zegluga na niey jest wygodna. Tegoż im. jest rz. i Kapitanat w Amer. pold. w Brezylji, który na poln. styka się z Potagionami, na z. z Tapuyami, na po-

łud. z Kapit. Tameraki, na w. z morzem poln. Portow ma bardzo malo. Natal-les-Reyes jest M. S. położone nad uściem rzeki.

RIO-JANEIRO, czyli rz. Stycznia wiel. bogate i naysiękniejsze M. Brezylji z Bisk. pod Metropolią Arcy Bisk. Beyu Wszytkich SS. Leży o *m.* 2 od uścia Rio-Janeiro w Kapitanacie tegoż im. Benedyktyni mają tu dom wspaniały, i Jeznici wprzod mieli takiz. Mieszkańcy poczytani są za ludzi bardzo rozwiązłych, mają swego Gubernatora i sądy zwane *Relatio*. Poblizkie minery złote i dyamentowe stają się źródłem wiel. bogactw dla miasta. Port tu leżący jest na podziw piękny i obżerny, ktorego wnieścia broni zoblizko fortec ofadzonych piękną zbroją bronzową, jest to port najmocniejszy po Gibraltarze. Z tym wszystkim Dugał Tronin opanował go i złupił r. 1711. Kościol Katedr. jest pod tyt. S. Sebestyana zaś. pod pan. Don Sebestyana od Portugal. którzy opanowali to M. i krayten pod tenże czas r. 1558. przez co częstokroć Woyazerowie zowią to M. od S. Sebašt: który nie nazwiskiem, ale Patronem tylko jego jest. Leży pod samym Tropikiem. dl. 337. sz. pold. 22. 54.

RIO-NEGRO, czyli rz. czarna, znaczna rz. Amer. pold. w kraju Amazonow, wpada do rz. Amazonow, przy ktorey uściu mają Portugal. fortecę.

RIO-PARIA, ob. Orenoque. RIO-REAL, rz. Amer. pold. w Brezylji, źródło iey nie jest dotąd odkryte, mówią iż dwoma korytami rozciągającemi się na 150. 200. i 240. *m.* płynie, i ze przez długi czas przebiega, łącząc swe wody z rz. S. Franciszka.

RIOM, *Ricomagus*, bogate i znaczne M. Fr. drugie w Arwernii mające swe sądy. i Wielkorządztwo. Wzięte było od Filipa Augusta po kilku atakach, ztąd byli

rodem Aune du Bourg, Genebrard, fl. Piotr i Jan Sirmoud, Soanen, i Aug. Toutte. Ma wody mineralne, leży na wzgórkach, o m. 3 od Klermontu, 19 od Moulins, 86 od Paryża. dł. 20. 46. sz. 45. 51.

RIO-DES-MONTAGNES, m. Fr. o m. 12 na półn. ku z. od St. Flour.

RIONS, *Reontium*, m. Fr. w Akwitani w pow. Burdegalskim, o m. 3 na w. od Burdegali.

RIOXA, *Ruconia*, mała Prowincya Hiszp. w Kastylii dawniej, kraj bardzo piękny i obfity w zboża, wino i miód, od rz. Oxa, która przez nią płynie, bierze nazwisko.

RIPA-TRANSONE, *Cupra montana*, małe ale piękne, bardzo ludne i mocne M. Włó. w Państwie Pap. w Marchii Ankonitańskiej, z Bisk. pod Metropolią Nermeńskiego. Leży o m. 2 od Goffu Weneckiego, 2 od Montalty, 3 od Fermo. dł. 31. 17. sz. 43.

RIPAILLE, zamek w Sabaudyi w pow. Szablauńskim nad jez. Genewieńskim. Amadeusz z Sabaudyi Antypapa pod im. Felixa V. w tym zamku znalazł swe schronienie, i w nim prowadził życie rozkoszne i pełne delicyi, co dało początek przysłowiu: *Faire Ripaille*. Jest o m. 1 na półn. od Thonon. dł. 24. 10. sz. 46. 23.

RIPEN, *Ripa*, M. Duńskie w Jutlandyi półn. stol. Diec. Rypeńskiey, ktorey Bisk. jest pod Metropolią Lundeńskiego. M. ma port dobry, zamek, z Kollegiá, z ktorych w jednym znajduje się biblioteka publiczna. W Katedrze dają się widzieć groby Królów Duńskich. Leży Ripen przy uściu rz. Nipfay, w okolicy obfitey w wyborne pasze, żywiące liczne trzody wołów najlepłszych w Danii, o m. 18 na półn. ku z. od Slezwiku, 22 od Wiburga, dł. 26. 25. sz. 55. 25. Diec. Rypeńska jest znaczną Prowin. Król. Duńskiego, ma na pół-

noc Diec. Wiburską i Arhuską, na półd. Xstwo Slezwickie, obiewa zaś ją morze na w. i z.

RIPPON, *Uiponium*, m. Angiel. w Yorkshirze, fl. wiel. fabryką sukien i ostrogów. Wyśła z Dep. na Parl. Leży nad rz. Youet, o m. 73 na półn. ku z. od Londynu. dł. 15. 58. sz. 54. 3.

RIQUEVILLE, ob. Reichenweyer.

RIQUIER, (S.) S. *Ricardi fanum*, dawne m. Fr. w Pikardyi, w Hr. Ponthieu, z fl. Opac. Bened. czyniącym 24000. liwr. Leży w okolicy urodzajnej nad rz. Cardon, o m. 6 od Ambianu, 2 od *Abbeville*, 38 od Paryża. dł. 19. 26. sz. 50. 10.

RIS, *Rivus*, m. Fr. w pow. Burbońskim, na wzgórkach, o milę od *Vichy*.

RISCLE, m. Fr. w Armańaku, o m. 3 na w. od *Aire*.

RISENBURG, *Risenburga*, m. Pruskie w Cyr. Kwidzińskim, dawne i zna. z zamkiem zapadłym. Kromergero *Prabuta* i niekiedy *Wąbrzeznem* zowie. R. 1414. wzięte od Polaków, a 1421. od tychże złupione, i spalone było. Stolicę tu swą dawniej mieli Pomezzańscy Bisk. R. 1628. w czasie układania pokoju Polacy tu swe czynili tranzakcye. Leży na górze nad rz. Liebą, o m. 3 od Kwidzyna.

RISPEN, ob. Roswein.

RITZENBUTEL, lub RIBENBUTEL, powiat Xstwa Bremeńskiego w końcu jego półn. leżący. Długi jest na m. 4. szer. 2. Od r. 1303. nal. do miasta Hamburga, ktore tu corok nowego posyła rządzącę, jednego zawsze z Rayców Hamburgskich.

RIVA, obronne M. Włó. w powiecie Trentyńskim z zamkiem *Rocca* zwanym. Wzięte było od Fr. r. 1703. Leży przy uściu rzeczki do jez. Guarda, o m. 7 na półd. ku z. od Trentu. Okolica rodzi obficie zachwalone cytryny i poma-

rańcze. dł. 28. 21. sz. 45. 48. ob. Wahlestadt.

RIVALLO, m. Wło. w Kroleſt. Neapol. w Prow. Laworze, leży na górze, o m. 8 od Neapolu.

RIVEDÉGIE, w pow. Forez; *Rives*, w Delfinacie; *Riveſalles*, w Hr. Ruffylońskim, o m. 2 od Perpinjanu nad rz. Egli, zalecone dobremi winami, są małe m. Fr.

RIVIERE-VERDUN, mała kraina Fr. w Hr. *Comminges*. *Riviere-Thibouville*, m. Fr. w Normandyi, m. 8 na półn. ku z. od Ebroeki, 10 od Lilleux.

RIVIRIE, m. Fr. w pow. Forez, o m. 6 na półn. od S. Etienne.

RIVOLI, *Ripula*, m. Wło. w Xſtwie Piemontekim, bardzo ładne, z pięknym zamkiem, w położeniu trochę górzystym, ale wesołym, i w gruntach żyznych, o m. 2. na z. od Turynu. dł. 23. 6. sz. 44. 53.

RIVOURE, Opac. Fr. Cyſter. czyni 5000. liwr. o m. 2 na w. od Troyes.

ROA, *Secontia*, mocne m. Hiszpańskie w dawney Kaſtylii, z dobrą Cytadellą i pięknym pałacem. Leży nad rz. Douero, w obſzerney i urodzayney równinie, obſtey w wino, zboża &c. o m. 4 od Arandy, 30 od Madrytu. dł. 14. 20. sz. 41. 48.

ROANNE, ob. Ronanne.

ROBNETLAND, czyli wyſpa Robin, w Afr. ku Kapowi dobrej nadziei położona, przy wniyſciu Golfu *dela Table*. Ma w około na m. 3. Nazwiſko bierze od wiel. mnoſtwa krolikow tu znaydujących ſię. Jeſt bezludną. dł. 17. 40. sz. półd. 33. 50.

ROBEQUE, m. Fr. w Artezji z tyt. Xſtwa, o miłę od St. Venant.

ROBIL, lub REIL, *Rebellia*, m. Niem. w Xſtwie Meklemburſkim, nad jez. Muritz, o m. 14 na półd. ku w. od Guſtrowa.

ROCCA d'Anfo, bardzo mocne m. Wło. w Pańſtwie Weneckim, w pow. Breſcyanſkim, nad jez. Idro. dł. 28. 2. sz. 45. 50.

ROCCA di Annona, lub Rocca d'Arezzo, są dwie fortece w Xſtwie Monſerrackim, obydwie leżą na górze, i na trakcie z Aſti do Alexandryi, nad jez. Tanero.

ROCCA-BRUNA, m. w Xſtwie Monachyſkim, *Rocca-gorgia*, w Pańſtwie Papiezkim, i *Rocella*, w Kroleſtwie Neapolit. w Kalabr. i są małe m. na górach położone, mające tyt. Xſtwa.

ROCHE, (1a) *Rupes Ardenna*, m. w Niderl. Anſtr. w Xſtwie Luxemburſkim, w leſie Ardęńskim z mocnym zamkiem wyſtawionym na ſkale. dł. 23. 26. sz. 50. 5. Tegeſ im. Opac. Auęuſt. o m. 8 na półd. ku z. od Paryża, czyni 1500. liwr.

ROCHE-BARON, włość Fr. w pow. Forez, o m. 8 na półd. od Montbrifon.

ROCHE-BERNARD, (1a) *Rupes Bernardi*, m. Fr. w Brytanii nad rz. Vilaine, o m. 4 od iej uſścia, 9 na w. od Vannes, ma tyt. Baronii.

ROCHE-CHOUART, *Rupes Cavardi*, m. Fr. na pogram. Piktawii i pow. Lemowiceńſkiego z tyt. Xięſtwa i zamkiem na wierzchu góry leżącym, na ktorey ſchylku zabudowane jeſt m. przy rz. wpadającej do *Vienne*. Od niego znakomity dom we Fr. bierze nazwiſko, leży o m. 5 na półd. od Conſolens, 25 od Poitiers, 82 od Paryża. dł. 18. 30. sz. 45. 43.

ROCHE-DERIEU, (1a) m. Fr. w Brytanii, ſl. obłężeniami, ktore wyrzymało i potyczką tu ſtoczoną r. 13 7. jeſt o m. 2 na półd. od *Treguier*.

ROCHE-DONNEZAD, w Arwernii, i *Roche-en-Reynter*, o m. 5 na półd. od *Puy-en-Velay*, są m. Fr. małe.

ROCHE-FOUCAUD, (1a) *Rm-*

pes Facaldi, M. Fr. w pow. Angulemskim z zamkiem i tyt. Xiśwa Paroisswa, który nosi jeden z najsłynniejszych domów we Fr. Leży nad Tardoure, o m. 5 od Angulemy, 95 od Paryża. dl. 18. 1. sz. 45. 44.

ROCHE-GUYON, (la) zamek z tyt. Xiśwa w pow. Wexenskim Fr. nad Sekwaną, o m. 3 niżżej Nantes.

ROCHE-POSAY, *Rupes Posay*, m. Fr. w Turonii, zalecone wodami mineralnemi, o m. 4 powyżej *Crisiche* nad *Creuse*, o m. 8 od Leches. dl. 18. 32. sz. 46. 45.

ROCHE-SUR-YON, *Rupes ad Tonem*, m. Fr. w Piktawii z tyt. Xiśwa, nal. do domu Aureliańskiego, jest położone blisko rz. Yony, o m. 5 na półn. ku z. od *Lupou*, 85 od Paryża. dl. 16. 12. sz. 46. 33.

ROCHEFORT, *Rupifortium*, Rofzfort, piękne i znaczne M. Fr. w pow. Alteańskim, z portem bardzo wygodnym. Zal. było od Ludwika XIV. r. 1664. który w nim postanowił Departament żeglugi morskiej, zdobną go, szpital wspaniały, zbrojownię i magazyny dobrze opatrzone. Leży nad Charente, o milę i pół od iewy uścia, które tu wniyście obronne jest kilka twierdzami, niedopuszczającemi przystępu okrętom, któreby chciały tu zawinąć, o m. 3 na półn. od Bronage, 6 od Rupelli, 102 od Paryża. dl. 16. 41. sz. 46. 2.

ROCHEFORT, m. Fr. w pow. *Beauce*, o m. 2 na półn. od Dourdan, nad strumykiem z tyt. Xiśwa. Tegoż im. w pow. Forez nad rz. Lignon, o m. 4 na z. od *Feurs*. Inne w Arwernii, o m. 6 na pold. ku z. od Klermentu. Także w pow. Belloioceńskim, o m. 5 na w. od Rouanne. Inne o m. 5 od *Puy en Velay*.

ROCHEFORT, m. w Niderlandzie Austr. w pow. Condros, z tyt. Hr. i pięknym zamkiem. Le-

ży między skałami na gran. Bisk. Leodyjskiego i Xiśwa Bouillon, m. 1 od S. Huberta, 6 od Dinant, 20 na półn. ku z. od Luxemburga. dl. 22. 5. sz. 50. 9.

ROCHELLE, (la) *Rupella*, Rofzel, piękne, wielkie, mocne, bardzo bogate, i bardzo ft. M. Fr. stol. pow. Alteańskiego z portem jedynym z najszygodniejszych i najsilniejszych, z Bisk. pod Metropolią Burdegal. zal. r. 1649. z Kollegium i Akademią nauk wyzwoionych, szkołą Doktořką, Anatomii, Botanki &c. Z Wielkorządztwem 5. Powiatow, sądami i z mennicą. Budowle tam są piękne utrzymujące się na arkadach i przysionkach. Hlac zamkowy jest jeden z najsilniejszych w Krol. Handel tam bardzo kwitnie, a zależy oobliwie na winie, gorzałce, soli, papierze, płótnie, serży &c. które towary ztamtąd przesyłają do Ameryki. Kalwini opanowali to M. r. 1557. i długo się w nim bronili, ale Lułwik XII. głodem przymusił ich do poddania się r. 1628. po obłężeniu 13 miesięcy, jednym z najsławniejszych, które opisał historye. Było to M. oyczyną Pawła *Colomies*. Leży nad Oceanem, o m. 15 na półn. od Burdegali, 2 od Nantes, 69 od Orleanu, 103 od Paryża. dl. 16. 24. sz. 46. 9.

ROCHEMACHERN, m. w Xiświe Luxemburkskim nad rz. Mozellą, z zamkiem bardzo obronnym, nal. do domu Hr. Badeńskich. Wzięte i złupione było od Fr. r. 1609. o m. 6 na półn. ku w. od Luxemburga. dl. 24. sz. 46. 36.

ROCHE-MAURE, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o milę od Montelimaru.

ROCHES, Opac. Cyster czyni 4000. liwr. o milę na z. od *Cosne La Rocheserviere*, m. w Piktawii, o m. 5 na w. od *Machezhou*.

ROCHESTER, *Roffa*, dawnem. Angiel. w Kentshirze z Biskup. i tyt. Hr. Wysła 2 Dep. na

Parl. leży nad rz. Medway, nad którą tu postawione mosty kosztem Roberta Knolls pod pan. Henryka IV. naysiękniejsze są w Anglii, o *m.* 15 na pold. ku w. od Londynu. dl. 18. 4. sz. 51. 22.

ROCHLITZ, dawne M. w Margr. Misnii, z tyt. Hr. i pięknym zamkiem w Cyr. Lipskim nad Muldą, na ktorej jest most kamienny długi 260 stop. Mieszkańcy dobre sukna i płotna robią. Jest o *m.* 7 na pold. ku w. od Lipska.

ROCHMANÓW, m. w Woi. Wolyńskim w gruntach żyznych nad Willą od Krzemieńca na w. *m.* 8.

ROCHONOWKA, w Woi. Braclawskim od Przyłuki na pold. *m.* 2.

ROCHSBURG, zamek rezydencyonalny nad Muldą w Saxonii wyż. Grafow na Schonburgu, o *m.* 4 poniżej Zwickau.

ROCKENBURG, ob. Rogenburg.

ROCKENHAUSEN, m. Niem. w Palatynacie niż. o *m.* 8 na pold. ku w. od Dwóch mostów.

ROCOZEL, ob. Fleur.

ROCOUX, wieś w Niderlandzie, blisko Leodyum, fl. wygrana od Fr. potyczką r. 1746. dnia 11. Października.

ROCROY, *Rupes Regia*, mocne m. Fr. w Szampanii, w pow. Reteleńskim, fl. potyczką, którą Xżę Kondenz, natenczas ielcze Xżę d'Enghien wygrał na Hiszpa. r. 1643. d. 19. Maia. Leży w rowinie otoczony lasami na gran. Hannonii, o *m.* 2 od Mozy, 5 od Marienburga, 20 na pold. od Retełu, 51. od Paryża. dl. 22. 11. sz. 49. 55.

RODA, m. Niem. z grodem w Xstwie Altenburskim, o *m.* 3 od Jeny. Jest pow. tegoż im. w Turyn-gii, o *m.* 3 na pold. od Mansfeldu, nal. do domu Elektoralnego Saxonii.

RODACH, m. Niem. w Frankonii, w Xstwie Koburskim, o *m.*

6 na pold. ku z. od Koburga.

RODAS, forteca Bengalska, w państwie wiel. Mogola. Leży na górze, o *m.* 82 od Agry. dl. 102. 20. sz. 25. 22.

RODENBERG, m. Niem. w Hr. Schaumburskim, zalecone wodami mineral.

RODEN-MACHEREN, ob. Roche-macheren.

RODESTO lub Rodosto, *Rhaedestum*, m. Turcyi Europ. w Romanii z portem, jest w bardzo miłym położeniu na schyłku góry, po nad morzem Marinora, o *m.* 5 na pold. ku z. od Heraklei, 25 od Konstantynopola. dl. 45. 12. sz. 40. 56.

RODEZ, *Segodunum Rutheni*, dawne i piękne M. Fr. stot. pow. Ruteneńskiego z Bisk. założonym r. 450: pod Metrop. Albeńkiego, z śladami; ma bardzo piękne Kolegium i Katedrę, ktorej dzwonnica fl. jest dla swej wyłokości. Leży nad *Avenirou*, o *m.* 60 na w. od Burdegali, 18 od Mende, 28 od Tuloży, 128 od Paryża. dl. 20. 14. sz. 44. 21.

RODOLPHSTADT, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim, zbudowane od Rudolfa II. Ces. z przyczyny szyb frebrynych, ktore wokolicy znajdowały się.

RODRIQUE, wyspa za Kappem Dobrey nadziei leżąca pod pan. Fr. jest małej wagi, sz. pold. 19. 40.

ROE, (la) m. Fr. w Andegawii, o *m.* 7 na z. od *Chatsaugontier*, z Opac. Augustyn. czyniącym 2800. liwr.

ROEDELHEIM, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. nad Niddą, o *m.* 2 na z. od Frankfortu.

ROEMHILD, m. Niem. w Frankonii w Xstwie Henneberkim, nal. do domu Sałkiego, o *m.* 13 na pold. od Smalkaldy.

ROETEL, ob. Rotelen.

ROEUX, piękne m. Niderlandu Austr. w Hannonii z tyt. Hr. •

m. 3 od Mons.

ROGGENBURG, lub **ROKENBURG**, Opac. Norbert, którego Opac. jest Pralatem Szwabii, o m. 4. od Ulmy.

ROGOW, w pow. Wilkomir. z kościołem fund. od Ogińskich.

ROGOZNO, m. Prus. w Woiew. Chełmińskim, z zamkiem założonym około r. 1293. W woynach Krzyżackich wiele kłesk poniosło od ognia i oręża. Leży na z. Chełmna. Jest pod pan. Prus. Należało wprzod do Ekonomii Krol.

ROGOZNO, *Rogosna*, m. w Woiew. Poznańskim dawniey obronne, z Katedralną i Stwem placącym kwarty 4125. zł. Emphit. Szoldrskiego. Miało dawniey znaczny zamek. Leży nad rzeczką, o m. 5 na poln. od Poznania, 6 od Gniezna. dt. 42. 6. sz. 54. 6.

ROGUINS, m. Fr. w pow. Bellowaczeńskim, o m. 2 od *Rouanne*.

ROHACZOW, znaczne M. w Woiew. Mińskim, dawniey słownięrbdo. po zahranii jego od Moskwy, jest stoł. Prow. Rohaczowskiej należący do Wielkorządzstwa Mohylowskiego. Leży nad uściem Dnyca do Dniepru, między ich korytami, od Bobruyska. m. 11. od Mohilowa 20. dt. 49. 15. sz. 53. 12. Mieyscem wprzod było seymikowi i ładow pow. Rzeczyckiego, teraz Rzeczyca.

ROHAN, m. Fr. w Brytanii z tyt. Xłtwa Parołwa. Jest nad rz. *Aoufle*, o m. 10 na poln. ku z. od Vannes. dt. 14. 43. sz. 48. 2.

ROHATYN, m. wprzod w ziemi Halickiej z stwem, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim. Dawniey było opasane, i miało zamek na wzgórk. Leży w piękney rowninie nad rz. Rohatynką, o m. 10 od Lwowa ku pold. 2 na z. od Breżan.

ROKITNICA, w Przemyślskim, dobra dawniey familii Derżniakow, z których ta się pisze;

Jest pod pan. Austr. o milę od Pruchnika ku w.

ROKITNO, m. w Woiew. Kiiowski, dawniey dosyć obronne, niedaleko lewego brzegu rz. Rosfy. Strumyk wpadający do Rosfy płynie środkiem jego, leży o m. 5 poniżej Białocerkwi.

ROKITNO, m. w Woiew. Brzeskim Lit. między bagnami, od Oleśka na połu. ku z. m. 4. Tegoż im. m. w Woiew. Wołyńskim.

ROKIZAN, m. Krol. w Czechach w Cyr. Pilzneńskim, zalecone kuźniami, wzięte było i spalone od Zyki r. 1421. ale potym na nowo zabudowane jest, leży o m. 4 na w. od Pilzna.

ROLAND albo **RULAND**, m. Niem. w Łuzacyi wyż. nad Elsterą czarną, o m. 7 na połu. od Drezna.

ROLDUC, *Roldia Ducis*, m. Austr. w Xłstwie Limburskim z zamkiem, i Opac. Kanonikow Regul. o m. 3 na połu. od Akwizgranu, 5 na w. od Walkenburga. dt. 23. 55. sz. 50. 52.

ROLLOT, m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od Montdidier.

ROM, albo **ROM**, *Roma*, wyspa Duńska ku brzegom zachodnim Sud-Islandyi, między wyspami Manuą i Sylto. Długa jest na m. 2 szer. na m. 1. Zuayduie się tu kilka wsi, z których przy dwoch jest port mały.

ROM, *Rosanum*, m. Fr. w Piktawii, nad rz. Dive, o m. 4 na pold. od Lufignan.

ROMA, ob. Rzym.

ROMAGNIA, albo **ROMANIOLA**, *Romania*, Prow. Włoc. w stanie Papiezkim: Gran. na połu. z Xłstwem Ferrarskim, na pold. z Toskańskim i Urbińskim, na w. z Gólfem Weneckim, na z. z pow. Bonońskim, i częścią Toskanii. Jest to kraj na podziw żyzny, obfitnie w dobre wina, zboża, owoce wyborne, oliwę, zwierzynę, pastwiska, kruszce, wody mineralne, a nadewszystko żupy solne, które nie-

małą część czynią tey prow. dochodow. Rowenna jest M. S.

ROMAGNE, (la) m. Fr. w Audegawii, inne w Piktawii, o m. 4 od Vivonne.

ROMAIN, (St.) m. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 1 od Aubeterre, inne o m. 5 na pold. od Angulemy, inne w Normandyi m. 1 od Harfleur, inne w pow. Forez, o m. 1 od Montbrison. Także Opac. August. w Blaye.

ROMAIN - Moutier, *Romanum Monasterium*, piękne m. Szwajcarskie w pow. Romand, stol. Grodu, z zamkiem. Leży pod górą wysocką, o m. 4 na pold. ku z. od Ywerdunu.

ROMAN, (S.) Kap na połud. wyspy Madagaskary.

ROMAND, pow. Szwajc. graniczny na pold. z Walezyą i Sabaudyą, na z. z pow. Gex i Franzkontein; rozciąga się w Kantonie Bernuńskim i Fryburskim nakształt troykąta, długi na m. 24. dzieli się na 13 Grodow.

ROMANEE, wieś Fr. w Burgundyi blisko Nuits, st. dobrimi winami.

ROMANIA, *Romelia*, lub Tracya, Prow. Turcyi Europ. mająca na poln. Bułgaryą, na w. morze czarne, na pold. Archipelag i morze Marimora, na z. Macedonią i Bułgaryą. Jest to kray żyzny w zboża i pastwiska, obfity w minery srebra, ołowiu, i halnu. Zostaie pod rządem Bafzy, ktorego rząd jest nayobfzerniejszy w Turcyi Europ. Przemieszkuje zaś w Sophia. Niekiedy pod im. Romelii oznaczaia wżyskie kraie Turkow w Eur.

ROMANO, *Romanum*, m. Włó. bardzo ludne w Bergamasku, w Państwie Weneckim, nad rz. ktora płynie między Oglia i Serio. Handel znaczny prowadzi zbożem.

ROMANOW, m. w Woi. Kiowski z stwem placącym kwarty 4162. zł. Leży nad rz. Kaminczą, powyżej Trylisy, o m. 2. Tegoż im.

m. Mosk. w Wielkorządztwie Jarostawskim nad Wolgą. Inne w Xięstwie Woroneckim, nad rz. Woroneczą.

ROMANOWO, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xięstwie Stuckim, na z. ku polu. od Stucka, o m. 3. leżące. Tegoż są im. dobra w pow. Orszańskim na w. Kopysia. Także w pow. Rzeczyckim pod pan. Rossyi.

ROMANS, *Romanum*, m. Fr. w Delfinacie, drugie w pow. Wiennuńskim, leży w piękney równinie nad Issrą, o m. 3 od Rodanu, 10 od Gracyanopolu, 12 na pold. od Vienne, 118 od Paryża. dł. 22. 42. sz. 45. 6. ob. Bernard, Albon.

ROMATUI, nad Rodanem między Awenionem i Bancaire, o m. 2 od obydwóch.

ROMATYNCE, m. w Woi. Podolskim nad rz. Sebrowką wyżej Satanowa.

ROME de Tarn, (St.) m. Fr. w pow. Ruteneńskim nad Tarną, o m. 4 na poln. od Vabres; o miłę od tego jest m. *S. Rome de Cernon*.

ROMENEY, m. Ang. w Kentshirze, z tyt. Hr. wysyła dwóch Dep. na Parl. leży o m. 10 na połud. ku z. od Kantorbery. dł. 18. 40. sz. 50. 58.

ROMHILEN, ob. Roembild.

ROMITEN, m. Inflantkie nad jez. Luban. dł. 50. 11. sz. 57. 2.

ROMONOSADY, Krolewiczyczna w pow. Kowieńskim, pfaci kwarty 21. 104. Blizko Roszkowa.

ROMONT, lub ROMDMONT, *Rotundus Mons*, piękne i mocne M. Szwajc. jedno z znaczniejszych w Kantonie Fryburg. z tyt. Hr. Leży na górze okrągley, ktora się przez całą okolicę ciągnie, o m. 4 od Fryburga. dł. 24. 52. sz. 46. 46.

ROMORANTIN, *Rivus Morentini*, m. Fr. w pow. Blezeńskim z zamkiem, st. urodzeniem Reginy Klaudyi żony Franciszka I. Leży nad potokiem Morentyn, który

wpada do Sandry, o *m.* 40 od Parvya, 18 na w. od Tours, 12 od Bleyz.

RONCEVAUX dolina, w Krol. Nawarry, między Pampeluną i *St. Jean Pied de Port*. Przednia straż Karola W. porażona tu była r. 778. od Lupa Xcia Gaskonii i od Saracenow. Znajduie się tu Przeorstwo.

RONCHAMB, m. w Fran-
zkoście, o *m.* 2 na w. od Lure.

RONCHEVILLE, ziemia z
tyt. *Vicomte*, w Normandyi bli-
zko *Pont l'Éveque*

RONCIGLIONA, *Ronci-
glio*, piękne m. Wło. stoł. krainy
tegoż im. zawartey w Patrymon-
nium S. Piotra, nal. teraz do Pa-
pieża, jest bogate, dobrze osiadłe
i położone nad Tereią, o *m.* 5 na
pold. od Witerbu, 11 od Rzymu.
dl. 29. 50. sz. 42. 15.

RONDA, *Arunda*, piękne i
mocne M. Hiszp. w Krol. Grenady
na granicy Andaluzyi, z zamkiem
i tyt. większego M. Ferdynand Ka-
tolik zdobył je na Maurach r. 1485
Leży na skale bardzo przerwisley
przy rzece *Rio Verde*, do ktorey
się stępuje przez piękne schody, o
m. 8 od Gibraltaru na pośn. 25 na
pośn. ku w. od Sewilli. dl. 12. 43.
sz. 36. 32.

RONEYBY, albo **RUNEBY**, m.
Szwed. osiadłe, w Prow. Blekingii,
otoczone skalami, leży o *m.* 1 od
morza.

RONGEVILLE, Opac. Nor-
bert. w Diecezji Tulońskiej, bli-
zko *Commercy*.

RONNEBURG, m. w Xię-
stwie Altemburskim, o *m.* 6 na z.
od Altemburga, z zamkiem i Gro-
dem.

RONNOW, Hr. w Czechach
w Cyr. Czaślawskim, o *m.* 3 na
w. od Czaśława. Inne tegoż im.
w Cyr. Boleślawskim, o *m.* 3 na
pold. od Boleśława.

RONSBURG, m. Czeskie w
Cyr. Pilznińskim, o *m.* 9 na pold.

ku z. od Pilzna.

ROSENAC, m. Fr. w pow.
Angulemskim, o *m.* 8 na w. od
Angulemy.

ROPCZYCE, m. w Woi. San-
domirskim, drzewem zabudowane;
leży o *m.* 1 od Sędziszowa, 2 od
Wielopola. Zdobí go dawny ko-
ściół. Jest pod pan. Austr. w Cyr.
Pilznińskim.

ROQUE, (*la*) *Rupes*, m. Fr.
w Langwedocyi, o *m.* 2 na w. od
Milhaud. Jest w położeniu bar-
dzo pięknym, i trudny ma przy-
stęp. Xżę de Rohan, Herzt Prote-
stantow, nadaremnie kuśił się o o-
panowanie tego, wojując o religią.
Inne tegoż im. m. jest w Ruffyonii
nieдалeko od Perpinianu.

ROQUE, (*Cap de la*) Przy-
ładek dołyć wysoki, o *m.* 7 na z.
od Lizbony. Okręty mające zawi-
nąć do Lizbony, tu stawiają dla po-
wzięcia wiadomości, i opatrzenia
się.

ROQUEBRUNE, ob. Rocca
Bruna.

ROQUECOURBE, m. w
Langwedocyi, o *m.* 2 na pośn. ku
w. od Castres.

ROQUEFORT, m. Fr. w pow.
Ruteneńskim gdzie robią przednie
fery.

ROQUEFORT-de Marsan,
m. Fr. w Gaskonii nad rz. Douze,
o *m.* 3 na pośn. ku w. od Mont de
Marsan.

ROQUELAURE, m. Fr. w
Armaniaku, o *m.* 1 od *Auch*, z ty-
tułem Xiśwa Parostwa.

ROQUEMADOUR, *Rupes
Amatoris*, m. Fr. w pow. *Querci*,
o *m.* 5 na pold. ku w. od Sarlatu.
Jest tam Opac. sekularyzowane pod
tyt. Nays. Panny.

ROQUEMAURE, *Rupes
Maura*, m. Fr. w Langwedocyi niż.
z tyt. Baronii, leży blisko Rodanu
na skale przepaścistej, o *m.* 2 na
pośn. od Awenionu. dl. 22. 28. sz.
44. 3. Papież Klemens V. tu umarł
r. 1314.

ROQUETTE, we Fr. o m. 3 od Castres. Widzieć tam Jaskinią, w ktorej bawił się obłobnością S. Dominik.

ROQUEVAIRE, *Rupes Vario*, m. Fr. w Prowancyi nad rz. *Veauune*, o m. 4 na w. od Marsylii.

RORE, ob. Pont-Gibaut.

ROS, m. w pow. Wolkowyskim, z swem plac. kwarty 150. zd. Jest o m. 2 od Wolkowyska. Tu blisko płynie rz. Rosa, bieg ma ku poln. i wpada w pow. Grodzieńskim do Niemna.

ROSALTA, forteca Amer. w Luizyanie nad rzeką Missisipi.

ROSAY, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 2 na pold. od Mantes. Ob. Rosoy.

ROSBACH, wieś Niem. w Cyr. Saxonii wyż. buzko rz. Sali, niedaleko od Naumburga i Meremburga, fl. bitwą między Prusakami i Francuzami tam stoczoną w Listopadzie, r. 1757.

ROSCHAC, *Rofanum*, piękne m. Szwayc. nal. do Opata S. Galla. Leży nad jez. Konstancyjskim na przeciwko Lindawy. Ma port wygodny, i znaczny handel prowadzi zbożem, solą, owocami, płotnem, bydtem i winem.

ROSCHILD, Roschilda, *Roschildta*, dawne M. Duńskie na wyfpie Zeelandyi, z Bisk. nal. do Metropol. Kopenhagkiej, na Akademii. SI. jest traktatem tu zawartym r. 1658. między Szwedami i Duńczykami. W Katedralnym kościele dają się widzieć groby Królów Duńskich. Leży w głąb małej odnogi morskiej, o m. 6 na pold. ku z. od Kopenhagi, 26 od Arhus. dl. 29. 55. sz. 55. 40.

ROSCHINAR, m. Transylwanii w Hr. Hermanzadzkim, jest stolicą Biskupa dla Włochow mieszkałacych w Transylwanii.

ROSCOFF, port Fr. w Bretanii, o m. 1 od *St. Malo*.

ROSCOMMON, *Roskomena*, *Roscomenum*, m. Irlandzkie w Prowin. Konnacyi, o m. 27 na z. ku poln. od Dublinu, posyła i Deput. na Parl. Od niego berze nazwisko Hr. ktore ma dl. m. 18. sz. m. 7. Jest to kraj żyrny i rowny.

ROSEBECK, *Rosebequum*, wioska w Niderlandzie, o m. 3 na poln. od Courtray, fl. potyczką r. 1382.

ROSEMBERG, Rozemburg, m. Pruskie w Pomoraniu z zamkiem zal. okolo r. 1289. zniszcz. ne pożarem r. 1400. ied w Cyr. Kwidzińskim nad z. jez. Tegeoz im. m. Węgierkie w Hr. Liptowskim.

ROSENAU, ob. Roznawa.

ROSENBERG, nazwisko dwóch m. Niem. z ktorych jedno teży w Czechach w Cyr. Bochińskim, o m. 7 na pold. od Budweis, drugie w Szląsku w Xłwie Opolskim, o m. 10 na poln. ku w. od Opoła. Jest także majtność tegoż im. w Bisk. Wirtburkim, o m. 18 na poln. od Wirtzburga.

ROSENFELD, *Rhinflavia*, m. Niem. w Cyr. Szwalbim, w Xłwie Wirtemberskim nad rz. Taubach, o m. 3 na pold. ku z. od Sultza, 8 od Tubingi. dl. 26. 24. sz. 48. 10.

ROSENHEIM, m. nad rz. Inną, w Bawaryi wyż. w Regencyi Munijskiej, o m. 11 na pold. ku w. od Muniha, prowadzi handel wielki zbożem, i wiele wyrabia miezi.

ROSENTHAL, zamek Krola Prus. od rozrywki, o m. 1 od Berlina.

ROSES, *Rhodes*, male ale obronne m. Hiszp. w Katalonii, z portem uzbroionym Jebra Cytadelą. Franc. opanowali je r. 1693. Leży nad morzem Śroczdziennym w głąb Goflu, ktoremu daje swoje nazwisko. o m. 7 na poln. ku w. od Gironny, 13 na pold. od Perpinianu, 25 na poln. ku w. od Barcelony. dl. 20. 48. sz. 42. 6.

ROSETTE, Rouffet, albo

Rassit, *Rosetum*, M. Egipskie nad Nilem blisko uścia jego. Miane jest za najrozsławniejsze miejsce Egiptu, obfituje we wżłsko, i handel bardzo wielki utrzymuje przez ś. kanał, który z Kairu prowadzony jest do tego M. Leży o m. 10 na półn. ku w. od Alexandryi, 40 od Kairu. *dl. 19. 10. sz. 31. 10.*

ROSCHAIM, m. Fr. w Alfacyi, o m. 4 na półn. ku z. od Strazburga. Było wolne i Cesarzkie przed wzięciem Alfacyi przez Fr. Niemców.

ROSIERES, *Rosariae*, m. Fr. w Pikardyi, o m. 5 na półn. ku w. od Montdidier. Tegoż im. Opac. Cyft. czyniace 4500. liwr. o m. 4 od Doli w Frankoncie.

ROSIERES - au Salines, *Rosariae*, m. Fr. w Lotaryngii, ś. zupełnie śnieżni, przez szczyt wiel. dochody, przyzdobione na podziw pięknymi i wspaniałemi Krola Pol. Leszczyńskiego, a Xcia Lotaryngii dziełami, i leży nad rz. Mourte, o m. 2 od Nancy, 3 od Lunewilla, 72 od Paryża. *dl. 24. 2. sz. 48. 2.*

ROSEYNE, *Rosienae*, znaczone M. w Xst. i e Xmdzkim ś. miejsce frymików i śadow. ozdobne kościołami; ma szkoły i Collegium XX. Piarow, klasztor Dominii: &c. Leży nad rz. Lubiszą. Mieszkańcy są gospodarzami i handlowymi. Od Miednikow na półn. ku w. o m. 10. od Kowna 14. od Szawla 11. Podług nieczynionego rozdziału w r. 1776. w Rosieyniu 15 pow. sie śadzi.

ROSIN, m. w Woi. Wotyńskim, o m. 1 od Dubna, 1 od Krzemieńca. Tegoż im. w Woi. Ruskim, w Cyr. Lwowckim.

ROSITTEN, Rzeżyca, m. Moskiew. w Inflanczech. w Prow. Dżwiszkiej, nad rz. tegoż im. która wpała do jeziora Luban. Było przedtym śwem plac. kwarty zł. 7219.

ROSLAWL, m. Mosk. w Wielkorządztwie Smoleńskim. od

Mścistawia na półn. ku w. o m. 11. ROSLA, albo ROSLAU, m. Niem. z Grodem nad Ilmą blisko Wismaru.

ROSNAY, dawne Parostwo Fr. w Szampanii, o m. 7 na półn. ku z. od Haru nad Elbą.

RONY, m. Fr. o m. 1 od Mantes, z pięknym zamkiem nad Sekwaną.

ROSOSZA, m. w Sieradzkim, dobra kurczekich.

ROSOSZE, m. w Woi. Brzeskim Lit. dawne i dosyć osiadłe; leży blisko gran. Woi. Lubelskiego, od Dokudowa na z. m. 3. od Białey 4.

ROSOY, wielkie m. Fr. w Thierarchii, zaśczycone Kapitułą złożoną z 30 Kanoników, z których każdego Prebenda czyni roczne na 10 o. liwr. o m. 8 na półn. ku w. od Laony. Tegoż im. m. w Wielkorządztwie Paryzkim, w pow. Brie, o m. 8 na półn. od Meaux, 12 od Paryża.

ROSPORDEN, m. Fr. w Brytanii, o m. 6 na półn. ku w. od Kimery.

ROSPRZA, Rospierz, m. dawne w Woi. Sieradzkim, z Kafztelanią. Jest małe drzewem zabudowane, leżące w równinie oblanej wielą bagnami, poczęści zruynowane, od Pietrkowa, o m. 2.

ROSS, *Rossia*, jedna z najpiękniejszych Prowincyi północ. w Szkocyi, rozciąga się od morza do morza. Jest to kraj obfity w lasy, pastwiska, i bydło, pełny gór wysokich i prawie zawsze okryty śniegami; wysła z Dep. na Parl.

ROSSA, albo Ross, rz. w Woi. Kiiowskim, wypływa od granic Braclawskiego, bieżę bardzo krętym korytem ku w. płynie pod Pohorwiczce, Borzczowkę, Białą Cerkiew, Korfuń, i niedaleko Kaniowa wpada do Dniepru. Jest żeglowna.

ROSSANO, *Roscianum*, znaczne mocne M. Wło. w Krol. Nea-

poł. w Kalabrii bliższej, z Arcybisk. i tyt. Xłtwa. Z tamtąd wprowadzają smołę i żywicę do okrętów. Leży o m. 1 od Goltu Weneckiego, 12 na półn. ku w. od Kosenzy, 56 na półd. ku w. od Neapolu. dl. 34. 27. sz. 39. 45.

ROSSIE, piękne m. Irlandzkie w Hr. Wexfortskim, o m. 8 na z. od Wexfortu. Deputuje do Parl.

ROSSYA, Ruś, *Russia*, albo Moskwa, *Moscovia*, wielkie Cesar. częścią w Azyi, częścią w Europie. Graniczy na półn. z morzem lodowatym, na półd. z Tartaryą Wiel. morzem Kaspijskim, i Perją, na w. z morzem Japońskim, na z. z Polską i Szwecją. Dała mu ogólne Moskwy nazwisko, a Narodowi Moskalow, ale to nie właściwie, gdyż to oznacza stolicę tylko i iey mieszkańców. Rozciąga się wzdłuż: między 40 i 205 gradusem, w szerz: między 50 i 75. Co do wielkości jest prawie dwa razy większe od Europy, składa się z rozmaitych Narodów. Co do naturalney własności kraju; można go dzielić od półn. ku półd. na 3 części: północna ma długą i ostrą zimę, nierodzi prawie zboża ani drzew owocowych, ale ma mnostwo zwierza różnego i ryb. W średniey panuje też tęgie zimno, ale obfituje w urodzaje, bydło, zwierza, owoce, miód, lasy i ryby. Część południowa jest cieplejsza i płodniejsza, ale po części mało uprawna. Tak obzerne Państwo nie jest w swej proporcji ludne, i nie liczy mieszkańców więcej nad 20 milionow, a Miast nad 500. Rodacymówią językiem szczególnym, Religii są Greckiey Schizmatyckiey, obrządkow obliwskich, którą sprawuje 40 Archi-Reiow czyli Biskupow, a w całym Państwie 479. męzkich, 74 panieńskich Monasterow liczą, obcym wolno jest swoję się trzymać religii. Umiejętności, rękodzieła, fabryki, począwszy od Piotra W. rozmnożone w tym kraju, wprzod

utrzymywane od Cudzoziemcow, a teraz i od rodaków, pięknie kwitną. W Petersburgu, Moskwie, Rydze, Kiiowie, dały się tu widzieć Akademie w niczym nieustępujące obcym. Handel Rosyi coraz się bardziej powiększa. Lądem prowadzi go z Syberją, Chinami, Bukaryą, Perją, Turkami, Polską i Szląskiem; morzem zaś z Europeyjskimi Narodami, a osobliwie z Anglią. Wychodzące towary są: futra najprzedniejszye, iuchty, wołk, łoy, ryby solone, tron, miód, stokwisz, stroy bobrowy, sierść, kości, bydło, zboże, len, konopie, kawior, nici, grube płotna, maty, mydło, oley, żywica, smoła, drzewo, potaż, żelazo, miedź, tutyn, &c. &c. Exportowane towary r. 1758. przyniosły 8,150,683. rublow, wprowadzone zaś wyniosły na 5,261,26. rublow; pożytkował więc kraj nadto 2,324,556. rublow. Tych zaś lat pewna, iż tyle dwoje przyniosł handel korzyści Moskwie. Monarchowie Rosyi, wprzod wielkimi Xtami, a potem Carami zwali się. Piotr W. wziął tytuł Cesarza i Samowładzcy całej Rusi, a Iwan Wasiliewicz nadał za herb Państwa Orłaczarnego o 2 głowach i o 3 Koronach. Dochody Cesarzkie wynoszą pewnie na 16 milionow rublow. W r. 1762. liczyła Rosya woyska swego regularnego 285,969. ludzi, 59,017. krajowey milicyi, podzieloney na różne bataliony i regimenta i 261,172. kozakow i kałmukow. Potęga zaś iey morska zależy na 24 wojennych okrętach, i znaczney liczbie fregat, i różnych statkow morskich. Pod imieniem ogólnym Cesarstwa Rosyi zawiera się Rosya właściwa czyli Moskwa zachodnia, Ruś Moskiewska, Laponia Mosk. Tartary Mosk. Syberya, Krol. Astrachańskie i Kazańskie, Inflanty, Ingrya, &c. W tych czasach dzieli się na 24 Wielkorządztwa (1. w Europie: Moskiewskie, Nowogrodzkie, Twerkie, Archa-

niowski, nizkiego Nowogrodu, Woroneckie, Azowskie, Kiiowskie, Białogrodzkie, Charkowskie, Nowey Rusi i Serwii, Smoleńskie, i Mohylowskie, ktore jest zabranym kraiem Polłzyczne r. 1772. Petersburgkie, Wiburskie, Rewelskie, i Rygkie, ktore składają się z oderwanego w tymże wieku kraiu Koronie Szwedzkiej. (2. w Azji: Kazańskie, Astrachańskie, Oremburskie, Tobolskie, i Irkuckie. Wielkorządztwa te zawierają różne Prowincye, te zaś swe Uiezdy, czyli Powiaty. M. S. dawniey Moskwa, teraz Petersburg. Ob. Ruś. A oderwane przez Rosyją od Polski kraie ob. pod Litwą.

ROSTAWICA, rz. w Woj. Kiiowskim, wypływa od granic Wdztwa Braclawskiego, płynie popod Pawolocz, Taborowkę, i wpada do Rosły powyżey Białocerkwi.

ROSTOCK, Rostok, *Rostochium*, mocne i znaczne M. Niem. w Cyr. Saxonii niż. w Xstwie Meklemburskim, z Akademią założoną r. 1419. ktora jest jedna z najdawniejszych w Niemczech, ma także i port bardzo piękny i wiele kościołow wspaniałych. Jest wolne i Cesarzkie pod protekcją Xcia Meklemburskiego. Leży nad rz. Warną, o m. 1 od morza Bałtyckiego, o m. 5 na połu. ku z. od Gustrowa, 15 od Wizmaru, 28 od Lubeki. dł. 30. 30. sz. 54. 8. Państwo Rostockie, leży nad morzem Bałtyckim, a ma długości m. 12. i tyleż szerokości.

ROSTOK, m. w ziemi Chełmskiej z stwem, ktore oderwane zostało pod pan. Austr. płac. kwarty zł. 1790.

ROSTOW, *Rostovia*, wielkie M. i Xstwo w Państwie Rosyjskim z Arcy-Bisk. Leży nad jez. Kotorją, o m. 38 na połu. ku w. od Moskwy. dł. 58. sz. 57. 5. Jest Rezydencyą Archi-Reya, a dawniey Xżąt swych osobnych. Xstwo gran. na połu. z Xstwem Jarosławskim i

Sutładzkiem, na połu. z Xstwem Mosk. na z. z Xstwem Twerzkim.

ROSULNA, w Pokuciu, w Kordonie Austr. fl. żupami foli warzoney.

ROSWENPEN, albo RUSPEN, *Rufvinum*, m. Niem. w Saxonii, nad rz. Muldą, o m. 7 na z. od Drezna.

ROSZKOW, stwo w pow. Kowieńskim, placące kwarty zł. 47. Tegoż im. w Poznańskim dobra Radolińskich.

ROTA, m. Hiszp. na brzegach Andaluzyi, o m. 5 na połu. od Kadyxu. fl. jest winami swoieni.

ROTA, jedna z wysp rozboynicznych czyli Maryańskich na Archipelagu S. Lazara. Nal. do Hiszpan. na ktorey naywięcey zbierają ryżu.

ROTELEN, lub ROTHELEN, m. Niem. w Margr. Bade-Durlachskim, z zamkiem pięknym, o m. 4 na połu. ku w. od Bazylei.

ROTENBERG, ob. Ratenberg.

ROTENBURG nad Tauberą, *Rotenburgum ad Tubarim*, piękne, wolne i Cesar. M. Niem. w Frankonii na pograniczu Szwabii, ozobne wiele bardzo pięknych budowłami. Wzięte było od Szwedow r. 1631. ale tegoż r. odebrał go Xżę Lotaryński. Wyjęte zostało od prawa Kadukowego we Fr. 1775. Leży nad rz. Tauberą, o m. 15 na z. od Norynbergi, 6 od Anspachu. dł. 27. 48. sz. 49. 22. Zaleca go o-fobliwie powietrze zdrowe, i chleby napodziw dobre.

ROTENBURG, m. Niem. w Szwabii Austr. z zamkiem i tyt. Hr. zalecone wodami mineral. Leży nad Nekrą, o m. 3 na z. od Tubingi. dł. 26. 30. sz. 48. 25. Jest tegoż im. w Haslyi-Rheinfels. nad Fuldą, o m. 4 na połu. od Hirschfeldu, zamkiem ozdobne. Inne w Bisk. Spireńskim, i zamek w Cyr. Saxonii wyż. blisko Kelbry w Xstwie Szwarzburg-Rudolstadtzkim.

Tęgi im. m. z zamkiem w Luza-
cyi wyż. o m. 6 na półn. od Ger-
licy.

ROTEBURG, m. Niem.
z zamkiem w Xstwie Ferdeńskim,
o m. 4 na półn. od Ferden. Inne z
zamkiem i grodem na górze wyso-
kiej leżące blisko Saali, w Xstwie
Magdeburńskim, o m. 8 na półd. od
Magdeburga.

ROTIENMAN, m. Niem. w
Stryri wyż. nad rz. Palteną, o m.
8 na półn. ku z. od Judenburga.

ROTIENMUNSTER. Opac.
Cyfer. przy Rotweili fund. r. 1126.
ktorego Xięni piłże się Xiężną Rze-
fzy Niem.

ROTTERDAM, *Roterdamum*,
wiel. piękne i bogate M. R. ptey
Holland. w pr. w. Hollandii, za-
fzycz. cone. jednym z najpiękniej-
szych i najwygodniejszych portow
w Niderlandzie. i Kollegium A-
miraliczy. i Kollegium Am-
miraliczy. Handel pr. wodzi wielki.
Miałem rządzi Regencya składają-
ca się z 24 Konfiliarzow, z któ-
rych 4 są Prezydentami. Ma wie-
le bardzo wspaniałych budowli.
Rat. i Arsenal. dom Bankowy,
i dom Kompanii Indyjskiej są to py-
szne gmachy. Przedzielają to M. 7
pięknych kanałow. Jest oyczyną
ś. Erazma, i Wandy Werf. Ma-
larza. Leży nad Mozą, o m. 5 na
półd. ku w. od Hagi, 2 od Delftu,
12 na półd. ku z. od Amsterdamu.
dl. 22. sz. 51. 57.

ROTTERDAM, wyspa na mo-
rzu półd. w bliżkości Middelburgi.
ob. Middelburg.

ROTHERBURG, m. Służ-
skie z tyt. Hr. w Xstwie Krosień-
skim.

ROTTHESAY, zamek Szko-
cki na wyspie Bute, na brzegu
Prow. Argili. Na nim piłże się Xią-
żętami pewna familia Szkocka.
Leży o m. 34 na z. od Edyńbur-
ga, 124 na półn. ku z. od Londy-
nu. dl. 12. 26. sz. 56. 10.

ROTTHESS, m. Parl. Szko-
ckie, w Prow. Murray, o m. 30

na półn. od Edyńburga.

ROTLERODE, wieś w
Hr. Stolberskim, śl. kuźniami mie-
dzianemi.

ROTNBURG, ob. Ratenberg,

ROTNICA, m. w pow. Gro-
dzieńskim, w dobrym położeniu
nad Niemnem, na Wileńskim tra-
kcie pocztowym, o m. 6 od Gro-
dna, 19 od Wilna.

ROTOMAG, ob. Rouen.

ROTTA, m. w Xstwie Antzpac-
skim, cyczyną śl. Gesnera zmar-
łego w r. 1761. Leży o m. 8 na w.
od Ansbachu.

ROTTENBERG, w Austr.
wyż. w krainie Mihei, o m. 8 ui-
żey Passawy, jest to wyborna win-
nica, ktorey okolice nazywają A-
schau.

ROTTENBURG, m. z
zamkiem w Bawaryi uż. w Reg-
ncyi Landshutskiej, o m. 6 na półn.
od Landshutu.

ROTWIL, albo ROTWEIL, *Ru-
bea villa*, m. Niemiec. w Cyrkule
Szwabskim, wolne i Cesarzkie, w r.
1519. weszło z Szwaycarami w
związek, ale już w nim niezostaie.
Leży nad Nęką, blisko źródeł
tey rzeki i Dunaju, o m. 7 na po-
łud. od Tubingi, 9 na półn. od
Schaffhuzu. dl. 26. 19. sz. 48. 5.

ROUANNE, albo ROANE, *Ro-
dunna*, M. znacz. Fr. w Wielko-
rządztwie Lugduńskim, w pow.
niż. Forez, albo Roaneńskim. Ma
tyt i Xstwa Parośla. Na począt-
tku tego wieku była tu tylko
wioska, ale teraz jest M. bardzo
ludne i handlowne. Leży na lewym
brzegu rz. Ligery. W tego porcie
składają wszystkie towary, ktore
przychozą z Lugdunu, z Lau-
gwedocyi, z Prowancyi, i od w.
a do Paryża spuszczają je kanałem
Briary. Leży o m. 17 na półn. ku
w. od Klermontu, 86 na półd. ku
w. od Paryża. dl. 21. 44. sz. 46. 2.

ROUBAIX, m. Fr. o m. 3 na
półn. ku w. od Lilli, z tyt. Margr.
gdzie robią materye różne wełnia-

ne, równające się Angielskim.

ROUCY, *Raucium*, dawne m. Fr. w Szampanii z tyt. Hr. Pa-rolwa, które jest jedno z najdawniejszych w tej Prowincyi. Leży nad rz. Aisne, o m. 4 na półn. ku z. od Reuow. ob. Roissy.

ROUEN, Rotomag, *Rothomagus*, jedno z większych, ludniejszych, handlowiejszych, i bogatszych Miast Fr. stol. Normandyi, z bogatym Arcy-Bisk. który ma tytuł Prymasa Normandyi. Ma Parlament swoy ustanowiony r. 1515. Sąd, Grod mennicę, piękne Kollegium i Akademię nauk wyzwoleńców, dwa Opac zamek starożytny, i Wielkorządtwo trzyma nad 12 Powiatami. Jest jeszcze w nim bardzo wiele kościołów, między którymi Opacski S. Owena, i Katedralny są najwspanialsze. Na jednej z pomiedzy Katedralnych wieży widzieć się daje ow. st. dzwon *Jezy d'Amorse* nazwany, który ma być w świecie największy. Procz tych jest jeszcze w Rotomagu bardzo wiele pięknych budowli, rękodzieł sukiennych, i materii *Siamoise*. To M. było oyczyzną Piotra i Tomazja Kornellow, Alexandra Natalisa, Samuela Bochara, Fontenella i innych wielu st. ludzi. Leży w miejscu nader pięknym, nad prawym brzegiem Sekwany, na ktorej jest most utrzymujący się na statkach, i otwierający się dla przepuszczenia okrętów. Wzbieranie morza tak znacznie tam jeszcze dochodzi, iż natanczas i wielkie okręty do miasta przybić mogą. Blisko niego są wody mineralne S. Pawła zwane. Leży o m. 24 na pold. ku z. od Ambianu, 42 na półn. ku z. od Orleanu, 28 od Paryża. dl. 18. 45. sz. 49. 26.

ROUERGUE, (le) *Rutheni, orum*, Pow. Ruteneński we Fr. w Akwitanii. Gran. na w. z górami Sevennes i pow. Gewodan, na z. z pow. Kwerceńskim, na półn. z

tymże i z Arwernią, na pold. z Langwedocyą. Długości ma m. około 30. Szer. przeszło 20. Dzieli się na Hr. i Marchią wyższą i niż. Rhodéz jest w nim M. S. Przynależone jest do Fr. za panowania S. Ludwika w r. 1258.

ROUGE, (la Riviere.) rz. Luizyany, która wpada do rz. S. Ludwika na z.

ROUGEMONT, Opac. Bened. czyniąca 3000. liwr. w m. tegoż im. o m. 6 na pold. od Chatillon nad Sekwaną.

RUILLE, m. Fr. osadłe, w Piktawii, o m. 6 na z. od Piktawy.

ROUMELIK, (la) ob. Romanie.

ROUMOIS, (le) *Rothomagensis ager*, Pow. Fr. w Normandyi wyż. między rz. Sekwaną i Rille, w ktorej znaczniejsze są: *Quilleboeuf*, *Point-Audemer*, i *Elboeuf*.

ROUPEYROUX, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 3 na półn. ku w. od Villefranche, z sądami Krol.

ROUSSELARD, *Rossilaria*, m. w Flandryi Austr. o m. 4 na półn. ku w. od Ypry.

ROUSSILON, *Russilon, Ruscinonensis Comitatus*, Prow. Fr. w Górach Pirenejskich z tyt. Hr. Graniczy na w. z morzem śródziemnym, na z. z pow. Cerdanńskim, na półn. z Langwedocyą niż. na pold. z Katalonią, od ktorej ją oddzielają góry Pirenejskie. Dług. ma około m. 20 Kray jest najwyżniejszy, obfituje w oliwę. Ludwik XIII. zwojował ten kray od Hiszp. r. 1642. a dziedzictwo jego przyznane jest Francyi przez traktat Pirenejski w r. 1659. Perpignan jest w nim M. S.

ROUSSILLON, *Russilon*, m. w Delfinacie, o m. 5 od Wienny, gdzie postanowiony st. dekret ma imie od niego.

ROUSSY, piękna majątność w Xrwie Luxemburkim, o m. 2.

na połd. od Luxemburgu. ob. Roucy.

ROUTOT, m. Fr. w Normandyi wyż. w pow. Rotomagu, o m. 4 na w. od Pont-Audemer.

ROUVROY, m. Fr. w Pikardyi, o m. 6 na w. od Peronny.

ROVIGNO, albo **ROUVIGNE**, *Arupinum*, małe ale ludne m. Wł. w stronie zachod. Istrii, z dobrym portem i górami ciosowego kamienia. Okołca jego wydaie wyborne wina. Leży o m. 14 na połd. ku z. od Capo d'Istria. dł. 31. 28. sz. 45. 14.

ROVIGO, *Rhodigium*, m. Wł. stol. Poleczyi Rowigańskiej, nal. do Wenecyi. Jest rezydencyą Bisk. Adryackiego. Leży nad rz. Adygeftą, o m. 9 na połd. ku z. od Padwy, 15 od Wenecyi. dł. 29. 21. sz. 45. 5.

ROW, rzeka w Woi. Braclaw. bieg ma od z. do w. płynie pod Bar i Mezerow, i pod Braclawiem wpa- da do Bogu.

ROWARZEW, m. w Woi. Kiiowskim nad rz. Cieceref, na pograniczu Wołyńskiego, od Czarnobyla ku połd. o m. 14.

ROWNE, m. dosyć znaczne w Woi. Wołyńskim, porządne i osiadłe, z zamkiem, blisko Horynia, nal. do Xżąt Lubomirskich. Jest na trakcie pocztowym, o m. 3 od Klewania od Łucka 9. od Korca 12. Tegoż są im. dobra w Krak. blisko Olbroma.

ROXBURG, ob. Tiviotdale.

ROYAL-LIEU, Opac. Benedykt. w lesie *de Grusse*, o m. 3 na w. od Compiègne, przeniesione do S. Jana *aux Bois*, przez zamianę z Kanonikami Regularnemi tego miejsca.

ROYAN, *Royanum*, m. dawniej znaczne w pow. Santońskim, przy uściu Garumny, fl. obłożeniem, które tu wytrzymali Hugonoci przeciwko Ludwikowi XIII. w r. 1622. Całe prawie teraz jest zruynowane. Leży o m. 112 na połd. ku z. od Paryża, dł. 16. 37. sz.

45. 37. ob. Pont de Royan.

ROYANNES, (le) Powiat w Delfinacie, w Dyec. de Die, Pont de Royan Margr. jest w nim M. S.

ROYAUMONT, Opac. Cyficer. w Fr. w Dyec. Bellowaceni, o m. 1 na połn. od Luzarches, czyniące na rok 11000. liwr.

ROYE, *Raga*, m. i sądy Fr. w Pikardyi wyż. w krainie Santorre. Leży o m. 3 na połd. ku z. od Nesty, 26 na połn. ku w. od Paryża. dł. 20. 27. sz. 49. 41.

ROYON, Margr. i sądy Fr. w Arzezyi, o m. 4 na połn. ku z. od S. Pol.

ROZAN, m. w Woi. Poznańskim.

ROZAN, m. w Mazowszu stol. swej Ziemi, z zamkiem na górze nad rz. Narwą, i z stwem płacącym kwarty zł. 1619. mającym ogron. Makowskie. Jest dawne drzewem zabudowane, miejsce są- dow ziem. i grodz. od Pultuska powyżey, o m. 4 od Sochaczowa ku w. 6. dł. 41. sz. 54. 1. Ziemia Rozańska dzieli się na 2 pow. Rozański i Makowski, ma grunta mierne i od liczney ofiadła jest szlachty.

ROZANA, piękne m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow. Stonimskim, fl. wspaniałym pałacem Xżąt Sapielow, i cudownym obrazem; jest porządne, dobrze zabudowane, ulice ma proste, i wielu rzeźmieśników. Leży nieco opodal od rz. Zelwy, o m. 3 od Łyskowa, od Stonima 6.

ROZANKA, m. w Pokuciu, dawniej dziedzictwo Makowieckich, od których ufortyfikowane było. Leży blisko Zawaly. dł. 49. 7. sz. 54. 4.

ROZANY-STOK, w Woi. Trockim, ozdobiony pięknym Dominikanow klasztorem; leży niedaleko Olity.

ROZDOŁ, m. Ruskie, nad Dniestrem, w dobrym położeniu, od Zydaczowa m. 2. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Lwowski.

ROZNAWA, Rosenau, m. Węgierskie, dawniej Biskupa Strygońskiego, a teraz ma swą Katedrę; s. rudami miedzi, cynobru, żywego srebra. i złota. Jest ludne i bogate. Leży nad rz. Sawą w Hr. Gomorkim.

ROZNIATOW, m. w Woi. Ruskim, pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, s. żupami soli warzoney. Jest dobrze zabudowane i ostatek, nad rzeczką Szczeczwia, od Doliny m. 2. od Kalusza 3.

ROZNIATOWICE, w Woi. Sieradzkim, o m. 4. od Piotrkowa. Leżą na trakcie pocztowym z stacyą.

ROZNISZOW, w Pilźnińskim, przedtym Krolewsczyzna, teraz pod pan. Austr.

ROZWADOW, m. w Woi. Sandomirskim, a teraz w Cyr. Pilźnińskim, pięknej porządku, ozdobne kościołami, i dobrymi budowlami, niegdyś gniazdo imienia Rozwadowskich, teraz Xżąt Lubomirskich dobra; leży nad Sanem, o m. 3 od Ulanowa, 3 od Sandomierza.

ROZOT, ob. Rofai.

ROZOW, m. w Woi. Kiiowskiem stwo, płaci kwarty zł. 3706. Leży w pow. Zytomirskim, nad rz. Zdzwieszą, od Radomyśla ku w. m. 10.

RUBENICK, m. Szląskie w Xstwie Raciborskim, o m. 6 na w. od Raciborza.

RUBICON, rz. Włó. w Romanii, między Aryminem i Rawenną. Ma to bydź też sama rzeczka co i Pifatello, albo Fiumicino.

RUBIERA, *Herbaria*, małe ale mocne m. Włó. w Xstwie Modenskim. Oyczyzna s. Ant. Codrus. Leży nad rz. Secchia, o m. 3 na z. od Modeny. dł. 28. 30. sz. 44. 34.

RUBICZEWICZE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xstwie Stuckim, między rz. Sulą i Szwą, od Koydanowa m. 6.

RUBIESZOW, lub HRUBIE-

szow, *Rubefovia*, dawne m. w ziemi Chełmskiej, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim, przedtym stwo, a niegdyś zamkiem i czafową Katedrą Bisk. Chełmskiego wstawione. Leży na trakcie blisko Bugu, od Horodła m. 2. od Włodzimierza 3. od Zamościa 6. od Kraśnostawu 7. *Rubiżayce* dzierżawa Krol. w Zmudzi, w pow. Wieszwińskim.

RUCKERSWALDA, m. w Misnii, w pow. Ertzgeburg, o m. 10 na pośd. ku z. od Drezna, niedaleko Marienbergu, nal. do Hr. Solmskiego.

RUDA, wieś znaczna w ziemi Wieluń. z starożytnym kościołem Farnym, dziedziczna im. Taczanowskich, o półmili od Wielunia.

RUDA, m. w Rusi, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Halickim, nad rz. Stryem, w dobrym położeniu, od Zydaczowa m. 1. od Żurawny 2. Tegoż im. stwo. w ziemi Chełmskiej, plac. kwarty zł. 771.

RUDAWA, m. w Krakowskim, ozdobne kościołem, ma piękne szyby marmurowe. Jest nad rz. tegoż im. która blisko Krakowa wpada do Wisły.

RUDGOPING, ob. Langeland.

RUDELSTAD, m. Niem. w Turynii w Hr. Szwarzenburg. blisko rz. Sali. o m. 7 na pośd. od Jeny, z pięknym zamkiem.

RUDEŃ, *Ruda*, m. Niem. w Xstwie Westfalskim nad rz. Mooną, o m. 9 na pośd. ku z. od Paderborny, nal. do Elektorstwa Arcy-Bisk. Kolońskiego.

RUDEŃ, lub RUTAU, Ruda-wa, m. Pruskie, w Sudawii, szlacheckie, zamieszkałe od Socynianów, leży blisko Anoreswalde.

RUDEŃHAUSEŃ, m. Niemiec. w Frankonii w Hr. Kastell. o m. 3 na pośd. ku w. od Kastellu.

RUDESHEIM, m. Niem. w Arcy-Bisk. Mogunckim, o m. 6 na z. od Moguncyi, nad Renem. dł.

25. 30. sz. 49. 55. Okolica jego wy-
daje dobre wina.

RUDNIK, m. w Sandomir-
skim, teraz pod pan. Austr. w Cyr.
Filzuńskim, nad Sanem, miało
dawney zamki, o m. 1 od Ulano-
wa, od Krzesłowa 2. Tegoż im.
zamek przy Sandomierzu, sławny
Szwedow kleskami.

RUDNIKI, m. w Woi. i pow.
Wileńskim, sł. dawnym pałacem,
ogrodami, żwi rzecznymi, mieżka-
niami o słowym i l wani Krolow
Pol. Leży w sz. 3 obfzernych la-
sow, o m. 4 na pold. od Wilna,
10 od Ofmiany, blisko rzeczki
Wagi. Tegoż im. Erulewfczy na
w pow. Ofmianskim, płaci kwar-
ty. 1 7. Inna w pow. Lelowskim,
płaci kwarty zł. 189.

RUDKI, m. Ruskie, o m. 2 na
z. od Komorna.

RUDOLPHSTADT, ob. Rudelstadt

RUDOLPHSWORTH, Rudolph-
swerth, albo Neufaedtl, *Rudolph-
stunda*, mocne m. Niem. w Kar-
noli z Opac. założone i nazwane
od Rudolfa II. Cesarza. Leży nad
rz. Gurck, w kraju obfitującym w
dobre wina, o m. 5 na poln. ku z.
od Metlingi, 10 na pośd. od Gilleyu.
dl. 33. 5 sz. 6. 3. Położone jest
w Windismarchii.

RUDOMINA, dobra w Woi.
i pow. Trockim, gniazdo domu
Rudominow, od Sereyow ku z m 7.

RUE, *Rua*, m. Fr w Pikardyi,
w Hr. Ponthien, nad rz. Mage, o
m. 1 na poln. ku w. od Crotoy. dl.
19. 16. sz. 50. 16. Tegoż im. m.
Szwajc. w Kantonie Frybur-
skim, o m. 7 na pold. ku z. od Fry-
burga. sł. targami i jarmarkami.

RUEL, m. Fr. o m. 3 na poln.
ku z. od Paryża, z pięknym zamk.
wystawionym od Kardyn. Richelieu.

RUEN, albo Rhuenn, Opac.
Panien Protestanckich w Xstwie
Szweryńskim, w Meklemburgu, o
m. 8 na poln. ku z. od Szwerynu,
nad rz. Warnau.

RUF, (St.) ob. Valence.

RUFÆE, *Rubeacum*, dawne
m. Fr. w Alfacy, Wielkorządztwa
Strazburckiego, niegdyś Imperyalne.
Franc. wzięli je r. 1675. Leży nad
rz. Rothach, o m. 2 na pold. ku
z. od Kolmaru, 97 na poln. ku
w. od Paryża. dl. 24. 8. sz. 27. 57.

RUFFEQ, *Rufacum*, m. Fr.
w pow. Angolemskim, z tyt. Margr.
nad strum. d'Anche, o m. 3 na poln-
noc od Chateau Regnault.

RUFISQUE, faktorstwo Fr.
na hrzegu Afr. o m. 3 od Gorey.

RUFUVEILLE, m. Fr. w
Normandyi o m. 3 na z. od Mortain.

RUGEN, *Rugia*, wyspa na
morzu Bałtyckim przy Pomeranii,
na przeciwko Stralsundu, od na-
tury i sztuki bardzo umocniona.
Ma dług. około m. 6. szer. 4. Zie-
mię ma żyzną. i obfituje w bydło;
nad do Szwecyi i ma tyt. Xstwa.

RUGENTHAL, ob. Mugeln.

RUGENWALDE, *Rugum*,
piękne m. Niem. w Pomeranii dal-
szej. stol. Xstwa Wendeńskiego,
z pięknym zamkiem i dobrym por-
tem, nad rz. Wiperą, o m. 3 od
morza, 14 na poln. ku w. od Kol-
bergu. dl. 34. 20. sz. 54. 35.

RUGLES, *Ruglae*, m. Fr.
w Normandyi, nad rz. Kille, o m.
4 na poln. od Conches.

RUHENDAL, m. i Ekonomia w
Semigalii, z wiel. i kosztownie za-
łożonym zamk. który Xzę Jan Ernest,
przed otrzymaną godnością Xzęcia
kazał złożyć. Blizko Baufka.

RUSSAVILLE, Opac. August.
w Diec. Boulogne, o m. 2 od Renti.

RULAND, ob. Roland.

RUMELIA, ob. Romania.

RUMIGNY, m. Fr. w pow.
Thierache, o m. 2 na poln. od Ro-
soy, stol. Xstwa Parostwa de Guise,
z ich rezydencyą. Oyczyzna X. de
la Caille.

RUMILLY en Albanois, *Ru-
miliacum*, piękne m. w Sabaudyi,
o m. 2 na poln. ku z. od Annecy,
na wzgórk. przy zbiegu rz. Se-
ran i Nepha. Ludwik XIII. zbu-

rzył jego twierdze w r. 1630. dł. 23. 40. sz. 45. 50.

RUMMELSBURG, m. w Pomeranii, o m. 10 na półd. od Rugenwaldu.

RUMNE, m. Mosk. w Kijowskiem z zamkiem, nad rz. Bułą, od Bataryna na półd. m. 15.

RUMONT, wioska z tyt. Margr. o m. 4 na z. od Nemours.

RUMSZYSZKI, stwo. czyli Ekonomia Kowieńska, płaci kwarty zł. 5531. Leży blisko Niemna, o m. 1 od Kowua.

RUNCKEL, m. i Hr. Niem. z zamkiem, między m. Dietzi Vilbourg, nad rz. Lohu, o m. 12 na w. od Wiednia. Nał. do domu de Wied.

RUPPELLA, ob. Rochelle.

RUPELMOND, *Rupelmonda*, m. Niderlandzkie, w Fianryi Austryack. z tyt. Hr. Oyczyzna s. Gerarda Merkatora. Leży na lewym brzegu rz. Skaliy, naprzeciwko nyscia rz. Rupeli, o m. 3 na półd. ku z. od Antwerpji. dł. 21. 51. sz. 51. 8.

RUPERT, (St.) s. Opac. nad Renem, o m. 4 na z. od Moguncyi.

RUPIN, albo RAPIN, *Rupinum*, m. Niem. w średniej Marchii Brandeburskiej, stol. pow. tegoż im. z zamkiem, nad stawem bardzo rybnym; o m. 14 na półn. ku z. od Berlina, 11 na półn. ku w. od Brandeburga. dł. 30. 58. sz. 53.

RUREMONDE, *Ruremonda*, piękne, ludne, i mocne M. Niderlandzkie, w Geldryi Austr. z Biskup. nał. do Metrop. Mechlen: zat. r. 1559. w r. 1665. pożar bardzo je zruynował. Leży przy zbiegu rz. Roer i Mozy, na pogram. Bisk. Leodyskiego i Xstwa Juliaceńskiego, o m. 6 na półd. ku z. od Venloo, 8 od Geldryi, 24 na półn. ku w. od Mechlinu. dł. 23. 35. sz. 51. 12.

RUS, *Ruffa*, nazwisko, które się daje różnym krajom Europy, częścią pod pan. Moskwy, częścią pod pan. Polikim lub Austr. będą-

cym. Zowie się *Rus biata* Woiew. Połockie, Witebskie, Mściłowskie, Mińskie i Nowogrodzkie, to zaś Woi. zowią niektorzy *Rusią czarną*, lubo i inne tym zwać zwykli, jako Gwagnin część Państwa Mosk. około białego jeziora rozległa ku gran. Azji. *Rus czerwona*, są Woi. Ruskie, Bełzkie. Podolskie, Wołyńskie, ziemia Chelmska, nadto iako Starowolski liczy: Woi. Kijowskie, Bractawskie i Pokucie. *Obacz o nich pod szczegółnemi Woi. lub ziem artykułami*

RUSCHEL, m. Xstwa Dwóch młolow. w Jurydyceyi Liechtenberkiej.

RUSHIN, m. na wyspie Man, na półn. ku z. od Anglii, rezydencyonalne Bisk. tej wyspy.

RUSKIE Woi. od r. 1773. Prowin. Austr. pod im. Galicyi i Lodomerji, znaczny kraj zwarty między Woi. Sandomirskim, Lubelskim, Bełzkim, Wołyńskim i Podolskim, dzielił się na 6 ziem: Lwowską, Przemyślańską, Sanocką, Halicką, Zydaczowską i Chelmską, która jedna tylko zostaje p zy Pol. we 3 teraz zamknięty Cyrk Lwowickim, Halickim i Samborskim. Ni miała Pol. równie bogatej, żyźnej i ludnej Prow. iako tę, którą słusznie starowolski krajem najszlachetniejszym, i miedem i mlekiem płynącym zowie. Jakoż obfituje w wszelkie wygody życia, o sobliwie w zboże, sol, miód, wósk, owoce, kruszce, płotna, zwierze, bydło &c. Mieszkańców ma ludzkich, gospodarnych i możnych. M. S. Lwow.

RUSKINOWCE, lub Rvsdorff, m. wolne w stwie Spiskim, o m. 1 od Dudeldorfu.

RUSOLISZKI, w pow. Oszmiańskim, stwo plac. kwarty zł. 26.

RUSS, (le) rz. płynąca przez Szwajcary na w. Przechodzi wzdłuż jeziora Lucerneńskiego.

RUSS, lub Ruz, Russe, rz.

jest odnogą Memlu ku połu. wpadająca do Kurisch Hafu kilką korytami.

RUSSOW, w Woi. Kaliskim, stwo placi kwarty zł. 1600. Leży blisko Kalisza.

RUSTENBERG, mocny zamek w Niem. w Elek. Mogunckim w pow. Eysfeldzkim, leży na górze bardzo wysokiej.

RUTENSKI Powiat, obacz Rouergue.

RUTHERGLEN, m. Parla. w Szkocyi, w Prow. Lanerk, o milę od Glasgowa, 20 na z. od Edymburga z tyt. Hr. dł. 13. 50. sz. 56. 25.

RUTIGLIANO, m. Włó. w Krot. Neapol. w ziemi Barskiej, o m. 2 od Baru.

RUTLAND, *Rutlandia*, Prowincya pold. Anglii, która wysyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 20 wokoło, i zawiera 110000. łanow ziemi. Jest najmniejszą Prow. tegoż Krolestwa, obficie w bydło i drzewa. Grunta iey są bardzo żyzne. Ma tytuł Xiłwa. Oakami iey m. gletwym.

RUVVO, *Rubi*, m. Włó. bardzo osiadłe, i obszernie, w Krol. Neapolit. w ziemi Barskiej, z Biskup. pod Metropolią Barskiego; leży o m. 8 na pold. ku z. od Baru. dł. 34. 10. sz. 41. 13.

RUY, m. Fr. w Delfinacie, o m. 10 na w. ku połu. od Wienny.

RY, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 od Rotemagu.

RYBNA, m. Mosk. w Wielkorządztwie Charkowskim, przy mieście Ostrogożsk leżące.

RYBNICA, m. w Woi. Bracławskim, zalecone iarmarkami, jest nad Dniestrem, poniżej Raszkowa, o m. 4.

RYBOŁOW, w Podlaskim z Krolew. plac. kwar. zł. 21. blisko Pawłowa.

RYBOTYCZE, m. w Przemyskim, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, w okolicy obfi-

tey w śół, o m. 2 od Dobromiła.

RYCZYWOŁ, m. w Woi. Poznanskim, od Stobnicy, o m. 2. Tegoż im. m. w Woi. Sandomirskim, mało osiadłe, na trakcie pocztowym, blisko Wisły przy uściu małej rz. leżące, od Kozienc m. 2. od Warszawy 10. stwo plac. 1975.

RYDZYNA, m. w Woi. Poznanskim, z pałacem i szkołami XX. Piarow, osiadłe i handlowne, nal. do Xżąt Sulkowski, o milę od Leszna, tyleż od Rawicza. Zamek Rydzyński przed zruynowaniem swym od Safow r. 1705. był jeden z najpiękniejszych w Pol. w miłym położeniu na wyspie. Nal. wprzod do im. Leszczyńskich.

RYK, m. Angiel. w prow. Suffex. Wysyła 2 Dep. na Parl. dł. 18. 28. sz. 50. 55. ob. Ports (Cing.)

RYEGATE, Ryegata, m. Angiel. w prow. Surrey, o m. 10 na pold. ku z. od Londynu. Wysyła 2 Dep. na Parl. dł. 17. 12. sz. 51. 25.

RYGA, Riga, znaczne, mocne, obszerne, portowe i handlowne M. Inflanckie, stoł. Wielkorządztwa swego, mieysce sądow, i zjazdow szlachty Inslant. ktore zdołbi Cesarzki pałac, i stary zamek rezydencyonalny Gubernatora Gener. z mocną cytadellą, w ktorey naycelniejszy jest cerkiew Ruska. Zawiera 5 kościołow Luterskich, jeden Ewangelistow reform. 6 cerkwi, i 2 lacińskie szkoły; nadto mieszkańcow 20000 okładem. Przypływa tu od 600 do 1000. okrętow. Ztąd osobliwie biorą obcy zboża, smołę, futra, potaż, drzewa, len, &c. za przywożone wino, korzenie, materye &c. Polska inż mniej teraz z handlu Rygskiego korzystać poczyna niżeli przedtym, wolność handlu z Rygą mawarowaną traktatem r. 1773. i bez opłaty transport do niey wszelkich produktow przez Dźwinę. Miasto było dawniey Anzeatyczne; miało Arcy-Bisk. ktorego dochody na dobrą świekie obrocone są 1566. Różnych doznat

Isow Rvga. R. 1621. zdobył ją na Pol. Gustaw Adolf, r. 1622. próżno o iey odebranie kufili się Polacy. Car odstąpić od iey oblężenia był przymuszony r. 1656. ale r. 1710. było opanowane od Moskwy, i różnemi iey utwierdzona ta possessya traktatami została. Leży w piękney równinie nad Dźwiną, o m. 2 od iey uścia do morza Balt. o m. 9 na połn. od Mittawy, 50 od Wilna, 86 od Petersburga. dł. 41. 19. sz. 56. 4 Wielkozadztwo Rygskie zawiera Instanty i składa się z Cyrk. Rygskiego, Wendeńskiego, Derptkiego, Parnawskiego i wyspy Oezel. Mieszkań: są Niem. i Lettowie, którzyżycy swoy mają, sekty są Lutersk.

RYKI, m. w ziemi Steżyckiej z stwem placącym kwar. zł. 6142. Jest o m. 3 na w. od Steżycy.

RYLSK, m. Mosk. w Białogrodzkim, obszerne, i drzewem zabudowane, nad rz. Semą po wyżey Putywa, o m. 20.

RYMANOW, m. w Rusi, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim blisko rz. Wistoka, w położeniu górzystym, od Brzozowa, m. 1. od Krosna 2.

RYMAROW, lub **ROMERSTADT**, m. w Morawii, w Cyr. Olomunieckim, nal. do Hr. Rabenstein.

RYMSZANY, m. w pow. Braławskim, między błotami, o m. 6 na z. od Braławia.

RYNDZINA, w Witebskim, stwo płaciło kwar. zł. 2075. teraz pod pan Rossyi.

RYPIN, *Ripinum*, m. dawne w ziemi Dobrzyńskiej, z stwem plac. kwar. zł. 1400. leży w piękney równinie nad małą rz. Odleką, od Dobrzyńnia, o m. 5. ob. Ripin.

RYSEEL, ob. Lille.

RYSZWICK, wieś w Hollan. blisko Hagi leżąca, z zamkiem pamiętnym przez traktat tu podpisany r. 1647. zawarty między Fr. Hifzp. Anglią, Holland. i Niemcami.

RYSZCZOW, m. w Kłiow-
skim, nad prawym brzegiem Dnie-
pru, o m. 4 powyżey Trechtymirowa.

RYTWIANY, w Sandomir-
skim z dawnym zamkiem wystawio-
nym od Tęczyńskich, w poblizko-
ści znacznych lasow, w których jest
klasztor wspaniały (Kamedułow),
tychże Hrabiew fundacyi; Leży
niedaleko Pokrzywnicy.

RZECHOW, w ziemi Rożań-
skiej, dobra Lempickich.

RZECZOWO, w pow. Ko-
wieńskim stwo plac. kwar. zł. 149.
blizko Michniewa.

RZECZYCA, znaczne M. po-
wiatowe w Woi. Mińskim, miey-
sce sądow i seymikow pow. części
pozostały przy Pol. z stwem. grad.
placącymi kwar. zł. 4018. Zdobi go
dawny zamek, i kościoły Łaciń-
skie i Ruskie. Leży przy uściu rz.
Wiedrzycy do Dniepra, od Mozy-
ra, m. 12. od Rohaczowa 14. dł.
49. 10. sz. 50. 2. Wielka część po-
wiatu Rzeczyckiego po rz. Dniepr
przeszła pod pan. Rossyi r. 1773.
Pow. seymikuie w Rzeczycy, i o-
biera postow 2. Tegoż im. stwo w
Bełzkim, teraz pod pan. Austriac.
płaciło kwar. zł. 12327. Inne w Łę-
czykim plac. kwar. 1431.

RZEMIEN, w Sandomirskim
z zamkiem pięknym, w miłym po-
łożeniu nad Wisłoką, imienia Sta-
dnickich pod Rzochowem. Jest pod
pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim.

RZEPICHOW, m. w pow.
Orszańskim pod pan. Rossyi, o m.
3 od Kochanowa.

RZESZA, w Woi. Wileńskim,
dobra lenne leżące nad rz. Reżą,
nadane Szymkowiczom były od Zy-
gmunta III. a seymem 1775. uznane
za dziedzictwo Wolmerom.

RZESZOW, *Ressovia*, pię-
kne m. w Sandomirskim, teraz pod
pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim.
Zdobi go mocny i wspaniały zamek.
kościoly XX. Piarow, Bernar. Re.
form. i Kollegiata, zwierzyniec,
ogrody, stawy &c. Jest porządne,

osiadłe, handlowne, na trakcie pocztowym. Należy do Xżąt Lubomirskich. Położenie iego nad Wistokiem jest mile. Ma walne iarmarki, od Jarostawia m. 7. od Sędziszewa 3. od Lwowa 20. od Krak. 22. W okolicy tego m. jest wielu Niem. osiadłych, których przodkowie od Kazimierza W. byli sprowadzeni, Mowią językiem zepłotyń. Handel tu na piotna wielki. dl. 40. 12. sz. 40. 53.

RZESZOWO, w pow. Moryńskim dotra Jeleńskich.

RZEWA, lub Rzew, Włodimerow, m. Moskiewskie stol. swej Prow. leżący między Xłwem Twerkim, Biełkim, Woi Witebskim i Xłwem Pleśkowskim. M. jest nad Wolgą niedaleko od icy żrnodła, o m. 17. na poim. ku z. od Moskwy. dl. 54. 4. sz. 55. 56. Jest inne m. *Rzewa piłłana* zwane, o m. 75. na z. od pierwszego będące na wyspie oblanej od jeziora Podzo, które zależy od Pleśkowa i Sawolocia.

RZEWIN, m. w Podlaskim, którego założenie kładą pod pan. Leszka czarnego, od Rzewina przodka Domu Rzewuskich.

RZEZYCA, ob. Rositten.

RZUCHOW, m. w Sandomirskim, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim, w gruntach bardzo dobrych; nal. do imienia Stadnickich Jest nad Wistoką, między Mielcem i Przesławiem.

RZYM, *Roma*, fl. wielkie dawne, i najpiękniejsze M. w Europie, stol. Włoch całych, i całego świata Chrześc. w Prow. stanu Papieżkiego zwanej: *Compagna di*

Roma. Założone od Romulusa na lat 754. przed nar. Chrystusa, dało nazwisko Państwu Rzymskiemu, dziś stolica Najwyższego Biskupa. Dała się tu ieszcze widzieć liczne iego dawney wspanialeści zabytki, iakie są: łaźnie, obeliski, amfiteatra, cyki, kolumny, mauzolea, bramy tryumfane, &c. i bardzo wiele przedziwney rzeźby posągów. Między niezmierną liczbą pałaców, kościołów, i innych przepytanych budowli, naygodniejszy są podziwiania kościoły S. Piotra, Laterański, S. Maryi Więkdszej, Watykan, czyli pał. Papieżki, w którym ci rezydują wielką część roku, gdzie fl. jest Biblioteka i wielki szpital, S. Duchu jeden z naylepszych w Europie, pałac *de Monte Cavallo*, *Villa D. Rotondi*, *Rotonda Capitolum*, Kancelaryja, Pałac S. Marka, Farnozych i blisko rynku Hiszpańskiego pałac W. Xcia. *Collegium Sapiencia*, jest naypiękniejszy z Kolegiów Rzymskich. Nieliczą mieszkańców w Rzymie nad 100,300 lubo tu jest 81 Parafi. Jest tak wielkie, iak Paryż, iezli wielkość iego miarunie się z obwedu murów, ale mury iego zawierają wiele gruntu niezamieszkałego, i ma otzerne ogrody, winnice, &c. Leży nad Tybrem, który przeryina część iego, i zamyka w swej wielkości 12. wzgórkow. Jest o m. 270. od Paryża, 250. od Krakowa, 180. od Wiednia, 360. od Londynu, 350. od Amsterdambu, 300. od Madrytu, tyleż prawie od Konstantynopola. dl. 30. sz. 41. 53. 53. ob kampania Rzymska.

KONIEC TOMU II.

BIBLIOTEKA
 Inst. Historii Architektury
 i Sztuki

Emc.

59